

20.-

A

V/2348-

TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZET ÉRTESITŐJE

PORSNYEV: A középkor története és Sztálin elvtárs utmutatása a feudális társadalom "alapvető jellegzetességére" vonatkozóan.

LÁNDOR BÉLA: Marx jegyzetei a magyar történelemről.

Intézetünkbe ujonnan beérkezett szovjet történettudományi munkák.

Folyóíratszemle.

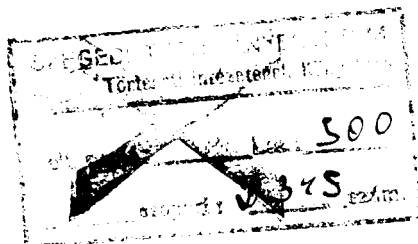
Források a felszabadulás utáni évek történetéhez.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM	
Történeti Intézetének Könyvtára	
Lelt. néplő: <i>dr</i>	Lec.: 659
..... csoport: szám:

ÉVF. 1-3 SZ.

1950. JANUÁR-MÁRCIUS

KÉZIRAT GYANÁNT

A Történettudományi Intézet szükségesnek tartja havi értesítő kiadását, elsősorban azért, hogy rendszeresen és gyorsan tájékoztathassa az Intézet munkatársait, és általában a történelemmel foglalkozókat a Szovjetunió élenjáró történettudományának legújabb, Intézetünk tudomására jutott eredményeiről.

Ezért az Értesítő minden számában közöljük legalább egy olyan fontos elvi jelentőségű új szovjet tanulmány fordítását, amely egyébként nehezen volna hozzáférhető; közzétesszük a Történettudományi Intézet könyvtárába újonnan beérkező szovjet történeti munkák jegyzékét; valamint folyamatosan ismertetjük Intézetünk könyvtárának szovjet anyagát.

Ezenkívül minden számban folyóiratszemlét adunk a legújabb szovjet folyóiratok és a népi demokráciák folyóiratainak történeti vonatkozású cikkeiről. Kiegészítjük ezt a magyar folyóiratok, valamint a Szabad Nép, a Népszava és a Tartós Békéért szemléjével.

Szükségesnek tartjuk a következő számokban az imperialisták uralma alatt álló országokból hozzánkérkező folyóiratok figyelemmel kísérését is, egyrészt, hogy számot adhassunk ez országok progresszív történetírásának termékeiről, másrészt hogy tudomásunk legyen az ideológiai fronton vívott harcunkban az ellenség, a burzsoá-imperialista történetírás törekvéseiről.

Kérjük minden olvasónkat, hogy észrevételeivel, tanácsaival, kritikai megjegyzéseivel segítse a Történettudományi Intézet Értesítőjét.

C I K K E K , T A N U L M Á N Y O K

B.F.Porsnyev: A középkor története és Sztálin elvtárs útmutatása a feudális társadalom "alapvető jellegzetességére" vonatkozóan.

A kizsákmányolók és kizsákmányoltak közt folyó osztályharc alkotja a feudális rend alapvető jellegzetességét. - J.V.Sztálin.

I.

A történészek előtt hatalmas elméleti feladat áll: "...a történettudomány-/nak/- mondja J.V.Sztálin, - ha valóban tudomány akar lenni... elsősorban az anyagi javak termelőinek történetével kell foglalkoznia." ¹

A nép, a dolgozó tömeg a történelem igazi alkotója. A nép jelenti a társadalom alkotó, aktív részét, de nemcsak úgy, mint alapvető termelőerő, amely szembenáll a természettel, hanem úgy is, mint harcos erő, amely szembenáll a kizsákmányoló osztályokkal. A nép nemcsak dolgozik és anyagi javakat termel, hanem mindig meghatározott termelési viszonyok közt dolgozik és termel. A fő, döntő termelési viszony pedig a rabszolgatartó, feudális és kapitalista társadalmakban a kizsákmányolás viszonya volt. Ennek következtében "az anyagi javak termelőinek történetével foglalkozni" annyit jelent, hogy nemcsak a szűk értelemben vett gazdaságtörténettel foglalkozunk, hanem a kizsákmányolók és kizsákmányoltak harcával is, amely mindenütt ott van, ahol kizsákmányolás van. Ebből a szemszögből nézve általában a társadalom egész társadalmi, politikai és kulturális életével foglalkoznunk kell, mivel az az osztályharc színtere volt.

A történelmi materializmus azt tanítja, hogy a termelőerőket nem szabad a termelési viszonyoktól elszakítva vizsgálni. A termelőerők és a termelési viszonyok a társadal-

¹ SZK/b/P története. Bp.1949.13o.1.

mi termelésnek, azaz a társadalom gazdasági életének, a termelőmódnak két oldalát alkotják. Bár a társadalmi szerkezet változásai a termelők változásával kezdődnek, de a termelési viszonyok vissza is hatnak a termelőkre, és ezért, hogy megmagyarázzuk a társadalom konkrét történetét, nemcsak a termelőkből kell kiindulni, hanem a termelők és termelési viszonyok egységéből, azaz a termelőmód fejlődéséből. A termelési viszonyok típusának, tehát a termelőmód típusának meghatározásával kapcsolatban is döntő jelentőségű a következő kérdés: kinek a birtokában vannak a termelőeszközök? A történelmi materializmus ennek következtében azt követeli meg, hogy a történelem magyarázatánál nem általában az "ökonómiából" kell kiindulni, /ez az u.n. "ökonómiai materializmus" útja/, hanem mindennekeelőtt a legfőbb, alapvető gazdasági tényezőből: a kizsákmányolás meglétéből vagy hiányából. Ha olyan társadalommal állunk szemben, amely kizsákmányoláson alapul, osztálytársadalomról beszélünk. Ebben az esetben a történelmi materializmus azt kívánja, hogy minden "felépítményt" az osztályharc útján magyarázzunk meg, mert ez tükrözi az alapvető termelési viszonyt, az adott társadalom alapvető osztályellentétét.

A marxista-leninista történettudománynak így a népi dolgozó tömegek történetét nemcsak úgy kell bemutatnia, mint a termelési folyamat alapvető erőinek a történetét, hanem mint olyan erőnek a történetét is, amely századokon át harcolt a kizsákmányolók ellen, akik ilyen vagy olyan termelőeszközök tulajdonában voltak. Meg kell mutatni ezt a gigászi harcot, ezt az alulról jövő feltarthatatlan nyomást, amely a történelemben a termelők növekedésével együtt nő, mert "...a termelési eszközök változásával és fejlődésével együtt változott és fejlődött az ember is...",² nőtt munkájuk hatékonysága és a kizsákmányolás ellen irányuló ellenállásuk hatékonysága is. Valóban

² SZK/b/P története. 133.1.

elvont szociológizálás volna, ha nem vennénk észre, hogy a rabszolgotartó, feudális és kapitalista társadalom nemcsak a termelők színvonala szempontjából különbözik egymástól, hanem abban is, hogy a kizsákmányolt tömegek részéről milyen fokon nyilvánul meg az ellenállás a kizsákmányolással szemben: a rabszolgák harca, a földhöz kötött jobbágyok harca, a bérmunkások harca kizsákmányolóik ellen már jellegüknél fogva minőségileg különböző haladó fokozatokat jelentenek. A termelők növekedését a kizsákmányolók kizsákmányolás elleni ellenállásának a növekedése, azaz az osztályharc élesedése követi az osztálytársadalom életében. A termelők növekedése és a közvetlen termelők részéről az uralkodó osztályokra nehezedő nyomás növekedése elválaszthatatlanul összefüggő jelensége.

Világítsuk meg egy kissé ezt a kapcsolatot. Tegyük fel, hogy olyan fokon álló társadalommal állunk szemben, amikor az adott termelési viszonyok még nem jelentik a termelők fejlődésének akadályát, hanem elősegítik a fejlődést. Vajjon azt jelenti-e ez, hogy a technikai haladás csak az uralkodó kizsákmányoló osztályok érdekében és az ő kezdeményezésükre megy előre, a közvetlen termelők pedig csak alkalmazkodnak az új munkaeszközökhöz és a technika új színvonalához? Nem! Éppen a dolgozó tömegek voltak azok, amelyek hosszú századokon át a termelőket fejlesztették, hiszen ezek a dolgozó tömegek, munkamódszereik és fogásaik jelentették éppen a legfőbb termelőt. A munkaeszköz mindenekelőtt feltételezi azt a tudást hogy megalkossák és felhasználják. Helytelen volna, ha a munkaeszközöket azok nélkül az emberek nélkül képelnénk el, akik tudnak és képesek rá, hogy velük dolgozzanak. Amikor azt mondjuk, hogy az új termelési viszonyok egy meghatározott fokon elősegítették a termelők fejlődését, mindenekelőtt arra gondolunk, hogy a feudalizmus a rabszolgasággal szemben, a kapitalizmus pedig a feudalizmushoz viszonyítva több lehetőséget nyújtott a munkás kezdeményezésére és öntudatos akaratára. A feudalizmusba való átmenetnél "az új termelők a dolgozótól bizonyos termelési kezdeményezést, hajlandóságot a munkára, érdekeltséget a munkában követelnek. Ezért a feudális ur lemond a rabszolgáról, aki nem érdekelt a munkában, akinek semminemű termelési kez-

deményezése nincsen. A feudális földesurnak előnyösebb jobbágyot tartani, akinek saját gazdasága, saját termelési eszközei vannak és aki bizonyos mértékben érdekelt abban a munkában, amely szükséges a föld megműveléséhez és ahhoz, hogy termése egy részét a feudális földesurnak természetben beszo­l­gáltassa." ³ A kapitalizmusba való átmenetnél " az új termelők azt követelik, hogy a termelésben dolgozók műveltebbek és értelmesebbek legyenek, mint az elmaradt és tudatlan jobbágyok, hogy meg tudják érteni a gépek szerkezetét és helyesen kezeljék azokat. Ezért a tőkéseknek előnyösebb a jobbágyság béklyóiból felszabadított bér munkással dolgoztatni, aki eléggé művelt ahhoz, hogy helyesen kezelje a gépet." ⁴ Csak végig kell gondolni ezeket a szavakat és világossá válik, hogy a gépek teremtői is, ha szélesebb történeti értelemben beszélünk, "a termelés munkásai", közvetlen termelők, munkások voltak. Egy feltaláló sem tudott volna munkásokat teremteni, akik képesek arra, hogy a gépeket kezeljék, márpedig a munkás a gépi termelés korszakában a termelő legfontosabb eleme. A munkás a termelők döntő eleme. Bármilyen gép terve hiábavaló volna, sőt hiába gyártanak azt, ha nem volnának eléggé művelt és értelmes munkások, akik helyesen tudnak dolgozni a gépen. De mi tette őket ilyenekké? Egyrészt ezt maga a technika fejlődése tette meg fokozatosan. Fentebb már idéztük J.V. Sztálin szavait, hogy "a termelési eszközök változásával és fejlődésével együtt változott és fejlődött az ember is". Azonban J.V. Sztálin a kérdés másik oldalára is ráirányítja figyelmünket: a munkásoknak a "jobbági kötelékekből" való fokozatos felszabadulása okozta. A jobbágyok, akik gazdaságorkivüli kényszer nyomása alatt dolgoztak, "elmaradottak és tudatlanok" voltak. De a jobbágyrendszer már jóval azelőtt megingott, mielőtt a feudalizmus végleg megbukott volna. A gazdasági kényszer egyre növekvő szerepet játszott a késő-középkor gazdasági életében és a munkásokat mindinkább érdekelték ké tette munkájuk termelékenységében, hatásosságában, minőségében.

³ SZK/b/P története. 134.1. ⁴ SZK/b/P története. 135.1.

Igy a termelőerők fejlődésében beállott haladás végső fokon azt a haladást is feltételezi, amely a munkásoknak a jobbágyi kötelékektől való felszabadulásukkal ment végbe. Hiszen a munkások alkotják a termelőerők fő elemét. A termelőerők fejlődése szoros kapcsolatban áll a dolgozóknak a társadalomban elfoglalt helyzetével, a társadalomnak a munkával szemben elfoglalt viszonyával, s nem utolsósorban maguknak a dolgozóknak a munkához való viszonyával. Ha az ő kezdeményező készségük és a munkában való gazdasági érdekeltségük nem nő, a termelőerők növekedése sem jöhetne létre.

A kötöttségek alól való felszabadulásának ez a folyamata kifejezésre jut a rabszolgától "...akit gazdájuk szabadon adhat, vehet, megölhet, mint a barmot",⁵ a jobbágyhoz, akit "...a feudális ur már nem ölhet meg, de adhatja-veheti",⁶ és tovább a bér munkásokhoz való átmenetben, "...akiket a kapitalista sem meg nem ölhet, sem el nem adhat, minthogy azok szabadok és személyükben függetlenek, a termelési eszközöktől azonban meg vannak fosztva, úgy hogy, ha nem akarnak éhen halni, kénytelenek munkaerejüket a kapitalistának eladni s a kizsákmányolás jármát nyakukba venni." ⁷

A közvetlen termelők felszabadulásának ezt a folyamatát lehetetlen anélkül elképzelni, hogy ők maguk ne küzdjenek kitartóan érdekeikért, jobb sorsukért. A kizsákmányolók nem egyszerűen számításaikból kiindulva voltak hajlandók a dolgozók kötöttségeinek lazítására, hanem a dolgozók kegyetlen nyomásának a hatása alatt. Világos, hogy a dolgozó tömegek nem a kizsákmányolás eredményeképpen, hanem a kizsákmányolás ellenére, a kizsákmányolók ellen folytatott harcban teljesítették legnagyobb és leghaladóbb történelmi missziójukat. Fejlődtek maguk, mint termelőerők, és fejlesztették a társadalom termelőerőit.

J.V.Sztálin fentebb idézett szavai "a feudális ur lemond a rabszolgáról.../mert/ előnyösebb számára jobbágyot tartani", "a tőkéseknek előnyösebb a jobbágyság béklyóiból felszabadított bér munkással dolgoztatni", természetesen nem jelenti azt, hogy maguknak a kizsákmányoló osztályoknak

⁵SZK/b/P története.133.1. ⁶SZK/b/P története.134.1. ⁷U.o.

az akarata teremtetten meg a történelmet, vitte előre a történelmi folyamatot az egyik szakaszból a másikba, a termelési viszonyok egyik típusából a másikba. Nem! A feudális ur vagy a tőkés természetesen előnyben részesítheti a termelési viszonyok új típusát, ha az már megszületett. De nem az ő akaratuk és nem az ő erejük viszi előre a társadalmat a fejlődés egyik fokáról a másikra. J.V.Sztálin azt tanítja, hogy ezt a forradalmi tömegek ereje és akarata teszi. Ezt írja: "Az új termelők és a régi termelési viszonyok összeütközése alapján, a társadalom új gazdasági szükségleteinek alapján új társadalmi eszmék keletkeznek, az új eszmék megszervezik és mozgósítják a tömegeket, a tömegek új politikai hadsereggé tömörülnek, új forradalmi hatalmat teremtenek és arra használják fel, hogy a régi rendet a termelési viszonyok területén erőszakkal megdöntsék és új rendet létesítsenek." ⁸

Igy tehát a termelési viszonyok változását végső fokon szintén a dolgozó tömegek, azaz a társadalom kizsákmányolt osztályai hajtják végre a kizsákmányolók ellen vívott harcukban. Ugyanazok az emberek, a közvetlen termelők változtatják meg mind a termelőerőket, mind a termelési viszonyokat az emberi társadalom történeti fejlődésének folyamán.

Igy tehát semmi sem lehet annál helytelenebb, mintha azt állítjuk, hogy a dolgozó néptömegek harca kizsákmányolók ellen a történelemben eredménytelen volt egészen addig, amíg meg nem értek mindenfajta kizsákmányolás megszüntetésének anyagi előfeltételei, azaz a szocializmusba való átmenet anyagi előfeltételei. Igen, a rabszolgák, vagy a feudális függő viszonyban lévő parasztok mozgalmi végeredményben csak a vezettek, hogy a kizsákmányolás egyik formáját a kizsákmányolás másik formája váltotta fel, a kizsákmányolás viszont megmaradt, azaz a kizsákmányolók új formában vették el a közvetlen termelőktől az egész többletterméket, mint azelőtt. Sőt a kizsákmányolás mind-egyik új formájában a kizsákmányolás normája /a többletmunka és a szükséges munka viszonya/ magasabb lett, a kizsákmányolás intenzívebbé vált. De a kizsákmányolásnak ez az új formája mégis

⁸ SZK/b/ P története. 140.1.

haladást jelentett az előzővel összehasonlítva a dolgozó tömegeknek hosszabb távon érvényesülő érdekei szempontjából, azaz a történelemnek a szocializmus felé való mozgása szempontjából. Természetes, hogy a különböző "szabadságok" közvetlenül, anyagi értelemben semmit sem adtak a dolgozóknak, ha a kizsákmányolás megmaradt. Azonban a dolgozók jogi helyzetének a megváltozásával együtt megnőtt elsősorban a munkában való érdekelttségük, és ennek következtében a termelők gyorsabban nőttek. Másodszor: megnöttek a kizsákmányolók ellen folyó harcuknak szervezeti lehetőségei és ennek következtében az osztályharc intenzívebb és hatásosabb lett. Ez a két tény lehetővé teszi, hogy a rabszolgaságot, a feudalizmust és a kapitalizmust progresszív fokozatoknak tekintsük az emberiség történetében. Ez a két ok magyarázza meg, hogy miért volt a rabszolgatartó korszak sokkal hosszabb, mint a feudális, a feudális pedig sokkal hosszabb, mint a kapitalista. A termelőkenyebb munka és a népi tömegek sikeresebb osztályharc gyorsabban meritette ki az új termelési mód életlehetőségeit, gyorsabban vezette el a társadalmat az új forradalom szükségességéhez, amíg végülis létrejött a Nagy Októberi Szocialista Forradalom, amely nem a kizsákmányolás formájának megváltozásához vezetett, hanem minden fajta kizsákmányolás megsemmisítéséhez.

Természetes, hogy az emberiség progresszív mozgását az osztálytársadalom három szakaszán át, "a rabszolgaság három formáján" át, Engels kifejezése szerint, késleltette az, hogy az uralkodóosztályok mindegyik korszakban a néptömegek részéről megnyilvánuló forradalmi nyomással szembe tudtak állítani egy bizonyos ideig leküzdhetetlen akadályt, egyrészt az államhatalom formájában, másrészt meghatározott társadalmi, vallási és erkölcsi eszmék formájában. Ha nőnek a termelők, nő a dolgozók harca a kizsákmányolás ellen, bizonyos mértékig szintén fejlődik, átépül és megerősödik az az akadály is, amely a rabszolgatartók, feudális urak vagy tőkészek érdekeit védelmezi. Így azonban csak addig az ideig mehet tovább, amíg "a létrejött és a kialakuló termelők" "kellőképp meg nem érnek..."⁹

⁹ SZK/b/P története.139.1.

Utána pedig mégis bekövetkezik az a pillanat, amikor az uralkodóosztály által felállított "leküzdhetetlen" akadályt megsemmisítik, és végbemegy a forradalom, amely megsemmisíti a régi termelési viszonyokat. "Itt, - folytatja J.V.Sztálin - különösen szembetűnően lép előtérbe az új társadalmi eszmék, új politikai intézmények, az új politikai hatalom óriási szerepe, melyek hivatva vannak a régi termelési viszonyokat erőszakkal megváltoztatni." 10

Igy tehát "az anyagi javak termelőinek történetével foglalkozni" a feudális társadalomra vonatkoztatva, azaz a középkori parasztság történetével foglalkozni azt jelenti, hogy nemcsak a parasztok jogi, gazdálkodási vagy gazdasági helyzetével kell foglalkozni, amit a középkor-történészek már régóta és gondosan tanulmányoznak, hanem a paraszt mozgalmakkal is, mint a középkor egész történetének kulcsával. Ebben az értelemben a középkor szokásos értelemben vett "agrártörténete" még távolról sem jelenti a középkori parasztság történetét. Ez elsősorban a statikát, "állapotot" jelenti, rögzíti a parasztok gazdasági és jogi helyzetének lassu változásait, a parasztok harcát viszont csak úgy tekinti, mint a falusi élet szokásos menetének valamilyen megzavarását, és azok iránt a politikai, vagy erkölcsi-velles tényezők iránt már egyáltalában nem érdeklődik, amelyek a paraszti harc ellenében hatottak.

De a középkorral foglalkozóknak a számára itt az ideje, hogy a vezető sztálini utmutatást követve, éppen a paraszti harcra összpontosítsák figyelmüket és megmutassák azt, hogy éppen ez volt az alapvető erő, amely arra kényszerítette sok századon át a feudális társadalmat, államot és világnézetet, hogy fejlődjék. Nem kevésbé fontos megmutatni azt, hogy ugyan a paraszti harc volt annak a forradalomnak alapvető ereje is, amely végeredményben megsemmisítette a feudalizmust.

Más szavakkal arról van szó, hogy a feudális társadalmat elsősorban mint antagonistikus társadalmat kell bemutatni. Nemcsak a "felépítményt", hanem a feudális társadalom gazdasági életét sem érthetjük meg nélkül az antagonizmus nélkül, azaz anélkül, hogy számításba ne vegyük, milyen gigászi méreteken

hatnak vissza a termelési viszonyok és az osztályharc egész szférája a termelőerőkre. A "Filozófia nyomorúsága"-ban Marx azt írta: "hogyan helyesen ítéljünk a feudális termelésről, úgy kell azt tekinteni mint antagonizmusra épülő termelőmódot. Meg kell mutatni azt, hogy hogyan jött létre a gazdagság ebben az antagonizmuson felépülő környezetben, hogyan fejlődtek a termelőerők az osztályharc fejlődésével párhuzamosan, hogyan nőtt meg fokozatosan az egyik osztály, amely a társadalom műveletlen, kellemetlen oldalát képviselte, egészen addig, amíg végre meg nem érték felszabadulásának anyagi előfeltételei." ¹¹ A "termelőerők az osztályharc fejlődésével párhuzamosan fejlődtek" fogalmazás hívja fel a figyelmünket. Marx arra gondol, amikor itt az osztályharcot állítja első helyre, hogy az osztályharc visszahat a termelőerők fejlődésére.

Lassaló követői, a menševikek, a trockiisták és a különböző tanításokat képviselő álmarxisták, amikor történelemről beszélnek, a fő logikai hangsúlyt mindig a kapitalizmus és a burzsoázia haladó voltára helyezték, és a parasztságban, ha nem a burzsoázia vezetése alatt és a kapitalizmusért folytatott harcban lépett fel, természetesen csak reakciónak tűnget láttak. A parasztfelkelések programjainak dokumentumai általában nem előre tekintettek, hanem meg akarták állítani a kapitalizmushoz vezető haladást - mondták. A marxizmus-leninizmus viszont azzal a tanításával, hogy a parasztság és annak különböző elemei, mint a proletáriátus szövetségesei és tartalékai szerepelnek a burzsoá-demokrata és szocialista forradalomban, bebizonyította azt, hogy a parasztság nemcsak akkor lehet progresszív erő, ha a burzsoázia érdekeit szolgálja, hanem sokkal haladóbb erő lehet, amikor a burzsoázia ellen tevékenykedik, a burzsoázia ellen lép fel, amennyiben forradalomra érett munkáosztály vezet. Természetes, hogy a bolsevik történészek a menševikekkel ellentétben a messzi múlt paraszti forradalmi mozgalmait nem úgy értékelték, mint a történelmi haladás szempontjából káros valamit, hanem ellenkezőleg, számukra "...a parasztság feudális elnyomás elleni felkelésének első kísérletei történetileg tanulmányozni mindig ér-

¹¹ Marx-Engels: Összes Művei. V.k. 374-375.1. Orosz kiadás.

dekes volt", ahogy J.V.Sztálin E.Ludwig német íróval folytatott beszélgetésében mondotta.¹² A bolsevik történészek mégis mindig rámutattak arra is, hogy a messzi multnak ezek a parasztfelkelései szükségszerűen spontánok és vakok maradtak és vereséget kellett szenvedniök, minthogy a történelem színpadán nem volt ott a munkásosztály, amely képessé lett volna arra, hogy élükre álljon, - "a paraszti felkelések csak akkor vezethetnek sikerre, ha egybeolvadnak a munkások felkelésével és ha a munkások vezetik a parasztfelkeléseket".¹³

Pokrovszkij "iskolája" azt a nézetet követte, hogy a történelem a multba visszavetített politika, és ezért a paraszti antifeudális mozgalmak egész kérdését értékelésükre vezette vissza: a proletáriátus pozitívan, együttérzően viszonyul hozzájuk, mert szövetségesének történelmi előképét látja benne.

Mint látjuk, a mensevikeknél és Pokrovszkij "iskolájánál" az értékelés mozzanata állt előtérben. De a történettudomány feladata egyáltalában nem szűkíthető le arra, hogy dicséretet vagy gáncsot mondjon. A történettudomány is, mint a többi tudomány, elsősorban a tények objektív összefüggését tanulmányozza, megmagyarázza, keresi a törvényszerűségeket. Ezért a történettudományt az antifeudális paraszti mozgalmak kérdésével kapcsolatban sem elégítheti ki a dolog szubjektív oldala, legyen ez akár a történész szubjektív rokonszenve, vagy akár maguknak a paraszti ideológusoknak szubjektív céljai.

Ugyancsak itt el kell vetnünk annak lehetőségét, hogy a parasztháborúk objektív jelentőségét azoknak "cárista", "messziánisztikus" és hasonló jelszavaik alapján, vagy egyáltalán, pozitív programjaik alapján ítéljük meg. A parasztmozgalmak már nem is volnának ösztönösek, hogyha konkrét agrár-és politikai programjaik valamennyire is adekvát kifejezései lennének objektív feladatuknak. Ha egyszer elismerjük az ösztönösséget a középkori parasztfelkelések alapvető, meghatározó ismertetőjegyeként, akkor le kell mondanunk arról a gondolatról is, hogy e felkelések kutatásának alapjául a parasztok tudatát, eszméit tegyük meg.

¹² J.V.Sztálin: Beszélgetés E.Ludwig német íróval. Moszkva, 1933. 9.1. Orosz kiadás. ¹³ U.o.

Tegyük fel, hogy a parasztek "a régi rendre" hivatkoztak, az élet által megsértett ilyen vagy olyan régi rend visszaállítását követelték, - vajjon ez azt jelenti, hogy a felkelés sikere csak az idejétmúlt régi állapot restaurációjában fejeződött volna ki? Hiszen még a nagy angol és francia polgári forradalmak vezetői is abban a meggyőződésben csalekedtek, hogy csupán a régi megsértett törvények helyreállításáért küzdenek, - egyesek a Magna Charta Libertatum-ért, mások az ősi gall vagy római szabadságokért, - pedig ezek a mozgalmak távolról sem voltak ösztönösek. A "régi rend" pedig, amelyre a parasztek szószólói hivatkoztak, gyakran csak koholmány volt, amely nemcsak hogy nem felelt meg a tényleges múltnak, hanem általában fantasztikus és megvalósíthatatlan volt. Ami pedig a reformok teljesen realiztikus tervezeteit illeti, tehát azokat a konkrét programszerű dokumentumokat, amelyek közül néhány ránkmaradt a különböző középkori parasztfelkelésekből, - mint amilyenek pld. a klasszikus német "tizenkét pont", a két nevezetes angol program 1381-ből, az a.o. breton "parasztkodex" 1675-ből, - ezek a programok minél realiztikusabbak, annál inkább nem a harc dokumentumai, hanem a tárgyalásoké, a békülésé. Már a fáradtság és a nehézségek légkörében jelentkeznak s a parasztek azon részének véleményét fejezik ki, amelyik hajlott az ellenféllel való kompromisszumra és nem a harc kifejtésének legkedvezőbb feltételeit kereste, hanem a harc megszüntetésének legkedvezőbb feltételeit. Bár a tulsuly gyakran ezeknek a frakcióknak az oldalán volt, az általuk összeállított programok mégsem mutatják és nem is mutathatják meg, hogy a felkelés milyen irányban fejlődött volna, ha kedveztek volna neki a körülmények és ha ennek megfelelően a kompromisszum híveinek nem lett volna szavuk a paraszttáborban.

Mindazt, amit mondtunk, egyáltalán nem úgy kell érteni, hogy nem szükséges a parasztfelkelések ideológiáját és szubjektív céljait kutatni. Ez szükséges. Még a mérsékelt programok is mint a tömegmozgalom jelszavai, hatalmas szerepet játszóttak az antifeudális harcban. De a parasztfelkelések objektív jelentőségét mégsem elsősorban ideológiájuk és szubjektív céljaik alapján kell megítélni.

Igy tehát a lényeg nem a kérdés szubjektív és értékelő

oldalában rejlik. A középkor parasztmozgalmainak konkrét értéklése igen különböző lehet. Ezeknek lehettek néha viszonylag reakciós vonásaik is; időnként vak játékszer voltak a feudális arisztokraták vagy más reakciós erők kezében. Másrészt mindenféle parasztmozgalom, bármilyen színezete és irányzata volt is, a paraszti gazdaságot, azaz a feudális termelés alapsejtjét védte s így végeredményben a társadalom termelőerőit védte, ami egymaga már haladóvá tette. De van egy másik fontos szempont is. Sztálin szavai szerint "a feudális rendszer fő jellemvonása az osztályharc a kizsákmányolók és kizsákmányoltak között".¹⁴ Ha tehát a parasztmozgalmak a feudális rendszer "alapvető" vonását képezték, akkor másképpen mint ezekből kiindulva, nem lehet a feudális rendszerben semmi lényegest megérteni, megmagyarázni. Ellenkező esetben ez a vonás nem volna "alapvető".

Ezért változtassuk meg gyökeresen a középkori parasztmozgalmak szerepének beállítását. Vigyük a súlypontot arról a kérdésről, hogy mi lett volna, ha győznek, arra a kérdésre, hogy mi volt a valóságos, nem pedig találgatható helyük a történelemben. Valóban, az a kérdés, hogy mi lett volna akkor, ha a parasztfelkelés győz, lényegében semmitmondó kérdés. A tudomány pontosan tudja, hogy mint olyan, mint tisztán paraszti antifeudális felkelés, nem is győzhet. Következésképpen ha így tesszük fel a kérdést, már megengedünk bizonyos kiegészítő tényezőket, amelyek a felkelés győzelmét biztosították. Ebben az esetben pedig nem érvényes a kérdés. Ha pedig feltesszük, hogy a feudális társadalom már azon a fokon volt, amikor a parasztfelkelés győzhet, akkor már a burzsoá forradalomról, a kapitalizmus győzelméről, a "jobbágyok forradalmáról" van szó /Sztálin/. Ha pedig ezek a feltételek nem voltak meg, nem lehetett győzelem sem. Tehát nincs értelme azon vitatkozni, hogy ez a győzelem előbbre vitte volna-e, vagy hátravetette volna-e a társadalmat. Más dolog az, ha azt kérdezzük, hogy mi a tényleges helyük a feudális társadalom életében ezeknek az állandóan legyőzött, de állandóan újra és újra feltámadó parasztmozgalmaknak. Mi így tesszük fel a kérdést: nem voltak-e ezek önmagukban legfontosabb feltételei a feudális társadalom előrehaladó fejlődésének, kezdve legkorábbi fejlődési fokaitól

¹⁴ SZK/b/P története. 134.1.

Ha sikerül bebizonyítani, hogy a kizsákmányolás elleni parasztküzdelem növekedése, - Marx kifejezése szerint - párhuzamosan a termelőerők növekedésével volt éppen az az erő, amely meghatározta magának a feudalizmusnak, mint saját korához képest haladó formációnak fejlődését, amely a rabszolgatartó antik társadalomtól a kapitalizmusig terjedő hatalmas történeti szakasza lassan fejlődött, akkor a középkori parasztmozgalmak haladó jellegének kérdése is magától megoldódik.

A parasztmozgalmak problémáját rendszerint csak a feudalizmus "felbomlásának" síkján szemlélik, bár senkinek sem jut eszébe az, hogy mondjuk a munkásmozgalomban a kapitalizmus "felbomlásának" jelét lássa. Ellenkezőleg, mindenki tudja, hogy a munkásmozgalom a kapitalizmus egész történetét jellemzi. A parasztmozgalmak tekintetében ez a hiba abból a téves előfeltevésből származik, hogyha egyszer "antifeudális" mozgalommal van dolgunk, akkor már bizonyos "nem feudális" viszonyokat kell elképzelni. Természetes, hogy ilyen esetben a főfigyelmet a felkelt parasztok jellemzésében nem mint kizsákmányolt termelőkre, hanem mint a magántulajdon és a felhalmozás elveinek hordozóira, durván szólva, mint kisburzsoákra fordítják. Ilyen esetben a parasztok antifeudális felkelése kezdetleges formában már egy eljövendő más rendszernek, a kapitalizmusnak a feudalizmussal való szembeállítására. De az "antifeudális" kifejezésnek más értelme is lehet. Kifejezheti a feudális világ belső ellentéteinek harcát, a feudális módon kizsákmányolt termelőknek a feudális kizsákmányolókkal elleni harcát. Hiszen az ókorban a felkelő rabszolgák egyáltalán nem mint az új, feudális rendszer előfutárjai léptek fel és mégis harcukat úgy kell tekinteni, mint a rabszolgatartó rendszerrel szembenálló antagonisztikus erőt. Éppen így van a parasztság is, amely a középkorban a feudális kizsákmányolás ellen harcol. A győzelem a saját erőkkel sem az egyik, sem a másik esetben nem lehetséges. Szükség van szövetségesre, és végeredményben szövetségesnek bizonyulnak az első esetben a barbárok, a második esetben a burzsoázia. A szövetségnek és az elért győzelemnek gyümölcseit nem a kizsákmányolt osztályok, nem a parasztok aratják le, főképp a második esetben, hanem a burzsoázia. De a harcban a főszerepet éppen a rabszolgák és a parasztok, a rabszolgatartó és

feudális társadalmak alaposztályai játszótták. A kizsákmányolás feudális módját éppen "a jobbágyok forradalma" számolja fel; aki-
ken a szó tág értelmében általában a feudális kizsákmányolás alatt
élő parasztokat kell érteni. A dialektika a következő: a feudaliz-
mus csak akkor szűnik meg, amikor létrejöttek az új termelőmódnak,
a kapitalizmusnak feltételei. De az erő, amely megdönti a feudaliz-
must, az nem olyan erő, amely a feudalizmus fejlődésének valame-
lyik stádiumában jelenik meg, még kevésbé kívülről jövő erő, hanem
ez az erő magának a feudális társadalomnak alaposztálya, amely ve-
le együtt keletkezett, fejlődött, és az ellene folytatott állandó
haroban vitte előre a feudális társadalom fejlődését.

Világos, hogy a kérdés ilyen megfogalmazása mellett az
európai történelem színpadán csak a 13-14. századtól jelentkező pa-
rasztfelkelésekben és parasztháborúkban nem valami egészen újat
kell látni, hanem a parasztküzdelemnek csak egy magasabb formáját,
amely a középkor régebbi fejlődési fokainak kevésbé fejlett formák-
ban folyt.

II.

Amint ismeretes, a rabszolgatartó, a feudális és a kapita-
lista társadalom mindenképp a kizsákmányolás módjában különbözik
egymástól, azaz abban, hogy a dolgozók által termelt produktumnak
egy részét milyen módon sajátítják el tőlük. Mindhárom esetben az
általuk előállított termék két részre oszlik: az említett ilyen vagy
olyan módon elsajátított részt többletterméknek, a termelő számára
megmaradó részt pedig szükséges terméknek nevezzük.

A kizsákmányolás módjával együtt változik annak a résznek
gazdasági strukturája is, amelyet szükséges terméknek nevezünk. A
kizsákmányolás három módja közti különbséget másképp ki lehet fejez-
ni a szükséges termék három különböző formulájával.

A rabszolga szükséges termékét csak egy elem alkotja: a
személyesen általa elhasznált munkaerő pótlása. A bér munkás szüksé-
ges termékében két elem foglaltatik: 1./ az általa személyesen el-
használt munkaerő pótlása és 2./ az osztály újrateherelése, azaz a
munkás családjának eltartása. A feudális függésben lévő paraszt szüksé-
ges termékében három elem van: 1./ az általa személyesen elhasznált
munkaerő helyreállítása, 2./ az osztály újrateherelése azaz családjá-

nak eltartása és 3./ gazdasága elhasznált elemeinek ujratermelése. Elég ha ismerjük a szükséges termék formuláját, hogy ebből kikövetkeztessük egy adott kizsákmányolási mód, azaz egy adott formáció alapvető vonásait. Abból a tényből, hogy a feudalizmus rendszerében a szükséges termék egy részét a paraszt személyes gazdaságának ujratermelése alkotja, nagyon sok minden következik. Így pld. világossá válik, hogy minden paraszt gazdaságnak, a feudális társadalom alapvető gazdasági sejtjének ujratermelése szükségképpen természeti-gazdálkodási jellegű még akkor is, ha az egész többlettermék pénzzé változik; következik továbbá, hogy a feudális társadalmi ujratermelésben a természeti gazdálkodás tulsulya magából a feudális kizsákmányolás módjából következik, ami kitűnő bizonyítéka Marx tételének, mely szerint a forgalom jellegét a termelés jellege határozza meg és nem fordítva.

De minket most más következtetések érdekelnek. Hogyha a feudális földbirtokos a paraszt termelvényéből vagy munkájából tulságosan sokat vett el és betör saját eltartóinak szükséges termékébe vagy szükséges munkájába, akkor nemcsak egyszerűen a termelők kihalása fenyeget, mint a rabszolgaság korában, és nem is a termelőosztály csökkenése, mint a kapitalizmusban, hanem mindenekelőtt a termelőerők és a társadalom gazdasági strukturájának rombolása. A paraszt a feudális ur tulságos igényeivel szemben nemcsak saját és családjának fizikai létét védelmezi, nemcsak fogyasztásának szokásos színvonalát, hanem mindenekelőtt a gazdaságát, azaz a szükséges tartalékokat, hogy a következő évben megvalósíthassa az új gazdasági ciklust. A rövidlátó feudális ur éppen ezt a harmadik elemet veheti el legelőször. Magától értetődik, hogy ebből elkerülhetetlenül a paraszteszalád éhínsége és az a kísérlet következik, hogy a szükséges termék elveszett harmadik elemét az első és második rövására pótolja, de annál világosabb, hogy éppen a harmadik elem érinthetetlensége jelöli meg a feudális kizsákmányolást szabályozó határt. A rabszolgaság korában a kizsákmányolás normáját a rabszolgák fizikai szívossága és életképessége szabályozta, a feudális termelési módban a parasztgazdaság kitaratása, önujratereelési képessége. Hogyha a normális gazdasági ciklust nem lehetett megújítani az előző méretben, vetőmag,

igásállat, stb. hiánya miatt, ez annyit jelent /nem beszélve az elemi csapásokról/, hogy a kizsákmányolás maximális normáját túllépték, hogy hozzányultak a szükséges termékhez, vagy szükséges munkához. A gyakorlatban természetesen ez gyakran megtörtént. A középkor története számos példát ismer a szűkített ujratermelésre, szabályos időközökben fellépő éhínségekre, egész faluk és vidékek kihalására. De mi lett volna akkor, hogyha minden esetben már csak a katasztrófa jelezte volna a végső határt? A feudális társadalom nem is alakulhatott volna ki, nemhogy fejlődni tudott volna. Folytonosan rombolta volna saját alapját, saját termelőerőit. Elkerülhetetlen lett volna a visszatérés alacsonyabb gazdálkodási formához. Tehát valamilyen más szabályozónak kellett működnie.

Ha a feudalizmusról beszélünk, rendszeren inkább a kapitalista, mint a rabeszlगतartó társadalommal állítjuk szembe és ezért a másikfajta szabályozóra fordítjuk a fő figyelmet: miért van az, hogy a paraszt, akinek saját gazdasága, telke van, mégis odaadja a feudális urnak a többlettermékét, bár erre őt nem kényszeríti a gazdasági szükségsszerűség, ahogy a munkást kényszeríti a kapitalizmusban. Lenin erre a kérdésre így felel: "...Erőszakos kényszerítés nélkül egy telkes ember sem dolgozott volna a földesurnak".¹⁵ Más szóval, a paraszttól a többletterméket a földesur csak nemgazdasági kényszerrel tudja kicsikarni. Lenin egy másik helyen a jobbágyról ezt mondja: "...a telkes jobbágy személyesen kell függnie a földesurtól, mert a föld birtokában másképp nem fog elmenni földesuri robotra, csakis kényszer hatása alatt. A gazdálkodás rendszere itt "nemgazdasági kényszer", jobbágyságot, jogi függőséget, nem teljes jogúságot stb. eredményez".¹⁶

Igy tehát a feudális kizsákmányolás létezése már feltételezi a többé-kevésbé közvetlen erőszakot, amelyet az uralkodó osztály gyakorol. E "szabályozó" nélkül nem állhatna fenn a feudális rendszer, mert a parasztok, akiknek megvan a saját gazdaságuk és akiket nem kényszerít a gazdasági szükségesség, egyszerűen semmit sem adnának a feudális földesuraknak. Ez a "szabályozó" különbözteti meg a feudális rendszert a kapitalista rendszertől.

¹⁵ Lenin: Összes Művek. 12. k. 235-236. l. oroszul. ¹⁶ U. a. 15. k. 66. l.

De hiszen nem gazdasági kényszer a kizsákmányolás rabszolgarendszere is alkalmazott. A rabszolgatartók erőszakkal vették el a rabszolgáktól minden vagyonukat és nem engedték nekik, hogy állandó gazdaságra tegyenek szert, míg a feudálisok, bár nem ritkán teljesen tönkretettek egyes parasztokat, a paraszt osztályt egészében mégis meghagyták a gazdaság birtokában. Milyen szabályozó állította meg tehát az elemi erőszakot ennél a határnál, a paraszti gazdaság határánál?

"A földnélküli, lónélküli, gazdaságnélküli paraszt nem alkalmas tárgy a jobbágyi kizsákmányolásra",¹⁷ mondja Lenin. Ilyenformán nem lenne jobbágyi feudális rendszer, hogyha valami nem korlátozta volna a "nemgazdasági kényszer" kiterjedését. És mi volt ez? Talán magának az uralkodó osztálynak akarata?

E tekintetben két magyarázatot lehet elképzelni.

Arra lehet gondolni, hogy a korai középkorban, amikor a természeti gazdálkodás volt az uralkodó, a kizsákmányolásnak határt szabott, hogy az ismert képes kifejezést használjuk, "a földesur gyomrának befogadóképessége". Hogyha a földesurnak nem volt miért elvenni több terméket a paraszttól, mint amennyit képes volt elfogyasztani, nem ez mentette-e meg a paraszti gazdaságot a tönkremenéstől? De erre a magyarázatra könnyű ellenvetni: gyakorlatilag a feudális urnak nemcsak egy gyomra volt, mert annál népesebb kíséretet és háznépet táplált és szerelt fel, minél több terméket tudott kapni alattvalóitól, a parasztoktól. Ennek következtében tehát az étvágya gyakorlatilag mégis csak határtalan volt. S ehhez járul még, hogyha a jobbágyi kötelezettségek természeti jellege lett volna a lényege ennek a szabályozásnak, akkor a pénzjáradékra valóáttéréssel a parasztgazdaságnak nyilvánvalóan egyszerre tönkre kellett volna mennie, ami pedig a valóságban nem figyelhető meg.

Talán fel kell tennünk, hogy a feudális urak tudatos és önkéntes önkorlátozásáról volt szó? Hiszen ha egyszer hozzányultak a parasztgazdasághoz, a földbirtokos jövedelmeinek rövid ideig tartó fokozása után azt tapasztalhatta volna, hogy jövedelmei katasztrofálisan csökkennek, elszegényedik és tönkremegy. Ő és szomszédai természetesen észrevették volna, hogy miben követ-

¹⁷U.o.

tek el hitát és ezt megmagyarázták volna gyermekeiknek és háznépüknek. IV. Henrik francia király megmagyarázta udvari nemeseinek, hogyha a francia parasztságot teljesen kirabolják, akkor eszentul nem lesz senki, aki eltartsa őket és királyukat és éppen ezért tartotta kívánatosnak, hogy a francia paraszt fazakában tyuk legyen. De ki hiheti azt, hogy ilyen alapon nyugodott a középkor egész gazdasági élete! Hiszen ez annak a feltevését jelentené, hogy néhány ember tudatos akarata kiválasztja az ő szempontjukból legalkalmasabb termelési módot. Ez annyit jelentene, hogy a gazdasági materializmus alapján állunk, nem pedig a történelmi materializmus alapján, amely a gazdasági életet nem a gazdálkodó egyének számításaival magyarázza, hanem az ő gazdasági pszichológiájukat is az objektíven, az ő akaratuktól függetlenül keletkezett gazdasági viszonyokból vezeti le. Egyszerűen megfogalmazva: a tönkrement földbirtokosnak és az előrelátó IV. Henriknek idézett példái semmit sem magyaráznak meg a feudálizmus történetében, hiszen ezek a már valamiképpen kialakult viszonyok megbontásáról beszélnek, ideiglenes elhajlásról a dolgok már létező rendjétől és nem arról beszélnek, hogy hogyan keletkeztek ezek a viszonyok és hogyan jött létre a dolgok ilyen rendje. Másszóval a feudálisok "tudatos" és "önkéntes" önkorlátozása nem oka, hanem következménye olyan társadalmi rend objektív fennállásának, amely rendben a közvetlen termelők személyi gazdaságához nem nyulhattak hozzá a kizsákmányolók. A feudális valóság nevelte bele a feudálisokba étvágyuk bizonyos korlátozását és oltotta beléjük a számító járadékszedők pszichológiáját, nem pedig fordítva. Nem az ő számításuk hozta létre a feudális valóságot.

Igy tehát ha a kényszer, az erőszak határozta meg azt a lehetőséget, hogy az uralkodó feudális osztály a paraszti termék egy részét elsajátíthatta, akkor nem az uralkodó osztály akarata, hanem valami más korlátozta az erőszak mértékét és állította meg ezt az erőszakot a parasztgazdaság küszöbén.

Ez a másik szabályozó a parasztság részéről a kizsákmányolással szemben tanúsított ellenállás volt. Az ellenállás intenzitása és szervezési lehetőségei összehasonlíthatatlanul magasabbak voltak, mint a rabszolgaság korában. E fokozott ellenálló képesség következtében védte meg a paraszt a saját gazdaságát. Az

említett földesur, vagy IV. Henrik azért vélekedtek olyan bölösen, mert a gyakorlatban a parasztok teljes kifosztása majdnem holt bizonyosan felidézte volna a parasztság ellenállásának kitörését. Néha a körülmények kedvező alakulása folytán ez a kísérlet esetleg sikerrel járhatott volna, de az esetek tulnyomó többségében a parasztság ezt elhárította magától.

Ebből látható, hogy nem lehet elképzelni feudális osztályt anélkül, hogy ugyanakkor melléje ne gondolnánk a vele szemben ellenállást tanúsító parasztok osztályát. Ha az uralkodó osztály nem talált volna ellenállásra, ha szabadon törhetett volna be a paraszti vagyonba, nem lett volna feudális osztály, nem valósította volna meg a feudális kizsákmányolást. A közvetlen termelő vagyonához csak a rabszolgotartó nyulhat hozzá, aminek éppen megfelel a szükséges termék legegyszerűbb formulája, t. i. a rabszolgaság korában ez csak a rabszolga munkájának újratermelését szolgálja. A feudális kizsákmányolás formája viszont, amely a szükséges termékbe belefoglalja a parasztgazdaság elhasznált elemeinek újratermelését, csak azért volt lehetséges, mert a parasztgazdaságot védte a tulkapások ellen a parasztok ellenállása.

Itt elég arra emlékeztetni, hogy milyen elsőrendű, hatalmas jelentőséget tulajdonított Engels a "Mark" c. munkájában a paraszti faluközösségnek éppen mint olyan szervezetnek, amely a középkorban biztosította a parasztellenállás lehetőségét. Maurer munkáinak értékét Engels mindenekelőtt abban látta, hogy felfedte a parasztellenállás e szervezetének, a marknak történetét legősibb formáitól egészen eltűnéséig. Engels azon a véleményen volt, hogy bizonyos tekintetben a középkori Németország egész történetét össze lehet foglalni a parasztság nagyobb vagy kisebb ellenállási képességének jellemzésével; e képesség csökkenése bizonyos időközökben a feudalizmus regresszióját jelentette.

Ilymódon kell értelmeznünk Engels híres tételét is, mely szerint az antik colonus és a középkori jobbágy között ott állt a szabad frank paraszt. A faluközösség szabad barbára hatalmas lehetőségekkel rendelkezett az ellenálláshoz; a colonus jogi függősége csupán ezen meggyengült lehetőségekkel együtt

változhatott át a rabságot kísérő formából a feudális társadalom egy egész osztályát jellemző formává. Azt mondhatjuk, hogy a feudális termelőmód nem létezhetett volna, ha a kizsákmányolt termelők osztálya nem úgy működött volna, mint egy rugó, visszanyomván a rendkívüli erős nyomást. A barbár faluközösségi rend öröksége, amelyet a feudális társadalom születésekor felszívott, az első időkben döntő szerepet játszott ennek az ellenálló képességnek a biztosításában. A faluközösségnek a nyomait az egész középkoron át követhetjük, sőt még a francia polgári forradalom kortársai is a parasztot egyszerűen "közösségi" /communaux/ névvel illették. Meg kell azonban mondanunk, hogy a feudális kizsákmányolással szembenálló parasztellenállás szervezési eszközeinek és formáinak kérdése egyáltalán nem merül ki a faluközösség kérdésében. Voltak más formák is, amelyeknek nem volt kapcsolatuk a faluközösséggel.

Bármiképpen is legyen a dolog, a feudalizmus nem képzelhető el a parasztok harca által körülbástyázott és a feudálisok mohósága számára hozzáférhetetlen parasztgazdaságok nélkül, jóllehet ezek a kezük alatt feküdtek. Az osztályharc a feudalizmusban nem csupán az adott termelési mód következménye, hanem - mint látjuk - azt tekintetbe kell már vennünk a feudális termelőviszonyok alapvonásai megállapításánál is. Ebben rejlik a feudális típusú termelőviszonyok felsőbbrendűsége a rabszolgaszolgálat felett. A termelőerők magasabb voltának megfelelő az is, hogy a kizsákmányolás "...egy kissé enyhült..."¹⁸ a feudalizmusban, összehasonlítva azt a rabszolgavilággal, amikor ez az enyhülés elsősorban a dolgozó tömegek harca magasabb színvonalának következménye. A feudálisok osztálya csupán a harc következtében kényszerült egy kissé korlátozni az erőszakra és rablásra irányuló vak törekvését és észrevenni, hogy végeredményben a jobbágy, aki saját gazdaságát viszi, gazdaságilag mégis értékesebb a rabszolgánál. Maga a feudális öntudat és jog végre is bizonyos mértékig szankcionálja a parasztellenállást: jóllehet mindig elutasítja az ellenállás legmagasabb formáját, a felkelést, de törvényesíti a faluközösséget, a parasztnak a földesurral való harcát a bíróság előtt és bizonyos körülmények között legalizálja a pa-

¹⁸Sztálin: A dialektikus és történelmi materializmusról.

rasztok távozását /a városokba, a kolostorokba, új földekre, "szenthelyekre"/; a paraszttellenállás kikényszerített elismerése, ennek elkerülhetetlen lehetőséggé való nyilvánítása, különösen kifejeződik abban, hogy a paraszt és a földesur közötti viszony szerződés formáját veszi fel, vagyis a paraszt szinte önként vállalja magára kötelezettségeit.

A paraszttellenállás ereje változó.

Mindenekelőtt különbözik a parasztgazdaság által előállított termékek egész mennyiségében, a parasztmunka egész mennyiségében. A középkori parasztnál összehasonlíthatatlanul könnyebb elvenni a "felesleget", mint azt, amely családja minimális szükségletét és gazdasága egyszerű ujratermelését biztosítja. A feudális földesurak törekvése minél inkább nem a feleslegre, hanem a parasztgazdaság magjára irányul, annál jobban megfeszül a paraszttellenállás rugója, annál erősebb és aktívabb lesz.

Ez nem jelenti azt, hogy a parasztok küzdelme csupán védelmi jellegű és csupán a szükséges termékekért folyó harcban merül ki. Már mondtuk, hogy a többletterméket a feudális földesur csupán erőszak útján tudja megszerezni. Amikor pedig erőszak szükséges, ez annyit jelent, hogy ez valamiféle ellenállás megszüntetése céljából szükséges, különben semmiféle erőszak nem volna szükséges. Amikor gazdaságonkívüli kényszerrel van szó, ez azt jelenti, hogy a közvetlen termelő nem passzív, nem hajol meg alázatosan a kizsákmányoló kívánságai előtt, hanem ellenáll és a kizsákmányolónak nagyobb erőt kell vele szembeállítania. Következésképpen tehát a "többletnek", helyesebben a paraszt többlettermékének a feudális földesur által történő kisajátítása harc közben, két antagonisztikus erő egymás elleni harcában megy végbe. Az erők konkrét egyensúlya a harcnak ezen a területén nagyon különböző volt, amit világosan bizonyít a középkorban alkalmazott kényszer formáinak nagy tarkasága. A kikényszerítés lehetett egyszerű fizikai erőszak, korbács és bot alkalmazása. Világos, hogy ebben az esetben a parasztság ellenállása a legkevésbé sikeres, nem korlátozza az erőszakot. A kikényszerítés viszont felvehetett ilyen vagy olyan jogilag korlátozott formát is. A határeset-

ben a gazdaságonkívüli kényszer majdnem teljesen átadta helyét a gazdasági kényszernek, vagyis a paraszt személyes szabadságának és annak a ténynek, hogy csupán a feudálisok osztályának a fő termelőeszköze, a földre vonatkozó monopóliumával volt összekötve. Világos, hogy az utóbbi esetben a parasztellenállás nagy sikere áll előttünk, mivel a gazdasági kényszerhez való átmenet azt jelenti, hogy az egyenes erőszak, a teljes jogkülönbözőség a feudális földbirtokosok számára tovább már nem lehetséges, mert veszélyes, és ez arra kényszeríti őket, hogy "reformokat" hozzanak, pld. töröljék el a jobbágyságot. Különb, amíg feudalizmus létezik, a tiszta gazdasági kényszer elképzelhetetlen és mindig egybeolvad a gazdaságonkívüli kényszer néhány elemével.

De bármilyen jelentős is legyen a parasztellenállás, bárhog is álljon ellen a feudálisok erőszakának a többlettermékért folytatott harcban, soha, a felkelés rövid pillanatait kivéve, nem kerül a feudálisok fölé. Ez már abból a tényből is látszik, hogy a feudális kizsákmányolás és gazdaságonkívüli kényszer hosszú évszázadokon át tartott. De a történeti tapasztalat ugyancsak megmutatja, hogy a "szükséges" termékekért folytatott harc területén az erők viszonya fordított volt: a parasztgazdaság általában megmenekült a feudális földesurak erőszakától, bár néhányszor elpusztították azt. Ebből azt a következtetést lehet levonni, hogy a parasztok ellenállása nem volt egyformán intenzív a parasztmunka teljes eredményéhez való viszonyában, hanem annál intenzívebb lett, minél inkább irányult a feudális földesurak mohósága a parasztgazdaság eddig sértetlen magjára. A parasztellenállás rugója annál jobban megfeszült, minél inkább közeledett a fenyegetés e mag felé. Ennek következtében az erőviszonyok megváltoztak.

Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a parasztgazdaság minimális szükségletei és a "feleslegek" közötti határ abszolút jellegű lett volna. Nem, ez történetileg igen mozgékony volt és magának a "parasztgazdaság" fogalomnak a határa is éppen az osztályerők viszonyától függött. Ugy a parasztcsalád személyes szükségletei, mint a parasztgazdaság fenntartására szolgáló eszközök szokásos közepes színvonala, a történelem folyamán a gazdasági skálán lényegesen elmozdulhatott ebbe vagy abba az irányba. De bár-

hol is legyen a skálán a mutató, helyzete mindig megmutatja, hogy az egyik oldalon a parasztellenállás eléggé intenzív volt arra, hogy visszaverje a feudális erőszakot, a másik oldalon pedig elégtelen volt és átengedte ez utóbbinak a győzelmet.

Ezenkívül a parasztellenállás ereje az idővel is változik a feudális társadalom fejlődésének folyamán. Általában véve emelkedik. Azt mondhatjuk, hogy ez a feudális társadalom fejlődésének a törvénye. Ma már nevetnek azon a történészek, aki a középkor történetének mindenegyes fejezetében azt mondja, hogy "a parasztság helyzete rosszabbodott". A nevetés igazolt, ha azt tartják szem előtt, hogy ez a történész nem mutatta be mindenegyes esetben a rosszabbodás konkrét vonásait. De nem igazolt akkor, ha azt gondoljuk, hogyha egyszer volt "rosszabbodás", akkor meg kell mutatni a "javulást" is, vagyis a parasztság helyzete általában egy bizonyos színvonal körül ingadozott. Természetesen voltak javulási időszakok, de egészében sohasem érthetjük meg a feudalizmus történetét, ha elfelejtjük azt, hogy minden antagonisztikus rendszer fejlődése nem más, mint belső ellentmondásainak kiéleződése és elmélyülése. Vagyis, elsősorban az adott rendszer alapvető belső ellentmondásainak kiéleződése és elmélyülése. A feudális rendszer alapvető belső ellentmondása pedig a kizsákmányoltak és a kizsákmányolók, a parasztok és a feudális földesurak közötti ellentmondás volt. A feudalizmus fejlődésének mindenegyes korszakával az osztályharc törvényszerűleg kiélesedett, vagyis a parasztság ellenállása megnőtt, ami azt jelenti, hogy a parasztok úgy fogták fel saját helyzetüket, mint amely rosszabbodott. Következésképpen azok, akik tréfálnak az állandó "rosszabbodás" miatt, azon nevetnek, hogy sajátmaguk nem ismerik a történelem alapvető törvényeit.

A feudális társadalom egész története folyamán a parasztellenállás két ok következtében fokozódott. Először: megnöttek az uralkodó osztálynak az igényei a paraszti termékek és munkája irányában. Másodszor: megnöttek a parasztnak az igényei a saját termékei és saját munkája irányában, vagyis a parasztgazdaság mint tulajdon jött létre. Minél tovább haladunk előre a történelem folyamán annál inkább kénytelen a paraszt védelmezni gazdaságát. Támadásba megy át a feudális földbirtokos ellen,

megkísérli kiszélesíteni és megszilárdítani saját gazdaságát. Mindkettő a termelékenység lassu emelkedése talaján áll, úgy az egyes gazdaságot, mint az egész feudális gazdaságot tekintve. A legfontosabb fordulópont a városok keletkezése. Amig nem voltak városok, amig nem fejlődött ki a kereskedelem, amig a feudális járadék nem vette fel pénzalakját, addig a feudális földesurnak kevés oka volt arra, hogy korlátlanul emelje a természetes többlettermék mennyiségét és maga a paraszt sem tudta korlátlanul felhasználni gazdaságában a természetadta felesleget. A városok keletkezésétől kezdve azonban a harc nagyon kiélesedik és progresszív irányt vesz fel egészen a feudalizmus pusztulásáig. A feudális kizsákmányolás normája, vagy színvonala azonban minden egyes korszakban a küzdő erők mérlegének kifejezése volt. Ezek tekintetbevétel nélkül a középkor "tisztá" mezőgazdasági vagy gazdaságtörténete megengedhetetlen absztrakcióvá válik.

Énnek a mozgó erőviszonynak a tanulmányozása közben előtérbe nem a parasztnak, mint kialakuló tulajdonosnak, hanem mint kizsákmányolt termelőnek a harcát kell állítanunk. Ez utóbbi képezi a harc fő és alapvető vonalát a feudális társadalom történetének egész folyamán.

Hogy megérthessük azt, hogy miért kellett állandóan a feudalizmus története folyamán a parasztok, azaz a kizsákmányolt termelők erejének növekednie, mindenekelőtt rá kell mutatnunk a földbirtokosok igényei növekedésére, különösen a pénzjáradékhoz való átmenet korában. A parasztellenállásnak ezt a nyomást vissza kellett vernie. A parasztoknak gyakran sikerült kényszeríteniök uraikat a szokás, a tradíció megtartására. Más oldalról a paraszt osztályharca már abban is megmutatkozott, hogy a robotban egyre rosszabbul, saját gazdaságában pedig egyre inkább intenzíven kezdett dolgozni, vagyis igyekezett valamit szerezni a szükséges termékmennyiségen felül. Egyszóval a parasztoknak a földesurakkal folytatott harcában az erőmérleg végül is azt mutatta, hogy a földesuri kizsákmányolás nem tudott lépést tartani a parasztgazdaság termelékenységének emelkedésével. Ekkor azonban új, erősebb igénylők léptek fel a paraszt- "többlet" irányában: a feudális egyház, a feudális állam és az uraságok. Minthogy különféle és nagyon hatásos eszközök álltak rendelkezésükre a parasztok elnyomá-

sában, az erőviszonyokat a parasztság hátrányára döntötték el. Különféle adók és illetékeik, amelyek valamennyien a feudális járadék egy-egy fajtáját képviselték, megkétszereztek, megháromszorozták, megnégyszereztek a feudális kizsákmányolás normáját. A parasztság lényegében nemcsak hogy minden nélkül maradt, mint ezelőtt, hanem az erőknél ezen kedvezőtlen viszonya következtében még engedni is kénytelen volt, bár egyre növekedett a harca saját gazdasága végső határai védelmében.

Esztre kell vennünk, hogynem csupán a parasztháború, hanem az éhség-lázadások is, amelyeket igen jól ismerünk az egész középkor folyamán, pld. Franciaországban különösen kegyetlenné válnak a középkor végén. Különböző a parasztgazdaságok pusztulására vonatkozó adatokat ebből az időből bőszégesen összegyűjtötték a mezőgazdasági történet művelői. Számos statisztikai összeállítást készítettek különféle országokra vonatkozólag, amelyek valamennyien a parasztság egyre jobban előrehaladó vagyoni differenciációjáról beszélnek. A történészek figyelme azonban inkább egy kisszámú felsőréteg kiválására irányult, bár - amennyiben feudális viszonyokról, nem pedig kapitalista differenciációról van szó - sokkal fontosabb az a tény, hogy a parasztság tulnyomó többsége elszegényedik, vagyis lehetetlenné válik számára a parasztgazdaság önálló vezetése. Ez azt jelenti, hogy a parasztság jelentős része számára a szükséges termék formulája, amely a feudalizmus létezésének előfeltétele, vagyis az, amely a harmadik eleme - a parasztgazdaság ujratermelését is - magában foglalja, a feudalizmus története végén lassanként felbomlik. Most azonban ez már nem vezet degradációra. Ett vannak a kapitalizmus előfeltételei. A parasztság veresége, pusztulása, egyik lényeges eleme az u.n. "eredeti tőkefelhalmozásnak".

Ugyanilyen állandó és megszakíthatatlanul növekvő volt a parasztság ellenállásának nagysága úgy is, mint alakulásban lévő tulajdonosoké.

Nem csupán a kizsákmányolás nőtt meg. Nőtt a parasztnak az az óhaja is, hogy ne kelljen termékeit és munkáját kizsákmányolóinak átadnia. A középkor kezdetén a paraszt még teljesen a faluközösség tagja és csak egy kissé tulajdonos. A paraszt sze-

mélyes munkájából származó tulajdon a feudális társadalomnak nem annyira előfeltétele, mint inkább lassu fejlődésének terméke. Lényegében a munkából származó vagyon még nem tulajdon amíg senki nem akarja azt rendszeresen elvenni. Egyszeri kísérlet arra, hogy elvegyék a vagyont, pld. háborus rablás, megszüli a védelmet, bár a dolgoknak ilyen sporadikus elvonása a pusztulás elől még nem jelenti a tulajdon kialakulását. A rendszeres védelem azonban joggá változik. A tulajdon egy vita. A tulajdon valakit megakadályoz követeléseit érvényesítésében. A tulajdon nem csupán egy ember jogának biztosítása, hanem más ember jogának tagadása is egyuttal.

Igy a "paraszt saját tulajdona", amely a feudális termelőviszonyokat jellemzi és amely "a feudális tulajdonnal" együtt létezik, amely a személyes munkán alapszik ¹⁹, a feudalizmussal együtt fejlődött és alakult ki. Az a százados elkeseredett harc, amely különösen kiéleződött az áru-és pénzviszonyok kialakulásával, differenciálta a szükséges és a többletterméket és egyre inkább tulajdonossá tette a parasztot személyes munkával szerzett vagyonának, saját gazdaságának. Ez a harc egyre jobban egy új viszonyt alakított ki benne a vagyonhoz, amely távolállott már a faluközösség tagjának régebbi viszonyától és bár a faluközösségre támaszkodott, már saját vagyonát védte. Minél jobban és minél kategorikusabban kényszerítette az elemi gazdasági szükségesség a parasztot arra, hogy korlátozza a feudális földbirtokost igényeiben, annál jobban megérett a paraszttulajdon és fordítva: minél inkább megérett ez a tulajdon, annál kategorikusabb lett állásfoglalása az elidegenítéssel szemben, annál inkább megnőtt a paraszt igénye erre a tulajdonra. Nem látott ebben többé ideiglenes birtokot, hanem feltétel nélküli birtoklást. Egyidejűleg ugyanez a differenciáció alakította ki a feudális tulajdont is: korlátozta azt, pontosan meghatározta, és relative állandó keretek közé szorította.

Richelieu írta: "Minden politikus megegyezik abban, hogyha a nép egy kissé jobbmódu volna, nem lehetne azt kötelezettségei teljesítésére szorítani." Kálvin majdnem szóról szóra ugyanezt mondta. A "minden politikusra" való hivatkozás lényegében az egész középkor tapasztalatának összességét jelenti: ha a parasztnak van tulajdo-

na, védelmesi azt; minél nagyobb annak megszerzési lehetősége, annál inkább hajthatatlan. A feudális járadék Marx által megmutatott három formája bizonyítja, hogy a feudalizmus fejlődése folyamán a paraszttulajdon szerzésének lehetősége egyre inkább növekedett.

A paraszttulajdon végleges érettségi fokát csupán akkor érte el, amikor megjelent annak a lehetősége, hogy azt egyenértékűért el is lehet idegeníteni, azaz a városok megjelenésével. Ekkor a paraszttulajdon egyes elemei lassanként mérhetőkké váltak, szubsztanciák lettek, tulajdonná váltak nem többszámban vett értelem szerint /munkaeszközök, gabona, barom, ház stb./, hanem egyesszámban. Itt a tulajdon megszűnt csupán a vagyon védelme lenni. Elsajátítássá vált, vagyis megszűnt tulajdon lenni abban az értelemben, hogy nem mondanak le róla, hanem tulajdonná vált abban az értelemben is, hogy töreksenek megszerzésére. Érthető, hogy abban a mértékben, amint ez végbement, meg kellett nőnie a parasztok harca erejének is a feudális kizsákmányolás ellen a tulajdonosokat jelentő kiegészítő értelemben is, melynek kialakulását a feudalizmus akadályozza. Lényegében természetesen a felhalmozás, csak egy elenyészően kicsiny rétegnek sikerült. A középkorvégi parasztmozgalmakban azonban világosan két tendenciát különböztethetünk meg: a kizsákmányolt dolgozók és a kialakulóban levő tulajdonosok érdekeit, azaz a tönkremenő szegények és a jómódu parasztok érdekeit.

A személyes munka által szerzett tulajdon teljes érettsége a tulajdon új formájának, a burzsoá formának megjelenésével köszönt be. Mindketten védik magukat együttesen a feudalizmus követeléseivel szemben, de egyáltalán nem azonosak egymással. A személyes munka által szerzett tulajdon védi magát a kizsákmányolás ellen, míg a burzsoá tulajdon a védekezés mellett tartalmaz kisajátított idegen munkát is. Az első a személyes munkán, a második pedig az idegen munka kizsákmányolásán alapszik. Az első csak a vagyonná való alakulás felé tart, a második pedig maga a vagyon. A feudalizmussal szemben a parasztmozgalma semmiesetre sem szabad a burzsoá tulajdonért folytatott harcként szemlélni, ebben rendszerint csak a sze-

mélyes munkából származó tulajdonért folytatott küzdelem található. De történetileg éppen a burzsoá tulajdon az, amely ennek a harcnak a gyümölcsét leszedi. Ugy a falusi mint a városi burzsoázia maga alá tudja többé-kevésbé rendelni az antifeudális parasztmozgalmat, amikor kihasználja annak tulajdoni oldalát és a parasztság jobbmodu elemeire támaszkodik. A személyes munkából származó és a burzsoá tulajdon közötti formális-jogi azonosság és átmeneti árnyalatok létezése a kettő között, lehetővé teszi, hogy felhasználják a parasztság küzdelmét a feudális kizsákmányolás ellen, a kizsákmányolás egy más, új formájának, a kapitalistának megerősítése érdekében.

, Még egyszer hangsúlyoznunk kell azonban, hogy a középkor parasztmozgalmainak jellemzésében nem ez a tulajdoni oldal a fő és alapvető. Lenin szavai szerint még a kapitalizmusban is a parasztságban két lélek harcol - a kizsákmányolt dolgozó és a kistulajdonos lelke. A feudalizmusban a paraszt elsősorban mint kizsákmányolt dolgozó és ebben az értelemben mint vagyontalan jelenik meg. Fényes bizonyítéka ennek az a tény, hogy az összes középkori parasztfelkelésekben a parasztok sokkal könnyebben tudtak értintkezést teremteni és sokkal jobban megértették egymást a városok vagyontalan és kizsákmányolt elemeivel, vagyis a városi plebejusokkal, mint a vagyonos polgárokkal, vagyis a burzsoáziával.

Ugyanez a helyzet a 16-18. századokban, amikor a nyugat-európai feudalizmust felszámoló forradalmakban a parasztság többnyire mint kizsákmányolt osztály lépett fel, bár a burzsoázia vezetése alatt állott. Sztálin munkáinak egész sorában fedte fel mélyrehatóan a néptömegek és a burzsoázia között levő engesztelhetetlen ellentmondásokat, még a legdemokratikusabb burzsoá forradalmakban is. Sztálin azt tanítja, hogy ezeknek a nagy forradalmi fordulatoknak valódi végrehajtói mindig a kizsákmányolt nép tömegei, elsősorban a feudális kizsákmányolás ellen harcoló parasztság tömegei voltak - bár a burzsoázia kisajátította magának a győzelem gyümölcseit.²⁰ "A jobbágyok forradalma felszámolta a jobbágytartó-

²⁰ Sztálinnak ezek a megállapításai megtalálhatók a "Marxi-lenini tanítás jelenlegi állása a tömegek szerepéről a burzsoa forradalmakban". /Izvesztija A.N.SSSR.Szeria Iszt.i Fil.1948.6.sz./

kat és megszüntette a kizsákmányolás jobbágyi formáját." ²¹ Ezekben a rövid ~~szavakban~~ egy nagy tudományos felfedezés foglaltatik, amely helyreigazítja a polgári történettudományt és megmutatja a szovjet történészeknek a középkorra és az ujkorra irányuló kutatásaikban feltáruló további széles perspektívát.⁺

²¹ Sztálin: A leninizmus kérdései /oroszul/. 11.kiadás.412.1.

⁺ Megjelent az Izvesztija A.N.SSSR.Szeria Iszt.i Fil.1949 évi 5.számában.

Lándor Béla: Marx jegyzetei a magyar történelemről.

I. A munka jellege.

A moszkvai Marx-Engels-Lenin Intézet kiadásában három rendkívüli tudományos értékű könyv hagyta el a sajtót. A kötetek anyaga az a négy Marx hagyatékában talált vastag, sűrűn teleírt füzet, melyekre Engels a hagyaték rendezésekor egyenként ráírta: Chronologische Auszüge /kronológiai kijegyzések/. Az egyes füzetekben a lap szélén egy-egy évszám áll s az évszámmal egy sorban egy-egy rövid kivonatos megjelölése az illető év megfelelő rubrika alá tartozó /pl. "Németország a 13.században", "Törökország és bizánci történet Konstantinápoly bevételeig" vagy "Anglia és Skócia Ballion skót királyig"/ legfontosabb eseményeinek. A kézirat egész karakteréből nyilvánvaló, hogy Marx e "kronológiai kijegyzéseket" a maga s nem az olvasó számára csinálta. A történeti tényeket nyilván csak azért fixírozta írásban, - mint az különben fiatalkora óta szokása volt /egész sereg füzet maradt utána nemcsak ökonomiai s ökonomiai-statisztikai, de őt érdeklő esztétikai, sőt matematikai munkák kivonatával/ - hogy emlékezőtehetsége számára megrögzítse őket s alkalomadtán utánanézhessen. De rögtön felmerül a kérdés: miért érezte ennek szükségét? Miért olvasott el sokezer oldalt s miért csinált 500 sűrű oldalnál több "kijegyzést"? A választ erre a jegyzetek anyagának figyelmesebb vizsgálata adja meg.

, Az első kötet kijegyzései, a Kr.utáni első századdal kezdődnek és a harmadik kötet 1580-nal végződik. A népvándorlás korának eseményeit csak nagy körvonalakban jegyzi fel, aztán a kijegyzések egyre részletezőbbek lesznek, bizonyos kérdés-komplexumra vonatkozóan egyre több és egyre több és egyre részletezőbb, egyre inkább az egyes politikai eseményeket megrögzítő lesz a feljegyzés. A 13.századra már sokkal több kijegyzést találunk, mint a megelőzőkre, majd minden későbbi századra egyre többet, mignem a 16.századra vonatkozóan ugyyszólván minden, az európai fejlődés szempontjából fontos mozzanatot kijegyez.

Marx főfigyelme ennek a roppant történelmi anyagnak át-

tanulmányozásával kapcsolatban arra irányult, hogy a harcot kövesse, amely abból ered, hogy a tőkés rákfene, vagyis a burzsoázia alárendeli magának a monarchiát, amely a feudális államból származván, még magán hordja a feudális foltot".

Ez ad ezeknek a kijegyzéseknek oly nagy tudományos fontosságot. Marxnak magának nem adatott meg, hogy a nemzeti államok kialakulásának, a feudális termelő-társadalmi rendről az új, a kapitalista társadalmi-gazdasági formációra való átmenet elméleti problémáit részletesen kidolgozhassa. A "Kapital" éppen ott szakad meg, ahol a termelési viszonyok és osztályok összefüggését kezdené tárgyalni, az osztályok és az állam összefüggésének kifejtésére már nem került sor, csónka maradt az a különben utolérhetetlenül mesteri vázlat is amely a kereskedelmi tőke kifejlődésének történelmi előfeltételeiről szól. Nem maradván az utókorra a munka gyümölcse, magától értetődően nagy a becsé a műhely minden hátramaradt féljegyzésének, mely kutató-értékű, hiteles képet ad a megkezdett munka irányvonaláról. Hogy ez a fontos, belső műhely-dokumentum Moszkvában, a Szovjetunióban és először orosz nyelven lát napvilágot, az persze, nem véletlen. Hiszen Marx és Engels megállapításai arról, hogy a "tőkés rákfene, vagyis a burzsoázia" mennyire különböző utakon, mennyire nemzetileg adott speciális körülmények közt "rendeli maga alá a monarchiát", Lenin és Sztálin fejlesztették tovább. Az ő munkáik nyomán alakult ki a történelmi kép a burzsoázia politikai pályájának különböző kezdeteiről, amelyben a feltárt belső ellentmondások részletes, konkrét gazdagsága oly annyira elűt a II. Internacionálé irodalmárainak történelmi eszmefuttatásaitól./Gondoljunk csak Kautsky ma oly nevetségesen üres sémáira a reformációkoráról és gondoljunk csak arra, mennyivel jobban értjük meg, miért nevezte Engels Kautskynak egy viszonylag még a jobbak közé tartozó történelmi munkáját "iskolamesteresnek", "pedánsnak"!/

Marx "kronológiai kijegyzései" megmutatják, hogy Marx milyen perdöntő fontosságot tulajdonított a konkrét történelmi anyag tanulmányozásának. Ez a négy vastag füzet 500 sűrűn teleírt kézirat-oldalával is mutatja, hogy a termelési viszonyok és osztályok összefüggésének kérdéséhez, az osztály és állam problémájának kidolgozásához se a logikai absztrakciók, hanem a törté-

nelmi tények oldala felől közeledett. Mielőtt Marx egy elméleti általánosítást leírt, előbb a konkrét tények hatalmas rétegein ásta át magát, Ha a földjáradék kérdését akarta tisztázni, mely ökonomiailag, fogalmilag akkor már régen egészen világos volt számára, megtanult oroszul, hogy a földjáradék legtisztább megnyilvánulási formáját tanulmányozhassa és a cári kormány mezőgazdasági departamentjének összes kiadványait feldolgozhassa. S amikor a "tőkés-rákfene" politikai megjelenésének elvi kérdéséhez ért el, súlyosan beteg életének jó néhány hónapját /a munkát bevezető előszó szerint másfél évét/ szánta rá arra, hogy a világtörténet őt érdeklő századainak legfontosabb eseményeit a maga számára összegezze.

Marx kijegyzései körülbelül az 1878-i évből valók, azaz a szóban forgó négy füzet a legutolsó kéziratok közé tartozik. Európa politikai történetének a 16.század közepéig futó legfontosabb eseményeit tehát már az a Marx jegyzi ki magának, aki túl van a Párisi Kommunön és túl azokon a történelmi munkákon, melyek a 19.század legfontosabb eseményeivel kapcsolatban az emberiséget új történelmi látásra tanították. Ez ad a kijegyzésekhez fűzött egy-egy megjegyzésnek, aláhúzásnak, annak a ténynek, hogy mit tart szükségesnek és milyen mértékben kijegyezni, oly nagy, mondhatni iránymutató jelentőséget.

A könyvek, melyekből Marx a kijegyzéseit csinálta, az akkori burzsoá-demokratikus historikusok munkái voltak. Elsősorban a tények összeállítására lévén szüksége, magától értetődően, azokhoz a historikusokhoz fordult, akik viszonylag kevésbé hamisítják meg a tényeket, kiknek tollát a források feldolgozásában nem vezeti oly nyilvánvalóan arisztokratikus, bürokratikus, monarchikus, vagy pláne egyházi-érdek. Mindenekelőtt Schlosser 18-kötetes világtörténetét használta, melyet a Ranke-iskola romantikus reakciói már akkoriban kezdtek félvállról kezelni, amivel Marx, aki Ranket ... mély megvetéssel kezelte, természetesen nem törődött. Emellett kijegyzéseket csinált: Charles Botta demokratikus olasz historikus munkájának francia fordításából /"Histoire des peuples d'Italie".Páris 1825./, Hume: "History of England" -, Cobbet: "History of the Protestant Reformation" - jából. Amikor a huszitákhoz ért Palacky nagy munkájához fordult.A fel-

soroltakon kívül még egyes munkákat is használ, amiknek címeit egyelőre még nem állapították meg. Sokszor saját széles kiterjedésű forrás-ismeretei alapján kijavította vagy kiegészítette Schlosser egy-egy megállapítását.

A magyar történelemre vonatkozó kijegyzéseiben a tények tekintetében általában Schlossert követi, aki viszont a maga részéről előadásában az akkor ismert németnyelvű magyar történetekre támaszkodik. Magától értetődik, hogy azóta sok fontos forrást publikáltak, sok tényt megvilágítottak... 1878-ban ezekről az újonnan napfényre hozott tényekről persze Marx nem tudhatott. Meg kellett elégednie azzal, amit Schlosser /nem is mindig elsőkézből/ a 18. században publikált s akkor még meglehetősen rendezetlen latin forrásokból közvetített. Annál csodálatosabb az a páratlan módszertani zsenialitás, amellyel Marx a magyar történelem döntően fontos kérdéseire ily hiányos anyag alapján is rátapint s ahogy a lényegeset, a speciálisat kiemeli.

II. A magyar történelem Marx kijegyzéseiben.

A magyarok a 924. évvel bukkannak fel Marx kijegyzéseiben. Gyermeke Lajos halála után a német birodalombeli politikai viszonyokról szóló kijegyzések között feljegyzi a magyarok betöréseit, a magyarokkal vívott merseburgi csatát, a 924 év dátuma mellé odajegyzi: "Bajorország és a Svábföld mindannak ellenére nyitva maradnak betöréseik számára" s aztán annak megállapítása után, hogy: "A magyarok majdnem mind lovasok", feljegyzi ennek a ténynek fontos következményeit a német történelemre: Henrik király új lovasságot szervez, olyant, amely alkalmas volt a magyarok elleni harcra s kényszerítette a szászokat, hogy kőfállal vagyék körül lakótelepeiket. Ezzel siettetette a városok kifejlődését, ami különben egy későbbi korszakra esik. A 955- s év dátuma mellé, ugyanebben a fejezetben feljegyzi: "Lech-mezei ütközet, a magyarokat megverik, attól kezdve nyugodtan otthon maradnak és fegyvereiket a görögök ellen fordítják."

Ittől az időtől fogva Marx nyomon követi a magyar

történetet. Kijegyzései ugyyszólván az egész magyar történelem kronológiáját tartalmazzák. De hogyan? E kronológikus adatoknak már elosztásánál is meg kell állni. A magyar történetről szóló kijegyzések a következőkben mindig be vannak építve a világtörténelem összefüggéseibe és már ezért is rendkívül tanulságosak. Marx feljegyzi magának a magyar politikai történet legfontosabb mozzanatait. Taksony vezértől Zápolya fiáig, János Zsigmondig, de mindig összeurópai vonatkozásokban. Ezek az adatok, a hars István király trónjáért Péter és Aba Sámuel között, majd I. Endre trónjáért Salamon és Béla, Salamon és Géza, Salamon és László között, aztán László trónjáért Álmos és Kálmán között, nála mindig összefüggésben vannak a harcokkal a német birodalom ellen az ország függetlenségéért, a függetlenség megtartásáért; a II. Géza trónjáért folytatott harcot, a Mánuel bizánci császár támogatta II. László és Géza fia III. István között, majd III. Béla uralkodásának adatait a bizánci görög politika különböző számvetéseivel és változataival kapcsolatban jegyzi fel; a továbbiakban II. Endre korát, az ország belső állapotait, a honvédelmi képesség csökkenését feltűntető jegyzeteket IV. Béla korával együtt rögzíti le a mongolok európai hadjáratával, e hadjárat legnyugatibb hulláma verésével kapcsolatban; aztán, attól fogva, hogy Habsburg Rudolf elkezdte IV. Lászlót saját érdekében kihasználni s László halála után: "Habsburg Rudolf Magyarországot felszabadult birodalmi hűbérnek nyilvánítja és fiának Albrechtnek adja", a magyar, cseh, osztrák és helyenként a lengyel történelem adatait egymással szoros kölcsönhatásban jegyzi fel, amint a Habsburgok, az Anjouk, a Luxemburgok, a Jagellok, Korvin Mátyás igyekeznek több-kevesebb sikerrel egy nagy közép-kelet-európai birodalmat kialakítani; a végül az ozmán-törökök hadjáratával kapcsolatban szerepel újra Magyarország, a nagy európai évszázados török hadjárat kérdésével összefüggésben.

Ha a jelenlegi magyar történetírás fő célját nem abban látná, hogy a magyarság délkeleteurópai uralmának jogosultságát a szomszédos nemzetek fölött történelmileg bebizonyítsa s e célból nem teremtette volna meg a "történelemfeletti magyarság" metafizikai fogalmát, akkor nagyon megszívlelhetné Marxnak ezt a fontos módszertani utasítását a magyar történelem európai kölcsön-

hatásáról. De ez a mai, az imperialista agitáció szolgálatába állított történetírás nem véletlenül építette ki magának a külön magyar globus "különelvű" történetének soha nem létezett világát. A nemzeti különelvűség szent nevében így az általános európai történelemből a jelenlegi történetírás azt vesz át, amit akar. S ha viszont az általános európai történet csak háttér, tetszés szerint hol sötét, hol világos tunusnak festett háttér a magyar történelemhez, akkor abban törvényeket, társadalmi el-
lentétek kifejlődését kutatni nem szabad. Mi több: egyenesen bűn tagadni azt, hogy a történelemben a kiszámíthatatlan isteni gondviselés érvényesül a soha meg nem ismétlődő, mindig csak egyszeri emberi elgondolásokon és cselekedeteken keresztül. Ennek az istentudománnyal, teológiával összehabarcolt történetírásnak így kialakult a maga zárt logikája. A magyar történet a délkeleteurópai magyar uralomratermettség bebizonyítása. A bizonyítékokat saját magából, a maga isteni kiküldetésének, hivatásának állítólagos megnyilvánulásaiból veszi. Az a tudomány tehát az igazi, ami erre a módszerre a tudományos bélyeget nyomja rá és minden olyan áramlat távoltartandó a magyar globustól, amely az objektív törvényszerűség módszerével akar hozzányulni Mária országának történetéhez.

A marxizmus mint ismeretes, már az imperializmus korának kezdetén, sőt már azelőtt is, erősen befolyásolta a polgári történetírást. A "Kapital" a kapitalista társadalom "ökonomiai mozgási törvényeit" annyira frappáns módon tárta fel, hogy a kapitalista átalakulás folyamatában levő burzsoázia tudósai nem hunyhatták be évtizedeken keresztül szemüket. Az agyonhallgatás, a "csend összeesküvésének" taktikáját felváltotta a marxizmus "átvétele", azaz "tudományos céloknak megfelelő" átdolgozása, magyarán, meghamisítása, forradalmi lényegének kiírtása. A legális marxizmus, a marxizmus visszatükröződése a burzsoá irodalomban, nem volt orosz jelenség. "A történelem dialektikája olyan - mondja Lenin - hogy a marxizmus elméleti győzelme rákényszeríti az ellenségeket arra, hogy marxistákká öltözzenek át."

S minthogy ez világfolyamat volt, nem vonhatta ki magát alóla a magyar historikusok régebbi generációja sem. Nem be-

szélünk a Társadalomtudományi Társulat legális marxistáiról, Szende Pálról, Ágoston Péterről, Diener-Dénes Józsefről, akik az igazi marxista módszertől annyira távoleső módon próbálták Marxot a maguk burzsoá-liberális álláspontjának megerősítésére a magyar történelemmel kapcsolatba hozni. Ezek mint fél diletánsok az akadémikus történetírás számára nem jöttek figyelembe. A magyar egyetemeken a magukat egészen vagy részben Marx-követőknek valló külföldi burzsoá professzoroknak, a Sombartoknak és Tugan-Baranovszkyaknak se akadt egyenes követőjük. A marxista álöltözetben megjelenő burzsoá objektivizmus divatja azonban mégsem mult el fejük fölött nyomtalanul. Ha csak nagyon kerülő uton, különböző német történetírókon, elsősorban Lamprechtén keresztül, de mégis magukba vettek valamit abból, amit az egyik német burzsoá-történetíró úgy fejezett ki, hogy: Marx, ez a "professzorok professzora" "új látást adott a historiának".

Az új magyar történetírásnak azonban még ez a közvetett marxista hatás se kell.

Az objektivizmus s materializmus-gyanús, de különben megcáfolhatatlanul burzsoá-alapon álló historikusokat, elsősorban Acsádyt, részben Marczalit is az új történetírás kiveti magából. Munkáikat elavultaknak, ósdiaknak ítéli, ha kell, nagyobb nyomaték kedvéért még le is szidozza őket.../-a továbbiakban a szerző az ellenforradalom hivatalos történetírásának módszereit ismerteti, hogy miként kísérlik meg egy egész történelem-generáció távoltartását a marxizmustól.../-... Bágalom lenne feltételezni, hogy a hivatalos helyeken terpeszkedő történeti iskola az egész Magyarországot képviseli. Bágalom lenne feltételezni, hogy a hivatalos nézet Marxról tényleg mindazoknak nézete, kik történelemmel foglalkoznak Magyarországon. A magyar uralomratermettség nemzeti metafizikájának propagandistái kitörölhetik a "keresztény Európa gyűlötlőjét" a saját tudománytárukból. Ennek azonban hosszú időre szóló nagy jelentősége nem lehet. A komoly magyar tudomány, nemcsak a marxista-leninista, de általában a komoly tudomány kétséget kizáróan rendkívüli figyelemmel fogja tanulmányozni ezt a marxi módszertani utasítást, amely éppen a nemzeti sajátosságok eredményesebb kidolgozása érdekében mindenekelőtt a nemzetközi összefüggések pontosabb megállapítása felé utal. Hogy a magyar

történetben kifejezésre jutó tényleges specialitásokat felfedez-
hessük, mindenekelőtt azokat a kanálisokat kell behatóbban s kö-
zelebbről megismerlenni, amelyeken keresztül az általános európai
fejlődési tendencia Magyarországra nyomult, s ott az ország poli-
tikai s társadalom-gazdasági életét kiformálni segítette. Vagyis
és ez az első, amire Marx kijegyzései tanítanak: gyökerestül meg-
kell semmisíteni a magyar imperializmus hagyományos történelmi
ideológiáját, a magyar különelvűség mindentől elszakított diva-
tos metafizikáját.

Ezekután rátérhetünk az egyes időszakok problémáinak
tárgyalására, amihez Marx kijegyzései rengeteg ösztönzést és ut-
mutatást adnak.

III. Magyarország a feudalizmusban.

Láttuk az előbbieik során, mint kapcsolja Marx a magya-
rokat mindjárt első felbukkanásuk után az európai történetbe s
mint huzza alá azokat a mozzanatokot, amelyek ennek a bekapoco-
lodásnak következményeként gyanánt az európai, elsősorban a német
történelemben mutatkoztak. A vezérek korának kronológiája után
Istvánra térve viszont azt jegyzi fel, hogy "német gárda fölött
rendelkezett", "szerzeteseket és papokat hívott be", "törvénye-
vel a hazai törzsfőnökök /fürsten/ erejét annyira megtörte", hogy
az az állapot, amikor a fejedelem "első volt az egyenrangúak
közt", megszűnt. Feljegyzi, hogy István, "német gárdájával leve-
te saját honfitársait Erdélyben". Vagyis: Marx számára nyilván-
való volt, hogy a német gárda győzelmével s a szerzetesek és pa-
pok meggyőkeresedésével Magyarországon is győzött az a politika-
uralmi forma, győztek azok a társadalmi nézetek, amelyeket a német
gárda s a szerzetesek és papok képviseltek. Schlosser világtör-
ténete nem tárgyalja behatóan azokat a speciális körülményeket,
amelyeket a német gárda lovagjainak magyarországi győzelm. te-
remtett, annál a nagy, mondhatni forradalmi belső átalakulásnál
melyen Magyarország a 10. és 11. század fordulóján átment, Marx
nem időzik. Megelégszik annak leszögezésével, hogy a Magyaror-
szágon kialakult királyi hatalom a német gárda s a külföldi pap
segítségével vert gyökeret s rögtön követi az új királyi hatalom
szerepét az európai politikában. Részletesen feljegyzi magának

az István halála utáni trónharcokat s Henrik császár állandó türekvéseit s hadjáratait, hogy Magyarországot hódoltassa. Kiemeli e hadjáratok eredménytelenségét és az 1062-ös év dátumánál I. Endre magyar királyt megemlítve hozzátesszi: "aki a magyarokat felszabadította a német fennhatóság alól", majd részletesen kifejti magának a német császár magyarországi vonatkozású házassági politikáját, a császár nővérének, Judithnak esküvőjét Salamon magyar királlyal, a trón körüli harcokat, Salamon teljes bukását s hogy a császár "Salamont sorsának engedi át", lemond arról, hogy Magyarországot "német hűbér"-ré tegye. Marx azt is feljegyzí magának, hogy Magyarország a pápával, különösen VII. Gergellyel szemben is sikerrel védelmezte meg függetlenségét, László király nem tesz hűbéreskút a pápának. Feljegyzí a horvátországi, dalmáciai és illíriai hódításokat s Lászlóval kapcsolatban leszögezi annak törvényhozói tevékenységét. "Alatta az ország felvirágzott". Vagyis másszóval: jegyzeteiben aláhúzza az ország viszonylagos hatalmi pozícióját, mert tisztában van azzal, hogy azok a politikai-társadalmi viszonyok, melyeket István német gárdája és a római vallás papjai Magyarországon meghonosítottak, a 11. század Magyarországon, a karolingi tiszta-feudális államszervezet e késői hajtasában, a királyi hatalmat erősítették és nem bomlasztották. Marx igen részletesen és alaposan követi a feudális központi politikai hatalom széthomlásának folyamatát, mint valósult meg az európai politika fordulataiban az a mély elméleti igazság a felfegyversett földbirtokosok rendi hierarchiájáról, mint az állam feudális organizációjának legfőbb sajátosságairól, melyet Marx és Engels még a "német ideológiában" megállapítottak: s amit Engels Marx halála után fogalmazott meg az állam, a magántulajdon s a család keletkezéséről szóló munkájában.

A tiszta feudális elvek alapján szervezett Magyarország, helyesen, a mai Magyarország területén alakult törzsszerkezet forradalmi összetörése után megszervezett magyar királyi hatalom, az általános fejlődési irányzattól eltérőleg mint centrális hatalom léphetett fel. Az 1108-as évnél feljegyzí, mint kapcsolódik be immár szinte hagyományos módon V. Henrik császár a magyar trónharcokba, mint támogató, Álmos herceget Kálmán ellenében s mint éri kü-

darc Kálmán győzelmével. "Kálmán a pápa hive". Azt is kijegyzi magának Schlosser munkájából, hogy ez miben nyilvánult meg /Ozónlibatus bevezetése, lemondás a király püspök-beiktatási jogáról, az istentiszteleten megtiltja a "nemzeti magyar nyelv" használátát/. Azaz Magyarország, helyesebben a magyar királyság már olyan erős, hogy függetlensége védelmére ki tudja használni a pápai hatalmat anélkül, hogy a pápa komolyan gondolhatott volna Magyarországnak pápai hűbér gyanánt való elismertetésére. Kálmán tengerparti hadjárait is kijegyzi magának. Természetes, hogy Marx a saját maga számára készített feljegyzésekben nem tartotta szükségesnek lerögzíteni azt, amivel minden bizonytalanságot tisztázta, hogy t.i. a magyar királynak ez a viszonylagos európai hatalma azon alapult, hogy az országon belül a király földbirtoka, a király közvetlen rendelkezésére álló különböző fokozatu szolgák tömege aránylag jóval nagyobb volt, mint ott, ahol a feudális hierarchiának régebbi volt a története. Míg Magyarországtól Nyugatra az állam feudális-rendű hierarchiája a felfegyverzett földbirtokosok hierarchiája a királyt egyre inkább csak az első között engedélyezte elsőnek, addig István német gárdájával és papjaival, mint láttuk, éppen azt az állapotot szüntette meg, mikor a fejedelem volt első az egyenlők között. A felfegyverzett földbirtokosok feudális rendű hierarchiája nem a nemzetségfők uralmi pozíciójából, nem a hadfők, sikeres seregnagyok katonai arisztokraciájából fejlődik ki. Az új termelési-társadalmi rendszer, melynek alapja az az "ökonómia kívüli" nyomás volt, amelyet a felfegyverzett földbirtokosok a közvetlen termelő fölött gyakoroltak, nem az ő hatalmukat s gazdagságukat növelte. Ellenkezőleg. A király a német gárdával legyűrte őket, nagyobb részüket megsemmisítette, kis részüket betörte s az ő régi hierarchiájuktól függetlenül építette ki az új hierarchiát, amely a falvakba letelepített földművelő-dolgozók feje fölött épült. Ez a rendkívüli állapot azonban nem tarthatott sokáig. A szüntelen trónharcokat s a trónharcokkal kapcsolatban tömrülő főúri klikkek harcát Marx nyilván azért követte olyan részletes figyelemmel, mert nagyon jól tudta, hogy ez a magyar király földesuri hatalmának kényszerű elajándékozását, elforgácsolását je-

lenti. Fontosnak tartja annak leszögezését, hogyha már a különböző trónkövetelők mögött álló klikkek Kálmán uralkodása után nem is fordulnak a német császárhoz, a hatalomra, uradalmakra és földesuri csoportok harcai nem szorítkoznak az ország belsőjére.

"A 12. században, - írja kijegyzései közé - magyarok, szerbek és az összes népek, melyek az Alsó Dunánál és még mélyebben Oroszországban laknak, bizonyos mértékben mind kapcsolatban állnak egymással. Már V. Henrik /császár/ idejében lengyelek, oroszok, magyarok élénk kapcsolatban állnak egymással; az egyik nép elűzött fejedelmei a másiknál keresnek védelmet és viszont ..."

Vagyis: ha a 11. században még minden trónharc mögött ott állott a veszély, hogy a német császár, a maga Péterje vagy Salamonja mögött, kezébe kaparintja az országot és ő adományozza el az uradalmakat /amitől legjobban az István egykori német gárdájában vitézkedők utódai, a Hentpázmányok, Gutkelediek és tarsiak tartottak/, a 12. században már a trónkövetelők s a mögöttük álló főuri csoportok rendszerezése teszik László lengyel kapcsolatait, amikhez csakhamar szerb, majd görög kapcsolatok járulnak. De a görög császárság a 12. században a felfegyverzett magyar földesurak még alig megszilárdult állama számára nem kisebb veszélyt jelentett, mint a németrómai császárság. Marx a magyar történelem legfontosabb adatait /sorozatos trónharcok/ Kálmán halála után a bizánci történelem rubrikái között jegyzi fel. Az 1127. év mellé ezt írja:

"Álmos /II. Istvánnak, Kálmán utódának megvakított és börtönbe dugott unokatestvére/ Kalojoan-hoz /görög császár/ menekült; katonai támogatást kap tőle; Álmos halála után II. Istvánnak utóda gyanánt kell elismerni Álmos fiát, II. Bélát; az utóbbinak az egyik szerb fejedelem lánya a felesége; ő kormányozza Béla fia, II. Géza alatt is; rábírja, hogy vegyen részt a szerbek és bizánciak közt megindult háborúban. A szerbek már régóta kénytelenek a görög császárságnak adót fizetni; akkori nagyzeupánjuk vagy nagyhercegük megtagadja az adó fizetését, Géza segítségével felkel a görögök ellen, mikor Mánuel /Kalojoan utóda/ éppen Szicília ellen akar menni. Mánuel legyőzi őt; benyomul Magyarországra; II. Géza azzal bűnhődik, hogy lekapcsolják tőle"

Boszniát /2o éven át óvé volt a szuverénitás fölötté/. M i n d -
e s e k b e n a h a r c o k b a n a m a g y a r h a d a k
f ő e r e j é t a - a k u n h o r d á k ' alkotja, melyek a Duna mentén
tanyáznak, a lehető legvadabb nomád állapotban; velük szemben
a görög seregek magja a birodalom északi határán a vlahok ke-
verék népe..."

Ebből a "kivonatolásból" már világosan kiérzik a belső változás, melyen Magyarország lassan átment. A magyar király még mindig elég hatalmasra, hogy a szerb-görög viszályba beavatkozson s a görög támadásra az alkalmas pillanat kiválasztásával Bizánc elleni hadjáratot feleljen. De a hadjárat negatív eredményeinek lerögzítése után Marx aláhúzza jegyzi fel, hogy a magyar hadak főereje a kun hordák voltak, vagyis: a magyar király kolosszális földbirtokaira támaszkodó, e birtokok hierarchikus szervezetéből táplálkozó, kiegészülő, felszerződő királyi haderő már a régi formában nem létezik. Amint hogy nem létezik már a régi formájában az a hatalmas királyi birtoktömb sem, mely az istváni államalakulatnak gerince volt. A görög császár éppen azért több sikerrel szövö a szálakat, hogy Magyarország fölött a szuverénitást megszerezze, mint egy évszázaddal előbb a német. Marx megjegyzése az 1161 évről "Magyar II. Géza meghal, Mánuel Géza fiatalabb öccsét, II. Lászlót teszi királlyá, az idősebbet eltávolítva;" II. László hamar meghal, követi Géza fia, III. István. A fiatalabb herceg III. Béla Mánuelhez szökik, aki fegyverrel kényszeríti ki, hogy az Dalmácia uralmát megkapja és az 1172. év mellé feljegyzí: "III. Béla magyar király lesz, barátságos kapcsolatban marad Mánuellel és annak fiával." Mire azonban a nagy görög tervek idáig értek meg, nyilvánvalóvá vált a görög birodalom feudális organizációjából származó belső gyöngesége is, amely nagy hódító tervek megvalósítására képtelenné tette. Mánuel, jegyzi fel Marx, a görögök nem szerették nagy tervekkel összeront nyugateurópai orientációi miatt és ugyancsak a terveivel összefüggő házassági politikája miatt, minthogy "lányát III. Bélához akarta nőül adni, akit utódának akart megtenni." Mánuel halálával megindul a görög birodalmon belül is a belső trónharc s így Béla, ahelyett, hogy az előretörő görög politika eszköze lenne a magyar trónon, a belső görög viszonyokat használ-

ja fel saját hatalmának öregbítésére. Marx feljegyzi, hogy a harcban Alexej és Andronikus között Alexejt segíti s ugyanakkor a Nistől a magyar állam határáig terjedő egész területet hatalmába keríti "és azt mindaddig megtartja, míg Andronikus uralkodik." A fontos tehát, amire Marx kijegyzései rávilágítanak az, hogy ez a nagy terület-és hatalomgyarapodás ezeitőben a belső görög zavaroknak volt a következménye és nem Magyarország valamely különös belső erőforrásának. Ellenkezőleg. A királyi várbi-rtokok eladományozásával egyre intézményesebben lettek erősebbek a főurak és ez éppen olyan károsan hatott ki az ország honvédelmi s általában politikai szervezetére, mint a többi európai országban. A polgári történetírók ... a feudalizmus leglényegesebb sajátosságának az "állami szuverénitás elaprózódását" látják. Ezzel a felületes, a burzsoá formális-demokrata szuverénitás fogalmát a multban hamisan kivetítő meghatározással szemben a szovjet-historikusok, Cserepnin és mások bő anyaggal mutatták ki, hogy a kérdés lényege a közvetlen termelő fölött az ökonomián-kivül eső nyomás eszközeivel uralkodó felfegyverzett földbirtokosok hierarchiájának szervezetében van. Hogy e hierarchia legfelsőbb csúcsain a király és a fővazallusok közti viszony hogy alakul, az természetesen szintén nem mellékes, de a döntő az, hogy ez a hierarchikus szervezet kialakult-e, vagy sem s hogy ez a hierarchia "hivatalosan elismert eleme lett az állami rendnek", miként Engels írta. A 11.században a királyi birtokok tulnyomó tömege a magyar feudalizmus első állami formájának tényleg adott egy bizonyos speciális ízt, s jelentős hatalmi pozíciókat, ez azonban két évszázad folyamán elenyészett. A királyi birtokok kényszerű eladományozásával együtt változás alá került az a hadszervezet is, amely a királyi várbirtokokon nyugodott. Pedig a 13.században Magyarország nagy megpróbáltatás elő került. A görög császárság ellenségei között felbukkannak az ozmán-törökök, a görögök oldaláról tehát nem fenyegeti többé veszély a magyar királyságot. Annál súlyosabb a veszély, mely kelet felől közeledett. Marx igen részletesen jegyzi ki magának, az összes adatokat a keletázsiai népek politikai szervezeteiről, Dzsingisz kán hadjáratáról s az Európába irányuló tatár hadjáratokról. S mikor e tatár hadjáratok kapcsán elér odáig, hogy az 1240.év mellé azt jegyzi fel, hogy : "A kievi és halicsi nagyhercegek sok orosz-

szal együtt Magyarországra menekülnek; ugyanoda 40.000 kun csal-
lád. A mongolok délnyugat felé igyekeznek és 1241. elején Magyar-
országon és Lengyelországban vannak"...- megáll és külön beik-
tatja a magyar történelem legfontosabb adatait 1196-tól, III.
Béla halálától kezdve. A sorozatos magyar trónharccokat Péter-
től és Aba Sámueltól kezdve egész III. Istvánig és III. Béláig
csak futólag érintette, most azonban III. Béla fiainak, Imrének
és Endrének, Endrének és fiának IV. Bélának harcánál megáll. Nyil-
vánvalóan választ keres a kérdésre: miért került alul a magyar
haderő a mongolokkal szembeni harcban, mikor a magyar királyok
mind Német-, mind Görögországgal szemben megvédték függetlenség-
üket, amit sem a cseh, sem a szerb fejedelem nem tudott megten-
ni? Mik voltak a belső okai annak, hogy a német gárda s a ró-
mai papok győzelme után frissen megszervezett magyar királyi ha-
talom hadierő s külpolitikai hatóerő dolgában annyira lehangyat-
lott? Marx feljegyzi II. Endre belső harcait bátyjával Imrével s
fiával Bélával, keresztes hadjáratát /zárójelben melléteszi
"dicstelen"/ s aztán az 1222-ös dátum mellett így foglalja ös-
sze a helyzetet:

1222..."a nobilitás "arany privilégiumot" osíkar ki
tőle: az előkelőket évenként országgyűlésre hívják a főurak a
közvetlen szolgálataiban állókkal együtt felszabadították az
adófizetés alól, csak bírói ítélet foszthatja meg birtokuktól
s egyéb kiváltságaiktól. A sárószakaszban a nemesség és a pap-
ság formális jogot nyer a fegyveres felkelésre abban az eset-
ben ha a király vagy bármelyik utóda az arany privilégiumokat
megsértené; a privilégiumokban a legkisebb figyelmet se fordít-
ják a városlakókra és parasztokra /mint ahogy a szabadságok
angol Magna Chartája se fordít ezekre figyelmet/ a magyar elő-
kelők hatalmukat a parasztosztály elnyomására alapozzák; a vá-
roslakók szabadságai ezidőtől kezdve szűkülnek, a parasztokat
egészen a rabság állapotáig juttatják el. Marakodások: civódás
II. Endre és Béla, valamint a kettőjük mögött álló előkelők kö-
zött, veszekedés a pápával, az egyháziakkal, az oroszokkal. Zsi-
dó és mohamedán uszorások, akikhez Endre pénzügyi nehézségei kö-
vetkeztében folyamodott, állami vagyont is, magánszemélyek ve-
gyonát is magukhoz kaparintottak. Korrupst és elkényeztetett

nemesség. Elégedetlen főurak a koronát Marcias Frigyesnek, az osztrák hercegnek ajánlják fel, aki azonban mindjárt első felbukkanásával teljes vereséget szenved és reá nézve hátrányos békére kényszerül. Ilyen volt a helyzet, mikor hirtelen elterjedt a híre annak, hogy 1/2 millió mongol közeledik a Kárpátok hágói felé; ez már

/1235/ Béla uralkodása alatt történt, aki atyját annak es évben bekövetkezett halála után követi."

Ebben az összefoglalásban megvannak a 13. századi magyar történelem összes főelemei: a földesuri hatalom kiterjesztése az összes földművelőkre, a "közvetlen termelőkre" s ezzel kapcsolatban a szolgáltatások fokozatos emelése s a röghős kötés kezdődő megszigorítása a régebben félszabad elemekkel szemben; a "marakodások" a király és "ifjabb király", valamint a "mögöttük álló előkelők" között s ennek következtében a főurak hatalmának rendkívüli növekedése, ami viszont minden egységes katonai és politikai akciót a királyi hatalom részéről rendkívül megnehezített; az uzsoratóke garázdálkodása, mely a királyi kincstár állományát és azzal együtt a hadseregszervezés lehetőségét létében fenyegette; "korrupt és elkényeztetett nemesség", melyet a két évszázados belső harcok nemcsak korrumpáltak, de el is kényeztettek, és amely a "királyi szolgák" harcias és a király hívására hadbavonuló tömegéből saját fegyveres hatalmát érző és mindig saját érdekében éreztető alsó nemességgé változott át; a nemesség tipikus feudális, a királyi hatalmat semmissé tevő jogának a jus resistendinek, a fegyveres ellenállás jogának az arany privilégiumok közé iktatása. Ennek a jognak beiktatása a királyi okiratba nem azt jelentette, aminek évtizedeken keresztül a magyar történetírás tanította: egyáltalán nem jelentette a polgári szabadság korai megnyilvánulását. Éppen ellenkezőleg. A királyi hatalom névlegessé züllesztése, az előkelők s a korrupt és elkényeztetett nemesség lázadási jogának okirati leszögezése azt jelentette, hogy a magyar királyság, a két évszázad előtti erős hatalom az akkori feudális államok, a fölfegyverzett földesurak hierarchikus szervezetei között is kitűnt a teljes decentralizáció felé való tendálásával. Mindezeket Marx szükségesnek tartotta leszögezni. Szükségesnek tartotta a mongol áradat legnyuga-

tibb hullámverésével kapcsolatban megállapítani: miért verték tönkre a tatárok egyetlen csatában az egész magyar királyságot? A mongolokra, kik "tulnyomó többségükben csak íjjal és kopjával voltak felfegyverezve és akiknek csak egy része volt sisakkal és páncéllal felszerelve", Ausztriai Frigyes német lovagjai súlyos vereséget mértek; miután a nádor: Hédervári, akire a kárpáti hágók védelmét bízta, ellenállás nélkül visszavonul. S ezek a hiányosan felszerelt tatárok, akiket ugyancsak 1241-es sziléziai hadjáratukkal kapcsolatban Marx barbároknak nevez, a mohi csata után, hol a bekerített magyarokat "a mongolok vágják, mint a marhát"... erősítéseket kapván a Sziléziából jött erőkkel, "Magyarországot pusztasággá változtatják át, egész Dalmáciáig és Illiriáig terjesztik ki kalandozásaikat".

Egészen nyilvánvaló, hogy Marx nem elégedett meg azokkal az u.n. pragmatikus magyarázatokkal, melyek IV.Béla szerencsétlen terepválasztására, a mohi puszta katonailag kedvezőtlen fekvésére vezetnek vissza a vereséget. Egészen nyilvánvaló, hogy nem véletlenül iktatta be az Aranybulla korának társadalmára vonatkozó megjegyzéseit. Egészen nyilvánvaló, hogy az összefüggést akarta itt a maga számára tisztázni, a magyar királyság katonai hatalmának csökkenése és a felfegyverzett földesurak hierarchikus szervezetének magyarországi megnyilvánulási formái között.

A továbbiakban részletesebben nem időzik a magyar történelem egyes belső eseményeinél. Figyelemmel kíséri a Magyarországgal határos hatalmak csehországi Ottokár és Habsburg Rudolf házi hatalmának kialakulását és azok folytonos beavatkozását a magyar állapotokba, a sorozatos magyar trónharcokba, amelyek IV.Béla és saját fiának V.Istvánnak küzdelme után V.István fiai között törtek ki. Feljegyzí, hogy Ottokár a fiuk közül Endrét, Habsburg Rudolf Lászlót támogatja, hogy László, kinek az "országban a főtámasza a kunok voltak"/és/ kikkel disznó módon garázdálkodott", Habsburgi Rudolfot magyar és "pogány kun" hadakkal támogatja, minek ellenében, mikor az ország előkelői László ellen Güssingi János vezetése alatt fellázadnak, Rudolf fia, Albert, hadakkal fenyegette meg az említett Güssingi grófot. Marxnak a magyar történeletről szóló feljegyzései itt való-

sággal összefolynak az osztrák és cseh történet. Kétségtelen, hogy a délkelet-európai birodalom kialakulásának körülményei érdeklők itt elsősorban, illetve mindazoknak az okoknak hiányai, melyek nyugaton már megindították a folyamatot a nemzeti államok kialakítása felé. Ezek az okok Európa délkeleti felén egyáltalán nem léteztek s másfelől az a nagy államszervező alapvető ok, ami Kelet-Európa államhatalmait előbb létrehozta, semmint a burzsoá /sic! / kifejlődött volna, a keletről fenyegető nagy bárbar veszedelem, ez időben nem volt észlelhető. A tatárok már IV. Béla várépítő és haderő szervezési tevékenysége után is, ugyanolyan kevéssé jelentettek halálos veszélyt Magyarországra, mint a magyarok a lechmezei csata után annak idején a szászokra s a bajorokra. Az oszmán-törökök ekkor még távol voltak. A harcok a magyar trónért s a különböző magyar főurai klikkek kapcsolatai a különböző trónkövetelőkkel tehát semmi elvi újat nem tartalmaznak. Marx Árpádházi Endre harcait Alberttel és saját főurai egyrészével, kik végül is Endrét az Alberttel való megállapodásra készítették, mint annak a küzdelemnek szerves részét jegyzi fel, melyet Albert Vencel cseh királlyal folytatott.

A magyar történet adatai ebben az összefüggésben szerepelnek. Ebben az összefüggésben jegyzi fel, hogy "Endre istenfélő lesz, de VIII. Bonifác /a pápa/ a tiszta kőspénzre számítva, trónkövetelő gyanánt Károly Róbertet támogatja, II. Nápolyi Károly és IV. László nővérének unokáját; ez megjelenik Magyarországon és Güssingi Jánosnal szövetségben sok hívat szerez magának; a pápa mindent megtesz, hogy az istenfélő Endrét és a még istenfélőbb Agnest /az Osztrák Albert lánya/ elűzze, de ez nem sikerül".

Ugyanolyan pregnánsan és röviden vázolja az Endre halálával bekövetkezett helyzetet. "A magyarok megvetik a pápai kedvencet; igaz, hogy a pápai követ, a népet meg nem kérdezve kikényszeríti Károly Róbert esztergomi megkoronáztatását; a magyar főurak a koronát II. /Cseh/ Vencelnek ajánlják fel. Vencel ezt fia, III. Vencel javára fogadja el, akinek Endre király leánya volt a jegyese. II. Vencel német felesége halála után lengyel hercegnőt vesz nőül, házasság útján megszerzi magának Nagy Lengyelország koronáját.

I. Albert közben kibékül a pápával, II. Vencel van olyan ostoba, hogy a pápát ismerje el döntőbírónak a magyar viszonylatban; a pápa Károly Róbert javára dönt, aki után Albrecht következik. III. Vencel kiűzi Magyarországból.⁺ A továbbiakban feljegyzi a Vencel és Albrecht közti háború adatait, melynek egyik tárgya a magyar trón, illetve trónigény s a békét, melynek eredményeképpen Vencel átengedi Albrechtnek Eger cseh várost, igényjogosultságát Mészern, Lengyelországot és Csehországot császári hűbérként veszi át Albrechtől és "teljesen lemond Magyarországról". Feljegyzi Bajor Ottó harcait a magyar trónért, kudarcát s aztán a fejezet /Németország a 13. században/ 1309-es évszáma mellé odajegyzí: "Károly Róbertet Magyarországon királynak ismerik el /minthogy I. Albert tulságosan el van foglalva egyéb ügyekkel, sem hogy bármit is tehetne ellene/ Vele a magyar trónra kerül az Anjou-ház, mint az Árpádok királyi házának oldalága."

Károly Róberttel Marx feljegyzései a magyar történelemről megint megsűrűsödnek, kiterébélyesednek. Mint I. István-nál és II. Endrénél, Károly Róbertnél is kiterjeszkedik az ország belső viszonyaira s azokat az európai politikára való hatásai-ban vizsgálja. Olyan részletesen veszi e belső viszonyokat szemügyre, mint később is csak egy alkalommal: Hunyadi János korában. A kijegyzéseknek ez a bizonyos periodusokban való kiszélesedése nemcsak Magyarország európai fontosságának ebben vagy abban a kor-szakban való növekedésére mutatnak rá, de a magyar történelem, a magyar állami fejlődés a magyar nemzeti kifejlődés csomópont-jait is megvilágítják, különst adnak egy komoly marxista periodizáláshoz.⁺

/Folytatás a következő számban./

⁺ Megjelent az Uj Hang 1941 évi /4. évfolyam/ 3. számában. 55-66. c.

INTÉZETÜNKBE UJONNAN BEÉRKEZETT
SZOVJET TÖRTÉNETTUDOMÁNYI MUNKÁK

ktü hozajasztva bojarina B.I. Morozova. /Morozov bojár gazdaságá-
ak aktái/. Cs.II.Pod obacs.red.A.I.Jakovleva. Moszkva-Leningrad,
945, 21o l. A 17.század második feléből való oklevélgyűjtemény,
gazdaságtörténeti szempontból igen hasznos.

ahrusin: Ivan Groznüj./Rettegett Iván/ Moszkva, 1942.75 l. Nagy-
özönségnek szánt összefoglalás, amely teljesen új szempontból ér-
ékeli Rettegett Ivánt.

udovnic, I.U.:Russzkaja publicisztika 16.veka./A 16.századi orosz
publicisztika/. Moszkva, 1947. 311 l. Nagy anyag felhasználásával
ismerteti a 16.századi eretnekmozgalmak irodalmát, a "harmadik Ró-
na" elméletét, és IV.Iván irodalmi vitáját Kurbszkij herceggel.

Geroicseszkiy Kavkaz. Iz vüszkazivanij isztorukov i letopiszcev
o geroike kavkascev. /A hősi Kaukázus. A történetírók és krónikások
megemlékezéseiből a kaukázusiak hősiességére vonatkozólag./ Baku,
1943.34 l. Herodotostól kezdve a 19.század közepéig terjedő időre
vonatkozólag közöl rövid idézeteket, a források megjelölésével.

Gutyje, J.V.:Isztorija oblasztnovo upravlenyija v Roszii ot Petra
I. do Jekatyerinu II. T.II./A kerületi közigazgatás története Orosz-
országban I.Pétertől II.Katalinig. II.k./ Moszkva-Leningrad, 1941.
303 l. 1913-ban megjelent művének második kötete; gazdag levéltári
anyagot gyűjtött össze.

Guber, A.A.:Filippinszkaja reszpublika 1898 g. i amerikanszkiy impe-
rializm. /Az 1898.évi Fülöp-szigeti köztársaság és az amerikai im-
perializmus./ Moszkva, 1948.5o7 l. Nagy kiadott forrásanyag és az
orosz külügyminisztérium levéltári anyaga alapján ismerteti a Fül-
löp-szigeti spanyol uralmat, a nemzeti felszabadító mozgalmat és
a helyi burzsoázia kapitulálását az amerikai imperializmus előtt.

Dmitrijevszkiy, N.P.: Zakonogatyelysztvo Anglijszkoj revoljucii

1640-1660 gg. / Az 1640-1660 évi angol ferradalom törvényhozása. /
Moszkva-Leningrád, 1946. 382 l. Okmánypublicációk, többnyire par-
lamenti aktákat közöl, tárgy szerint csoportosítja az anyagot.

Dolynyik, A.: Besszarabija pod vlasztiju rumünszkih bojar. / 1918-
-1940 gg. / Besszarábia a román bojárok hatalma alatt. / Moszkva,
1945. 173 l. Részletes statisztikai adatok alapján mutatja ki,
mennyire tönkretette a román megszállás a besszarábiai munkás-
osztályt és parasztságot.

Donzskoje kazacsesztvo v Otyeossesztvennoj vojnye 1812.g. / A doni
kozákság az 1812. évi Honvédő háborúban. / Moszkva, 1942. 61 l.
1812-ből való jelentések, hadseregparancsok, kiáltványok gyűjte-
ménye, mellékletül a háború krónikája, amely 1812-ben az egyik
moszkvai folyóiratban jelent meg.

Druzzinin, N.M.: Goszudarsztvennütje kresztijanye i reforma P.D.
Kiszeleva. T.I. / Az állami jobbágyság és Kiszelev reformja. / Moszk-
va-Leningrád, 1946. 635 l. Nagy levéltári anyag alapján ismer-
teti az 1837-1841 közt hozott reformok előzményeit és magát a
reformot.

Zaozerszkaja, J.I.: Manufaktura pri Petre I. / A manufaktura I. Pé-
ter korában. / Moszkva-Leningrád, 1947. 190 l. Alapos tanulmány
foglalkozik I. Péter iparépitő tevékenységével, a szervezés és
a pénz kérdésével, a fogyasztással és a munkaerő kérdésével.

Zjornova, A.Sz.: Nacsalo knyigopecsatanyija v Moszkva i na Ukraj-
inye. / A könyvnyomtatás kezdete Moszkvában és Ukrajnában. / Moszkva,
1947. 103 l. Gazdagon illusztrált anyaggal mutatja be az orosz
könyvnyomtatás fejlődését a 16. században, és tisztáz néhány
részletproblémát.

Isztoriceszkij arhiv. T.II. / Történelmi archivum. II.k. / Moszk-
va-Leningrad, 1939. 287 l. Fontosabb cikkek: Muhammed Tahir tör-
ténetének újabb kéziratai; Maurikios Strategikonjának adatai a
szlávokról; burját jogszokások emlékei a 17. századból; az angol
kereskedők moszkvai tevékenységéről a 17. században; a Kaukázusor-
tuli nomádok feudális kizsákmányolásáról a 19. század első hara-

lában; részletek a volokalamski kolostor számadáskönyvéből a 17. századból.

Istoriceszskij szbornyik. /Történelmi évkönyv/. IV. Moszkva-Leningrád, 1935. 335 l. Fontosabb cikkei: Belorussziai parasztfelkelések a 17. században; a felsővolgai karélok történetének vázlata; a zsidó burzsoázia és a zsidó proletariátus a 19. század első felének textiliparában; a középkori Európa városgazdasága és az új történeti irodalom.

Kafengauz, B.B.: Szevernaja vojna i Nistadtszkij mir. /1700-1721/. /Az északi háború és a nyistadti béke./ Moszkva-Leningrád, 1944. 80 l. Az 1700-1721-es háború történetének népszerű összefoglalása, közli a békeszerződés szövegét.

Kozjucsenko, V.: Germanszkij szocial-sovinyizm i centrizm v godü pervoj mirovoj vojnyü /Avg. 1914 - Ijuly 1917/. /A német szociálszovinizmus és centrizmus az első világháború éveiben, 1914 aug.-1917 jul./ Moszkva, 1948. 247 l. A korabeli sajtó és irodalom széleskörű felhasználásával készült.

Krioman, L.E.: Bojarszkaja Rumünijja vo vlasztyi Gitlera. /A bojárok Romániája Hitler hatalmában./ Moszkva-Leningrád, 1941, 23 l. Röviden összefoglalja azt, hogyan szerezte meg Románia az első világháború idején Besszarábiát.

Koszminszkij, J.A.: Isszledovanyija po agrajnoj isztorii Anglii 13. veka. /Tanulmányok Anglia 13. századi agrártörténetéből/ Moszkva-Leningrád, 1947. 485 l. 12 évvel ezelőtt az angol falu történetéről írt munkájának folytatása. A parasztság rétegződésének kezdetét vizsgálja.

Lipman, A.: Petrovszkaja kunsztkamera. Arhityekturno-istoriceszskij ocserk. /A Nagy Péter-féle Kunsztkamera-palota. Építészeti és történeti vázlat./ Moszkva-Leningrád, 1945. 50 l. Kiadatlan levéltári anyag alapján mondja el a Nagy Péter által épített palota történetét.

Ljubomirov, P.G.: Ocserki po isztorii russzkoj promüslennosztyi.

/Vázlatok az orosz ipari termelés történetéből./Moszkva, 1947. 763 l. Ljubomirov professzor tanulmányainak a gyűjteménye, amelyekben az oroszországi 18.századi és 19.század eleji iparváltások szervezetéről, a fémfeldolgozó ipar földrajzi elhelyezkedéséről, az állami, nemesi és kereskedői tőke szerepéről, a 18.század közepi selyempiparról, a gyapotipar kezdeteiről, az oroszországi fatermelés fejlődéséről számol be.

Martünov, M.N.: Gornozavodszkaja promüslennosztj na Urale pri Petre I. /A bányaipari termelés az Uralban I.Péter idejében./ Szverdlovszk, 1948. 147 l. Nagy levéltári és kiadott forrásanyag alapján ismerteti 1699-1737 az urali bányaipart és a jobbágyi manufaktura történetét.

Miller, A.F.: Musztafa pasa Bajrahtar. Ottomanszkaja imperija v nacsale 19.v. /Musztafa pasa Bajrahtar. Az ottoman birodalom a 19.század elején./Moszkva, 1947. 507 l. Gazdag levéltári és irodalmi anyag alapján összefoglaló képet ad a török birodalom belső fejlődéséről a 18.század végén és a 19.század elején.

Miller, A.F.: Kratkaja isztorija Turcii. /Törökország rövid története./ Moszkva, 1948. 303 l. Jól dokumentált összefoglalás, nagy bibliográfiával.

Mirosevszkij, V.: Oszvobogityelnüje dviassenyija v amerikanszkikh kolonyijah iszpanyii 1492-1810. /Felszabadító mozgalmak Spanyolország amerikai gyarmatain 1492-1810./ Moszkva-Leningrád, 1946. 156 l. Kiadott forrásanyag alapján legnagyobb részt a 18-19.század fordulóján végbement forradalmi mozgalmakat tekinti át.

Molok, A.I.: Revoljucia 1848 goda i nasa szovremennosztj. /Az 1848 évi forradalom és korunk./ Leningrád, 1949. 79 l. Előadás, amelyben sorra összehasonlítja a 100 év előtti és a mostani Franciaországot, Itáliát, a szláv népeket, a magyarok és románok küzdelmét, Oroszország helyzetét, és a kommunisták szerepét akkor és most.

Mjuller, R.B.: Karelíja v 17.veke. Szbornyik dokumentov. /Karélia a 17.században. Okmánygyűjtemény./ Petrozavodszk, 1947. 176 l.

levéltári anyag felhasználásával a 15.század végétől ismerteti Karélia történetét, a parasztság rétegződését, a bányászat kezdeteit.

Najda, O.F.: Revoljucionnoje dvizsenyije v carszkom flotye. 1823-1917. /A forradalmi mozgalom a cári flottában 1823-1917./ Moszkva-Leningrád, 1948. 607 l. Sajtó és levéltári anyag széleskörű felhasználásával igen aprólékos összefoglalást ad.

Nyifontov, A.Sz.: Moszkva vo vtoroj polovinye 19.sztoletyija. /Moszkva a 19.század második felében./ Moszkva, 1947. 31 l. Nagyközönség számára készült összefoglalás. Foglalkozik Moszkva lakosságával, területi fejlődésével és művelődési szerepével.

Novaja isztorija. /Ujkori történet./ Cs.1-2. pod redakciję J.B.Tarle. Moszkva, 1939. 571;603 l. Egyetemi tankönyv. I.rész:1789-1870.II.rész:1870-1918.

Novoszelyszkij, A.A.: Borba Moszkovszkovo goszudarsztva sz tatarami v 17.v. /A moszkvai állam harca a tatárokkal a 17.században./ Moszkva-Leningrád, 1948. 446 l. Nagy levéltári anyag alapján igen részletes képet ad az orosz-tatár viszony alakulásáról.

Partyzianszkaja borba v nacionalno-oszvobogityelnüh vojnah Zapada. Szbornyik sztatyjej pod red.akad.J.V.Tarle. /A partizánharc a Nyugat nemzeti felszabadító háborúiban. Tanulmánygyűjtemény Tarle szerkesztésében./ Moszkva, 1943. 116 l. A huszitákról, a németalföldi gueux-k mozgalmáról, az északamerikai függetlenségi harcról, a Napoleon elleni spanyolországi harcokról, Garibaldi sziciliaiműködéséről és a bulgáriai partizánok tevékenységéről számol be összefoglalóan.

Pjotr Velikij. Piszma i bumagi. T.7./1708/.V.2. /Nagy Péter. Levelek és iratok./ VII.k.2.r. Moszkva, 1946. V;641-933 l. Jegyzetek az első részben közölt iratokhoz.

Pjotr Velikij. Piszma i bumagi. T.8.V.1. /Nagy Péter. Levelek és iratok./ VIII.k.1.r. Moszkva, 1948. 406 l. 1708 Jul. és dec.közt írt levelek és egyéb iratok szöveghű publikációja.

Porfiridov, N.G.: Drevnyij Novgorod. Ocserki iz isztorii russzkoj

Kulyturü 11-15.vv./A régi Novgorod.Vázlatok a 11-15.századi orosz művelődéstörténetből./ Moszkva-Leningrád, 1947. 307 l. Tudományos népszerűsítő munka, a korabeli irodalmat és művészetet is összefoglalja.

Poranyev, B.F.: Narodnütje vossztanyija vo Francii pered Frondoi /1623-1648./ /Népi felkelések Franciaországban a Fronde előtt./ Moszkva-Leningrád, 1948. 721 l. Nagy korabeli anyag alapján tisztázza a korábbi felkelések történetét és a Fronde lényegét. Jelentős száma kiadatlan anyagot is publikál.

Prilepszki, D.: Iz gerojioseszkovo proslovo Moszkvü./ Moszkva hősi múltjából./ Moszkva, 1947. 102 l. Moszkva történetének rövid népszerű áttekintése.

Romanov, B.A.: Ocserki diplomatioseszkoi isztorii ruszsko-japonszkoj vojnü 1895-1907l /Az orosz-japán háboru diplomáciai története 1895-1907./ Moszkva-Leningrád, 1947. 493 l. 1894-től ismerteti a háboru előkészületeit és részletes diplomáciatörténetét, a könyv nagyobb része az előzményeket tárgyalja.

Rotsteijn, F.A.: Iz isztorii prusszko-germanszkoj imperii. /A porosz-német birodalom történetéből./ Moszkva-Leningrád, 1948. 239 l. Az első rész az osztrák-porosz és porosz-francia háboru történetét adja összefoglalóan, a másik az első világháboru utáni Németország kispolgári sovinizmusát, antiszemitizmusát és szlávelenességét írja le, amelyből Hitler mozgalma megszületett.

Rotsteijn, F.A.: Dve prusszkie vojnü. Avsztro-prusszskaja /1866 g./ i Franko-prusszskaja /1870-1871 gg./ Prusszskij /1866 g./, Verszalyszkij i Frankfurtszkij /1871 g./ mirnütü dogovorü. /Két porosz háboru. Az osztrák-porosz /1866/ és a francia-porosz /1870-1871/. A prágai, /1866/versaillesi és frankfurti /1871/békeszerződés/. Moszkva-Leningrád, 1945. 184 l. Az előbbi munka első része.

Rübakov, B.A.: Remeszlo drevnye, Ruszi. /A régi Oroszország kézműipara./ Moszkva-Leningrád, 1948. 792 l. Hatalmas anyag alapján a 15.század második feléig összefoglalja mindazt, amit a régi

Oroszország kézműiparáról tudunk. Alapvető munka.

Restunyi, V. : Kresztijanszkaja reforma v Armenii v 1870 g. / A jobbágyreform Arméniában 1870-ben. / Jerevan, 1947. 364 l. Nagy kiadatlan forrásanyag felhasználásával mutatja be Arménia helyzetét a 19. század elején, a reform lefolyását és következményeit.

Szmirin, M. M. : Narodnaja reformacija Tomasza Mjuncera i Velikaja kresztijanszkaja vojna. / Münzer Tamás népi reformációja és a Nagy Parasztháború. / Moszkva-Leningrád, 1947. 532 l. Tárgyalja Münzer viszonyát a korábbi eretnekmozgalmakhoz, tevékenységét a Parasztháború idején, és kimutatja, hogy Münzer reformációja gyökeresen különbözik a többi polgári reformációs irányzattól.

Szmirnov, N. A. : Rosszija i Turcija v 16-17. vv. T. 2. / Oroszország és Törökország a 16-17. században. / Moszkva, 1946. 172 l. Levéltári anyag felhasználásával összefoglalja az eseményeket.

Sztaroszelszkaja-Nyikityina, O. : Ocserki po isztorii nauki i tyechnyiki perioda Francuzszkoj burzsuznoj revoljucii 1789-1794. / A tudomány és technika vázlatos története a francia polgári forradalom korszakában. / Moszkva, 1946. 274 l. Népszerűsítő munka, ismerteti a felvilágosodás történeti koncepcióit Montesquieu-tól kezdve, a forradalom előtti és forradalmi Franciaország tudományát és technikáját, meg a forradalmi korszak történeti koncepcióit.

Varle, J. V. : Gseszmenszkij boj i pervaja russzkaja ekspediciija v Arhipelag. 1769-1774. / A csesmei csata és az első orosz expedíció az Arhipelagusba. / Moszkva-Leningrád, 1945. 110 l. Levéltári anyag és az irodalom felhasználásával megírja az 1769-1774 a Földközi-tengerre küldött orosz hajóhad történetét.

Iveretyinova, A. Sz. : Vossztanyija Kara-Jazydzsi-Deli Hasszana v Turcii. / Kara-Jazydzsi-Deli Hasszán felkelése Törökországban. / Moszkva-Leningrád, 1946. 87 l. Kiadott anyag alapján mondja el az 1599-1603 közt lefolyt nagy felkelés történetét.

Tretjakov, P. N. : Vosztocno-szlavjanszkije plemena. / A keleti szláv törzsek. / Moszkva-Leningrád, 1948. 181 l. Népszerűsítő munka, összefoglalja a szovjet történettudomány eredményeit nemcsak a keleti

szlávok, hanem általában a szlávok őstörténetére vonatkozólag.

Hacsapuridze, G. V.: Bolsevikki Gruzii v bojah za pobedu szovetszkoi vlasztyi. /Gruzia bolsevikjei a szovjet hatalom győzelméért folytatott harcban./ Leningrád, 1947. 245 l. Rövid áttekintést ad Gruzia történetéről, utána az 1917-1921 évek eseményeit foglalja össze.

Hozsgyenyije za tri morja Afanaszija Nyikityina 1466-1472 gg. Pod red. B. D. Grekova. /Afanaszij Nyikityin utazása három tengeren át. Szerk. B. D. Grekov./ Moszkva-Leningrád, 1948. 227 l. Egy orosz kereskedő 1466-1472 évi keleti, elsősorban indiai uti-naplójának szövegét közli mai oroszfordítással és bősséges jegyzetekkel.

Hronyika Muhammeda Tariha al-Kahari o dgesztansakh vojnah v period Samilja. /Muhammed Tarih al-Kahari krónikája a dagessztáni harcokról Samil korában./ Moszkva-Leningrád 1946. 21, 311 l. A 19. század közepén élt irnok arabnyelvű történeti munkáját közli, amelyben a 19. századi északkaukázusi mozgalmak történetét írja le.

Csajev, N. Sz. & Cserepnynin, L. V.: Russzskaja paleografia. /Orosz paleográfia./ Moszkva, 1946. 212 l. Cirill és Metódtól kezdve a 18. századig követi a cirill írás fejlődését Oroszországban, az akták külső formájának alakulását. Külön fejezetet szentel a díszítéseknek, meg a titkosírásnak. Nagy bibliográfiát is ad és 19 táblát mellékel írásmintákkal.

Sunkov: Ocserki po isztorii kolonyizacii Szibiri v 17. - nacsale 18 vekov. /Szibéria betelepítésének vázlatos története a 17. században és a 18. század elején./ Moszkva-Leningrád, 1946. 228 l. Levéltári anyag alapján ismerteti a parasztok átköltöztetését, a földművelés megindulását, a gabonakereskedelem kialakulását és a feudális jogrend kiépülését.

S Z O V J E T F O L Y Ó I R A T S Z E M L E

BOLSEVIK, 1949. 24.sz.

A Legfelsőbb Szovjet rendelete Sztálin elvtárs Lenin-rendelével való kitüntetéséről.

A Legfelsőbb Szovjet rendelete nemzetközi békedíj alapításáról.

A többi cikk a politikai bizottság tagjainak megemlékezését tartalmazza Sztálin elvtárs 70.születésnapjával kapcsolatban. E cikkek a Sztálin-életrajzon tulmenőleg érdekes részleteket közölnek életéből. Ugyanakkor bő anyagot nyújtanak egy Sztálint mint történészt méltató cikk megírásához.

1950. 1.sz.

Vezércikk: A leninizmus - a kommunizmusért folytatott harc egyőzhetetlen zászlaja. /Konkrét példákon bemutatja a leninizmus elméletének és gyakorlatának szerepét./

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsába való választások. A sztálini alkotmány megfelelő paragrafusainak és a választási törvények ismertetése a választások jelentőségének kiemelésével.

A. Poszkrebisev: I.V.Sztálin - a dolgozók tanítója és barátja.

M. Bagirosz: A népek nagy vezére.

B. Ponomarjov: Sztálin - a nemzetközi kommunista mozgalom zse-
miális teoretikusa és vezére.

A fenti három cikk folytatása annak a cikksorozatnak, melyet a Sztálin elvtárs születésnapjára kiadott szám tartalmazott a Szovjetunió vezető egyéniségei tollából.

V. Csicserov: Lenin és Sztálin alakja a Szovjetunió népművészetében.

1950. 2.sz.

Vezércikk: A béka hiveinek ellenállhatatlan mozgalma. Beszámoló a békemozgalom jelenlegi helyzetéről és a Szovjetuniónak benne játszott szerepéről.

P. N. Poszpelov: Lenin-Sztálin nagy és győzhetetlen zászlaja alatt

a kommunizmus győzelméért. /Emlékbeszéd Lenin halálának 26. évfordulóján./

P.Cseremnyih: A szocialista demokrácia virágzása a Szovjetunióban. /Beszámoló az alkotmány által biztosított jogokról, kiemelve a választásokkal kapcsolatban fontos rendelkezéseket./

A.Orlov: A népi demokratikus országok kommunista és munkáspártjainak ideológiai és szervezeti megerősödése. /Részletes analízise az elért eredményeknek a hibák felsorolásával./

A.Kosztjin: A demokratikus centralizmus a pártélet feltétlen törvénye. /Rövid történeti ismertetése a problémának és a kritika és önkritika szerepének mélyenjáró kifejtése./

Ismertetés: Florimont Bonte: Le chemin de l'honneur communiste, amely a francia ellenállási mozgalomról és a kommunizmusnak abban játszott szerepéről szól.

1950.3.sz.

Vezércikk: Széleskörben kifejlesztési a kritikát és önkritikát. A jelenleg nálunk napirenden levő problémákat felvető cikk.

G.Jefsztavfjev: Lenin műveinek 27.kötete. /Részletes analízise a kötetben megjelent legfontosabb munkáknak./

A.Azizjan: A marxista-leninista elmélet továbbfejlesztése Sztálin elvtárs által a nemzeti kérdésben. /Sztálin elvtárs vonatkozó munkáinak elemzése és a marxi-lenini elmélet fejlődés-vonalába való beállítása. Igen sok konkrét anyagot tartalmaz a Szovjetunió nemzetiségeinek mai életére vonatkozólag./

K.Szimonov: Bolsevista pártszerűségért, magas művészi színvonalért a szovjet irodalomban.

G.Kolomic: Itália dolgozói harcban a békéért és országuk függetlenségéért. /Részletes analízise a mai olasz belpolitikai helyzetnek./

K.Mokicsev: A szovjet polgárok szent jogai és kötelezettségei. /A közeli választásokkal kapcsolatban részletezi a választási törvényt, az alkotmány megfelelő paragrafusait stb./

Rövid beszámoló Saltükov-Scsedrin összes műveinek megjelenésével kapcsolatban a nagy orosz íróról.

Beszámoló a Szovjetuniót meglátogató skót bányászok benyomásait tartalmazó könyvről.

TOPROSZU ISZTORII. 1949.10.sz.

Közli Malenkovnak a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tennepén mondott beszédét.

A.Kovaljevskij: A szovjet társadalom mint a modern emberiség élcsapata c.cikkében a Szovjetunió világtörténeti jelentőségét tárgyalja.

A.Guba: A vietnami nép függetlenségéért és a demokráciáért vívott harcában c.cikkében nagy sajtóanyag felhasználásával elmondja a vietnami nép történetét a második világháború kezdetétől.

M.Boguszlavszkij: Politikai harc Lengyelországban a külpolitika kérdései körül a második világháború küszöbén c.cikk azt bizonyítja, hogy a lengyel uralkodóosztály a Szovjetuniótól való féltelmében 1938 után is állandóan németbarát irányzatot folytatott 1939 tagaszáig.

V.Szmirnova: Diákmozgalom kazáni egyetemen 1887-ben. /Főképp levéltári anyag alapján ismerteti azt a diákmozgalmat, amelyben Lenin is résztvett, a hallgatók és a résztvevők szociális származásának statisztikáját és sok részletet közöl a mozgalomról.

V.Kunyina: Forradalmi mozgalom Írországban 1848-ban. /Az irmozgalom vezetői féltek a nép megmozdulásától, ezért az angol ellenes mozgalmat békés keretek közt akarták megtartani./

Tarlé beszámol Miljutyin /1861-1881 hadügyminiszter/ naplójának nemrég kiadott első két kötetéről. Ez a napló a hanyatló cári önkényuralom korára igen jó forrás. A napló kiadói eltuloznak Miljutyin "progresszív" jelentőségét.*

Könyvismertetések:

J.Sz.Csigarev: A bolsevikok pártja mint a Szovjetunió szervezője. Moszkva, 1949. /Nagyközönség számára írt összefoglalás a Szovjetunió kialakulásáról./

V.V.Tarasov: Harc az intervenciós hatalmak ellen a murmáni körzetben 1918-1920-ban. 1948. /A szerző nemcsak ezt a kérdést dolgozza fel, hanem szélesebb kitekintést is ad az egész északi partvidékre./

*A kritikai megjegyzések - itt is, később is - az eredeti ismertetéstől származnak.

Z.P.Bazileva: Herzen "Kolokol" /c.ujsága/. Moszkva, 1949.
/Herzen szerepét nem látja tisztán, mert nem hozza összefüggésbe a kor társadalmával. Ezért nem tud helyes képet adni, bár sok anyagot gyűjtött össze./

V.F.Gajdukevics: A bosporusi királyság. Moszkva, 1949. /Kisebbségi hibái ellenére alapvető könyv az ókori bosporusi állam történetéről./

J.Zutisz: A litván történetírás vázlata. 1.rész: Abaltinénmet történetírás. Riga, 1949. /Az első marxista-leninista összefoglalása a kérdésnek, igen sikerült munka./

V.M.Turok: Locarno. Moszkva, 1949. /Sok érdekes új anyagot szedett össze. De szinte teljesen hallgat az egyes országok kommunista pártjainak szerepéről, néhány kozmopolita, objektivisták megállapításai vannak. Tévedései lerontják tudományos és politikai jelentőségét./

Arthur C.Millsbaugh: Americans in Persia. Washington, 1946.
/Az amerikai imperializmus jellegzetes képviselőjének könyve. Hamis képet ad a perzsa nép helyzetéről, szovjetellenes./

M.Artamonov beszámol a Szarkel város körül újabban folytatott ásatásokról, amelyek újabb adalékot szolgáltatottak a kazárok történetéhez és szláv kapcsolataikhoz.

1949.11.sz.

Aláírásnélküli cikk: A Szovjetunió története feudális korszakának tanulmányozásában mutatkozó alapvető feladatok. Egészen rövid összefoglalása az eddig elért eredményeknek. Az előfordult hibák konkrét feltárása, és a jövő feladatainak kijelölése. Erős kritika a burzsoá történetírás maradványai ellen azon utak feltüntetésével, melyeken haladva ezek a hibák kiküszöbölhetők.

B.Morozov: A bolsevik párt harca a szovjet államapparátus megerősödéséért. /1917-1919/.

M.Popov: Az USA agresszió kezdete Iránban a második világháború idejében.

K.Bazilevics: Kísérlet a Szovjetunió története feudális korszakának periodizálására. /Vitaalapot nyújtó igen fontos elméleti jelentőségű tanulmány. Fordítását az Értesítő következő számában közöljük./

N.Druzsinyin: A kapitalista viszonyok periodizációja Orosz-

országban. /Ugyanazak vitaalapot nyújtó fontos elméleti jelentőségű tanulmány. Fordítását az Értesítő májusi számában közöljük./

D.Gurvics: M.V.Lomonosszov és az orosz történettudomány. /Lomonosszov történetirőli tevékenységének teljes átértékelése./

F.Grekul: A moldvai város a 15.század második felében.

A.Poletajev: Az amerikai proletárok osztályharcra 1876-1877-ban.

A kritikai részben A.Mongajit több archeológiai munka alapján összefoglalja azokat az új eredményeket, amelyeket az utóbbi évek rendszeres ásatásai hoztak az orosz városok történetével kapcsolatban.

Könyvismertetések:

A.D.Sztupov-B.L.Kokunov: A 62.hadsereg a Sztálingrádért vívott harcokban. Moszkva, 1949. /Kisebb hibái ellenére a bíráló a munkát értékes hadtörténeti részletműnek tartja./

Novgorod és Pszkov oklevelei. Szerk.:Sz.N.Valk.Moszkva-Leningrád, 1949./Eddig szétszórva található fontos oklevelek gyűjteménye a legmodernebb filológiai kiadásban./

T.Sz.Passzek: A tripoljei települések periodizációja. Moszkva-Leningrád, 1949. /A szerző összegyűjtötte az archeológiában tripoljeinek nevezett kultúra összes emlékét és megkísérelte azok időrendi meghatározását. Hatalmas és igen fontos munka./

P.Barfolomejeva:A francia jobboldali szocialisták reakciós politikája /1936-1939/. 1949. /A könyv használható összefoglalás a második világháborút megelőző francia bel- és külpolitikára./

Dr.Hjalmar Schacht: Abrechnung mit Hitler. Hamburg-Stuttgart 1948. /A bíráló részletesen elemzi a könyvet, pontról-pontra kimutatja állításai tarthatatlanságát és leleplezi az amerikaiak mesterkedéseit, kiknek a szerző egyik exponense./

S.W.Halperin: Germany tried democracy. New-York, 1946. /Németország története 1918-1933 között. A bírálat leleplezi a szerző igazi céljait, hamisításait, melyek mind Hitler mentésére irányulnak./

SZOVJETSZKAJA KNIGA. 1949.12.sz.

Sztálin születésnapja alkalmából kiadott ünnepi szám. Főcikkei Sztálinnal kapcsolatosak, így Vavilov: Sztálin és a szovjet tudomány, Koszuljnikov: Sztálin mint a Szovjetunió építő munkájának ihletője és szerzője, Sztálin összes művei 12.kötetének alkalmából íródott, a kö-

tet részletes tartalmi ismertetésével. Egy másik cikk statisztikai összeállítást közöl Sztálin műveinek kiadásáról és részletes tartalmi ismertetést Sztálin összes műveinek kiadásáról. Burnoszov cikke Sztálin műveinek ukrán és belorusz kiadásairól számol be. A kritikai részből kiemelkedik a Vörös Hadsereg történetével foglalkozó két munka, Kovalevszkij a szárazföldi hadsereget, Konyijenko a flottát ismerteti.

1950.1.sz.

Főcikke: G.D.Obieskin - M.J.Pankratova: V.I.Lenin Összes Műveinek 26.kötete. /Részletes tartalmi ismertetés./

A bibliográfiai rész történelem és filozófia rovatában V.A.Vinogradov és A.J.Popov ismertetik I.Sz.Csugarjov könyvét: A bosevik párt mint a Szovjetunió megszervezője 1917-1922; V.G.Baskakov ismerteti a következő könyveket: "Az orosz filozófia történetéből", a moszkvai egyetem filozófiai tanszékének kiadásában megjelent gyűjteményes munka és "Az orosz materialista filozófia történetéből". A SzUK/b/P KB mellett működő társadalmi-tudomány akadémia kiadása. Az egyes cikkek elemzésében a bírálók több helyen rámutatnak az elhajlásokra vagy a hiányosságokra.

SZLAVJANE, 1950.január. /A Szovjetunió Szláv Bizottságának folyóirata./

Tartalmából kiemelhetők a következő cikkek:

Lenin-Sztálin ügye legyőzhetetlen. /névtelenül/.

N.Matyuskin: A dolgozók békéjének, szabadságának és boldogságának nagy harcosa. /Lenin Összes Művei 26.kötetének megjelenése alkalmából./

N.Smelev: A demokratikus erők egysége a békéért folyó harcban.

V.Berezskov: A szovjet külpolitika a békéért folyó harcban

K.Komašov: Az imperialista tervek kudarca a Balkánon.

V.Kirszanov: A toll belgrádi banditái.

Leíró cikkek: N.Mihajlov: Szovjet Ukrajna; M.Jarovoj: Az új Varsó; J.Zsivotskij: "Utazás a jövőnkbe" /a Szovjetunióban járt csehszlovák parasztküldöttség tagja beszámol utjáról/.

A kritikai részben különös figyelmet érdemel Sz.Nyikityin professzor cikke: "A polgári történészek hibás koncepciójának

abságában." A cikk Gandev bolgár professzornak nemrég megjelent összefoglaló bolgár történetéről mond több tekintetben elítélő bírálatot. A könyvben sem a feudalizmus, sem a kapitalizmus viszonyai nem domborodnak ki tisztán, a nemzeti megújulás korszakának rajzában is hibák vannak. A szerző alig veszi figyelembe a bolgár-ország kapcsolatokat s végül a könyv igen nagy fogyatékosága, hogy a 1918-1945 közti időszakot csak vázlatosan ismerteti.

LITERATURNAJA GAZETA. 1950.1.sz.

A vezércikk a Szovjetunió eddigi eredményeit méltatja. Jevg. Olmatovszkij összehasonlítja a szovjet emberek újévi reményseit a kapitalista országok kilátásaival. F.Glatkov visszaemlékezik 1900 újévére. Borisz Lavrenev a pápa újévi szövegét kommentálja és kimutatja, milyen nyíltan áll már a Vatikán az amerikai imperializmus szolgálatában. Jan Drda röviden összefoglalja a 20. század első felében jelentős eseményeit.

1950.2.sz.

Vezető szovjet tudósok röviden beszámolnak a legközelebbi teendőkről. J.Tarlé három nagyobb munkával foglalkozik, az 1708-9, 812 és 1941-45 évi idegen betörésekkel. Az első kötet 38 év terjedelemben már sajtóra kész. 1950-ben főképp a Nagy Honvédó Háború már összegyűjtött anyagának a feldolgozásával fog foglalkozni.

1950.jan.7.sz.

L.Csornaja: "A bonni fasiszták és gazdáik" címen beszámol a fasisztizmus újjáéledéséről.Nyugatnémetországban.

1950.jan.11.

"A világ legragyóbb demokráciája" címmel a közeledő választásokkal kapcsolatban beszél a szovjet nép választásairól és szembeállítja a tőkés országok választásaival. G.Petrov Truman kongresszusi üzenetét kommentálja.

1950.jan.14.

Sz.Makszimov a finn elnökválasztással kapcsolatban rövid helyzetképet ad a finn belpolitikai életéről.

1950. január 18.

N.Derzsávin beszámol arról, hogy ki akarja dolgozni a bolgár történet ötödik kötetét is. L.Cserepnin I.Szmirnov: Bolotnikov felkelése c.könyvét ismerteti. A munka hatalmas anyagot gyűjtött össze, helyes szempontok szerint dolgozta fel; az első tudományos feldolgozása ennek a 17.század eleji nagy parasztfelkelésnek.

1950.február 4.

A vezércikk szembeállítja a nyugati választásokat a szovjet választás igazi demokráciájával. N.Rubinstein az amerikai imperializmus angol munkáspárti kiszolgálóit pellengérezi ki.

VOPROSZU EKONOMIKI. 1949.11.sz.

J.Glatkov: Oroszország szocialista átalakításának lenini programja. /Lenin összes munkái új kiadásának 24.és 25.kötete alapján foglalja itt össze Lenin programját, az áprilisi tézisektől kezdve./

Sz.Tatur: Egyéni gazdasági elszámolások - a szocialista munkaverseny és a gazdasági elszámolás új formája. /Sok adattal bizonyítja, hogy a termelés egyéni elszámolása milyen jelentős mértékben fellendítette a termelést./

N.Puchlov: A mezőgazdaság átalakítása a népi demokratikus államokban. /Hatalmas statisztikai anyag alapján bemutatja, hogy a népi demokratikus országok lakossága a két világháború közt tulnyomó többségében mezőgazdasággal foglalkozott, ugyanakkor a föld legnagyobb része a nagybirtok kezén volt. Ismerteti az egyes népi demokráciákban végrehajtott földreformot, utána pedig a kulákság visszaszorítását, a mezőgazdaság szocialista átalakításáért vívott harcot. Pontos adatokkal számol be arról, hogy az egyes országokban hány termelőszövetkezet működik./

A.Alekszejev: A valutáris káosz és az infláció erősödése a kapitalista világban. /A font és a többi nyugateurópai valuta leértékelésének a tanulságait vonja le. Ez a lépés csak az amerikai tőkések számára volt előnyös, súlyát viszont a nyugateurópai államok dolgozói érzik./

A.Omarovszkij: rövidebb cikkben az ukrán gépipar háboru utá-
ujjáépítésére hoz fel sok adatot.

Sz.Mihajlov: Imperialista harc Antarktiszért. /Történeti viss-
pillantást ad arra, hogy az egyes imperialista államok hogyan
mikor igyekeztek az Antarktisz területének legalább egy darab-
t megszerezni, míg az USA ujabban már az egész terület megszer-
zésére törekszik./

Hosszabb beszámolót közöl a folyóirat a Szovjet Tudományos
akadémia közgazdasági és csendesóceáni intézeteinek a tudományos
összakáról. Itt az egyes gyarmati és félgyarmati népeknek a sza-
iságért, az imperializmus ellen folytatott harcát ismertették a
t intézet tudósai. A folyóirat kivonatban közli az egyes előadá-
kat.

D.Kolpakov: A munka megszervezésének és díjazásának kérdései
kolhozokban c.cikkében az erre a kérdésre vonatkozó, a különbö-
szövetséges szovjet köztársaságokban megjelent anyagot bírálja.

F.T.Konsztantyinov: Bulgária a szocializmus útján /Moszkva,
49./ c.könyvét elismerő bírálatban részesíti a folyóirat. Végül
oknak a munkáknak a bibliográfiáját közli, amelyek a sztyeppék
alakításának sztálini tervével foglalkoznak.

GYAR-SZOVJET KÖZGAZDASÁGI SZEMLE. III.évf.12.sz. /1949.dec.1950.

N.o/

Cikkek.

A.Mikoján: A kommunizmus nagy építőmestere.

Könyvszemle.

Szántó Rezső: A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborúja.

Sz.Majorov: Irodalom a szovjet falu élenjáró embereiről.

Szakirodalmi szemle.

Voproszti Ekonomiki 9.számából:

A.Sapiro: A munkanélküliség növekedése a kapitalista országok-
an a háboru utáni időszakban.

V.Leonidov: A tőkés országok gazdasági válságának kibontakozása.

V.Balabusevics: India népei felszabadító harcának új szakasza.

Voproszti Ekonomiki 8.számából:

Z.Atlassz: Anglia valutáris válsága.

Voproszti Ekonomiki 7.számából:

N.Rubinstein: A polgári kozmopolitizmus az amerikai imperialis-
ák szolgálatában.

Vnyesnyája Torgovlja 9.számából:

A.Kozik: A demokratikus Lengyelország népgazdasági ujjáépítésének és fejlődésének öt éve.

R.Szolodkin: Anglia külkereskedelme a Marshall-terv keretében.

Sz.Romanyenkov - V.Pasuhin: Bizonia külkereskedelme az amerikai monopoliumpok szolgálatában.

M.N.:Kuba gazdasága és külkereskedelme.

A.Drobjázko: Imperialista harc a nyersgumipiacért.

D.Poljánin: Bányafapiac a második világháboru után.

L.Inykov: A tőkés országok rádiókészülékgyártása és kivitele.

M.Rüszkin: A borpiac.

M.Sz-kij: Észak-Kóréa gazdasági fejlődése.

Vnyesnyája Torgovlja 8.számából:

V.Svec: Az albán népgazdaság fejlesztésének két éves állami terve.

P.Stilman: Az Egyesült Államok a nemzetközi gabonapiacón.

N.L.-I.L.:A francia-olasz vámunióegyezmény.

A.V.: Sziám /Taiföld/ gazdasága és külkereskedelme.

P.E.: Olaszország külkereskedelme a Marshall-terv keretében.

P.Mosztov: Nemzetközi nyersbőrpiac.

F O L Y Ó I R A T S Z E M L É

A N É P I D E M O K R Á C I Á K O R S Z Á G A I B Ó L *

ČESKÝ ČASOPIS HISTORICKÝ. 1947-48.

Labuda, Gerard/poznáni egyetemi tanár/: Same birodalmához tartoztak-e a karintiai szlávok?

Chalupecký, Václav: Ki hozta létre a Kutna-horai dekrétumot? /A prágai Károly-Egyetem 600 éves jubileumával kapcsolatban nem csak az egyetem belső viszonyait világítja meg, hanem kitér a nemzetközi összefüggésekre is, különösen Franciaország és Anglia szerepére a Kutna-horai dekrétum megszületésében /1409/, melynek révén a prágai egyetem valóban nemzetivé és ezzel - huszítává is vált./

Volf, Miloslav: A királyi jövedelem és hitel a 16.században. /A szerző a modern "csesh hivatalnoki állam" kialakulását az európai pénzügyi viszonyokkal való szoros kapcsolatban vizsgálja; foglalkozik a királyi rendes és rendkívüli jövedelmek forrásaival, a királyi hitel problémájával, néhány bevezetésben érinti az uralkodó magyarországi hitelforrásait is a török harcok idején, foglalkozik a csesh királyi Kamara működésével, a Kamarának adott királyi instrukciókkal, az egyházi és királyi vagyon elzálogolásával Ferdinánd idejében stb. Érinti az u.n. magyarországi török gyűjtéseket és a magyarországi kamaraadalmak elzálogosítását. Hitelezőkként szerepeltek a királyi városok mellett magánemberek is, így 1595-ben a magyarországi hadjárat céljaira is a csesh rendek közt gyűjtött pénzt a király./

*A népi demokratikus országok történelmi folyóiratai egyelőre csak nagyon hiányosan vannak meg Intézetünkben. Különösen a román folyóiratok hiányoznak még. Lépéseket tettünk a hiányzó folyóiratok megszerzésére, s ezeket azonnal beérkezésük után - következő számainkban - ismertetjük.

Záček, Václav: Csehek és lengyelek forradalmi együttműködése Olaszországban 1848-ban.

M. Valková: hosszabb tanulmányban rajzolja meg a cseh munkásmozgalom fejlődésének útját 1878-ig.

Hoch, Karel: Hitler csehországi politikáját ismerteti.

A kisebb közlemények közt G. Flusser egy 10. századi héber krónika /az u.n. Josifon-könyv/ szlávokról szóló megjegyzéseivel foglalkozik. - Chaloupecky arról ír, hogy mikor csatolták Morvaországot a cseh államhoz.

ČESKÝ ČASOPIS HISTORICKÝ. 1947-49.

Stloukal, Karel: Károly korának kettős arculata. /A prágai Károly-Egyetem megalapításának 600 éves évfordulója alkalmából szerző tanulmányában felhasználja a Monumenta Vaticana res gestas bohemicas illustrantia /Acta Gregorii XI., 1370-1378./ kiadvány IV. része előkészítése kapcsán végzett vatikáni levéltári kutatásainak eredményeit./

Chaloupecky, V.: János király inaugurációs oklevelei az 1310 és 1311 évből.

Josef Kabrda hosszabb tanulmányban méltatja N.V. Michov-nak Délkelet-Európa és a Közelkelet történelmére vonatkozó bibliográfiai munkálatait. Michov bibliográfiái elsősorban bolgár és török viszonylatban jelentősek.

Miloslav Vach tanulmánya a cseh őstörténet egyik megoldatlan kérdésével, az u.n. cseh-horvátok problémájával foglalkozik.

Ivan Pfaff a 70 éves Seton Watsonról ír.

KULTURNÝ PREHLED. 1949.dec.10.

/A szlovák Tájékoztatásügyi Megbízotti Hivatal külügyi osztályának értesítője a múlt évi decemberi könyvkiadványokról:/

Csehszlovákia dolgozó népének élete és harcai a kapitalizmus idején. 1949-50. évi pártoktatás második tárgykörének tanításterv Bratislava, 1949.

ZPRÁVY STÁTNÍHO ÚRADU STATISTICKÉHO REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKE; R. XXX. 55-58. sz.

A Csehszlovák Statisztikai Hivatal Értesítője ebben a számban hatalmas, részletes statisztikát közöl a csehszlovák közalkalmazottakról az 1949. január 31-i helyzet alapján.

ROCZNIKI HISTORYCZNE. R. XVIII. 1949.

A folyóirat ezen számát József Feldman /1899-1946/ történész professzor emlékének szentelték. A megemlékezést Henryk Bartycz írta, míg munkáinak jegyzékét Anna Zelenska-Chelkowska állította össze.

A közölt cikkek jegyzéke:

Zygmunt Wojciechowski: Vitéz Boleslaw pátriarcha rangja.

Kazimierz Tymieniecki: A kereszties lovagok.

Karol Górski: A porosz konföderáció védelmében írt lengyel munkák.

Adam Vetulani: Lengyelország és a porosz fejedelemség jogi kapcsolatai.

Kazimierz Lepszy: A Habsburgok ellensége - Jan Zamoyski.

Wladislaw Czapliński: Czarniecki beadványa a Balti-tenger mellékére 1657-ben.

Jan Woliński: Brandenburgi kísérletek a lengyel trón megszerzésére 1673-1674 évi interregnum idején.

Wladislaw Konopczyński: Flemming marsall.

Em. Rostworowski: Lengyelország első felosztása felé./1769-1772/.

Stefan Kieniewicz: Osztrák orientáció Lengyelországban a felosztások idején.

Jan Pajewski: Berlin-Bagdad.

Anna Owsinska: A német vezérkar megrongálás tervai Lengyelországgal kapcsolatban 1914-1916 folyamán.

Wenceslas Dlugoborski: Wroclawi vásárok /1742-1449/.

St. Rospond: A sziléziai nyelvkultura.

Henryk Lowmiański: Néhány kritikai megjegyzés Lengyelország kezdetéhez.

Witold Jakóbczyk: A népi ébredés történetéből Sziléziában a 19. században.

A folyóirat nekrológot közöl Jan Ryskowskirol a hires lengyel gazdaságtörténészről és Wl. Semkowiczról a történeti segédtudományok és a lengyel középkori történet ismert kutatójáról.

ZBIÓR DOKUMENTÓW. No. 10.

A lengyel Nemzetközi Intézet a szokásos módon közli eredeti

nyelven és lengyel fordításban az 1949 októberében megjelent legfontosabb nemzetközi okmányokat.

LENGYEL KULTURÁLIS ÉS SAJTÓTÁJÉKOZTATÓ.

A lengyelnyelvű napi sajtó legfontosabb cikkeit adja vagy teljes egészükben vagy kivonatossan magyar nyelven. A Lengyel követség kiadásában jelenik meg.

ROMÁN TÁJÉKOZTATÓ.

A Román Népköztársaság követségének hetenként megjelenő tájékoztatója. Részletesen beszámol a román népi demokrácia hatalmas és sikeres erőfeszítéseiről és munkájáról a szocializmus építésében. Pontos és dokumentált adatokat és hiteles tudósításokat közöl a tervgazdálkodás eredményeiről, a társadalmi és kulturális megmozdulásokról az egészségügyi fejlődéséről, a bel- és külpolitika lényeges román vonatkozásairól, a szocialista művészet fejlődéséről és eredményeiről.

Van a Román Tájékoztatónak egy nyomtatott hetilap jellegű, két hetenként megjelenő sorozata is, mely 1949 július 1-én indult meg és részletesebb, illusztrációkkal ékesített cikkekben ismerteti meg a magyar olvasót a testvér román népi demokrácia életének fejlődésével. A Román Tájékoztató nagy súlyt helyez a romániai magyarság helyzetének és kérdéseinek ismertetésére és igen eredményesen szolgálja a magyar és a román népi demokráciák testvéri együttműködésének nagy ügyét.

ISZTORICESZKIJ PREGLED. 1948-1949.V.évf. /A Bulgár Történeti Társulat folyóirata./

D.Angelov: Bizánci hatások a középkori Bulgáriára.

M.Danov: A Balkán félsziget keleti része társadalmi-gazdasági fejlődésének kérdéséhez az i.u.1-5.század folyamán.

P.Karakolov: A Bulgár Munkáspárt /kommunisták/ harcának jellemző jegyei.

D.Koszev: Agfármozgalmak Bulgáriában a 19.század végén.

Cr.Chrisztov: A bulgár forradalmárok ideológiai fejlődése a felszabadulás előtt.

E.Szavova: Gavril Georgiev, a szocializmus publicistája Bulgáriában.

Az öt füzetben megjelent évfolyamban ezenkívül még más tanulmányok, kisebb közlemények, szovjet történészeket ismertető cikkek, egyéb tudományos érdeklődésre számottartó kulturális hírek és néhány könyvismertetés van. Különös érdeklődésre tarthat számot a Bulgár Kommunista Párt V.kongresszusán tartott Dimitrov és Cservenkov beszéd, valamint a kongresszus határozata a marxista-leninista oktatással és az ideológiai fronton vívott harc kérdésével kapcsolatban.

AZ ALBÁN NÉPKÖZTÁRSASÁG BUDAPESTI KÖVETSÉGÉNEK SAJTÓTÁJÉKOZTATÓJA.
Aktuális politikai-gazdasági anyagot szolgáltat.

- - - -

M A G Y A R P O L Y Ó I R A T S Z E M L E

TÁRSADALMI SZEMLE. 1950. január.

A leninizmus diadala. /A kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet stratégiájának és a proletárdiktatúrának kérdése./

Sztálin: A kínai forradalom távlatairól. /A Kommunista Internációnálé Végrehajtó Bizottságának Kínai Bizottságában 1926 november 30-án elmondott beszéd./

Fogarasi Béla: Sztálin Műveinek II.kötete magyar nyelven. /A bolsevik párt megteremtéséért folyó harc; a marxizmus és a nemzeti kérdés./

Hevesi Gyula: A magyar Sztahánov-mozgalom sajátosságai és feladatai ipari tartalékaink mozgósításában.

Öt év előtt... A felszabadulás dokumentumai: Budapest szabad! Sztálin marsall napiparancsa /1945 február 13./, Rákosi Mátyás üdvözlőtávirata a Vörös Hadsereg Főparancsnokának, Sztálin Elvtársnak /Budapest, 1945.február 22./. A debreceni fordulat. /Rákosi elvtársnak 1945 január 1-én az "Igaz Szó" -ban megjelent cikkéből/.

Nemes Dezső: A Tájékoztató Iroda határozata és a békéért való harc. /Szemle./

Komját Irén: Nemzetközi szemle.

Borús Lajos: Föld-és erdőmunkások varsói konferenciája. /1949.december 15-17./.

Folyóiratszemle: A "Szovjet Kultura" megjelenéséről /Lomonosz Géza/ és az Egyesült Lengyel Munkáspárt "Nowe Drogi" c. elméleti folyóiratának 5.számáról.

Könyvismertetések: Tatár Imre: "A Szovjetunió, a szocializmus országa". /Szikra, 1949/. Gonda Imre: Okmányok és adatok a második világháború előzményeiről.I-II. /A Szovjetunió külügyminisztériumának kiadása nyomán a Révai Könyvkiadó N.V./

ANYAG ÉS ADATSZOLGÁLTATÁS. 1950.január.

Sz.Titarensko: A leninizmus - Lenin-Sztálin Pártjának fegyvere. /Lenin elvtárs halálának 26.évfordulójára./

Nemzetközi kérdések:

1950./Visszatekintés az elmúlt év nagy eredményeire./

Milliók ünneplik Sztálint. /Sztálin elvtárs 70.születésnapjának ünneplése világszerte./

M.Thorez: A francia nép nem fog harcolni a Szovjetunió ellen, /Részletek a Francia Kommunista Párt Központi Bizottságának plésén 1949 december 10-én elmondott beszédéből./

D.Zaszlavszkij: Véres hétfő. /A modenai eseményekhez. /

N.Puchlov: A mezőgazdaság átszervezése a népi demokratikus országokban.

A.Bolgov: A munkaegység és szerepe a kolhoztermelésben.

A marxizmus-leninizmus kérdései:

A.Djenyiszov: V.I.Lenin Műveinek 25.kötete. /E kötet Leninnek 1917.június és szeptember között, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom előkészítésének időszakában írt műveit tartalmazza. Djenyiszov részletesen elemzi az "Állam és forradalom", "A fenyegető katasztrofa és hogyan kell ellene harcolni" és "A jelszavakról" c.műveket./

A.Fagyeejev: A szovjet kulturáról. /A pekingi egyetem hallgatói előtt elmondott beszéd./

Oktatás:

A politikai gazdaságtan tantervének irodalma.II.rész./Az imperializmus korának problémáival foglalkozó történészek számára nélkülözhetetlen, tematika szerint csoportosított bibliográfia./

Munkásmozgalmi naptár.

"PARTÓS BÉKÉÉRT, NÉPI DEMOKRÁCIÁÉRT" 1950.január 6.1.sz.

Vázércikk: A nemzetközi kommunizmus új nagy győzelme felé.

Etienne Fajon: A francia nép küzd a békéért.

J.Endrikowsky: A nemzeti jövedelem megoszlása és újrafelosztása Lengyelországban.

V.Poptomov: A Titó-klikk a bolgár nép legádázabb ellensége.

Pietro Griphone: Parasztmozgalom Olaszországban.

Allen Signor: A francia szocialista párt jobboldali vezéreinek manőverei.

Figyelő: A japán helyzetről.

P.Todorov: Titó és az angol munkáspárt szövetsége.

Biró Zoltán: A Magyar Dolgozók Pártja kádereinek marxista-leninista nevelése.

1950. január 13. 2. sz.

Vezércikk: Kultúrforradalom a népi demokratikus országokban.

Manus Muftiu: Albánia harcol a békéért és nemzeti függetlenségéért.

J. Chisinesky: A békéért vívott harc - központi feladat.

Palme Dutt: A kapitalista világ háborús kilátásai 1950-re.

Georges Cogniot: A Tito-klikk ügynökeinek kudarca Franciaországban.

Eugen Erban: A szakszervezetek munkája a népi demokratikus Csehszlovákiában.

Ruben Levi: A Bolgár Kommunista Párt tömegmunkájának tapasztalata a választási kampányban.

Al. Romanov: A hazugság, félelem és gyűlölet propagandája.

Mr. Trüma: Kongresszusi üzenetéről.

Butrusz M.: Mi történik Szíriában? /Anglia és Amerika harca Szíriáért. Az ellentétek kiéleződése a két imperialista ország között./

1950. január 22. 3. sz.

Vezércikk: A leninizmus a világ dolgozóinak harci zászlaja. /V.I. Lenin halálának 26. évfordulója./

A csehszlovák dolgozók szolidaritása az olasz dolgozókkal.

Pietro Secchia: Véres január 9-ike Olaszországban. /Modenában bestiális vérengzés módszerével kísérlet történt arra, hogy megtörjék az olasz dolgozók harcképességét./

Friss István: A gyáripár államosításának befejezése Magyarországon

A Szovjetunió minisztertanácsa mellett működő Központi Statisztikai Hivatal jelentése: a Szovjetunió népgazdaságának újjáépítését és fejlesztését célzó állami terv végrehajtásának 1949. eredményeiről.

1950. január 29. 4. sz.

Vezércikk: A gyarmati és függő országok nemzeti felszabadító mozgalmának hatalmas fellendülése.

Poszpélov P.N.: Lenin-Sztálin nagy és legyőzhetetlen zászlaja alatt a kommunizmus diadala felé. /Beszéd Lenin halálának 26. évfordulóján./

Pajetta Giuliano: Zsákutcában az olaszországi jobboldali szocialisták.

Millo Milics: Vajdaság - a Tito-klikk jármában.

SZABAD NÉP. 1950. január

1. Új Németország az új év küszöbén.
4. Harminc esztendeje szabadították fel Caricint Denikin hor-
dától.
4. /r.-sz./: Hogyan szervezték be Churchill ügynökei Titót a
háboru alatt.
4. Németország Pieck elvtárs születésnapját ünnepli.
5. Újabb leleplezések a japán bakteriológiai hadviselésről.
6. Már 1941-ben jelentette az angoloknak Kínában egy vöröske-
resztes orvos a japán baktériumtámadásokat.
6. Mozgalom Nazin Hikmet nagy török költő kiszabadítására.
7. Szűcs Miklós: Az 1945 januári Churchill-Sztálin levélvál-
tás évfordulójára.
8. Földindulás távolkeleten.
8. A minisztertanács határozata az ipari munkaerőgazdálkodás-
ról és szakképzésről.
8. Czóbel Ernő: I. V. Sztálin műveinek II. kötete.
8. Nazin Hikmet.
10. Hatalmas tiltakozó mozgalmat váltott ki Olaszországban a mo-
dénai vérengzés.
10. A Pravda leleplezi, milyen háborus bűnösöket rejteget a finn
kormány.
11. Három millió olasz munkás 24 órás sztrájkkal tiltakozott a m-
dénai gyilkosság miatt.
11. A békefront őrtáll Albánia függetlensége felett.
12. Komját Irén: Bomlás a jobboldali szociáldemokraták táborában.
12. Révész József: Utolsó üzenet. Francia ellenállók bucsulevele
15. N. L.: Mi történik Ázsiában?
15. A Bolsevik Párt 1925 évi határozata a Párt politikájáról a
irodalom terén.
15. Zelk Zoltán: A száz éves Eminescu.
17. Liepknecht Károly és Luxemburg Rosa emlékezete.
17. A csehszlovák tűzérség napja. /Adat a második világháboruho

17.Öt éve /Varsó felszabadítása./

17.25 éves az Üzbék Szovjet Szocialista Köztársaság.

17.Bodó Béla: Hogyan lett az ember óriás?

18.Tömegek a béke védelmében.

18.Máté György: Új tábla a Tisza Kálmán téren. /Budapest felszabadítása./

19.A Szovjetunió havi ipari átlagtermelése 53 %-al nagyobb az 1940 évinél.

20.Az első lépés. /a szovjet-magyar fegyverszüneti szerződésről/.

21.Lenin zászlaja alatt.

21.Lenin: Levél az amerikai munkásokhoz.

22.Révai József elvtárs emlékbeszéde Lenin halálának 26. évfordulóján.

22.Az M.D.P. Központi Vezetőségének határozata a szocialista munkaverseny eredményeinek megszilárdításáról és továbbfejlesztéséről.

22.Réti László: A második Rákosi-per.

24.Kolarov elvtárs élete.

24.A francia dolgozó parasztság küzdelme a fenyegető agrárválság ellen.

25.Emlékezés Kujbisevre.

26.Rákosi elvtárs beszéde a termelőcsoportok és gépállomások küldötteinek országos tanácskozásán.

27.A.Fagyeev: A szovjet kulturáról.

29."Igazságszolgáltatás" - Ausztriában. /Adat a második világháborúhoz./

31.Franko börtönben tartja a nácihadserg ellenfeleit. /Adat a második világháborúhoz./

31.Képes Géza: Adam Miczkiewicz.

NÉPSZAVA 1950. január.

1.Roman Zambrowski: A szocialista munkaverseny nagy ereje.

1.Lakatos Béla: A munkaverseny újévi mérlege.

1.Forgács Pál: Munkásárulók kudarcсорozata.

1.Révész Gy.István: Egy diadalmas esztendő a béke frontján.

1.Az öt éves terv új országot épít!

4. Haladó és reakciós erők harca az amerikai szakszervezetekben.

4. Gáspár Sándor: A Szállítóipari Munkások Nemzetközi Szövetségének megalakulása.

5. A legsúlyosabb gazdasági válság küszöbén áll a kapitalista világ. /Leontyev cikkéből a Pravdában./

6. Hogyan teljesítik a népi demokráciák a proletárdiktatúra funkcióit. /Baranov cikke a Pravdából./

6. A Szakszervezeti Világszövetség határozatai a munkásegység megszilárdítására és a béke-harc fokozására.

7. A győztes kínai nép és a vesztes imperialista diplomácia.

7. Az angol munkásárulók útja. /Galkacher könyve./

8. Külpolitikai krónika.

8. Gy. E.: A "Sárga internációnálé".

11. A sztrájktrörök internációnáléja, /Szemjonov cikke a Trudban./

11. G. P.: Gyilkosok és felbujtók. /A modénai vérfürdő./

11. A Vegyipari Dolgozók Nemzetközi Szakmai Szövetségének megalakítását előkészítő bizottság felhívása.

15. A SZOT határozata a Sztahanovisták I. Országos Tanácskozásának összehívásáról.

15. Külpolitikai krónika.

15. Timosenko marsall: Találkozás Leninnek.

15. Orbán Magda: Eminescu.

15. Sostas Théos: A Wall Street szakszervezeti ügynökei Görögországban.

15. Gyertyán Ervin: Ébred a fekete földrész.

18. J. Mirov: Négy és félmillió dollár a Marshall-szocialistáknak.

18. Szakszervezeti mozgalmunk néhány kérdése.

19. A népi demokratikus országok szakszervezetei a szocializmusért folyó harcban. /I. Konsztantinovszkij cikke a Provszojuszban./

20. Angol szakszervezeti vezetők felhívása a munkásárulók ellen.

22. R. B.: A szakszervezeti és üzemi kulturotthonokról.

25. Az új Budapest első költségvetése.

25. A termelőszövetkezeti csoportok és gépállomások küldötteinek első országos tanácskozása.

25. 76.000 újítás, 341. millió forint megtakarítás. /A Találmányi Hivatal jelentése./

25.A.L.:Nagyobb teljesítmény,- magasabb életszínvonal.

27.A termelőszövetkezeti csoportok és gépállomások küldötteinek első országos tanácskozása.

28.Termelőszövetkezeti mozgalmunk a falu szocialista építése útján.

29.Gyertyán Ervin: Vietnám népe széttöri az elnyomók láncait.

29.Vincze József: A lengyelországi üdülési konferencia.

29.Külpolitikai krónika.

31.A népek nemet mondanak. /Észak Atlanti Egyezmény "katonai segélyprogramja"./

31.Szovjet gépekkel emeljük a bányüzemek termelését.

KÖZNEVELÉS. 1950. 1-2. sz.

Örkény István: Egy kollégium a bányavidéken. /Adatok a salgótarjáni bányavidék munkásmozgalmi és forradalmi múltjához./

A Munkásmozgalmi Intézet kiállításának ismertetése: a magyar-és nemzetközi munkásmozgalom történetére vonatkozó új dokumentációs anyag.

M. Iljin - E. Szegál: Hogyan lett az ember óriás? c.könyvének ismertetése. Gyalmos Jánostól.

3. sz.

Balla József: Lemorzsolódás az általános és népiskolákban.

Radó Tibor: Az egyetemi és főiskolai hallgatók lemorzsolódása a felszabadulás előtt.

Gyalmos János: Lemorzsolódás középiskoláinkban.

/mindhárom cikkben gazdag statisztikai anyag a tanulók szocialis összetételéről./

IRODALOMTÖRTÉNET. 1949. 1. sz.

A magyar irodalom korszakai. /Barta-Szauder/.

Dezsényi Béla: A magyar hirlapirodalom 1848-49-ben.

Lukinich Imre: Arany János és az 1831-iki lengyel szabadságharc.

Komlós Aladár: Kemény és Engels.

Pándi Pál: Kortessedalok Táncsics Mikály mellett.

Eckhardt Sándor közli Balassi Bálint ismeretlen levelét 1580 XI.17-ről, melyben egyik hibbei jobbágya követelésének behajtását kéri Selmec városától.

1949.2.sz.

Magyar irodalom. /Az Irodalomtörténeti Társaság munkaközösségének vitacikke./

Vita a 18.század magyar irodalmáról.

Komlós Aladár: A magyar irodalom korszakai vitájához.

Turóczi-Trostler József: A saint-simonizmus magyar visszhangja.

Horlay Györgyné: Az elveszett alkotmány.

Bisztray Gyula: Sárosi Gyula Arany Trómbitája.

Dénes Tibor: Balsac és a magyar kritika 1858-ban.

Benda Kálmán közli Kazinczy Ferenc ismeretlen leveleit 1794-ből. /5 drb./

- - - -

FORRÁSOK
A FELSZABADULÁS UTÁNI ÉVEK
TÖRTÉNETÉHEZ

A Magyar Nemzeti Bibliográfia 1946 évi kötetének /kiad-
ja az Országos Széchényi Könyvtár/ párttörténeti forrásanyaga:

Előre a népi demokráciáért. A MKP III.kongresszusának határo-
zata. Bp.1946.MKP Orsz.Prop.Oszt.Szikra ny.15 l.

Farkas Mihály, Kossa István, Apró Antal: Munkásegységgel a
magasabb életszinvonalért. Bp.1946.Szikra.23 l.

Horváth Márton: A III. kongresszus. Társadalmi Szemle, 1946.
693-701 l.

Horváth Márton: Szívós harcban. A munkásegységről. Társadal-
mi Szemle 1946. 165-175 l.

Kádár János: Erősítsük a Magyar Kommunista Pártot - beszámo-
lója az MKP III.kongresszusán. Bp.1946. Szikra.23 l.

Kádár János' - Losonczy Géza - Oczel János beszéde. Bp.1946.
Szikra.23 l.

Keresztes Mihály: A MKP szerv.szabályzatáról. Beszámolója a
MKP III.kongresszusán. A MKP.szerv.szab.Bp.1946 MKP.Orsz.Prop.
Oszt.16 l.

Kovács István: A MKP szervezeti kérdései. Bp.1946.Szikra 62 l.
Szemináriumi füzetek.

Kommunista városatyák a főváros népéért. Bp.1946.MKP Nagybu-
dapesti Pártbizottság Prop.Oszt. Szikra ny.22 l.

Magyar Kommunista Párt 1946 március 3-án Mecsekezőabolcs-Bá-
nyatelepen megtartott Rákosi Mátyás népgyűlése. Pécs 1946.MKP
Baranyamegyei Pártbizottság, Szabadság ny.20 l.

A MKP.III.kongresszusa. A magyar népért. Bp.1946.MKP.Athe-
naeum ny.40 számozatlan lap.

A MKP harca Békés megyéért. Békéscsaba, 1946.MKP Békésmegyei
Biz. Kner ny.Gyoma.76 l. 1 mell.

A Magyar Kommunista Párt Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei párt-
értekezletének határozata 1946.évi március 3-án. Szolnok, 1946.
Tiszántuli Lapkiadó ny.4 l.

A Magyar Kommunista Párt javaslatai az ország gazdasági és

pénzügyi helyzetének rendezésére. Bp. 1946.Szikra ny.7 l.

Magyar Kommunista Párt negyedszázados harca a fasizmus és reakció ellen. A MKP szemináriumok számára. Előadás kezdő tanfolyamok részére. Bp. 1946.Szikra ny.8 l.

MKP szerv.szab., javaslat az MKP III.kongresszusának. 1946. szeptember 28-október 1. Bp. 1946.Szikra.7 l.

Magyar Kommunista Párt Veszprém megyei pártértekezletének Veszprém, 1946 évi február hó 24-én kelt határozata. Veszprém, 1946.Szabadság ny.4 számozatlan lap.

A magyar szabadságért. A MKP vértanúi. Bp. 1946.Szikra.151 l.

Magyarország újjáépítésének hároméves terve. A Magyar Kommunista Párt választási programja. Győr, 1946. MKP Győri Ker.Bizotts. Szabad Győr ny.15 l.

Nagy Imre: Virágzó mezőgazdaságért, jómódu parasztságért. Beszámoló a MKP III.kongresszusán. Bp.1946.Szikra.24 l.

Rákosi Mátyás: A magyar békéért. Beszéde az MKP békéscsabai nagygyűlésén. 1946.ápr.22.Bp.1946.Szikra.15 l.

Rákosi Mátyás: A Magyar Kommunista Párt III.kongresszusa és a magyar demokrácia jövője. Bp.1946.Szikra. 20 l. A MKP Pol.Akad.

Rákosi Mátyás: A népi demokráciák útja. Beszámolója és zárása a MKP.III.kongresszusán. Bp. 1946. Szikra ny. 47 l.

Rákosi Mátyás - Révai József: A parasztságért! /Rákosi Mátyás/ beszéde a MKP kecskeméti parasztnapján 1946.aug.20-án, /Révai József/ vezércikke a Szabad Nép 1946.aug.25-i számából. Bp.1946.Szikra.24 l.

Rákosi Mátyás: Feladataink az elmélet terén. Társadalmi Szemle 1946.1-5 l.

Rákosi Mátyás: Folytassuk a harcot! Beszámolója a MKP megyei bizottságainak 1946 évi március 24-én tartott ülésén. Bp. 1946.Szikra 47 l.

Rákosi Mátyás: Harc a demokráciáért minden eszközzel. --beszéde a Sportcsarnokban 1946 február 16-án. Bp. 1946.Szikra. 15 l.

Rákosi Mátyás győri beszéde. 1945 évi szeptember 2-án. Győr 1946. Szabad Győr ny. 15 l.

Rákosi Mátyás: Jó forintért! - beszéde a MKP miskolci nagygyűlésén. 1946 július 21-én. Bp.1946.Szikra 16 l.

Rákosi Mátyás: Jó pénzt! Békét! Rendet! - beszéde a MKP szombathelyi nagygyűlésén, 1946 május 19-én. 1946.Szikra.14 l.

Rákosi Mátyás: Népi demokrácia. Bp. 1946. Szikra. 43 l.

Rákosi Mátyás ujévi nyilatkozata. 1946 békét, kenyeret, jó pénzt, köztársaságot hoz a magyar népnek. Bp. 1946. Szikra ny. 3 l.

Réti László: Negyedszázados harc a reakció ellen. Adalékok a MKP történetéhez. Bp. 1946. Szikra. Ath.ny. 24 l./Szemináriumi füzetek./

Révai József: Munkásegység. /Hozzászóló Marosán György./ Bp. 1946. Szikra. 44 l. A MKP Pol.Akad. 13.

/A felszabadulás utáni évek történetére vonatkozó forrásanyagot következő számainkban folytatólagosan közöljük./

- - - -

Tartalomjegyzék:

Bevezetés.....	1
Porsnyev: A középkor története és Sztálin elvtárs utmutatása a feudális társadalom "alapvető jellegzetességére" vonatkozóan.....	2
Lándor Béla: Marx jegyzetei a magyar történelemről.I.....	31
Intézetünkbe újonnan beérkezett szovjet történettudományi munkák.....	49
Szovjet folyóiratszemle.....	57
Folyóiratszemle a népi demokráciák országaiból.....	67
Magyar folyóiratszemle.....	72
Források a felszabadulás utáni évek történetéhez.....	80

A TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZET ÉRTESITŐJE

A Szovjetunió története periodizációjával kapcsolatos kérdések megvitatása a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Történeti Intézetében.

N.M.DRUZSINYIN: A kapitalista viszonyok történetének periodizációjához Oroszországban.

M. GUDOSNYIKOV: Megjegyzések N. M. Druzsinyin professzor cikkére "A kapitalista viszonyok történetének periodizációjához Oroszországban".

P. BAKANOV: A Szovjetunió története periodizálásának alapelveiről és a kapitalista korszak kezdeti szakaszáról.

Intézetünkbe újonnan beérkezett szovjet történettudományi munkák.

Folyóiratszemle.

I. ÉVF. 4-6 SZ.

1950. ÁPRILIS-JUNIUS

KÉZIRAT GYANÁNT

C I K K E K, T A N U L M Á N Y O K

A Szovjetunió története periodizációjával kapcsolatos kérdések megvitatása a Szovjetunió Tud.Akadémiájának Történeti Intézetében.

A Szovjetunió népei története periodizációjával kapcsolatos kérdéseknek a Szovjetunió Tud.Akadémiája Történeti Intézetének Tudományos Tanácsa egész sor ülést szentelt.

1948.december 13-án a Tudományos Tanácsnak Sz.D.Szcaszkin lev.tag elnöklete alatt tartott ülésén Sz.V.Bahrusin professzor, az Akadémia levelező tagja tartott előadást a Szovjetunió népei történetének periodizációjáról a feudálizmus korában.

Előadásának elején a Szovjetunió népei történetének korszakfelosztási elveit fejtegetve Sz.V.Bahrusin rámutatott arra, hogy annak alapját egyrészt társadalmi-gazdasági jellegű, - másrészt pedig - felépítmény-jellegű politikai jelenségeknek kell alkotniok. Áttérve a feudális korszak legfőbb szakaszainak áttekintésére az előadó úgy jellemezte az első szakaszt, mint a nemzeti rend szétbomlásának és a feudális viszonyok kifejlődésének időszakát a szlávoknál. E szakasz kezdetét az előadó a VI.-VIII.sz.-ra helyezi, amikor a keleti szlávoknál kifejlődött az ekés földművelés, ugyanakkor a nemzeti rendszer szétbomlott és létrejöttek az első politikai képződmények. A kievi állam korában a IX.-XI.sz.-ban Oroszországban kialakulnak a feudális viszonyok, amelyek a XI.sz.-ban való virágzásuk korszakáig jelentős fejlődésen mentek keresztül. A Szovjetunió feudális korszaka történetének második szakasza a feudális szétदारaboltság kora. Ennek első felét /XII-XIII.sz./ a feudális földbirtokok növekedése, a városok fejlődése, továbbá a kievi államnak feudális félállamokká való szétesése jellemzi. De már XIV.sz.-ban és a XV.sz. első felében a feudális szétदारaboltság ennállása mellett kifejlődik e feudális félállamok egyesülési folyamata, amit a társadalmi munkamegosztás fejlődése és az orosz földek közti gazdasági kapcsolatok kiépülése készített elő. Erre a szakaszra esik

az orosz, ukrán és fehérorosz népek kialakulása is.

A harmadik korszakot, a centralizált orosz állam korát Sz.V. Bahrusin a XV.sz. második felétől a XVII.sz. közepéig terjedő időszakra helyezi. Ebben az időben kifejlődik a feudális földbirtok, fokozódik a jobbágyok kiszákmányolása, ami a parasztok teljes földhözkötésével végződik, s ez az osztályharc kiélekedését /a XVII.sz.elején kitört paraszt-háborút/ idézi elő. Folyik az egész Oroszországra kiterjedő belső piac kifejlődése. Ugyanakkor felszámolják a feudális széttagoltság maradványait, kialakul és megszilárdul a centralizált orosz állam, amely fokozatosan soknemzetiségűvé válik.

A Szovjetunió népei feudális korszaka történetének negyedik szakasza a XVII.sz. második felét és a XVIII.sz. első felét öleli fel. Ezt elsősorban a manufaktura feltünése és fejlődése, az orosz belső piac növekedése és az abszolutisztikus állam kialakulása jellemzi. Az előadó különösen ragaszkodott ahhoz, hogy a XVII.sz. közepe legyen az a határ, amely a Szovjetunió feudális korszaka harmadik szakaszát a negyedik szakasz első felétől elválasztja. Az előadó többek között rámutatott arra, hogy a XVII.sz. közepén történt meg a jobbágyság jogi megfogalmazása, amelyet az 1649-es törvénykönyv /Szobornoje Ulozsenyje/ foglalt írásba. Erősödik a néptömegek osztályharc /a Sztjepán Rázin és mások által vezetett parasztfelkelések/. Míg a XVII.sz. első felében az orosz belső piac kialakulásának folyamata épphogy csak végbement, a század második felében azonban ez az ország életének már döntő jelenséggé vált. Az 1654-i törvény egész sor olyan akadályt számolt fel, amelyek a belső piac fejlődését gátolták. Ugyanebben az időben keletkezik az orosz merkantilizmus.

A XVII.sz. második fele inkább jellemző a manufaktura fejlődésére, mint az ezt megelőző időszak. Ugyanebben az időben jönnek létre az abszolutisztikus állam kialakulásának előfeltételei, amely csak a XVIII.sz. első felében születik meg, amikor Sz.V. Bahrusin véleménye szerint megkezdődik a Szovjetunió feudális korszaka története negyedik szakaszának második fele. Kifejlődik a manufaktura, fokozódik a jobbágyokra gyakorolt földesuri nyomás, amelyre azok újabb felkelésekkel válaszolnak /Bulávin és mások vezetése alatt/. I.Péter orosz államát Sz.V. Bahrusin úgy

jellemzi, mint a felvilágosult abszolutizmus korszakát. Az orosz állam európai nagyhatalommá válik.

Végül, a feudális korszak utolsó szakaszában, amely a XVIII. sz. második felében kezdődik, vegbemegy a jobbágyrendszert felbontása és a kapitalista rend kialakulása.

Az Sz.V.Bahrusin által a Szovjetunió népei történetére javasolt periodizációt A.D.Udaljcov, M.N.Tyihomirov, N.M.Drussinyin és mások felszólalásaikban sokoldalú bírálattal illették.

A javasolt periodizáció-tervezet egyik legfontosabb hiányossága az - mondotta felszólalásában a Szovjetunió Tud.Akadémiájának levelező tagja A.D.Udaljcov, - hogy hiányzik belőle a történelmi folyamat felosztásának egységes elve. Egyes esetekben ilyenekül az előadó gazdasági momentumokat, más esetekben pedig politikai történettel kapcsolatos momentumokat javasol. Sőt, hiányzik a történelmi folyamat formációkra való éles felosztása is. Annak ellenére, hogy I.V.Sztálin, Sz.M. Kirov és A.A.Zadánov erre rámutattak, Sz.V.Bahrusin előadásában egyáltalában nem érinti az orosz prefeudális állam problémáját. Az államot nem úgy tekinti, mint egyik osztálynak a másik elnyomására alkalmazott gépezetet, amely elsősorban az osztályharcban tükröződik vissza, hanem mint olyan gépezetet, amely közvetlenül a gazdasági faktorok alapján keletkezik. A szakaszok közti határok megvonásánál az előadó főképpen gazdasági folyamatokat vett figyelembe, nem pedig olyan fordulatokat, amelyeknek előidézője az osztályharc volt. Ennek következtében az a benyomás keletkezik, hogy az Sz.V.Bahrusin által javasolt periodizáció nem a történelmi, hanem a gazdasági /ökonómikus/ materializmuson alapul.

Ezenkívül a javasolt periodizációban főképpen a feudális állam különböző formáiról van szó /abszolutisztikus, centralizált, stb./, a feudális korszak közvetlen termelőinek, elsősorban a parasztság-nak története pedig árnyékban marad. Végül megbocsáthatatlan a Szovjetunió történetének és korszakfelosztásának elszakítása a világtörténelem periodizációjától.

M.N.Tyihomirov levelező tag szintén negatív momentumként említette az Sz.V.Bahrusin által a Szovjetunió feudális korszaka történetének periodizációjával kapcsolatban benyújtott javaslatban azt, hogy a legnagyobb figyelmet azoknak a kérdéseknek szentelte, amelyek

az állam fejlődésével állnak összefüggésben. A legfontosabb gazdasági problémákat, mint pl. a földművelés történetét nem érintette. Nem beszél Sz.V. Bahrusin az orosz történelem más lényeges problémáiról sem: a kievi állam keletkezéséről, a mongol elnyomásról, mint az orosz nép fejlődését visszatartó erőről. Kihagyta a harmadik nagy kérdést is, - I. Péter reformjainak jele és jelét, - amellyel kapcsolatban a marxizmus-leninizmus klasszikusainak határozott álláspontjuk van. M.N. Tyihomirov véleménye szerint semmiféle alapja nincs annak, hogy a XVII. sz. első és második felét két különböző történelmi szakaszra soroljuk, tekintve, hogy az egész század alatt végbenemő folyamatok elszakíthatatlan kapcsolatban vannak egymással. A merkantilista és más hasonló eszmék megjelenése nem szolgál kellő alapként a periodizáció számára.

N.M. Druzsinyin professzor, levelező tag, megítélését látképpen a kapitalista rend oroszországi kialakulása köré kérdőének szentelte, amelyet ő a XVIII. sz. 60-as éveire helyez. Az egyszerű áruforgalom fejlődésének, a paraszt földtől való elszakadásának, a parasztság helyzete romlásának /a XVIII. sz. második felétől kezdve/ eredményeképpen megrendültek a feudális társadalom évszázados alapjai. A történelmi folyamat periodizációjának felépítésénél azonban nem szabad csupán ezekből a gazdasági folyamatokból kiindulni, hanem legnagyobb figyelmet kell fordítani a dolgozó osztályok helyzetére, az osztályharc jellegére a feudális államban. A XVIII. sz. 60-as éveit a parasztmozgalom megerősödésének kezdete jellemzi és hazánk parasztmozgalmainak történetében új korszak nyílik, tekintve, hogy a parasztmozgalmak erősödése szétszakíthatatlan összefüggésben áll a feudális rendszer bomlási folyamatával. Ugyanebben az időben a feudális osztály, legélesebben látó képviselői személyében kezdi megérteni a feudális rendszer által gyakorolt kizsákmányolás bizonyos megváltoztatásának szükségességét /tervezetek a jobbágyság enyhítésére, stb./. Végül más jelleget vesz fel az uralkodó körök politikája is. N.M. Druzsinyin ellentmond Bahrusin tézisének, mely szerint I. Péter kora egyike volt a "felvilágosodott abszolútizmus" korszakainak. Neki az az álláspontja, hogy ezzel a korszakkal összefüggésben van a francia

polgári forradalom előestéjének sajátos jellege, amikor az uralkodó osztály alkalmazkodni törekedett a kialakuló kapitalisztikus viszonyokhoz bizonyos engedmények árán. Ilyen kísérleteket látunk II.Katalin uralkodásának egyes momentumaiban /1762-től a török háború kezdetéig és 1768-tól 1775-ig/. I.Péter korában azonban semmi hasonló nem volt. Az elmondottak arra szolgáltatnak alapot, - N.M. Druzsinyin véleménye szerint, - hogy az 1760-61-es években bár gyenge, kezdeti formában, ahogy V.I.Lenin rámutatott, a forradalmi szituációt jellemző legfőbb ismertető jeleket lássuk. A feudális rendszer megrendülésének világos megnyilvánulását e korban látjuk és a Szovjetunió ujkori történetének kezdetét innen kell datálnunk.

N.M.Druzsinyin a Szovjetunió ujkori története periodizációja kérdéseinek külön előadást szentelt, amelyet 1949.május 5-én tartott meg a Szovjetunió Tud.Akadémiája Történeti Intézete Tudományos Tanácsának ülésén B.D.Grekov akadémikus elnöklete alatt.

Előadásában N.M.Druzsinyin rámutatott arra, hogy a Szovjetunió ujkori története periodizációjának az a célja, hogy megállapítsa a kapitalista formáció keletkezési, fejlődési és szétesési folyamatainak egymástkövető állomásait hazánkban. Alapját tehát a marxizmus-leninizmus klasszikusainak a társadalmi-gazdasági formációk változásáról szóló tanítása képezi, a Szovjetunió gazdasági fejlődése sajátosságainak figyelembevételével. Így a periodizáció a felosztás egységes elvéből indul ki és maximálisan felöleli a történeti élet tartalmát. Ilyen vezérelv N.M.Druzsinyin véleménye szerint a marxizmus-leninizmus klasszikusai tanításainak megfelelően az osztályharc, mint a történelmi folyamat mozgató ereje az osztálytársadalomban. Ezzel kapcsolatban N.M.Druzsinyin megemlékezett arról, hogy milyen periodizációt adott I.V.Sztálin az imperializmus korszakáról az SzK/b/P történetében.

Az előadó a továbbiakban áttért a Szovjetunió ujkori története legfontosabb korszakainak jellemzésére. Két korszakot különböztet meg: a kapitalista rend kialakulásának korszakát és a kapitalista formáció korszakát. A kapitalista rend kialakulásának első szakaszát az előadó az 1760-1789-es évekre helyezi. Hazánkban a kapitalista rend jelenlétéről beszélni lehet már a XVIII.sz. 60-as éveitől kezdve, amikor a manufaktura nagyarányú növekedésének és

a földesuri gazdaságok piacra kerülő terménymennyisége növekedésének körülményei közt széles, új típusú parasztmozgalom fejlődik ki, - harc a kapitalista viszonyok által súlyosbított feudális kizsákmányolás ellen.

A második szakaszra /1790-től 1825-ig/ N.M.Druzsinyin véleménye szerint - jellemzők egyrészt a termelés bomlásban levő feudális módja ellen harcoló parasztmozgalom, másrészt pedig a nép széles tömegeitől távol álló nemesi forradalmárok mozgalmak.

Végül az utolsó, az első korszak harmadik szakasza /1826-1861-ig/ következik, amelyet a feudális-jobbágytartó rendszer válsága jellemez. A parasztmozgalom szervezetlensége és a polgári demokrácia gyengesége nem tette lehetővé, hogy az 1859-61-es forradalmi szituáció parasztforradalomba adjon át.

A Szovjetunió ujkori történetének második korszaka a kapitalista formáció megszilárdulásának és megsemmisülésének kora hazánkban /1861-1917/, amelynek kezdeti és végső momentumait a marxizmus-leninizmus klasszikusai pontosan megállapították.

N.M.Druzsinyin a Szovjetunió ujkorai történetének második korszakában három főszakaszt különböztet meg: az első - a kapitalizmus megerősödésének és győzelmeinek ideje /1861-1883-ig/, amikor a feudalizmus maradványai ellen harc elemi jellegű parasztmozgalom alakját ölti, amely képtelen arra, hogy a demokratikus értelmiség / narodnyikok / mozgalmával összeolvadjon; a kialakuló és harcoló munkásosztály még csak tapogatja az önálló osztályszervezet útjait; a fejlett, monopóliumok előtti kapitalizmus második szakasza /1883-1901/, amikor az oroszországi proletariátus, mint alapvető forradalmi erő lép fel és az élenjáró értelmiség soraiban pedig kialakul és győz a marxizmus ideológiája; az ösztönös munkásmozgalom összeolvad a forradalmi szociáldemokrácia tudatos mozgalmával s így megteremtődnek az előfeltételek a harcos proletárpárt megszervezéséhez; a harmadik szakasz pedig az imperializmus kora /1901-1917/, amikor a Bolsevik Párt által vezetett és a növekvő parasztmozgalom élén álló proletármozgalom hatalmas fejlődése következtében megtörténik a kapitalista formációnak a szocialista formáció által való forradalmi leváltása.

Az N.M.Druzsinyin előadását követő vita felszólalói egyhangulag kiemelték a Szovjetunió ujkori története periodizációjával kapcsolatban általa tett javaslat nagy elméleti és gyakorlati jelentőségét, sok megjegyzést és kiegészítést fűztek az előadás egyes megállapításaihoz.

M.V.Nyecsikina, E.I.Zaerszskaja és V.K.Jacunszkij professzorok megállapították, hogy a periodizáció alapjává a termelés módjának változásait kellett volna megtenni és rámutattak arra, hogy az osztályharc meghatározott anyagi bázison keletkezik és fejlődik. V.K.Jacunszkij professzor erősen hangsúlyozta, hogy V.I.Lenin az imperializmus egyes stádiumai periodizációjának alapjául mindenekelőtt a termelés módjának változásait tekintette.

Különösen élénk vitát váltott ki a XVIII.század 60-as éveinek, mint határnak kérdése, amelytől kezdve a Szovjetunió ujkori történetét számítani kell. Sz.I.Jakubovszkaja, M.V.Nyecsikina, Sz.V.Bahrusin és mások kételkedésüknek adtak kifejezést abban a tekintetben, hogy a XVIII.század 60-as éveinek parasztmozgalma újtipusú mozgalomnak tekintendő. M.V.Nyecsikina konkrét példákat hozott fel. Megemlítette a kolostori birtokok parasztságának felkeléseit és a manufaktúrákban uralkodó nyugtalanságot a XVIII.század 40-50-es éveiben, amelyekkel összehasonlítva a 60-as évek mozgalma nem jelent elvileg semmi újat.

Sz.V.Bahrusin professzor, levelezőtag rámutatott arra, hogy az N.Druzsinyin által felvetett problémával kapcsolatban a XVIII.század 60-as éveinek osztályharcát illetőleg nagy jelentősége van a XVIII.század munkásmozgalma kérdésének és hatásának a parasztok mozgalmának jellegére.

Sz.I.Jakubovszkaja célszerűnek tartja, ha a Szovjetunió ujkori története első szakaszának kezdetét nem a XVIII.század 60-as éveinek mozgalmaira helyezzük, hanem a Pugacsov által vezetett parasztháborúval jelöljük, tekintve, hogy ez a háború a feudális társadalmat alapjában rázta meg.

E.I.Zaerszskaja megjegyezte, hogy N.M.Druzsinyin előadásában nem tükröződött vissza az a kérdés, hogy Oroszországban volt a történelemnek manufaktúra periódusa. Ha a manufaktúra periódus fejlődésének jegyeiből indulunk ki, úgy az egész XVIII.század ebben az értelemben egészet képez és így a 60-as éveknél nem lehet határvonalat

huzni.

V.K.Jacunszkij támogatta N.M.Druzsinyin álláspontját, mely szerint a XVIII.sz.60-as évei határnak tekintendők, amelyektől hazánk történetének új korszaka kezdődik és felhívta a figyelmet az ebben a korszakban végbement komoly változásokra a gazdasági életben /a kisparaszt és kézműves árutermelés fejlődésére stb./.

Végül M.V.Nyecskina és Sz.I.Jakubovszkaja komoly megjegyzéseket fűztek N.M.Druzsinyin előadásának utolsó részéhez, - az imperializmus korához. A felszólalók megjegyezték, hogy az előadó által javasolt korszakbeosztásban nem tükröződtek vissza a Szovjetunió története legfontosabb momentumai az oroszországi imperializmus korában: Oroszország mint forradalmi központ jelentősége; az első orosz polgári-demokratikus forradalom 1905-ben; nincs megvilágítva a leninizmus világtörténelmi szerepe, stb.

Zárszavában N.M. Druzsinyin elismerte, hogy az előadásban javasolt tervezet a Szovjetunió ujkori története periodizációjáról nem mentes bizonyos hiányosságoktól. Így pl. ki kellett volna fejtenie az oroszországi imperializmus korának jellemzését. Kihangsúlyozva, hogy e korszak periodizációját I.V. Sztálin munkái tartalmazzák, N.M.Druzsinyin azt mondotta, hogy az előadásban még egyszer meg kellett volna azt említeni és konkretizálni kellett volna azt a Szovjetunió egész ujkori története periodizációja felépítésének feladataival kapcsolatban.

Határozottan ellentmondva M.V.Nyecskinának és V.K. Jacunszkijnek, kik szerint csupán a termelés módjainak változásai szolgálhatnak vezérelvül az ujkor történetének felosztásánál, N.M.Druzsinyin még egyszer hangsúlyozta, hogy a Szovjetunió ujkori történetének legfontosabb határvonalait a marxizmus-leninizmus klasszikusai a forradalmi mozgalom fejlődésével, az osztályharc kiélesedésével kapcsolják össze /különösen az 1861. évet, mint a feudális-jobbágytartó és kapitalista korszak határát és az 1917-es évet, mint a kapitalista és szocialista korszakok közti határt/. Ugyancsak hivatkozott V.I.Lenin periodizációjára a XIX.sz. forradalmi mozgalmaival kapcsolatban, továbbá a marxizmus-leninizmus más klasszikusa-

inak iránytmutató utalásaira. Végül N.M.Druzsinyin megjegyezte, hogy N.V.Nyecsina és E.I.Zaozerszkaja, amikor a XVIII.sz.60-as évei parasztmozgalmai jellemzésének, amely azokat a parasztság osztályharca történetének új állomásaként állította be ellentmondottak, nem vették figyelembe azt, hogy az előző mozgalmakkal összehasonlítva ez igen nagy mértékben terjed ki a parasztság különféle kategóriáira, és - ami különösen fontos - megrendíti a feudális rendszert, rámeri az első komoly csapást.

B.D.Grekov akadémikus bezárva a Tudományos Tanács ülését, még egyszer kiemelte azoknak a Szovjetunió Története periodizációjával kapcsolatos kérdéseknek nagy jelentőségét, amelyeket N.M.Druzsinyin vetett fel előadásában. Annak a reményének adott kifejezést, hogy a Szovjetunió Tud.Akadémiája Történeti Intézetének Tudományos Tanácsa a jövőben is széleskörűen és sokoldalúan fogja megvitatni történelmünk periodizációjának kérdéseit, mint elsőrendű fontosságú kérdéseket.[†]

[†] Megjelent a "Voproszű Isztorii" 1949.évi 4.sz.-ban.

N.M.Druzsinyin: A kapitalista viszonyok történetének periodizációjához Oroszországban.

Ennek a cikknek az a feladata, hogy kijelölje a kapitalista formáció születésének, kifejlődésének és összeomlásának időrendi határait a Szovjetunió történetében. Az ilyen periodizáció fontossága világos minden marxista módon gondolkodó történész számára: a periodizáció segít abban, hogy megállapítsuk a történeti folyamat alapvető szakaszait, felderítsük a jelenségek kölcsönös kapcsolatát és felfedjük belső törvényszerűségeiket. Ebből a szempontból a periodizáció időrendi határjelzői különleg mutatják meg a történeti fejlődés belső lényegét.

Mielőtt hozzálátnánk a kapitalista társadalmi szerkezet kezdeti és végső pontjának meghatározásához, meg kell határoznunk a keresett periodizáció módszertani alapjait. Az ilyen irányú kutatás kiindulópontjául a társadalmi-gazdasági formációk marxista tanát kell megtenni, az adott esetben a marxizmus klasszikusainak tanítását arról, hogy a feudalizmust felváltja a kapitalista társadalmi rend, a kapitalizmust pedig az új szocialista társadalom. Mindegyik társadalmi formációt elsősorban a termelési viszonyok bizonyos formája határozza meg, de ezen a gazdasági alapon megfelelő felépítményi jelenségek nőnek fel: egyrészt az államhatalom bizonyos formája, belső és külső politikájának feladatai és iránya; másrészt a társadalmi tudat bizonyos formái, melyek a tudomány, szépirodalom, művészet területén jutnak kifejezésre.

Ezért az egész történeti folyamat mindentájról periodizációjának át kell fognia a társadalmi-gazdasági politikai és kulturális élet teljességét, legalábbis mindegyik történeti szakasz alapvető, vezető jelenségeiben. Hiba volna, ha a kronológiai határpontok megjelölésénél kizárólagosan a gazdasági élet változásait vennénk figyelembe: az ilyen periodizáció tisztára gazdasági jellegű volna, nem foglalná magában e történeti folyamat egyéb oldalait, nem fedné fel a felépítménynek az alapra gyakorolt ellenhatását, amelyet a marxizmus klasszikusai mindig számításba vettek és hangsúlyoztak.

Másrészt mindenfajta periodizáció a konkrét történeti anyag felosztása, és mint minden logikai felosztásnak, egységes elvből kell kiindulnia; ennek az elvnek lényegesnek és a lehetőség szerint mindent átfogónak kell lennie, azaz a történeti élet minden oldalát figyelembe kell vennie.

Ha a kapitalista korszak történetét időrendi szakaszokra tagoljuk, helyes lesz az osztályharc tényezőjéből kiindulnunk, mert ez a történeti folyamat mozgató ereje minden osztálytársadalom keretein belül. "A történelem, az egész korábbi társadalom története, az osztályharc története," - hangzik Marx és Engels "Kommunista Kiáltvány"-ának alapvető tétele. Az osztályharc elve szerinti történeti periodizáció ugyanakkor hozzásegít ahhoz, hogy felfedjük az áttörés folyamatait a termelési viszonyok szférájában és az ennek megfelelő változásokat a felépítmény, - a politikai és kulturális jelenségek területén. Amikor Marx, Engels, Lenin és Sztálin az újkor történelmét korszakokra osztották, általában az osztályharc elvéből indultak ki. Mindegyik formáció határpontjaiként a marxizmus klasszikusai mindenekelőtt az osztályellentétek kiéleződését és az elkerülhetetlenül közeledő forradalmat látták meg: "Mikor azonban az új termelőerők már megértek, a meglevő termelési viszonyok és hordozóik - az uralkodó osztályok - a további fejlődésnek "elhárithatatlan" akadályává válnak, melyet csak az új osztályok öntudatos tevékenysége utján, ezeknek az osztályoknak erőszakos cselekvése utján, forradalom utján lehet az utból elsöpörni. Itt különösen szembetűnően lép előtérbe az új társadalmi eszmék, új politikai intézmények, új politikai hatalom őriési szerepe, melyek hivatva vannak a régi termelési viszonyokat erőszakkal megváltoztatni." ¹

Ez a széleskörű történeti összefoglalás, amelyet J.V.Sztálin a SzK/b/P rövid történetében fogalmazott meg, összefoglalja a XVII-XX.század forradalmainak jellegzetességeit, amelyeket a marxizmus klasszikusairak különböző munkáiban találunk meg. Amikor V.I.Lenin az újkor történeti korszakainak felosztásához adta meg az időrendi határokat "a nagy történelmi mozgalmak utjelzőiként," - az 1789-ik évi francia forradalmat, az 1848.évi forradalmat, az 1871-ik évi párisi kommünt, az 1905-i évi forra-

dalmat jelölte ki.²

Amikor az osztályharc fogalmából, mint alapvető kritériumból indulunk ki, nem szabad megfélekednünk arról, hogy a történeti folyamat általános törvényszerűségei nem zárják ki a nemzeti sajátosságokat. Marx "végtelen gradációkról" beszél, amelyben a különböző népek történeti mozgása folyik; Lenin és Sztálin nem egyszer mutattak rá az orosz kapitalizmus fejlődésének sajátos formáira, későbbi megjelenésére, megerősödésének és hanyatlásának gyorsabb ütemére, valamint arra, hogy feudális maradványok bonyolítják, míg ugyanakkor az orosz burzsoázia gyenge, az orosz proletariátus pedig erősen forradalmi. Ezért, amikor a kapitalista formáció történetének alapvető szakaszait jelöljük ki országunkban, nem kell a nyugateurópai folyamatok időrendi határait mechanikusan alkalmazni a konkrét történeti anyagra. Nem kétséges, hogy a világban végbement események és nemzetközi áramlatok nem csekély befolyást gyakoroltak Oroszország fejlődésére. Példának felhozhatjuk az 1789.évi francia polgári forradalmat, 1848 júniusi napjait, a párisi kommünt éppugy, mint a XVIII. század felvilágosodott irodalmát, az utópista szocializmus eszméit stb. Ma, amikor élesen tudatában vagyunk annak, mennyire szükséges a harc a burzsoá kozmopolitizmus megnyilvánulásai és maradványai ellen, feltétlenül meg kell emlékeznünk ezeknek a külső hatásoknak relativ jelentőségéről. Az, hogy a világtörténelem hatalmas eseményei hatással voltak országunkra és az átvette a haladó államokban kialakult új eszméket, csak társadalmi-gazdasági és kulturális fejlődésének meghatározott színvonala mellett volt lehetséges: az új eszmék befogadása határozott jelleget és irányt az állam belső fejlődésének szükségleteivel kapcsolatban kapott; a mi országunkban az újat önálló, teremtő folyamat útján sajátították el és dolgozták fel. Ezért tévedés volna, ha a periodizáció alapjául külső eseményeket és viszonylatokat vennénk; a fejlődés belső mozzanataiból kell kiindulni, amelyek ennek vagy annak a világjelenségnek a hatását meghatározták; világosan el kell határolni magunkat a mechanikus kölcsönhatás eszméitől, amely nem veszi figyelembe minden nép történeti fejlődésének belső törvényeit.

² L. Lenin: Összes művei /oroszul/. 3. kiad. XVI. k. 331. l. XVIII. k. 108. l.

Ez a következtetés teljes mértékben alkalmazható a marxizmus oroszországi behatolásának a kérdésére is. Bár Marx és Engels tanítása az európai szárazföldön jött létre a XIX. század közepén, tekintet nélkül arra, hogy a haladó forradalmérok olvasták a marxista írásműveket Oroszországban, a marxista elméletet a társadalmi fejlődés bizonyos színvonalának elérésével kapcsolatban csak az 1880-as években sajátították el. további kidolgozása pedig még később történt meg V.I. Lenin és J.V. Sztálin munkáiban.

Idejében számot kell vetnünk azzal, hogy a történeti folyamat különböző jelenségei közt nem létezik teljes egyidejűség: az államhatalom fejlődése és az ideológiák váltakozása, minthogy ez a termelési viszonyok terméke, elkerülhetetlenül elmarad a gazdasági alaptól: a proletariátus kialakulása megelőzte osztályideológiájának kialakulását; a feudális termelési mód bomlása volt az előfeltétele annak, hogy a nemesi államhatalmat forradalmi úton döntse meg. Mindamellet az egyes jelenségek belső megfelelése mindegyik történeti korszak keretein belül vitathatatlan tény, ezt a periodizáció felépítésénél figyelembe kell venni és fel kell fedni. Minden korszakra, amely a történeti fejlődés során előáll, jellemző a társadalmi-gazdasági, politikai, és kulturális viszonyok belső egysége. Ezt az egységet megtalálni annyit jelent, hogy meghatározzuk mindegyik történelmi korszak alapvető magvát. Ha ez az egység hiányzik, az ajánlott periodizáció nem számíthat tudományos elismerésre és módszertani felhasználásra.

Országunk területén a kapitalista formáció kezdeti és végső pontját a marxizmus klasszikusai pontosan meghatározták. "Az Októberi Szocialista Forradalom szétzúzta a kapitalizmust, elvette a burzsoáziától a termelőeszközöket és az egész nép tulajdonává, társadalmi tulajdonná tette a gyárakat, üzemeket, a földet, vasutakat és bankokat. Megteremtette a proletariátus diktatúráját és az óriási állam vezetését a munkásosztály kezébe adta, miáltal a munkásosztályt uralkodó osztállyá tette." ³A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 1917-ben a kapitalista formáció összeomlását jelenti és átmenetet a szocializmus építéséhez.

Épp ennyire vitathatatlan a kapitalista termelőmód kezdeti dátuma - a jobbágyság megszüntetése 1861-ben. A marxizmus klasszikusai nem egyszer hangsúlyozták ezt a tételt. Legpontosabban Lenin fogalmazta meg "Az államról" c. előadásában: "Oroszországban 1861-ben szintén fordulat ment végbe, amelynek következtében az egyik társadalmi formát egy másik váltotta fel, a feudalizmust a kapitalizmus, miközben az osztálytagozódás megmaradt, megmaradtak a jobbági rendszer különböző nyomai és maradványai, de az osztályokra való tagozódás más formát kapott."⁴ A marxizmus klasszikusai azonban sohasem tekintették az 1861-es reformot az államhatalom jótéteményének, hanem úgy értékelték, mint engedményt, amelyet a forradalmi mozgalom erősödése kényszerített ki a kormánytól. "A reformok a forradalmi harc melléktermékei" - mondotta Lenin;⁵ a jobbágyság megszüntetése konkrétan a parasztság spontán mozgalmának és ideológusai öntudatos harcának volt az eredménye. A két korszak - a feudális és kapitalista korszak - határvonalát nem a február 19-i Kiáltvány és a "Rendelletek" teszik, hanem az 1859-1861. évek forradalmi helyzete, amely arra kényszerítette a kormányt, hogy engedményeket tegyen és elejét vette annak, hogy a már kihirdetett reformot felszámolják.

A kapitalista rendszer kezdeti és végső határpontját a marxizmus klasszikusai így az osztályharc vonalán, a maga korában a forradalmi tömegmozgalom legnagyobb felemelkedésének a vonalán határozták meg. Függetlenül attól a mélyreható különbségtől, amely az Októberi Szocialista Forradalmat az 1859-1861. évek polgári-demokratikus mozgalmától elválasztja, mindkét esetben kiéleződtek az osztályellentétek, ami az előző gazdasági fejlődésből következett és a maga részéről hatalmas eltolódásokat hozott létre a termelési viszonyok szférájában; az osztályerők átcsoportosítása mindkét esetben egy új ideológia zászlaja alatt történt meg, amely harci fegyver volt a régi levitézlett társadalmi renddel szemben.

Ha 1861 és 1917 között közbeeső határpontokat akarunk felállítani, a marxizmus klasszikusainak a módszerét kell követnünk, ki kell tapogatni az áttörés mozzanatait, amelyeket a termelőerők előző fejlődése készített elő, meg kell keresni, hol

4. Lenin: Összes művei oroszul. 24.k. 367.l. 5. Lenin: Összes művei. 15.k. 147.l.

szakadt meg a folyamatos fejlődés ami kapcsolatban áll egy új haladó osztálynak a haladó és diadalmas ideológia zászlaja alatt folytatott harcával.

A mi feladatunk persze nem merül ki azzal, hogy megállapítjuk a kapitalista korszak közbeeső határpontjait. Amikor a marxizmus klasszikusai meghatározták a kapitalista formáció kezdőpontját, nem vélték azt, hogy ez a formáció hirtelen és váratlanul jelent meg. "A polgári forradalom, - mondotta J.V.Sztálin, - rendszerint a kapitalista rend többé-kevésbé kész formáinak a meglétekor kezdődik. Ezek a formák még a nyílt forradalom előtt nőttek ki és értek meg a feudális társadalom mélyén, míg ugyanakkor a proletárforradalom akkor kezdődik, amikor a szocialista rend kész formái hiányzanak, vagy majdnem hiányzanak." ⁶

J.V.Sztálinnak ez a tétele Marx ismert állításának a továbbfejllesztése, amelyet a "Tőke" I.kötetében találunk meg.

"A tőkés társadalom gazdasági struktúrája a hűbéri társadalom gazdasági struktúrájából jött létre. Előbbinek alkotóelemeit, utóbbinak a felbomlása tette szabaddá." Mielőtt XVII.századi angol forradalom kitört, végbement a "bekerítések" folyamata, kialakult a kapitalista manufaktúra és kialakult a kapitalista bérleti rendszer. Mielőtt megkezdődött az 1789.évi francia polgári forradalom, a feudális társadalom mélyén kifejlődött a kapitalista termelés és kialakult a forradalmi polgárság.

De a marxizmus klasszikusai nemcsak a kapitalista rendről beszéltek, azaz a feudális formációt felbomlasztó, kialakulóban lévő viszonyokról; rámutattak arra, hogy ezt a korszakot megelőzték a kapitalizmus egyes kezdeményezései, az eljövendő rendszer egyes, szorványosan jelentkező elemei. Amikor Marx az európai kapitalizmus létrejöttéről beszélt, ezeket a kezdeményezéseket a XIV.-XV.századra tette, bár úgy vélte, hogy a kapitalista korszak csak a XVI.században jött létre. A történeti fejlődés folyamata szakadatlan. Mozgásának minden mozzanatában megragadhatjuk a társadalmi-gazdasági fejlődés bizonyos formájának uralma mellett az elmúlt rend többé vagy kevésbé erős maradványait és az eljövendő rend többé vagy kevésbé kiformalódó kezdeteit, csiráit.

⁶ J.V.Sztálin: Összes Művei oroszul. VIII.k.21.1.

⁷ Marx Károly: A tőke. I. Budapest, 1948. 773.1.

Amikor a kapitalizmus kialakulásának a problémáját tekintjük országunkban, meg kell különböztetnünk: 1./ a kapitalista formáció kezdeményezéseit, azaz az új egyes szórványos jelentezéseit; 2./ a kapitalista gazdasági alapot /uklad/, azaz a kapitalista elemek kialakulóban levő összegeződését, amely felbomlasztja a régi formációt, és végül 3./ a diadalmasan uralomra jutott kapitalista formációt, amelyben megmaradnak a feudális rend maradványai.

A kapitalizmus csirái ellentétben állanak a feudális termelőmóddal, de nem elég erősek ahhoz, hogy megingassák a földbirtokos osztály uralmát és aláássák a feudális kizsákmányolás rendszerét politikai felépítményével és megfelelő ideológiájával együtt. Amikor a kapitalista fejlődés elemei elérik az érettség bizonyos fokát, behatolnak a társadalmi élet különböző területeire és többé vagy kevésbé kialakult egységet képeznek, elegendő erőt szereznek ahhoz, hogy megkezdjék a feudális termelőmód felbomlasztását; a feudális rendszer továbbra is fennmarad, de a fokozódó hanyatlás korszakába lép, amelynek a vége a társadalmi-politikai válság és az átmenet az új társadalmi rendbe. A polgári forradalom időpontja, vagy legalább a forradalmi helyzet időpontja, ha ez nem is ment át győzelmes forradalomba, új történelmi határpontot jelent: a kapitalista gazdasági alapot felváltja a kapitalista formáció, az új polgári termelőmód győzelme.⁸

Országunkban a kapitalista rend létrejöttét megelőzték a kapitalizmus egyes, szórványosan megnyilvánuló csirái, amelyek már nem rendíthették meg az uralkodó feudális rendszert: az áruforgalom és az egyszerű árutermelés növekedése, a XVII.sz. és a XVIII.sz. első felének manufaktúrái, polgári tendenciák az államhatalom belső /kivált gazdasági/ politikájában, a társadalmi gondolkodás fejlődésében, a tudományos ismeretek és

⁸ Ezt a gondolatot, hogy különbséget tegyünk valamely formáció csirái /elemei/, gazdasági alapja /uklad/ és a tulajdonképpeni formáció közt, ami megvan a marxizmus klasszikusainak tanításában, elsősorban B.K.Jacunszkij fejtette ki a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Történelmi Intézetében tartott előadásában 1948-ban.

szépirodalom fejlődésében. Ilyen tendenciákat találunk mind Péternél, mind Erzsébetnél, de a XVIII.sz. első felének egész ideje alatt nem látjuk az ellentétek olyan kiéleződését a feudális társadalom szembenálló alapvető osztályai között mint amelyet világosan láthatunk később, az 1760-as évektől kezdve. A XVIII.sz. első felében az uralkodó osztály még nincs tudatában annak, hogy a kialakuló helyzet milyen veszélyes, nem keres kiutat részleges társadalmi és politikai engedményekben. Ebben a korszakban a feudális rendszer még virágzását éli. Bukásának első jeleit a Pugacsov-féle felkelés előzményei mutatják, és a jobbágság problémájának a felvetődése a XVIII.sz. 50-as éveiben.

Ettől a pillanattól kezdve az árutermelés és pénzforgalom növekedésével kapcsolatban befejeződött az orosz piac kialakulásának folyamata /ennek a jelenségnek a következménye 1754-ben a belső vámok megszüntetése/; a paraszti ipar elterjedése alkalmassá tette a talajt a paraszt és kereskedői manufaktúra növekedésére; a földesuri gazdaság hamarosan vállalkozói jelleget öltött; a földbirtokosok érdekelve voltak birtokaik jövedelmezőségének fokozásában és ezért erőszakkal szereztek meg állami /különösen egytelkes/ földeket; amikor a földesurak piacra dobták mezőgazdasági terményeiket, megkisebbitették a parasztok parcelláit és megnövelték a robotmunkát és a földbért. A nagy jobbágyi manufaktúra növekedésének és a földesuri gazdaság kezdő áruképesedésének következtében a paraszti tömeg kiszákmányolása jelentős mértékben erősödött. A XVIII.sz.közepén a kistermelők helyzete, akiket kilendítették a természeti gazdálkodás szokott kerékvágásából és kötelezettségeket róttak rájuk, érezhetően rosszabbodott és ez volt az alapja a parasztmozgalom új fellendülésének.

Az 1760-as években a lázongások egyszerre ragadtak magukkal százezer egyházi birtokon dolgozó jobbágyot, százezer jobbágyot, akik bányában dolgoztak, és ötvenezer földesuri birtokon dolgozó jobbágyot; a déli egytelkes telepek körzeteiben is tömegmozgalmat lehetett megfigyelni. A lázongások a középső és keleti kormányszékek széles területét fogták át. Ezek újtipusú tömegtiltakozások voltak, a XVII.század és a XVIII.század elejének paraszti felkeléseitől eltérően, amelyek a földhözkötés folyamata elleni harcot

jelentettek, az 1760-as évek egyházi, manufaktúrákba kényszerített és földesuri jobbágynak mozgalmi a feudális kizsákmányolás elleni harcot jelentették, amelyet az új kapitalista viszonyok bonyolítottak. Ez volt a paraszti tiltakozás első hulláma, amely a fokozódó elnyomás következtében az 1773-1775 évek parasztháborújára vezetett és jellemző vonásait a jobbágyság megszűntetéséig megtartotta.

A feudális faluban kialakult új helyzet rögtön visszatükröződött az uralkodó osztály tudatában: a parasztmozgalom közvetlen benyomásai alapján jelentek meg a nemesi tervezetek a jobbágyság enyhítéséről, a kormány politikája pedig u.n. "felvilágosodott abszolutizmus" formáját öltötte fel. Hogy a nemesi állam megerősítse a megingott feudális rendszert, nemcsak a megtorlások politikáját fokozta, hanem részleges engedményeket is tett, igyekezett alkalmazkodni a kialakuló polgári viszonyokhoz: 1763-ban megszüntették az egyházi földbirtokot, 1767-ben megjelent J.I.Katalin "Rendelete" és összehívták a lakosság választott képviselőit a "Kirendelt Bizottságba", az 1760-as évek folyamán kiadták az iparszabadságról szóló rendeleteket stb. Az uralkodó osztály hangulatában és politikájában itt meginduló átalakulásoknak megfeleltek bizonyos változások az ideológiai szférában: a haladó nemesség rajongása a francia felvilágosodás irodalmáért, M.I.Novikov szatirikus folyóiratai Fonvizin, Heraszkov, Knyazenin és más írók műveiben megnyilvánuló polgári tendenciák, az a mód, ahogy a jobbágyi viszonyok átalakításának problémáját Polenov műveiben, Korobjin és Kozjolszkij beszédeiben felvetették stb.

Igy az 1760-as évektől kezdve az eljövendő kapitalista rendszer elemei egységes egészben tömörültek, kiélezték az osztályellentéteket, nemcsak fokozták a jobbágyok és földesurak osztályharcát, hanem új korábban ismeretlen formákat is adtak neki. Ezért állithatjuk teljes mértékben és joggal azt, hogy az 1760-as évektől kezdve a feudális formáció mélyén tisztán kirajzolódtak a többé-kevésbé kialakult kapitalista rendvonásai. / Azt a gondolatot, hogy az 1760-as évek jelentik a kapitalista rend kezdőpontját, e cikk szerzője fejtette ki "Felvilágosodott abszolutizmus" c.előadásában, amelyet 1947.

junius 19-én tartott a Társadalomtudományi Akadémia aspiránsai-
nak. Lásd a gyorsírási jegyzeteket a Társadalomtudományi Akadé-
mia szovjet történeti szakosztályában./

- - - - -

A kapitalista rend megérésének folyamatát /1760-1861/ három
közbeeső korszakra lehet tagolni: az első 1760-1789-ig, a második
1790-1825-ig, a harmadik 1826-1861-ig terjed. Mindegyik korszakot
az osztályharc sajátosságai jellemzik, amely a bomló feudális rend
és hordozói, a feudális földesurak ellen irányul. Az osztályharc
növekedésének az alapja a termelőerők fejlődése, a kapitalista
elemek felhalmozódása a feudális társadalom mélyén, minőségi válto-
zások a gazdasági élet területén. Mindegyik korszak határain belül
az osztályharc rányomja pecsétjét a társadalmi tudat formáira, meg-
határozza a társadalmi gondolkodás, tudomány, irodalom és művészet
fejlődését.

Milyen megkülönböztető vonások jellemzőek az egyes feltüntetett
korszakok osztályharcára?

Az első korszakot - 1760-1789- a parasztság spontán mozgalma
jellemzi, amely az erősödő feudális kizsákmányolás ellen irányul.
Ez a névbitorlás⁺ széleskörű elterjedésének a kora, az a kor, amikor
a parasztság tehetetlen erőfeszítéseket tesz, hogy megfogalmazza a
mozgalom közös feladatait. Az ország gazdasági és művelődési elmar-
adottságának következtében nem látjuk a történeti élet előterében a
teremtő és iparos burzsoá osztályt, amely világosan tudatában vol-
na osztályérdekeinek és képes volna arra, hogy a forradalmi polgári
ideológia magáslátára emelkedjék. A felkelő parasztság magára maradt,
mint mindig, a helyi körzet szűk látóköre szétbontja és megköti. Még
ugacsov felkelésében, amely hatalmas területet fogott át, és hatal-
mas spontán erejével tűnt ki, sem tudtak a mozgalom egyes helyi és
nemzeti irányzatai egy szervezett egészbe tömörülni.

A második korszakot - 1790-1825 - Rádicssev "Utazás Pétervárról
Moszkvába" c. könyvének megjelenése nyitja meg, és a dekabristák felke-
lése zárja be 1825-ben. Ez a parasztmozgalom további erősödésének ko-
ra. Ez a mozgalom, a kormányzat szörnyű megtorlásai ellenére, nemcsak
hogy nem szűnik meg, hanem időnként széles területre terjed ki és
nagy cselekvő erőt jelent: ilyenek voltak az 1796-1797-es évek általa-

Ebben a korban a parasztvezérek rendszerint a cárról vagy az el-
hunyt cárnak adják ki magukat.

nos felkelései és különösen az 1816-1820-as évek parasztmozgalmai. A parasztmozgalom nagy potenciális fenyegetést jelent, és ezért az uralkodó osztályt állandó feszültségben tartja. Erről igen ékeesszólóan beszélnek a cári államférfiak, Sztrogánov, Szperanszkij és mások nyilatkozatai.

De az előző korszakkal ellentétben, ez a parasztmozgalom alapvető, de nem egyetlen tényező, amely a feudális formációt felbomlasztja. Radiscsev forradalmi fellépése, amely egybeesett a francia polgári forradalommal, a nemesi forradalmiság korszakát kezdi meg. Történetünknek, amelyet a társadalmi-gazdasági fejlődés lassu üteme határoz meg, sajátos vonása az a körülmény, hogy nem a kereskedő és iparos polgárság volt a burzsoá forradalmi ideológia hordozója, hanem a nemesség haladó rétegei, amelyeket a kapitalista folyamat érintett.

A mai kutatók szilárdan megállapították, hogy Radiscsev nem volt egyedül. Volt vele együttérző olvasóköre és voltak hozzá közelálló hasonló gondolkodású emberek. Az őt ért büntetés nem állította meg a haladó nemesség forradalmasulásának már megindult folyamatát. Radiscsev könyve és a dekabristák titkos társaságának megalakulása közt ott huzódik a forradalmi elméletek elterjedésének, forradalmi körök alakulásának közbeeső korszaka.

Az oroszországi antifeudális mozgalom ideológiai jelszót kapott, de a forradalmi öntudat hatalmas ereje nem hatolt be a széles tömegekbe, nem olvadt össze a parasztság mozgalmával. Lenin hangsúlyozta, hogy a nemesi forradalmárok borzasztóan messze voltak a néptől. Amikor elvontan harcoltak a nép érdekeiért, ezek a nemesi származású emberek külsőleg és belsőleg idegenek maradtak a parasztság harcától; magukba fogadták koruk soronkövetkező szükségleteit, de nem tudtak a tömegmozgalomra támaszkodni, éppugy ahogy a tömegmozgalom nem tudott az ő öntudatuk színvonalára emelkedni.

A kapitalista rendszer érlelődési folyamatának a harmadik korszaka az 1826-1861-ig terjedő időszakot öleli fel, amikor a szétterjedő parasztmozgalom mellett egy új történelmi erő lép előtérbe, t.i. a különböző társadalmi osztályokból rekrutálódó demokratikus értelmiség/raznocsinci/. A parasztmozgalmak

állandóan napirenden vannak egészen a jobbágyság megszüntetéséig. Időnként a fegyveres felkelések alakját öltik. Különösen széles méretekre duzzadnak az 1826, 1830-31, 1839, 1841-1843, 1848, 1854-1855 és az 1859-es évek mozgalmai; belsőleg hozzájuk csatlakoznak a nemzetiségi vidékek kistermelőinek a gyarmatosítás ellen irányuló mozgalmai Samilj vezetése alatt a Kaukázusban, Tajmanov Iszataj vezetése alatt Kazahsztánban stb. E korszak parasztmozgalmaira jellemző, hogy tisztábban látják a felszabadulás feladatait és hogy a paraszti környezetből öntudatos elemek emelkednek ki, akik a parasztvezérek szerepét játsszák: közbenjárnak a hatóságok felé, "lázáadásra bujtogatnak", és időnként kiáltványokat, sőt egész alkotmánytervezeteket állítanak össze /e szempontból különösen érdekesek Locmanov köre az Uralban és Olejnyicsuk Szemjon művei Ukrajnában/.

A parasztmozgalom alapjaiból nőnek ki a haladó intelligencia forradalmi demokratikus körei; mindezekre a körökre - Krászkij, Szungurov, Patrasevszkij és mások köreire, valamint a legjelentősebb forradalmi demokratákra - Belinszkijre, Csernisevszkire és Dobroljubovra egy határozott vonás jellemző: a népi forradalom szükségességének felismerése és az a törekvés hogy egybeolvadjanak a dolgozó tömegek mozgalmával.

Ilyen formán a parasztmozgalomban is és a haladó intelligencia társadalmi áramlataiban is egyaránt kibontakozik az a törekvés, hogy egyesítsék az antifeudális küzdelem spontán és tudatos elemeit. Az ilyen egybeolvadásnak a lehetősége azonban nem válik valóra: a paraszti tömeg megosztottsága és alacsony kulturális színvonala, valamint a burzsoá demokrácia ideológusainak számbeli gyengesége megakadályozzák ezt az egybeolvadást. Ennek ellenére a forradalmi demokratikus mozgalom hatalmába keríti a nemesi forradalmárokat: Herzen is és Ogarjov is a liberalizmus és demokratizmus közti ingadozásaik ellenére a parasztforradalom eszméjének hordozói. Az öntudatos forradalmi mozgalom élesen elválasztódik a nemesi és polgári liberalizmustól és engesztelhetetlen harcba száll ezekkel.

Milyenek hát a kifejlődő osztályharc gazdasági és társadalmi gyökerei és melyek legfontosabb ideológiai jelenségei?

Hogy megfelelhessünk erre a kérdésre, fel kell vázolnunk azokat a fő folyamatokat, amelyek az említett három korszakban lezajlottak. Az első korszakra / 1760-1789-ig / jellemző a természeti gazdálkodás

fokozott felbomlása, amely kifejezést nyer a bel- és külkereskedelem széleskörű kifejlődésében / a kivitel és behozatal forgalma 29 év alatt 2, 5-szeresére nőtt meg/. Ezzel a jelenséggel szoros kapcsolatban áll a nemesi, a kereskedői és ami különösen fontos, a paraszti manufaktura fejlődése, amelynek alapját a paraszti kisipari ágak széleskörű elterjedése képezi. A falu fokozódó differenciálódása elősegíti a szabad ipar fejlődését. A nagy manufaktura munkásai között már igen sok szabadon elszegődött bér munkás található / a feldolgozó iparban az egész munkásság 31 %-át teszik ki/. A nagy ipari vállalatok szociális struktúrája azonban továbbra is túlnyomóan jobbágyi marad és nem kapitalista. Az ipari termelés legfontosabb ágában, -a kőhászatban- elenyészően csekélyszámu bér munkás dolgozik, a leghaladottabb selyemipart pedig 1770-ben felerészben jobbágyi munkás látja el. De maguk a szabadon szegődött bér munkások is leginkább jobbágy-parasztok, akiket pénzjárandóság fejében bocsátottak el és akik gazdaságunkivüli kényszer nyomása alatt maradnak. Még elmaradottabb képet nyújt a mezőgazdaság, de itt is a földesuri gazdaságok árutermelésre való áttérésének körülményei között megfigyelhető a racionális mezőgazdasági munkamódszer k iránti érdeklődés felébredése.

A nemesi társadalom és az államhatalom a paraszttmozgalom súlyos nyomása alatt hozzáidomulnak a kialakulóban levő kapitalista viszonyokhoz és saját érdekükben akarják ezt kihasználni.

Már beszéltünk a " felvilágosodott abszolútizmus " egyes korszakairól, amelyek az 1760-tól 1780-ig terjedő éveket jellemzik: az egyik korszak, amely élesen elkülönül, a 1762-1768-ig terjedő évekre esik, a másik 1775-1785-ig. Ez a "Guberniumi Szabályzat", valamint a nemesség és a városok számára kiadott kiváltságglevelek korszaka. A kereskedőréteg és a nemesség kölcsönös viszonyára jellemzőek azok a szenvedélyes harcok, amelyek 1767-ben az u.n. Ulozsennaja Kommisszia ülésein zajlanak le a két társadalmi osztály kereskedelmi és ipari jogaira vonatkozó kérdésben. A külpolitikában hatalmas szerepet játszik a Fekete-tenger mellékének meghódítása és bekebelezése.

Ebben a korszakban a jobbágyrendszer kérdésének felvetése

a nemesi érdekek bélyegét hordja magán: nem a jobbágyrendszer megdöntéséről van szó, hanem csak a feudális kizsákmányolás részbeni enyhítéséről. Hasonlóan mérsékelt jellege van az államrendszer kritikájának is: a földbirtokos osztály haladó köreinek képviselői a "felvilágosodott abszolútizmus", vagy az alkotmányos monarchia eszméjéből indulnak ki, és kritikájukból semmiféle forradalmi következtetéseket nem vonnak le. A XVIII. század felvilágosodott irodalmának hatása alatt keletkezett filozófiai elmélkedések szintén nem mennek túl bizonyos határon. A feudális tekintélyi világnézet kritikájában: ezeknek az elmélkedéseknek szerzői tulnyomóan deisták és nem törnek az uralkodó ideológia forradalmi lerombolására. A filozófia, jog és politikai gazdaságtan körében tűnnek élénk az önálló tudományos gondolkodás első jelenségei, amelyek burzsoá, antifeudális irányba mutatnak /ilyenek Anyiczkov, Kozeljszkij, Desznyicki, Golicin és mások művei/. A burzsoá eszmék behatolnak a szépirodalomba is, a realizisztikus ábrázolás burzsoá módszere pedig a festészetbe /Ledicki arcképei/.

E korszakban a gazdasági, politikai és kulturális élet különböző jelenségeinek összehasonlítása feljogosít bennünket annak kimondására, hogy a kapitalista rendszer fejlődésének korai szakaszával van dolgunk, amelyet jellemez a kapitalista termelés gyengesége, az antifeudális mozgalom széttagoeltsága és a forradalmi burzsoá ideológiának nemesi-földbirtokos átdolgozása.

Bizonyos mértékig másként bontakoznak ki a második korszaknak /1794-1825/ vezető folyamatai. A feudális formációt felbontó egyik fő jelenség itt is a belső és külső forgalom fejlődése: 35 év alatt a kivitel és behozatal bruttó forgalma több mint háromszorosára emelkedik és a belkereskedelmet a vásári forgalom jelentékeny megnövekedése jellemzi. Alapjelenségnek itt is a nagy manufaktúrák és a velük elválaszthatatlan kapcsolatban levő kisparaszti iparágak fejlődését kell tekinteni. Az 1804 és 1825 közötti időszakban a feldolgozó nagyiparban foglalkoztatott munkások száma 95 ezerről 210 ezerre emelkedik. Ezzel együtt viszont jelentékenyen megváltozik a manufaktúra tulajdonosok összetétele és az ipari vállalatok szociális strukturája: egyre több paraszti vállalat jelenik meg, amelyek szervesen nőttek ki a falusi műhelyekből, a szabadon szegődött bérmunkások számának megnövekedése pedig a kapita-

lista elemek ugrásszerű előretöréséről tanuskodik. 1825-ben az élenjáró gyapotiparban 95 % bér munkást, a selyemiparban 83 % bér munkást foglalkoztatnak. A négy elsőrendűen ipari guberniumban a bér munkások az összes munkások 63-84 %-át teszik ki. A szociális összetétele szerint legelmaradottabb bányászati iparág már érzí a jobbágyrendszer akadályozó befolyását: 1807-ben a parasztmozgalom hatása alatt és maguknak a bányatulajdonosoknak nyomására a kormány kénytelen felszámolni a kirendelt parasztok intézményét.

Kevésbé észrevehető a kapitalista tendenciák a mezőgazdaságban, de itt is jelentékeny változásokat figyelhetünk meg az előző korszakhoz viszonyítva: a racionális földművelés ujtói az elméleti megfontolásokról áttérnek a gyakorlati kísérletekre. A déli guberniumokban elterjed a mezőgazdasági bér munka; jelentékenyen fokozódik a fal differenciálódásának folyamata; a módos parasztok a földbirtokosok példájára saját mezőgazdasági üzemekeket szerveznek; megfigyelhető a tömeges mezőgazdasági munkára való vándorlás a központi fekvésű feketeföldű guberniumokba. Világosabb és határozottabb alakot ölt az eredeti tőkefelhalmozás folyamata; a szibériai és amerikai terület gyarmati kifosztása együtt jár a parasztság egyre fokozódó földvesztésével és a hosszú időre elnyúló agrárforradalommal. A kereskedelmi és ipari burzsoázia nemcsak nő, és nemcsak gazdaságilag erősödik meg, hanem gazdasági kérdésekben kollektív követelésekkel is fellép.

Az államhatalom egyre inkább érzi a gazdasági és társadalmi eltolódásokat és a kizsákmányolt parasztság fokozódó tiltakozásait: a bonyolult nemzetközi helyzet feltételei között, amelyek a francia polgári forradalom után keletkeztek, a nemesi kormányzat kénytelen manőverekhez folyamodni és elveszti korábbi hitét saját erőiben. I. Katalin és Pál nyílt kísérletei, hogy a forradalmi befolyást fegyveres fellépéssel és kormányzati terrorral számolják fel, átadják helyüket I. Sándor cár "liberális" kurzusának, amely viszont újra helyet enged a "Szent-Szövetség" és az Arakcsjev-rendszer reakciós politikájának. Éppen úgy mint régebben is, a kormányzat kénytelen részleges engedményeket tenni a növekvő burzsoáziának, hogy megmentse és megerősítse a feudális rendszert: a földtulajdon joga megszűnik a nemesség mono-

poliuma lenni; létrejön a szabad földművesek intézménye; kibővülnek a jobbágyi és feudális függőségben levő parasztok gazdasági jogai; a balti tartományok parasztjai személyes szabadságot nyernek; a jobbágyrendszer megszüntetésére vonatkozó tervezetek nemcsak a nemesi társadalom képviselőitől indulnak ki, hanem a kormány egyenes felszólítására is készülnek. A "felvilágosodott abszolutizmust" felváltják Speranszkijnak és Novoszilsevnek az önkényuralom korlátozására vonatkozó hivatalos tervezetei; az önkényuralmi birodalmon belül olyan alkotmányos képződmények keletkeznek mint a "lengyel királyság" és a finn hercegség. Ezek az engedmények azonban semmit sem változtatnak az államhatalom nemesi alapjain, amely hatalom a reformista erőlködéseket a legkegyetlenebb repressziók politikájával kapcsolja egybe.

Külső viszonylatban a belső osztályellenmondások befolyása alatt kialakul az u.n.nemzetközi csendőri cári politika, a belső kapitalista folyamatok közvetlen hatására viszont kifejlődik a harc új tengerek meghódításáért, a Fekete-tengerért és a Káspitóért.

A nemesi társadalom körében széles körben elterjednek a szabadságsszmék. Radiscsev művei, Krecsetev alkotmánya, Pnin-nek "Kísérlet a felvilágosodásra" c. műve, az 1812. évet meglőző liberális áramlatok s végül a dekabristák forradalmi mozgalma, - ezek az új társadalmi gondolat alapvető megnyilatkozásai, amelyek szembeke-
rülnek a feudális jobbágyrendszer ideológiájával. Az 1822.-1825 közötti évek titkos társaságainak tervezeteiben a nemesi forradalmárok politikai gondolata eléri csúcspontját és konkrét, részletes megfogalmazását. Ugyanakkor a burzsoá gazdasági gondolat is sikereket tud felmutatni Mordvinov elmélkedéseiben Pesztel tervezeteiben és Nyikolaj Turgenyev műveiben. A nemzeti öntudat megnövekedése a kapitalista fejlődés ezen elválaszthatatlan kísérője - kifejezésre jut Scserbatovnak és Karamzinnak nemesi tradíciókat áthadott történeti műveiben és a nemesi forradalmároknak a feudális koncepció ellen forduló történelmi elmélkedéseiben. A nemzeti öntudat ilyen megnövekedése alkotja alapját a szépirodalom ragyogó sikereinek, amely Krülov és Gribojedov műveiben, különösen pedig Puskin alkotásaiban a legtisztábban hozza kifejezésre a kor haladó ideológiáját. Hasonló folyamat figyelhető meg a művé-

szet világában: az építészet felvirágzásában, amely megteremti az önálló orosz empire-stilust, Martosz monumentális szoborműveiben, Venecianov és Ciprenszkij festészetében.

A kapitalista rendszer életforrása áll előttünk, amely a gazdasági fejlődés fokát illetően nem marad el a XVII. századi forradalom előtti Angliától és a francia polgári forradalmat közvetlenül megelőző időtől. De Nyugat-Európa élenjáró országaitól eltérően a XVIII. század végi és a XIX. század eleji Oroszországnak továbbra is minden polgári világ kialakult burzsoá osztálya és Oroszországot a kötik e részt a jobbágyrendszer kötelékei, másrészt a keleti gyarmati vidékek elmaradottsága. A nemesi forradalmárok a burzsoá ideológia hordozói, de a programszerű és taktikai tervük megvalósításához nem tudnak támaszt találni a tömegekben. A polgári fejlődés szubjektív tényezőinek ezzel a gyengeségével magyarázható az 1825. évi felkelés veresége, amely hátráltatóan hatott az elkövetkezendő gazdasági fejlődésre. A jobbágyrendszer és a cári önkényuralom érintetlenek maradtak és a társadalom további fejlődését a kapitalizmus útján néhány évtizeddel visszatartották. Ennek a momentumnak jelentőségét a balti tartományok példáján lehet végigkísérni: a parasztok személyes felszabadítása következtében Észtországban az ipari forradalom az 1850-es évek elején ment végbe. Ennek ellenére az 1825-ös forradalmi kísérlet nemcsak a jelentős társadalmi eltolódások tünetmája volt, hanem lehető például szolgál az új, most már demokratikus mozgalom számára.

A kapitalista rendszer kiérlelődése harmadik periódusának - az 1826-1860 közötti éveknek - alapvető folyamatai szükségszerűen következtek a fejlett termelők és az elmaradt termelési viszonyok közt fennálló kiéleződött ellentmondásból: a jobbágyrendszer nem épülő önkényuralmi birodalom a mélyenjáró válság szakaszába lépett, amely az 1859-1861-es évek forradalmi viszonyaival zárult le.

Ez az időszak a külső és a belső forgalom további fejlődésének és az ipari vállalatok számbeli megnövekedésének időszaka volt. E vállalatok szociális szerkezete még inkább megváltozik, mint a megelőző korszakban: a feldolgozó iparban a

bérmunkások száma 54-től 87 %-ra emelkedik. Megkezdődik a manufaktúrának gépesített üzemmé és gyárrá való átalakulása: az 1830-as évek végétől kezdve Oroszország az ipari forradalom első szakaszát éli át; amíg 1825-ben az országba szerszámokat és gépeket 822 ezer rubel értékben szállítottak be, addig 1840-ben a behozott gépi felszerelés értéke 3.500.000 rubelt tett ki.

A jobbágyi rendszerrel megkötött agrárország mezőgazdasága jelentékenyen elmarad az ipartól, de itt is megfigyelhető a földesuri robot jelentékeny elmaradása a feketeföldek sávjában és a kapitalista erők megnövekedése a déli és keleti guberniumokban. Az állam ipari vidékeire jellemző a paraszti árutermelő gazdálkodás kifejlődése, amely kezdi alkalmazni a belterjes művelési ágakat, a déli és keleti vidékekre viszont jellemző a hatalmas buzagyarak, amelyeket nemcsak a földesuri jobbágyok kényszer-munkája tart üzemben, hanem az odajáró szезонmunkások bérmunkája is. A feudális földesuri robot a központi feketeföldi vidékeken és a jobbsparti Ukrajnában már gazdaságilag teljesen tarthatatlan. A jobbágygazdálkodás kiélesedő válsága világosan kifejezésre jut a parasztság felbomlásában is, amely viszont alapjaiban ingatja meg a földesuri gazdálkodást.

A nemesség haladó rétegei és az államhatalom képviselői tudatára ébrednek, hogy itt a szociális krízis. I. Miklós egész uralkodása folyamán hivatalos körökben megfigyelhető a kiút lázas keresése az adott helyzetből, s egyuttal megfigyelhető, hogy a feudális rendszer megtartása mellett lehetetlenség ezt a kiutat megtalálni. A kormány belpolitikája még inkább ellentmondóbb lesz, mint azelőtt: a reakciós hatalom, amely represszióval támad a tömegmozgalomra és a haladó intelligenciára, a pénzügyi deficitek nyomása alatt kénytelen a kereskedelem és ipar fejlődésének kedvezni, azaz aláásni saját feudális alapjait. A külpolitika megőrzi az előző kor vonásait, de amilyen mértékben erősödik a válság, és amilyen mértékben az állam gazdasági és technikai téren elmarad, olyan mértékben veszti el ez a külpolitika előbbi hatalmas erejét és vezet a teljes vereséghez, a krími háboruban, az 1853-1856-os években.

Egyre inkább szélesedik a szakadék a feudális nemességre épülő államhatalom és a haladó társadalmi körök közt, amelyeket a bur-

zsoá fejlődés ejtett hatalmába. Az I. Miklós-féle reakció ugyanakkor a forradalmi erők intenzív felhalmozódásának korszaka. A nemesi forradalmárok és a különböző társadalmi rétegekből rekrutálódott demokraták társadalmi gondolata óriási feszítő erőt nyer és kiterjeszti befolyását az ideológiai élet minden területére. A feudalizmusból a kapitalista formációba való áttérés korszakában ez a társadalmi gondolat az utópista szocializmus alapját ölti magára, amely nálunk forradalmi demokratikus értelmezést nyer. Herzen, Belinszkij és Csernüsevszkij filozófiai, gazdasági és társadalompolitikai gondolatai csúcspontját képezi a Marx előtti burzsoá demokrata ideológiának. A történelmi gondolat fejlődésében új sikerek figyelhetők meg: a burzsoá liberális történészek, Szolovjov, Csicserin és a velük egyformán gondolkozók iskolájával szemben Herzen, Belinszkij, Csernüsevszkij forradalmi demokraták történeti szemlélete kerül. Rendkívüli felvirágzást ér meg a szépirodalom fejlődése, amely Puskin, Lermontov, Gogolj és követők műveiben objektíven forradalmasító hatást gyakorol az orosz társadalom haladó rétegeire. Az irodalomban győzelmet aratott eszmei realisztikus irányzat győzni kezd a művészetben is, Tropinyin és Fedotov festészetében, Klodt és Pinenov szobrászatában, Glinka és Dargomuzsszkij zenéjében.

A zapađnyikok /nyugatosok/ és a szlavjanofilek közt Oroszország további fejlődésének utjairól folyó társadalmi és politikai harcot maga az élet ldja meg. A párisi béke megkötése után a forradalmi helyzet egérlelődésének mértékében világossá válik a társadalmi és politikai viszonyok polgári átalakításának sürgős feladata. Ennek az átalakításnak módozatai különféleképpen értelmezik a liberális ideológusai és a forradalmi demokraták. Az átélte európai tapasztalat megvilágításában, különösen 1848 júniusi napjai után a szervezetlen és politikai szempontból tunya kereskedelem és ipari burzsoázia számára, valamint a saját latifundiumait védelmező liberális földbirtokosok számára lehetetlen volt a fennálló rendszer elleni forradalmi harc módszere. A forradalmi demokratáknak nem voltak szervezeti kapcsolataik a széles tömegekkel, maguk a paraszti tömegek pedig széttagoltságban éltek és képtelenek voltak egy egész Oroszországra kiterjedő szervezett mozgalomra.

Ilyen körülmények között a kapitalista rendszerre való át-
térés egy félig jobbágyi rendszerű kormányreform félmegoldásos
formájában történt.

- - - -

A kapitalizmus korára eső évtizedeket három korszakra lehet
osztani: az első korszak 1861-1882-ig, a második 1883-1900-ig, a
harmadik 1901-1917-ig tart. Itt is az osztályharc egymást követő
szakaszai a termelőerők további növekedésének alapján bontakoznak
ki, amely növekedés a kapitalista rendszer győzelméhez és megerő-
södéséhez vezet, később pedig ennek felbomlásához és az új, a
szocialista formáció általi leváltásához. Az osztályharc itt is
sokoldalú kifejezést nyer az ideológia szférájában - a társadal-
mi gondolat, a tudományos ismeretek és a művészi alkotás fejlő-
désében. Milyen jellege van az osztályharcnak a vázolt korszakok
mindegyikében?

Az 1861-1882-ig terjedő első korszak a kapitalizmus győzel-
mének és megerősödésének ideje, amelyben még számos feudális ma-
radvány él tovább. Ezt a korszakot az 1861-es reform után foly-
tatódó széleskörű parasztmozgalom jellemzi: ez a mozgalom a he-
lyi tiltakozások számtalan apró jelenségére oszlik szét, amely
tiltakozások a paraszt jogviszonyát szabályozó okmányok elfoga-
dása, az örökváltsági szerződések megkötése, a föld elvevése és
a földbirtokosok nyomása ellen irányulnak. A parasztság más re-
formot, az agrárviszonyok másfajta átalakítását kívánja és köve-
teli. Megtagadja azt, hogy a földet a földbirtokos osztálynak
engedje át és saját vállaira vegye a feudális kötelezettségek
terhét.

Másrészt a különböző társadalmi osztályokból kialakult ér-
telmiségnek kibontakozik forradalmi demokratikus mozgalma, amely
kifejezi a kiszákmányolt parasztság érdekeit. Ez a parasztság
kétféle elnyomás alatt van, egyrésztől a kialakulóban levő ka-
pitalizmus, másrésztől a még el nem tűnt feudális viszonyok nyom-
ják. Ez az aránylag kevészsámu értelmiség azonban, amelyet az
utópista szocializmus eszméi lelkesítenek, nem képes felismerni
a parasztmozgalom igazi céljait és nem tudja kitapogatni a for-
radalmi harc helyes módszereit. Az elmaradt narodnyik elmélet

zászlaja alatt küzdve ez az értelmiség nem képes arra, hogy megszervezze a parasztmozgalmat és egyetlen egésszé olvassza össze. Bár magából a parasztságból válnak ki haladó öntudatos egyes emberek, mint Andrej Zseljabov, de ezeket rabul ejti a narodnyik ideológia és teljesen annak hatása alá kerülnek.

A kialakuló munkásosztály harcba bocsátkozik ellenlábassal, a burzsoá osztállyal. A munkásosztály most éli át a gazdasági sztrájkmozgalom korai fázisát, amellyel együtt jár a narodnyikok elméleti tanításaitól független, önálló ut keresése. Ebben a korszakban keletkeznek az első proletár osztályszervezetek és itt vehetők észre a proletár osztályideológia első kezdetei.

Külön helyet foglal el a felelevenedett nemzeti mozgalom Lengyelországban, Finnországban, Ukrajnában és a Kaukázus népei között stb.

A feudális korszak maradványai elleni küzdelem alapján spontán marad és egyes össze nem függő mozgalmakra szakad: legmagasabb pontját az 1879-1881 közötti második forradalmi szituációban éri el, amikor egyidőben bontakozik ki a földért folytatott parasztmozgalom, folynak le a nagyarányú munkássztrájkok, alakul meg az északorosz munkásszövetség, folyik a narodnyik propaganda és agitáció és ekkor hajtanak végre a narodovoljecek /a népakarat képviselői/ számos terrorcselekményt. A tömegmozgalom és a haladó intelligencia közti tartós kapcsolat hiánya, a munkásmozgalom gyengesége, s az, hogy a forradalmi harc spontán és tudatos elemei nem tudnak egybeolvadni, okozzák ez alkalommal is, hogy az uralkodó osztályok ideiglenesen győzzenek.

A kapitalista formáció történetében a második korszakot - az 1883-1900-ig terjedő éveket - a monopólium előtti érett kapitalizmus korszakát a forradalmi mozgalomban létrejövő mélyreható eltolódások jellemzik: a történelmi élet előterébe az oroszországi proletáriátus kerül, amely a gazdasági sztrájkokról kezd áttérni a politikai harcra a kialakult forradalmi szociáldemokrácia vezetése alatt; a proletáriátus élén a haladó intelligencia áll, amely a marxizmus tanításával felfegyverkezve szétzúzta a narodnyik doktrínát és a munkásosztály ha-

ladó képviselőivel együtt megteremtette az előfeltételeket a harcos proletárpárt megalakításához. A növekvő parasztmozgalom már többé nem alapvető tényezője a forradalmi harcnak és egyre inkább aláveti magát a munkásosztály szervező hatásának.

A harmadik - az 1901-1917-ig terjedő korszak a kapitalizmus történetében a forradalmi események és ezek történeti következményei miatt a leggazdagabb és legbonyolultabb. Ez a katonai feudális imperializmus korszaka, amikor a bolsevikok harcos pártja vezetése alatt széles körökben kibontakozik a proletariátus és parasztság tömegküzdése. Nem a proletariátus és a cárizmussal megegyezésre hajlamos burzsoázia, hanem a munkásosztály lesz vezetője az egész nemzetre kiterjedő forradalmi mozgalomnak. Éppen a munkásosztály vonja bele a szervezett harcba a paraszti tömegeket, amelyek a földhöz való jogukat és a földesurak hatalmától való felszabadulásukat védik.

A politikai sztrájkok és tüntetések a XX. század elején az 1902-es parasztmozgalmakkal együtt előjátékát képezik az 1905-1907 közötti burzsoá demokratikus forradalomnak, amelynek hatalmas hatása van a dolgozó osztályok öntudatának kialakítására.

A proletariátus áll élén a kibontakozó mozgalomnak, amelybe mint egyik alkotó elem olvad bele a cári birodalom elnyomott nemzetiségeinek harca. Bár az 1905-1907 közötti forradalom nem éri el kitűzött célját, ennek ellenére nemcsak részleges engedményeket csikar ki a cári önkényuralomtól, hanem ami különösen fontos, a proletariátus és parasztság számára a politikai nevelés nagy iskolájául szolgál. E pillanattól kezdve a világforradalmi mozgalom központja Oroszországba helyeződik át. Az osztályellenmondások kiéleződése a monopolkapitalizmus viszonyai közt és a sztolipini agrárreform végrehajtása mellett alapja lesz az 1912-1914 közötti új forradalmi fellendülésnek.

Az imperialista háború csak egy időre késlelteti a forradalmi mozgalom fejlődését. Ez a mozgalom még nagyobb erővel indul meg a katonai vereségek és gazdasági zűlétség hatása alatt. A burzsoá demokrata forradalom 1917 februárjában a cárizmus megdöntéséhez és az 1917 február-október közötti új forradalmi szituációhoz vezet.

A proletariátus és a szegényparasztság forradalmi erőinek

egyesítése a békéért, kenyérért, szabadságért és földért vívott haroban, a bolsevikok pártjának vezetése alatt, a burzsoázia hatalmának megdöntéséhez és egyuttal a feudális maradványok felszámolásához vezet. A győzelmet kedvező objektív feltételek mellett érték el, amikor az imperialista háború a burzsoá világot két táborra osztotta, mikor Nyugatot és Keletet hatalmába kerítette a forradalmi válság, amikor az aránylag gyenge orosz burzsoáziával az európai forradalmi proletariátus állt szemben felfegyverkezve a helyes forradalmi elmélettel és szilárd forradalmi vezetéssel.

S itt fel kell vetnünk a kérdést: miben állnak a felvázolt osztálymegrázkodtatások gazdasági gyökerei és melyek volt a ~~az~~ osztályharc jelenségei a kormánypolitika és a társadalmi tudat szférájában?

A kapitalista korszak /1861-1882/ első részének vezető jelensége a kényszermunkának a szabad munkával való helyettesítése volt az iparban és a mezőgazdaságban. A jobbágyság megszüntetése után a proletariátus kialakulásának folyamata alapvető és döntő fázisába érkezett: míg azelőtt a bér munkások többnyire jobbágyok voltak, akik szabad szerződést kötöttek a vállalkozókkal, addig most a munkás szerepében a proletár lép fel, a szó marmista jelentésében, aki kétszeresen is szabad - jogilag és a termelőeszköztől. Ugyanakkor, amikor szabadon rendelkezik munkaerejével, el kell azt adnia a kapitalistának: ez volt az elkerülhetetlen következménye a "földrendezésnek", amelyet az 1861.évi reform hajtott végre és amely megerősítette a parasztság bomlásának folyamatát. Éppen ettől a perctől kezdve veszi fel a nagyipar a kapitalista termelés formáját a szó valódi értelmében. Ebben a korszakban történik meg a főkéek energikus, mobilizációs folyamata, hitelintézmények és részvénytársaságok alapításának formájában. Az ipari grundolási hajlam bevonja a pénzügyletek terére a társadalom legkülönbözőbb rétegeit. Kiépíti a legfontosabb vasutvonalakat, kifejlődik a gőzhajózás, a szállítás átalakulása hozzájárul az európai Oroszország határterületeinek a központtal való egyesítéséhez, biztosítja a földművelés termékeinek olcsó és gyors átdobását Északra, és az ipari termékeket pedig Délre. A belső piac egyre nagyobb felfogadó képességű és növeli a belső termelés áruival kapcsolatban

tatkozó keresletet. Növekedik a mezőgazdasági nyersanyag és elsősorban a gabona-export. Lényegében befejeződik az ipar területén a technikai fordulat: a termelés legjobban fejlett ágában, a textiliparban a manufaktura átadja helyét a gyárnak. A földbirtokokon egyre inkább terjednek a racionális földművelésre irányuló kísérletek és elsősorban az intenzív kultúrák bevezetése. A városi központok növekednek, de elsősorban a szűkölködő városi lakosság róvására. Eltűnik a régi patriárhális összezárttság, a jobbágyi idők konzervatív pszichológiája halálos csapást kap.

A feudális korszak maradványai ebben az időben nem csupán a földbirtokosok és az autokrata uralkodók jogaiban maradnak fenn és nem csupán a gazdaságonkívüli kényszer maradványaiban jelennek meg, hanem az ideiglenes kényszerítő viszonyok meztelen formáiban is, vagyis a tiszta feudális kizsákmányolás formáiban. Csupán 1883-ban likvidálják törvény útján a kényszerermunkát a fennmaradó jobbágyi kötelezettségek közeleztő megváltása útján. A feudális maradványok fékezik a kapitalista viszonyok kifejlődését; az új antagonizmus - a proletárok és a burzsoák között - komplikálódik a parasztság és a földesurak között még el nem tűnt ellenmondásokkal.

A kormányok belpolitikáját ebben a korszakban, a 60-70-es években a burzsoá reformok jellemzik, amelyeket a forradalmi mozgalom nyomása alatt hoztak meg és amelyeket a reakciós represszió politikájával egyeztettek. Ide nem csupán a földreformot, az igazságszolgáltatási, a közoktatási és pénzügyi reformokat kell sorolnunk, amelyeket közvetlenül a jobbágyság felszámolása után vezettek be, hanem a sokáig huzódó 1870.évi városi reformot is és a hadügy terén végrehajtott reformokat is, amelyeket az általános katonai kötelezettségről szóló törvény fejezett be. Bár ezek ugyanabban a félreformjellegben szenvednek, mint az 1861.évi jobbágy felszabadítás, mégis kedvezőbb jogi feltételeket teremtenek a kapitalizmus fejlődésére.

Jelentős változásokat figyelhetünk meg ebben a korszakban a külpolitika területén is: a fejlődő kapitalizmus feltételei mellett Oroszországnak az európai csendőrszerepe jelentékeny mértékben meggyengült a Közelkeleten és Középázsziában mutatkozó előnyomulás pedig a kapitalista expanzió tiszta vonásait veszi fel.

A társadalmi gondolat területén a Csernüsevszkij, Dobroljubov és Piszarev által képviselt forradalmi felvilágosító munka a kapitalista rendszer megerősödésével párhuzamosan narodnyik doktrínává alakul át; ugyanakkor, amikor a narodnyik mozgalom az elnyomott parasztság érdekeit tükrözi, egyesíti magában a feudális maradványok elleni forradalmi irányt a gazdasági romantizmus reakciós tendenciáival.

A mély társadalmi mozgalmak alkották alapját a valódi tudományos gondolat és a művészi tevékenység feléledésének. Az 1860-1870-es évek jelentős természettudományi sikerei, amelyek Szecsenov, Sztoletov, a Kovaljovszkij testvérek és országunk más nagy tudósainak nevével van összekötve; a burzsoá történettudomány ebben a korszakban több-kevesebb mértékben a demokratikus irányzatot tükrözi vissza. A szépirodalomban Turgenyev, Tolsztoj és Dcsztojevszkij különféle szempontokból ugyan, de felfedik a társadalmi mozgalmakban és az orosz ember életében végbemenő törést. Ezekkel a munkákkal szembenáll az új, a demokratikus irodalom: Szaltükov-Scsedrin maró szatirája és Gleb Uszpenszkij realista karcolatai, amelyek a kapitalista berendezés és a feudális maradványokat rajzolták; jelentős helyet foglalnak el a realiztikus irodalomban a demokratikusan beállított honoratior-írók: Pomjalovszkij, Szlepcov, Levitov és mások művei. A képzőművészetek és a zene területén a konzervatív irányzat ellensúlyozásaképpen fellépett egy harcias demokratikus irányzat: az "előrehaladók" iskolája szakít a művészeti akadémia hivatalos tradíciójával és a szobrászatban és a festészetben a népi élet igaz és együttérző ábrázolásának szenteli munkáit; Balakirev "erős köre" egyesíti magában Glinka és Dargomazsszkij követőit és felemeli az eszmei tartalmu zenei alkotás zászlóját, amely közeláll a néphez és ennek vágyait és követeléseit tükrözi.

Előttünk áll a kapitalizmus győzelmének és megerősödésének kora a mezőgazdaság erős elmaradásával és a burzsoá-demokratikus mozgalom széleskörű kifejlődésével.

A következő - második - korszakban /1883-1900/ a gyár véglegesen legyőzi a manufaktúrát, a mezőgazdaságban pedig a bér-munka kapitalista rendszere tulsulyba kerül a feudális "robot"

felett; ebben a korszakban érik el teljes kifejlődésüket azok a folyamatok, amelyeket Lenin a "Kapitalizmus fejlődése Oroszországban" c. munkájában megvilágított: a parasztság progresszív irányú tagosódása és a paraszti faluközösség szétesése, a robot fokozatos felszámolása, a kereskedelmi célból termelő földművelés kifejlődése és a mezőgazdasági kerületek specializálódása. A nagyipar különösen az 1890-es évek végén, nem csupán mennyiségileg nő meg, hanem a termelési koncentráció jelentősen magasabb fokát éri el, mint a német ipar. Új gazdasági központok alakulnak ki. Ukrajnában és a Kaukázus mögötti területen: a donyeci szén, a krivojrogi érc és a bakui kőolaj egyre fejlődő ipari feldolgozás tárgyává lesznek. Az urali bányavidék a jobbágykorszak maradványaival elmarad Déloroszország fiatal kapitalista vállalatai mögött. Az országba nagy idegen tőkét importálnak és az kezdi megszállni a termelés egyes ágait. Végbemegy az orosz burzsoázia konszolidációjának folyamata, amely saját gazdasági szervezeteket kezd alkotni és ellenzéki politikai irányzatok vonalára kerül. Ennek ellenére az országban a feudális korszaknak sok maradványa maradt meg, amelyek különösen erősen voltak érezhetők a faluban - hatalmas latifundiumok és a nemesi rend tradicionális uralmának formájában. Az 1861.évi félreform eredményeit felhasználva, a földbirtokosok egyrésze áttért a kapitalisztikus "junker" gazdasági formára, egy részük pedig még széles körben felhasználja a robotot különböző leplezett formákban.

Az autokrácia politikáját ebben a korszakban erős belső ellenmondások jellemzik. Az önkényuralom megőrizte földbirtokos osztályjellegét és a forradalmi erők nem régen történt leverése után működését mindenekelőtt az 1880.évi ellenreformok és az 1890-es évek reakciós rendszabályai jellemzik. III.Sándor kormánya a hangsúlyt a patriarchális falura helyezi. Megteremtí a kerületi főnökök nemesi intézményét, újra éleszti a helyi "önkormányzat"-ban a rendi principiumot és akadályozza a falusi feudális intézmények felszámolását. Legfontosabb feladatának a forradalmi mozgalmakkal való kiméletlen harcot tartja. Ugyanakkor azonban az autokráciának engedményeket kell tennie a győzelmes kapitalista berendezés irányában: a nagyipar meg-

teremtése a kialakulóban levő burzsoázia nyomása alatt, valamint a gyári törvényhozás, amelyet a munkásmozgalom nyomása alatt hajtottak végre, mutatja a nemesi reakció meggyőződéses és következetes politikájának hiányát.

Az új társadalmi-gazdasági folyamatokat a kormány külpolitikája is visszatükrözi: a Közel-és Középkeletre irányuló expanzió a távolkeleti piacokért folytatott harc egészíti ki és a Franciaországgal, az önkényuralom hitelezőjével kötött szerződés később összeköttetésbe kerül a világ új felosztásáért folytatott harccal. Az 1883-1900-as évek társadalmi gondolata változatosságával és az egymásközött harcoló irányzatok komplikáltságával tűnik ki. A növekvő munkásmozgalom következtében Plechanov és a "Munka felszabadítása" csoport résztvevőinek munkáiban kialakul a marxizmus forradalmi áramlata. Lenin megjelenésével a marxista tanítás fejlődésének új, magasabb fázisába lép. A marxizmusnak a narodnyikokkal vívott küzdelme és a narodnyik doktrína teljes veresége képezi az 1883-1900-as évek ideológiai életének fő, de nem egyetlen jelenségét: ugyanakkor Lenin vezetése alatt kifejlődik a harc a szociáldemokraták soraiban mutatkozó opportunistá áramlatokkal a "legális marxizmus" burzsoá irányzatával, az erősödő burzsoá liberalizmussal, az elmaradt reakciós-feudális ideológia jelenségeivel. Ugyanebben a korban alapozódik meg az új tan, a leninizmus, a filozófia, a történelem és a közgazdaságtan területén. Mengyelejev, Timirjázev és más tudósok munkáiban a természettudományok további sikerei figyelhetők meg. Egyidejűleg kialakul a történelem területén a burzsoá-szociológiai irányzat /Kovaljovszkij, Vinogradov/, valamint az ökonomisták burzsoá iskolája /Janzsul, Csuprov/, továbbá a jogi iskola /Muromcev, Pagancev/. Ugyanekkor az ideológiai fronton világosan két egymással szembenálló táborra különböztethetünk meg: a burzsoá-liberálist, amelyet főleg az egyetemi tanári kar képvisel és a forradalmi demokratikust, amelynek élén a marxisták állnak. Ugyanezt az eltérést megtaláljuk a szépirodalom területén is, a módszerek, a jellemzések és az értékelésekkel kapcsolatban. Az eszme nélküli és liberális színezetű munkákkal szembenállnak Tolsztoj leleplező, de kettős jellegű művei, Csehovnak realisztikus és a társadalmi

sebeket felfedő munkái és Gorkij korai beszései és regényei. A képzőművészetek területén a konzervatív szalonirányzatokkal szemben éppen úgy mint azelőtt, most is ott áll a demokratikus realizmus progresszív irányzata, amely Retin és Szurikov műveiben hatalmas vásznanak találja meg kifejezését. Csájkovszkij és Rimszkij-Korszakov folytatják az orosz zeneiskola élenjáró tradícióját.

Összegezve meg kell állapítanunk, hogy előttünk áll az érett kapitalizmus és az ennek megfelelő burzsoá ideológia korszaka, amely szemben áll a reakciós-feudális irányzatokkal; a burzsoá fejlődés feltételei között azonban már megjelennek az eljövendő új szocialista berendezés elemei.

1901-1917-ig országunk a katonai-feudális imperializmus korszakát éli át. Gazdasági téren a kapitalista formációnak ezt az utolsó korszakát az iparvállalatok szindikálódási folyamata, a pénz-és az ipari tőke összenövése és a keleti országokba való tőkeexport jellemzi. Ez a folyamat, amely a XIX. és XX. század fordulóján kezdődött, egyre határozottabb vonásokat ölt az 1905.-1907. évi forradalom után. A nagy ipari növekedése és koncentrációja az 1910.-1914. évek közötti ipari felemelkedés feltételei között egyre jobban erősödik. Ezzel párhuzamosan végbemegy a falu burzsoá átalakulása: a sztőlipini reformok következtében felszámolják a földközösségeket, megerősödik a falu kulákrétege, és megerősödik a szegényparaszság rétegeinek proletariátusa. A feudális maradványok, amelyek beleépültek az autokráciába és a földbirtokosok uralmába, késleltetik a kapitalista ipar és mezőgazdaság fejlődését. Oroszország nemcsak az idegen tőkével rügg erősen, hanem az idegen imperialisták külpolitikájától is. A cárizmusnak az 1904-1905. évi japán háborúban történő veresége után, mely háborúnak világosan imperialista jellege volt, ez a függőség különösen megerősödik: Oroszország kezd aktívan résztvenni az imperialista államoknak a világ új felosztásáért vívott harcában. A Angliával kötött egyezmény a keleti kérdésben, az Entente megalakítása, valamint az 1914-1917. évi első világháborúban való részvétel fejezi ki legjobban ezt az imperialisztikus politikát.

Az országban az önkényuralom utat vesz a forradalmi krízisből való kiút keresésében és összeköti represziós politikáját a

A kapitalista gazdasági alapok és a kapitalista formációk fenti korszakait még kisebb részekre lehet felosztani a kiválasztott elveknek megfelelőleg, az osztályharc jellegének és irányának megfelelőleg. Minél közelebb kerül a Szovjetunió története szocialista korunkhoz, a társadalmi fejlődés folyamata annál gazdagabb lesz eseményekben és belső összetűzésekben. És így egyre követelődőbb és fontosabb a részletekben való periodizáció, amely kiemeli a társadalmi-politikai élet alapvető vonásait. Az ilyen részletekben való periodizációnak mintája az imperializmus korának sztálini felosztása, amelyet a SzK/b/P történetében találunk. A sztálini periodizáció alapját egy meghatározott elv képezi: a proletár forradalmi mozgalom és az ezt vezető Párt növekedése a burzsoáziával, a cárizmussal, és a burzsoá-forradalmi mozgalmakkal vívott harcában. Ez a periodizáció nem csupán a párttörténet megértését könnyíti meg: Sztálin azt tudatosan kötötte össze országunk általános történetével, amelyben a proletár élcsapat szerepe az új társadalomért folytatott harcban vezető, meghatározó jellegű; a kormány bel- és külpolitikája a Bolsevik Párt Történetében úgy szerepel, mint a forradalmi mozgalom feltétele és bizonyos mértékig előfeltétele.

Mint tudjuk, az imperializmus korszakát /1901-1917/ Sztálin hat korszakra osztotta fel, az SzK/b/P története fő etapjainak megfelelőleg. Ha figyelmünket azokra a történeti körülményekre összpontosítjuk, amelyek az adott korszakok változását előhívták és felhasználjuk Sztálin formulázását, akkor a következő általános történeti periodizációt kapjuk:

- 1./ A forradalmi mozgalom fellendülése Oroszországban /1901-1904/;
- 2./ Az orosz-japán háború és az első orosz forradalom /1904-1907/ kora;
- 3./ A sztolipini reakció kora /1908-1912/;
- 4./ A munkásmozgalom fellendülése az első imperialista háború előtt / 1912-1914 /;
- 5./ Az imperialista háború és a második - februári - forradalom kora /1914 február 1917 március/;
- 6./ Az Októberi Szocialista Forradalom előkészítésének és vég-

rehajtásának kora /1917 április - 1918/.⁹

Az SzK/b/P történetének rövid tanfolyama az Októberi Szocialista Forradalmat a szovjet hatalom "1917.októberétől 1918 január-februárjáig tartó győzelmi menetének" tartja. Világos, hogy ezt a pontos dátumot kell országunkban a kapitalista berendezésnek az új szocialista formáció által történő leváltása idejének tekinteni.

A sztálini, az imperializmus korát periodizáló példa nyomán közbeeső kronológiai határokat vonhatunk a kapitalista formáció és a kapitalista gazdasági forma egyes periodusaiban is. A kapitalista formáció korai korszakára ezek a szakaszok a következők lehetnek: 1./ Az 1861.évi reformok elleni paraszttiltakozások tetőpontjának kora és a forradalmi felvilágosítás virágzásának kora /1861-63/; 2./ A parasztmozgalom meggyengülésének és a felvilágosítástól a narodnyikokhoz való átmenet kora /1863-1874/; 3./ A tömegmozgalmak új fellendülésének és a második forradalmi helyzet megérésének kora /1875-1878/; 4./ A forradalmi helyzet kora /1879-1881/; 5./ A tömegmozgalmak meggyengülésének és a forradalmi narodnyikok bukásának /1881-1882/kora.

Az érett, monopoliumok előtti kapitalizmus korát /1883-1900/ Lenin és Sztálin utmutatásai alapján a következő alkereszekre oszthatjuk: 1./ a szerveződő munkásmozgalom és a forradalmi szociáldemokrácia "első lépéseinek" kora /1883-1894/; 2./ A munkás tömegmozgalom fellendülésének, a forradalmi szociáldemokráciával való egyesülésének, és a proletárpárt formális megalakulásának kora /1894-98/; 3./ a forradalmi-demokratikus mozgalom széleskörű elterjedésének és a harcos marxista irányzatnak a proletariátus pártján belül az opportunisták irányzatokkal vívott küzdelmének kora /1898-1901/.¹⁰

⁹ J.Sztálin az SzK/b/P történetének tankönyvéről. Levél a SzK/b/P története tankönyvének összeállítóhoz a "Történelem tanulmányozásához" c.gyűjteményben.

¹⁰ Lenin: Összes művei oroszul. IV.k. 499-501; az SzK/b/P története oroszul. 17.1.

A kapitalista gazdasági alap-történetének korai korszakát /1760-1789/ három kisebb korszakra lehet osztani: 1./ a parasztmozgalom növekedésének és a "felvilágosodott abszolutizmus" első rendszabályainak kora /1760-72/; 2./ a Pugacsov vezetése alatt álló parasztháború kora /1773-74/; 3./ a parasztmozgalom meggyengülésének és a "felvilágosodott abszolutizmus" politikája megújulásának kora /1775-1789/.

A kapitalista gazdasági alap-fejlődésének következő periódusát /1790-1825/ négy alkorszakra oszthatjuk: 1./ a forradalmi-nemesi gondolat és a reakciós-progresszív autokrata politika kora /1790-1801/; 2./ a parasztmozgalom új növekedésének, a nemesi ellenállás növekedésének és az autokrácia társadalmi-politikai engedményeinek kora /1801-1811/; 3./ a Honvédő Háború, a parasztmozgalom fellendülésének és a forradalmi társaságok keletkezésének kora /1812-1820/; 4./ a feudális reakció kiélesedésének és a dekabristák fegyveres felkelése előkészítésének kora /1821-1825/.

A feudális társadalom utolsó, krízisekkel teli korszakát ugyancsak négy részre oszthatjuk: 1./ a parasztmozgalom fellendülésének, a forradalmi demokrácia keletkezésének, és a cárizmusnak a krízisállapotból való kikerülésre tett kísérleteinek kora /1826-1848/; 2./ a feudális reakció kiélesedésének és a forradalmi-demokratikus erők rejtett erősödésének kora /1848-1853/; 3./ a krími háború és a forradalmi helyzet megérésének kora /1853-1858/; 4./ az első forradalmi helyzet kora /1859-1861/.

Meg kell jegyeznünk, hogy ez az általános periodizáció nem tartalmazza a Szovjetunió keretében levő egyes népek történetének külön periodizációját.

Soknemzetiségű államunkban különféle népek élnek, akik a történeti folyamat stádiumait különböző időkben lépték át és egyesek közülük kikerülték a fejlődés kapitalista stádiumát. Ez természetesen egyáltalán nem jelenti azt, hogy teljesen távol állottak az általános történeti események befolyásától és hogy a Szovjetunió történetének periodizációja számukra semmiféle jelentőséggel nem bír.

Amikor a történeti folyamat kronológikus határait megállapítjuk, nem szabad ezek jelentőségét túlbecsülni: ezek segítenek nekünk a történeti események törvényszerű menetének és a társadalmi viszonyok egymástkövető változásainak megértésében, de nem tarthatnak számot arra, hogy a tanulmányozott valóság tartalmát teljességében kimerítsék. Ettől óvott bennünket Lenin az "Idegen zászló alatt" c. híres cikkében. Amikor Lenin az orosz történet alapvető periodusait felállította, a következő fenntartást tette: "Természetesen a határok itt, éppugy mint a természetben és a társadalomban a határok általában, feltételesek és mozgóak, viszonylagosak és nem abszolútak. És mi csupán példaképpen választjuk ki a különösen kiemelkedő és szembeötlő eseményeket, mint a nagy történeti mozgalmak határköveit." ¹¹ És többi cikkeiben is, amikor a felszabadító mozgalmak periodizációját adja Oroszországban, Lenin a kronológiai dátumokat a "például", "körülbelül" szavakkal kísérté ¹² néha helyesebbnek tartotta, ha nem adja meg a kronológiai dátumokat és megelégedett az illető korszak belső tartalmának megjelölésével /Herzen emlékére c. cikkében/. ¹³ Lenin ezzel azt akarta mondani, hogy az élő történeti folyamat megszakíthatatlan, hogy ennek a folyamatnak az eseményei és viszonyai elszakíthatatlan kapcsolatban vannak egymással és hogy amikor a szükséges kronológiai dátumot kiválasztjuk, egyáltalán nem akarjuk a történet élő testét holt, egymástól elszakított darabokra vagdalni. Így pl. a kapitalista formáció kezdetét Lenin a jobbágyság 1861. évi felszámolására teszi, de ugyanakkor hangsúlyozta, hogy ez az esemény egy forradalmi helyzet, a liberálisok és a forradalmi demokraták között vívott előző küzdelem terméke volt; a február 19.-i rendelet kiadását a törvényjavaslat elkészítésének hosszú ideje előzte meg, amikor is akörül elkeseredett viták folytak; más oldalról pedig a jobbágyság eltörlése után a kiadott törvény ~~szöveg~~ hű betartásának kérdése nyitva maradt; ellentétes osztályszempontokból harcoltak ellene egyformán a reakciós feudálisok és a kizsákmányolt parasztok is; a kérdést a reform után kifejlődött harc-

¹¹ Lenin: Összes művei oroszul. 18.k. 108.1.

¹² Lenin: Összes művei. 17.k. 341.1

¹³ Lenin: Összes művei oroszul. 15.k. 468.1.

ban az osztályerők állása oldotta meg.

A periodizációnak viszonylagos jelentősége van más értelemben is: amikor a kronológiai határokat megállapítjuk, a rendelkezésünkre álló anyagból és az írott munkákból indulunk ki, de új anyag jelenik meg, új monográfiák látnak napvilágot, amelyek pontosabban meghatározzák ennek vagy annak a jelenségnek a helyét és segítenek nekünk abban, hogy jobban megértsük a történeti múltat és pontosabban kijelöljük fejlődésének korszakait.

A feladat együttes megoldása azért szükséges, mivel a helyes periodizáció, amikor megvilágítja a történeti tényeket, fontos eszközzel szolgál fejlődésük megértésére.[†]

[†] Megjelent: Voproszŭ Isztorii, 1949.11.sz.

N. Gudosnyikov: Megjegyzések N.M. Druzsinyin professzor cikkére
"A kapitalista viszonyok történetének periodizációjához Oroszországban".

Druzsinyin professzor cikke azt a célt tűzte ki, hogy kidolgozza a Szovjetunió története kapitalista korszakának periodizációját. A cikk figyelmet érdemel. Egyet kell értenünk a szerzővel abban, hogy a helyes periodizáció segíti a történészt abban, "hogy megállapítsa a történeti folyamat alapvető szakaszait... a periodizáció időrendi határjelzői külsőleg mutatják meg a történeti fejlődés belső lényegét." /Voproszű Isztorii 1949.11.sz. 90.1./ +

De ugyanakkor a szerző véleményem szerint hatalmas hiba követ el, amikor a lényegében egységes történeti folyamat különböző periodusokra való széttagolásának tulságosan abszolút jelleget ad. V.I. Lenin rámutatott arra, hogy nem szabad megfeledezni "általában minden meghatározás feltételes és viszonylagos jelentségéről. Ezek sohasem tudják átfogni a jelenség minden irányu kapcsolatait teljes kifejlődésében..." /Lenin: Művei 3. orosz kiad. 19.k.142.1./

Ugy látjuk, hogy N.M. Druzsinyin önmagának mond ellent a társadalmi-gazdasági formációk meghatározásában. Azt írja: "Mindegyik társadalmi formációt elsősorban a termelési viszonyok bizonyos formája határozza meg, de ezen a gazdasági alapon megfelelő felépítményi jelenségek nőnek fel: egyrészt az államhatalom bizonyos formája, belső és külső politikájának feladatai és irányzata; másrészt a társadalmi tudat bizonyos formái, amelyek a tudomány, szépirodalom, művészet területén jutnak kifejezésre." /Voproszű Isztorii 1949.11.sz.90.1./ + Ezzel a társadalmi-gazdasági formáció nem folytonos történeti folyamat képében lép fel, hanem teljesen egységes tömb formájában. Hasonló elképzelések nem újak. Ismeretes, hogy ilyen elképzelést nyújtott N.A. Rozskov 12 kötetes munkája is a társadalmi-gazdasági formációról.

N.M. Druzsinyin nem vette figyelembe, hogy minden egyes formációban meg lehet találni a megelőző formáció maradványait. Bizonyos a multból hozott kulturális hagyományok jelenlétét, kül-

ső eszmei hatásokat stb. A társadalmi-gazdasági formáció ilyen értelmezése mellett hogyan érthetjük meg a történelmi fejlődés típusainak különböző voltát a különböző országokban, ha ugyanaz a gazdasági-társadalmi formáció van meg mindenütt?

A cikk szerzője állhatatosan bizonygatja az alap- és a felépítmenyi jelenségek teljes párhuzamosságát, azt véli, hogy a kapitalista fejlődésnek pontosan megfelel a felépítmeny meghatározott típusa. Valamivel tovább N.M. Drussinyin önmagának ellentmondva azt írja: "Idejében számot kell vetnünk azzal, hogy a történelmi folyamat különböző jelenségei közt nem létezik teljes egyidejűség: az államhatalom fejlődése és az ideológiák váltakozása, minthogy ez a termelési viszonyok terméke, elkerülhetetlenül elmarad a gazdasági alaptól"⁴/91.1./. Itt egészen helyesen hangsúlyozza azt a tényt, hogy a gazdasági és ideológiai jelenségek között nincs egyidejűség. Csak nem szabad ahhoz ragaszkodni, hogy az ideológia "elkerülhetetlenül elmarad a gazdasági alaptól". Így szokott lenni, de az ellenkezője is meg szokott történni; különösen a szépirodalom messzire megelőzi a gazdasági alapot. Egyébként mivel magyaráznok meg az orosz irodalom demokratikus jellegét alapvető megnyilvánulásaiiban kb. a XIX.sz. végétől kezdve, amikor a kapitalizmus még csak kibontakozóban volt mint külön rend, amikor "az ideológiai jelenségek elkerülhetetlen elmaradásának következtében" a korszak irodalmának százszázalékosan feudálisnak kellett volna lennie. Csodálatos kulturális jelenség volt a XIX.sz. 40-es éveiben Belinszkij is. Amikor Oroszország előtt még ott állt a jövőben a tőkés fejlődés egész korszaka, Belinszkij nemcsak a maga korában létező feudális földesuri valódságot utasította vissza, hanem a tőkés viszonyokat is éles kritikának vetette alá, és a szocializmus felé hajolt, amelyhez Oroszország csak 90 év múlva ért el.

Igy a fejlődés egyes fázisainak /a gazdaság, az államiség politika, az osztályharc formái, az ideológia a szó tágabb értelmében/ egybe nem esése a társadalmi-gazdasági formáció alapvető sajátosságát teszi ki. Minél bonyolultabb és tarkább ez a szövedék, annál több történeti sajátosságot mutat fel az adott ország. Ezzel kapcsolatban különösen szembetűnő a mi Hazánk példája. Angliában, az USA-ban és Franciaországban az 1789-es forradalom után a fejlőd-

dés a klasszikus típusok közeledik, amely klasszikus abban az értelemben, hogy az államiság és a jog szigorúan megfelelték a gazdasági alapnak, hogy a művészet, irodalom és a tudomány területén a burzsoá társadalom eszméi fejlődtek ki.

Oroszország kapitalista fejlődésének történetét N.M.Druzsinyin egy sereg szakaszra osztja: 1760-1789, 1789-1825, 1825-1861, 1861-1882, 1882-1900, 1900-1917. Nem szabad túlságosan kicsinyesen ragaszkodni a dátumokhoz, itt megfelelőbb a pontos kronológiai dátumot a "körülbelül" szóval enyhíteni. Az új, tőkés viszonyok növekedését mint a feudális formáción belül sajátos rendet, N.M.Druzsinyin az "1760-as évtől kezdve" vezeti le. Épp ebben a korszakban fejeződött be az ő állítása szerint a belső piac kialakulásának a folyamata, kialakult a paraszti és kereskedői manufaktúra fejlődésének szilárd alapja, a földesuri birtokok vállalkozói jelleget öltenek, ami jelentős mértékben megnöveli a paraszttömeg kizsákmányolását.

Ezek a tételek annyira általánosak, hogy a XVIII.sz. végére, sőt a XIX.sz. első negyedére is lehetne azokat vonatkoztatni. A belső piac kialakulását pl.Lenin, mint ismeretes, a XVII.sz. közepére tette, /L.Lenin művei I.k.73.l./, a belső vámok megszüntetése, amelyre N.M.Druzsinyin hivatkozik, csak megkönnyítette a belső kereskedelmet, de nem volt a belső piac megalkotásának alapvető előfeltétele.

Ami pedig a paraszti és kereskedői manufaktúra fejlődésének szilárd alapját illeti, milyen módon alakulhattak ki a burzsoá tulajdon szilárd alapjai, - már pedig a kereskedői és paraszti manufaktúrák ilyenek voltak, - amikor az ipar területén nagy nemesi és külföldi monopóliumok léteztek? Mint ismeretes, Jelizaveta Petrovna uralkodása idején erősen kiépítették a monopóliumokat. A kereskedői és paraszti manufaktúrák fejlődése csak az 1775-ös törvény kiadásával indult meg, amely kimondta az ipari tevékenység szabadságát és minden monopólium megszüntetését, kivéve az államiakat és nemesi pálinkafőzési jogot.

A kereskedői manufaktúra növekedése különösen megnőtt a XVIII.sz.utolsó negyedében, a paraszti manufaktúra azonban kétségtelenül többi jelenség mint a kereskedői; jelentős elterjedése a XIX.sz. első negyedére esik. Ugyanezt mutatja a tőkés viszonyok növekedése

sére annyira jellemző tény, a szabad bér munkások jelenléte. Míg a XVIII.sz. 70-es éveiben az új törvénykönyv összeállításával megbízott bizottságban a kereskedők közül kikerülő gyárosok lehetetlennek tartották az ipar fejlődését jobbágmunkások nélkül, addig 1798-ban amikor I.Pál kiadta a rendeletét, amely megengedte, hogy a gyárakhoz parasztokat vásároljanak, senki sem élt ezzel a rendelettel. 30 év alatt a viszonyok oly gyökeresen megváltoztak, hogy a kereskedői gyáraknak már nem volt szükségük a jobbágmunkára. A földesurak vállalkozásai birtokaikon szintén későbbi kapitalista rendnek a jelenségei. A XVIII.sz. utolsó negyedére esik a paraszti szolgáltatások megnövelése is és a robotmunka fokozása.

Igy tehát a tőkés viszonyok, mint külön rend kialakulásának kezdeti stádiumát nem a XVIII.sz. 60-as, hanem 80-90-es éveire kell tenni.

Egy sereg politikai jellegű feltétel járult ehhez hozzá: az ipari tevékenység szabadságáról szóló rendelet, a nemesi szabadságról szóló kiáltvány, amelyek az volt a következménye, hogy a nemesek letelepedtek birtokaikon és mezőgazdasággal foglalkoztak; Oroszország mezőgazdasági területének rétegződése olyan területekre, amelyeken a földesuri gazdaság robotszolgáltatásos, vagy adózó típusa volt az uralkodó, amivel kapcsolatba kell hozni azt az erősödő folyamatot, hogy a parasztok elmennek munkát vállalni Oroszország különböző helységeibe.

Ami az eszmei-politikai áramlatokat illeti, a szerzőnek teljesen igaza van, amikor mind a szépirodalom, mind a politikai irodalom kiváló jelenségeit a burzsoá liberalizmus megjelenéséhez sorolja. Kivételt itt talán csak az egy Radiszev képezett, aki azt írta magáról: "Átlátok egy egész évszázadon".

De ezek a burzsoá tendenciák, amelyek világosan láthatók az irodalomban, egyáltalán nem érződnek sem a festészetben, sem az építőművészetben. Sem a portréfestészet, sem az akadémiai irányzat nem tükrözött vissza semmiféle mértékben törekvéseket a realizmusra. Levickij a legtipikusabb nemesi festő volt, aki csak magasfoku mesterségbeli tudással különbözött kortársaitól. Sem a XVIII.sz. klasszicizmusa, sem a XIX.sz. empireje semmiképp sem tükrözte vissza a korszak haladó ideológiáját. Ez a monumentalizmus az építészetben és szobrászatban éppen az autokratikus-feudá-

lis világnézet legjellegzetesebb kifejezése volt. Nem véletlen, hogy amikor mind az akadémiai festészet, mind a klasszicizmus az építőművészetben a múltba merült, Sztaszov, a realista művészet előbarcusa, oly élesen negatívan értékelte a megelőző korszak képzőművészetét.

Igy tehát itt példát látunk arra, amikor az irodalom előrehaladt, a szobrászat és a festészet pedig csak félénk lépteket tett a realizmus felé. A realista stílusta szobrászatban Pimenov fejezte ki, "Játszó kisfiú" c. szobrával, amely annyira tetszett Puskinnek. A festészetben a realizmust majdnem a XIX.sz. 50-es éveig nem ismerték el. A képzőművészet új áramlatának korai előhírnöke Tropinyin volt realista portréival, amelyek felváltották Kiprenszkij romantikus arcképeit, és Venyecianov, akinek a képei, bár bizonyos édeskés mellékizzel, a paraszti és vidéki földbirtokosi életet ábrázolták. Az érdeklődést a jobbagság iránt, amely a XVIII.sz. végén a publicisztikában feltűnik kétségtelenül a század második felének parasztmozgalmai idézték elő. Amikor Katalin az "Utazás Pétervárról Moszkvába" könyvet olvasta, nem véletlenül jutott eszébe a 15 évvel korábban lezajlott Pugacsov-féle felkelés és a könyv szélére azt írta a szerzőről: "De hiszen ez rosszabb Pugacsovnál".

Ha a kapitalizmusnak, mint rendnek kezdetét a XVIII.sz. 80-90-es éveire kell tenni, akkor eszik annak szüksége, hogy az új korszakot "Radiscev könyvének megjelenésével" kezdjük, és a dekabristák 1825.évi felkelésével zárjuk le. Nincs alapunk rá, hogy bármelyik történeti korszakot egy politikai munka megjelenésével kezdjük, még ha a művelődés történetében nagy jelentősége van is. Az iránytmutató tényezők mindig a gazdasági tények maradnak.

A tőkés viszonyok már a jobbagságtársadalom mélyében érlelődnek. A kapitalista rend kialakulása nem megy egyenletesen és egy sereg különálló szakaszra oszlik.

Az első szakasz /1780-1812/ a kapitalista rend kifermálódása, amely abban fejeződik ki, hogy a feudális jobbagsági társadalom társadalmi rendjét alapjaiban ássa alá. A gyáripar a bér-munka alkalmazásával a jobbagságmunka tagadását jelenti a kormány-

körökbe a pénztőke képviselői kerülnek be. Vikel feljegyzéseiben beszél egy Zlobin nevű adóbérlőről, aki a jobbágyság közül került ki. Ilyen a XIX.sz.elején még kevés volt; a század második negyedében azonban már többen voltak.

A második korszak /1812-1861/ a feudális jobbágysági viszonyok alulról való felbomlasztásának a kora. Ez a felbomlasztás a jobbágyság mozgalmainak állandó erősödése útján folyik; a gyárak és üzemek a bér munka használatával a jobbágyságot a jobbágyvállalatokká alakítják. Ezek a folyamatok megvilágításra kerülnek az irodalomban, tudományban és publicisztikában.

Mikor állt be a XIX.sz. első felében a döntő mozzanat? Egyáltalán nem 1825-ben, hanem 1812 után. A Honvédő Háború kora egy sereg új jelenség kezdetét jelentette, ezek pedig a tőkés viszonyok növekedését siettetették. Ezek a jelenségek a következők: a nemesi vállalkozások megnövekedése a mezőgazdaság területén, a gyapotipar megjelenése és gyors növekedése, ez pedig tulnyomóan kapitalista. Már Puskin megjegyezte, milyen tömegesen érdeklődnek a nemesek a gazdasági elméletek iránt. Ebben a korszakban nagy számban jelennek meg munkák, amelyek gazdasági kérdésekkel foglalkoznak. A földesurak nagy figyelmet fordítanak mindenfajta agrárművelésre.

Ami a gyapotipart illeti, az a szabad-bérmunkán alapult, és kereskedők meg parasztok kezében volt. A később híres "gyapotkiválasztó dinasztia" egész serege elsősorban a XIX.század ötvenes-huszas éveiben és a század második negyedében került elő. /A Morozov, Gusev, Gorelin, Prohorov és más családok./ A Honvédő Háború utáni első években adják ki a vámtarifákat, amelyek megerősítik az ipar helyzetét a belső piacon. Ebben a korszakban /1812-1861/ erősödött meg az orosz kapitalizmus a feudális földesuri társadalmon belül. A feudális viszonyok fokozatosan elhalnak.

Az autokratikus Oroszország törvényhozása kedvez az iparnak, egyik akadályt a másik után hárítja el az útjából. Megszűnt a gyári munkákra berendelt jobbágyság munkája. A gyárosoknak megadták azt a jogot, hogy felszabadítsák a gyárhoz tartozó munkásokat. Kezdetét vette a munkás-törvényhozás. Ipari kiállításokat rendeznek, megkezdődik a vasutépítés. A törvény szerint a földesur nem hívhatta vissza a gyárba szerződő jobbágyságot a szerződés tartamának lejártá előtt.

Ez a földesur jobbágy felett gyakorolt hatalmának részleges korlátozása volt. A XIX.sz. 40-es éveiben Oroszországban a gyapotipar területén olyasvalami megy végbe, ami hasonlít az angliai ipari forradalomhoz, XVIII.sz.végén.

Lényegében csak egy akadály maradt, a legfőbb: a jobbágyság. Amikor ez megszűnt, a kapitalizmus lett az uralkodó gazdasági formáció, a féljobbági maradványok azonban még megmaradtak egyes alakulatok formájában. 1861 után a nemességet, amely politikai kiváltságait szinte teljesen megőrizte /ebben mutatkozott meg Oroszország állami elmaradottsága/ kénytelen aláásták gazdasági tekintetben. Ebből ered az, hogy oly gyorsan elvesztette gazdasági pozícióit és kulturális befolyását.

A kapitalizmus győzelme gyorsan megmutatkozik az irodalomban, művészetben, tudományban. Ha a megelőző korszakban az orosz irodalomnak alapjában demokratikus jellege volt, most 1861 után ez a demokratizmus jelentékeny szocialista és forradalmi tendenciákkal továbbra is megmarad. A realizmus felé haladnak a művészet egyéb műfajai is: festészet, szobrászat, zene- és színház. És ezeknek a művészeteknek a területén az orosz kultúra olyan magaslatra emelkedik, amelyen nem állt egyéb, gazdaságilag haladóbb burzsoá országokban sem. A XIX.sz. 60-as éveiben a tudományban nagy befolyásra tesz szert a filozófiai materializmus. A korszak sok híres tudósa felfogására nézve materialista. /Csernusevskij, Szecsenov, Sztoletov, Tyimirjazev, Umov, Mengyelejev/.

Abban a korszakban, amikor a jobbágytársadalom mélyén kialakul a kapitalista rend, kegyetlen osztályharc folyik. Itt nehéz a gyári parasztmozgalmat valamilyen határhoz kötni. A tények azt mutatják, hogy a XVIII.sz. utolsó harmadára esik nemcsak a J.Pugacsov vezetése alatti parasztháború, hanem az utolsó évtized mozgalmai is: a parasztmozgalmak az 1796-1797-es években a kalugai, pszkovi, kosztromai, orlovi, tveri és permi kormányzóságokban. A parasztmozgalmak megerősödése különösen a XIX.sz. 40-es éveitől válik észrevehetővé. A krími háború éveiben ezek a mozgalmak tucatjával ragadják magukkal a kormányzóságokat és az 1858-1859-es években az országban forradalmi helyzet alakult ki. A XIX.sz. 70-es éveitől megindul a sztrájkmozgalom, egy évtizeddel később a gazdasági sztrájkok a gyárakban és üze-

mekben mindennapos jelenséggé válnak.

Az ipari kapitalizmusnak, mint formációnak a kezdeti korszakát M.N.Druzsinyin az 1861-1882 évekre teszi. Ami a kezdeti dátumot illeti, semmiféleképp sem vitatható. Az utolsó dátum viszont nem helyes. Tulajdonképpen mihez is kapcsolódik ez a dátum? Csupán a "Narodnaja Volja" megsemmisítéséhez, de ez nem olyan fontos esemény, hogy fordulatot idézhessen elő az egész országban. A politikai reakció kezdetét legalábbis tíz évvel korábbra kell tenni; az ipari fejlődés területén az 1882-es év a depresszió éve volt, és az ország ipari fejlődése számára semmi jelentőset nem adott. A parasztmozgalom, a munkásmozgalom orosz kultúra fejlődésének a területén a fokozatos mozgás ugyanazon az úton járt, mint a XIX.sz. 70-es éveiben. A mi általános történeti periodizációnknak talán a narodnyik mozgalom egyes szakaszaitól kell függenie? Természetes, hogy nem.

De a XIX.sz.utolsó negyedének kétségtelenül minőségileg új sajátosságai vannak. Ez az ipari kapitalizmus kialakulásának, az árugazdálkodás kiszélesedésének korszaka, amely átfogta az alsó társadalmi rétegeket is /parasztság/ és a nemzetiségi területeket is. Éppen ezt a korszakot jellemzi Lenin "A kapitalizmus kialakulása Oroszországban" c.művében. Ebben a korszakban kezdődik a nagy munkásmozgalom, amelynek első szakasza gazdasági jellegű. Azonkívül ebben a korszakban megy végbe a marxizmus győzelme Oroszországban. A marxizmusért, mint az egyedül helyes forradalmi elméletért, Oroszország igazán megszenvedett. hallatlan szenvedések és áldozatok, soha nem látott forradalmi hősiesség, a keresések hihetetlen energiája a tanulás, a gyakorlati megpróbáltatás, csalódások, próbák, az európai tapasztalat egybevetésének félszázados történetével. /Lenin: Művei. Orosz kiad. XXV.k.175.l./

Az orosz kultúra fejlődése szintén valami minőségileg újat ad. A szépirodalom területén megtaláljuk a "tisztá művészetéhez" való visszatérést. Ha a XIX.sz.60-as éveiben a "művészet a művészetért" elve idegen volt a demokratikus értelmiség számára és ha nemesinek tartották /A.Fet., A.K.Tosztov, A.Majkov, F.Tjutsev/, most az orosz dekadencia, amely ezt a tételt vallotta, tisztára burzsoá irányzat. A költészetben ez a fordulat az 1

1890-1900-as években következett be, a prózában valamivel később, 1907 körül.

De az írók vezető csoportja, élükön Gorkijjal, hű maradt a régi demokratikus zászlóhoz. A festészetben pontosan ilyen fordulat figyelhető meg, amely kifejezésre jut a haladó realizmustól való elhajlásban és a "művészet világa" és egyéb divatos áramlatok alkotásaiban való gyönyörködésben. A publicisztikában megjelenik a burzsoá apologetika: először "a legális marxizmus", azután a "vehisták mozgalma". Végül a tudomány területén a természettudományban régebben megfigyelhető ösztönös materializmussal ellentétben visszatérést látunk az újabb formáció idealizmusához.

Mindezek az imént felsorolt jellemvonások megmutatják, hogy hová kell a kapitalizmus kialakulása korának végét helyezni. Ezek a XIX.sz. 90-es éveiben mutatkozó ipari fellendülés évei. Mint ismeretes, az ipari fellendülés épp a XX.sz. küszöbén végződött, a 90-es évek válságával. Körülbelül ebben a korszakban kezdődik Oroszországban az imperializmus kora.

Igy tehát a kapitalista formációt Oroszországban a következő három szakaszra oszthatjuk: 1780-1861, az "országos kapitalizmus" korszaka, amikor a kapitalista formáció a feudális földesuri társadalom mélyén érlelődik. A második korszak - 1861-1890-1900-as évek a kapitalizmus önállósulásának a kora, amikor az ipari kapitalizmus szilárdan a lábára áll, felszámolja a természeti gazdálkodás utolsó maradványait, a nemzeti piac soha nem látott kitágulást ér el; a harmadik korszak, az 1900-1917-es évek, az imperializmus kora, amely a kapitalista formáció felbomlásával végződött.

N.M.Druzsinyin koncepciójának elégtelenségét az is növeli, hogy a szerző, akit az általa adott periodizáció nem elégitett ki, még tovább aprózza tövű időrendi szakaszokra, amelyeket szintén "periodusoknak" nevez. "A kapitalista rend történetében a kezdeti korszakot /1760-as évek - 1789/, - írja - három kisebb szakaszra lehet tagolni: 1./ a parasztmozgalom növekedésének és a "felvilágosodott abszolutizmus" első rendszabályainak korszakára /1760-as évek - 1772/; 2./ a Pugacsov vezetése alatt álló parasztháború korára /1773-1774/; 3./ a parasztmozgalom gyengü-

lésének és a "felvilágosodott abszolutizmus" politikája felujulásának a korára /1775-1789/" [†] /1e5.1./o. A továbbiakban ezek a "periodusok" rövid határokkal tovább is mennek: 1790-1801, 1801-1811, 1812-1820, 1821-1825, 1826-1846, 1846-1848, 1848-1851, 1853-1858, 1859-1861. Ez a kiegészítő felaprózás megsemmisíti az egész skémát. Mert nem lehetséges szigorú, jól felépített periodizáció, ha mindegyik "periodus" tulajdonképpen egy tankönyv fejezeteit jelenti.

[†] L.Értesítő 41.old.

Megjelent a Voproszű Isztorii 1950.évi 1.sz-ban.

P. Bakanov: A Szovjetunió története periodizálásának alapelveiről és a kapitalista korszak kezdeti szakaszáról.

A Szovjetunió története egységes, módszertanilag következetes alapelvekre épített, többé-kevésbé kielégítő periodizálásának hiánya élénken érezhető a történettudománnyal foglalkozók körében. Vitanyitás ezzel a problémával kapcsolatban igen aktuális és pozitív jelenség.

A jelen cikk szerzője, felhasználva azt a lehetőséget, hogy résztvehet a kollektív eszmecserében, szükségesnek tartotta néhány megjegyzés megtételét azzal a periodizációval kapcsolatban, amelyet N.M. Druzsinyin ajánlott a Szovjetunió története kapitalista korszakával kapcsolatban, csupán a periodizálás alapelvét és ennek a korszaknak a kezdetét érintve.

A periodizálás elsőrendű kérdése természetesen a periodizálás alapelveinek módszertana. Sokban a választott alapelvtől függ, hogy országunk történetét első sorban az anyagi javak termelői történetének, a dolgozó tömegek történetének, a népek történetének fogjuk-e tekinteni. J.V. Sztálin rámutat hogy: " a társadalom történetét szabályozó törvények tanulmányozásának kulcsát nem az emberek fejében, nem a társadalom nézeteiben és eszméiben kell keresni, hanem abban a termelési módban, melyet a társadalom az egyes adott történelmi korszakokban a gyakorlatban alkalmaz - a társadalom gazdasági életében." ¹

Nézetünk szerint ugyanitt kell keresnünk a történeti folyamat periodizálásának alapelvét is.

Ezért nincsen igaza N.M. Druzsinyinnak, amikor azt mondja: "Hiba volna, ha a kronológiai határpontok megjelölésénél kizárólagosan a gazdasági élet változásait vennénk figyelembe: az ilyen periodizáció tisztára gazdasági jellegű volna, nem tartalmazná a történeti folyamat egyéb oldalait, nem fedné fel a felépítménynek az alapra gyakorolt visszahatását".

A szerzőnek ez a figyelmeztetése a maga teljességében és

¹ A SzK/b/P története Bp. 1949, 130-131 l.

fenntartás nélkül csupán a Szovjetunió történeti tankönyvei összeállításának szólhat, hogy ne felejtsek el a társadalmi-történeti folyamat egész sokoldalúságát és megmutassák azt a felépítmény jelenségeinek a gazdasággal való kölcsönhatásában, de távolról sem szólhat a periodizáció problémájával foglalkozó kutatóknak. E probléma kutatóját a periodizálási elv kiválasztásánál nem vezethetik csupán a társadalmi élet jelenségeinek megfigyelései, legyenek azok gazdasági, politikai vagy ideológiai természetű jelenségek. A lényegből kell kiindulnia, amely ezeket a jelenségeket létrehozta, hogy ne kövessen el hibákat a probléma megoldásában.

N.M.Druzsinyin ez alkalommal éppen ilyen hibába esett. A periodizáció alapjául a társadalmi élet egy jelenségét, az osztályharcot választotta ki és úgy állítja azt be, mint az egyedül helyes és a legtöbbet felölelő kritériumot, nem csupán a szóbanforgó korszakok tartalmának felfedezésére, hanem a kronológiai határok megállapítására is.

Igaz, hogy a társadalmi élet összes jelenségei között az osztályharc különleges helyet foglal el, mert az osztályok közötti kölcsönös viszony rányomja bélyegét a társadalom életének minden oldalára és az osztályharc tanulmányozása nélkül általában nem lehetséges a társadalmi-történeti események és a történeti fejlődés törvényeinek tanulmányozása. Az osztályharc adja meg a történelem társadalmi-gazdasági formációkra való felosztásának pontos határait, mely formációk az osztályok erőszakos cselekményei, a forradalom útján váltják egymást. De mégis maga az osztályharc már a társadalom termelőerői és termelési viszonyai közötti alapvető ellentmondások megnyilatkozása.

Végül, bár csupán a Szovjetunió története kapitalista korszakának periodizációjáról beszélünk, mégis kiindulásul egy olyan alapelvet kell választanunk, amely kiterjeszthető hazánk története legrégibb, középső és legújabb korszakaira is. Az osztályharc történeti jelenség és így a periodizáció kritériumául csupán a rabszolgatartó, a feudális és a kapitalista társadalmi-gazdasági formáció esetében, valamint a kapitalizmusból a szocializmusba való átmeneti korszakban szolgálhat.

Továbbá, az osztályharc fejlődésének elvére épített perio-

dizáció a társadalmi-gazdasági formációkon belül is lehetetlen, mivel a termelőerők fejlődésében a folyamatosság megszakadása /amikor az új termelőerők és az ezeknek megfelelő termelési viszonyok keletkezése nem az emberek előre kigondolt, tudatos cselekvése eredményeként keletkeznek, hanem ösztönszerűleg, öntudatlanul, az emberek akaratától függetlenül/ lehetséges, hogy nem esik egybe az osztályharc kiélesedésének momentumaival. Az osztályharc élesedését kiválthatja, meggyorsíthatja vagy meglassíthatja az uralkodó osztály belpolitikája. Pl. a XIX. század 50-es éveinek forradalmi helyzete nem nöött át forradalomba: annak következtében, hogy a nép a cártól kicsikarta az 1861. évi reformot.

Ennek következtében az osztályharcot nem tekinthetjük a Szovjetunió egész története periodizálása alapvető kritériumának.

Vizsgáljuk meg, hogy miképpen mutatkoznak meg az N.M. Druzsinyin által ajánlott periodizálási alapelv hiányosságai. A kiválasztott elv és a marxizmus-leninizmus klasszikusai megállapításai alapján N.M. Druzsinyin könnyen és pontosan meghatározta a kapitalista társadalmi-gazdasági formáció kezdeti és végpontját hazánk területén, valamint kijelölte az időrendi kereteket. Druzsinyin a továbbiakban a kapitalizmus fejlődésének három stádiumát emeli ki, amelyeket periodizálása mintegy kezdőpontként alapjául tesz meg. "Amikor a kapitalizmus kialakulása a prolémáját tekintjük országunkban, meg kell különböztetnünk: 1./ a kapitalista formáció kezdeményezéseit, azaz az új egyes szórványos jelentkezéseit; 2./ a kapitalista gazdasági alapot /uklad/, azaz a kapitalista elemek kialakulóban lévő összegeződését, amely felbomlasztja a régi formációt, és végül 3./ a diadalmasan uralomra jutott kapitalista formációt, amelyben megmaradnak a feudális rend maradványai. ² Azonnal felötlik, hogy nincsenek olyan ismertetőjegyek, amelyek megkülönböztetnék az egyik stádiumot a másiktól, és elsősorban az elsőt a másodiktól. Nem látszik tisztán a N.M. Druzsinyin által kiválasztott alapelv a történeti folyamat evolúciója folyamatosságának megszakadásainál sem.

A kapitalista viszonyok kifejlődésének kezdőpontjául N.M. Druzsinyin a XVIII. század 60-es éveit teszi meg.

² N.M. Druzsinyin: Az orosz társadalmi viszonyok története a kapitalizmus kialakulásához Oroszországban. L. az Értesítő 1961. évi 10. sz. 10. old.

"Ettől a pillanattól kezdve - írja - az ártermelés és pénzfor-
galom növekedésével kapcsolatban befejeződött az összes piac
kialakulásának folyamata. ³ Itt N.M.Druzsinyin ismét eltér saját
principiumától és a fordulópontot egy bizonyos gazdasági jelen-
ség segítségével állapítja meg. Szerintünk a gazdasági jelensé-
gekre való irányvétel szükségessége teljesen természetes és elke-
rülhetetlen és annál inkább szükségessé válik, minél inkább ha-
zánk történetének középső és régi szakaszához fordulunk.

Igy hát mi lehet az egyetlen, mindent felölelő periodizá-
ciós alapelv? Ilyen alapelvet a marxi-lenini elmélet ad nekünk.
Sztálin elvtárs azt mondja, hogy " a társadalom fejlődésének tör-
ténete mindenekelőtt a termelés fejlődésének története, a száza-
dok során egymást felváltó termelési módok története, a termelő-
erők és az emberek termelési viszonyai fejlődésének története." ⁴

Következésképpen a dialektikus materializmus szempontjából
a történeti folyamat összes oldalait felölelő egységes periodi-
zációs kritérium a termelési mód, mert " a termelés, a termelési
mód magában foglalja mind a társadalom termelőerőit, mind az em-
berek termelési viszonyait s ezek egységét testesíti meg az anya-
gi javak termelésének folyamatában ". ⁵

A termelési mód fejlődése lehetővé teszi, hogy megvilágít-
suk az összes felépítményi jelenségek lényegét, beépítsük azokat
az egységes történeti folyamat kristálytiszta rendszerébe, amely
magában foglalja az osztályharcot is, mint ennek a folyamatnak alap-
vető tartalmát. Hogy mennyire teljesen és milyen sokoldaluan ábrá-
zolják a történeti folyamatot egy tankönyvben, az a szerzőktől függ.
A periodizáció problémája kutatójának azonban az a feladata, hogy
helyesen kijelölje a periodizáció határait úgy, hogy azok a törté-
neti folyamat belső lényegének legátfogóbb mutatóivá váljanak.

Megkísérjük, hogy a Szovjetunió története kapitalista kor-
szaka kezdeti periódusára vonatkozólag periodizációs alapul a ter-
melőmód fejlődését vegyük. V.I.Lenin "Az ugynevezett piackérdés tár-
gyában" c.cikkében azt írta, hogy " a kapitalizmus történeti fejlő-
désében két fontos momentum van: 1./ a közvetlen termelők természeti

³ N.M.Druzsinyin id.m. Értesítő 17. sz.

⁴ A SzK/b/P története. Bp. 1949, 130. l.

⁵ SzK/b/P története. Bp. 1949, 129-130. l.

gazdálkodásának árugazdálkodássá való átalakulása és 18./ az árugazdálkodás átalakulása kapitalista gazdálkodássá". Lenin rámutatott továbbá, hogy "az első átalakulás annak következtében áll elő, hogy megjelenik a társadalmi munkamegosztás - az elkülönült, egyes termelők /N.B.: ez az árugazdálkodás határozott feltétele/ specializációja egy iparágban való foglalkozás szerint". "Kapitalizmus alatt - jegyezte meg Lenin - az árugazdálkodás fejlődésének azt a stádiumát értjük, amikor nem csupán az emberi munka termékei válnak áruvá, hanem magának az embernek a munkaereje is".⁶

Ezek szerint a kapitalizmus fejlődésének első stádiuma az árutermelés, a második pedig a kimondott kapitalista termelés volt. Az elsőből a másodikba való átmenet alapvető jele az ember munkaerejének áruvá való átalakulása.

Ennek megfelelően, amikor a kapitalizmus keletkezésének problémáját vizsgáljuk országunkban, a következő három szakaszt kell megkülönböztetnünk: 1./ az egyszerű árutermelési mód, amelynek alapvető ismertetőjele a feudális pénzjáradék és a többé-kevésbé fejlett belső piac. 2./ Manufakturális termelőmód: egyszerű árutermelés a mezőgazdaságban és kapitalista árutermelés az iparban. Alapvető ismertetőjele a szabad munkapiac, amelyet a feudális társadalmi viszonyok korlátoznak, és a viszonylag fejlett belső piac. 3./ Kapitalista termelőmód mind az iparban, mind a mezőgazdaságban, amelynek alapvető ismertetőjele a szabad munkaerőpiac a nemzetgazdaság valamennyi ága számára és a kialakult összoroszos piac vele együtt a világpiac is.

Magától értetődik, hogy az első két periódus a feudális korszakba, az utolsó pedig a kapitalista korszakba tartozik. A termelőmód fejlődése minden egyes vázolt szakaszának világosan megmutatkozó új jelenségek felelnek meg a termelési viszonyok területén.

Az első szakaszban széles keretek közt folyik a függőségben lévő parasztok rétegeződése, amely már a természeti gazdálkodás tulajdona korában megkezdődött. A terményjáradéknak pénzjáradékká való átalakulása, az iparágak és a kereskedelem kifejlődése arra vezet, hogy vagyontalan napszámosok pénzért dolgozó rétege jelenik meg a történelem színterén. Ugyanakkor a pénzben történő urbérfizetésre kötelezett parasztoknak nagyobb lehetőségei nyílnak arra, hogy

⁶ Lenin: Összes művei oroszul. I.k. 77.1. IV.kiad.

önálló gazdaságot fejlesszenek ki s a kereskedelem és ipar segítségével meggazdagodjanak, nem zárva ki a kevésbé tehető parasztok egyenes kizsákmányolását sem. "Ilymódon megszületik köztük lassanként annak lehetősége, hogy bizonyos vagyont gyűjtse-
nek és saját maguk jövőendő kapitalistákká alakuljanak át" ⁷

A pénzviszonyoknak magasabb formái is kialakulnak, mint a feudális pénzjáradék, amely a parasztnak a feudális földesurhoz való tradicionális, szokásszerű jogviszonyain alapszik: ilyen a "urbérmegváltás" valamint a telkek, az ipar és a kereskedelem "megváltása". Ezek a viszonyok már szerződésen alapulnak, amikor is a szerződő felek kölcsönösen szabadok. Változások jönnek létre a jobbagyság szociális strukturájában is; a parasztság osztályozásának jogi ismertető jege átadja helyét a gazdasági ismertető jegynek, megjelenik a "tehető" és kereskedő-iparúzó parasztréteg.

A második szakaszban a felhozott jelenségek fejlődése folytatódik a termelési viszonyok területén, de rajtuk kívül új jelenségek is észlelhetők. Ilyen az ember munkaerejének szabad áruba bocsátása. A társadalom szociális strukturájában új osztályok jelennek meg - a proletariátus és az ipari burzsoázia. Lassanként egyre komplikáltabb lesz a történeti folyamat tartalma, észrevehető eltolódások állanak be a felépítménybe, az államhatalom formáiba, a politikába, az ideológiába, az osztályharcba.

A történelmi fejlődés különféle szakaszaiban a felépítmény egyes jelenségei erősebben kidomborodnak és háttérbe szorítják a többiek jelentőségét. Ezenkívül a politikai és ideológiai felépítmény visszahatást gyakorol az alapra. A belpolitika nagy eseményei; a háborúk mint ugyanennek a politikának más eszközökkel való folytatása; az osztályharc minden formája, beleértve a társadalmi eszmék harcát is - mindezek a jelenségek a társadalom termelőerői és termelési viszonyai közötti ellentmondás egységét és harcát tükrözik és nemcsak megmagyarázhatók a dialektika e törvényével, hanem a történeti folyamat általános rendszerébe is könnyen beleilleszthetők.

Ebből az következik, hogy a Szovjetunió története részlete-

⁷ Lenin: Összes művei oroszul. III.k. 144.l. /Lenin Marx Tőkéjét idézi/.

sebb periodizációja a kapitalizmus fejlődésének fentvázolt szakaszain belül kiegészíthető és konkretizálható a legmegfoghatóbb történeti jelenségek, sőt felépítményi jelenségek alapján is. Ez egyáltalán nem sérti meg a történelemnek a termelőmód fejlődésén alapuló felosztási elvét, azzal a feltétellel, ha a történeti fejlődés minden egyes szakaszát világosan és határozottan úgy jellemezzük, mint egy bizonyos termelési mód korszakát, amely különbözik a megelőző és a következő korszak termelési módjaitól.

Szerintünk ugyanasak korai volna még a kapitalizmus fejlődésének szakaszait a feudális társadalom méneiben, szilárd kronológiai keretek közé szorítani. Az adott esetben elégséges relatív periodizációval dolgozni: fél, negyedévszázadokkal vagy évtizedekkel, miközben csupán a belső tartalom jellegzetességeivel határozzuk meg azokat.

N.M.Druzsinyin, amikor az általa elfogadott periodizáció kronológiájának viszonylagosságáról beszél, helyesen jegyzi meg, hogy azok a történészek által végzett kutatásoktól és rendelkezésre álló bizonyító anyagtól függenek.

Ez a megjegyzése különösen illik az oroszországi kapitalizmus keletkezésének második szakaszára. Közismert, hogy a XVII.század sőt a XVIII.század gazdaságtörténete is viszonylag gyengén van feldolgozva, amire jellemzők azok a még most is tartó viták, amelyek az "összorosz piac" problémája körül forognak. E probléma helyes megoldása világosságot fog deríteni nem csupán a gazdaság- hanem a politikai történet kérdéseire is.

Az összorosz piaccal kapcsolatos kutatásokban mutatkozó hézag és a kutatók által elkövetett hibák megmutatkoztak a N.M.Druzsinyin által javasolt periodizációban is. Mellőzi a kapitalizmus fejlődésének első stádiumát, és a Szovjetunió története kapitalista korszakát a kapitalizmus fejlődésének második stádiumával kezdi, amelyet kapitalista alapnak /uklad/ nevez. Ennek az alapnak keletkezési idejét N.M.Druzsinyin 1760-ra teszi, mely év az összorosz piac kialakulási folyamatának befejezése lenne. E folyamat befejezéséül a belső vámok 1754-ben történő eltörlését veszi, vagyis egy jogi aktust. Druzsinyinnak ez a megállapítása világosan ellene mond Lenin megállapításának, aki szerint az összorosz piac csak a kapitalizmus idejében alakul ki.

Ezenkívül közismert, hogy Oroszország történetének új periódusát Lenin kb. a XVII. századra teszi, amikor a feudális széttagoltságban élő földek és fejedelemségek egyesítése folyamatának vezetői és gazdái a kereskedelmi tőkéssek voltak és amikor a nemzeti kapcsolatok megteremtése nem volt más, mint burzsoá kapcsolatok megteremtése.⁸ Következésképpen tehát Druzsinyin kettős hibát követ el, ami abból folyik, hogy nincs még megoldva az orosz piac problémája.

Ezzel kapcsolatban meg kell vizsgálnunk ennek a problémának a megoldásában elkövetett hibákat és ferítéseket, de e kritikai eljárás előtt röviden ki kell fejteni a Marx-Lenin elméletet a piacról általában és az oroszországi piacról különösen.

- - - -

A piac, mint a társadalmi munkamegosztás és az árutermelés kifejezése, a leglényegesebb objektív kritérium a feudális és kapitalista társadalom gazdaságtörténetének tanulmányozásánál. A belső piac kialakulásának folyamata ugyanis alapvető ismertetőjele az új termelőerők és társadalmi viszonyok kialakulásának. Ebben jut kifejezésre a gazdasági élet egyes elemeinek reális kapcsolata és az áruképesség, mint a gazdasági tevékenység alapvető ismertetőjele. Marx ezt mondta: "minden fejlett és árucseré által közvetített munkamegosztás alapját a város és falu elkülönülése alkotja. Azt lehet mondani, hogy a társadalom egész gazdaságtörténete ennek az ellentétnek a mozgásában összegeződik."⁹ Marxnak ezt a széleskörű általánosítást felhasználva azt mondhatjuk, hogy a piac fejlődésében és állapotában / minden egyes adott időszakban / összegeződik a társadalom egész gazdaságtörténete.

A természeti gazdálkodás bomlása és az áru- és pénzviszonyok kifejlődése Oroszországban a jobbágyság kegyetlen feudális kizsákmányolásának feltételei között, gazdaságon kívüli kényszer útján ment végbe, és ez a kizsákmányolás nem csupán az egyes feudális urak részéről, hanem az állam részéről is fennállt. A paraszt, mint közvetlen termelő, nem volt tulajdonos, hanem a termelési eszköznek csupán birtokosa volt és egész többletmunkája jogilag a földtulajdonost illette. A kérdés most az, hogy honnan vette a jobbágy

⁸ Lenin: Összes művei oroszul. I.k. 137-138 l.

⁹ Marx: A Tőke. Bp. 1949, 380-381.l.

a pénzt és miként nyílt lehetőség a természeti gazdálkodásban áru termelésére? Erre a kérdésre kimerítő választ adott Marx, amikor a kapitalizmus előtti járadék keletkezését vizsgálta: "Általában a vagyon önállóan kifejlődhet és relatív gazdagság halmozódhatik fel a robotszolgáltatásra kötelezettek vagy jobbágyok körében".¹⁰ Vagyonfelesleg keletkezésének lehetősége a jobbágyoknál, mint azt Marx megmagyarázza, a kötelezettségek és az urbér meghatározott normáinak megállapításánál érvényrejutó szokásokban és tradíciókban rejlik, amelyeket idővel törvény rögzített le. A társadalmi uralkodó része, amely saját érdekei miatt betartotta a tradíciók által megállapított adózási normákat, hosszabb-rövidebb időre változatlanul megőrizte azokat. Ugyanakkor azonban a közvetlen termelő munkájának termelékenységéje megnövekedett különféle munkaeljárások és tapasztalatok felgyülemelése következtében. A munka termelékenységének növekedése a szolgáltatási normák változatlanlarsága mellett arra vezetett, hogy a többletmunka eredményének egy része a parasztnál maradt. Fokozatosan lehetővé vált számára az árutermelés. Ilymódon megjelent: "bizonyos gazdasági fejlődés lehetősége, amely természetesen a többé-kevésbé kedvező körülményektől függött".¹¹

A szokás és a tradíció azonban mint sporadikus és gyorsan muló jelenség, nem játszhatott döntő szerepet a jobbágygazdaság gazdasági fejlődésében a természeti gazdálkodástól az árugazdálkodás felé. "Az árugazdaság alapja a társadalmi munkamegosztás",¹² amely kifejezésre jut a piacra dolgozó kézműipari termelés fejlődésében, ennek a földműveléstől való elválásában és a városokban való összpontosulásában.

A piac mint az állandó csere rendszere, már állandó árutermelést tételez fel. Lenin a "Az ugynevezett piackérdésről" c. cikkében azt írta, hogy "a piac" fogalma teljesen elválaszthatatlan a társadalmi munkamegosztás fogalmától - mint Marx mondja - "minden árutermelés általános alapjától". "A piac ott és olyan mértékben jelenik meg, ahol és amilyen mértékben megjelenik a társadalmi

¹⁰ Marx: A Tőke oroszul. III.k. 698.1.

¹¹ U.o. 699.1.

¹² Lenin: Összes művei oroszul. III.k. 15.1.

munkamegosztás és az árutermelés. A piac nagysága elszakíthatatlanul össze van kötve a társadalmi munka specializálódásának fókával".¹³

A továbbiakban Lenin megjegyzi hogy "a munkamegosztással általában közvetlen kapcsolatban áll... a területi munkamegosztás, az egyes területek specializálódása egy bizonyos termék előállítására".¹⁴

Ennek igen nagy jelentősége van az orosz állam szempontjából, amely területileg megnövekedvén a legkülönbözőbb természeti feltételekkel rendelkező területeket egyesítette: az egyiken sok az erdő és a vadállat, a másikon a szarvasmarha, a harmadik agyagos vidék, vaselőfordulásokkal, sórétegekkel. Ezeken a helyeken a természeti feltételek határozták meg az iparágak jellegét. Így fejlődött ki a territoriális munkamegosztás az alakulásban lévő soknemzetiségű államban. Az egyik vidék nem létezhetett a másik nélkül, a távoli fogyasztóknak szüksége volt közvetítőkre.

Ilyen közvetítőkké váltak a felvásárló kereskedők. Éppen ők segítették elő a kereskedelem további kiszélesítését. Segítségükkel "felvevő piacok" "nem a kis falusi piac vagy vásár lesz, hanem az egész terület, majd az egész ország, sőt néha más országok is".¹⁵

A kereskedők, amikor nagy mennyiségben összevásárolták a különféle készítményeket vagy nyersanyagot, a kis és esetleges eladást nagybanivá és rendszeressé változtatták. Tevékenységük azonban csupán külső mutatója volt a fejlődő piacnak, amelynek gyökerei mindig a munkamegosztásba és az áruváltakodásba nyultak vissza.

A piac kifejlődéséhez hozzájárult a parasztság rétegződési folyamata is, mivel "a parasztság differenciálódásának folyamata ugyanakkor a naturálgazdaság árugazdasággá válásának folyamata... piac ugyanis nem a fogyasztás növekedése következtében keletkezik, hanem a naturális fogyasztásnak /legyen bár az nagyobb/ pénzbeli, vagyis fizetőfogyasztássá /legyen bár kisebb/ átalakulása folytán".¹⁶ Mászavakkal: a paraszt, aki bekerül az árutermelésbe és a pénzgazdálkodási viszonyokba, néha csupán azért adja el munkájának termékeit,

¹³ Lenin: Összes művei oroszul. I.k. 83-84.l.

¹⁴ Lenin: Összes művei oroszul. III.k. 377.l.

¹⁵ U.o. 288.l.

¹⁶ U.o. 135.l.

mert szüksége van pénzre és később ő maga ismét a piachoz fordul ugyanazokért a termékekért. A parasztság rétegződési folyamatában döntő jelentőségű volt a pénzjáradék.

Lenin azt mondja, hogy "már a természeti gazdálkodás uralma idején, a függőségben lévő parasztok önállóságának első alkalommal történt kiterjesztésénél, megjelennek differenciálódásuk csirái. Ezek a csirák fejlődni azonban csak a járadék következő formája mellett, a pénzjáradék mellett tudnak, amely egyszerűen megváltozott formája a terményjáradéknak. A közvetlen termelő a földbirtokokosoknak nem termékeit, hanem ezeknek a termékeknek az árát adja át".¹⁷ Emellett "a pénzjáradék 'a kereskedelem, a városi ipar és általában az árutermelés jelentős kifejlődését és ezzel együtt a pénzforgalom kifejlődését tételi fel'".¹⁸ ~~az~~ szavakkal: maga a pénzjáradék az árutermelési és pénzforgalmi viszonyok kifejlődésének következménye. De amikor mint a társadalmi viszonyok formája jelenik meg, meggyorsítja a piac fejlődését a régi alapokon. A közvetlen termelő továbbra is a földnek tradicionális birtokosa, de "ez az alap itt bomlásnak indul". A jobbágy, aki pénzben köteles az urbért fizetni, szorosabb kapcsolatba lép a piaccal. A természeti gazdaság áruképessege függetlenül nő termelékenységeinek növekedésétől, már csak azért is, mert a feudális adminisztráció nyomása alatt, amely a pénzjáradék pontos fizetését követeli, a paraszt kénytelen áruvá változtatni nem csupán a többletterméket, hanem igen gyakran a szükséges termék jelentős részét is.

Igy tehát az árutermelés kategóriája a piac, amelynek fejlődési alapja a társadalmi munkamegosztás előrehaladó növekedése. Lenin így határozza meg ezt a kategóriát: "a piac nem más, mint ennek a munkamegosztásnak és az árutermelésnek a kifejezése".¹⁹

Mit kell értenünk az "összorosz piac" kifejezés alatt? Melyek az összorosz piac keletkezési folyamatának időbeli kezei?

E kérdés megválaszolásának kiinduló elméleti tétele Leninnek az a megállapítása, amely szerint "a területeknek, a földek-

¹⁷ Lenin: Összes művei oroszul. III.k. 143.1.

¹⁸ U.o. /Lenin Marx Tőkéjét idézi/.

¹⁹ Lenin: Összes művei oroszul. I.k. 92.1.

nek és a fejedelemségeknek egy részbe való összeolvadása" "a területek közti csere erősödésével, a lassanként növekvő áruforgalommal, a kis helyi piacokból egy összorosz piaccá való koncentrációjával jön létre.²⁰ E nem a XVII. század jellemzésére szolgáló statikus észrevétel, amint azt N.L. Rubinstein igyekszik ábrázolni, hanem erősen dinamikus meghatározása az orosz belső piac fejlődése három szakaszának a feudális fázisok összeolvadása pillanatáig, amely kb. a XVI. században jött létre.

Már Leninnek fent idézett megállapításából világossá válik, hogy a belső piac kialakulásának folyamata gyökereivel még a feudális széttagoltság korába nyúlik vissza, amikor lassanként, de feltartoztathatatlannul kialakultak a feudális viszonyok következtében széttagolt földeknek egy egységes egészbe való egyesülésének feltételei. Lenin azt mondta, hogy a piac mint a munkamegosztás az árutermelés kifejezése hozta létre az összeolvadást. Következésképpen az egyesülés folyamatánál előbb jött létre. Ez egyuttal felelet is a pia keletkezés kérdésére.

Lenin az összorosz piac kialakulása alatt egy hosszú folyamatot értett, amely a természeti gazdálkodás idején az egyszerű árucserével és az egyszerű árugazdálkodás idején az áru-termeléssel és a pénzforgalommal kezdődött és amely lebontotta a feudális földek árait. Ennek eredményei voltak azok az egyezmények, amelyek a feudális fejedelemségek kötöttek kereskedelmi ügyekben az egyes földek között "határ nélkül". Ilyen volt például Novgorodnak Tverrel 1365-ben kötött szerződése, amely lehetővé tette a novgorodiaknak "a határnélküli szabad utat Tveren és a tveri adminisztratív területen keresztül"; később bevezették az egységes pénzt, mértékeket, súlyokat és végül felszámolták a feudális vámokat. Az egyes helyi kispiacok összorosz piaccá tömörültek. Az összorosz piac kialakulásának ez a hosszú folyamata csak a kapitalizmus alatt fejeződött be. "A kapitalizmus - írja Lenin - összevonja ezeket a /kis helyi P.B./ piacokat, egyesíti azokat egy nagy nemzeti, majd világpiacban".²¹ Ez a felelet arra a kérdésre, hogy mikor alakult ki

²⁰ Lenin: Összes művei oroszul. I.k. 137.1.

²¹ Lenin: Összes művei oroszul. III.k. 334.1.

az összorosz piac.

Következésképpen, amikor a XVI-XVII.századi, sőt amikor a XVIII.századi piacot vizsgáljuk, a kis helyi piacok összorosz piaccá való koncentrációjának csak bizonyos fokáról beszélhetünk, nem pedig kialakulásána kezdetéről vagy végéről.

A helyi piacok XVII.századi koncentrációs fokának jellemzésére véleményünk szerint megfelel Bazilevics formulázása: "A XVII. század közepén alakul ki az összorosz piac, mint az egyes vásáro-
rok és piacok közti kapcsolatok többé-kevésbé állandó rendszere"²²

Az összorosz piac kialakulásának kérdése elszakíthatatlan kapcsolatban áll az orosz állam politikai-hatalmi formájának kérdésével. Az első kérdés megoldása nélkül nem lehet helyesen felelni a másodikra. A piac kifejlődése előkészítette a gazdasági alapokat a feudális széttagoltságban élő földeknek egy egészben való politikai egyesítéséhez. Az orosz állam fejlődésének sajátosságai azonban a történeti színpadra dobtak egy másik tényezőt, amely meggyorsította a nemzeti állam kialakulásának folyamatát. Ez a tényező az idegen támadások ellen való védekezés szüksége volt. Sztálin elvtárs rámutat, hogy "... Európa keletén... a nemzetek kialakulása és a feudális széttagoltság felszámolása nem esett egybe időben a központosított államok kialakulásának folyamatával". Magyarországon, Ausztriában és Oroszországban "nem volt még kapitalista fejlődés... ugyanakkor amikor a törökök, mongolok és más keleti népek elleni védekezés érdekei megkövetelték olyan centralizált államok azonnali kialakítását, amelyek képesek feltartóztatni a támadás erejét."²³

Következésképpen tehát az egységes összorosz piac kialakulása az ősi orosz földeken is kezdett elmaradni a centralizált állam kialakulásának folyamatától.

Abban a mértékben, ahogy a nemzeti állam átalakult soknemzetiségű állammá, a piac szerepe relative csökkent az ország gazdasági egyesítésében. A kevésbé fejlett népek politikai alá-

²² Bazilevics: Merkantilista elemek Alekszej Mihajlovics kormánya gazdaságpolitikájában. Usonüje zapiszki MGU. 41.k.1940.4.1.

²³ Sztálin: Összes művei oroszul. V.k.23.1.

stése és területeiknek becsatolása gyorsabban ment gazdasági gyűléstüknél. Az orosz állam, majd az orosz impérium soknemzetű államot alkotott "egy fejlettebb nemzettel az élen és több elmaradt, kevésbé fejlett nemzettel, amelyek politikailag majd gazdaságilag alá voltak vetve az uralkodó nemzetnek."²⁴

Az orosz állam gyors területi növekedése és hatalmas orosz impériummá való átalakulása rányomta bélyegét a piac fejlődésére. A kialakulásban lévő oroszországi piacrendszerben egyre újabb és újabb területek kapcsolódtak be. A különféle termékek termelői közötti távolságok megnöttek, tökéletesebb közlekedési eszközökre volt szükség. A kereskedelmi tőke nem engedett ki pénzt a forgalomból a termelés számára. A nemesség nem kapitalizálta felhalmozásának egy részét sem, Ilymódon tehát, akinek pénze volt, nem törődött a technika fejlesztésével, az adott esetben a közlekedési eszközök tökéletesítésével. Azok az állami intézkedések, amelyeket I. Péter hozott a vízi közlekedés lehetőségeinek kiterjesztésére, nem voltak kielégítőek. Ennek következtében a közlekedési eszközök alaposan elmaradtak a belső piac szükségleteitől és fékezőivé váltak a kapcsolatok további érényülésének. Ennek a féknek az eltávolítására a XVII-XVIII., sőt a XIX. század első negyedében uralkodó feudalizmus körülményei között nem volt lehetőség. A távolság csak a nagy pénzösszegek birtokosai és a hitelt igénybevevő kereskedők és iparosok számára nem lehetett akadály.

A XVI-XVII. és a következő századok piaca nemcsak mennyiségileg, hanem minőségileg is különbözött a megelőző századok piacaitól. A piaci áruforgalomban egyre nagyobb szerepet kezdett játszani a felvásárló kereskedő, akinek a forgalomban a közvetítés lett a specialitása. Engels ezzel kapcsolatban a következőket mondta: "a munkamegosztás legelső következménye a termelésnek a forgalomtól való elválása, külön kereskedő osztály kialakulása lett... Ezzel létrejött a kereskedelmi kapcsolatoknak olyan lehetősége, amely túlnyúlt a legközelebbi körzet határain, - egy olyan lehetőség, amelynek valóra váltása a létező közlekedési eszközöktől, az utaknak a politikai viszonyoktól függő megbízhatóságától... és a kapcsolatok számára hozzáférhető területen a szükségleteknek a megfelelő kultúrfoktól függő nagyobb vagy kisebb fejlettségi fokától függött."²⁵

²⁴ Sztálin: Összes művei. V.k. 34.1.

²⁵ Marx-Engels: A német ideológia oroszul. 1934. 43.1.

A kereskedelmi tőke a XVII.században elkülönült, mivel "létezése számára nem szükséges más feltétel azokon kívül, amik az egyszerű árutermeléshez és pénzforgalomhoz szükségesek. Vagy talán helyesebb úgy mondani, hogy az utóbbi a kereskedelmi tőke létezésének feltétele".²⁶

A kereskedelmi tőke ~~általában~~ kettős szerepet játszott. A forgalom területén szerepe progresszív volt, progresszíve hatott a helyi piacoknak egységes összorosz piaccá való koncentrációjára. "Amikor a kapcsolatok egy külön osztály kezében összpontosulnak és amikor a kereskedő segítségével a kereskedelem kiterjed a város legközelebbi körzetén túlra, akkor kölcsönhatás keletkezik a termelés és a forgalom között. A városok összeköttetésbe lépnek egymással az egyik városból a másikba szállítanak új munkaeszközöket s a termelés és a forgalom /megszervezésének/ szétválása új termelési megosztást hoz létre az egyes városok között. Így minden egyes város néhány főiparág üzéséhez kezd. Lassanként kezd eltűnni a kezdeti helyi korlátozottság".²⁷

A termelés területén a kereskedelmi tőke konzervatív szerepet játszott. Amikor a kereskedő a kistermelőt magának alárendelte, és névlegesen meghagyta önállóságát, nem változtatta meg a termelési módot, hanem konzerválta és saját létezésének szükséges feltételeként őrizte azt. Az árutermelés területén a kistermelő elkerülhetetlenül függőségbe kerül a kereskedelmi tőkétől a nagy, tömeges piacra dobásnak a kis megosztott piaci elhelyezés fölötti tiszta gazdasági fölénye folytán. Marx, amikor a XVII. századi angol Indiában tett kereskedelem hatását összehasonlította az ázsiai országokkal folytatott orosz kereskedelemmel, ezt írta: "Az angollal ellentétben, az orosz kereskedelem érintetlenül hagyja az ázsiai termelés gazdasági alapját."²⁸

²⁶ Marx: A Tőke oroszul. III.k. 291-292.1.

²⁷ Marx-Engels: A német ideológia. 43.1.

²⁸ Marx: A Tőke oroszul. III.k. 299-300.1. Engels jegyzetében hozzászól: "Ez is kezd megváltozni attól kezdve, hogy Oroszország hatalmas erőfeszítéseket tesz saját kapitalista termelésének fejlesztésére, amely kizárólag a belső és a határos ázsiai piacra számít."

Igy tehát nekünk a kereskedelmi tőke szerepét csak mint a fejlődő piac külső megnyilatkozását kell vizsgálnunk, mely piacnak alapja a munkamegosztás és az ártermelés marad. Ellenkező esetben elkerülhetetlenek azok a hibák, amelyek a kereskedelmi tőke szerepének tulzásához vezetnek, amelyek a Pokrovszkij "iskola" álláspontjához való visszatérést jelentik.

Az orosz piac keletkezésének folyamata hosszú időre nyúlik el és ebben rejlik fejlődésének sajátossága. E folyamat a feudálizmus politikai és gazdasági uralmának komplikált feltételei mellett ment végbe. Gyökereivel az egyszerű ártermelésbe nyúlik, koronájával pedig a kapitalizmusba. Ennek folytán a piac tanulmányozása közben igen lényeges megtalálni azt a határvonalat, amely az egyszerű ártermelés kapitalista termeléssé való átalakulásának kezdőpontját jelenti, nehogy a kapitalista formációnak a XVII.században való keresése jusson eszünkbe.

Lenin "A kapitalizmus fejlődése Oroszországban".c.zseniális munkáját az orosz piac kialakulása utolsó szakaszának - a nagyipar belső piaca kialakulásának szentelte és ezt a kérdést nemcsak elméletileg dolgozta ki klasszikus formában, hanem bemutatta annak történetét is. Ugyanakkor azonban a marxista történészek elé azt a feladatot állította, hogy az orosz piac kialakulását fejlődésének első szakaszaiban vizsgálják, vagyis az egyszerű árugazdaság belső piaca kialakulásának folyamatát kutassák. Ennek a problémának a megoldására Lenin elegendő elméleti utmutatást adott.

- - -

A szovjet történészek eddig ezt a problémát nem dolgozták ki. Igaz, hogy az utolsó évek folyamán a kutatók érdeklődése megnőtt ezzel a témával kapcsolatban, az elvégzett munka nagyrésze azonban a belső piac egyes kérdéseinek kutatására vonatkozik. A kutatók rendszerin nem kapcsolják össze ezeket a problémákat az orosz piac nagy problémájával és ami a legfontosabb nem mennek túl a forgalom keretein. ~~Kutatásuk~~ a feudális társadalom alapvető gazdasági sejtjének, a votcsinának¹ tanulmányozását, amelyben kifejlődtek és elpusztultak a régi, megszülettek és kifejlődtek az új társadalmi viszonyok.

Az orosz piac kutatóinak érdeklődése főleg a forgalom területére irányul. Főképpen az egyes piacok vagy az egész ország örökbirtok.

áruforgalmát, a kereskedők tevékenységét, a kereskedelmi kapcsolatok határát vizsgálják a belső és a külső piacokon, az áruajták és termelési helyük iránt érdeklődnek. A legjobb esetben a piac ezen külső megjelenési formáin keresztül kísérlik meg megállapítani a társadalmi munkamegosztás és az árutermelés növekedésének meglétét és fokát.

Az összorosz piac tanulmányozása területén az objektivista kutatási mód dominál. Ez az alapvető hiba az összorosz piac problémájának kidolgozásában és ez késlelteti helyes megoldását.

K.G. Mityajev "A szmolenszki piac forgalma és kereskedelmi összeköttetései a XVII.század 70-es éveiben" ²⁹c. munkájában igen meggyőzően ábrázolja Szmolenszk kereskedelmi kapcsolatainak hálózatát. Egyrészt Szmolenszket úgy mutatja be, mint a területi piac központját, amelyhez a kis városi piacok fonala vezet. Ezekhez a városokhoz pedig bizonyos falusi körzetek vonzódnak. Másrészt pedig Szmolenszk eléggé szoros kereskedelmi kapcsolatban áll más hozzá hasonló nagyvárosokkal. Mindennek eredményeképpen tiszta kép alakul ki: a területen működő kispiacok összességéből tevődik össze a nagypiac forgalma, amelyet viszont megerősít és kiterjeszt a többi területek kereskedelmi központjával és a külföldi piaccal való kapcsolata. Elmondhatjuk, hogy ebben a rendszerben látjuk az áru mozgását legalulról, a közvetlen termelőtől egészen a nagy területi és exportpiacig.

A szerző azonban nem aknázza ki az összes lehetőségeket, amelyeket számára a felhasznált vámkönyvek nyújtottak. Ő maga hangsúlyozza, hogy a szmolenszki vámkönyvek segítségével az áruforgalom és a kereskedelmi kapcsolatokon kívül meg lehet állapítani az áruajtákat és a kereskedéssel foglalkozók szociális összetételét is. Éppen ezek azok a részletek, amelyek fényt vetnek a piac alapjára, a munkamegosztásra és az árutermelésre. K.G.Mityajev a területi piacot tanulmányozva, majdnem eljutott az alapokig, de ezek kutatásáról lemondott. Csupán a piac külső megjelenési formáit nézte és ezzel eltért a piac kutatásának és elméletének marxi-lenini módszerétől.

J.I.Zaozerszkaja "A középső Volgavidék városi kereskedőne-

gyedeinek kereskedelmi és iparága: a XVII-XVIII. században".³⁰ Munkája kutatási alapjának azokat a kereskedőnegyedek kereskedelmi és iparágairól szóló "bevallásokat" tette meg, amelyeket a kereskedők 1704-ben adtak a vajdának I. Péter kormányának kövételére. Rámutatott arra, hogy a kereskedelmi világ egyik vagy másik képviselője "jómóduságának" és kereskedelmi-ipari jelentőségének megállapításánál a XVII. század végén és a XVIII. század elején a kormány és a társadalom szemében az számított, hogy volt-e a kereskedőnek elárúsító helye "a kikötőkben és a vásárokon", volt-e "üzeme vagy más a kereskedésen kívüli ipara", - és ezzel a kritériummal közelítette meg a középkori városok kereskedőnegyedeinek kereskedését és ipáját erre építette kutatását.

A kereskedők, amint az Zaozerszkaja tanulmányából kitűnik, gyakran panaszkodtak eladósódásukra. Majnem minden kereskedő ki ebből eltérésekkel a kazáni kereskedő-céh tagjának, Igumnovnak a szavait ismételte: "Ha nekünk nem volnának ilyen adóságaink, akkor nem volna lehetőségünk árukkal kereskedni". Ezen az alapon a szerző felállítja és bizonyítja az állítást, hogy a kereskedelemmel és iparral foglalkozók körében nagy volt a pénzhiány. Bár nem tagadjuk az általános pénzhiány meglétét országos viszonylatban, nem osztjuk Zaozerszkaja nézőpontját abban, hogy "a kereskedőkkel kapcsolatban, sőt a távolsági kereskedők és a kereskedő-céhek esetében is korrigálnak kell kapitalista nézőpontunkat" szóló nézeteinket."³¹ Először is ez ellene mond Lenin következő megállapításának: "Az egyes emberek kezeiben az árugazdálkodás következtében felhalmozódott 'megtakarítások' tőkévé válnak, kezdetben 'a felvásárló kereskedők' és a kereskedők monopolizálják a piacot annak következtében, hogy csupán ezen 'megtakarítások' birtokosainak vannak meg a nagykereskedelemhez szükséges eszközei, amelyek lehetővé teszik, hogy kivárhassák az áru távoli piacokon történő realizálását."³²

Másodszor, meg kell világítanunk azt, hogy miből álltak azok az adóságok. A szerző például Mikljajev kereskedő adóságaira hi-

³⁰ Pjotr Velikij c. gyűjtemény. I. k. M. 1947, 214-225. l.

³¹ U. o. 234. l.

³² Lenin: Összes művei oroszul. I. k. 1920.

vatkozik.³³ Kitűnik, hogy egy 116 rubeles pénzösszezen kívül a többi, eléggé jelentős, több ezer rubelt kitevő összegek áruadósságot képeztek. Ezek "az adósságok" mindenekelőtt a készpénznélküli elszámolásnak, vagy pedig a kereskedők közötti fizetési közvetítésnek különleges formái lehetnek. Távoli vidékeken az egyik kereskedő a másik helyett áruval vagy pénzzel fizetett. Amikor ezt a szolgálatot megteszik egymásnak, megszabadulnak a távoli utazásoktól. Ezenkívül a kereskedelmi hitelműveletek mindig egyenes arányban álltak a forgalom nagyságával és a kereskedők kereskedelmi kapcsolatainak szélességével.

Harmadszor, meg kell jegyezni, hogy Kozerszkaja olyan okmányokat vizsgált meg, amelyek teljesen szubjektív adatokat tartalmaztak. A kereskedők tudták a bevallások összeállításának célját. Az pedig, hogy a bevallások készítői tudták-e vagy egyáltalán akarták-e a kereskedők állításait ellenőrizni, az nagyon is kétséges. Az okmányok fetiszizálása kritikátlan felhasználásuk a burzsoá objektivizmus egyik ismertetőjele és ez kétségtelenül leszállítja Zaozerszkaja munkájának értékét.

Objektivista korlátoeltságban szenvednek többé-kevésbé az olyan munkák is, mint N.I.Privalova "Kaszimov város kereskedőházai a XVII.század közepén"³⁴, Sz.I.Szakovics "Kiskereskedelem Moszkvában a XVII.század végén"³⁵, K.V.Bazilevics: "Velikij Usztyug a XV.század közepén"³⁶ és több más munka, nem is beszélve a korábban megjelent művekről. Mindezek a munkák a piac külső megjelenési formáit vizsgálják: az áruforgalom növekedését, az árufajtákat, a kereskedelmi tőke koncentrációját, a kereskedelmi kapcsolatok szűkülését és bővülését. A kutatók a piac alapjainak fejlődésére, - a munkamegosztásra és áruteremtésre vonatkozó következtetéseiket gyakran a piac külső ismertetőjelei alapján vonják le, vagyis a történeti jelenségeket ismét fejüktetejére állítják, - és a tanulmányozott anyag rabjaivá válnak.

³³ Pjotr Velikij o.gyűjtemény. I.k. 225-226.1.

³⁴ Isztoricseszkije Zapiszki. XXI.k. 1947, 105-133.1.

³⁵ U.o. XX.k. 1946, 130-149.1.

³⁶ U.o. XX.k. 1946, 130-149.1.

Ezzel mi egyáltalán nem szándékozunk kisebbiteni az említett publikációk jelentőségét, mint széleskörű általánosításokra szolgáló anyagét, de hangsúlyozni kívánjuk, hogy értékük nagyobb lenne, ha a kutatókat az a gondolat vezetné, hogy a piacot az orosz népgazdaság és társadalmi-gazdasági élet különféle oldalainak fejlődésével való kölcsönös kapcsolatában mutassák be.

Az oroszországi piac témájáról szóló munkák sorában külön helyet foglal el Bahrusin "Az 'összoroszági piac' előfeltételei a XVI. században" ³⁷ c. tanulmánya. Bahrusin különféle források felhasználásával megvilágította a piac fejlődését, kezdve a munkamegosztással és az ennek alapján növekvő árutermeléssel és befejezve a legszélesebbkörű kereskedelmi kapcsolatokat az országon belül és az orosz áruknak a külföldi piacra való exportjával. Észrevette a városok, mint kereskedelmi és ipari központok, növekedését a XVI. században, a falusi piacok és vásárok kifejlődését, a kereskedő burzsoázia növekedését. Végül megmutatta, hogy a kereskedelem és az ipar fejlődése, valamint a piacok közti kapcsolatok megerősödése miképpen tükröződött azokban a szociális változásokban, amelyek a városokban és különösen a városi lakosság differenciálódásának erősödésében, a városi osztályharc kiéleződésében mentek végbe. Azoknak az adatoknak az alapján, amelyeket Bahrusin munkájában feldolgozott, arra a következtetésre jutott, hogy a XVI. század második felében már megjelentek a piaci viszonyok azon jelenségei, amelyek azután határozott körvonalakat kaptak a XVII. században, ha még nem is jutottak teljes kifejlődésre. ³⁸ De még ez a tanulmány is bizonyos mértékig egyoldalú. A szerző a piac fejlődését a feudális rendszerrel való kapcsolatain kívül mutatta be és így nem tudta teljesen felfedni a belső ellentmondásokat és az új társadalmi viszonyok keletkezésében lévő elemeinek harcát a régiekkel. A szerző nem mutatta meg a piac progresszív befolyását a városi gazdálkodásra és nem mutatta ki a feudális viszonyok konzerváló szerepét a piac fejlődésében.

Ennek nagy elvi hiba található a piac kérdésében P.I. Ljascsenko

³⁷ Ucsontüje Zapiszki MGU. 87 k. 1946, 28-65.1.

³⁸ U.o. 65.1.

könyvében.³⁹

Ljascsenko a XVI-XVII.századi piac fejlődésére vonatkozóan saját koncepciójával lép fel. "Az áruforgalom növekedése és a piac kialakulása" c.fejezetben így ír: " A moszkvai állam jobbágygazdasága szociális viszonyaiban és gazdálkodásában végbemenő változások alapját a társadalmi munkamegosztás növekedése a városnak a falutól való fokozódó elválása, a városi ipar kifejlődése, az áruforgalom és a pénzgazdálkodás növekedése képezi és végül mint ennek a hosszú folyamatnak a befejezése, ott áll előttünk már a XVII.században az egységes nagy nemzeti piac kialakulása, amelynek alapjait kezdetleges formában már a XVI.században lerakták." ⁴⁰

Ez a helyes és lényegében marxista-leninista tétel nem talál kifejtésre Ljascsenko koncepciójában és az "egységes nagy nemzeti piac" egyáltalán nem esik egybe a lenini "összorosz piac" fogalommal. Folytassuk csak az idézetet és meg fogunk győződni róla, hogy ez két különböző fogalom.

"A piac, - írja Ljascsenko, - mint az egyes, előzőleg zárt, természeti gazdálkodáson alapuló komplexumok közötti csere új viszonyainak összessége, a feudális széttagoltság felszámolásával lassanként kilép az eddigi feudális korlátozottságból." ⁴¹

Lenin úgy határozta meg a piacot, "mint a munkamegosztás és az árutermelés kifejezése". Ljascsenko pedig úgy tekinti, "mint az új csereviszonyok összességét". Tehát éppen fordítva: az ami Lenin szerint a tartalomnak csupán kifejezése, az Ljascsenko szerint maga a tartalom. Amíg Leninnél az összorosz piac a XVII.században mutatója az árutermelés fejlődés fokának, addig Ljascsenkonál " a nemzeti " piac a csereviszonyok fejlődési fokának mutatója. Ljascsenko a piac fejlődését a csere önfejlődésével igyekszik megvilágítani.

A piacról szóló marxi-lenini elmélet azt tanítja, hogy a belső piac keletkezésének folyamatát felfedni helyesen csakis a következő kérdések minden oldalról történő tanulmányozása útján

³⁹ Ljascsenko: A Szovjetunió népgazdaságának története. I.k.1947.

⁴⁰ U.o. 38.1.

⁴¹ U.o. 236.1.

lehet: miként és milyen irányban fejlődtek az orosz népgazdaság különféle szektorai, milyen volt az összeköttetés e szektorok között. A valódi tudomány abban a pillanatban kezdődik, amikor az elméleti kutatás a forgalmi folyamatról áttér a termelési folyamat vizsgálatára.

Ljascsenko a piac megszületését a feudális örökbirtok termelésében mutatkozó feleslegek cserejéből vezeti le és véleménye szerint a csereviszonyok csupán a XVII. században lépnek túl a zárt komplexumok határain. "A termelési feleslegek, - írja, - csakig az ország távoli vidékeire mehettek, minthogy a városlakóknak és az iparosoknak gyakran volt mezőgazdasága. Az örökbirtokok által nem termelt fényűzési cikkek behozatalában ... a város nem mindig segíthetett, mivel ezeknek a termékeknek egyrészt a város sem állította elő".⁴²

A szerzőnek ez az állítása nem csupán a történeti tényeknek mond ellene, hanem saját nézeteinek is. Még amikor a XVII-XIV. századi piacról beszél, így ír: "A várcsának saját ellátása céljára szüksége volt a mezőgazdaság terményeire. A város pedig eladója és volt a benne kifejlődött kézműipar termékeinek".⁴³

Ljascsenko a kereskedelmi forgalomban csupán a termelés /természetesen természeti termelésről van szó, de hogy az örökbirtok vagy a parasztgazdaság termeléséről, azt nem mondja meg, jóllehet ez igen fontos/ feleslegeit látja és somit sem beszél az iparosok kisárutermeléséről, amelyet elsősorban a helyi piacra szántak. Nem vesz tudomást a parasztság differenciálódásáról, amelynek következtében kereskedelmi forgalomba nem csupán a feleslegek kerültek, hanem a szükséges termék egyrésze is. Ott pedig, ahol a szerző lehatolt egészen a piac alapjaisig, a munkamegosztás és a parasztság árutermelésének növekedéséig, - ott a parasztságnak a piaccal való kapcsolatait a pénzáradékkal⁴⁴ magyarázza, amely mint tudjuk, már maga is a kereskedelemnek, a városi iparnak, általában tehát az árutermelésnek jelentős fejlődését tételezi fel a pénzforgalommal együtt.

⁴² Ljascsenko: A Szovjetunió népgazdaságának története. 1947. 216. l.

⁴³ U.o. 265. l.

⁴⁴ U.o. 274. l.

Most pedig nézzük meg Ljascsenko még egy állítását: "A csere, amikor létrejött, gyakran nem a helyi forgalomban bonyolódott le, hanem a 'nemzeti' kereskedelem sőt a külkereskedelem sokkal szélesebb mérettel között".⁴⁵

Következésképpen tehát Ljascsenko úgy gondolja, hogy az orosz kereskedelemre vonatkozóan nem a helyi forgalom volt a jellemző, hanem a "nemzeti méreteken" folyó forgalom, amely áru-pénzforgalom formájában a természeti termelés feleslegeit az ország egymástól távollevő vidékeinek "naturálgazdasági felépítési komplexumai között cseréli ki.

Hogy kiismerjük magunkat ezek között az eléggé homályos absztrakciók között, Ljascsenko legelső munkájához, az 1968-ban első kiadásban megjelent "Az agrárfejlődés vázlata Oroszországban" c.könyvhöz kell fordulnunk. Ljascsenko itt a mezőgazdasági piac kialakulásáról szóló elméletét így fejti ki: "A nagy gazdaságokban keletkezett urbéri vagy robotmunkatömeg, majd később az egyszerűen ingyenes jobbagymunka, a gazdaságban eleinte kisebb-nagyobb mennyiségű fölösleges fogyasztási értéket teremtett, majd újabb értékek teremtésére kezdett ösztönözni, de már nem a fogyasztás céljaira, hanem felhalmozás és nyereségszerzés céljából".⁴⁶

A nagy földművelő gazdaság /nyilvánvalóan a földesuri.-P.B./ által és ennek érdekében jött létre a kezdetleges csere, fejlődött ki a mezőgazdasági termelés árujellege, született meg a felhalmozás gondolata és ösztöne".⁴⁷

Mellőzve az idealista megfogalmazást /nem feladatunk a szerző korábbi munkáját kritizálni/ vizsgáljuk meg a bennünket érdeklő kérdést. A szerző rendszerében nem találunk helyet a helyi forgalom számára. Valóban, a szerző úgy véli, hogy az a nagy áru-forgalommal párhuzamosan "az ország méhében, falvaiban és településeiben alig észrevehető kereskedelmi vagy egyszerű csereüzletek formájában" bonyolódott le.⁴⁸ A fő árutömegek, mint a termé-

⁴⁵ Ljascsenko: A Szovjetunió népgazdaságának története. I.k. 1947, 136. l.

⁴⁶ Ljascsenko: Az agrárfejlődés vázlata Oroszországban. I.k. 1925. 26-27. l.

⁴⁷ U.c. 27-28. l.

⁴⁸ U.c. 91. l.

szeti gazdaság feleslegei, a feudális földbirtokosok kezeiben koncentráálódtak a "gazdaságközi" csere számára.

Ezt a sémát még helyesnek ismerhetjük el a kievi Oroszországra, vagy a novgorodi köztársaság területére nézve, de sehogyszem terjeszthetjük ki az orosz állam XVI-XVII.századi piacára. Mint látjuk, Ljascsenko legutolsó könyvének koncepciója nagyon hasznolt a régi sémára. Könnyen elférnek benne a "naturálgazdasági felépítésű komplexumok" és "nemzeti méretű" csere fogalmai.

Ezenkívül Ljascsenko döntő szerepet tulajdonít a történelemben a kereskedelmi tőkének. Már 1908-ban kimondott véleménye szerint "a kereskedelmi tőke és a kereskedelem a moszkvai államban gyakran az életmenet irányítója volt".⁴⁹

Sőt még most is, miután maixi- lenini történettudományunk megsemmisítő kritikának vetette alá Pokrovszkij "iskoláját" és visszautasította koncepcióját, Ljascsenko a kereskedelmi tőke vezető szerepéről ír az ország gazdasági életében, mely szerep a XVI.és különösen a XVII.századtól kezdve válik észrevehetővé.⁵⁰

Ljascsenko kutatási módszerében világosan megmutatkozik a polgári objektivizmus. Éppen úgy, mint ahogy annak idején a narodnyikok a reformutáni Oroszországban csupán a "külső, ha szabad így kifejezni magunkat, megjelenési formáját látták a kapitalizmusnak, vagyis annak a 'csucsait'/a gyári termelés, a vasutakat, a bankokat stb./"⁵¹, úgy Ljascsenko is az egyszerű árutermelésben, mint az alakulásban lévő összorosz piacnak az alapjában, annak külső oldalát, a kereskedők nagy áruforgalmának "csucsait", hajó- és tutajkaravánjaikat és hosszú szekérsoraikat látja. Elszakadva a piac alapjától, - a munkamegosztástól és az árutermeléstől, - a forgalmi folyamat jelenségeit tanulmányozta és általánosította abban a formában, ahogyan azok a kereskedelmi tőke mozgásában megmutatkoztak és a jelenségeknek csupán felületét érintve a XVII.századi piacot nem úgy szemlélte, mint a munkamegosztás és az árutermelés kifejezését, hanem "mint új csereviszonyok összességét" és elkerülhetetlenül a kereskedelmi tőke szerepének túlbecsüléséhez jutott.

⁴⁹ Ljascsenko: Az agrárreform vázlatja Oroszországban. I.k.1925.91.l.

⁵⁰ Ljascsenko: A Szovjetunió népgazdaságának története. I.k.237.l.

⁵¹ Lenin: Összes művei oroszul. I.k. 433.l.

Egészen különös szempontot vetett fel N.L.Rubinstein a piac fejlődésével kapcsolatban. Valószínűleg rágondolt Bahrusin, amikor azt írta, hogy néhány kutató az orosz piac megszületésének folyamatát a XVII.századra akarja mechanikusan korlátozni.⁵²

Valóban, Rubinstein Tyihomirov támogatása mellett erősen védte ezt az álláspontot a főiskolák számára készült történeti tankönyv első kiadásának megvitatása alkalmával. A vitáról szóló beszámolóban ez áll: "Teljesen érthetetlen, N.L.Rubinstein véleménye szerint, hogy miért tartozik a nemzeti piac kialakulásának kérdése a XVIII.században a 'vitas' és a 'vitatandó' kérdések közé, amikor mint tudjuk, Lenin azt kidolgozta. Nem rejlik-e itt a 'vitas' szó alatt egy olyan tendencia, amely el akar térni a kérdésnek Lenin által adott megoldásától?". M.N.Tyihomirov szerint: "Az orosz piac kialakulását a szerzők teljesen indokolatlanul és Leninnel szemben a XVI.századra vitték át, jóllehet ez csak a XVII.században alakult ki."⁵³

Rubinstein a piac marxista-leninista elméletének ortodox pozícióba helyezkedve, meg sem kísérelte az orosz piac problémájának megvizsgálását. Amikor ellenfeleit azzal ijesztegette, hogy eltérnek a lenini elmélettől, ő maga hamisította meg Lenin gondolatát.

Saját álláspontját a sajtóban először 1946-ban "A parasztgazdaság és a kapitalista viszonyok kifejlődése a XVIII.században" c. tanulmányában fejtette ki, ahol ezt írta: "...'kb. a XVII.századra' teszi Lenin annak a folyamatnak a kezdetét, amelyet 'a kis helyi piacoknak egy orosz piaccá való összevonódása' ⁵⁴ határoz meg". /Kiemelés tőlem.-P.B./ Még határozottabban formulázta meg ezt a gondolatot M.L.Rubinstein a Nagy Szovjet Enciklopédiában, kijelentvén, hogy "Lenin a XVII-XVIII.század határán mutatkozó burzsoá viszonyok előfeltételeit az 'orosz piac' kezdődő kialakulási folyamatában látja. Lenin kiemeli 'az orosz történelem új korszakát /kb.a XVII.századtól kezdve/', amelyet az egyes területek között erősödő csere, a lassanként növekvő áruforgalom, a kis helyi piacoknak egy orosz piaccá való

⁵² Ucsonüje Zapiszki.MGU. 87. 1946, 38.1.

⁵³ Isztorik-Markoziszk. 1940, 4-5.sz. 111.1.

⁵⁴ Ucsonüje Zapiszki MGU. 87.k. 1946, 38.1.

Központosódása határoz meg". /Kiemelés tőlem, -P.B./ ⁵⁵

Jellemző, hogy amikor ellenfeleit "a kérdésnek Lenin által adott megoldásától való eltéréssel" vádolja, Rubinstein csak Lenin tekintélyével takarozik és emellett tudománytalan módszereket használ. A szövegből mondatföredékeket szakít ki és ezzel álcázza saját hibás álláspontját.

Lenin az oroszországi piac XIX.századi végleges kialakulásának kérdését dolgozta ki klasszikus módon, a XVII.századra vonatkozólag azonban csupán felvetette a problémát, rámutatott a piac szerepére és jelentőségére a feudális széttagoltságban élő földek egységes központosított államban való egyesítésének folyamatával kapcsolatban. Lenin ezt írja: "Csak az orosz történelem új korszakát /kb.a XVII.századtól kezdve/ jellemzi /kiemelés tőlem, -P.B./ az összes ilyen /az előző autonómia élő nyomait megőrző.-P.B./ területek, földek és fejedelemségek egy egészbe való tényleges összeolvadása. Ezt az összeolvadást nem a nemzeti kapcsolatok... és nem is azok folytatása és általánosítása váltotta ki: ezt a területek közti egyre erősödő csere, a lassan növekvő áruforgalom, a kis helyi piacoknak egy oroszországi piaccá való központosódása okozta." ⁵⁶

Lenin megállapítása szerint "az orosz történelem új korszakát" a volt önálló feudális földek és fejedelemségek egy egységes orosz nemzeti államba való tényleges összeolvadása jellemzi.

Rubinstein véleménye szerint "az új korszakot" a kis helyi piacoknak oroszországi piaccá való koncentrálódása határozza meg.

Lenin hangsúlyozza, hogy az egyes területek között erősödő csere és a kis helyi piacoknak oroszországi piaccá való összevonódása csak egyike azoknak a feltételeknek, amelyek biztosítják a feudális fejedelemségeknek egy egységes egészbe való gazdasági egyesülését, tehát csak egy feltétel, amely lehetővé teszi politikai egyesítésüket egy nagy centralizált államban.

Rubinstein "az új korszak" ismertetőjeléül a kis helyi piacoknak egy oroszországi piaccá való összevonódását jelöli meg. Az ok a következmény helyét foglalta el és ennek következtében az a dátum,

⁵⁵ Nagy Szovjet Enciklopédia. Szovjetunió kötet. 1947, 391-392.l.

⁵⁶ Lenin: Összes művei oroszul. I.k. 137.l.

amely a feudális széttagoltságban élő földek egyesítési folyamatának befejezését jelöli, az orosz piac kialakulásának kezdeti dátumává válik.

Hasonlóan tárgyalják ezt a kérdést az 1947-ben és 1948-ban megjelent főiskolai tankönyvek is. A nem történeti fakultások számára írt tankönyv szerzői már egyáltalán nem is idézik Lenint, hanem fellebbezés nélkül kijelentik "Lenin megállapítja hogy az orosz piac kb. XVII.századtól kezdve alakult ki".⁵⁷ Jóllehet Lenin az adott esetben nem a piacról, hanem a feudális fejedelemségek egyesüléséről beszélt.

Miután nem talált kellő visszautasításra, Lenin gondolatainak és Oroszország társadalmi-gazdasági történetének meghamisítója, Rubinstein, saját kozmopolita nézeteit becsempészte a Szovjetunió főiskolai történeti tankönyvének valamennyi utolsó kiadásába.

Végre 1946-ban közzétette "A jobbágygazdaság és a kapitalista viszonyok keletkezése a XVIII.században" hírhedt cikkét. Jellemző, hogy ez a cikk egyidejűleg jelent meg Bahrusin "Az orosz piac előfeltételei a XVI.században",⁵⁸ c.tanulmányával, amelynek közzétételét 1940 májusában megelőzte Bahrusin hasonló című felolvasásának megvitatása a Szovjetunió Történeti Intézete egyik osztályán. A beszámoló szerint⁵⁹ az előadást elfogadták és a vitában résztvevők, köztük Grekov akadémikus is, rámutattak arra, hogy az orosz piac kialakulási folyamatának kezdetét még korábban, - a XVI.század kezdetén, - sőt a XV.században kell keresni.

Véleményünk szerint Rubinstein cikkével új, megkerülő támadást kezdett. A polgári történetírás kritikusának szerepét vállalva Rubinstein mesterségesen kiélezte a problémát, bevetette a "kapitalista viszonyok keletkezése a XVIII.században" mondatot, azaz a célzattal hogy kiélezze az akkor folyó vitát és ezzel a tudósok figyelmét más irányba terelje. Sajnos célját elérte: a vita terméketlen volt és eredmények nélkül abbamaradt.

⁵⁷ A Szovjetunió története. Szerk.: Tyihomirov-Dimitrijev. I.k. 1948, 177.l.

⁵⁸ Mindkét cikk az Ucsonüje Zápiszki MGU. 1946, c. gyűjtemény 87.k.-ben jelent meg.

⁵⁹ Isztorik-marksziszt. 1940. 8.sz. 149.l.

Rubinstein a fentebb idézett cikkében teljesebben és nyíltan kifejtette kozmopolita nézetét: "Körülbelül a XVIII. század közepe az a fordulópont, amikor az új társadalmi-gazdasági viszonyok kötelékei oly mély ellentéteket hordozó reniszszré válnak, hogy megingatják az uralkodó feudális jobbágygazdálkodási rendszert. Ez Oroszországban a kapitalista alap /töklad/ kialakulásának pillanata. Alapvető elemei I. Péter korában találhatók, amint azt a régi polgári tudomány rendszerint kifejtette, hanem a XVIII. század 40-es és az 50-es éveiben. Péternek az a politikája, amely széleskörű kereskedelmi kapcsolatok megteremtésére a nyugati technika kölcsönvételére, a mezőgazdasági tevékenység aktivizálására irányult, - csupán előkészítette a későbbi fejlődés materiális alapját."

Rubinsteinnél az "országos piac" a XVII. században elsősorban mint a külföldi piac ellentéte szerepel. Hogy mit jelent számára a belső piac, az kiderül a következőből: "A belkereskedelem főleg abban áll, hogy a kézműves iparos gyártmányait eladja közvetlenül a fogyasztónak / az u. r. "iparoskereskedelem" / vagy pedig a feudális gazdaság eladja feleslegeit. A nagykereskedelem ebben a korszakban főleg az átmenő kereskedelem alapja fejlődik, amely az egyes piacokat kereskedelmi kapcsolatokkal fűzi egybe".

Ily módon Rubinstein először is tagadja a belső piacot a XVII. században, másodszor pedig állítása szerint I. Péter politikája csupán előkészítette a következő fejlődés anyagi alapját és nem volt következménye az ország megelőző fejlődésének; harmadszor, az új társadalmi-gazdasági viszonyok csirái a XVIII. század 40-50-es éveiben keresi. Ennek eredményeképpen az derül ki, hogy a feudális társadalom mélyén csupán a XVIII. század közepén jönnek létre az új társadalmi viszonyok csirái. Igaz, hogy Rubinstein ezeket a csirákat a kapitalista alap kialakulási momentumainak nevezi, de rendszerébe nem jut egy hely egy korábbi folyamat számára, a természeti gazdálkodás bomlási folyamata és az egyszerű áruviszonyok csirái kialakulása - folyamatnak. Következésképpen Oroszország gazdasági elmaradottságát és nyugattól való függését, a XVII. században és a XVIII. század első felében történetellenesen indokolja. Erőltetve hangsúlyozva a nyugati technikának I. Péter által történt átvételét,

magasan kiemeli a "palotaforradalmak" korát, s csupán a XVIII. század 40-es éveiben látja " az ország gyors belső fejlődését azon a materiális és technikai alapon" vagyis a nyugati kölcsönzések alapján. -P.B./, amelyet I.Péter ... teremtettek".⁶¹

A vita kétségtelen kárt okozott, visszavetette az orosz piac problémájának megoldását. Ugyanakkor Rubinsztainnek sikerült elhelyeznie cikkét a Nagy Szovjet Enciklopédiában, ahol mégvegyyszer megismételte polgári kozmopolita gondolatait és amelyben magát az orosz feudalizmus története kidolgozásának alapvetői közé állította.

Hogy a szovjet történészek nem tudták időben leleplezni a burzsoá objektivizmus megjelenését és visszaverni a hazátlan kozmopolitizmust a történettudományban, annak az az alapvető oka, hogy néhányukban olyanokban is, akik vezető pozíciót foglalnak el a történetírói fronton, megvan az a törekvés, hogy elkerüljék az elméleti problémákat, megvannak bennük a politikamentesség és az objektivizmus elemei és hiányzik belőlük a ~~bolsevik~~ bolsevik párt-szerűség.

A burzsoá objektivizmus és a kozmopolitizmus reakciós ideológiája ellen a harcot két irányban kell folytatni: a kozmopolitizmus leleplezésére, hogy bemutassuk azt, mint az amerikai imperializmus ügynökei tevékenységét álcázó ideológiát és az alkotó munka vonalán - teljesértékű marxista-lenini történeti munkák írásával, amelyek konkrétan feltárják az orosz nép nagyságát a múltban és a jelenben.⁺

⁶¹ Ucsönüje Zápiszki MGU. 1946. 87.k. 100-105.l.

⁺ Megjelent a Voproszú Isztorii 1947.2.számában.

INTÉZETÜNKBE ÚJONNAN BEÉRKEZETT SZOVJET TÖRTÉNETTUDOMÁNYI MUNKÁK

Moszifu Vicsszarionovics Sztálinu Akadémia Nauk SzSzSzP. / V. V. Sztálinnak a Szovjet Tudományok Akadémiája. / Moszkva, 1949. XIII, 774 l. Emlékkönyv, amelyben egyrészt Sztálinnak a különböző tudományok terén adott útmutatásait és konkrét tudományos munkásságát mutatják be egyes akadémikusok cikkei, másrészt a sztálini korszak szovjet tudományának eredményeit foglalják össze. V. D. Grekov : Sztálin és a történettudomány címen írt tanulmányt a Kötetben / ez a tanulmány megjelenik magyar fordításban a Századok 1949. számában / Sz. P. Tolsztovsz a szovjet régészet eredményeit foglalja össze.

Avgyijev, V. J. : Isztorija drevnyego Vostoka. / Az ókori Kelet története. / Leningrád, 1948. 588 l. Egyetemi tankönyv.

Avaryeszov, R. J. : Ocserki russzkoj dialektologii. / Az orosz dialektológia vázlatja. / 1. rész. Moszkva, 1949. 335 l. Alapvető összefoglalás, a nyelvjáráskutatás módszereit is felvázolja.

Adrianova-Peretc, V. P. : Vojinszkije povestnyj drevnyej Ruszi. / A régi Oroszország harci elbeszélései. / Moszkva-Leningrád, 1949. 358 l. Közli a Rjazany elfoglalásáról 1137/, a kalikovi ütközetéről / 1380/ és az azovi ostromról / 1637 és 1642 / szóló történeti énekek szövegét, a variánsokat, valamint alapos nyelvi és történeti magyarázatokat.

Belinszkij, V. G. : Lityeraturnoje nasledstvo. / Irodalmi hagyatékok. / I. k. Moszkva, 1948. 640 l. Kisevics és ismeretlen cikkek, levelek, egyéb iratok és Belinszkijről szóló irodalomtörténeti tanulmányok gyűjteménye.

Belinszkij, V. G. : Szobranyije szocjalnyj. / Összegyűjtött művei. / I - III. k. Moszkva, 1948. 799, 33, 427 l. Időrendben közli Belinszkij tanulmányait és cikkeit, azok magyarázó jegyzetével.

Belov, G.D.: Herszonyesz Távricseszkij. Isztoriko-arheologicseszkij ocserk./ A taurisi Chersonesos. Történeti és régészeti vázlat./ Leningrád, 1948. 122 l. XXII.tábla. Az elérhető irott és régészeti forrásanyag alapján összefoglalja a Krim-félsziget ókori történetét.

Berg, L.G.: Vszeszojuznoje Geograficseszkije Obscsesztvo za szto let./ Az Összszövetségi Földrajzi Társulat 100 éve./ Moszkva - Leningrád, 1946. 263 l. Összefoglalja a Társulat történetét, tudományos tevékenységének multját egyes tudománysszakok szerint, valamint a szovjet korszakban kifejtett tevékenységét.

Berija, L.: K voproszu ob isztorii bolsevisztszkih organizacij v Zakavkazje. / A délkaukázusi területen alakult bolsevik szervezetek történetének kérdéséhez./ 7.kiad. / Moszkva/, 1948.287 l. Négy tanulmány, amely 1897 - 1924 közt tárgyalja a délkaukázusi bolsevik szervezetek történetének néhány kérdését.

Bogoszlovcszkij, M.M. : Pjotr I.Poszolsztvo J.I.Ukrajinceva v Konsztantyinopol 1699 - 1700. / I. Péter.V. kötet J.I.Ukrajincev konstantinápolyi követsége 1699-1700./ Leningrád, 1948.315 l. A külügyminisztériumi levéltár anyaga alapján dolgozza fel a konstantinápolyi követjárás történetét.

Boguckaja, L.: Moszkovszkije bolseviki v sztacssecsnüh bojah 1905 goda. / A moszkvai bolseviki az 1905-ös sztrájk-harcokban./ Moszkva, 1948.196 l. Kiadott források és levéltári anyag alapján dolgozza fel az 1905-ös év moszkvai eseményeit.

Bolseviki v period podgotovki i provegyenija Velikoj Oktyabrszkoj szocialistyicseszkoj revoljucii. Hronyika szobütij v Petrogragye. Tom.I.Aprél-Oktyabr.1917./ A bolsevikek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom előkészítésének és végrehajtásának korszakában. A petrográdi események krónikája. I.k.1917 április-október./ Leningrád, 1917.523 l. Rövid ujságcikkek, ujságban megjelent napihirek gyűjteménye, az események kronológiai sorrendjében.

Veszeloovszkij, Sz.B.: Feodalnoje zemlevlagenyije v szevero - vosztocsnoj Ruszi. Tom.I. / Feudális földbirtoklás északkeleti Oroszországban./ Moszkva-Leningrád, 1947.495 l. Nagy levéltári anyag alapján dolgozza fel az első részben a világi földesuri birtok állapotát és jogállását a XIV - XVII.században, a második részben pedig ugyanebben a korszakban a moszkvai metropólia földbirtokát és helyzetét tárgyalja.

Vipper, R.J.: Voznyiknovenyije hrisztyianszkoj lityeraturü./ A keresztény irodalom keletkezése. / Moszkva-Leningrád, 1946.287 l. Tudományos alapon tisztázza a keresztény irodalom keletkezését.

Herzen, A.I.: Izbrannüje filozofszkije proizvegyenyija./ Válogatott filozófiai művek./ I - II.k. / Moszkva/, 1946. 368; 340 l.

Jefimov, A.V.: Iz isztorii velikih russzkih geograficseszkih otrütyij./ A nagy orosz földrajzi felfedezések történetéből./ Moszkva, 1949.150 l. A XVII.századtól foglalja össze a nagyobb felfedezések történetét, a függelékben pedig az egyes nagyobb expedíciókra vonatkozó anyagból közöl szemelvényeket.

Kazakova, N.- Saszkolszkij, I.: Rusz i Pribaltyika.IX - XVII.vv. / Oroszország és a Baltikum a IX - XVII.században./ Leningrád, 1945. 128 l. Népszerű összefoglalás. A németek elleni harc szempontjából vizsgálja elsősorban a kérdést I.Péter koráig.

Maskin, N.A.: Isztorija drevnyevo Rima. / Az ókori Róma története./ / Leningrád/, 1949. 736 l. Egyetemi tankönyv.

Mihankova, V.A.: Nyikolaj Jakovlevics Marr. 3.kiad.Moszkva-Leningrád, 1949.554 l. Elsősorban Marr saját művei alapján ismerteti életét és részletesen kifejti új tanítását a nyelvről.

Myekraszov, N.A.: Lityeraturnoje naszledasztoe/ Irodalmi hagyatékok./ I - III.k. Moszkva, 1949. X, 655; 675; 639 l. Kiadatlan munkái, levelei, róla szóló nagyobb tanulmányok, életrajzi adalékok és részletkutatások gyűjteménye.

Szergejev. V.Sz.: Isztorija drevnvej Grecii. / Az ókori Görögország története. / 2.kiad. / Moszkva/. 1948. 552 l. Egyetemi tankönyv. Maskin és Misulin professzorok kiegészítéseivel.

Tyimirjazev. K.A.: Kratki ocserk tyeorii Darvina. / A Darwin-elmélet rövid vázlata. / 4. kiad. Moszkva. 1949. 159 l. Részlet Tyimirjazevnek Dárvinról és tanításáról írt könyvéből. Előszóként T.D. Lüszenko a biológiai tudomány helyzetéről szóló előadásának két részét közli.

Ucsontije zapiszki Insztyituta Szlavianovegyenyija. Tom I. / A Szlavisztikai Intézet tudományos iratai. I.k. / Moszkva-Leningrad. 1949. 399 l. Néhány cikk V.I. Picseta tudományos munkásságával foglalkozik. közlik műveinek bibliográfiáját. Udalcov az 1848 - as prágai szláv kongresszus történetéről ír; Nvikityin a vajdasági szerbek 1848 -as politikai mozgalmairól; Miller a lengyel társadalom ideológiai és politikai harcairól. az 1830-40-es években, a jobbágvfelszabadítás előtt; Melnyikov Kárpátukraina szerepéről 1848-ban; Szovjetov a XVIII. századi lengyel satirikus elbeszélő költemények nyelvezetéről. A kisebb cikkek főképp irodalomtörténeti jellegűek.

Csernüsevszkij, N.G.: Izbrannüie filozsofszkie szocsinyenyija. / Válogatott filozófiai művek. / I.k. Leningrad. 1950. 872 l. Grigorian M. bevezető tanulmánya Csernüsevszkij világnézetével foglalkozik. A kötet esztétikai tanulmányait közli.

Berg. L.Sz.: Ocserki po isztorii ruszkih geograficeszkih otrü-tvii. / Vázlatok az orosz földrajzi felfedezések történetéből. / Moszkva-Leningrad. 1949. 465 l. Összefoglalja az oroszok külföldi utazásait a középkorban. földrajzi kutatásokat, valamint a földrajz terén tett tudományos felfedezéseket.

M A G Y A R F O L Y Ó I R S Z E M L E

TÁRSADALMI SZEMLE. 1950. február.

Rákosi Máttyás: Beszámoló a Központi Vezetőség 1950 február 10-én tartott ülésén.

Sólyom László: Sztálin, a győzelem hadvezére.

Vas Zoltán: A hároméves terv befejezése : népünk győzelme.

Molnár Erik: Lenin: " A kapitalizmus fejlődése Oroszországban."

Öt év előtt... A felszabadulás dokumentumai : a Moszkvában megjelenő " Pravda " február 15-i vezetőírákából. / Budapest felszabadítása./

Föld, kenyér, szabadság. / Részlet Rákosi Máttyásnak a MKP debreceni nagygyűlésén 1945. február 11-én tartott beszédéből./

Lesz magyar ujjaszületés ? / Részletek Gerő Ernőnek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulóján, a szegedi nagygyűlésen 1944-ben, és Révai Józsefnek a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front szegedi nagygyűlésén 1944. december 3.-án tartott beszédéből./

Dobozi Imre: A termelészövetkezési konferencia tapasztalatai / Budapest, 1950. január 25 - 26. /

Konját Irén: Nemzetközi Szemle.

1950. március - április.

Horváth Márton: Szabadságunk születésnapja. / A felszabadulása óta elért eredményeink számbavétele./

Révai József: Megjegyzések irodalmunk néhány kérdéséhez. / A Lukács-vita./

Szita János: Új feladatok a termelés vezetésében.

Hilggy Minc: A tervekészítés alapjainak kérdése a népi demokratikus országokban.

Lázár György: A magyar pedagógia visszavonulási taktikája. / A burzsoa imperialista ideológia behatolásáról a magyar népi demokrácia köznevelésügyébe./

Háy László: A gazdasági válság kifejlődése a tőkés országokban.

Öt év előtt... A felszabadulás dokumentumai. A Szovjetunió felveszi a diplomáciai kapcsolatot Magyarországgal. Rákosi elvtárs első budapesti nagygyűlési beszéde. / 1945. február 25./ Új honfoglalás

// Az MKP röpirata a dolgozó parasztsághoz./ Az első legális Szabad Nép. / Rákosi Mátyás vezércikke és Gerő Ernő cikke a földreformról./ Szabad az ország. / A Szabad Nép 1945. április 5-i vezércikke./ Révai elvtárs beszéde Dorogon. / 1945. április 22./ Az első szabad május. / Röpcédula./

Szemle.

Dénes István: A pártdemokrácia megszilárdításáért.

Pöldes László: Pártdakereink összetétele.

Mód Aladár: 1848.értékelése és a marxizmus alkalmazása történetírásunkban. / A Századok 1948. évfolyamának ismertetése, P.Zsigmond Pál és Spira György cikkének bírálata./

Nemzetközi Szemle.

F.B.: Választások a Szovjetunióban. A szovjet szocialista demokrácia győzelme.

Jaques Duclos: Gyarmati háboru és korrupció.

Könyvismertetések:

Herzen, A.I.: Válogatott filozófiai tanulmányok. Bp. 1949. Szikra.

Lefebvre: Descartes. Bp. 1949. Szikra.

1950. május.

Betlen Oszkár: A béke ügye.

Kállai Gyula: Április 4.-e nemzeti és nemzetközi jelentősége.

Horváth Márton: Lenin harca a békéért. / Előadás Lenin születésének 80. évfordulóján./

Szamosi Géza: Az atomenergia békés célokra való felhasználása.

Losonczy Géza: A Vatikán és az amerikai imperializmus szövetsége.

Szemle: Vita Molnár Erik : " A magyar társadalom története az Árpád-kortól Mohácsig " c. könyvéről. / Összeállította: Györfi Sándor és Pach Zsigmond Pál. / A nagyszénási " Dózsa György " termelészövetkezet élete és munkája. / Fehér Lajos /

Nemzetközi szemle: A Francia Kommunista Párt XII.kongresszusa. / Komját Irén/

Könyvismertetések: Bolinszki: Válogatott esztétikai tanulmányok. / Fegarasai Béla. / M. Iljin - E. Szegal: Hogyan lett az ember óriás? / Nádor György. /

ANYAG- ÉS ADATSZOLGÁLTATÁS. 1950. február.

A Szovjet Hadsereg - a béke és a demokrácia védelmezője.

Sztálin: Az önbírálatról. / Az önbírálat jelszava a proletariátus kulturális fejlesztésének egyik legfontosabb eszköze, s eszköz a kormányzásban való jártasság megszerzéséhez. Részlet Sztálin Művei II.k.-ből. /

A. Manukian: A tókécs világ a válság jegyében. / Statisztikai adatokkal /

J. Zsukov: A nemzeti és gyarmati harc kérdései a második világháború után.

A. Selesztov: Vietnam harca a szabadságért és függetlenségért.

R. Golubovics: Jugoszlávia dolgozói harcolnak a Tito-klika ellen.

A Szovjetunió és a népi demokrácia országai:

A sztálini Ötéves Tervek nagy ereje.

Jan Brodzki: Megkezdjük a harcot a Hatéves Tervért. / A Népi Lengyelország Tervéről. /

J. Dolansky: A tervgazdálkodás három éve Csehszlovákiában.

A marxizmus-leninizmus kérdései:

L. Iljicsjev: I. V. Sztálin Műveinek XII. kötete. / Az 1929 április és 1930 június között írott műveket tartalmazza. " A nagy fordulat éve", "A jobboldali elhajlás a SzK/b/P-ben", " A Szovjetunió agrárpolitikájának kérdéseihez", " A kulákság, mint osztály likvidálásának problémájáról", " Akiknek a siker a fejükbe szállt", stb. ismertetése kapcsán I. rámutat arra a titáni munkára, amelyet e nehéz években a Párt Sztálin elvtárs vezetésével végzett. /

L. Baranov: Hogyan teljesíti a népi demokrácia rendszere a proletariátus diktatúrájának funkcióit.

D. Sepilov: Az amerikai imperializmus fegyverhordozói. / A polgári szociológusok kártékony munkájának jellemzése. /

Oktatás:

Nagy figyelmet fordítunk a pártoktatási Központok tevé-

kenységére. / Irányelvek a lengyel pártoktatáshoz. / Munkásmozgal-
mi naptár. / 1950. január. /

1950. március.

Nemzetközi kérdések:

A Novoje Vremja 1950.8.sz.-ból. A szovjet-kinai örök barát-
sági szerződés.

I. Trahtenberg: Áruszállítás és a lakosság vásárlóképessé-
gének növekedése a Szovjetunióban.

A. Lecoœur: A francia dolgozó tömegek vásárlóképességének
csökkenése és a francia munkásosztály harci színvonalának emel-
kedése.

G. Kolomiea: Olaszország dolgozóinak küzdelme a békéért és
az ország függetlenségéért.

Sz. Tyitarenko: A szovjet demokrácia nagy diadala. A Szovjet-
unió Legfelsőbb Tanácsának választásai.

A. Tyerjaeva: Sztálin és a szocialista munkaverseny a kol-
hozban.

La Bulgarie Nouvelle. 1949.22.sz.-ból. A Bolgár Népköztár-
saság a szocializmus építése során az országban eddig még soha-
sem látott eredményeket ér el.

Részletek a Román Népköztársaság Minisztertanácsának 1949.
évi Állami Terv teljesítéséről szóló közleményéből.

A marxizmus-leninizmus kérdései:

Sz. Petrov: V.I. Lenin Műveinek 26. kötete. / E kötet Lenin-
nek 1917 szeptemberétől 1918 februárjáig írt műveit tartalmaz-
za. Bennefoglaltatnak a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat
előkészítő fegyveres felkelés iratai, továbbá nevezetes lenini
levelek, rendeletek, nyilatkozatok, a Tézisek, melyek hiven
tükrözik Leninnek és Sztálinnak nagyszerű együttműködését. A
szocialista verseny lenini megfogalmazása, a lenini-sztálini
nemzetiségi politika, a proletariátus és a dolgozó parasztság
szövetsége szükségszerűségének kimondása a kötet és egyben a
korszak kimagasló alkotásai. /

F. Kosztyin: A demokratikus centralizmus - a pártélet meg-
ingathatatlan törvénye.

A bolsevik bíráló és önbírálat szélesebb kibontakozásá-
ért. / A Bolsevik 1950...sz.-ból. /

Párt-pártmunka:

E.Szyr: Az éberség fokozása a gazdasági arcvonalon.

Sz.Sztánojev: A Pártban megnyilvánuló adminisztrálgatás és parancsolgatás ellen.

Oktatás: A marxizmus-leninizmus esti egyetemének munkája a Román Munkáspártban./ Az ezévben megindult kétéves esti egyetem tanterve./

1950.április.

Nemzetközi kérdések:

A béke hívei mozgalmának új szakasza./ Beszámoló a Világszövetség stockholmi ülészakaról és felhívásairól./

M.Thorez: " Franciaország népe sohasem fog harcolni a Szovjetunió ellen."

Tagliatti elvtárs beszéde az Olasz Kommunista Ifjúsági Szövetség kongresszusán.

I.Jermasov: Új tanulmány a Britbirodalom válságáról./ Ismeretetés R.Palme Dutt könyvéről./

A.Piradov: Jugoszlávia a valóságban./ Az imperialisták bérrenceinek kártevő munkája./

A Szovjetunió és a népi demokráciák országai:

P.Cseremnih: A szocialista demokrácia felvirágzása a Szovjetunióban.

K.Gottwald: A csehszlovák ötéves terv első évének eredményei és a további feladatok.

S.Jerychowski: A lengyel Hatéves Terv első évének feladatai.

Marxizmus-leninizmus kérdései:

A.Azizjan: A nemzeti kérdésre vonatkozó marxi-lenini elmélet Sztálin elvtárs által történt továbbfejlesztése.

P.Kolonyickij: Tudomány és vallás.

Párt - pártmunka:

V.Ivanov: A Komszomol politikai és szervezeti elvei.

A.Mohioros : A Román Munkáspárt szervezeti megszilárdulása.

L.Kopriva: A forradalmi éberségről és a Párt sorainak tisztaságáról.

A.Kljucsenyikov: A pártoktatás irányításának néhány kérdése.

I.Cekov: A gazdasági káderek politikai képzése.

Munkásmozgalmi naptár.

1950. május.

Nemzetközi kérdések:

A béke híveinek leküzdhetetlen mozgalma.

Kaskarov: Mit mutat a világ termelési statisztikája? / Az ENSZ statisztikai közleményei a tőkés világ válságjelenségeit a szocializmus országainak fellendülésére vonatkozó adatokkal el-leplezik. /

A Szovjetunió és a népi demokrácia országai:

N.Sz.Hruscsev: A kolhozok további szervezeti és gazdasági megerősítésének néhány kérdéséről.

D.Csesznokov: A tanácsok - a Szovjetunió politikai alapja.

G.Asztafjev: Kína gazdasági problémái. I.rész.

V.Tyihomirov: A munkások és dolgozó parasztok szövetségének megszilárdítása a népi demokratikus országokban.

A marxizmus-leninizmus kérdései:

N.Rosszovszkij: V.I.Lenin Műveinek XXVII.kötete. / A kötet az 1918 február 21 - július 27 -ig írott műveket tartalmazza. Ez az időszak igen súlyos volt a szocialista forradalom szempontjából. A forradalom vívmányainak megszilárdítása, a fegyveres erők megszervezése, az ország megvédelmezése a külső - belső ellenségekkel szemben, a szocialista építés megkezdése: e kérdésekkel foglalkoznak " A forradalmi jelszavakról", " Súlyos, de szükséges tanulság", " Veszélyben a szocialista haza", stb. Egész sor munka a proletariátus diktatúrájának kérdéseit dolgozza fel. Továbbá 17, első ízben megjelent okmány részint Sztálin óriási munkáját jellemzi, amellyel biztosította Moszkva és Pétervár élelmiszerellátását, részint az eszközök ellen vívott harcra világít rá. /

C.A.Sztyepánján: Hogyan fejlesztette tovább I.V.Sztálin a történelmi materializmus kérdéseit a Nagy Honvédő Háború időszakában.

Válasz az olvasók kérdéseire:

A.Leontyev: A két rendszer békés együttlétezéséről. / Lenin és Sztálin számos nyilatkozatának idézésével cáfolja az imperialisták régalmaikat. /

Párt - pártmunka:

M.Kalinin: A Párt tömegmunkájának egyes kérdései.

Sz.Grigorjev: A Párt és a Komszomol.

A Párt feladatai az élmunkásmozgalom továbbfejlesztése és a normák megszilárdítása terén./ J.Frank elvtársnak a Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának ülésén elmondott beszámolójából.

Oktatás:

J.Berman: A káderképzés és kádernevelés a népi demokratikus Lengyelországban.

Kürti András: Az egyéni tanulás kérdéséről pártoktatásunkban.

Munkásmozgalmi naptár.

" TARTÓS BÉKÉÉRT, NÉPI DEMOKRÁCIÁÉRT". 1950.február 5./ 5.sz./

Vezércikk: A kritika és önkritika a kommunista pártok fejlődésének törvénye.

Növekszik és erősödik a békemozgalom az imperialista és marshallizált országokban.

A.Kliment: A csehszlovák ipar sikerei az ötéves terv első felében.

Emil Lövlén: A Norvég Kommunista Párt helyzetéről.

Dolores Ibarruri: Tito és bandája a spanyol nép álnok ellensége.

Rudzinska C.: A Lengyel Egyesült Munkáspárt központi iskolájában.

N.Gan: V.Kolarov " A bulgáriai baloldali szektaszellem és trockizmus ellen" c.könyvéről.

A kínai népköztársaságban. / A két utolsó Kuomintang - hadsereg széttúzása a kínai szárazföldön; a népi felszabadító hadsereg készül a termelő életben való részvételre; földreform a felszabadított tartományokban; vasutak építése és helyreállítása./

1950. február 12. / 6. szám /

Vezércikk: Emeljük magasra a nemzetközi békeharc zászlaját.

A.Moghioros: A Román Munkáspárt szervezeti megszilárdi -

tása.

M.Servin: A káderek nevelésének kérdéséhez.

Harry Pollit: A nép érdekeiért küzdünk. Az Angol KP küzdelme az angol parlamenti választásokon./

J.Dennis: Lenin és Szószál a XX.század zászlaja.

G.Cogniot: Árulók eleplezett internacionáléja". / Renaud de Jouvenel ilyen című könyvének ismertetése, amely kérlelhetetlen írást a népi demokratikus országok árulói ellen.

1950. február 19. / 7.szám./

Vezércikk: Örökké éljen a szovjet-kinai barátság. / A "Pravda" 1950.febr.16-án megjelent 47.sz.-nak vezércikke./

V.Cservenkov: A Tra csó kosztov-banda leleplezésének és szétzúzásáért folytatott harcnak legfontosabb tanulságai.

Gerő Ernő: Az amerikai tőke behatolása a jugoszláv gazdaságba.

G.Matthews: Az angol munkáspárti kormány külpolitikájának öt éve.

Sz.Bensasso: A reformizmus veresége az olasz szövetkezeti mozgalomban.

1950. február 26. / 8.szám./

Vezércikk: A szocialista demokrácia, a demokrácia legmagasabb formája.

Az egész világon erő ödik a békemozgalom.

Rákosi Mátyás: A politikai helyzet és a Magyar Dolgozók Pártjának legközelebbi feladatai.

A.Marty: A francia dolgozók harca az indokinai háború ellen.

L.Rudowsky: A lengyel mezőgazdaság fellendülése.

Mohamed Ennaftaa: A tuniszi nép harca a nemzeti felszabadulásért és a ékéért.

Fe világosító mozgalom Svédországban a Szovjetunióról.

G.Alvaro: Fasiszta terror Portugáliában.

1950. március 5. / 9.szám./

Vezércikk: A nők demokratikus mozgalma nagy erő a békéért folyó harcban.

K.Gottwald: Előre a szocializmus építéséért Csehszlovákiában.

R.Golubovics: Az álparlamentarizmus a fasiszta rendszer álarcos Jugoszláviában.

Az iráni nép harca az angol-amerikai imperializmus és bel-földi reakció ellen.

H.Jendretzky: Berlin, a Németország nemzeti egységéért folyó harc központja.

Vaillant-Couturier: A nemzetközi nap és a békemozgalom.

1950. március 12. / 10.szám./

Vezércikk: A népi demokratikus országok gazdasági sikerei.

F.Fürnberg: Leleplezett kémek.

M.Reimann: Mozgalom Nyugat-Németországban az egységért, függetlenségért és békéért.

R.Zambrowski: A termelőszövetkezetek fejlődése a lengyel falvakban.

T. Georgesou: A szocialista demokrácia és a burzsoa "demokrácia".

E.Berlinguer: Olaszország ifjuságának harca a békéért és a demokratikus jogokért.

K.Dramaliev: Kulturális építés a Bolgár Népköztársaságban.

P.Todorov: A Szovjetunióban végrehajtott árleszállítás a béketábor győzelme.

1950. március 19. / 11.szám./

Vezércikk: A szovjet szocialista demokrácia diadala.

Vas Zoltán: A magyar öt éves terv.

F.Billoux: Franciaország jobboldali szocialistái: az amerikai imperializmus lakájai.

P.Secchia: Az Olasz Kommunista Párt megerősödése és a Tito - klikk ügynökeinek csődje.

B. Lövlén: A Norvég Kommunista Párt megszilárdítja sorait.

R.Slansky: Egységes mezőgazdasági szövetkezetek Csehszlovákiában.

A.Lunet: A francia dolgozók sztrájkmozgalma.

Jean Marek: 1. Amerikai kérek Bulgáriában. 2. Megijedtek a gyarmatosítók.

1950. március 26. / 12.szám./

Vezéroi: A hatalmas békefront meggyőzté a háborus uszítók bűns terveit.

A jugoszláv munkáscsapat a kapitalista kizsákmányolás jármában.

V.Luca: A népi demokratikus országok pénzügyi politikája.

N.Laurent: Az angol-amerikai imperialisták leigázzák Jugoszláviát.

L.Kopriva: Ferradalmi éberség és harc a Csehszlovák Kommunista Párt sorainak tisztaságáért.

Pak Hen Jen: Dél-Korea népének hősi harca hazája egységéért és függetlenségéért.

Jan Marek: 1. Franciaország dolgozói meggyőzté De Gaulle és Bidault fasizta összeesküvését. 2. A Vatikán és a cihosti "osoda".

1950. április 2. / 13.szám./

Vezéroi: A kapitalista országok dolgozói harcolnak a békéért, a kenyérért és a szabadságért.

J.Amado: A békéért folytatott harc az emberek millióit egyesíti az egész világon.

Horváth Márton: Szabadságunk születésnapja.

Lu-Ting-Ji: Köznevelés és kultúra az új Kínában.

V.Michaut: A francia nép visszaveri a reakciót.

L.Longo: Az olasz nép akcióba lép a De Gasperi-kormány önkénye ellen.

A Lengyel Egyesült Munkáspárt pártvezetése a gazdasági tervért folyó harcban.

J.Smith: Megvadult háborus uszítók törvényjavaslat. / Vadtt - Ede törvényjavaslat. /

Jan Marek: A jugoszláv nép akaratának meggyőzté a háborus uszítók. / 1950 március 26 - iki választásokról. /

1950. április 9. / 14.szám./

Vezéroi: A kommunista pártok harca a burzsoa ideológia

ellen.

M.Thorez: Harc Franciaország nemzeti függetlenségéért és a békéért.

G.Gheorghiu-Dej: Az osztályharc jelenlegi szakasza Romániában.

J.Berman: A szocialista kultúráért!

Harry Pollit: Anglia a választások után és a Kommunista Párt feladatai.

I.Frank: A szocialista verseny és az élmunkásmozgalom fejlődése Csehszlovákiában.

1950. április 16. / 15.szám./

Vezércikk: Aláírások százmilliói az atomfegyver betiltását követelő felhívásra !

Kuici Tokuda: A Japán Kommunista Párt új helyzete és politikája.

D.Ibarruri: A Spanyol Kommunista Párt harminc éve.

L.Reutu: Fasiszta államrend Jugoszláviában.

1950. április 23. / 16.szám./

Vezércikk: A leninizmus és a népek békeharca.

M.Mityin: A leninizmus nemzetközi jelentősége.

N.Laurent: A jugoszláv fasiszták külföldi kártevőinek esődjé.

W.Rochet : A mezőgazdaság és a dolgozó parasztság védelme Franciaországban.

W.Siroky: A szocialista iparosítás sikerei Szlovákiában.

1950. április 30. / 17.szám./

Vezércikk: Május elseje a világ dolgozói összefogásának, minden ország munkástehtvérségének napja.

K.Gottwald: A munka és a harc ünnepe. / Május elseje méltatása./

B.Bierut: A béke védelmezői legőszhetetlen erőinek harcra szemléje.

M.Cachin: A békéért, szabadságért és demokráciáért !

F.Joliot-Curie: A népek magasztos célja. / A népek béketerkvése.

W. Pieck: Május elsője ünnepének 60. évfordulója Németországban.

J. Duclos: Maurice Thorez 50. születésnapja.

G. di Vittorio: A béke megmentése a nemzetközi proletariátus ügyéért.

M. Rybcyk: A béke híveinek mozgalma Finnországban.

A. Pauker: Egyőztessék el a béke híveinek nemzetközi összehozatása!

Harry Pollitt: 1950. május elsője.

1950. május 7. / 18. szám.

Vezércikk: A sajtó - a kommunista pártok legélesebb fegyvere a békeharconban.

K. Gottwald: Május elsőike a csehszlovák-szovjet barátság jelképe.

E. Judici: Az argentia nép harca a békéért.

V. Cserevenyukov: A szöveskezeteti mozgalom feladatai falun és a Dolgozók Földművelésszervekezeteti Gazdasági alapszabályának legfontosabb rendelkezései.

L. Amadei: Az Olasz Kommunista Párt ideológiai és nevelő munkája.

E. Lister: Az amerikai imperialisták és a spanyol fasisták háborus szövetsége.

E. Lalmand: III. Lépőt az angol-amerikai imperialisták kegyeltje.

Jan Marek: A háborus gyújtogatók jugoszláv ügynökei.

1950. május 14. / 19. szám.

Vezércikk: A második világháború tanulságai és a békeharca.

O. Grotewohl: A németországi szociáldemokrata párt vezetőinek árulása.

T. Buck: Kanada az amerikai imperialisták agresszív tervei-
ben.

E. Fajon: A francia kommunisták harca az atombomba eltiltá-
sáért.

V. Vidali: Triest dolgozói akcióbba lépnek az imperialisták
agresszív tervei és a titlista provokációk ellen.

A. Gopicka: A Vatikán - a csehszlovák nép ellensége.

Dömötör Ferenc: A termelőszövetkezeti mozgalom első sikerei Magyarországon.

1950. május 21. / 20.szám./

Vezércikk: A gyarmati és függő országok népei harcban a háborus uszítók ellen.

Komocsin Zoltán: A magyar nép a béke őrhelyén.

B. Frenkel: A franciaországi Általános Munkaszövetség és az akciógység a kenyérért és a békéért vívott harcban.

Din: Vietnam küzd függetlenségéért.

K. Lazarov. A Bolgár Népköztársaság pénzügyi és költségvetési politikája.

Az angol háborus kaland oszlopa Palátföldön.

P. Secchia: A Fekete Internacionális konferenciája.

Jan Marek: Judás kéri a bérét. / Tito vakon teljesíti a Wall Street minden parancsát, de jutalmat vár az amerikai imperializmusnak tett szolgálataiért./

1950. május 28. / 21.szám./

Vezércikk: Minden téren erősödik a népi demokratikus országok államrendje.

B. Bierut: A Párt feladatai az új káderekért folyó harcban az általános helyzet tükrében.

P. Togliatti: Lehullt az álarc. / A De Gasperi-kormány nyílt háborus politikájáról./

V. Michaut: Franciaország ifjúsága a békéért folyó harcban.

E. Boccara: A gyermekek védelmében! / A június 1-i nemzetközi gyermeknap alkalmából./

B. Roca: A kubai választások és a tékeharc.

SZABAD NÉP, 1950. február.

1. A Szovjetunió diplomáciai kapcsolatát létesíti a Vietnami Demokratikus Köztársasággal.

2. Gerő Ernő: Magyarország a szocializmus útján.

2. Cservenkov elvtárs életrajza.

3. A nyugati munkásság harca a békéért.

3. A sztálingrádi csata évforgatója harcra lelkesít az új háborus gyujtogatók ellen.

4. Állítsák nemzetközi bíróság elé Hirohito japán császárt és négy tábornokát, a baktériumháború előkészítőit. / Szovjet jegyzék./

4. Vorosilov marsall 69 éves.

4. K.P.: Vietnam elismerése.

5. Dobozs László: Lecke "A kapitalizmus fejlődése Oroszországban".

5. Sz. Á.: A magyar föld népeinek őstörténete.

5. Az Országos Tervhivatal jelentése az 1949. évi, valamint a hároméves terv végrehajtásáról.

5. M. G.: Betránysorozat a Marshall-országokban. A belga keresztény szocialista párt és a náci-ügynökök 22 milliója. / Adat a második világháborúhoz. /

5. K. A.: A mongol nép a szocializmus útján.

7. Glebov elvtárs leoszt. meggyilkolását határozták el a monarchofasizisták. / Adat a második világháborúhoz. /

8. Kende Péter: Kína forradalma.

8. Elek Tibor: Oroszok a magyar szabadságharcról.

10. Erkel forradalmi műve: A Bánk bán.

10. A Magyar Történelmi Társulat közgyűlése.

11. Nemzetközi munkássolidaritás a békéért.

11. Kína népe követeli Hirohito és a többi japán háborús bűnös felelősségrevonását.

11. Az elasz kormány a tömegek nyomására visszavonta a fasiszta Náci tábornok kinevezését. / Adat az elasz - abesz-szín háborúhoz. /

12. Rákosi Mátyás elvtárs beszámolója a Központi Vezetőség ülésén.

12. Darvas József: 1949. február 13.

12. Egy japán lap leleplezi: Tókióban volt a baktériumháború előkészületeinek központja.

14. A Magyar Népköztársaság minisztertanácsának határozata a növénytermelés fejlesztéséről az 1950. és 1951. években.

14. Kínai jogász Hirohito és a többi japán háborús bűnös ügyéről.

15. Rákosi Mátyás elvtárs zárszava a Központi Vezetőség fele-

ruár 10.-i ülésén.

15. Szovjet-kinai közlemény a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság között aláírt szerződésről és megállapodásokról.

15. V.D.: Szlovákia felemelkedése.

16. Megjelent orosz nyelven Lenin műveinek XXVII. kötete.

16. A győzelem filmje. A Sztálingrádi csata II. része.

17. Örökké éljen a szovjet-kinai barátság.

18. Az amerikai imperialisták kémbandája a bíróság előtt.

19. Rudas László: Két évforduló./ Giordano Bruno - és Descartes-ről./

21. Az ENSZ 1949 - es világgazdasági jelentésének beismerései a kapitalizmus általános válságának további mélyülését mutatják.

22. / Itélet a Standard-gyári kémperben./

22. Rogyincev elvtárs a sztálingrádi csata hős tábornoka.

23. Éljen a harminckét éves hatalmas szovjet hadsereg !

24. Egy volt amerikai haditudósító megerősíti, hogy a japánok baktériumháborúra készültek.

26. Gerő elvtárs a munkások, a műszaki értelmiség és az egész gazdasági vezetés együttműködéséről.

26. Háy László: A gazdasági válság kifejlődése a tőkés országokban.

26. Havas Ernő: Régi nóta - új hangszerezésben. / Az ember származásáról./

28. Rákosi Mátyás elvtárs beszéde a sztáhanovisták első országos tanácskozásán.

28. Réti László: Martin Andersen Nexő Rákosi elvtársáról.

1950. március.

1. A Szovjetunió minisztertanácsának és a SzK/b/P Központi Bizottságának határozata az élelmiszerek és iparcikkek árának újabb csökkentéséről a Szovjetunióban.

2. A Görög KP nyilatkozata a monarchofasiszták választási komédiájáról.

2. D.I.: " Akiknek a siker a fejükbe szállt" c. Sztálin-cikk huszéves évfordulójára.

2. H.J.: Készülődés a Nemzetközi Nőnapra.

3. Megírják a pesti munkásság történetét.

3. Illés Béla: Alexej Tolsztoj.
4. Az elasz parasztok földfoglaló mozgalma kiterjedt az ország három déli tartományára.
4. Vas Zoltán: Népgazdaságunk szerkezeti változásai a nemzeti védelem tükrében.
4. Gottwald elvtárs és Slansky elvtárs beszámolója a Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának ülésén.
5. E.F.: Az amerikai militarizmus és állami bürokrácia összefonódása a hadiiparral.
5. Éljen a testvéri román népi demokrácia!
5. Gyimes Miklós: A proletárdiktatura a demokrácia legmagasabb formája.
7. T.I.: A Bolsevik Párt választási felhívása.
7. Groza román miniszterelnök beszéde.
7. A görög nép az amerikai uralom ellen szavaz.
8. Farkas Mihály: Bevehetetlen bástyává építjük ki a világ békefrontjának magyar szakaszát.
8. Féktelen terrorjuk ellenére is vereséget szenvedtek a monarchofasizisták a választásokon.
9. Vorosilov elvtárs választási beszéde Minszkben.
9. Molotov elvtárs 60 éves.
9. Vas Zoltán: "A Rákosi-per".
9. Rákosi elvtárs születésnapja.
9. Kérdményes régészeti kutatások a Szovjetunióban.
10. Egységes ifjúsági szervezet !
10. Döntő csapásra készülnek a vietnami szabadságharcosok.
11. Molotov és Malenkov elvtársak választási beszéde Moszkvában.
11. Molnár Erik elvtárs előadása a Tudományos Akadémián.
12. A Szabad Magyarország születésnapja.
12. A kapitalista országok válságos gazdaságáról és a virágzó szovjet gazdaságról beszél választói előtt Mikojan elvtárs.
12. Révai József: Művelt Nép.
12. Sztálin-díjjal kitüntetett történelmi munkák.
12. Fülepp Ferenc: Évezredek történelme tárul fel a magyar régészeti kutatók munkája nyomán.
12. Munkaközösség dolgozik Erkel "Dózsa György" c. operájá-

nak felujításán.

14. A Legfelső Tanács megválasztása a szovjet szocialista demokrácia új diadala.

14. M.G.: Az amerikai kémhálózat.

14. Meghalt Heinrich Mann.

15. Március 15.

15. K.P.: Király - a Wall Street szoldjában.

15. Debozi Imre: A földreform évfordulójára.

17. A Szovjetunió Legfelső Tanácsa választásainak részletes eredménye.

17. Százhusz francia nagyüzemben győzelmet arattak a munkások.

17. Sándor László: Az építőipari konferencia elé.

17. Gazdasági eredményeink és a szovjet segítség.

17. M.G.: Lehullott a tudományos álarc a British Council-ről.

18. Révész József: Az amerikai szénbányászok győzelme.

18. Magyar-albán barátság.

18. Walter Ulbricht: Utban az egységes demokratikus Németország megteremtése felé.

18. A Francia KP Politikai Bizottságának felhívása a sztrajkolók támogatására, és a békeharc fokozására.

18. Donáth Ferenc: Termelőségvetkezeti mozgalmunkról.

18. Révai József: Megjegyzések irodalmunk néhány kérdéséhez. I - IV.

19. Ilja Ehrenburg: beszéde a stockholmi békekongresszuson.

19. Révai József: Megjegyzések irodalmunk néhány kérdéséhez. V - VII.

19. Balogh Elemér: Nyikolszkij, A vallás eredete.

19. Szemjonov: Heinrich Mann példaképe a kultúra haladó munkásainak.

19. Páris népe megünnepelte a kommun évfordulóját.

21. A Pravda cikke az amerikai külpolitika agresszív irányzatának fokozódásáról.

21. Egységes antifasiszta harc De Gasperi "Kivételes intézkedései" ellen.

21. A Magyar Tanácsköztársaság-~~emlékére~~.
22. A Scelba-pribékek újabb vérengzése miatt szerdán 12 óráig általános sztrájk Olaszországban.
22. Konját Irén: Ifjú nemzet - a szabad szlovák nép.
22. Varga Jenő: Negyvenöt millió munkanélküli a tőkés országokban.
22. Huszonöt éve halt meg Julian Marchlewski.
22. Hogyan keletkeznek a csillagok?
23. Még szélesebb, még tevékenyebb békemozgalmat !
23. Az olasz dolgozók teljes egységben tiltakoznak a fasiszta provokációk ellen.
23. Zsuzsa: Terrorral, megfélemlítéssel, hamisítással készül Tito a "választásokra".
23. Pülep Ferenc: Múzeumaink fejlődése a nép államában.
24. Tovább terjed a békemozgalom Franciaországban.
24. K.I.: Az osztályharc kiéleződése Olaszországban.
24. A "Novoje Vremja" az amerikai bányászsztrájk jelentőségéről.
24. Réti László: Andrassy-laktanya, 1942.
25. Kertész György: Harc az amerikai gyarmatosító politika ellen.
25. Nyugat-Németországban.
25. Öt éve indult a Szabad Nép.
25. F.S.: Két könyv a Dzerzsinszkijről.
26. Felszabadulás és béke.
26. T.I.: Imperialista kísérletek és kudarcok a Távol-Keleten.
26. Nevelésügyünk égető kérdése.
26. Marchlewski - emlékünnepelel Varsóban.
26. Kána Lőrinc: Budapest körülzárása és felszabadítása.
26. Fenyő István: 75 éve született Bolyai Farkas, a nagy magyar matematikus.
28. Teljesen megbénította a francia kikötők életét a kikötőmunkások sztrájkja.
28. Nem hunyunk szemet a hibák felett. / A falusi politikában jelentkező elhajlásokról szóló cikk./
28. Összeesküvés a béke ellen./ Ralph Parker könyve./
29. A felszabadult parasztság.

29. Párisi telefonjelentés a francia kikötőmunkások általános sztrájkjának nagy sikeréről.

29. A Japán Kommunista Párt nemzeti demokratizációs ~~mozgalmának~~ kitására hívja fel a japán népet.

29. Karinthy Ferenc: Budapest megmentői. / Bp. a felszabadulás után./

29. Haraszi János: Győr város öt éve.

30. Felszabadult értelmiség.

30. A Szovjetunió segítségével hatalmas lendülettel építi újjá népgazdaságát a felszabadult Kína.

30. Tite terrorja ellenére is megmutatkozott a "választásokon" a jugoszláv nép gyűlölete a fasizta rendszerrel szemben.

30. Illyés Gyula: Öt év távlatát ..

30. Harmati Sándor: Borsod megye öt éve.

30. Hevesi Gyula: A demokratikus Németország a lipcsei vásár tükrében.

31. Meghalt Leon Blum.

31. Nazim Hikmet éhségsztrájkba kezdett.

31. Veres Péter: Az álmok valósággá válnak.

31. Szikra Sándor: Baranya és Pécs öt éve.

NÉPSZAVA. 1950. február.

1. A sztahanovista.

2. Sztálingrádi figyelmeztető. / A sztálingrádi csata évfordulója./

2. Gerő Ernő: Magyarország a szocializmus útján. / Pravda./

2. Az őszi verseny tapasztalatai.

2. A gépállomások és állami gazdaságok munkaversenyének eredményei.

3. Vietnam népe a győzelem útján.

3. A MÉMOSZ a Központi Vezetőség határozatának végrehajtásáért.

4. Építőiparunk döntő problémáiról. / Fodor Gyula./

4. A Tervhivatal rendelete az 1950. évi ipari részlettervek átdolgozásáról.

4. Szakszervezeteink a Párt határozatának végrehajtásáért.

4. A vegyipar 53 millió forintot takarított meg újításokból a múlt évben.

7. A Szakszervezeti Világszövetség jelentése az ENSZ-nek.

7. A vietnami szakszervezetek nemzeti konferenciája a szabadságharc fokozása mellett.

10. Az AEK megnyitotta az új Közérdekű Bejelentések Hivatalát.

10. Johnson amerikai nemzetvédelmi miniszter beszámolója felfedi a dellárimperializmus zsarnoki és támadó terveit.

10. Megválasztották a Művészeti Dolgozók Szakszervezete központi vezetőségét.

12. Hármán Csepelről. / A felszabadulás óta eltelt öt év három üzemi munkás életében. /

12. Budapest szabad ! / Budapest felszabadulásának ötödik évfordulója. /

12. Külpolitikai krónika.

12. Szemes Imre: Amiről az értelmiségi brigád naplója beszél.

16. Történelmi szerződés. / Szovjet-kinai szerződés. /

19. Az éberség iskolája. / Standard-gyári kém-és szabotázsper. /

19. Felhívás a vasutasokhoz az 500 km-es mozgalom megindítására.

19. Gy.E.: Rabszolgák a XX.században. / Gyarmati dolgozók helyzete.

21. Az ENSZ jelentése a tőkés válság elmélyüléséről.

21. A gyarmati ifjúság harca.

23. Eugénio Guidi elvtárs nyilatkozata az olasz dolgozók harcáról.

23. A sztahanovista tanácskozás előkészületei a szakmai lapok tükrében.

25. Üdvözljük a Sztahanovisták első Országos Tanácskozását.

25. Lakatos Béla: Számadás és feladatok. / Sztahanovisták első Országos Tanácskozása. /

25. A Szovjetunió Központi Szakszervezeti Tanácsának választási felhívása.

25. Láncos János: Trieszti helyzetkép.

26. A Sztahanovisták I.Országos Tanácskozása.

26. A szakmák legjobbjai a Sztahanovisták tanácskozásán.

26. Külpolitikai krónika.

28. Harry Pollit: Az angol választások.

1950. március.

2. Sztálini gondoskodás a nép jólétéről. / A Pravda vezércikke./

3. Egy történelmi Sztálin-cikk megjelenésének 20. évfordulójára: " Akiknek a siker a fejükbe szállt."

3. A.L.: A sztálini terv győzelmének gyümölcse.

4. Mit ad a Szovjetunió dolgozóinak az újabb árleszállítás? / I.M.Szolovjev, a Szovjetunió Központi Szakszervezeti Tanácsa titkárának nyilatkozata./

4. " A Westminster proletárjai" / A Trud cikke nyomán. Az angol munkáspárti képviselők a kapitalista vállalatokban./

5. A szovjet tudomány és technika kimagasló új eredményei. / Odaitélték az 1949. évi Sztálin-díjat./

5. Külpolitikai krónika.

5. Forgács Pál: A Nemzetközi Vegyipari Szövetség budapesti alakuló konferenciája.

5. Az ázsiai szakszervezetek harca.

7. F.Cremieux : A francia dolgozók harca.

7. A szovjet tudomány és technika felvirágzása. / A Pravda vezércikkéből./

7. A rubel árfolyamának emelkedése a Szovjetunió növekvő gazdasági hatalmát mutatja. / Plotnyikov prof. Pravdában megjelent cikkéből./

8. Balla Zsuzsa: Nők a békeharc élvonalában.

8. Hét dolgozó nő példát mutat.

9. Nemzetközi Nőnap.

9. A " Rákosi-per". / A könyv megjelenése alkalmából./

10. A Vegyipari Dolgozók Nemzetközi Szövetségének megalakulása. / Eugenio Guidi elvtárs nyilatkozata./

12. Üdvözljük a Vegyipari Dolgozók Nemzetközi Szövetségének alakuló konferenciáját.

12. Eugenio Guidi: Az olasz dolgozók harca.

14. A Nemzetközi Vegyipari Konferencia.

14. A.L.: Az új szovjet-magyar kereskedelmi szerződés.

15. Április 4 beteljesítette és továbbfejlesztette március 15 célkitűzéseit.

15. A Nemzetközi Vegyipari Konferencia kiáltványa.

15. A szocialista építés Kossuth-díja hősei.

18. Á.L.: A felszabadult ország iparának öt éve.

18. Az "élüsem" és a "Sztahanovista" cím elnyerésének feltételei.

18. Nagyváros a sarkkörön túl / Murmanszk felszabadításának 30. évfordulója.- Sz.Morozov az "Ogonyok"-ban megjelent cikke nyomán./

19. Ilja Ehrenburg: Kicsavarjuk a fegyvert az új emberevők kezéből. / Beszéd a Béke Hívei Állandó Bizottságának stockholmi ülésén./

19. A békefront ereje.

19. A MÉMOSZ országos konferenciája.

21. A MÉMOSZ országos konferenciája.

22. Ho-Si-Minh: Vietnami népe győzni fog !

23. A titoista szakszervezeti vezetők munkásellenes tevékenysége.

23. A lentellai sortűz. / Az olasz dolgozók harca./

24. Mit köszönhet a munkásosztály április 4 - nek?

25. Franciaország annektálja a Saar-vidéket. / A Trud cikke nyomán./

25. A munkaverseny kiszélesítésével a mezőgazdaság Sztahanov-mozgalmaért.

25. Örökre felszámoltuk a munkanélküliséget.

26. L. Notarcola: Az olasz dolgozók harca.

26. Szebben és vidámabban élünk. / A magyar dolgozók életszínvonalának emelkedése./

28. A béke védelme: állandó feladat. / A Béke Hívei Állandó Bizottságának stockholmi konferenciája./

28. Április 4: a magyar történettudomány új forradalmi korszakának kezdete. / Molnár Erik elvtárs nyilatkozata./

29. Latin-Amerika népei békét akarnak. / Quinterre elvtárs nyilatkozata./

29. A tudomány és a művészet kivirágzása hazánkban.

29. Freund Mihály: Mit köszönhet vegyiparunk a felszabadulásnak.

-29. Á.L.: Öt év eredményei a nehézipar fejlesztése terén.

30. Fonó György: A munkásosztály kulturális és technikai felemelkedésének harcosai.

30. A tudomány és a termelés munkásainak alkotó együttműködése a Szovjetunióban./ Pimenov cikke a Professzionálnij Szozjuzban./

1950. április.

1. A Népgazdasági Tanács határozata az igazgatói alap rendszerének bevezetéséről.

1. R.B.: A szakszervezeti és üzemi kulturmunka fellendítése harci feladat.

1. Az ujarcu Angyalföld. / b.m./

2. Április negyediké népünk jövőjét alapozta meg.

3. Két világ egy napja. / Sajtószemle./

2. A kilencedik csapás.

4. Két hajnal. / Egy gyár története a felszabadulás óta./

9. A sziriai "forradalmak" kulisszái mögött./ A Trud Szik-ke nyomán.

13. A műszaki értelmiség Sztahanov-mozgalma.

13. A marshallizált Párisban. / I.Blinov cikke nyomán./

14. M.E.: Vladimir Majakovszkij - "Gyovaris Konsztantin".

16. A SZOT. határozata a szakszervezeti alapszerveknél tartandó termelési értekezletek rendszeresítéséről.

16. A nehézipari dolgozók április 4-i felajánlásainak eredménye: 206 millió forint.

16. Faludy György: Katona József.

16. Á.L.: A Marshall-polgárság két esztendeje.

16. A Szakszervezeti Világszövetség harca a békéért./ S. Rosztovszkij elvtárs, a Szakszervezeti Világszövetség titkárának cikke./

16. A tények beszélnek. / Sajtószemle./

18. Franciaország pártjának kongresszusa. / A Francia KP XII. kongresszusa.

18. A SZOT. Elnökségének határozata a szakszervezeti beszámoló taggyűlések rendszeresítéséről.

19. A munkásárulók peresége. / B.Frachon elvtárs, a CGT. főtitkára cikke nyomán. /

21. A szovjet-lengyel szerződés öt éve.

23. G.P.: Totális gengszterizmus. / Az amerikai imperialisták libavai provokációja./

23. Külpolitikai krónika.

23. Napos Üzbekisztán.

26. A Szakszervezeti Világszövetség Május elsejei felhívása.

28. Ötven esztendő Maurice Thorez elvtárs.

30. A Szakszervezeti Világszövetség budapesti tanácskozása.

1950. május.

5. Á.L.: Uj eredményeinkkel - újabb sikerek felé.

6. Bozsóki Ferenc: A Szakszervezeti Világszövetség budapesti tanácskozásain központi kérdés a béke védelme.

7. J.Kolsky: A szakszervezetek a szocializmust építő Csehszlovák Köztársaságban.

7. A Szakszervezeti Világszövetség a világ dolgozóinak hatalmas fegyvere a békéért vívott harcban.

7. A Szakszervezeti Világszövetség budapesti tanácskozása.

9. A Győzelem Napja.

9. Szakszervezeti Szervezőtőkéje / Apró Antal beszéde. A SZOT Elnökségének határozata. /

10. /h.gy./: A helyi tanácsok.

10. Di Vittorio elvtárs nyilatkozata. / A Szakszervezeti Világszövetség budapesti tanácskozása. /

11. A Szakszervezeti Világszövetség budapesti tanácskozása. / Di Vittorio, Harustyák József, Kádár János elvtársak beszéde. /

12. A Szakszervezeti Világszövetség budapesti tanácskozása. / Gépért elvtárs beszámolója a Szakmai Szövetségek működéséről és további feladatairól. /

13. A Szakszervezeti Világszövetség budapesti tanácskozása.

13. /b.m./ : A népi demokrácia rendjét és a szocialista építést védi az új büntetőtörvénykönyv.

14. A Szakszervezeti Világszövetség budapesti tanácskozása.

14. Külpolitikai krónika. / Gebert és Di Vittorio elvtársak beszéde. /

14. A világ szervezett dolgozóinak képviselői a nemzetközi szakszervezeti mozgalom feladatairól. / Szolovjev, Kuznyecova, Blockziñ, Bossi, Zupka, Jourdain elvtársak nyilatkozata. /

16. A Szakszervezeti Világszövetség Nemzetközi Szakmai Szövetségei értekezletének határozata.

17. Á.L.: A Schumann - javaslat Nyugat-Németország gyarmatosításának amerikai terve.

17. Sztálini segítség.

17. Louis Saillant elvtárs, a SZVSZ főtitkárának nyilatkozata.

18. Szuverov, a nagy orosz hadvezér.

19. A SZVSZ budapesti tanácskozásai.

20. A SZVSZ végrehajtó bizottságának tanácskozásai. / Di Vitterio, Apró Antal, Marosán György, Louis Saillant elvtársak beszéde./

21. A SZVSZ végrehajtó bizottsága tanácskozásai. Louis Saillant jelentése: A SZVSZ tevékenysége és feladata a béke védelmében. Kusnyecova elvtársnő beszéde.

21. Nyilatkoznak a nemzetközi szakszervezeti mozgalom vezetői. / Gheorghe Apostel, Hassen Sadaeki, Krjő Murto, Benoit Frachen, Herbert Warnke, A.Diallo./

25. A SZVSZ végrehajtó bizottsága tanácskozásai. Benoit Frachen, Szolovjev beszéde. A szovjet küldöttség javaslatai. Apró Antal, Di Vitterio beszéde.

23. Építik a szocializmust a népi demokráciák fellegzői.

24. A SZVSZ végrehajtó bizottságának tanácskozásai. Gebert elvtárs jelentése a Nemzetközi Szakmai Szövetségek tanácskozásairól.

24. Huszonöt éves a Komszomolszaja Pravda.

24. Le Réap elvtárs, a CGT főtitkára: Afrika dolgozói minden eszközzel szembeszállnak az imperialisták háberus tervével.

25. A SZVSZ végrehajtó bizottságának határozatai.

25. A budapesti békenagygyűlés.

26. A SZVSZ végrehajtó bizottságának határozatai.

26. F.A.: Versenyszerződések az öt éves terv sikeréért.

27. A dolgozók jogos követelése. / A bérszalók ellen./

27. Á.L.: A Wall-Street árnyéka Nyugat-Németország felett.

28. A békeharc fontos állomása. / SzVSZ budapesti tanácskozásai.

28. Kovács Tibor: A helyi tanácsok megalakulásának jelentősége.

28. Rákosi Mátyás: Válogatott beszédek és cikkek. / Földes

Mihály könyvismertetése./

28. K.f.gy./: Mikszáth.

28. Faludy György: Veszprém.

31. A berlini béketűnép. / A Német Ifjuság Találkozója./

31. b.m./: Tanácsrendszer.

SZÁZADOK. 1948. 1.-4. szám.

Andics Erzsébet: Elnöki székfoglaló a Magyar Történelmi Társulat 1949 március 27-i közgyűlésén. / Birálatát adja a polgári és ellenforradalmi magyar történetírásnak és kifejti, hogy a Társulatnak és lapjának, a Századoknak főfeladata magasra emelni a marxizmust-leninizmust, " azt a történelemszemléletet, amely nekünk kisembereknek, hogyha feladatunkat komolyan fogjuk venni, ha lelkiismeretesen és kitartóan fogunk dolgozni és főképp, ha soha, egy pillanatra sem fogunk elfeledkezni néptünk és az egész emberiség jobb sorsának biztosításáról, erről a legfontosabb ' történelmi célról', kulcsot ad ahhoz, hogy a mult eseményeit hiven feltárva, előbbre vigyük a jelen problémáinak megoldását is." /

P.Zsigmond Pál: Szempontok az eredeti tőkefelhalmozás vizsgálatához Magyarországon.

Mérei Gyula: A magyar céhrendszer 1848 előtt.

Spira György: Parasztságunk és az első magyar polgári forradalom nemesi vezetése.

Ember Győző: A Honvédelmi Bizottmány.

Vörös Károly: A választójog kérdése a bányavidékeken 1848 - ban.

Volgin, V.: A " Kommunista Kiáltvány" 100 éves évfordulójára. / A Voproszti Isztorii - ból átvett tanulmány: Marx és Engels alapvető művét ismerteti, értékelve annak mind történelmi, mind pedig mai harcainkban felhasználandó tanulságait./

Arató Endre: A szlovák nemzeti mozgalom a forradalom előtt / 18 5 - 48./

Vigh Károly: A prágai szláv kongresszus centenáriuma.

I.Tóth Zoltán: A magyar-román szövetség kérdése 1848-ban.

Göröné Fazekas Erzsébet: Az 1849 - es és 1868-as nemzetiségi törvény összehasonlítása a történelem haladó erőinek szempontjából.

Andics Erzsébet: Hám János hercegprímás hazatérőjéről nyilatkoztatásának előzményei. / Okmányközlés. /

Fénelkes Mihály: műveinek bibliográfiája.

A szemle-rovat a 48-as forradalmakkal foglalkozó alapvető szovjet történeti munkákat ismerteti és összefoglaló képet ad a centenárium magyar, francia és angol történeti irodalmáról.

A társulati rész beszámol a Magyar Történelmi Társulat újjászervezéséről, ismerteti az új Társulat első közgyűlésének és igazgatóválasztmányi ülésének lefolyását, továbbá beszámolókat tartalmaz a Társulat első előadó-üléseiről.

FORUM. 1950. február. / V.évf.2.szám./

Darvas József: 1945 február 13. / A szerző naplójegyzete Budapest felszabadulásáról, az ideiglenes nemzeti kormány debreceni munkájáról, a Magyar Kommunista Pártnak a felszabadulást követő első akcióiról. /

Beldiássár Iván: Három februári évforduló. / A szerző naplójegyzete Buda felszabadulásáról; a Szovjet Hadsereg történelmi jelentőségének és a szovjet-magyar barátsági és kölcsönös segítségnyújtási szerződésnek méltatása. /

Kerolovszky Lajos: Churchill szocialistái. / Rövid összefoglaló kép az angol munkáspártnak a második világháború befejezése utáni öt évben folytatott munkáselnemő politikájáról. /

1950. március-április. / 3-4.szám./

Beldiássár Iván: Függetlenségünk, békénk óra; a Szovjetunió! / A Szovjetunió felszabadító szerepének és a felszabadult Magyarországot a nemzetek egyenjogúságának elvi alapján támogató politikájának méltatása. /

Erdei Ferenc: A " Századok " 1948. évi kötete. / Kritika. /

ANTIQUITAS HUNGARICA. 1947. I.szám.

Kutzián Ida: Az aeneolithikus erődök problémái.

Fischer Endre: A mykenai királyság bukása és a dór vándorlás.

Trencsényi-Waldapfel Imre: Vallástörténet és szövegkritika.

Radnóti Aladár: Dácia meghódítása és szervezete.

Baranyainé, Bónis Éva: A Bécsi-uti korarámai temető agyagedényei.

Párducz Mihály: Szarmatakori problémák.

Nagy Tibor: Az avar honfoglalás utvonalának kérdéséhez.

Nemeskéri János: Honfoglaló magyarság - Árpád-kori magyarság.

Vargyas Lajos: Keleti elemek a magyar néphitben.

Dercsényi Dezső: Az Árpád-kori művészet problémái.

1948. 1 - 2.szám.

Bognárné Kutzián Ida: Óskori leletek a Gellért-hegyről.

Harmatta János: Egy mitikus név Hellanika körül.

Patak Erzsébet: Az ugynevezett "dák" ezüstkincsek balkáni kapcsolatai.

Nagy Tibor: Az albertfalvai római telep.

Nagy Tibor: Aulus "brutes".

Radnóti, Alföldi Mária: Az ifjabb Licinius caesárságának kérdéséhez.

Lengyelne Kovrig Ilona: Avarkori sírok Alsógellérről.

Nagy Tibor: Az avar-bizánci kapcsolatok 2. szakaszának / 567 - 82 / időrendjéhez.

Nemeskéri János: Újabb adatok a koraárpádkori magyarság embertani ismeretéhez.

Györfy György: A kun és komán népnév eredetének kérdéséhez.

Ifj.Csemegi József: Hol állott egykor Szent László nagyváradi lovasszobra?

Balogh Jolán: Tárház és bibliotheca a budai királyi várban.

Bendefy László: A két első népvándorláskori sepulchrális emlékek Magyarország területéről.

1949. 1-2.szám.

Sz.P.Folsztov: Az óstársadalom történeti korszakbeosztásának kérdéséhez.

Sz.V.Kiszelev: A Sz.Sz.K.U. Tudományos Akadémia N.Ja.Marról elnevezett Anyagi Kultúra Története Intézetének munkája a régészet területén 1946 - 50-ben.

Mozsolics Amália: A cőfalvi aranylelet.

Harmatta János: A mitikus orientáció nyomai a görög föld - rajzi világképben.

Barkóczy László: A brigetói tábor és canabae topographiája.

Fülep Ferenc: Római sírkő Seregélyesről.

Radnóti Aladár: A szőkegyesesi későrómai emlékelet.

Ifj.Csemegi József: A tarnaszentmáriai templom hajójának stíluskritikai vizsgálata.

Borzsák István: Volgai Osirismythos.

Patek Erzsébet: Néhány megjegyzés a " géta-dák " ezüstkincesek kérdéséhez.

Kalmár János: Magyar középkori hajtóbárdok.

Valkó Arisztid: A sólymár-várhegyi ásatások egyes emlékei.

ARCHEOLÓGIAI ÉRTESÍTŐ. 1944-45. kötet.

Patay Pál: Néhány őskori tárgy kor meghatározása.

Nagy Lajos: Az Óbuda-laktanya utcai felhagyott zsidótemető római sírkövei.

Radnóti Aladár: A dáciai limes a Mezőcsén.

Darnay - Dornay Béla: Dexter és Julia Prisca sírköve a Balatoni Múzeumban.

Barkóczy László: Kiadatlan feliratos kövek Brigetióból.

Barkóczy László: Dák telmács Brigetióban.

Csalog József: Római istenszobrok Tamásiból.

Csalog József: A régi második római katonai elbocsájtó okmány.

Sági Károly: Kocsiábrázolások Pannónia császárkori sepolhrális vonatkozású emlékei.

Gosztonyi Gyula: A fenékpusztai Tiszabazilika kérdése.

Nagy Tibor: Az aquincumi kereszténység egy eddig félreismert emléke.

Kalmár János: Az avar nyílhegy.

Csalog József: A szakály-öreghegyi avar sírmező.

Nemeskéri János: A gyöngyöspáti hun kori sír torzított ko-

ponyájának anthropológiai vizsgálata.

1946 - 48. kötet.

Debrovics Aladár: Egy későkori halotti lakoma-ábrázolás a Szépművészeti Múzeum egyiptomi gyűjteményében.

Mészolics Amália: Steppei hagyományok a magyarországi bronzkorban.

Harmatta János: Le probleme cimmérien.

Radnóti Aladár: Bronz Mithrastábla Brigetióból.

Láng, F.: Di un' iscrizione Pannonica.

Barkóczy László: Két lósr Brigetióból.

Nagy Lajos: A pilisszántói római feliratok.

Nagy, T.: Studia Avarica I. Sur l' itinéraire de la conquête avare.

Dobó Árpád: A római vámokról.

Kiss Katalin: A westerdorfi terra-szigillata gyár mes-
terei és kronológiája.

Egger, R.: Kelten im Stadtgebiet von Sopianae-Pécs.

Kubinyi Mária: A ságvári római sirmező egyik sírjában ta-
lált varázstábla.

Párducz Mihály-Korek József: Germán befolyás a Maros-Ti-
sza-Kőrösszög késő szarmata emlékanyagában.

Fügedi Erik: Avarok és morva-szlávok.

Lengyelne Kovrig Ilona: Avarkori sirleletek Csenyődről.

Csallány Dezső: Szegedi avarkori sirleletek és a hun-bol-
gár ivókürtök régészeti kapcsolatai.

Czeplédy-Harmatta: Ibn Fadlan über die Bestattung bei den
Wolga-Bulgaren.

Nemeskéri János: Újabb adatok a X. századi magyarság em-
bertani ismereteihez.

Nemeskéri János: A Mezőkövesden feltárt germán lelet em-
bertani vizsgálata.

Csemegi József: A tihanyi barlanglakások.

Banner János: Bibliographia Archaeologica Hungarica.

1949. 1-2.szám.

Bader, O.N.: Új neolitikus településtípus az Uralban.

Harmatta János: A magyarországi szarmaták eredetének és

bevándorlásának kérdéséhez.

Radnótiné Alföldi Mária: Római verető a Magyar Történeti Múzeum új szerzeményei között.

Fülöp Ferenc: Római kocsitemetkezés Vajkán.

Járdányi-Paulovics István: Palimpszesztus-felirata és festett mérföldkövek Intercisa-ból.

Schauschek János: Adatok az ipari technikához Aquincumban.

Szilágyi János: Kutatások Aquincumból.

Párducz Mihály: Népvándorláskori ház Mohácsról.

Nemeskéri János: Csepel község határában feltárt koraárpád-kori leletek embertani vizsgálata.

Huszár Lajos: Ujtipusu középkori magyar aranyforint.

1950. 1. szám.

Molnár Erik elvtárs elnöki székfoglalója a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat közgyűlésén 1949 november 9-én.

Török Gyula: A pécs-jakabhegyi földvár és találatok.

Harmatta János: A magyarországi szarmaták történetéhez.

Szilágyi János: Adatok belső pannóniai városok katonai jelentőségéhez.

László Gyula: A kunágotai lelet aranyveretes kardja.

Fehér Géza: A nagyszentmiklósi kincs-rejtély megfejtésének útja.

Gábori Miklós: Az őskori ópszédiánkereskedelem néhány problémája.

Harmatta János ismertetése Franz Altheim: Hunnische Runen o.könyvéről. / A nagyszentmiklósi kincs rovásjegyeiről. /

A Szovjetunió és a népi demokráciák régészeti tárgyu kiadványai 1949-ben.

ETNOGRAPHIA. LVI. 1945.

Korompay Bertalan: A finnugorság szerepe az eurázsiai vadászműveltségben. / A csapdáról. /

Szücs Sándor: Az "égbenyuló fa" a sárréti néphitben. / Az ősmagyarok szamanisztikus világképének egyik maradványáról. /

Ifj. Kodolányi János: A táltos a magyar néphagyományban.

Vajkai Aurél: Adatok Szentgál gyűjtőgető életmódjához. / Mézgyűjtésről. /

Osaba József: Gabonafélék gyűjtése és felhasználása a vendéknél.

Beke Ödön: Beszorkányégetés.

Molnár József: Történeti néprajzi adalékok. / Cselédkommentár 1776 - ban.

Komáromy József: Felülcsapós vizimalom terve Jászberényből. / XVI.századból./

Szendrei Ákos: Ernő József.

LVII.1946.

Tálas István: Kálai Ferenc és az alföldi " nomád mezőgazdálkodás ".

Szendrei Ákos: A magyar lélekhit.

Richter M.István: Az egri mészárosremekelés. / A mészáros céhek XIX. századi szokásaihoz./

Csatkai Endre: A soproni szűrszabók. / XVIII - XIX.századi adatok./

Cs.Bogát Dénes: Történeti adatok a háromszéki székely népszokásokhoz.

Molnár József: Történeti néprajzi adatok. / Jobbágy megvétele 1755-ben./

Szendrey Ákos: Sebestyén Gyula.

LVIII.1947.

Wellmann Imre: Néprajz és gazdaságtörténet.

K.Kovács László: Adatok a bálványosváraljai fejős juhászathoz.

Relkovic Davorka: A Szent Gellért legenda emléke a törökknél és a délszláv költészetben.

Gavazzi, Milovan: Kulturáramlatok Pannóniában.

Dégh Linda: Beszámoló az 1848-as néphagyománygyűjtés eddigi tapasztalatairól.

Bereczki Imre: Adatok Ecseg társadalomrajzához. / Pusztai társadalom a XVIII - XIX.században./

Balassa Iván: Újabb adatok a boglyakemencealaku gabonások kérdéséhez. / 1812-ből.

Tálas István: " Ortutay Gyula: A magyar belső vándorlás

és a néprajzi kutatás" c. előadásának ismertetése.

LIX. 1948.

Balogh Jolán: Mátyáskori ill. későközépkori hagyományok továbbélése műveltségünkben.

Maksay Ferenc: Néprajz-és településtörténet.

Banner Benedek: Házalók néptünk szolgálatában a XIX.század második felében.

Szöke Béla: Az érsekújvári régi halászat emlékei.

H.Fekete Péter: Hajdusági buzavermek.

Solymos Ede: Nyomó. / Halászszerszám./

Csatkai Endre: A magyarok szövete / 1605/.

Sulán Béla: " Tokarev, C.A.: Mit aítak az orosz tudósok az egyetemes néprajztudománynak" ismertetése.

Vajda László: " Hückel, I.: Idolkult und Dualsystem bei den Ugriern" ismertetése.

LX.1949.

Ortutay Gyula: A magyar néprajztudomány elvi kérdései.

Sz.P.Tolsztoz: A szovjet etnográfiai iskola.

Vajda László: A néprajztudomány kulturtörténeti iránya és a " bécsi iskola".

Kovács Géza: Adatok a szilágysági népi ürmértékek kérdéséhez.

Barabás Jenő: Nyársalás Göcsejben./ A szalmahordás technikája./

Tárkány Szücs Ernő: A hódmezővásárhelyi széldaráló.

A vontatószekér keletkezésének és elterjedésének kérdése.

Sulán Béla: " Szerebrennyikov, G.N.: A muzeumi tudományos munka szervezése és tartalma" c. mű ismertetése.

Díószegi Vilmos: "Vaszilev, B.A.: A medvetünnep." ismertetése.

MAGYAR NYELV.1945.1-5.szám.

Németh Gyula: A székely írás egy új emléke: a homoródka-rácsosnyfalvi felirat.

Czeglédy Károly: A IX.századi magyar történelem főbb kérdései.

Moravcsik Gyula: A bizánci Platon a finnugor népekről.

1946. 1-5.szám.

Ligeti Lajos: A török szókészlet története és török jövevényszavaink.

Harmatta János: Szíves lovú népek.

Gyóni Máttyás: A keleti egyház jelentkezése a Temes-vidéken Szent István korában.

Knieszsa István: Knieszir / településtörténeti vonatkozásu/.

1947. 1.szám.

Szabó Dénes: Az 1211-i tihanyi összeírás helyrajzához.

1947. 2.szám.

Bárczi Géza: A történeti nyelvjáráskutatás.

Szilágyi Lóránd: P.Magister forrásai és módszere.I.

Moór Elemér: Küküllő.

Knieszsa István: Padrag és Paloznak.

1947.3.szám.

Szilágyi Lóránd: P.magister forrásai és módszere.II.

Deme László: A nyelvjárási anyag művelődéstörténeti értékesítése.

1947.4.szám.

Knieszsa István: Lengyel.

Szilágyi Lóránd: P.magister forrásai és módszere.III.

Eckhardt Sándor: Asztrik érsek származása.

Turóczi-Trostler József: A középkor végének magyar nyelv- ismeretéhez.

Czeglédy Károly: Egy kazár méltóságnév.

Bárczi Géza: A Leuweni Kódex történetének legújabb szakasza.

1948.1.szám.

Knieszsa István: Szláv eredetű várnevek a Székelyföldön.

Hasan Eren: Török jövevényszók a magyarban.

Láng Dezső: A kazárok zsidósága.

Pais Dezső: Dentumoger.

Moór Elemér: Fenyőneveinkhez.

Mikesy Sándor: Váradi Regestron-beli helyek meghatározásai.

1948.2.szám.

Benkő Lóránd: A székelyföldi szláv eredetű víznevek kérdéséhez.

Knieszsa István-Deme László: Hozzászólás Benkő cikkéhez.

Pais Dezső: Az Anonymus -féle "portus greci" és rekonsága.

Ligeti Lajos: Gyarmathi Sámuel és a nyelvhasznítás.

Szöke Béla: Nyárhíd. / Helytörténet. /

1949.1.szám.

Pais Dezső: Turul. Az Árpád-nemzetség totem-madara.

Czeglédy Károly: A kunok eredetéről.

Kázmér Miklós: A birtoklás szerepe a földrajzi nevek kialakulásában.

1949.2.szám.

Pais Dezső: A római castellum szláv magyar folytatásai.

Benkő Lóránd: A történeti személynévvizsgálat kérdései.I.

Czeglédy Károly: A karluk törzsek nevei.

Ligeti Lajos: Egy Karluk törzs neve kínai átírásban.

Fábián Pál: Céhes iparágaink elnevezései a reformkorban.

Horpácsi Illés: Csekekátai jobbágyság 1666 és 1674 között

kelt leveleiből.

1949.3.szám.

Mescsanyinov,I.I.: N.J. Marr tanítása a stadialitásról.

Bárczi Géza: A nyelvi elkülönülés és egységesülés.

Benkő Lóránd: Történeti személynévvizsgálat kérdései.

Horváth János: Sylvester János vezetéknévéről.

Mikesy Sándor: A Szilveszter keresztnévből való vezetéknévek.

Czeglédy Károly: A török népek és nyelvek tagolódásának kérdéséhez.

Pais Dezső: A nyelvenlékség korhatárolása.

Eckhardt Sándor: Jobbágylevelek a XVI.századból.

Beke Ödön: Nyelvjárásaink történetéből.

1950. 1.szám.

Bérecsi Géza: A magyar nyelvtörténet korszakai.

Pais Dezső: Irányelvek a magyar hangtörténet tárgyalásában./ Benne: a magyar hangtörténet évszak-felosztása./

Galóczy László: Középkori szójegyzékeink új kiadásáról.

Sulán Béla: Tájékoztató a Csehszlovák Tudományos Akadémia prágai Csehszlovák nyelvi Intézetében folyó munkálatokról.

Lőrincze Lajos: A szeg térszinformanév. / Történeti helynév-anyaggal./

Jancsó Elemér: Gyarmathi Sámuel levelei.

Berrár Jolán: A magyar női nevek társadalmi megoszlása a XI - XIV.században.

Szabó Atilla: A magyar helynévkutatás XIX.századi történetéhez.

Horpácsi Illés: Kolontár.

Eckhardt Sándor: Jobbágylevelek a XVI.századból. " Az embert fogták volt be szántani".

SZOVJET KULTURA.1949.december. 1.szám.

I.Bargvin: A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának tagja./ A Bölcs Óriás./ Sztálin a kohászatról./

A.Sztahánov: Kertársak Sztálinról, aki győzelmekre lelkesít./ A sztahanovizmusról./

A Népek Vezére: Kivonat Javroszlavszkij akadémikus Sztálin elvtársáról szóló könyvéből.

Sztálin levelei a szovjet kultúra egyes kérdéseiről./ Levél A.M.Gorkijhoz. Válasz Bill-Belacerkovszkijnak. Levél Bezimenzkij elvtársához. Félix Kan elvtársnak.

G.Ninna: Az első lecke./ Munkások mesélik/ / Sztálin fiatalaságáról, kaukázusi éveiről./

Molotov: Sztálin - Lenin művének folytatója.

1950.január. 1.szám.

V.Beresznyev: Szocialista kultúra és burzsoa kultúra.

1950. február. 2.szám.

Klara Zetkin Leninről.

A Sztahanov-mozgalom és a kulturális fellendülés./ A szellemi és fizikai munka közötti ellentét kiküszöbölése.

I.V.Sztálin a Vörös Hadsereg erejéről./ Sztálin nyilatkozata a "Pravda" tudósítójának. 1918 október 30./

1950. március. 3.szám.

Sztálin kolhozváros. Mozaikok a világ első agrárvárosának születéséről.

V.M.Molotov 60 éves. / Életrajzi adatok./

Sz.I.Vavilov: A tudomány az új korszak elején./ A természettudományok fejlődése a Szovjetunióban.

1950. április. 4.szám.

Az 1949.évi Sztálin-díjak a szovjet kultúra felvirágzásának újabb bizonyítékai.

Sz.I.Vavilov: A szovjet tudomány és technika történelmének új lapja./ A szovjet tudomány új nagy sikerei./

V.Ambarcumjan: Csapás az idealizmusra. / A szovjet csillagászat eredményei./

F.Szaltikov: A szovjet nép a természet nagy átalakítója.

Szilágyi Gyula: A Szovjetunió természetátalakító és vízgazdálkodási terve.

V.Visnyevszkij: Berlin eleste. / Történelmi film./

MŰVELT NÉP. / A kulturális tömegmozgalom folyóirata./ 1950. március. 1.szám.

Móricz Zsigmond: A somogy megyei termelőszövetkezetek 1919-ben./ Egykorú beszámoló a termelőszövetkezetek megalakulásáról, különös tekintettel a kommunista népnevelők munkájára, az urasági cselédek politikai tudatának fejlődésére és a földesurak magatartására./

Sipos Gyula: A kínai nép harca az új kultúráért./ Ismertető a Kínai Népköztársaság iskolai és iskolán kívüli népnevelő munkájáról.

MAGYAR - SZOVJET KÖZGAZDASÁGI SZEMLE. 1950. 1.szám.

Antes István: A magyar népköztársaság első ötéves terve.

A.Paskov: Lenin: " A kapitalizmus fejlődése Oroszországban"
o.művének közgazdaságtudományi jelentősége.

I.Uszerenko: A szovjet népgazdaság újabb hatalmas eredményei.

I.Dvorkin: Az imperializmus lenini elmélete.

A.M.Alexejev: A tőkés országok háborús pénzügyei.

Voproszű Ekonomiki 1949. 7.számából:

I.Lemin: Gazdasági ellentétek és harc az amerikai és angol imperialisták között.

A.Kornyejev: Az orosz mezőgazdaság történetéhez.

Voproszű Ekonomiki 1949.11.számából:

V.Benyidze: A szovjet ipar óriása.A Sztálin autógyár fennállásának 25. évfordulója.

Hozjajsztvo Planovoje 1949.5.számából:

A.Kovalovszkij: Sztálin műveinek X. és XI. kötete./ Sztálin műveinek e két kötetében részletesen foglalkozik az akkori 1927. aug.-1928.márc. nemzetközi helyzettel, az iparfejlesztés problémájával, a mezőgazdaság kollektivizálásával, a pusztuló kapitalista elemek bomlasztó tevékenységével, a nemzetiségi kérdéssel, a Nagy Októberi Forradalom nemzetközi jelentőségével.

Hozjajsztvo Planovoje 1949.4.számából:

M.Naumov: A szovjet mezőgazdaság villamosítása.

M.Poljakov-V.Trubenkov: A tőkés államok valutáinak leértékelése.

Az Országos Tervhivatal jelentése az 1949.évi, valamint a hároméves terv végrehajtásáról.

1950. 2.szám.

Varga Jenő: A munkanélküliség növekedése a tőkés országokban.

Pikler György: Az 1949.évi népszámlálás mezőgazdasági adatairól.

Voproszű Ekonomiki: 1949.10.számából:

P.Mihajkov: A Trjongszornája Manifaktura 150 éve.

Sz.Mihajlov: Imperialisták harca a déli sarkvidékért.

Voproszű Ekonomiki 1950.1.számából:

N.Maszlova: Lenin és Sztálin és ipari szocialista verseny lelkesítői és szervezői.

A.Szavin: A sztálini termelésátalakító terv a megvalósítás útján.

Vnyesnyaja Torgovlja: 1949.8.számából:

I.Szokolov: Imperialista hárc az ón-piacon.

Vnyesnyaja Torgovlja: 1949.10.számából:

N.Ivanov: A népi demokratikus országok gazdaságának és külkereskedelmének fejlődése.

V.Borojov: A román népköztársaság fa-tartalékai és fa-kivitele.

V.Csisztov: Nyugat-Németország gazdasági helyzete és a nyugat-német termelési index.

P.Szusslin: A tőkés országok harca a vas és acél világpiacán.

M.Janovszkij: A vasuti anyagok és felszerelések piaca a tőkés országokban.

A.Roszlov: Az angol-argentín kereskedelmi megállapodás.

Vnyesnyaja Torgovlja: 1949.11.számából:

A Szovjetunió külkereskedelme 1949-ben.

G.Zaveljev: A népi demokratikus országok szerszámgépipara.

A.Kujbisov: Jugoszlávia gazdasági hanyatlása.

V.Alexejev-F.Viktorov: Az annócyi kereskedelmi és vámkonferencia.

R.Huberman: A tőkés országok tenger-hajózásának válsága.

Vnyesnyaja Torgovlja: 1949.12.számából:

O.A.: A Délafrikai Unió, Ausztrália és Új-Zéland külkereskedelme.

KÖZGAZDASÁGI IRODALMI SZEMLE. 1950. január. IX. évf. 1.füz.

Ljubimova,V.: Harc az államosítás körül Franciaországban.

Shishkin,M.: Az amerikai farmer elszegényedése.

A kapitalizmus kezdetei Svájcban.

Leontyev,A.: A kapitalista rendszer további gyengülése.

1950. február. XI.évf.2.füz.

Kozlov,G.A.: Tőkés termelési mód kialakulása. Ártermelés. Pénz.

Figurnov, P.: A szocialista gazdaság építése a népi demokrácia európai országában.

Ruchadze, J.: A román falu tegnap és ma.

Manukyan, A.: A tőkés országok a válság árnyékában.

1950. március. XI.3.füz.

Morozov, A.V.: A tőkefelhalmozódás és a proletariátus elnyomódása. A SzK/b/P Központi Bizottsága mellett működő Pártiskolán tartott előadás.

Hicks, J.R.: Devalváció és világkereskedelem.

A kapitalizmus hódító korszaka Svájcban.

1950. április. XI.évf.4.füz.

Vermersch, J.: Kínai problémák. / Démocratie Nouvelle, máj 1950. A felszabadulás utáni Kína gazdasági újjáépítésének kérdéseiről beszél./

Alexajev A.: A Szovjetunió pénzügyrendszerének megerősödése és a valutáris káosz a tőkés országokban. / Belsevik 1950. márc. 3.sz./

A pénzügyek és hitel szerepe a kapitalizmusban és a szocializmusban. / Népszáva, a Szakszervezeti Tanács könyvkiadó vállalata./

Orlov, N.: Az új gazdasági válság kibontakozása a kapitalista országokban és a nemzetközi kereskedelem. / Vnyesnyaja Torgovlja 1950. január./

Pritt, D.M.: A választások Nagybritanniában. / Démocratie Nouvelle, Avril 1950./

STATISZTIKAI SZEMLE. 1950. 1 - 2.sz.

Zala Julián: A háztartástatisztikai adatgyűjtés első eredményei.

Kószegi András: A termelőszövetkezeti csoportok 1949 december havi adatfelvétele.

Az Országos Tervhivatal jelentése az 1949. évi, valamint a hároméves terv végrehajtásáról.

A Szovjetunió és a népi demokráciák tervjelentései.
/ Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Románia./

Az Amerikai Egyesült Államok gazdasági válsága, ipari termelése, a tőke koncentrációja és centralizációja.

Német Demokratikus Köztársaság és Trizonia. Földbirtokmegosztás.

1950. 3-4. szám.

Tolnai György: Magyarország könyvtermelése 1949 - ben.

Nemzetközi statisztika:

Az Amerikai Egyesült Államok. Alacsonyjövedelmű családok az USA-ban.

Az USA és a nyugateurópai országok külkereskedelmének alakulásai.

Ausztria. Gazdasági helyzet. Belgia. Ipar és külkereskedelem. Bizet. Az adóterhek növekedése. Csehszlovákia. Munkaviszonyok. Görögország. Gazdasági helyzet. Olaszország. Agrárkérdés. Spanyolország. Gazdasági helyzet.

KÖZNEVELÉS. 1950. 6. szám.

Tiktov, P. V.: A szovjet hazafias nevelés.

A népi Lengyelország iskolái 1950-ben. / Számadatokkal bővebben alátámasztva.

1950. 7. szám.

Darvas József: Felszabadulásunk ünnepére.

Halász Arnold: A tanítók átképző tanfolyama a Tanácsköztársaság idején.

A közoktatás öt éves fejlődése a népi demokráciában.

BOLSEVIK. 1950. 4.szám.

Az SzK/b/P KP-nak választási felhívása az összes választokhoz.

Vezércikk: a szovjet és kínai nép nagy barátsága és szövetsége.

B. Burkov: A szovjet társadalom morális-politikai egysége.

G. Objedkov: A kolhozépítés sztálini vezetésének mintaképe. /Sztálin elvtárs két kolhozépítéssel foglalkozó cikkének tízéves évfordulójára./

P. Maslennikov: A nép jólétének állandó emelkedése - a szocializmus törvénye.

D. Menyik: A nemzetközi szakszervezeti mozgalom a békéért és a munkásosztály egységéért folytatott harcban.

V. Vasziljeva: Vietnami demokratikus köztársaság.

J. Dnyeprev: Harcban a szocialista Lengyelországgal. /A Lengyel Egyesült Munkáspárt tudományos folyóirata, a Nowe Dni 1949. évfolyamának ismertetése./

V. Szeregin: Az USA monopolizációja háborus uszító. /J. Allen-D. Wilkerson: The Economic Crisis and the Cold War c. munkájának ismertetése. A könyv leleplezi a monopolizáció igazi szerepét a nemzetközi viszonylatokban./

1950. 5.szám.

Lenin-Sztálin pártjának zászlaja alatt. /A Legfelsőbb Szovjet választásainak eredményeivel kapcsolatban ismerteti az SzK/b/P vezetése alatt a nemzetgazdaság és a külpolitika terén elért eredményeket./

Az SzK/b/P KB-nak és a Legfelsőbb Szovjetnek üdvözlőlevele V.M. Molotov elvtárs 60. születésnapja alkalmából.

A. Alekszejev: A Szovjetunió pénzügyrendszerének megerősödése és a kapitalista országok valutáris káosza.

A. Kljucsnikov: A pártoktatás irányításának néhány kérdése.

L. Petrova: A nők a békéért folytatott harcban.

G. Grigorjev: Átalakulások a Német Demokratikus Köztársaságban.

Könyvkritika:

N. Glagolev: Könyv az orosz felszabadító mozgalom egyik nagy

alakjáról. /J. Elszberg: A.I. Herzen élete és működése. Moszkva, 1948. 524 l./

I. Dvorkin: Az angol imperializmus bomlása. /R. Palme Dutt: Britain's Crisis of Empire. London, 1949./

Sz. Pekrovszkij: A francia dolgozó tömegek elszegényedése. /René Cressol: Az árak emelkedése Franciaországban. Ford. Moszkva, 1949. 112 l./

1950. 6. szám.

Vezércikk: A szocialista mezőgazdaság újabb hatalmas fellendítéséért!

I. Dugvinszkij: A Szovjetunió és a népi demokráta országok gazdasági együttműködése.

M. Sztrepuhov-D. Bekaszev: Javítsuk meg a helyi sajtó pártirányítását.

A. Mjasznyikov: A szovjet korszak legjobb, legtehetségesebb költője. /Majakovszkij halálának 20. éves évfordulójára./

M. Rubinstein: Az amerikai imperialisták atomdiplomáciájának bukása.

Nemzetközi szemle:

A népek ébersége meghiúsítja a háborús uszítók terveit.

Kritika és bibliográfia:

Mélyítsük el és általánosítsuk a pártmunka tapasztalatát. /A tárgyavágó legújabb irodalom ismertetése és kritikája./

I. Kuznyecov: Komoly hibák a fizika történetének megvilágításában. / P. Sz. Kudrjacev: "A fizika története" I. k. Moszkva, 1948. é. munkának kritikája./

1950. 7. szám.

Vezércikk: A nagy Lenin győzelmi zászlójának árnyékában.

V. I. Lenin eddig nem publikált okmányai:

V. I. Lenin válaszai az amerikai és angol burzsoá ujságok levelezőinek kérdéseire.

V. Grigorjan: A leninizmus stratégiája és taktikája - a testvéri kommunista pártok harci fegyvere.

V. Kremicsev: A béke híveinek mozgalma új szakaszban.

V. Tyihomirov: A munkások és dolgozó parasztok szövetségének meg-

erősödése a népi demokrácia országában.

G. Vladukin-V. Rubin: Az amerikai háborus uszítók rethadt kulturája.

Kritika és bibliográfia:

A. Csugacov: Lenin-Sztálin tanítása mindennél erősebb és legyőzhetetlen. /A "Leninizmus gondolatainak nagy ereje" c. gyűjteményes mű ismertetése./

M. Fjodorov: Könyv a kínai nép hősi múltjáról. /G. Jefimov: Kína új - és legújabb történetének vázlata. c. könyv ismertetése./

A. Alekszejev: A "Marshall-terv" az amerikai imperializmus fegyvere. /Amerikai terv Európa leigázására c. munka ismertetése./

1950. 8. szám.

A Szovjetunió - a béke támasza és zászlóvivője az egész világon.

Sztyepanyan, G.: V.I. Lenin és I.V. Sztálin a kommunizmus építéséről.

K. Zsukov: Teljesítsük bolsevik módra a beszámoló-választói pártgyűlések és konferenciák határozatait.

J. Zsukov: Franciaország dolgozói harcban a békéért.

J. Kronrod: A Szovjetunió nemzeti jövedelme. /Szembeállítja a tőkés államok nemzeti jövedelmeivel a második világháború után./

1950. 9. szám.

Minden módon erősítsük a szocialista munkaverseny vezetését az iparban.

Lebegyeva J., Nyikolaj B.: A szocializmus győzelméért folyó harc sztálini programja.

N. Satagin: A nagy orosz hadvezér A.V. Szuverev. /Halála 150-éves évfordulójára./

A. Beljakov: Nő és erősödik a béke híveinek mozgalma.

I. Frank: A szocialista munkaverseny fejlődése Csehszlovákiában.

I. Sarikov: A régi és új harcáról a szovjet társadalom fejlődésében.

V. Lezin: Az amerikai imperializmus agresszív politikájának leleplezése. /H. D. Meyer haladó újságíró "Must we perish? The Logic of 20th Century Barbarism" New-York, 1949. 171. l.c. könyvének is-

ismertetése./

VOПРОСЫ ИСТОРИИ. 1949. 12. szám.

Sztálin elvtársnak, a nagy vezérnek és tanítónak, Lenin halhatatlan ügye folytatójának.

G. Malenkov: Sztálin elvtárs, a haladó emberiség vezére.

V. Molotov: Sztálin és a sztálini vezetés.

A. Szidorov: J.V. Sztálin és a szovjet történettudomány.

I. Volkov: Sztálin elvtárs, a bolsevikok pártjának nagy vezetője és szervezője.

N. Kanmari: A nemzet marxista elméletének megteremtése és fejlesztése Sztálin által.

A. Leontyev: Sztálin elvtárs a kapitalista világgazdasági rendszer két krízisééről és a két világháborúról.

D. Oznebiszi: Az Első Levashadsereg történetéhez.

I. Pusztovarov: J.V. Sztálin munkáinak 11. kötete.

B. Morozov: J.V. Sztálin munkáinak 12. kötete.

A. Gmeljev: Garicün-Sztálingrád védelmének J.V. Sztálinról elnevezett múzeuma.

A. Levoskin: A Vörös Hadsereg Központi Múzeumában.

1950. 1. szám.

V. I. Lenin és J.V. Sztálin nagy barátsága.

V. Hvosztov: A sztálini külpolitika békepolitika. /A Szovjetunió külpolitikájának rövid összefoglalása 1917-től napjainkig./

I. Kadomszkij: Az angol-amerikai blokk kialakulása Franciaország kapitulációja után. /1940 május-december./

M. Gudovnyikov: Megjegyzések N.M. Draszinyin professzor cikkére "A kapitalista viszonyok történetének periodizációjához Oroszországban".

Sz. Juskov: Az orosz feudális állam politikai formáinak kérdéséhez a XIX. századig.

I. Udalcov: A csehszlovák történetírás új utakon. /A csehszlovák marxista történészek konferenciájáról/.

I. Inozemcov: Az USA pénzoligarchiája és a német monopoliumpok közötti kapcsolatok kérdéséhez. /1924-1929/.

Kritikák és ismertetések:

Sz. Naides: Kísérlet a nemzeti-polgári nézetek restaurációjára a haditengerészeti és hadtörténeti munkákban.

A. I. Szerokin: Port-Arthur védelme. Moszkva 1948. 257. l. ism. P. Fortunatov.

M. N. Gernet: Az orosz börtön története. 3. k. Moszkva, 1948. 372. l. Ism. V. Makszakov.

P. M. Lukjanov: A kémiai ipar története Oroszországban a XIX. század végén. I. k. Moszkva-Leningrád, 1948. 543. l.; II. k. Moszkva-Leningrád, 1949. 732. l. Ism. C. Sztaresszelszkaja-Nyikityina.

A. A. Novoszelszkij: A moszkvai állam harca a tatárokkal a XVII. század első felében. Moszkva-Leningrád, 1948. 442. l. Ism. K. Bazilevics.

B. V. Kunyin: A Don-Azov vidék történetének vázlata. 1. könyv a legrégibb időktől a XVII. századig. Rosztev na Donu, 1949. Ism. D. Selev.

Az SzK/b/P KB-je mellett működő Társadalmi Tudományok Akadémiájának "Ucsenüje Zapiszki" 2. k. Az egyetemes történet kérdései. Moszkva, 1948. 349. l. /A gyűjteményben 3 cikk Oroszország külföldi kapcsolataival, 4 a német, francia és amerikai munkásmozgalmakkal, 2 Bulgária történetével, 1 pedig a polgári történetírással foglalkozik. / Ism. I. Belkin.

Oldrich Riha: Csehszlovákia gazdasági és társadalmi-politikai fejlődése. 1790-1945. Praha, 1948. 120. l. Ism. A. Nyedoresov.

Archeion. A lengyel levéltárügy tudományos folyóirata. XVII. XVIII. k. 1947-1948.

Willi Bredel: Ernst Thaelmann. Berlin, 1948. 167. l. Ism. G. Kuranov.

A kötet végén néhány beszámoló foglal helyet: az első röviden ismerteti az Akadémia Történeti Intézetében lezajlott vitát Bazilevics periodizálási kísérletével kapcsolatban. /L.: Voproszú Isztorii, 1949. 11. sz./ . Ezt a szaratovi egyetem munkásságáról és Vladimir városa történészeinek folyamatban lévő munkáiról szóló egészen rövid beszámoló követi.

1950. 2. szám.

G. Nyepeszov: A Türkmen Szovjet Szocialista Köztársaság keletkezése és fejlődése.

B.Mihankova: Örményország és Grúzia kulturtörténetének kérdései N.J.Marr munkáiban.

A.Nyekrics: Chamberlain kormányának kettős játéka és bukása. Viták és megbeszélések:

P.Bakanov: A Szovjetunió története periodizálásának alapelvéről és a kapitalista korszak kezdeti szakaszáról.

P.Mirosnyicsenke: K.V.Bazilevics kísérlete a Szovjetunió története feudális korszakának periodizálására c.cikke tárgyában.

Közlemény:

G.Kraszinszkij: Oliver Brunelle "utazása" az Ob folyón. /Egy történeti mithoszról.

Kritika:

G.Akopjan: Objektivista hibák A.F.Miller Törökországgal foglalkozó munkáiban.

Ismertetett könyvek:

K.Oszipov: A.V.Szuворev /1730-1800/. Moszkva, 1949. 468.l., Átdolg.kiad.

A.B.Szuворov: Ezredrend. Moszkva, 1949. 152.l.

Isztoricseszkij Archiv IV.k. Moszkva-Leningrád, 1949. /A XVI. századtól napjainkig terjedő időre közölt különféle forrásanyagok./

BB.Piotrovszkij: A Kaukázuson túl archeológiája. Leningrád, 1949. 133.l., 12 tb.

Maurice Thorez: Fils du peuple. Páris, 1949. 253.l.

Chr.Chalacsev: Láadás a 28.ezredben. Szofia, 1949. 231.l.

Nicol Smith-Blake Clark: Into Siam, underground kingdom. New-York, 301.l.

A.Atpheker: To be free! Studies in American Negro History, New-York, 1948. 256.l.

A kötetet különféle tudományos intézetek és főiskolákon történt tudományos eseményekkel foglalkozó kronika zárja be.

1950.3.szám.

A.Guliga: Az USA szovjetellenes intervenciójának kezdeti szakasza /1917-1918/.

N.Kalinyin: A szovjet-finn háború és az angol munkás-párt áruló politikája.

L.Gordon: Az indiai afgán törzsek társadalmi-gazdasági szervezete a XIX.század második felében.

Vita:

A.Zimin: A Szovjetunió története feudális korszakának néhány periodizálási kérdése.

A.Boriszov: A kapitalista alap /uklad/ kialakulásának kérdése az iparban.

Közlemény:

A.Uszvjacov: A franciaországi 1947-es általános sztrájk. Kritika és bibliográfia:

E.Csernyak: Az amerikai reakciós katolikusok mint történetírók. /Több amerikai katolikus folyóirat 1945-49.évi számainak kritikája./

V.Pasute: Marxi-lenini irodalomtörténetért./Több a régi orosz irodalommal foglalkozó mű kritikája és az irodalomtörényszek előtt álló feladatok kifejtése./

Ismertetett könyvek:

I.Sz.Szmirnov: A szocialista kultúra építésének történetéből a szovjet hatalom első korszakában. Moszkva, 1949. 246.l.

A Baskir SzSzK történetére vonatkozó okmányok. III.k. Moszkva-Leningrád, 1949. 691.l.

D.Csugajev: A szovjet állam első alkotmánya /1918/. Moszkva, 1949. 176.l.

G.J.Cserbilszkij: I.Péter Nyugat-Ukrajnában. Lvov, 1948.95.l.

V.N.Sersztobojev: Az Ilinszki szántóföldek. Irkutszk, 1949. 594.l. /A földművelés elterjedése Kelet-Szibéria egyik vidékén./

S.R.Smith: The Manchurian crisis 1931-1932. New-York, 1948.

A Csendesóceáni Intézet "Ucsonüje Zapiszki" c.kiadványának III.kötete. Kínai gyűjtemény. Moszkva-Leningrád, 1949. 179.l.

A kötetet tudományos kronika egészíti ki, amely beszámol az Akadémia Sztálin születésnapjával kapcsolatos üléséről, a Özhorezni expedíció 1949.évi eredményeiről, a Melotovi egyetem történeti munkásságáról 1947-49-ben és a Szverdlovszki területi levéltárról.

A kötet végén K.V.Bazilevics és Sz.V.Bahrusin nekrológja foglal helyet.

IZVESZTYIJA AKADEMII NAUK SzSzSzR. Sorija isztorii i filoszofii.
1949. VI. 6. szám.

B.P.Kozmin: A.N.Radiscev és "Utazás Pétervárról Moszkvába".
könyve.

J.J.Kogan: A.N.Radiscev szabad gondolkodása.

N.A.Jerofejev: Az USA imperialista politikája az első világ-
háboru végén.

K.A.Antonova: Agrárviszonyok Indiában az angol hódítás előtt.

L.B.Szvetlov: A.N.Radiscev és a XVIII.század végi politikai
áramlatok.

A.P.Okladnyikov: A.N.Radiscev és Szibéria archeológiája.

A.L.Mongait: Archeológiai kutatások Sztaraja Rjazanyban. 1948-
ban.

A.Sz.Kan: Orosz-ok értesülései az angol forradalomról.

J.P.Klokman: Rumjancev tábornagy az 1768-1774.évi orosz-török
háboru korában.

Kritika és ismertetések:

J.Elszberg: A.I.Herzen. Élete és működése. Moszkva, 1948. 524.l.
/Kitűnő összefoglalás./

V.M.Turek: Locarno. Moszkva-Leningrád, 1949. 268.l. /Az első vi-
lágháboru utáni korszakban bemutatja az imperialisták közti ellen-
tétet, megmutatja hogyan segítettek az amerikaiak a német hadi-
gépezet feltámasztásában, stb./

Ezután a folyóirat beszámol az Akadémia Történeti Osztályának
Radiscev emléküléséről és az 1949.évi cherezni archeológiai expedi-
cióról.

1949. VI. 6. szám.

B.D.Grekov: J.V.Sztálin és a történettudomány. /E cikk a Száza-
dok legközelebbi számában magyar fordításban is megjelenik./

M.A.Leonev: Sztálini korszak a dialektikus materializmus fejlő-
désében.

B.F.Porsnyev: A középkor története és Sztálin elvtárs útmutatá-
sa a feudális társadalom "alapvető jellegzetességére" vonatkozóan.
/Magyar fordítása Értesítő 1-3.sz.-ban jelent meg./

L.V.Boguckaja: Guria az első orosz forradalom éveiben.

R.M.Raimov: A szovjet kormány segítsége 1919-1920-ban Baszkiria fehérgárdista megszállása miatt szenvedett vidékei számára.

Kritika és ismertetések:

Az 1905-1907.évi forradalom Oroszország nemzetiségi vidékein. Moszkva, 1949, 815.l. Cikkgyűjtemény, szerk.:A.M.Pankratova és A. L.Szidorov.

B.J.Stein: Az "orosz kérdés" a párisi békekonferencián. Moszkva, 1949. 463.l. /Leleplezi az imperialista törekvéseket a békekonferencián./

1950. VII.1.szám.

J.V.Sztálin 70 éve.

I.I.Udalcev: Az 1944.évi szlovák népi felkelés.

K.A.Antoneva: Az angol gyarmatosítók agrárpolitikája Indiában a XVIII.század végén és a XIX.század elején.

L.A.Zak: Angol segélyek Oroszországnak, Ausztriának és Svédországnak 1813-ban.

B.P.Kozmin: A "Moszkvai liberális" a "Bülee i dumü" c.munkában. /Herzen "Bülee i dumü" munkájában szereplő "V" betűvel jelzett moszkvai liberális felfogásu emberrel kapcsolatban megállapítja, hogy az V.P.Zubkov és nem Vaszilcsikov volt, mint eddig hitték./

M.N.Tyihomirov: A Jég-csata helyéről. /Alekszandr Nyevszkij 1242-ben a Csud taven tönkreverte a német lovagrendet. A cikk a csata helyével foglalkozik./

Recenzió:

J.Zutisz: A litván történetírás vázlata. 1.rész. A balti német történetírás, Riga, 1949.

Kronika:

Beszámoló az Akadémia társadalmi tudományi alapkönyvtárában rendezett "J.V.Sztálin és a társadalmi tudományok" c.kiállításról.

1950. VII.2.szám.

J.Z.Polevoj: Az orosz ipari proletariátus kialakulásának kérdései V.I.Lenin munkáiban.

(V.Asztafjev: J.V.Sztálin és a kínai nép nemzeti felszabadító mozgalma.

B.E.Stejn: A szovjetellenes imperialista intervenció politikájában elemzése Sztálin műveiben.

K.V.Troyer: A Kaukázus és az antikultura N.J.Marr tanításának világánál.

I.U.Budovnyic: Az Igor-ének eszmei tartalma. /A XII.századból való orosz hőskölteményről./

G.V.Platonov: K.A.Tyimirjazev harca az imperialista háború és a szovjetellenes intervenció ellen.

SZLAVJANYE /Szlávok/. 1950. 2.szám. /Kiadja: A Szovjetunió Szláv Bizottsága./

Tartalmából:

O.Leonov: A mindent legyőző szovjet demokrácia. /A szovjetunióbeli választások jelentőségének méltatása./

Sz.Pilipcsuk: Sztálin elvtárs a burzsoá és szocialista nemzetekről. /Merteti Sztálinnak a nemzeti kérdéssel írt műveit és vázolja a szocialista nemzetek fejlődési lehetőségeit./

N.Bakanov-V.Peltorackij: A felszabadító hadsereg.

K.Komarov: A nagy példa. /A népi demokratikus országok legkiválóbb munkásai elsajátítják a szovjet sztahanovisták munkamódszerét./

M.Afonyin: A gyarmati uralom elnyomása alatt. /A jugoszláv dolgozók nyomoruságos helyzetéről./

1950. 3.szám.

A szovjet nép egységének hatalmas demonstrálása. /A szovjet választásokról./

N.Djerzsavin: A békéért folyó harc a demokratikus szervezetek tevékenységének fő pontja.

P.Bikov: A sztálini gondoskodás a nép jólétéről.

V.Kudrjavcey: A béke, demokrácia és szocializmus frontjának történelmi győzelme. /Az 1949-es év eredményeiről./

F.Volosin: A faji megkülönböztetés az Északamerikai Egyesült Államokban.

V.Kirssanov: Jugoszlávia az imperializmus belgrádi zsoldosainak hatalma alatt. /Egy újságíró feljegyzései./

N.Nyikitovics: Választási komédia a fasiszta Jugoszláviában.

A népek nagy hálája./A szabadságszerető népek megemlékezése a Szovjet Hadsereg napjáról./

Sztálingrád hősei nevééről. /A népi demokratikus országokban különböző üzemeket stb. neveznek el Sztálingrádról./

Mivel foglalkozik a British Council a népi demokratikus államokban?

Az USA "gazdasági háberuja" a béke és a demokrácia tábora ellen.

M.Mihajlov: Szibéria. /Helyzetkép./

A.Bulgakov: Bratislava. /Helyzetkép./

V.Ozerov: Az imperializmus és reakció elleni harc katonája. /Majakovszkijről./

J.Dirin: A világ első repülőgépének megalkotója. /A.F.Mezsajszkijről./

Kanada szlávjai első kongresszusukra készülődnek.

SZOVJETSZKAJA KNYIGA. /A Szovjet Könyv./ 1950.február.2.szám./ Kiadja: a Szovjetunió Tudományos Akadémiája./

Tartalmából:

Könyv a sztálini korszak tudományáról. /A Szovjetunió Tudományos Akadémiája díszes albumot adott ki Sztálin 70.születésnapja alkalmából, amelyben a legkiválóbb tudósok méltatják Sztálin tudományos érdemeit és az egyes tudományágak fejlődését a sztálini korszak alatt./

A.Sz.Nyifontov: Oroszország 1848-ban. Moszkva, 1949. 316.l. Ism.: I.A.Fedoszov.

Sz.V.Juskev: A kievi állam társadalmi-politikai rendszere és joga. A Szovjetunió állam- és jogtörténetének tankönyve.1.k.Moszkva 1949. 544.l. Ism.: K.V.Bazilevics.

T.Sz.Passzek: A tripo-ljei települések periodizálása /időszámításunk előtti III-II.évezred./ Moszkva, 1949. 248.l. Ism.: A.L.Mongait.

B.E.Stein: Az "orosz kérdés" a pári békekonferencián /1919-1920./. Moszkva, 1949. 464.l. Ism.: Sz.P.Szurat.

1950. 3.szám.

L.I.Golman - A.V.Urojeva: Marx Károly zseniális műve. /A Tőke

háromkötetes orosz kiadásának megjelenése alkalmából./

Ismertetett könyvek:

Sz. V. Kiszgeljev: Délszibéria őstörténete. Moszkva-Leningrád, 1949. 364. l.

N. F. Porsnyev-L. A. Bendrikova /szerk./: Az 1848. évi forradalom évfordulójára. Moszkva, 1948. 352. l.

A. Berjoszkin: Az USA mint a Szovjet-Oroszország elleni katonai intervenció aktív szervezője és résztvevője /1918-1920./. /Moszkva/, 1949. 184 l.

1950. 4. szám.

A. B. Topcsiljev: Lenin és a szovjet tudomány.

Sz. V. Lebegyev: Lenin mint a szovjet-szocialista állam alapítója.

V. I. Lenin műveinek kiadásai a Szovjetunióban és külföldön.

F. A. Dvorjankin-G. D. Szmirnov: A nagy tudós és demokrata.

/K. A. Gimirjasev halálának 30. évfordulójára./

L. I. Tyimofejev: Vlagyimir Majakovszkij. /Halálának 20. évfordulójára./

Ismertetett könyvek:

A parasztmozgalom 1861-ben a jobbágyság megszűntetése után. I-II. rész. Sajtó alá rendezte J. A. Morohovec. Moszkva-Leningrád, 1949. 368 l.

B. B. Kafengauz: A Demidov-család gazdaságának története a XVIII-XIX. században. Kísérlet az urali fémányászat történetének kikutatására. I. k. Moszkva-Leningrád, 1949. 524. l.

LITERATURNAJA GAZETA. /Irodalmi Ujság/. 1950. február. 11. szám.

/Kiadja: a Szovjet Írószövetség vezetősége. Főszerkesztő: K. Szimenov.

A vezércikk a választással kapcsolatban a szovjet állam és társadalom feladataival foglalkozik. F. Rokpelnisz beszámol a választásokkal kapcsolatban a lett nép nagy fejlődéséről, amelyet a Szovjetunióba való belépése indított meg. Leningrádban kiállítást rendeztek az I. Péter korából származó könyvekből. P. Krajnov az amerikaiak japáni tevékenységéről ír.

1950. február. 18. szám.

A lap közli az SzK/b/P választási felhívását. Egy rövid cikk a szovjet-kinai szerződést méltatja. A. Zsarev az amerikai választási visszaélésekről ír. Néhány rövid hír a békefront erősödését mutatja be.

1950. február. 25. szám.

A vezércikk beszámol arról, milyen hatalmas mértékben nő azoknak a dolgozóknak a száma, akik továbbképzik magukat. Rövid hírt ad arról, hogy a leningrádi egyetem orosz irodalmi intézete sajtó alá készíti az orosz őskronika első tudományos kiadását. Vanda Vasziljevszka rövid életrajzát abból az alkalomból írják, hogy ismét jelölték a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsába.

1950. március. 1. szám.

A vezércikk a szovjet nép újabb életszínvonalemelkedését méltatja, amely a sztálini korszaknak köszönhető. Ikbal Szingh indiai újságíró élményeit közli a lap a Szovjetunióban tett utazásáról. A. Leenyidov az angliai választások eredményét értékeli ki "Amerikai parlament Angliában" címmel.

1950. március. 4. szám.

A. Csakovszkij a görögországi választásokról ír, P. Popiveda a jugoszláviai választási előkészületekről. Néhány hír szól a békemozgalom erősödéséről, a népi demokráciák fejlődéséről.

1950. március. 8. szám.

A. Karavajeva beszámol arról, egy konkrét /román/ példán, hogyan használják fel a népi demokráciák dolgozói a Szovjetunió termelési tapasztalatait.

1950. március. 12. szám.

A vezércikk összefoglalja a választások jelentőségét. K. Simonov Sztálin érdemeit méltatja. A. Szurov összefoglalja érveit, amiért a sztálini blokkra szavaz. A. Jugov: Az erők békeszeretete címen a világon szerte elterjedő békemozgalomról ír. A. Martúnov áttekintést nyújt a Kuomintang-haderő felszámolására irányuló katonai hadműveletekről. M. Matunovszkij az amerikai kizsákmányoltak szörnyű nyomoráról ír. Howard Fast az amerikai fasizáló

dás egy epizódját mondja el Paul Robeson egy koncertjével kapcsolatban.

1950. március 15. szám.

A vezércikk a választási győzelem jelentőségéről beszél. Közli a lap a szavazások részletes eredményét, valamint beszámolókat a választások lefolyásáról. Több cikk és beszámoló a békemozgalom erősödéséről számol be az egész világon.

1950. március 18. szám.

Simone Téry arról ír, hogy a francia dolgozók harcukban a Szovjetunió mellett állnak. A. Szurov az USA-n belüli békemozgalom erősödéséről ír. Beszámol a lap az Ökumenikus Egyházi Tanács bangkoki konferenciájáról, amely a reakció ázsiai erőinek a lehető megsemmisítését tárgyalta meg. "Egyenruhás gengszterek" címen amerikai katonák németországi garázdálkodásairól ír.

1950. március 22. szám.

A vezércikk a dialektikus materializmus jelentőségét méltatja a haladó tudomány fejlesztésében, a tudósok mindenütt ebben látják a fejlődés útját. N. Milietina beszámol a szovjet régészek kongresszusáról, ahol a legújabb kutatások eredményeit ismertették. L. Klimovics G. Guszejnov: A társadalmi és filozófiai gondolkodás történetéből Azerbajdzsánban a XIX. században c. könyvét ismerteti. B. Rübakov V. Kiszjeljov: Szibéria őstörténetéről szóló könyvét ismerteti. Kiszjeljov kimutatja a belső összefüggést az egymást váltó középázsiai államok közt. Bebizonyítja, hogy a Kelet-Európai, szibériai és középázsiai Sztjepp-övezet egységes műveltséget alakított ki. B. Iavrenyev, J. Tarle és A. Trajnyin a békemozgalom erősödéséről írnak, néhány kisebb cikk szintén ennek a mozgalomnak egyes jelenségeit tárgyalja.

1950. március. 25. szám.

Sz. Drabkina: Az igazság J. P. Kalibinről. /Újabb levéltári anyag került elő a XVIII. század végén élt nagy mérnök életére és alkotásaira vonatkozólag. Elsősorban hidakkal és folyami hajózással foglalkozott./

A Péter-palota restaurációja. /Tavasszal megkezdik a XVIII.

[század elejéről való palota restaurálását./

Ibrahimov, Mirsa: A nagy hadsereg egyik osapata. /Beszámol a Béke Hívei albán tagozatának tiránai kongresszusáról./

1950. március. 29. szám.

A békéért folyó harc új szakasza. /A békemozgalom újabb erősödéséről./

R. Szamojlov: A történelem egy lapja, amelyet ujonnan elolvastak. /B. F. Porsnyev: Francia népi felkelések a Fronde előtt e. művét ismerteti, amely a francia burzsoá történettudomány hamisításával szemben tisztázza a francia nép igazi szerepét./

K. Szimonov: London, március 14. /Beszámol a Béke Hívei Világkongresszusa állandó bizottságának londoni üléséről, és angliai benyomásairól./

Emi Sziao: Béke a világnak. /Beszámol a stockholmi békekongresszusról./

1950. április. 1. szám.

A Béke Hívei Világkongresszusa állandó bizottságának felhívása. /Közi a bizottság tagjainak névsorát./

B. Lavrenyev: M. R. Churchill "atomlelkiismerete". /Churchill márc. 28. alsóházi beszédét kommentálja./

A. Zsarov: Semleges "képmutatók". /Beszámol arról, hogy Svájcban nem voltak hajlandók fogadni a Béke Hívei nemzeti bizottságának küldöttségét./

A. Mongaj: Szovjet vadós hőstette. /T. Passzek: A tripoljei telepek periódizációja c. könyvét ismerteti. A könyv a földművelő kultúra ősi voltát és folytonosságát bizonyítja a későbbi kievi állam területén./

L. Tyeplov- J. Nyemirovskij: A könyvnyomtatás orosz találománya. /Vladimir fejedelem udvari orvosa, Ivan Szmera volt a felfedezője a X-XI. század fordulóján./

K. Szimonov: London, március 14. /Folytatás az előző számból./

G. Mdivari: A jugoszláv tragédia.

1950. április. 4. szám.

I. Ehrenburg: Nyílt levél a Nyugat íróihoz. /A békemozgalommal kapcsolatban./

N. Tyihonov: Magyarországi jegyzetek. /Beszámoló a szovjet delegáció utjáról./

A sztrájk fegyverét a háború fegyvere ellen. /A nyugati munkásmozgalmakról./

Sz. Maximov: A finn miniszterek névsora. /A Kekkonen-kormányt bírálja, amely az előző kormány politikáját folytatja./

1950. április. 8. szám.

C. Prichard: A bűn nem fog megtörténni! /A haladó ausztráliai íróról a békemozgalomról ír./

L. Tyeplov - J. Nyemirovszkij: Az első foto-szedőgép. /V. A. Gasszijej találta ki és használta 1897-ben./

J. Szudrabkain: A forradalom hő katonája. /Megemlékezés Majakovszkijről./

V. Dobrovolszkij: Tintatörpék. /A "Die Tat" svájci ujság "Marx tévedett" c. cikkét, amelyben a válság-elméletet bírálja, a lapnak ugyanazon az oldalán megjelent hírek cákolják meg./

A békéért harcolók hangja. /Nyugati írók és művészek nyilatkozatai./

N. Smigol: A kínai ujságokat olvasva... /A Kinában végbemenő átalakulásról./

Elállják a fegyverek útját! /Hírek a nyugati munkásság mozgalmairól, képekkel./

1950. április. 12. szám.

N. Tyihonov: A szovjetkorszak legjobb, leghatékosabb költője. /Megemlékezés Majakovszkijről./

A. Mihalevics: Megjegyzések a falvak elektrifikációjáról. /Néhány aktuális kérdést vet fel./

Sz. Drabkina: Az orosz tudomány gényusa. /Megjelent Lomonoszov összes műveinek I. kötete./

B. Rjurikov: Majakovszkij a békéért harcol.

50. április. 15. szám.

J. Dzsasz: Milliók állnak a vártán. /A békemozgalom erősödéséről./

✓ G. Storm: A haza dicsőségére. /Lomonosov természettudományi munkálkodásáról./

1950. április. 22. szám.

A lenini eszmék győzelme.

E. Gribacsov: Lenin.

P. Posznelov: Lenin - Marx és Engels nagy művének folytatása.

A. Topcsijev: Lenin és a tudomány.

C. Prichard: Az ausztráliai nép a békére szavaz! /A békemozgalom eredményeiről./

Cl. Morgan: Nem tántorodunk meg. /Lenin jelentőségéről./

J. Montague: A harci fegyverzet tárháza. /Lenin mai szerepéről./

1950. április. 26. szám.

A SzK/b/P Központi Bizottságának jelszavai május elsejére.

Sz. Makarov: A vesenői fenyő. /Az erdősités eredményeiről./

A. Dunajevszkij: Cölöpök a mezőn. /Megbirál egy kolhozt, amelyben még nem vezették be a brigád-rendszert./

Q. Marion: Amerika, amelyet én ismerek. /Haladó amerikai publicista beszámolója./

D. Zorina: Hogyan csapja be a "Britanszkij Szojuznyik" /Brit szövetséges/ c. folyóirat olvasóit. /Az angol kormány szócsövének hamisításait leplezi le./

1950. május. 1. szám.

P. Zalomov: Világos ut. /A szocializmus végső győzelméről./

A. Szurov: A holnap napról. /A szocializmus irói ábrázolásának nagyszerű feladatairól./

A szovjet ember háza. /Beszélgetés J. V. Zsoltovszkij Sztálin-díjas építésszel, a szovjet és a külföldi építészetéről./

I. Dzerzsinszkij: Helyes uton. /Mejtusz: Ifju gárda c. most bemutatott operájáról./

A békéért folyó harcot megnyerjük! /A világ különböző részén a békéért harcolók írásai./

Vietnám a békéért harcol! /Beszámolók a vietnámi nép harcáról./

B. Satrov: Churchill "hagyatéka". /Churchill már 1939-ben meg akarta hódítani a Baltikumot./

1950. május. 4. szám.

P. Bükov: A béke és a munka zászlóvivői. /A béketábor erősödéséről./

K. Szimonov: Az igazság ereje. /A szovjet sajtóról./

G. Marion: Amerika, amelyet én ismerek. /Folyt./

A. Szofronov: Utazás Pakisztánba. /Beszámoló ottani élményeiről./

1950. május. 6. szám.

A győztes nép. /A Szovjetunió szerepéről a béke védelmében./

A. Rochetaud: Hogyan harcoljunk a békéért. /Egy francia dokkmunkás beszámolója./

M. Pujmanova: Prága boldog napja. /Csehszlovákia felszabadulásáról./

A. Szofronov: Utazás Pakisztánba. /Folyt./

1950. május. 17. szám.

A mi Szuvorovunk. /Az orosz nép nagy fia és hadvezére./

Az új vonásai. /Beszámoló a népi demokráciák fejlődéséről./

Új folyóirat. /"A Szovjetunió" c. folyóirat célja, hogy igazi színében mutassa be a Szovjetuniót./

K. Szimonov: Priestley úr feleletével kapcsolatban. /Priestley a New Statesman and Nation c. folyóiratban felelt Ilja Ehrenburg nyílt levelére és ebben a válaszában nyíltar a háborús uszítók oldalára állt./

Az angol író levele. /Tíz angol író válaszolt Priestley levelére, ennek a szövegét közli./

1950. május. 20. szám.

A. Pezimenszkij - M. Amszinszkij: Deklaráció és valóság. /A fa- és papírgyártás helyzetéről és minisztérium működésének hibáiról./

M. Tyihomirov: A legrégebbi orosz felirat. /D. A. Avdiszin szovjet régész a Szmolenszk közelében lévő Gnyezdovo mellett a X. század elejéről való agyagedény töredékeit találta. Az edényre

a "gorubcsa" szó van szláv betűkkel írva, ami mustárt jelent. Ez a lelet is bizonyítja, hogy az írásbeliség a X. század elején kezdett elterjedni./

A. Karavajeva: Félelem a szabad szótól. /A haladó nyugati írók és publicisták tevékenységéről./

V. Druzsinyin: A "semlegesség" zászlaja alatt. /A svéd uralkodóosztály mesterkedéseiről./

1950. május. 24. szám.

A nagy orosz nép. /Az orosz nép világtörténelmi jelentőségéről./

H. Fast: A szabadság és a béke barátainak védelmére. /Nyílt levél a szovjet írókhoz./

Szabadságot azoknak, akik megvédelmezik. /A szovjet írók válaszevele H. Fastnak./

Milliók aláírásai. /Rövid beszámoló a magyarországi aláírásgyűjtési mozgalom sikereiről./

Dr Arbussier, G.: Ítélet a gyarmatosítók felett. /Beszámoló a francia hatóságok által kiprovokált perről, amelyben végül is fel kellett menteni a vádlottakat, akik hazájukat, Nyugatafrikát védtek a gyarmatosítókkal szemben./

1950. május. 27. szám.

A. Rozen: A népi kezdeményezés és állami terv. /Konkrét példán, a Gna folyó hajózhatóvá tételén mutatja be a népi kezdeményezés fontos szerepét./

L. Szimonovszkaja: Kína orosz kutatói. /Néhány XIX. századi orosz szinológus munkásságáról./

Sz. A. Garaszimov: Tavasz Kinában. Földosztás. /A földosztás menete egy faluban./

H. C. Scherfig: Kastrul repülőtere ügyében. /A dán író és publicista levele az amerikaiak agressziójáról./

1950. május. 31. szám.

L. Koszmozemjanszkaja: A világ gyermekeiért. /A Gyermeknapról./

S. Téry: Vendégségben a magyar úttörőknél. /Részlet a haladó francia írók magyarországi utijegyzeteiből./

P. Pavlenko: Berlin ezekben a napokban. /Beszámoló a német ifjúság találkozójáról./

I. Anyiszimov: Amerikai hadjárat a kultúra ellen. /Az amerikai imperializmus kultúraellenes törekvéseiről./

Békét és örömet a világ minden gyermekének. /Rövid beszámoló a gyermekek helyzetéről a tőkés és gyarmati országokban./

T. Rust: Claire Smith egy napja. /A Woman to-day o. angol folyóirat szerkesztőjének írása az angol anyák békeharcáról./

TEMPS NOUVEAUX, 1950. 1. sz.

Végigtekint az elmúlt éven, számbaveszi a változásokat; a békétábor erőinek páratlan arányú növekedését és az imperialisták közötti zűrzavart, egyenetlenséget.

D. Zaslavski: Egy fél évszázad.

A. Manuhian: A kapitalista világ a krízis jegyében.

A nemzetközi életéről írt szemlében cikk jelent meg a bulgáriai választásokról, a japán militarista klikk szörnyű bűneiről, Shinwell angol miniszter egyik beszédéről, a munkásság 1949-es harcáról, George F. Kennan karrierjének végéről, az amerikai költségvetésről, Dánia helyzetéről, a göttingi választásokról, az amerikaiak Afganisztán-igaztévéséről, a Marshall-terv ausztriai hatásairól, az angolok és amerikaiak szíriai küzdelméről, Petit francia ezredesnek a Szovjetunióról szóló svájci előadásának megtiltásáról, az angolok gyarmati rablópolitikájáról.

V. Jordanszki: Boldog új évet! , Leírja a magyar nép helyzetét a felszabadulás előtt s most, 31 évvel a felszabadulás után. Tatabányáról, Szegedről ír, magyar munkások /Vasss Ferenc, Dékány Mária, Kernyik János, stb./ életéről. Festi a magyar falu haladását./

Samed Vurgun: Az én távoli utódomhoz. /Egy azerbajdzsáni író levele kései utódjához, Sztálinról és a marxista-leninista tanokról./

A Transport House egyik indiai segédje Jaiprakas Narayanról, az angol munkáspárt indiai fiókjának vezetőjéről ír. Részletesen festi a bérengő aljas politikai működését.

1950. 2. szám.

Az Internacionális Sztálin-bék-díjak.

(R Raguinszki: A japán imperialisták szörnyű bűnei. /A japán bacillus-bűnperről./

A. Jeruszalinszki: A német zsoldosokból álló amerikai sereg.

N. Szidorov: Akik akadályozzák az ausztriai szerződés előkészítését.

N. Pavlov: Az angol agresszió Jemenben.

A szocializmus és a tudomány. /Nyílt levél Harry Levy - Bruhl-hoz./

A nemzetközi életről írt szemlében cikkeket közöl a folyóirat a japán uralkodóosztály további megerősödéséről, Clement Dunn itáliai Marshall-diplomatáról, az amerikai krízis újabb jeleiről, a Vatikánról, mint az új reakciós blokk egyik vezetőjéről, a nyugat-németországi munkanélküliségről, az imperialisták baktérium-háborúra vonatkozó előkészületeiről, az amerikai imperialisták folyóirataiban megjelenő, háborúra uszító cikkekről.

Finogenov, K.: Kínai impressziók. /Beszámoló kínai utjáról./

A. Kaninyev: Curaçao-ban.

1950. 3. szám.

Lenin eszméi győznek. /A Szovjetunió és a népi demokráciák fejlődése a leninizmus eszméinek diadala. A béketábor híveit ez az eszme vezeti. A gyarmati országokban lejátszódó események és a kínai győzelem a lenini-sztálini analízis helyességét bizonyítják./

A. Legfelső Szovjet tagjainak választása a Szovjetunióban.

E. Zsukov: A kínai nép győzelmének történeti jelentősége.

G. Mihajlov: Kinek van szüksége az IRO-ra? /Az IRO a menekültek és elhurcoltak ügyeinek intézésére 1947-ben alakult angol-amerikai bizottság, amely a hontalanok között olcsó munkásokat szerez és modern rabszolga-kereskedelmet üz./

Ermasov: Amerikai tervek Nyugat-Európa militarizációjára.

A népi demokráciák országaiban. /Végigtekint a népi demokráciák 1949-es gazdasági fejlődésén, majd a kínai tervközléséről ír./

A nemzetközi életről írt szemlében cikkeket közöl a folyóirat a francia nép békeharcáról, az angol választások előkészületeiről, az USA ázsiai terveiről, Kuczinszkinak Nyugat-Németországról közölt adatairól, a bonni fasiszták isztambuli bámulóiról.

I. Rukhadze: A román falu tegnap és ma.

Az imperialisták kalandor tervei Formosán.

1950. 4. szám.

Két világ, kétféle gazdasági berendezés.

Le kell verni a háborús uszítókat!

Visinszki külügyminiszter deklarációja. /Válaszol Acheson, amerikai külügyi államtitkárnak a Szovjetuniót rágalmazó beszédére./

Kornilov: A finnországi elnökválasztás.

Csimasz Aszlanova: Az ázsiai nők konferenciája. /Részletes beszámoló a pekingi konferencia lefolyásáról és jelentőségéről./

A nemzetközi életéről szóló szemlében cikkeket közöl a folyóirat. Francia belügyminiszter lengyel-ellenes tevékenységéről, az angol munkáspárti vezetők politikájáról, a Forrestal-betegségről, a görögországi terrorról, az imperialisták nyugatnémetországi ténykedéséről.

F. Terszki: Pekingi benyomások.

W. Feldstein: Színházi kultúra az új Csehszlovákiában.

Elhibázott spekuláció. /Az indiai nemzetgyűlés elnökének, Pattabhi Sitaramayanak szovjetellenes beszéde újabb jele az indiai nép számára e politikus aljasságának./

L. Borisszenko: "A dunkurque-i csoda" a valóságban. /Ismerteti Liddel Hart könyvét: "A domb másik oldala", amely Hitler tábornokait magasztalja./

1950. 5. szám.

Az ENSz presztízse. /Az ENSz gyűlésein még mindig résztvesznek a Kuomintang-diplomaták, Kína népének igazi képviselőit nem engedik be az imperialisták. Ez lejáratja az ENSz amagysen nagy tekintélyét./

N. Tyihonov: A szovjet nép megszilárdítja a békét.

Apró Antal: A magyarországi szakszervezetek a szocializmusért való küzdelemben.

N. Pavlov: Az angol-amerikai hatóságok önkénye Triesztben.

A népi demokráciák országaiiban:

Bulgária gazdasági életéről és a bolgár mezőgazdasági konferenciáról számol be, továbbá a lengyelkápólnai büntényről.

A nemzetközi életéről szóló szemle cikkeket közöl az amerikaiak Kína ellen irányuló agressziós politikájáról, az imperialista országok békeharcáról, a kanadai munkanélküliségről, a német népharcáról újrafelfegyverzése ellen, az imperialisták felfogásáról.

[Tibet kérdésében.

Korsszunszki: A horogkereszt Trizoniában. /Az angol-amerikai imperialisták nyílt fasiszta propagandát folytatnak Nyugat-Németországban.

S. Zabelin: Felső-Egyptomon keresztül.

T. Erhov: Bombay nyomertanyái. /Ismerteti Kanzi Dwarkadas ilyen c. könyvét./

1950. 6. szám.

A Szovjetunió és Vietnam.

Vádlottak padjára a háborus bűnösöket! /A Szovjetunió követeli, hogy Hirohito japán császárt és más háborus bűnösöket állítsák nemzetközi katonai törvényszék elé, a baktérium-háború bűnei miatt./

A. Sarapov: Kétféle életmód. /Szembeállítja a szocialista népek életmódját a kapitalista országok állapotával./

J. Laffitte: Nyerjük meg a békeharcot!

Szedin: A sztrájk-törők darázsfaszke. /A szabad szakszervezetek nemzetközi szövetségének alapításáról ír. Ez a szövetség az amerikai érdekeket szolgálja és a munkásság táborát akarja gyengíteni. A harc a kém- és sztrájktörő szervezet ellen a békéért és a szocializmusért való küzdelem egyik fontos szakasza./

V. Bereszkov: A spanyol fasizmus amerikai protektorai.

A nemzetközi életről c. szemlében cikk jelent meg az angol nép békeharcáról, a norvég helyzetről, Taylor vatikáni USA-diplomata visszavonulásának okairól, a ciprusi népszavazásról, Gandhi híveinek magatartásáról, az amerikai diplomaták kubai tevékenységéről.

Sz. Szergejev: Kubában. /A lakosság élete és az imperialista elnyomás elleni harcuk./

1950. 7. szám.

A szovjet demokrácia nagy sikere. /A Legfelső Szovjetbe való választásokról./

E. Hénaff: A franciaországi munkásszektály meg fogja nyerni az egységért vívott harcot.

V. Minajev: Edgar Hoover és az ő G-men-jei. /Ismerteti Hoover pályafutását és az USA rendőrség grószakos módszereit./

V. Borisszov: A békemozgalom erőszdik. /Részletesen felsorolja a béke harcossainak tevékenységét az egyes országokban./

A népi demokráciák országaiban:

Beszámol Csehszlovákia iparosításáról, az albán könyvkiadás növekvő működéséről, a kínai ujjaépítéséről.

A nemzetközi életéről szóló szemlében cikkeket közöl a folyóirat az imperialisták kémtevékenységéről a demokratikus Németországban, a lengyelországi kemperről, a dán "sajtószabadságról", az USA-beli sztrájkokról, a francia és amerikai gabonakivitetről, az I. G. Farbenindustrie-ről, a bűnözés növekedéséről az Egyesült Államokban.

M. Jarovaj: A lengyel hatéves terrorról.

L. Alarin: Bangkokban, Tai fővárosában.

A "Stokholms Tidningen". /Ez a lap rágalmazza a Szovjetuniót. Ezzel voltaképpen magát leplezi le a dolgozók előtt./

A. Nedoresov: A csehszlovák szakszervezetek harca a szocializmusért. /Zapotocky könyvének "az új szakszervezeti politikáról" ismertetése./

1950. 8. szám.

A Kommunista Párt és a szovjet nép rendithetetlen uniója.

A szovjet-kínai örök barátsági szerződés.

I. Tyisin: A Közel-Kelet népeinek harca a békéért.

R. Lapov: Az amerikai mezőgazdasági válság és a dumping.

J. Prudnyikov: Amerika szállás nélkül. /Az amerikai lakásinségről és nyomortanyákról./

A népi demokráciák országaiban:

A mongol népköztársaság eredményeiről és a lengyel nép művelődési haladásáról.

A nemzetközi életéről szóló szemlében cikk jelent meg az amerikai generálisokról, a formózái banditákról, az angol választásokról, az amerikai diplomaták bangkoki konferenciájáról, a Vatikán képmutató barátságáról a mohamedán népek iránt, Schumacher lakáj-politikájáról.

A. Bulgakov: Kladno új urai. /Kladno erősen fejlődik, mióta a munkásságé a hatalom Csehszlovákiában./

N. Matkovszki: Angliai impressziók.

Az imperialisták alkudozása a Saar-vidék körül. /D. Melnyikov

Részletesen ismerteti a Saar-kérdést./

1950. 9. szám.

A békéért folyó harc sztálini zászlaja alatt.

J. Zviagin: Az angol-amerikai versengés a Közép- és Közel-Keleten.

G. Starko: A francia gyarmatbirodalom krízise.

V. Berezskov: Nyugat-Európa dolgozói erősen harcolnak a békéért.

A nemzetközi életéről szóló szemlében cikkeket közöl a Vogel-perről, a svédországi reakciók politikai törekvéseiről, a Schumacher elleni ellenzék erősödéséről, az amerikai mezőgazdaság válságos helyzetéről, a nyugat-németországi fasiszták vakmerőségéről, a japán háborús bűnösöket mentő amerikai kormányról, Tito és az amerikaiak viszonyáról.

V. Jordanzski: Az egész nép követi Sztálint!

P. Versimin: Ceylonban.

1950. 10. szám.

A szovjet nép általános jólétének emelése, a szovjetállam hatalmának erősödése. /A szovjetunióbeli árleszállításról./

Martianova: szovjet képviselőjelölt nyílt levele egy angol bányász feleségéhez. /Rámutat a Szovjetunió és az imperialista országok asszonyainak helyzete közti mérhetetlen különbségre./

H. Fast: Az amerikai nép nem akarja a háborút.

J. Podkopajev: A vietnami háború ellen. /Ismerteti a francia Kommunista Párt, a munkásosztály és az egész francia nép küzdelmét a hadjárat ellen./

M. Rubinstein: Az amerikai imperialisták új atomzsarolása.

A nemzetközi életéről szóló szemlében cikket közöl a folyóirat az angol munkáspárti kormányról, az amerikai-hitlerista testvériségről, a finnországi munkások elnyomásáról, az amerikai iga alatt nyögő jugoszláviáról, Hjalmar Schacht vakmerőségéről, Ruth Fischer kémkedéséről, egy eretria brit provokációról.

J. Zak: Lengyelország kulturális élete.

J. Jermasov: Újabb könyv a brit birodalom válságáról. /Palme Dutt: A brit birodalom válsága c. könyve alapján ismerteti Nagybritannia helyzetét és viszonyát az Egyesült Államokhoz./

[Mi a belga király-kérdés lényege? /A reakció azt hiszi, hogy] a belga király, az amerikai imperialisták mindenre kész szolgája, a haladó erők fölé tud majd kerekedni./

Nemzetközi krónika.

1950. 11. szám.

A szovjet nép a békére és a jólétre szavazott. /A szovjet választásokról./

T. Erchov: A polgári áldemokrácia indiai változata.

I. Sotnikov: Az amerikai kém-szervezetek egyik manőverének sikertelensége. /Az amerikai közvélemény a kémkedés hazug vádjával elfogott Gubiesev mellett foglal állást./

N. Lecnidov: George Kennan elvei Kennan háborúra uszít a Szovjetunió ellen/.

A. Piradov: A jugoszláv valóság. /A Jugoszláviából elmenekült forradalmárok újságjainak ismertetése alapján./

Az emberek kiirtásának védőügyvédjei. /Az imperialisták védik a japán háborús bűnösöket./

A nemzetközi szemlében cikket közöl a folyóirat az angol trónbeszédről, a görög választásokról, az amerikai kapitalistákról, akik élelmiszerek tömegeit pusztítják el, vagy etetik fel a disznókkal, a lipcsei vásárról, a Saar-kérdésről, a Vatikán utasítása alapján dolgozó cseh papok reakciós működéséről, a német kérdésről.

A. Sztcholznyikov: Egykor és most. /Bulgária fejlődéséről számol be./

Az United Press szenzációs hazugságai ellen. /Azt állítja ez az információs iroda, hogy a Szovjetunió kommunista birodalmat akar alapítani Afrikában és segíteni akarja Kínát Dél-Ázsia meghódításában. E vakmerő rágalmakat még maga az United Press sem hiszi el./

N. Szergejeva: "Kína egy szakértőjének" felszólása. /Pearl S. Buck egyik írásának reakciós és hazug voltát mutatja ki./

Nemzetközi szemle.

1950. 12. szám.

A béke hívei mozgalmának új szakasza.

[Miért tiltották be a Temps Nouveaux-t Franciaországban?]

Markov: Az Egyesült Államok "Új politikája" a Távol-Keleten.
/Az USA igyekszik álcázni imperialista céljait, mert igen nagy el-
lenszenvet tapasztal a Távol-Keleten. Bizonyos, hogy ez az új
irányzat is kudarcot fog vallani./

Rovinszki: A totális amerikai diplomácia hét parancsa.

Mikusszon: Az amerikai bányász-sztrájk.

Di Vittorio: Az olasz reakciók politikájának kudarca.

A nemzetközi életről szóló szemlében jelent meg: a kanadai
kormányzat béke-ellenes harcáról, a bulgáriai és magyarországi
kémekről, a nyugat-németországi területre vonatkozó imperialista
szándékokról, a Tito-ista szakszervezeteknek a Szakszervezeti Vi-
lágszövetségből való kizárásáról.

Jordanszki: Első eredmények. /A magyar, cseh, román, lengyel
népi demokráciák nagyszertű fejlődéséről./

Volgina: Buenos-Airesben.

Nemzetközi krónika.

1950. 13. szám.

Merre halad Svédország "semlegességi politikája"?

G. Astafiev: Kína gazdasági kérdései.

N. Evgueniev: Néhány nemzetközi szervezet gyanús tevékeny-
sége. /IRO: Menekültek Nemzetközi Szervezete; Unesco./

T. Lyssenko: Figyelmeztetés az atomtudósokhoz.

V. Lombardo Toledano: Az amerikai kontinens harcol a béké-
ért.

A népi demokráciák országaiiban. /Adatszerűen mutatja be a
népi demokráciák fejlődését./

Nemzetközi élet. /jegyzetek./

L. Alarine: Singapurban. /Egy levelező jegyzetei S. mai éle-
téről./

B. Chmelev: A Times egy "kommentárja".

L. Sédine: Szovjetellenes hazudozások. /Kravcsenko hazugsá-
gai./

Nemzetközi krónika. /A legfontosabb nemzetközi események re-
gisztrálása./

1950. 14. szám.

Az amerikai külpolitika stratégiájáról.

A. Kachkarov: Mire mutatnak rá a világ ipari termelésének statisztikái.

G. Astafiev: Kína gazdasági problémái. /Folyt./

A. Piradov: A jugoszláv sztrájkosok a Tito-banda kezén.

N. Chmelov: A görög nép tragédiája. /A külföldi sajtó hasábjain./

Nemzetközi élet. /Jegyzetek./

Y. Dobriakov: Az ifjúság arcvonala. /Egy újságíró jegyzetéből./ /Az ifjúság szerepéről a világ-béke mozgalomban./

V. Andreev:- P. Sobolev: Siversenyek az Egyesült Államokban. /A szovjet sz-szövetség elnökének utibenyomásai./

Nemzetközi krónika.

1950. 15. szám.

Az angol-amerikai blokk politikája Nyugat-Németországban.

A háborús uszítók szakszervezeti büntérsai.

M. Sergueeva: Bövin politikájának valódi jellege.

G. Astafiev: Kína gazdasági problémái. /Folyt./

Nemzetközi élet. /Jegyzetek./

V. Iordanski: Öt év. /Egy szovjet újságíró jegyzetei április 4.-e alkalmából a népi demokráciák által a felszabadulástól máig megtett utra./

L. Poitier: Hollandia kikötőiben. /Utijegyzetek./ /A holland munkásság békeharcairól./

A. Bulgakov: A Vatikán üzemei Csehszlovákia ellen.

Amerikai "szakértők" Ceylon szigetén.

Paraguay-i fasiszták büntette.

Nemzetközi krónika.

1950. 16. szám.

Aláírások milliói a háboru ellen.

Lenin előrelátása.

A leleplezett amerikai kalandorok provokációi. /A libavai provokációról./

Astafiev: Kína problémái. /folytatás./

Rubinstein: A tudósok elárulják az amerikai imperialisták atomzsarolását.

Nemzetközi élet:

Az angol szindikalista boncok egy veresége. A vietnami harcok. A dél-koreai helyzetről. A brit kormány 1950. áprilisi Fehérkönyvéről. Szovjet-német kereskedelmi megegyezés. /1950. április./ A Murray-klikk jezsuitái. A halál szigete. /Palm-szigetére internálják, borzalmas körülmények között az ausztráliai uralkodóosztálynak nem tetsző elemeket, főleg ausztráliai bennszülötteket, sárgákat, stb./

Krasznopolszki: Berlin 1950 áprilisában.m

Kik felelősek india nyomorúságáért?

Nemzetközi krónika.

1950. 17. szám.

A legfontosabb feladatok. /A békeharccal kapcsolatban./

A béke híveinek arcvonaláról. - Tények és tettek.

Y. Chilins: A dolgozók életszínvonaláról. /A Szovjegtunióban és a kapitalista országokban./

Nemzetközi élet. /Jegyzetek./

Vera Inber: Lenin életrajzának olvasása közben.

O. Khvalebnova: A csehszlovák asszonyok kongresszusán.

N. Leonidov: Hanson Baldwin - a katonai történelem meghamisítója.

Nemzetközi krónika.

- - - - -
- - - - -
- - - - -

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E

A N É P I D E M O K R Á C I Á K O R S Z Á G A I B Ó L

PEOPLE'S CHINA. PEKING. 1950. Február 16. szám.

Vezércikk: A kínai forradalom és harc a gyarmati uralom ellen.

Tsai Ying-p' ing: Ut a végső győzelem felé. /Elemzi a Kuomintang orthodox stratégiáját, szembeállítja vele a néphadsereg forradalmi, hadászati elveit. Adatszerűen megmutatja az erőviszonyok fejlődését./

Su Yu: Taiwan /Formoza/ közeli felszabadítása. /Su Yu tábornok Sanghaiban tartott előadásának kivonata. Elemzi Csang-Kai-Sek erőviszonyait és Formoza elfoglalásának feltételeit./

Liu Shin-hwa: A kínai vasutak gyors újjáépítése. /Beszámol a kínai munkások és parasztok hatalmas munkaseredményeiről, melynek eredményeképpen 13 év óta először járnak a vonatok Kína összes főutvonalain./

Cheng Lien-tuan: Senki sem fog éhezni. /A háborús rongálások, természeti csapások és a Kuomintang-uralomból örökölt viszonyok következtében a kínai parasztság hatalmas károkat szenvedett. Régen ilyen csapásokat milliók éhhalála követte. A cikk beszámol a kormány intézkedéseiről, amelyeknek eredménye és jelszava, hogy "senki sem fog éhezni"./

K'e Chia-lung: Új típusú terményüzletek.

Mai Kína. Kül- és belpolitikai hírek.

Kulturális élet.

PRZEGŁAD HISTORYCZNY. /Történeti Szemle./ XXXVI. k. 1946. /Kiadja: A varsói Történeti Társulat./

A közismert lengyel folyóirat a felszabadulás utáni első számában /szerk.: J. Walinski/ a német fasiszta megszállás éveiben elpusztult tagjai nekrológjait közli /M. Handelsman, Wl. Bogatkiwicz, M. Kreczmar, A. Moraczewski, K. Stefanski, L. Widerszal, K. Zakrzewski, Zd. Zmigryder-Konopka./

St. Ketrzynski: Nagy Károly és Vitéz Boleszláv.

A. Stebelski: Milyen lengyel könyvtárakat követelünk vissza

Németországtól és Ausztriától.

M. Lodynski: A könyvtárak Varsó újjáéledő tudományos életében.

Wl. Tomkiewicz: A lengyel jóhírnév visszaállításának ügyében a művészeti kultúra területén.

T. Manteuffel: Egyenérték és helyettesítés a történettudományi munkák területén.

M. Handelsman: Az egyetemi reformról.

J. Feldman: A történeti tanulmányok reformjáról az egyetemeken.

T. Manteuffel: Gondolatok az egyetemi történeti oktatás reformjával kapcsolatban.

Wl. Czaplinski: Az egyetemi és középiskolai történeti oktatás kölcsönös viszonyáról.

B. Horodyski: Az Ordynacja Zamojskiej könyvtára pergament-okmányai katalógusának törlése.

J. Wegner: Artur Zawiszy-Czarny végrendelete.

H. Barycz: Az 1846. évi krakkói forradalmi mozgalom előestéjén.

H. Barycz: A legutóbbi lengyel kutatások a humanizmussal kapcsolatban.

T. Csorba: Magyar kiadványok szemléje a XVI. századi lengyel történettel kapcsolatban.

A kötetet a lengyel Történeti Társaság hírei és 22 könyv ismertetése zárja be. Az ismertetett könyvek a lengyel és az egyetemes történet legkülönbözőbb területeiről származnak. A munkák nagyrészt háboru előtti kiadványok.

XXXVII. k. 1948.

A vastag kötetből csak a szélesebb érdeklődésre igényt tartó tanulmányok jegyzékét adjuk.

K. Tymieniecki: A szláv régiségek kutatásának metodikájához.

J. Krzyżanowski: Az irodalmi kritika történeti alapjai.

A. Vetulani: A középkori lengyel alkotmánytörténet új vázlata.

T. Manteuffel: A lengyel feudalizmus problémája.

M. Malowist: A feudalizmus fejlődésének néhány iránya.

Négy cikk a görög-római történeti kérdésekkel foglalkozik.

J. Jodkowski: XI-XII. századi orosz pénzek Grodnóban és Dró-
hobicsban.

A. Zajaczkowski: Az Aranyhorda és Krim diplomatikája a XV.
században.

W. Tomkiewicz: Ukrajna kozákságának társadalmi és etnikai
összetétele a XVI-XVII. század fordulóján.

B. Baranowski: Az 1648. évi kozák-tatár szövetség genezise.

A. Lewak: A lengyel politikai romanticizmus ideológiája és
Mazzini.

A. Stebelski: A varsói levéltárak a háború után.

J. Reychman: A legújabb magyar történetirodalom a háború alatt
és viszonya a lengyel ügyekhez.

Az ismertetett könyvek közül ki kell emelnünk: A. Brückner:
A lengyel kultúra története az ország felosztása után. IV. k. Kra-
kow-Warszawa. XVI. 639 l. Mon. Pol. Hist. Nova series. T. 1. Rela-
tio Ibrahim ibn Jakub. Lengyel és latin fordítással. Krakow, 1946.
162. l. St. Sreniowski: A lengyel parasztság története. Lodz,
1947. 156. l.

ROCZNIKI HISTORYCZNE. /Történeti Évkönyvek/ 1948. 1. füzet.

K. Myslinski: Lengyelország és a nyugati tengerpart Krzy-
wousti halála után.

H. Matuszewska-Ziolkowska: Danzig kezdetei.

Wl. Czaplinski: IV. Ulászló. /Jellemzés./

J. Pajewski: A német politikai gondolat történetéből.

Kisebb közlemények:

K. Tymieniecki: A németek története a szász császárok korá-
ban.

K. Górski: Az 1453. évi parczewi gyűlés oka.

G. Labuda: A slupski hűbértörök ügye.

Włodz-Dworzaczek: Nagylengyelországi demográfiai problémák.
A számot lengyel és külföldi munkák ismertetései egészítik
ki.

1948. 2. füzet.

H. Chlopocka: Stettin kezdetei.

Wl. Kowalenko: A lengyel hajózás a Visztulán és a Balti-ten-
geren a XIV-XV. században.

J. Willaume: Poroszország és a lengyel ügy a varsói hercegség idején.

Fr. Ppriski: Források a nagylengyelországi "népek tavaszához" a poznańi állami levéltárban.

Kisebb közzelmények:

K. Górski: Megjegyzések a slupski hűbértulokhoz.

St. Kieniewicz: Leon Pzewuski jellemzéséhez.

Fr. Paprocki: Adalékok a Népek Tavaszához.

Ad. Skalkowski: Alexander Wielkopolski életulrajzának margójára.

A kötetet lengyel és külföldi munkák ismertetése és néhány tudományos tárgy értesítés zárja be.

DZIEJE NAJNOWSZE. /Legujabbkori Történet./ 1947. I.k. 1. füzet.
/Kiadja: A Népi Emlékezés Intézete./

A legujabbkori történettel foglalkozó két háboruelőtti - a Niepodleglosc és a Krónika Ruchu Rewolucyjnego w Polsce c. folyóirat helyett a háboru után az Instytut Pamięci Narodowej megindította a fenti folyóiratot.

H. Wereszycki: Lengyelország legujabbkori történetének problematikája.

A. Próchnik: Ludwik Warinski iskolai és egyetemi éve.

H. Jablonski: A Polska Organizacja Wojskowa legionista tábor történetéből.

A. Kielza: Részvétel a Lengyel Munkások Szövetségében.

J. Stroecki levelei K. Pietkiewiczhez.

W. Kula: A lengyel földék gazdasági élete a megszállás alatt.

W. Kiedrzyńska: A hitleri táborok és börtönökkel kapcsolatos visszaemlékezések szemléje.

Német börtönök és táborok bibliográfiája 1945 és 1946 évekre vonatkozólag.

A kötet végén francia nyelven megtaláljuk az egyes cikkek rövid kivonatát.

1947. 2. füzet.

T. Jablonski: A pinczowai köztársaság. /1944-ben a németek ellen működő egyik földalatti partizáncsoport működése./

J. Durko: Marcin Kasprzak ügye. /A lengyel munkámozgalom egyik

kiváló vezetőjéről szól./

Okmányok:

Jan Strozcki levele Marian Abramowiczhoz.

Adalékok az 1921. évi mezőgazdasági sztrájkhoz.

von Bach jelentése a varsói felkelésről. /Az 1944. évi felkelésről van szó./

Iwan Wasenko naplója. /I.W. az 1944. évi varsói felkelés egyik résztvevője./

Referátumok:

M. Biernacki: Az 1939. évi őszi hadjárat a lengyel irodalomban.

T. Manteuffel: Titkos egyetemi oktatás Varsóban 1940-44-ben.

K. Dunin-Wasowicz: Kísérlet a népmegállók történetének megírására. /Részletes taglalása T.Rek 1946-ban megjelent könyvének./

A kötetet tudományos krónika fejezi be.

ROCZNIKI DZIEJOW SPOLECZNYCH I GOSPODARCZYCH. /Társadalmi és Gazdaságtörténeti Szemle. X. k. 1948. /Kiadja: A Poznani Tudományos Társaság./

L. Krzywicki: A gazdasági fejlődés képe a kultúra alacsony fokain.

M. Malowist: A balti tengerpart gazdasági problematikája a középkor elején.

J. Mitkowski: Megjegyzések Lengyelország lakossága kérdéséhez Nagy Kázmér uralkodásának kezdetén.

A. Gilewicz: Munkabérvita 1592-ben a Bochnia-i sóbányában.

W. Kula: A gazdasági haladás egy szempontja.

A. Rozanski: Kísérlet a német bevándorlók számának megállapítására a Kongresszusi Lengyelország területére.

W. Kula: Az európai gazdasági fluktuációkról szóló legújabb irodalom.

A 160 oldalra terjedő ismertetési rovatból a legérdekesebb lengyel munkákat a következőkben adjuk:

W. Kula: Lengyelország gazdaságtörténete. 1864-1918. Warszawa, 1947. 155. l.

N. Gasiorowska: A kapitalizmus a történeti fejlődés folyamán. Warszawa, 1946. 152. l.

J. Rutkowski: Jövedelemelosztási vizsgálat Lengyelországban

Az ujkorban. I. k. Krakow, 1938. XV., 328. 1.

N. Gasiorowska: Lengyelország^a gazdasági élet fordulópontján. Warszawa, 1947., 116. 1.

W. Kamieniecki: A XV. század litván társadalma. Warszawa, 1947. 125. 1.

St. Srepiowski: A parasztság története Lengyelországban. 1947. 156. 1.

K. Maj: A parasztok a régi Lengyelországban. Warszawa, 1947. 100. 1.

Fr. Trabalski - R. Motyka: Fél százados lengyel szocializmus Sziléziában. Warszawa, 1947. 63. 1.

A kötetet a társadalom- és gazdaságtörténet szempontjából fontos események, levéltári hírek, tudományos értesülések, stb. zárja le.

ZBIOR DOKUMENTOW. /Okmánygyűjtemény./ 1949. 12. szám. /Kiadja: a Lengyel Külügyi Intézet./

Az ENSz.közülése negyedik ülésén a szovjet és lengyel delegátusok által elmondott beszédek szövegét közli lengyel és orosz nyelven.

1950. 2. szám.

A Kínai Népköztársaság megalakulása. /Hivatalos okmányok gyűjteménye. 1949. október-november./

Szovjet-kinai kapcsolatok. /Hivatalos okmányok 1945. aug.-1950. február./

NOVÁ MYSL. /Új Gondolat./ 1949. 3. szám. /A prágai Szocialista Akadémia kiadása./

Cestmir Cisar: A csehszlovák népi demokrácia és az osztályharc fejlődése a májustól februárig terjedő időszakban. /Az 1945-ös kassai program és az 1948. februárja közötti időszak osztályharcának és a februári eseményeknek rövid, tömör összefoglalása./

J. S. Hájek: A reformizmustól a marshallizmusig.

P. F. Judin: A termelőerők és a termelési viszonyok teljes összehangjáról a Szovjetunióban. /A tanulmány a Voproszú Filozofii II. évf. 1. sz.-ból van átvéve./

M. Gosiorovsky: Az 1919-es szlovákiai hárvjeteft. /X cseh
urzszoázia támadó fellépése a magyar Tanácsköztársaság ellen, a
cseh és a szlovák proletariátus állásfoglalása; a szlovák Tanács-
köztársaság kikiáltása./

C. Michalová: Kritikai megjegyzések a pszichoanalizishez. II.
A szovjet főiskolákban folyó dialektikus materializmust tárgyaló
tanfolyamok programtervezete. /Átvéve a Voproszú Filozófiából,
1948. 1. sz./

G. A. Gmanabero: Az állam és a jog kérdései a népi demokrá-
cia országában. /Átvett tanulmány a Szovjetszkoje Goszudásztvo
a pravo c. folyóiratból, 1949. 5. sz./

V. I. Lenin: Az egységes gazdasági tervről. /Ford. Lenin
Műveiből. 3. kiad. XXVI. k. 168-174.1./

CESKY CASOPIS HISTORICKY. /Cseh Történelmi Folyóirat./ 1946. 1-4.
k. /A Historicky Klub kiadása./

Szent Vencel fejedelem. /A fasiszta német történetírás Ven-
cel képével szemben az eredeti források alapján Vencel politiká-
jának szláv vonásait emeli ki./

J. Werstadt: Palacky Ferenc és felszabadító harcunk. /Pa-
lackyt a fasiszta Pfitzner és társaival szemben védelmébe veszi./

K. Stloukal: Jaroslav Goll.

O. Odložilik: Angol és amerikai munkák a szlávok történe-
téről 1939 és 1945 között.

J. Filip: A szlávok eredete és történelmi kezdetei. /Lengyel,
szovjet és cseh nyelvű őstörténeti munkák rövid ismertetése./

J. Slavík: A cseh nemzet keletkezése. /Prága, 1946. 205.1./
Ism.: V. Chaloupecky. A cseh nemzet történetét a feudalizmus ko-
ráig tárgyalja.

V. Vanecek: A Prsemysliek állama és a középkori birodalom.
Prága, 1945. 80. l. Ism.: V. Chaloupecky. /A cseh állam és a német
birodalom viszonyát tárgyalja a középkorban./

CASOPIS MATICE MORAVSKÉ. /Morva Matica Folyóirata./ 1947. 3-4.szám.
/Morva Matica kiadása./

O. Odložilik: Az újabb morva történetírás kérdései.

K. Stloukal: Két morva várostörténeti probléma.

J. Radimsky: Morvaország és az 1867-es moszkvai ut.

[Fr. Hruby: Észak-Morvaország a történelemben. /Brno, 1947. /
205 1. Ism.: Vl. Burian./

1948. 1-2. szám.

J. Böhm: A szlávok eredete az új cseh őstörténeti irodalom fényében. /A tanulmány nagyrésze a biológiai kontinuitás kérdésével foglalkozik. Kritikailag ismerteti a lausitzi kultúrával foglalkozó újabb cseh őstörténeti műveket./

J. Drimal: Morvaország hozzácsatolása a cseh államhoz Oldrich fejedelem idejében.

ZPRÁVY STÁTNÍHO URADU STATISTICKÉHO. /Az állami statisztikai hivatal hírei./ XXX. évf. 34-38. szám.

A cseh mezőgazdasági gépek statisztikáját közli az 1947-es évről.

SLOVANSKY SBORNIK. /Szláv Gyűjtemény./ 1947. 1-2. szám. /Kiadja: Szlovák Matica Szláv Szakosztálya. Turócszentmárton./

A Stefánék: A szláv gondolat Kollár Jánosnál.

H. Batowski: A szláv kölcsönösség a mai Lengyelországban.

D. Rapant: Stur nivei és a szlávtság.

M. Pisut: Stur felfogása a szláv kultúráról. /Stur: Das Slawentum und die Welt der Zukunft c. művének boncolgatása./

R. Brtán: A szlávtság és a jövő világa. /Stur munkájáról./

1947. 3-4. szám.

M. Szykowski: Mickiewicz és a cseh-lengyel kölcsönösség.

R. Brtán: A szlovákok és Sreznevskij.

A. Mráz: Vajansky oroszbarátsága.

Hajdukiewicz: Az európai és az orosz nacionalizmus.

R. Brtán: Apróságok Stur szláv jegyzeteiből.

STUDII. REVISTA DE ISTORIE SI FILOSOFIE. /Tanulmányok. Történelmi és filozófiai folyóirat./ 1949. 4. szám. /A Román Tud. Akadémia kiadványa./

A Béke Barátai Világkongresszusa Állandó Bizottságának felhívása a békéért folytatott harc nemzetközi napjának megszervezése tárgyában.

A Szovjetunió Békebarátai kongresszusának felhívása a Béke Barátai Világkongresszusa Állandó Bizottságához és összes résztvevőjéhez minden országból.

A Román Népköztársaság békevidői Állandó Bizottságának felhívása a békéért folytatott harc nemzetközi napja előkészítése és megszervezése tárgyában.

M. Sadoveanu: A Szovjetunió - munka, méltóság, erő.

M. Roller: Eredmények és új feladatok a történettudomány terén. Az 1950. évi történettudományi munkaterv programjának/javaslatának/ tárgyjára./ Rövid beszámoló az 1949. tervév munkálatai eredményéről és a tanulságok levonása az 1950. tervév számára. Rámutat az elkövetett hibákra és megjelöli kijavításuk módját./

A Román Népköztársaság Akadémiája Történelmi és Filozófiai Szakosztályának munkaterve /javaslata/ az 1950. évre. /A munkaterv javaslatának rövid összefoglalása: A. I. Románia régi történelme; II. Középkor; III. Új- és jelenkor. B. Filozófiai problémák. C. Általános kérdések./

F. V. Constantinov: A történelmi materializmus kifejtése Lenin és Sztálin által. /Fordítás a Voproszhi Istorii 1948.3.sz.-ből./

P. Constantinescu:- Iasi: A szovjet történettudomány - a történelem igazi tudománya. /A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 32. évfordulója alkalmából írt cikk./

M. Haupt Gheorghe: A Szovremenyik folyóirat és az orosz forradalmi demokraták a dunai fejedelemségek egyesüléséről. /Herzen, Csernüsevszkij, Belinszkij és Dobrohubov véleményei a 2 román fejedelemség egyesüléséről, 1858-1859./

T. S. Dimitrova: Botev és Dembitzki nyomában a Román Népi Köztársaságban./A nagy bolgár forradalmi költő, Hrisztó Botev és az 1863. longyel felkelés után Bukarestbe menekült karrikaturista, H. Dembitzki kapcsolatai a román haladó elemekkel a múlt század második felében./

Al. Grecu: Havaselve és Moldva kapcsolatai Raguzával. /XV-XVIII. század./ /A szerző^{az} eddig ismert anyagon kívül kiadatlan raguzai levéltári anyagot is felhasznált összefoglaló tanulmánya megírásához. Főként kereskedelmi kapcsolatokról van szó./

"A marxizmus-leninizmus alapjai" c. kurzus programja egyetemek és főiskolák számára. /Tematika. Külön tárgyalja a filozófiai

Fakultások programjának anyagát./

M. Ralea: Vasile Conta, mint materialista filozófus. /Kiemelt a nagy román filozófus gondolkodásának materialista elemeit./

A. G. Vaida: A marxizmus behatolásának kezdeteiről Romániában /A marxisták útját előkészítő román narodnyikok, Zubcu Petrovici, Russel és Dobrogeanu-Gherea, tevékenységéről 1875-1880./

B. Lazareanu: Monarchia- és dinasztiaellenes irodalmunkból. VI. /Folyt./ /Részletek ismertetése könyvekből és a sajtóból./

Gh. I. Georgescu - Buzau: Balcescu Miklós egy kiadatlan levele. /Buzauból íródott A. G. Golescuhoz 1848 június 22-éről. A forradalom kérdéseiről és a parasztság hangulatáról szól./

Sc. Callimachi: Paolo Giovio leírása Dózsa György lázadásáról 1514-ben. /Az eredeti olasz szöveg francia fordításának román fordítása az 1581-i kiadás nyomán./

A filozófiai kandidátusi cím elnyerésére szolgáló tézisek a Szovjetunióban. /A Voproszű Filozofii 1949. 3. sz. nyomán közölt tematika./

Könyvismertetések:

Roller-Balanescu-Berca-Weigl: A pedagógia története. Buc. 1949. 439 l. ism.: Al. Roșea. /Az első románnyelvű marxista-leninista pedagógiatörténet./

A fiatalok bűnözése. Filadelfia, 1949. ism.: Mircea Stefan.

Új könyvek a német munkásmozgalom történetéről. Ism.: P. L. /W. Pieck: Zur Geschichte der Kommunistischen Partei Deutschlands. Otto Grotewohl: Dreissig Jahre später./

N. G. Porfiridov: A régi Novgorod. Moszkva, 1947. Ism.: N. Costachel.

1950. 1. szám. /Emlékszám Sztálin 70. születésnapja alkalmából./

Sztálin-Zsdanov-Kirov: Megjegyzések a Szovjetunió története tankönyvének tervezetéhez.

Sztálin-Zsdanov-Kirov: Megjegyzések az ujkori történet tankönyvének tervezetéhez.

A Román Munkáspárt Központi Bizottságának sürgönye I. V. Sztálin elvtárshoz. /70. születésnapja alkalmából./

Gh. Gheorghiu-Dej: A népek felszabadítója.

A. Pauker: Sztálin elvtárs 70. születésnapjára.

Tr. Savulescu: I. V. Sztálin, a természet megváltoztatásának teoretikusa és kezdeményezője.

P. F. Judin: A kommunizmus tudományos elméletének kifejlesztése I. V. Sztálin által.

E. Petrovici: I. V. Sztálin, a békéért és a népek testvérisüléséért folytatott harc teoretikusa és vezetője.

V. Roman: I. V. Sztálin, a Szovjet Hadsereg második világháború alatt aratott győzelmeinek lángeszű szervezője.

B. Grekov: I. V. Sztálin és a történettudomány.

N. Popescu-Doreanu: Az SzK/b/P rövid története, fiatal történettudományunk kitűnő kalauza.

Gh. C. Stere: I. V. Sztálin műve tanulmányozásának bevezetése emelte egyetemeink tudományos színvonalát.

V. Malinschi: Lenin és Sztálin, az orosz és a világ-közgazdasági gondolkodás vezetői.

St. Voicu: I. V. Sztálin, a szocialista és kommunista gazdaság építésének lángeszű teoretikusa.

I. Gladkov: A szocializmus építésének problémái az 1924-26 években I. V. Sztálin műveiben.

M. Frunza: A tudományos előrelátásról I. V. Sztálin műveiben.

C. I. Gulian: I. V. Sztálin műve, mint a Román Népköztársaság filozófiai gondolkodása történetének felbecsülhetetlen vezetője.

S. Anghel: Két év a Román Népköztársaság kikiáltása óta. Könyvismertetések:

I. Melinescu: I. V. Sztálinnak a Román Népköztársaságban kiadott művei.

C. Dimitriu: I. V. Sztálin műveinek második kötete.

Gr. Cotovschi-P. Dan: I. V. Sztálin műveinek harmadik kötete.

V. A. Varga: I. V. Sztálin műveinek negyedik kötete.

STUDII ȘI CERCETĂRI DE ISTORIE VECHĂ. Ókori történeti tanulmányok és kutatások./Szerk.: C. Balmus. Kiadja: A Román Tud. Akadémia.

1950. I. január-július. I. V. Sztálin elvtárs születésének 70. évfordulójára.

[Beköszöntő. /A folyóirat célja: az emberi társadalom fejlődésének tanulmányozása a Román Népköztársaság területén az ősközösség, a rabszolgatársadalom és a kezdődő feudalizmus korában, a marxi-lenini koncepció alapjára és a szovjettudomány példáját követve./

A Román Népköztársaság régészeinek országos konferenciája, 1949 október 14-15-16. /P. Constantinescu-Iasi beszámol az 1949 nyarán és őszén lefolyt nagyarányú ásatások megszervezéséről, következik 17 jelentés az ásatások eredményeiről, végül M. Roller összefoglalja az ásatások tanulságait./

A rabszolgatársadalom államformái tanulmányozásának problémája. /Fordítás a Vesztařik Drevnyej Isztorii 1949. 2. sz.-ból./

C. Balmus: A szovj.-t kritika a régi görög irodalomról.

M. Alpatov: Az ókor és a középkor közötti átmeneti korszak problémája tanulmányozásának új szakasza. /Fordítás a Voproszti Isztorii 1949. 7. sz.-ból./

D. Tudor: A rabszolgaság Dácia Inferior-ban.

V. Canarache: A dobрудzai szkíták pénzei.

E. Condurachi: A császárkultusz egy különleges formája Athénben: Drusus kultusza.

A. Frenkian: Gilgames eposza és a homéroszi költemények. Viták. Ismertetések.

ISZTORICSESZKI PREGLED. /Történeti Szemle./ /Kiadja a Bolgár Történeti Társulat./
1945. I. évf.

A felszabadulás után közvetlenül a Bulgár Történeti Társulat harcos marxista történeti folyóiratot indított, melynek célja a burzsoá történészek hamis nézeteinek leleplezése, a nagybulgár sovinizmus elleni küzdelem, a szláv népek közti kapcsolatok ápolása és a dialektikus materializmus szilárd alapján álló bulgár történettudomány megteremtése. A népszerű formában megjelenő folyóirat szerkesztői: J. Nathan, A. Burmov.

N. Sz. Derzsavin: A bulgárok eredete és az első bulgár cárság kialakulása.

J. Nathan: A bulgár megújulás korának osztályai és osztályviszonyai.

[Chr. Gandev: Egy pillantás az európai renaissancera.]

V. Velcsev: Bulgária társadalmi strukturája a X. században
Kozma presbiter beszéde alapján.

N. Mavrodinov: A nyugati feudalizmus államformáinak hatása a második bulgár cárság idején.

J. Mitev: A szlávok évszázados küzdelme a német hódítókkal.

M. Baszkin: A reakciós német történetírás.

V. Kolarov: A bulgár nép az új Bulgáriáért folytatott harcban.

D. Angelov: A földviszonyok kérdéséhez a középkori balkáni államokban.

P. Zarev: A politikai pártok Bulgáriában közvetlenül a felszabadulás után.

A négy füzetben megjelent folyóirat a fenti cikkeken kívül tartalmazza még szovjet cikkek fordítását, néhány forrás eredeti szövegét, kisebb közleményeket és néhány könyvismertetést.

1946. II. évf.

Fontosabb tanulmányok jegyzéke:

D. Angelov: A rabszolgaság a középkori Bulgáriában.

D. Angelov: A középkori bulgár állam jövedelmei.

A. Burmov: A feudalizmus a középkori Bulgáriában.

N. Sz.Derzsavin: A bogumilizmus és a bogumilek.

A. Klibanov: A szlávok hadszervezete.

D. Koszev: A felvilágosodási mozgalom Bulgáriában a XIX. század első felében.

J. Mitev: A bulgárok megkeresztelkedése.

J. Nathan: Vazov "Igában" o. munkájának ideológiai és szociológiai elemzése.

J. Nathan: Chr. Botev ideológiája.

B. Nedkov: Az oszmán birodalom fejadója különös tekintettel Bulgáriára.

I. Panajotov: Ausztria, Oroszország és a Balkán sorsa.

P. Topalov: A bulgár nép küzdelme Bulgária demokratikus berendezéséért és függetlenségéért. /1878-1894./

A kötetben ezenkívül még több szovjet tanulmány fordítása található, továbbá tizenegy kisebb, változatos tartalmu közlemény és forrástanulmány. Mindezt néhány bulgár és külföldi könyv kritikája és ismertetése egészíti ki.

EINHEIT. /Egység./ /Működje: A Németországi Szocialista Egységpárt.
Berlin./

1950. V. évf. 1. szám.

Kl. Zweilling: A munkásosztály a békéért folyó harcban. /A Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának határozataihoz./

G. Krauss: Ellenséges ügynökök a munkásmozgalomban. /Tanulások a Rajk-perből./

H. Matern: Kapcsoljuk ki az ellenséges befolyást! /A Párt tisztaságáról./

H. Hauser: Kritikus megjegyzések a mi kritika-önkritikánkhöz.

W. Stoph: Javítsatok a termelés minőségét!

P. Wandel: Az Odera-Neisse határról. /Ez a német-lengyel határ szükségszerű és megváltoztathatatlan./

R. Helm: Demokratikus rendszer és parlamenti választások. /Az ez év októberében megtartandó német választásokról./

S. Kahn: A nemzetközi szociáldemokrácia legújabb metamorfosisa.

E. Hoffmann: Sztálin az eszme szerepéről.

Kisebb cikkek:

A Szociáldemokrata Akció megalakítása. /Ez a szociáldemokrata szervezet Nyugat-Németországban a munkásosztály árulói ellen akar harcolni./ A háborúról. Az FDGB cottbusi üléséről. A postás-internacionális és a Párt. A népi demokráciák szakszervezetei. A munka termelékenységeinek kérdéséhez.

Kulturkritika:

Trockista csempészés a korábbi Lenin-kiadásban. Aktuális tanácskönyv. /Szemelvények a Neue Rheinische Zeitung 1948. cikkeiből./ Lengyelországi benyomások. Német-szovjet tanító-találkozás.

Melléklet:

A Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának 1949. novemberi határozatai.

1950. V. évf. 2. szám.

Willi Herr: Lenin tanítása az imperialista háború elleni és a békéért vívott harcról. /Lenin halálának 26. évfordulójára./

Kl. Zweilling: Karl und Rosa. /Liebknecht és Luxemburg./

P. Verner: Pártmunkánk néhány aktuális feladatáról.

Fr. Lange: Hogyan volt ez lehetséges? /A dessau DCGG-kon-

Szern 100 milliós rablása./

Miért kellenek üzemi szerződések?

W. Rumpf: A pénzügyi politika problémái.

M. Doering: A nyugat-németországi külkereskedelem feletti uralom, mint az amerikai gyarmatpolitika eszköze.

E. Martin: A Németországi Kommunista Párt vezetőségének XIV. ülészsaka.

Vinokurov: A Szovjetunió a szocializmustól a kommunizmus felé vezető uton.

J. Winternitz: Sztálintól tanulni... /Sztálin Művei első kötetéhez./

A Szovjetunió politikája Németországgal kapcsolatban. /A Szovjetunió tiltakozik az ellen, hogy a francia imperialisták elragadják Németországtól a Ruhr-vidéket./

Kisebb híkek:

A proletár nemzetköziség a Ruhr-státutum ellen. Sokkal erősebb, mint a legerősebb imperializmus. /A kínai győzelemről./ Japán népe harcol a békéért. Lengyel textilmunkások találmányai. Jochen Weigert német ifjusági vezető halálára.

Kulturkritika:

A mi Marx-Engels-Lenin Intézetünk első kiadványa. A nyugatnémetországi "kulturá"-ról.

Melléklet:

A Pártvezetőség 1950 január 10. és 11-i határozatai.

1950. V. évf. 3. szám.

W. Koenen: A nemzeti front nemzeti tanácsának megalakítása a demokratikus Németországban.

H. Rau: A kétéves terv első éve és néhány tanulság.

P. Merker: Rendszabályok a békebeli termelés elérésére.

P. Peschke: Munkerőtartalékunk mozgósítása.

W. Groth: Az SPD-vezetés árulása az iskolareform ügyében.

H. Hoffmann: A szovjet hadsereg - a béke pajzsa.

H. Wolf: Növekvő életszínvonal, = a szocializmus egyik fejlődéstörvénye.

J. Winternitz: Kétféle választás. /A nagybritanniai és szovjet választásokhoz./

S. Baticsev: Sztálin: "Anarchizmus vagy szocializmus" c.műve.

Kisebb cikkek:

1950-es diáktanácsai választások. Két világ - két mérleg.

/A szocialista és kapitalista rendszer összehasonlítása./

A kínai köztársaság 100 évvel ezelőtt. /Marx jegyzete a Neue Rheinische Zeitungban Kínáról./

Kulturkritika:

Melléklet:

A Németországi Szocialista Egységpárt felhívása az új év kezdetén.

A Németországi Szocialista Egységpárt az 1950-es népgazdasági tervről.

1950. V. évf. 4. szám.

Sztálin: Leninről. /Emlékbeszéd 1924 január 28-án./

W. Pieck: Lenin harca az imperialista háború ellen.

E. Hoffmann: A leninizmus történetéhez és fogalmához.

P. Wandel: Lenin - a proletárforradalom teoretikusa.

F. Rubiner: Lenin műve - a Nagy Októberi Szocialista Forradalom.

H. Lechmann: Lenin engesztelhetetlen harca az oportunizmus ellen.

H. Rau: Lenin és a szocialista építés.

B. Jakovlev: Lenin az operatív mozgékonyaságról a szervezőmunkában.

H. Wolf: Lenin harca új típusú párt alakításáért.

A Pártvezetőség fontos határozatai:

A német munkásosztály tiszteli Heinrich Mann-t. /A nagy író halálára./

A SED Pártvezetőségének határozata a szakszervezeti munka megjavításához nyújtandó segítségről.

A SED Pártvezetőségének határozata a demokratikus Németországban lévő Nemzeti Front bizottságai munkájának megjavítására.

A Pártvezetőség állásfoglalása a Bach-évvvel kapcsolatban.

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E E G Y É B O R S Z Á G O K B Ó L.

CAHIERS DU COMMUNISME. /A kommunizmus füzetei./ 1950. XXVII. évf.
1. szám.

Lenin halálának 26. évfordulója.

M. Thorez: Hódolat Sztálinnak!

Malenkov: Sztálin elvtárs a progresszív humanizmus vezére.

L. Mauvais: Lenin tanításai és a tömegszervezeti munka.

A. Ramette: Az SIFO szocialista párt és a mi harcunk az egyséért.

V. Michaut: A német demokratikus köztársaság erősíti a békefrontot.

J. Bruchat: Harcolva történelmet írni és csinálni. /"A népfia" és a "Fekete-tengeri" felkelés./

Krónika:

R. Garaudy: A Nouvelle Critique két éves.

V. Leduc: Az "Esprit" és a nép ámitása. /Az Esprit c. katolikus folyóiratról./

A. Wurmser: Válasz Jean Cassou-nak.

A Központi Bizottság határozata. 1949. december 10.

1950. XXVII. évf. 2. szám.

J. Duclos: A XII. kongresszus előkészítése.

A. Lecoœur: A dolgozó tömegek vásárlóerejének csökkenése és a munkásosztály harci színvonalának emelkedése.

V. Michaut: A PSU programja és a szocializmusért vívott harc.

L. Calas: A tömeg egyesítése és cselekvése - a politikai változások elérésének eszköze.

A. Biscarlet: A népi demokráciák fejlődése a szocializmus felé és a Tito-klikk elleni harc.

G. Cogniot: Descartes és a mi korunk.

Lenin levele Ines Armand-hoz. /II./

Krónika:

Gazdasági jegyzetek. A "Pensée" c. folyóirat ismertetése.

Könyvismertetések:

Leontyev: A szocializmus politikai gazdaságtana. J. Amado:

A jóreménység lovagja. Zsdanov: Az irodalomról, filozófiáról és a

napról.

Vaszil Kolarov emlékére.

1950. XXVII. évf. 3. szám.

L. Mauvais: Hazafias akció a békéért.

A. Marty: Az indokínai háború és a francia munkásmozgalom hagyományai.

M. Magnien: A sztálini politika diadala Kinában.

V. Joannes: A polgári demokrácia rothadása és a mi harcunk a demokratikus egység kormányzásáért.

J. Flavien: A kommunisták feladatai a paraszti tömegek harcában és szervezésében.

V. Michaut: A nemzetközi nőnap eredete.

P. Estradere: Az elméleti munka néhány szempontja.

L. Lavallée: A kapitalista országok válsága.

A. Barjonet: A kollektív szerződések és a bérek fogalma.

"La Revue Socialiste": Sem kultúra, sem elmélet, sem cselekvés.

Az "Esprit" folytatja⁸² 1941-es "kereszteshadjáratot" a kommunizmus ellen.

Könyvszemle:

Sztálin: Marxizmus és nemzeti kérdés. R. de Jouvenell: az árulók internacionáléja.

A japán helyzetről.

A Görög Kommunista Párt új helyzete és új törekvései.

1950. XXVII. évf. 4. szám.

J. Duclos: A becsület útja: harc a békéért.

Maurice Thorez összes műveinek kiadása.

R. Creusot: M. Thorez hozzájárulása a francia gazdaság problémáinak tanulmányozásához.

J. Bruchat: M. Thorez hozzájárulása a történelemtudományhoz. /Ismerteti Thorez e vtárs történeti munkáit, továbbá politikai munkáinak és cikkeinek történettudományi vonatkozásait./

Lenin levele a francia szocialista párthoz és Franciaország valamennyi öntudatos proletárjához. /1920./

Sztálin: Tanácsok a Francia Kommunista Pártnak. /1926./

M. Thorez: A Párt történetének szakaszairól és a békéért való

Harcáról. /1919-39./ /Végigtekint a Francia Kommunista Párt fejlődésén és megállapítja az egyes korszakok határát és fordulópontjait./

Kuznyecov: Florimond Bonte A becsület utja c. könyvéről./Bonte könyve a Francia Kommunista Párt harcaát mutatja meg a békéért, a második világháború előtti korszakban. Sok történelmi dokumentum van a könyvben a második világháború kitörése előtti évekből./

V. Michaut: Lenin a párttagságról.

M. Kriegel-Valrimont: A panamabotrány és a Párt harca a háborús uszítók sajtójának bojkottálásáért. /Az undorító botrányval kapcsolatban Duclos elvtárs akciót irányított a jelenlegi kormányzat ellen./

R. Garaudy: A hazugság mechanizmusa a történelemhamisítóknál. /Ismerteti, hogyan igyekeznek Hitlert rehabilitálni, a Szovjetuniót meggyalázni. Leírja továbbá a történelemhamisítók módszereit./

V. Pozner: A dollárparadicsom, vagy az amerikai életmód. /Rajzolja az embertelen amerikai viszonyokat./

J. Baby: Az aranyalap és az árleszállítás a Szovjetunióban.

Könyvismertetések:

Desanti-Haroche: Atombomba vagy atombeke?

Parker: Összeesküvés a béke ellen.

Lenin, Sztálin és a béke.

Jaures és a béke.

Viollis: Indokina.

Grenier: Sztálin országában.

Soria: Hogyan élnek az oroszok?

Fajok és nemzetek.

1950. XXVII. évf. 5. szám.

Üdvözlő levél Thorez elvtárshoz.

J. Duclos: A Párt XII. kongresszusa után.

M. Thorez: A Kommunista Párt a béke pártja, a jövő pártja. A XII. kongresszus dokumentumai.

L. Mauvais: Forradalmi éberség és harc a békéért.

Fr. Billaux: A Szovjetunió és a valamennyi állam közti békés együttműködés lehetősége.

A kritika-önkritika fejlesztéséről.

Fr. Cohen: A szovjet győzelme a kommunizmus felé vezető úton.

Krónika:

Háborus készülődés a francia iparban. Az amerikai paraszt-ság a valóságban. A Temps Nouveaux. A Démocratie Nouvelle.

Könyvismertetések:

Az asszony és a kommunizmus./Antológia./

Engels: "Tanulmányok a Tőkéről."

Varga-Mendelsohn: "Lenin: Imperializmus c. könyve."

"Gazdasági tanulmányok."

DEMOKRATIE NOUVELLE. /Új demokrácia./ Szerk.: J. Duclos. Páris.
1950. 1. szám.

J. Duclos: A békeharc.

V. Leduc: Az atombomba ellen.

P. Courtade: Nyugat-Németország felfegyverzése.

J. Baunnie: Nyugat-Európa, Düsseldorf fővárossal. /Leírja a Ruhr-vidék mágnessainak erősödését és az amerikai imperialisták tervezgetéseit egy Nyugat-Európai-Egyesült Államok létrehozására. Rámutat, hogy milyen állandó fenyegetés Franciaország számára Nyugat-Németország felfegyverzése, amerikai imperialista célokra való felhasználása./

M. Magnien: Két Németország. /Szembeállítja Németország nyugati és keleti részének viszonyait./

M. Willard: Az imperialisták rágalomhadjárata a Szovjetunió ellen./Az imperialisták támadják a Szovjetunió javító munkatáborait. A lap kimutatja, hogy milyen jó hatással vannak e táborok a notorius munkakerülőkre, mennyivel felülmúlja a Szovjetunió lakosságának erkölce az imperialista országokét./

E. Ochab: A lengyel hadsereg megújodása.

P. Le Brun: A munkásság harcai Franciaországban.

Mehmet Sheh: Albánia teljes harcban.

J. Terofe: A király-probléma Belgiumban.

Ed-P. Young: Mit főznek a Buckingham-palotában. /Ismerteti Anglia politikáját, amellyel meg akarja nyugtatni a Nyugat-Németország felfegyverzése folytán aggodalmaskdó franciákat./

J. Dolanszky: A tervgazdálkodás három éve Csehszlovákiában.
Nemzetközi krónika.

Folyóíratszemle.

1950. 2. szám.

J. Duclos: Háborús költségvetés és békeakció. /A francia költségvetésről és a francia munkásság helyzetéről./

G. Boffa: Földfoglalások Itáliában.

J. Baby: Mi az oka a francia-lengyel feszültségnek?

P. Courtade: Jugoszlávia - amerikai gyarmat.

D. Desanti: A Kosztov-per.

J. Berlioz: A Román Népköztársaság két éve.

G. Lisette: A fekete Afrika megmozdul. I. A tömegek harca az Elefántcsontparton. II. Véres küzdelmek Nigeriában.

A. Humbaraci: Jugoszláv-török együttműködés.

J. Nicolle: A demokratikus német köztársaságon keresztül.

/Egy utazás tapasztalatai./

Könyvkritika:

Marty: A fekete-tengeri felkelés. G. de Rosa: Moszkva mellett és ellen.

Nemzetközi krónika.

1950. 3. szám.

J. Duclos: A vietnami háború és a korrupció.

J. Sadoul: A szovjet ötéves terv teljesítése négy év alatt.

J. Vermeersch: Kínai problémák.

D. Desanti: A Robineau-per vagy a "megyelmestek" alkonya.

P. Courtade: Veszedelemes-e a H-bomba?

Hevesi Gyula: A magyar ujitók.

E. Mignot: Angol-amerikai ellentétek a Közel- és Közép-Kele-
ten.

A. Green: Fasiszta metódusok az USA-ban.

M. Ellinas: A görögországi küzdelmek új szakasza.

" A csehszlovákiai új élet néhány szempontja.

M. Braun: Spanyolország az atlanti stratégiában.

1950. 4. szám.

J. Duclos: Gyalázatos törvény a háború mellett. /A francia képviselőház törvényt hozott a béke hívei ellen./

Leduc: Panamisták és államrazon. /Ismerteti a különböző franciaországi botrányokat és a francia imperialisták gyarmati politikáját, rámutat a francia kormányzat zülöttségére és aljasság-

gára./

Pritt: A nagybritanniai választások.

Burns: A tömegmozgalom fog dönteni.

Courtade: A Szovjetunióval való tárgyalások újrafelvétele?
/A Szovjetunió szorgalmazza a tárgyalásokat és a béke ügyének elősegítését. Az imperialisták tevékenysége ennek éppen az ellenkezője. Minden a béke híveitől függ./

Magnien: Jessup ázsiai utazása. /Az imperialisták ceyloni és szími konferenciájáról és az imperialisták ügynökének, Jessupnak ázsiai körutjáról. Az imperialisták sötét tervei meggyűlölettel a népek ellenállása miatt./

M. M.: Másfél hónapi "szabad információ". /Az imperialista sajtó rágalmazta Kínát és a szovjet-kinai viszony megromlásáról, a "kinai titóizmus" diadaláról ír. A kinai-szovjet szerződés minden rágalmukat halomra döntötte./

Desanti: A Vogeler-Sanders-per. /A magyarországi kémperrel és annak nemzetközi imperialista háttéréről./

Havelka: A csehszlovák katolikusok és a Vatikán. /A Vatikán és az Actio Catolica csehszlovákiai működését ismerteti s ezzel ellentétben az alsó papság közeledését a népi demokráciákhoz. A csehszlovák katolikusok helye a békétáborban van./

Soria: Peron öl. /Leírja az argentiniai elnök rémuralmát, a demokratikus erők egységfrontját s növekedését./

Kavaldzsa: Kulturális fellendülés Albániában.

Könyvkritika:

Palme Dutt: Nagybritannia válsága c. könyvről. D. Desanti: Titonak és övéinek álarca és arca c. könyvről. F. Grenier: Sztálin országában c. könyvről.

Nemzetközi krónika.

1950. 5. szám.

J. Duclos: Készülődés a háborúra és a fasizálódás.

P. Courtade: Acheson "totális diplomáciája".

G. Petit: Öröm Magyarországon élni.

G. Boffa: Nem kérünk a fasizmusból Olaszországban!

P. Jasienic: Lengyel katolikusok és a szocializmus.

J. Berlicz: A IV. birodalom az Atlanti Szövetségben.

J. Baby: Egy kevésbé ismert népi demokrácia: Külső-Mongólia.

R. Mayer: Tito "harmadik útja": a fasiszmus.

D. Desanti: Az újfajta bulgárokról.

V. Leduc: Comisco. - S. R.

A. Hunton: A fekete Afrika felemelkedése.

Világeseemények kronológiája.

LA NOUVELLE CRITIQUE. /Az új kritika./ 1950. 12. szám.

Sztálin: A forradalmi törvényességről. /A trockista rágal-mazókkal polemizálva a lap, idézi a Leninizmus kérdései /Bp. 1950./468-472.részt/.

M. Gorkij: Egy munkatábor a Szovjetunióban./Leírja, hogy neveli át a Szovjetunió a társadalom semmtevőit, tolvajokat, szabotőröket, stb. hasznos és derék munkásokká./

J. Kanapa: Csendőrök és szirének. /Felsorolja a francia kormányzat erőszakos cselekedeteit, amelyekkel a kommunistákat üldözik./

H. Lefebvre: Sztálin és a nemzet. /Folytatás./ /Ismerte-ti és kommentálja Sztálin elvtársnak a nemzetre vonatkozó fel-fogását./

A krónikában kritika jelent meg H. Lefebvre "Diderot"-já-ról, az általános iskolai francia történelemtankönyvről.

1950. 13. szám.

Lenin: Levél Boris Szuvarinhoz a nemzeti önvédelemről és a III. Internacionale-ről. /1916./

V. Leduc: Az Egységes Szocialista Párt programja és a harc a szocializmusért. /Kritikát gyakorol a program felett, de hangsúlyozza, hogy ez a kritika segítségére akar lenni az Egységes Szocialista Párt tagjainak tévedéseik kijavítására./

J. Kanapa: Mivel ők züllöttek akarnak lenni... /Azok el-len a kispolgárok ellen ir, akiknek legfőbb vágya, hogy béké-ben hagyják őket, békében szunyadhassanak a moszárban. E kis-polgárok, reakciósök, támadják a munkásosztályt és a Szovjet-uniót./

P. Daix: Az új erkölcs. /A. Marty: a Fekete-tengeri fel-keles c. könyvével kapcsolatban megmutatja a szocialista erkölcs magasabbrendűségét./

J. Canal: A tanítás és a grammatikai probléma. /A grammatikai

Sóknak a tankönyvekben megtalálható dicsőítése ellen foglal állást, és rámutat ezzel kapcsolatban a nevelők felelősségére./

A népi kulturáról több vitacikket közöl a folyóirat.

1950. 14. szám.

A Franc Tireur és a titoisták ellen.

J. Kanapa: A jogegyenlőségtől a népek testvériség felé./Truman terveinek aljasságát szembeállítja a Szovjetunió és Kína testvéri szövetségével./

F. Verges: A kultúra kérdése a gyarmati országokban. /A gyarmati népek ősi kulturájáról, a gyarmatosító kultúra-ellenes tevékenységéről, a gyarmati népek értelmiségi rétegének kötelességeiről ír. A gyarmatok kulturájának kérdését csak a gyarmatok felszabadítása után lehet megoldani./

G. Besse: Nem, Delbos ur, a mi egyetemünk nem lesz atlanti! /A demokratikus diákság bátor harcáról ír, amelyet az imperialisták semmiféle erőszakos eszközzel nem tudnak elnyomni./

M. Millaud: Bourdettől Cassoun keresztül Mounier-ig. /Rámutat a szofisták kártévő munkásságára./

J. Prenant: Az ábrándozásról. /A burzsoázia ábrándokkal akarja elbódítani az embereket. A cikk kifejti, hogy milyen a kommunisták álmodozása. Itt idézi Lenin felfogását arról, hogy a kommunista "tervező álmodozása" mennyire fontos./

A. Besse: Az októberi forradalom és a Szovjetunió a történelmi kézikönyvekben. /Rámutat arra, hogy milyen célzatos ferdtételek és hazugságok vannak a francia történelmi tankönyvekben az októberi Forradalomról és a Szovjetunióról./

A. Barjonet: Létfminimum, munkabérek és kollektív szerződések. /A francia munkásság helyzetéről és követeléseiről rajzol képet./ Pontos rajzot közöl egy francia bányász családjának szörnyű életkörülményeiről.

1950. 15. szám.

J. Berlioz: Hitlerek mennek - a német nép marad.

P. Fougeyrolles: A Párt helyzete az emberrel foglalkozó tudományokban.

1950. 16. szám. /Speciális szám, M.Thorez 50. születésnapja al-

Kalmából./

V. Jones: Nemzeti büszkeségünk.

G. Besse: Maurice Thorez és elméleti hozzájárulása a francia forradalomhoz.

M. Moullaud: Maurice Thorez a XX. század közírója.

J. Prejant: A nő és a kapitalista ideológia.

P. Dejeu: Besugók és rendőrségek a francia munkásmozgalomban.

A gyarmati rendszer "jótéteményei". /Tuniszban./

CAHIERS INTERNATIONAUX. /A dolgozók világának nemzetközi folyóirata./

II. évf. 13. szám. /1949./

P. Nenni: A szocialista baloldal felelőssége.

J. Duret: A Marshall terv alkonya.

J. Charriere: A francia-amerikai gyarmati rendszer Afrikában.

P. Stibbe: A fekete Afrika nagy felébredése.

V. Szukomhin: Egy elvetélt Internacionále: a Comisco.

A szemlében cikket közöl a folyóirat a szabad szakszervezetek nemzetközi szövetségéről, a SFIO szocialista párt 41 kongresszusáról, az ausztráliai és új-zelandi munkásmozgalomról, az olasz szocialista párt harcáról a titoista propaganda ellen, a Román Népköztársaság két évének mérlegéről s végül kronológiát közöl a nemzetközi eseményekről.

1950. 15. szám.

V. Soukhomline: Forradalom és ellenforradalom Ázsiában.

J. Duret: A Marshall-féle misztikum ~~szemléje~~.

E. Balducci: A népi mozgalom három hónapja Olaszországban.

J. Bruchat: A munkásmozgalom kezdetei az Egyesült Államokban.

L. Huberman: Eugene V. Debs.

I. Salkind: Hová tart a CIO?

Mo. Whinnie: A szindikalisták a fajelmélet ellen Dél-Afrikában.

I. Blume: A belgiumi király-ügy.

A. Barjonet: A háromezer frank /pénz/ harca.

G. Schaffer: A brit választások után.

Nemzetközi események kronológiája.

LA PENSÉE. /A gondolat./ 1950. március-április. 29. szám.

Ch. Mauguin:-G. Teissier-E. Cotton: A háborús veszély ellen és a gondolatszabadságért.

G. Vassails: Descartes, a modern tudomány uttörője. I.

P. Albouy: Görögország és a demokrácia. A dollár gonosztettei és tehetetlensége. I.

A. Parreaux: Maurice Thorez.

A. Soboul: A forradalom történetének krónikája.

RINASCITA. /Ujjászületés./ 1950. február.

P. Togliatti: A munkatervezet. /Az olasz szakszervezetek tervezete az olasz ipar és mezőgazdaság védelmére és fejlesztésére./

A. Donini: Megjegyzések az angol parlamenti választásokhoz.

R. Lombardi: A szakszervezeti tervezet célkitűzése és a finanszírozás kérdése. /A terv önmagát finanszírozza, nincs szükség állandó külső befektetésekre./

Fr. Antolini: A tervezet és az olasz ipar fejlődése.

R. Mieli: Megtévésztő tervek a gazdaság irányítására a kapitalista országokban.

B. Bandinelli: A szabadság költője. /Petőfi./

A. Gramsci: Az olasz színház és színészek Gramsci kritikáiban.

Fr. Rodano: Két konferencia, a kérdés két felvetési módja. /Az olasz ipar jövőjéről, a Szakszervezetek és a Gyáriparosok Szövetsége által tartott konferenciák összehasonlítása./

P. Bufalini: A Fucino-környéki parasztság harca.

R. Lacor: Szardínia dolgozóinak harca.

Valdarno bányászainak harca.

L. Grippi: A "Comunità" mozgalom. /Egy harmadikutas gyárosok által kezdeményezett munkásmozgalom, mely "nem veti fel a hatalom kérdését és így nem politikai" csak az állam feformjára tör./

C. Pavese: Amerikai kultúra és demokratikus kultúra.

F. Platone: A. Gramsci: Machiavelliről, a politikáról és a modern államról c. könyvének ismertetése.

Beszámolók és hozzászólások az olasz Szakszervezeti Szövetség

gazdasági konferenciáján.

1950. március.

P. Togliatti: Kommunistaellenes kormányzat.

R. Di Castiglia: Káromlás a családon belül, avagy papok és szerzetesek beszélnek a kommunizmusról.

V. Crisafulli: A keresztény demokrata kormányzat a köztársasági alkotmány ellen.

M. Franceschelli: 172 bünvádi eljárás az ellenzék parlamenti képviselői ellen. /Olaszországban, a mentelmi jog ellenére./

G. Bragantini: A Movimento Sociale Italiano és viselt dolgai /olasz ujfasiszta szervezet/.

S. Steve: A Munkatervezet finanszírozásáról.

S. Pessi: A Tervezet kidolgozása Liguriában.

Fr. Spezzano: A silai terület ügyében hozott törvényvizsgálat.

M. Alicata: Dél milliárdjai. /A ker. dem. korm. állandó ígéretei a délolaszországi beruházásokkal kapcsolatban./

R. Battaglia: Ariosto és az idealista kritika.

D. J. Bertoni: Az 1821-es hazafiak és a népiskola.

M. Minz: A népi demokratikus állam természete és feladatai.

A. Ferri: Az atomenergia békés felhasználása és az amerikaiak ellenőrzési tervei.

Fr. Ferri: L. Bulferetti: a Risorgimento korának szocializmusa /Torino, Einaudi, 1949./ c. könyvének ismertetése.

1950. április.

E. Sereni: A béke megvédéséért.

R. Grieco: A mezőgazdasági válság jellegzetességei és következményei Olaszországban.

M. Franceschelli: Az alkotmány védelme a legújabb jogtudományban. /Az olasz ker. dem. kormányzat által történt alkotmány sértésekkel szemben./

F. Diaz: Az antifasizmus történeti jelentősége.

Fr. Jovine: Luca Marano ifjúsága. /Novel a./

M. Cesarini: Az osztályellentétek és a kultúra Emilia tartományban. /XIX. és XX. század./

P. Dumond: India népeinek harca a függetlenségért.

Dél-Korea népének harca a függetlenségért és a szabadságért.

A. Caracciolo: Róma parasztjainak mozgolódása a földért.

A. Banfi: Az iskola és az Ellenállási Mozgalom.

R. H. Robbins: Egy felfujt gömböc: T.S. Eliot mítosza.

A. Trombadori: A kultúra és az Ellenállási Mozgalom.

V. Crisafulli: Marx Károly: Fiatalkori filozófiai írások
/Róma, ed. Rinascita, 1950./ c. könyvének ismertetése.

A Francia Kommunista Párt XII. kongresszusának részletes ismertetése.

WEG UND ZIEL. Wien. 1950. február 2. szám.

Harc a békéért.

Dokumentumok az osztrák szociáldemokrata párt vezetőinek a fasizmus veszélyét lebecsülő, helytelen politikájáról. /Julius Deutsch, Otto Bauer, Karl Renner 1930-34 közötti cikkeiből és nyilatkozataiból közöl részleteket./

Fr. West: A Marshall-terv csődje - a Marshall-szocializmus csődje.

A szakszervezeti munka néhány kérdéséről.

A Kosztov-per.

A Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségének munkásáru-
lő politikája.

Az itáliai földfoglalások.

Az ausztriai kartellek és monopóliumok.

Az afrikai szabadságmozgalmak.

E. Fischer: Fajörület és tudomány c. előadásának a zsidókér-
dére vonatkozó része.

A katolikus egyház elamerikaiasodása.

R. Endres: Európa és a Kelet története c. könyvének kritikája.

1950. március.

Fokozott harc a békéért.

E. Fischer: A béke és az államszerződés. /A KPÖ központi bi-
zottsága plenáris ülésén /febr. 9./ tartott beszámolójából rész-
let. Milyen szerepet szánnak az amerikai imperialisták Ausztriá-
nak a Szovjetunió ellen tervezett háborúban?/

L. Spira: A jobboldali szocialisták és a béke. /Végigtekint
a jobboldali szociáldemokrácia történetén és példákkal szemlélteti,
hogymindig az imperialista háború ügynökei voltak./

Fr. Marek: Osztályálláspont. /Az osztrák proletariátus jelenlegi feladatait tárgyalja./

Th. Prager: A tőke felhalmozódásáról Ausztriában. /Az 1945 óta az osztrák iparba, helyreállítás és üzembővítés céljából befektetett összegeket vizsgálja, ezzel kapcsolatban beszámol a tőkések hatalmas nyereségeiről./

Fr. Strobl: A neofasiszták "szociális program"-járól.

Gazdaság:

A kommunizmus útján. /Beszámoló a Szovjetunió háborúutáni ötéves tervének eddigi eredményeiről./

Kortükör:

37 százalékkal emelkedett az életszínvonal Magyarországon, stb.

Könyv és folyóiratszemle.

1950. április.

Fr. Fürnberg: A hidegháború és Ausztria függetlensége.

Öt évvel ezelőtt - a felszabadulás.

P. Alt: A termelés emelése. /A termelés fokozásának kapitalista eszközei a reálbére csökkenését és a munkanélküliség emelkedését okozzák. Mindezek szembeállítják a Szovjetunió és a népi demokráciák példáját./

H. Minc: A népi demokrácia néhány problémája: Lenin és Sztálinnak a proletárdiktatúráról szóló tanításainak fényében. /A Lengyel Egységes Munkáspárt elméleti folyóiratából átvett cikk./

Munkásmozgalom: Maurice Thorez.

Pártunk problémái:

Az üzemi tanácsok történetéről és funkciójáról.

Gazdaság.

Van-e jövője az osztrák iparnak?

Elmélet a gyakorlatért:

Sztálin Leninről. Sztálin a szocializmusról és a kapitalizmusról.

Tudomány és művészet: A vihar hírnökei. A nagy orosz demokraták a dekabristáktól Nyekraszovig.

Könyv és folyóiratszemle.

1950. május.

A szocialistákkal való vitáról.

Fr. Marek: A francia kommunisták harca.

Fr. Strobl: Az "Arbeiter Zeitung" története. I. /A cikk befejező része a következő számban jelenik meg. Az első világháború végéig végigkíséri az osztrák szociáldemokrata párt lapjának fejlődését, az opportunizmus és árulás mocsarába való süllyedését./

L. Genner: Parasztkérdések. /Az osztrák parasztság jelen problémái, a földreform hiánya, a Marshall-terv káros hatása és a Párt feladatai.

Gazdaság:

Marshall-"segély" és kizsákmányolás. Épül a népi Kína.

Elmélet a gyakorlatért:

Marxizmus, opportunizmus és az 1905-ös forradalom. /Sztálin összegyűjtött munkáinak első kötetéhez./ Marx: Az 1875-ös szociáldemokrata pártprogram kritikája.

Könyv és folyiratszemle.

COMMUNIST REVIEW. /London./ 1950. március.

G. Matthews: Új szakasz a békéért folyó küzdelemben.

R. Falber: Az általános választások után.

J. Eaton: Az USA-t a válság fenyegeti.

M. Mander: A demokratikus Németország Nemzeti Frontja.

Kritika és könyvszemle.

1950. április:

H. Pollitt: Harc a munkásosztály politikájáért. /Az angol KP Végrehajtó Bizottságának 1950 márciusában tartott ülésén elhangzott beszámoló. A választások utáni helyzet és a Párt politikai vonalának elemzése./

Yu Huai: Nemzeti burzscázia a kínai forradalomban.

A Szakszervezeti Világszövetség gazdasági és szociális programja.

P. Surtees: Kizsákmányolás, vagy együttműködés? /Beszámoló a népi demokráciák fejlődéséről./

P. Sutton: Egy művészeti dolgozó gondolatai.

LABOUR MONTHLY. 1950. január./Szerk.: R. Palme Dutt./

R. P. D. "A hatodik évtized". Összefoglaló cikk 1949-ről, kül-

lönös tekintettel az 1949-es brit eseményekre. Utmutatás 1950-re.

J. D. Bernal: Az atom-háborúra vagy békére? /Ismerteti az atomerő békés felhasználását a Szovjetunióban s mint háborus propaganda-eszközt az USA-ban. Angliának az atomerő békés felhasználása mellett kell állástfoglalnia, amelyre biztató jelek vannak, mint azt a "Tudományos Dolgozók Egyesületének Atomerő Bizottsága"-nak nyilatkozata mutatja./

Th. Balmer: A csipős igazság Bevan ur számára. /Éles és jól alátámasztott támadás a munkás-párti kormány "szociális" politikája ellen. Különösen a meg nem oldott lakáskérdéssel foglalkozik bővebben, amely Bevan miniszter hatáskörébe tartozik.

B. Griffiths: A szakszervezeti jogokról való lemondás. /Az 1949-es novemberi Szakszervezeti Kongresszus Általános Tanácsának összefoglalójáról, amely világosan mutatja, hogy az általuk megszabott szakszervezeti politikai irány mennyire a burzsoázia kiszolgálója./

B. Ruhemann: Nigéria véres péntekje. /Az 1949-es november 20-i nigériai bányász-sztrájk és a brit rendőrség beavatkozását az igazságnak megfelelően ismerteti s rámutat a brit sajtóközlemények hamisításaira./

P. Sloan: Harc életekért az ENSZ-ben. Az 1949-es december 5-i határozatból indul ki a szerző, amely utasította az elnököt, G. Romulot, hogy kérje az athéni kormányt, szüntesse be a kivégzéseket. Ismerteti továbbá az angol amerikai reakció politikát a görög kérdésben és a Szovjetunió küzdelmét, hogy megmentse az elítélteket.

Dokumentum:

A pekingi ázsiai és ausztráliai országok szakszervezeti kongresszusának felhívása Amerika, Anglia, Franciaország és Hollandia dolgozó férfiainhoz és asszonyaikhoz.

Könyvszemle:

S. A. Dange: India a primitív kommunizmustól a rabszolgaságig. /Dange az indiai szakszervezeti kongresszus elnöke, marxista, élete jórésztét börtönben töltötte./

Derek Kartun: A Titó-összeesküvés Európa ellen. A szerző jelen volt nálunk a Rajk-per tárgyalásánál, amelyre részletesen kitér.

M. Cole: Forradalomban nővünk fel. A könyv jól mutatja,

hogy nélkülözve a Marxizmus szilárd alapját, hogyan lesznek tegnap
napi antifabiánusokból mai új fabiánusok.

1950. február. /Speciális választási szám./

R. P. D. /R. Palme Dutt/: Választék a választáskor. /Az ezévi
angol választási harcra és lehetőségekről a szerkesztő beszámolója./

W. Gallacher: A választás akkor és most. /Az 1945-ös választásról és a jelenlegiről, összehasonlítás programjukban./

Questor: Ne bontsuk meg a progresszív szövetségeket.

H. Purcell: Ártalmazás és választás. /A munkáspárt és szakszervezet ártalmazás politikájáról./

J. Berlioz: A francia nép a háború ellen.

A. Clegg: Tibet. /Tibet felszabadításáról, a Dalai Láma és Tibet uralkodó rétegeinek reakciós politikájáról, segítségkérésük Trumantól./

1950. március:

R. P. A.: A munkáspárt jubileuma. /Az angol munkáspárt rövid története, a szocializmus ártalmazása, macdonaldizmus, a jelenlegi helyzet./

B. Griffiths: Te nem fogod elnémitani az ökröt. /A szakszervezeti kongresszus és vezetők politikájáról./

J. V. Sztálin: Augusztus 23-án, a német munkásság vezére.

A. Tuckey: A szent felelősség. /Az ENSZ előtt vállalt brit kötelezettségekről, miszerint a nem önálló népek jólétéről és haladásáról gondoskodnak. Kötelezettségét a brit kormány nem vállalta be./

V. F. Kotek: Képviselői kormányzás a népi demokráciákban. /Rövidített összefoglalása "a szovjet állam és jog" c. szovjet folyóirat egy cikkének./

R. Stanley Evans: A pápa és az angol politika. /Rövid történeti összefoglalás./

G. Evans: A romániai szakszervezetek.

1950. április.

R. P. D.: A választás után. /A választásnak vége. A válság megmaradt. Semmit sem oldott meg a választás.../

Atomfegyver: Symposium. /A szerkesztőség kiemelkedő közéleti emberek véleményét közli a szerkesztőség által feltett kérdésre: milyen lépéseket tart szükségesnek, hogy megakadályozza az atombomba bármilyen formában való alkalmazását./

Sun Yat-Sen: Kína választ. /A "People's China" c. lapból átvett cikk, amely főleg az USA és a SZU külpolitikájának különbségét tárgyalja./

D. N. Pritt: Független munkáspárti visszhangja a választásról.

H. Fagan: A választás: adatszerű áttekintés.

J. Klugmann: "Uncle Sam" /USA/ új regnutája. /Nyugatnémetország./

1950. május.

R. P. D.: 1950. május 1.

A. L. Horner: Küzdelem a békéért.

H. B. Lim: A maláj háború.

I. Ehrenburg: Keresd a békét először. /A Világbéke Kongresszuson, 1950. március 17-én elhangzott beszéd./

P. Togliatti: Egy renegát arcképe. /L'Unita-ból fordított levél, amelyben Togliatti I. Sa oné, az olasz kommunista pártból való kizárásáról ír./

W. Davis: Militarizmus és a fiatalság.

THE MODERN QUARTERLY. 1949. Tavasz. 2. szám.

Az angol forradalom háromszázéves évfordulója.

A. L. Morton: Hogyan nyerte el a hatalmat a burzsoázia.

C. Hill: Az angol forradalom és az állam.

A. L. Merson: A forradalom és a brit birodalom.

S. F. Mason: A forradalom hatása a modern természettudomány fejlődésére.

M. Visick: J. Milton és a forradalom.

1949-50. Tél. 1. szám.

G. Clark: A nyugati civilizáció mítosza.

S. Evans: Huszadik századi kereszteshadjárat.

G. Garman: Beatrice Webb és társa.

Könyvszemle:

J. D. Bernal: A szükség szabadsága.

M. Gibbs: A feudális társadalom.

Vitarovat:

S. Aaronovitch-J. H. Prime: A termelés módja. Megjegyzés S.

Lilley-V.G. Child: Történelem c. könyvének bírálatára.

1950. tavasz.

A. Rothstein: Sztálin: Egy életrajzi regény. /A cikkíró leleplezi egy néhány hónappal ezelőtt megjelent Sztálin-életrajz

I. Deutscher: Stalin: A Political Biography hamisításait./

M. Dobb: Teljes munkáltatás és kapitalizmus.

H. Levy: Válság az egyetemeken.

Szemleletrovat.

Vitarovat:

R. Simon: A Webbek és az önkormányzat.

C. Hill: A nyugati civilizáció mítosza.

Közlemények:

E. Fox: N. Y. Marx akadémikus, 1864-1934. Tollvonása a szovjet nyelvészet megalapítójáról.

MASSSES AND MAINSTREAM. 1949. Május. /Amerikai marxista folyóirat./

Szerkesztői között van Herbert Aphteker, az ismert amerikai marxista, főleg néger problémával foglalkozó történész, Howard Fast és Paul Robeson.

S. Sillen: Frontáttörés a békéért. /Az amerikai 1949-es békekonferencia eredményeit és tanulságait foglalja össze./

H. Aphteker: Üzletemberek a háborúért. /Rövid összefoglaló a konferencia és a békeellenes sajtókampányról és az azt mozgató személyekről./

M. Gold: Fuchik álmanak országa. /A mai boldog és vidám Csehszlovákia életét írja le saját élményei alapján./

1950. március. 3. szám.

M. N.: Nazim Hikmet bebörtönzése.

M. Salwen-Ph. Borosky: A trentoni körülzárás. /Egy fehér ember meggyilkolása miatt 6 ártatlan néget letartóztattak Trentonban, a bírák bűnösnek találták őket és halálbüntetés vár rájuk, -

ha a "Civil Rights Congress"-nek, amelyik a kiszabadításukért küzdő tömegmozgalmat vezet, nem sikerül célját elérnie./

M. U. Schappas: A zsidó kultúra problémái.

Ch. Humboldt: Szabadság és felelősség.

1950. április. 4. szám.

S. Sillen: A mi korszakunk.

M. Lampell: A bányászok: riport harcukról.

I. Ehrenburg: Neruda portréja.

H. Aphteker: A náciik visszatérnek.

M. Anderson Nexó: Kannibalizmus a háború.

J. H. Lawson: Mitosz és pénz.

POLITICAL AFFAIRS. 1950. január. /Amerikai marxista havilap, a marxizmus-leninizmus gyakorlati és elvi kérdéseinek tárgyalása a célkitűzése./

Üdvözlét J. v. Sztálinnak 70. születésnapja alkalmából, az USA kommunista Pártja születésnapj üdvözlétének szövege.

G. Siskind: Leninizmus-vezérfonal a békéért való egyesüléshez, demokráciához, szocializmushoz.

H. Winston: Sztálin - az örök béke bajnoka.-

M. Suslov: A béke védelme és a küzdelem a háborús uszítók ellen.

Gh. Gheorgiu-Dej: A jugoszláviai kommunista Párt a gyilkosok és kémek hatalmában.

A. Bittelman: Jeruzsálem, nemzeti függetlenség és béke.

M. Miller: Leértékelés - az US tőkének kolonizációs eszköze.

1950. március. 3. szám.

E. Dennis: Lenin, Sztálin és a századközép.

R. Thompeon: Két ösvény az amerikai munkásság számára. /Marx halálának 67. évfordulója alkalmából./

Gus Hall: Szénbányászok vezetnek az uton. /Az amerikai szénbányászok helyzetéről és harcáról./

C. Jones: Nemzetközi Nőnap és harc a békéért.

A. Bittelman: A gazdasági válság kibontakozásáról.

P. Perry: A polgárjogokért való mozgósítás tanulságai. /Az

1950. jan. 15-17-én Washingtonban összegyűlt 50 szervezet a polgárjogokért való szervezkedésért igen nagy jelentőségű esemény volt, főleg a néger nép életében./

G. Green: A kapitalizmus válsága és Mr. Browderé.

Könyvvezemle: /W.B. Smith: Három évem Moszkvában. New York 1950. 346 l./

IN DEFENCE OF PEACE. /A Világbéke Bizottság kiadványa angol, francia és spanyol nyelven jelenik meg.

1950. február.

Szerkesztői bevezetés. /Visszaemlékezés a Világbéke Kongresszus megindulására, ugyanakkor indult meg a folyóirat is./

Fr. Joliot-Curie: A természettudomány boldogságot jelent a béke világában. /Beszéd a bombayi béke-nagygyűlésen./

J. Platts-Mills: Az új tengely veszedelme Anglia számára. Az USA Nyugatnémetország-i politikáját ismerteti./

H. Le Mir: Tíz hónap a demokratikus Németországban.

Franciaország. Három hónapnak napi története. /November 3-tól január 27-ig minden nap történetét ismerteti, minden nap sztrájk és egyéb munkásmozgalmait./

Olaszország. Az anconai dokkmunkás sztrájkról és az olasz helyzetről.

Belgium. Az antwerpeni dokkmunkásokról.

Rövid hírek az északeurópai államokból.

Kanada békét kér. /A kanadai polgárok béke-petíciója./

Ki birtokolja az U.S. atombombát? /Egy ügyes táblázat mutatja azt a családi és érdekszövődményt, amelyik birtokolja az atombombát./

Yoshitaro Hirano: Ne külön békét Japánnak.

Háborús költségvetés. /Az USA költségvetés ismertetése./

Ellenállás Peron-ellen. Levél Argentínából.

1950. március. 8. szám.

A. Korneitchouk: Amit a mindennapi emberek gondolnak.

J. Steel: A felforgató szó!... /A békemozgalom hatása Amerikában és az amerikai külpolitika./

A nép képviselői a parlamentnél.

A holland kormány pánikban.

R. De Grada: A farmerek alkotmányozó gyűléséről. /Az olasz parasztság helyzetéről./

G. d'Arboussier: Néger parasztok. /Francia Nyugat-Afrika kezdetleges mezőgazdaságáról, a parasztok nyomoruságos helyzetéről./

M. Ranjit: Telengana hősköltemény. /Az indiai szegényparasz-
tok fegyveres ellenállába kezdtek./

Spanyolország tovább harcol. /A spanyol parasztság szervez-
kedik Franco és a háborus uszítások ellen./

E. Storace: Szabadulás a rabszolgaságból. /A kínai ujjáépít-
ésről./

Békeüdvözlét messzi Északról. /A svéd és finn békemozgalom
küldöttjei találkoztak./

C. Morgan: Billotte generális és az Atlanti "Lebensraum".
/A generális a háborus propaganda harcosa; egy Super-állam meg-
alakulását követeli, az USA, Anglia, Kanada részvételével./

Szemtanu: A bakteriológiai háborúviselésről.

Acheson ur Atlanti-óceáni emberbarátsága.

Dolgoztam Oak Ridge-ban... /Az atombombát elkészítő város-
ban./

H. Brauner: Népdalok visszatükrözik a békéért folyó harcot.
/Román népdalokról./

Ch. Haroche: H-bomba-zsarolók sarokbaszorítva.

Hírek Angliából. /Februárban jelentős változás állt be az
angol békemozgalomba, állandóan terebélyesedik a mozgalom hó-
napról-hónapra./

1950. április. 9. szám.

Szerkesztőség: El fogjuk érni az atombomba betiltását!

C. Morgan: Stockholm fényében.

A Világbéke-kongresszus bizottságának harmadik gyűlése.
Stockholm, március 15-19.

Fr. Joliot-Curie megnyitóbeszéde.

J. Laffitte: Titkári beszámolója.

Hozzászólások a képviselők részéről.

Stockholmi határozatok.

A Szovjetunió válasza a Világbéke Bizottság javaslatára.

Joliot-Curie 50. születésnapja.

J. Endicott: A hét háborus pont. /Acheson hét "békepontjának"

teleplezése.

Békehirek a világból.

REVUE HISTORIQUE. /A Franciaországi Tudományos Kutatás Nemzeti Alapja támogatásával megjelenő folyóirat./

1950. január-március.

R. Demangel: Az athéni Francia Intézet fennállásának második évszázadában. /Beszámol a görögországi ásatásokról és az ottani műemlékek állapotáról./

L. Hambis: Paul Pelliot /1878-1945/ /Pelliot főleg az altáji népek történetével foglalkozott./

J. Renourd: A pénzgazdálkodás a középkorban. /Raymond de Roover két könyve "Pénz, bankszervezet és hitel a középkori Brüggeben" és "A Medici-bank" alapján ír a kérdésről./

R. Fawtier: Egy társadalom válsága a 100 éves háború idején. /R. Boutruche könyve alapján beszél a Bordeaux-i kerület társadalmi viszonyairól és harcairól./

J. Leflon-A. Latreille: A vatikáni levéltár Napoleonra vonatkozó iratainak jegyzéke.

J. Néré: A kapitalizmus fejlődése. /Maurice Dobb ilyen című könyvének bírálata polgári szempontból./

E. Gaspardone: A Távol-Kelet története. /Felsorolja a Távol-Kelet országairól szóló történelmi műveket. Egy szovjet munkát sem említ./

H. Lapeyre: Spanyolország a katolikus királyok és a Habsburgok idején. /1474-1700./ /Ismerteti az e korra vonatkozó történelmi munkákat./

A könyvkritikában ismerteti a folyóirat J. Huizinga, Rostovzeff, Halphen, Patyomkin, Doucet, Picard, stb. könyvét.

ANNALES. /A Franciaországi Tudományos Kutatás Nemzeti Alapja támogatásával megjelenő folyóirat./

1949. július-szeptember.

A. Meynier: A mezőgazdaság történetének néhány problémája Bretagneban.

P. Ourliac: A toulouse-i vidék községei a XII. században.

Odon de Saint-Blanquat: Erődítmények Délkelet-Franciaországban.

Cl. Fochlen: Languedoc-ban: szőlőművelés a szövással szemben.
/Leírja a languedoci szövőipar fejlődését./

P. Bonenfant: Brüsszel története.

F. Braudel: Paul Morazé-ról.

M. H. Vicaire: A francia katolicizmus a XIX. században.

L. Febvre: "Loki", vagy a társadalmi helyzet, mint a mítoszok alkotója?

Ph. Dollinger: A földművelő osztályok fejlődése a XI-XIII. században Bajorországban.

J. Egret: Egy vidéki parlament az "ancien regime" végén.

BIBLIOTHEQUE DE L'ÉCOLE DES CHARTES. Páris. /Főleg a középkorral foglalkozó folyóirat./

VII. 1947-48.

Brunel: A "berle" /*Sium angustifolium* Linnaei=Béakorsó/
a francia helynevekben.

Boussard: Jobbágyságok és "colliberté" /XI-XII. század/.

Glénisson: Hadtörténeti jegyzetek. Néhány harcra hívó levél / lettre de défi / a XIV. századból.

Vegyes:

III. Ince regiszterei. Egy pecsét a XIII. századi ólommin-tája. Egy centenáriumra. Chateaubriand és a történettudomány segédtudományai.

LE MOYEN AGE. /A Belga Egyetemi Alapítvány támogatásával megjelenő folyóirat./

1949. 3-4. szám.

Fr. L. Garshof: A "Capitulare de villis" lokalizálásához.

L. Levillain: Girart, Vienne grófja /819-877/.

H. Silvestre: A "De bestiis et aliis rebus" harmadik fejezetéhez és Sevillai Izidor "Etimológiá"-jának egy részéhez.

P. Rolland: Chilperic és Tournai.

E. Perray: A forez-i birtokmegváltási cartularium.

G. Peyronnet: Politikai kapcsolatok Franciaország és Itália közt főleg a XIV. században és a XV. század első felében.

REVUE DE L'UNIVERSITÉ DE BRUXELLES. 1950. március-április.

Ph. Griener: Az éremlen és a történelem.

TIJDSCHRIFT VOOR GESCHIEDENIS. LXII. évf. 1949.

Den Boer: Caesar Flavius Claudius Constantinus /Gallus/.

H. Walschap: Algéria, Franciaország.

De Pater: Falck államtitkár 1818.

Wyn: Az észak-holland kormányzás a spanyolok elleni felkelés első éveiben.

Poelhekke: A "Niederland"-téma Trajano Boccalininál.

RASSEGNA STORICA DEL RISORGIMENTO. /Az Olasz Risorgimento-Történeti Intézet folyóirata./

1948. XXXV. évf. április-december.

R. Quazza: A szárd királyság balkáni és keleti politikája 1848-49-ben.

Hanák Péter: A magyar szabadságharc és a Habsburg monarchia elnyomott népei c. tanulmánya. /Forradalom és szabadságharc kötetben. Ugyanezt a problémát dolgozta fel./

A. Saitta: A Risorgimento egy konzervatív-szocialistája.

M.A. Ghisalberti: Una fonte diplomatica sulla rivoluzione e la Repubblica romana /1848-49/ nel Museo Centrale del Risorgimento. I. dispacci di Augusto de Liedekerke de Beaufort. /Folytatás és befejezés. Liedekerke holland diplomata jelentéseinek gyűjteménye az 1848-49-es római eseményekről. Az eseményeket a pápa szempontjából ítéli meg./

L. Bulferretti: Il pensiero sociale del mazziniano Enrico Gentilini. /Egy fiatal marxista kutató rövid tanulmánya a mazzinusz balszárny társadalmi elképzeléseiről. /

1949. XXXVI. évf. július-december.

R. Quazza: Az egyházi politika problémái a Torino-Roma levelezésben. /1847-48./ Rövid tanulmány a Szárd Királyság /Piemont/ és a pápa közt felmerült vitás kérdésekről 1847-ben és 48 elején./

Pagano, Luigi A.: Garibaldi a nápolyi diplomáciai ügynökök jelentéseiben /1850-1857/.

E. Conti: Lettere inedite di Giuseppe Mazzini a Giuseppe Dolfi. /Mazzini kiadatlan levelei. 41 kiadatlan Mazzini levél 1861-67-ből./

SCHUNG. /Az osztrák Történettudományi Intézet közleményei./
1949.

E. Zöllner: Honnan származik Szt. Rupert?

Fr. Heer: A "renaissance"-ideológia a korai középkorban.

H. L. Mikoletzky: A szenttéavatás értelme és módja a korai középkorban.

F. Wintermayr: Források Klosterneuburg kolostorban a XII. és XIII. században.

A. Ihotzky: Tanulmányok Thomas Ebendorfer Osztrák Krónikájának kiadásához.

E. Zöllner: Az osztrák történelem újabb összefoglaló ábrázolásai. /1944-48./

Könyvismertetések:

Sickel: Római emlékek. A bécsi Kunsthistorisches Muzeum ünnepi kiadványa. Forst de Battaglia: Tudományos geneológia. Adalékok az alpesi gazdaság jogtörténetéhez. Till: Bécs város története dátumokban.

BLÄTTER FÜR HEIMATKUNDE; / Kiadja: a stájer Történeti Társulat./
1950. XXIV. évf. 2. szám.

Posch: A Herberstein-ek eredete.

Leskoschek: A bőjt időszaka a stájer barokkban.

Fahringer: Pürgg ipara az idők folyamán. /1368-tól ismerteti a hely iaprosainak és kereskedőinek számát és megoszlását./

Stöffelmayer: A népviseletkutatásról.

Könyvszemle:

Ratz: Peter der Wachtelsack /burgenlandi lovagi költészet/.

Pirchegger: Stájerország története. Gugitz: Az év és ünnepei Ausztria népi szokásaiban.

UNIVERSITY OF BIRMINGHAM HISTORICAL JOURNAL. 1949. II. k. 1. szám.

R. T. Rundle Clark: A Phoenix legenda. /Első rész./

R. H. Hilton: Wincombe abbé és a Cherborne manor.

M. J. Wise: Birmingham és korai XVIII. századi kereskedelmi kapcsolatai.

S. M. Hardy: A költségvetés és a gyarmatok, 1790-1830.

Okmánypublikációk:

Br. Christian von Bunsen levele Francis Lieberhez, /J.A.

Hawgood, J. S. Stephens./

BULLETIN OF THE INSTITUTE OF HISTORICAL RESEARCH. 1949. XXII.k.
május-november.

E. B. Fryde: Részletek III. Edward hitelműveleteinek /1327-1348/ tanulmányozásához.

A. A. Ruddock: A tengernagyi hivatal legkorábbi okmányai. /1515-1558./

R. B. Pugh: Titkos Tanács rendeletek ujabban átadva a Public Record Office-nak.

G. S. Graham: Gondolatok az Amerikai Függetlenségi Háborúval kapcsolatban.

Okmánypublikációk:

Th. Cromwell két ki nem adott levele. /G. R. Elton./ A Becket levelezés két korai gyűjtése és más korabeli dokumentumok. /A. Saltman./

Disszertációk összefoglalása:

H. Liebeschuetz: A középkori humanizmus J. Salisbury életében és írásaiban.

L. W. Covie: A politikai, vallásos és társadalmi ideálok összeütközése az angol nevelésben 1660-1714.

H. Matthews: Az 1584-85-ös parlamentről.

R. Hatton: Diplomáciai kapcsolatok Nagybritannia és a Holland Köztársaság között 1714-1721-ben.

E. Price: Ralph, Lord Cromwell és udvartartása, a Lord De L' Isle és Dudley birtokában levő udvartartási beszámolók tanulmányozása alapján.

G. R. Elton: Th. Cromwell: Adminisztratív munkájának részei.

E. L. C. Nullins: Mária és Erzsébet vallási egyességeinek hatása a londoni papságra, 1553-1564.

A. A. Conway: New Orleans mint a bevándorlás kikötővárosa, 1820-1860.

Winifred Bamforth: Brit érdek a Tigris-Euphrates völgyben, 1856-1888.

THE AMERICAN HISTORICAL REVIEW. /Az Amerikai Történelmi Társulat folyó irata./
1950. LV. k. 2. szám.

C. Read: A történész felelőssége a társadalommal szemben. /A történelemkutatás és történelemtanítás csődjéről számol be az USA-ban./

P. F. Sharp: Amikor nyugatunk észak felé indult. /A Kanada felé irányuló nagy amerikai vándorlásnak és okainak leírása./

J. M. Thompson: Napoleon utazása Elbára 1814-ben. II. rész. Tengeren.

Melvin C. Wren: London és a husz hajó, 1626-1627. /Az 1626-27-es londoni hajópénz megtagadásáról./

A folyóirat háromnegyed részében könyvismertetések foglalnak helyet.

ANNUAL REPORT OF THE NATIONAL ARCHIVES OF INDIA, 1947. /Az indiai Nemzeti Levéltár évi jelentése.

Általános és személyi hírek:

A levéltár fejlesztési programja. /Indiai vonatkozósu külföldi levéltári anyag és ritka könyvek mikrofilm felvételeinek megszerzése; olyan munkaerők beállítása, akik összeállítják a külföldi indiai vonatkozósu anyagot; könyvek vásárlása; levéltári anyag helyreállítása; az anyag dobozokban való elrendezése, stb./

Elhelyezkedés:

Új felszerelések beszerzése /mikrofilm, stb./.

Kutató laboratórium.

Tanácsadó munka és technikai segédek.

Az indiai levéltárak.

Levéltárosok képzése.

Látogatók.

A levéltár igazgatójának tevékenységei.

Szerzeményezés.

Különböző osztályok munkája: kutatóosztály, megőrzési osztály, közönségszolgálat, index-osztály, könyvtár, általános osztály.

Az indiai történelmi dokumentum-bizottság.

T a r t a l o m j e g y z é k .

A Szovjetunió története periodizációjával kapcsolatos kérdések megvitatása a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Történeti Intézetében	1
N. M. Druzsinyin: A kapitalista viszonyok történetének periodizációjához Oroszországban	10
M. Gudosnyikov: Megjegyzések N. M. Druzsinyin professzor cikkére "A kapitalista viszonyok történetének periodizációjához Oroszországban"	44
P. Bakanov: A Szovjetunió története periodizálásának alapelvéről és a kapitalista korszak kezdeti szakaszáról	54
Intézetünkbe újonnan beérkezett szovjet történettudomá- nyi munkák	83
Magyar folyóiratszemle	87
Szovjet folyóiratszemle	128
Folyóiratszemle a népi demokráciák országaiból	157
Folyóiratszemle egyéb országokból	173

- - - - -

A TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZET ÉRTESÍTŐJE

J.Z. POLESVOJ: Az orosz ipari proletariátus kialakulásának kérdései
v.I. Lenin műveiben.

M. INOZEMCEV: Az USA pénzoligarchiája és a német monopoliumok közötti
kapcsolatok kérdése. /1924-1929./

M. KALINYIN: A szovjet-finn háború és az angol munkáspártiak áruló
politikája.

K. BAZILEVICS: Kisérlet a Szovjetunió története feudális korszakának
periodizálására. 85-134

L. CSASZTUHIN: A történettudomány állása és a tudományos intézmény
helyzete a koreai népi demokratikus köztársaságban.

A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Történeti Intézetének munkájáról.
Intézetünkbe újonnan beérkezett szovjet történettudományi munkák.
Folyóírátszemle.

Források a felszabadulás utáni évek történetéhez.

I. ÉVF. 7-9. SZ.

1950. JÚL-SZEP 1.

KÉZIRAT GYANANT

C I K K E K , T A N U L M Á N Y O K

Lelet napló:	Lsz. 314/1
Csoport:	szám.

Polavoj: Az orosz ipari proletariátus kialakulásának kérdései
Lenin műveiben.

Az orosz proletariátusnak nagy történelmi hivatása van mint Oroszországban kifejlődő nagy forradalom vezetőerejének és a nemzetközi forradalmi mozgalom élcsapatának. Ennek a történelmi hivatásnak tudományos megalapozásában hatalmas jelentősége volt V.I.Lenin kutatásainak, amelyekkel az ipari proletariátus kialakulását az oroszországi kapitalizmus fejlődésének sajátosságaival kapcsolatban vizsgálta meg.

Lenin már első műveiben a kilencvenes évek közepén feltárta Oroszország történelmi fejlődésének törvényszerűségeit és valóban tudományos, mély és sokoldalú elemzést adott az orosz kapitalizmus fejlődésének és az ipari proletariátus kialakulásának sajátosságairól.

V.I.Lenin ezt a problémát éppugy, mint a forradalmi elmélet egyéb kérdéseit, a forradalmi gyakorlat előtérbe hozó szükségleteivel kapcsolatban dolgozta ki. Lenin rámutatott arra, hogy "...az orosz munkás egyetlen és természetes képviselője Oroszország egész dolgozó és kizsákmányolt lakosságának".¹ Feltárta az orosz proletariátus potenciális forradalmi energiájának hatalmas forrásait és azokat a képességeit, hogy a forradalom vezetőjévé váljék. Az orosz kapitalizmus fejlődése és a gyári-üzemi proletariátus kialakulása problémájának lenini megfogalmazása politikai, harci célszerűséget tükrözött és ez abból következett, hogy Lenin mély tudományos előrelátással felismerte az orosz proletariátus és pártja előtt álló feladatok nagyságát.

"Új gazdasági mozgalmak a parasztok életében" c. cikkében, "Az u.n. piackérdés ügyében" c.referátumában, "Kik azok a 'népbarátok' és hogyan hadakoznak a szociáldemokraták ellen?", "A narodnyikizmus gazdasági tartalma és kritikája Sztruve ur könyvében", "A szociáldemokrata párt programjának tervezete és magyarázata", "A gazdasági romanticizmus jellemzéséhez", "A narodnyik légvárépí-

¹ Lenin művei /oroszul/ 4.kiad. I.k.280.l.

tés gyöngyszemei", "Milyen örökségről mondunk le", "A permi kormányzóság 1894-95.évi kuszttár összeírása és a 'kuszttár' ipar általános kérdései" c. híres munkáiban és sok egyéb munkájában Lenin megalapozta az orosz proletariátus kialakulására és gazdasági helyzetére vonatkozó elemzés mélyreható módszertanát.

Ezekben a művekben az orosz kapitalizmus fejlődésének általános problémáival kapcsolatban a munkásosztály kialakulásának sok konkrét kérdését is kidolgozta: a kialakulás formáit, ennek a folyamatnak a kapcsolatát a parasztság bomlásával és a kapitalizmus három stádiumának kialakulásával az iparban, a kialakulás ütemét, a proletariátus számának növekedését és a proletariátus koncentrálódását, a gyári-üzemi proletariátus állandó kádereinek kialakulását, stb.

Ezekben a művekben először kaptak az orosz kapitalista fejlődésre vonatkozó narodnyik nézetek részletes és megsemmisítő kritikát. A proletariátus kialakulásának koncepcióját teljes, befejezett formában később fejtette ki Lenin "A kapitalizmus fejlődése Oroszországban" c. könyvében.

Ennek a műnek a feladata, hogy megvilágítsa a készülő orosz forradalomban a proletariátus vezető szerepének politikai és gazdasági alapját, bebizonyítsa, hogy "...ebben a történelmi mozgalomban a proletariátus ereje összehasonlíthatatlanul nagyobb, mint az egész lakossághoz mért arányszáma"² Ezt a feladatot Lenin lángeszűen oldotta meg.

"A kapitalizmus fejlődése Oroszországban" c. könyv az orosz kapitalizmust monopolisztikus stádiuma előtti korszakában elemzi.

Hogy miként vélekedett Lenin a proletariátus kialakulásáról az orosz történelem jobbágyfelszabadítás utáni kapitalista korszakában, a XIX. és XX. század fordulóján, ennek jellemzésére igen nagy jelentősége van Lenin megjegyzéseinek és kiegészítő adatainak, amelyekkel a könyv második, az első orosz forradalom után 1908-ban megjelent kiadását bővítette.

Az orosz proletariátus kialakulásának sajátosságait Lenin nemcsak az orosz kapitalista ipar fejlődésével foglalkozó könyveiben érintette, hanem olyan munkákban is, mint "Az agrárkérdés

²Lenin: A kapitalizmus fejlődése Oroszországban. Bp. 1949. 13. 1.

Oroszországban a XIX.század végén", "Az orosz szociáldemokrácia agrárprogramja", "A mai földművelés tőkés rendszere", és az agrárkérdéssel foglalkozó számos cikkében, amelyek a német és más opportunisták ellen irányultak.

Az orosz ipari proletariátus kialakulásának kérdéseit Lenin a kapitalizmus fejlődésének és a proletariátus kialakulásának általános problémáival kapcsolatban kutatja. Lenin kutatásainak kiinduló pontja a parasztság bomlásának és a mezőgazdasági proletariátus létrejöttének ténye. A mezőgazdasági proletariátus szerepe az oroszországi ipari proletariátus kialakulásában nagy helyet foglal el a lenini elemzésben.

Lenin "Uj gazdasági mozgalmak a parasztok életében", "Kik azok a 'népbarátok'.....", c.munkáiban és különösen "A kapitalizmus fejlődése Oroszországban" c.könyvében feltárta a mezőgazdaság fejlődésének tőkés jellegét és ezért elvetette a parasztság bomlására vonatkozó narodnyik nézeteket, amelyek szerint ez a folyamat egyszerű "differenciálódás", és tudományosan úgy határozta meg mint "....a régi patriarchális parasztság gyökeres megsemmisítését és a falusi lakosság uj típusainak létrehozását"³, - ezek a mezőgazdasági burzsoázia, vagyis a kulákság és a mezőgazdasági proletariátus.

Lenin a parasztságon belül meglévő gazdasági ellentmondások gondos tanulmányozása után bebizonyította, hogy "a falusi proletariátus képviselői közé kell sorozni a parasztgazdaságok összes számának legalább felét /ami hozzávetőlegesen a népesség 1/10-ének felel meg/ vagyis valamennyi földnélküli parasztot, továbbá az egylovas parasztok zömét....."⁴

Ezzel első ízben fedte fel a parasztság tömeges pusztulásának valódi arányait a földbirtokos-tőkés Oroszországban, és ugyanakkor megmutatta az orosz parasztság forradalmiságának gyökereit és az orosz proletariátus kialakulásának leghatalmasabb forrását.

Lenin határozott kritikát gyakorolt azokkal szemben, akik azt a marxista tételt, amely szerint a földnélküli szabad munkás,

³Lenin: A kapitalizmus fejlődése Oroszországban.164.1.

⁴U.o. 168.1.

a kapitalizmus fejlődésének elengedhetetlen feltétele, az irodalomban gyakran sablonosan értelmezték; rámutatott arra, hogy "ez mint alapirányzat, egészen helytálló, de közben nem szabad elfelejteni, hogy a mezőgazdaságban a kapitalizmus különösen lassan és rendkívül változatos formákban hatol be".⁵

Lenin a "Mezőgazdasági proletariátus" fogalma alá nemcsak a földtől szabad mezőgazdasági bér munkást foglalta, hanem a mezőgazdasági lakosságnak jóval szélesebb és nagyszámu tömegét. Ezt a hatalmas tömegét a félproletároknak Lenin úgy határozta meg, mint "...a juttatott telekkel rendelkező bér munkások osztályát"⁶ vagy mint "proletár 'gazdák' tömegeit".⁷ Lenin megjegyezte, hogy "...az ő személyükben testesül meg a gazdaság jobbágyi rendszerének kapcsolata a tőkésrendszerrel, történelmi közelségük és rokonságuk, a jobbágyi rendszer egyenes továbbélése a kapitalizmusban".⁸

Ilyen módon felfedte a mezőgazdasági proletariátus osztályának kialakulását, azét a paraszti réteget, amelyből a munkanélküliek hadserege, a kapitalizmus elmaradhatatlan utitársa toborzódott. Amikor Lenin a továbbiakban gazdag adatanyagon vizsgálta a parasztság tönkremenésének folyamatát több tőkés országban, arra a következtetésre jutott, hogy "a falusi 'gazdáknak' ez a tömege, akiknek ilyen minimális kis földjeik vannak, amelyeken nem lehet megélni....teszi ki a kapitalizmus általános rendszerében a munkanélküliek tartalék hadseregének egy részét... a kapitalizmusnak szüksége van ezekre a 'törpe' 'nadrágsziji-parcellás' quasi-gazdákra, hogy minden különösebb költség nélkül mindig olcsó munkaerő álljon rendelkezésre".⁹

Amikor Lenin felfedte a kapitalizmus fejlődésének két útját a mezőgazdaságban, azt írta: "Az a tény, hogy a mezőgazdasági vállalatok többsége vagy tömegei a törpe, nadrágsziji-parcellás proletár gazdaságok sorába tartozik, olyan jelenség, amely rok európai kapitalista államban, ha ugyan nem többségükben,

⁵Lenin: A kapitalizmus fejlődése Oroszországban.169.1.

⁶U.o. 168.1.

⁷Lenin Művei /oroszul/ XVI.k.398.1.

⁸u.o.

⁹U.o. 398-399.1.

általános"¹⁰. Ez a típus, tanította Lenin, jellemző azokra az országokra, ahol a kapitalizmus fejlődése a mezőgazdaságban az u.n. "porosz uton" ment végbe.

Lenin hangsúlyozta, hogy Oroszországban "...az orosz falusi proletárság legtipikusabb képviselője a béres, a napszámos, a segédmunkás, az építőmunkás és egyéb, juttatott telekkel bíró munkás."¹¹ Lenin adott első ízben pontos jellemzést ennek a proletariátusnak sajátos vonásairól és részletes elemzést arról, milyen sokféle formában adja el munkaerejét.

Lenin következő munkáiban nagy figyelmet szentel "a juttatott telekkel bíró bérmunkások osztálya" kialakulásának és annak, milyen jelentősége van ennek a folyamatnak a proletariátus burzsoázia ellen vívott harca, a munkások és parasztek szövetségének létrehozása számára. Speciálisan ezt a kérdést vizsgálta meg "A mai földművelés kapitalista szervezete" c. munkájában hatalmas ténybeli anyag alapján, amelyet Európa szinte valamennyi országának és az USA-nak mezőgazdasági viszonyaira vonatkozóan gyűjtött össze. Lenin ebben a munkájában kimutatta a tőkés gazdasági rendszer mindinkább kiéleződött ellentmondásait, azt, hogy milyen gyorsan növekszik Nyugat-Európa és Amerika milliós szegényparaszti tömegeinek pusztulása és nyomora, hogyan mennek át ezek a proletariátus soraiba.

Amikor Lenin feltárta az orosz ipari fejlődés tudományos kutatásának az utját, és ezzel kapcsolatban az ipari proletariátus kialakulásának utját, teljes fordulatot hozott a cári Oroszország mind mezőgazdasági, mind gyári-üzemi statisztikai adatainak feldolgozási módszerében. Lenin nem hiába tartotta a társadalmi-gazdasági statisztikát a "társadalmi megismerés egyik leghatalmasabb eszközének ..."¹² "A statisztika, - írta Lenin - ne önkényes számoszlopokat adjon, hanem a tanulmányozott jelenség azon különböző szociális típusainak számszerű megvilágítását, amelyeket az élet teljesen megmutatott vagy megmutat".¹³ Haragudott azokra az emberekre, akik a statisztikát "...torzszülötté, statisztikává a statisztika kedvéért, játékká" változtatják át.¹⁴

¹⁰ Lenin művei XVI.k.400.1.

¹¹ Lenin: A kapitalizmus fejlődése...168.1.

¹² Lenin művei XVI.k.400.1.

¹³ Lenin Művei XVIII.k.240.1.

¹⁴ Lenin Művei XVI.k.400.1.

Lenin az ipari proletariátus kialakulását szoros kapcsolatban vizsgálja az orosz ipari kapitalizmus fejlődésének általa megállapított három stádiumával, és ezzel feltárja az oroszországi ipari proletariátus kialakulásának sajátos feltételeit.

Lenin a "Tőké"-re támaszkodva és Marx gazdasági tanítását gazdagítva "A kapitalizmus fejlődése Oroszországban" c. könyvében az orosz ipari kapitalizmus fejlődésének következő három szakaszát határozza meg: "...kis árutermelés /tulnyomórészt paraszti kisipar/ - tőkés manufaktúra - gyár /gépi nagyipar/".¹⁵

Amikor Lenin bírálja Nyikolajont és más narodnyik közgazdászokat, akik összezavarták a kapitalizmust a gépiparral és az ipari kapitalizmus első szakaszait szembeállították a gyárral, rámutat arra, milyen hatalmas elméleti jelentősége van annak a marxista felfogásnak, amely a gépipart, mint a kapitalizmus egyik szakaszát határozza meg.

Lenin az orosz gazdasági élet konkrét anyagán mutatta ki, milyen könnyen fonódnak össze a kapitalizmus első szakaszai a kizsákmányolás legelmaradottabb barbár formáival.

Lenin szétzúzta azt a legendát, hogy az orosz kusz tár ipar szerves ellentétben áll a tőkés gyári-üzemi iparral. Már első munkáiban - "Kik azok a 'népbarátok'....?", "A narodnyikizmus gazdasági tartalma és kritikája Sztruve ur könyvében", "A permi kormányzóság 1894-95. évi kusz tár összeírása és a 'kusz tár' ipar általános kérdései" és számos más munkájában - Lenin kimutatta azt, hogy a nagyipar házi rendszere a tőkés Oroszország kusz tárjai közt a legelterjedtebb. Kimutatta azt, hogy a kusz tár iparágak fejlődése a kisárutermelő mind nagyobb kisajátítása felé halad. Lenin nemcsak abban látta annak a szükségét, hogy a kusz tár ipart a tőkés manufaktúrához kapcsolja, hogy a kusz tár iparra jellemző általában az árutermelés, hanem abban is, hogy már magának a termelésnek a munkáereje áruvá változott, függetlenül látszólagos önállóságától.

"A manufaktúrában...a munkásnak a tőkéstől való függése a legkülönbözőbb módon és árnyalatokban jut kifejezésre, kezdve az idegen műhelyben végzett bér munkánál a 'gazda', a 'főnök' megbízásából teljesített otthoni munkán át a nyers-

¹⁵ Lenin: A kapitalizmus fejlődése....536.l.

anyag vásárlásánál, vagy a termék-elhelyezésénél mutatkozó függőségig... A függőségi viszony formáinak mind e tarkasága csak leplezi a manufaktúrának azt az alapvető vonását, hogy itt a munka és a tőke képviselőinek kettészakadása már teljes erővel érvényesül"¹⁶ bár a munka és a tőke közti viszony itt még el van leplezve.

Az átmenet a háziipartól és a manufaktúrától a tőkés gépi nagyiparhoz nagy helyet foglal el az orosz kapitalizmus lenini elemzésében. Ez az átmenet valójában ipari fordulatot jelent, "ipari forradalmat", amelynek a folyamán végbomegy a tőkés társadalom alapvető osztályainak, a burzsoáziának és az ipari proletariátusnak a kialakulása.

Lenin klasszikusan határozta meg a kapitalizmus első szakaszaitól a gépiparhoz vezető átmenetet és megvilágította ennek az átmenetnek a jelentőségét az ipari proletariátus kialakulása szempontjából. "Az átmenet a manufaktúrától a gyárhoz technikai forradalmat jelent, amely megszünteti a mester évszázadokon át szerzett kezűgyességének uralmi helyzetét, ezt a technikai forradalmat pedig elkerülhetetlenül nyomon követi a társadalmi termelőviszonyok lehető leggyorsabb átalakulása, a végleges szakadás a termelésben résztvevő különböző csoportok közt, teljes szakítás a hagyományokkal, a kapitalizmus minden árnyoldalának kiéleződése és kiszélesedése, de mindezzel egyidejűleg a munka tömeges méretű társadalmasítása a kapitalizmus által".¹⁷

A kapitalizmus első szakaszait tárgyaló mélyreható elemzés eredményeképpen Lenin az oroszországi ipari proletariátus kialakulásának másik forrását is feltárta - a kusztár tönkremenését a gépi nagyipar győzelme következtében. Lenin elsőnek mutatott rá az orosz tőkés manufaktúra sajátos jelentőségére a gépi nagyipar ipari kádereinek előkészítésében. A gépi nagyipar olyan gyors fejlődése, amelyen a jobbágyfelszabadítás utáni korszakban bekövetkezett, lehetetlen lett volna, "ha nem előzte volna meg egy hosszú időszak, amelyben a manufaktúra szakmunkásokat képezett ki".¹⁸

¹⁶Lenin: A kapitalizmus fejlődése... 431. l.

¹⁷U.o. 449. l.

¹⁸U.o. 426. l.

Lenin gyökeresen átvizsgálta a feldolgozó kустár ipar minden fontosabb ágára vonatkozó adatokat, elsőnek mutatta meg gazdasági szervezetét, és igen szoros, elszakíthatatlan kapcsolatot a gyári-üzemi ipari termeléssel és így rámutatott arra is, milyen méretű az ipari proletariátus kialakulásának ez a forrása. Egy sereg adat összeállítása alapján Lenin azt következtette, hogy a gyárakon és üzemeken kívül foglalkoztatott ipari munkások száma a kilencvenes évek közepére legalábbis két millió ember volt.¹⁹

! A tönkremenő kустárok közül kikerülő gyári-üzemi munkások száma Oroszországban különösen "az orosz nemzeti iparban" a textiliparban volt jelentős. A XIX.század végén és a XX.század elején a tönkremenő kустárokból kikerülő munkások száma a fémiparban és egyéb ágazatokban is megnőtt. Lenin a textiliparra vonatkozó statisztikai adatokat, különösen a gyapjúfeldolgozó iparét elemezve, azt írta: "A gépi nagyipar fejlődése itt/mint sok más esetben/ a házi munkásoknak a gyárakba való bevonása útján ment végbe".²⁰ Lenin a kустár iparágak vizsgálatánál arra a következtetésre jutott, hogy "...a házi munkások alkotják a mi kapitalizmusunk 'tartalékseregének' alighanem legnagyobb részét".²¹

Az orosz ipar legnagyobb központjaiban - Pétervárott, Moszkvában, Ivanovo-voznyeszenszkben, Orehovo-zujevóban lévő munkásság jelentékeny tömegei volt kустárokból állottak. Ez arról tanuskodik, hogy Oroszország gyári-üzemi munkásai tömegükben a falusi lakosság legaktívabb, legfejlettebb elemeinek rovasára alakultak ki, azok közül kerültek ki, akik már megismerték a tőkés elnyomást és társadalmi öntudatuk aránylag magasabb színvonalával tűntek ki.

Lenin különös figyelmet fordít a harmadik szakasz elemzésére, a gépi nagyipar kialakulására, amely "...a tőkés fejlődés csúcspontja, a kapitalizmus negatív és 'pozitív' mozzanatainak utolsó szava".²² Ennek a szakasznak döntő jelentőségét a modern ipari proletariátus kialakulásában Lenin már "Kik azok a 'népbarátok'..." c.könyvében megvilágította.

A gépi nagyipar kialakulása Oroszországban és ezzel kapcsó-

¹⁹U.o.445-447.1.

²⁰U.o.466.1.

²¹U.o.442.1.

²²U.o.449.1.

latban a modern ipari proletariátus gyors megalakulása a XIX. század végén elkerülhetetlenül a munka és a tőke közti ellentétek szokatlan kiéleződését idézték elő. "A kapitalizmus minden árnyoldala szinte egymásra halmozódik...."²³ - írta Lenin, és hangsúlyozta itt a cárizmusnak és a jobbágyi rendszer maradványainak befolyását a tőle és elnyomás erősödésére.

Az ipari proletariátus kialakulása hosszú folyamatot jelent a kapitalizmus három szakaszán át. "A kisárutermelésben az iparos még egyáltalában nem vetkőzte le a paraszti jelleget...."²⁴ - mondotta Lenin. A manufaktúrában már megmutatkozott az iparos szakítása a földműveléssel. A gépi nagyipar végérvényesen elkülöníti az ipart a földműveléstől. A tőkés nagyipar kialakulása "...a népesség külön osztályát hívja életre, amely teljesen elidegenedett a régi parasztságtól, különbözik ettől más fajta életmódjában, családi körülményeiben, anyagi és szellemi szükségleteinek magasabb színvonalában".²⁵

Lenin hatalmas jelentő eget tulajdonított az állandó munkások kérderek kialakulásának az örökletes proletariátus létrejöttében, ebben látta a gépi nagyipar egyik leghaladóbb megnyilvánulását.

Mégis, amikor Lenin a gépi nagyipar által az ipari lakosság életkörülményeiben el idézett döntő és teljes fordulatról beszélt - arról hogy elválasztják a földműveléstől és megszabadítják a földműveléssel összefüggő százados patriarchális hagyományoktól, - nem szorítkozott a kérdésnek csupán erre az oldalára. Kimutatta, hogy a gépi nagyipar haladó jelentősége nemcsak abban áll, hogy a városi munkásokat elszakítja a mezőgazdasági lakosságtól, hanem épp ellenkezőleg abban is, hogy új alapon közel hozza őket egymáshoz. Azt írta, hogy "amikor azonban a gépi nagyipar az egyik oldalon széttöri a patriarchális és kisburzsoá viszonyokat, a másik oldalon megteremti a mezőgazdasági és az ipari bér munkások egymáshoz való közeledésének feltételeit; először átviszi általában a faluba azt a kereskedelmet és ipart jellemző életformát, amely legelőször a nem-mezőgazdasági központokban alakult ki; másodszor, megteremti a népesség mozgékony-
ságát és hatalmas munkapiacokat hív életre a mezőgazdasági és az ipari munkások számára egyaránt; harmadszor, a gépi nagyipar a gépek-

²³U.o.539.1.

²⁴U.o.540.1.

²⁵U.o.541.1.

nek a mezőgazdaságban való bevezetésével szakképzett ipari munkásokat visz a faluba, akik különösen magas életszínvonalukkal tűnnek ki".²⁶

Azzal, hogy Lenin megcáfolta a narodnyik elméletet a gyáriüzemi ipar és a kusztár ipar szétszakadottságáról, azzal, hogy kimutatta szoros rokonságukat, Lenin kimutatta a gépi nagyipar munkásainak kapcsolatát valamennyi bér munkás és a dolgozó parasztság nagyszámu tömegével.

A proletariátus kialakulási folyamatának megértése szempontjából rendkívül fontos az a lenini tétel, hogy a gépi nagyipar fejlődése nem egyenletesen, hanem ugrásszerűen folyik, a tőkés ipar fellendülési korszakainak és a legkegyetlenebb ipari válságok korszakainak váltakozásával kapcsolatban. Az oroszországi ipari proletariátus kialakulása /hatvanas-kilencvenes évek/ a világ gazdaság életében mutatkozó jelentős eltolódások közt ment végbe s ezek a mélyreható gazdasági válságokkal álltak kapcsolatban. Az orosz proletariátus kialakulásának meggyorsulása a hetvenes években kezdődött, amikor az orosz ipar fejlődésében a ciklikus változások már határozott formát öltenek.²⁷ A tőkés ipar ugrásszerű fejlődése hatalmas befolyást gyakorolt a kistermelők - parasztok és kusztárok elszegényedésének fokozódására. "...a gyár hol magához vonza - a teljes üzemmenet időszakában - a munkások tömegeit, hol meg eltaszítja őket. A gépi nagyipar létének és fejlődésének feltételévé válik egy munkanélküliekből és olyan emberkekből álló óriási tartaléksereg kialakulása, akik bárminő munkát hajlandók elvállalni."²⁸

Lenin az ipari proletariátus kialakulásának forrásait kutatva "A kapitalizmus negatív vonásai ak, árnyoldalainak" és a kikerülhetetlenül velejáró mély "társadalmi ellentmondásoknak" ragyogó jellemzését adta, "amelyek ennek a gazdasági rendnek történelmileg átmeneti jellegét feltárják."²⁹

Ezzel Lenin felfegyverezte a munkásosztályt az oroszországi önkényuralom és a kapitalizmus megdöntéséért folytatott nagy forradalmi harcra.

²⁶U.o.536.1.

²⁷L.:Sz.Sztrumilin akadémikus:Ipari válságok Oroszországban.
Problemi Ekonomiki 1940.2.sz.

²⁸Lenin: A kapitalizmus fejlődése....540.1.

²⁹U.o. 591.1.

A társadalmi munkamegosztás és az oroszországi belső piac kialakulásának lenini elemzésében külön helyet foglal el a bér-munka piacának kialakulása.

Lenin mesterien alkalmazta a dialektikus módszert az orosz kapitalizmus konkrét fejlődési formáinak tanulmányozására és felfedezte azt, hogy a bér-munka alkalmazásának Oroszországban rendkívül sokféle formája van, de ezeket a jobbágyi maradványok sűrű hálózata fedi el. Ellentétben a narodnyikokkal, akik nem vették észre Oroszországban a lakosság iparosodásának folyamatát, Lenin rámutatott arra, hogy Oroszországban az ipari lakossághoz kell sorolni a mezőgazdasági lakosság nem kis részét, amely életfenntartási szükségleteit az ipari központokban vállalt munkával szerzi meg és itt tölti az év egy részét.³⁰ Ilyen ipari üzemekben foglalkoztatott vándormunkások számát Lenin a kilencvenes évek végére több mint hat millióra tette. Közülük a nem-földművelő vándormunkások teszik ki a többséget.³¹

A vándormunkásság problémájával együtt és szoros kapcsolatban vele vizsgálja meg Lenin az ipari és mezőgazdasági bér-munkások tömeges vándorlásának tényét Oroszország határtalan területén.

Lenin meghatározta ennek a vándorlásnak főbb irányait és ez hozzásegítette ahhoz, hogy feltárja az oroszországi belső munkaerő-piac kialakulási folyamatának sajátosságait; ennek a piacnak arányait már a kilencvenes évek közepére kb. tíz millió emberre tették, ezek közül öt millió a hivatásos bér-munkás.³² Lenin itt megjegyezte, hogy ennek a hatalmas bér-munkás tömegnek egy része teljesen elszakadt a földtől és kizárólag munkaerejének eladásából él meg. Ide számította a gyári-üzemi és vasuti munkások hatalmas többségét, az építőipari és hajózási munkások bizonyos részét, az alkalmi munkásokat, valamint a tőkés manufaktúra munkásai jelentős részét és az otthoni munkával foglalkoztatott embereket.³³

Igy tehát a cári oroszország tőkés gazdasági életében lévő jobbágyi maradványok, melyek a modern gyári-üzemi proletariátus állandó kádereinek kialakulását gátolták, elfedték a bér-munkások gigantikus tartalékseregének kialakulását, amely számszerűségében megközelítette a proletariátus seregeit az élenjáró tőkés országokban.

³⁰U.o.533-535.1.

³¹U.o.567-568.1.

³²U.o.577.1.

³³U.o.578.1.

Amikor Lenin rámutatott erre a tényre, feltárta az oroszországi gyári-üzemi proletariátus forradalmi erejének még egy forrását. Ezt a proletariátust a város és falu proletárjainak és félproletárjainak sokmilliós tömege vette körül szilárd falként, ezek pedig ezer meg ezer szállal kapcsolódtak a dolgozó parasztsághoz.

Lenin a parasztság helyzetét elemezve kimutatta a gyökeres különbséget a kisbirtokosok osztálya és a bér munkások osztálya között, amelyet a burzsoá közgazdászok és a revizionisták megpróbáltak letagadni. A lenini elemzésből az a megdönthetetlen következtetés folyt, hogy a kisparasztnak nincs más kiútja, mint a proletariátushoz csatlakozni. Ennek a következtetésnek hatalmas jelentősége volt nemcsak az orosz marxisták, hanem az egész nemzetközi munkásmozgalom számára is, tekintettel arra a kilencvenes években kezdődő általános támadásra, amelyet a burzsoá közgazdászok és a revizionisták indítottak a marxizmus elmélete, különösen az agrárkérdés marxista elmélete ellen. Lenin így az oroszországi osztályszerkezet léngeszű kutatásával, az orosz parasztság helyzetének és az ipari proletariátus kialakulása sajátosságainak mélyreható elemzésével megalapozta a munkások és parasztok szövetségének gazdasági és politikai bázisát, a proletariátus vezetésével, mind a burzsoá demokratikus forradalom szakaszában, mind pedig a proletárforradalomhoz való átmenet szakaszában. A forradalmi marxista párt által vezetett orosz proletariátusnak ilyen körülmények között minden lehetősége megvolt arra, hogy a forradalom vezető erejévé váljék és ezzel nemzetközi forradalmi proletármozgalom élcsapatává emelkedjék fel.

Az oroszországi ipari proletariátus kialakulása tanulmányozásának lenini módszerében nagy helyet foglal el a proletariátus kialakulásának ütemére és számszerű növekedésére vonatkozó kérdés. Lenin az ipari proletariátus növekedésének a jobbágyfelszabadítás utáni korszakban bekövetkezett rendkívül gyors ütemét, ami annak a következménye volt, hogy a kisárutermelő tömegesen szakadt el a termelőeszközöktől, úgy tekintette, mint az orosz proletariátus kialakulásának egyik fontos sajátosságát. Már a "Kik azok a 'népbarátok' ...?" c. könyvében pozdorjává zuzta a narodnyikoknak azt az elméletét, hogy Oroszországban a gyári-üzemi munkások száma csökkent.

Míg Lenin egyrészt kigunyolta és visszautasította a naródnyikoknak azokat a rágalmozó kitalálásait, hogy a marxisták minden parasztot "ki akarnak főzni" a gyári kátlanban, másrészt pedig a legális marxisták és mensevikek álláspontját, akik szerint annak, hogy a kapitalizmust új társadalmi rendszer váltsa fel, elengedhetetlen feltétele a nemzet többségének átalakulása proletárrá, mégis nagy jelentőséget tulajdonított az oroszországi ipari proletariátus mennyiségi növekedésének.

Az a hallatlan gyorsaság, amellyel az ipari proletariátus a jobbágyfelszabadítás utáni korszakban különösen a kilencvenes években kialakult, ragyogóan kifejezésre jutott Lenin "A kapitalizmus fejlődés Oroszországban" c.művében. Lenin számításait összegezve kimutatta a munkások számát a nagy tőkés vállalatokban /ezrekben/:

évek	gyáripár	bányászat	vasut	összesen
1865	509	165	32	706
1890	840	340	252	1432

"A munkások száma a tőkés nagyüzemekben tehát, - következteti Lenin, - 25 esztendő folyamán több mint kétszeresére növekedett....".³⁴ Könyvének második kiadásában /1908/ Lenin ezeket a számokat új adatokkal egészítette ki. "Mindezeket az adatokat összesítve, - írta Lenin a jegyzetben - a következő eredményre jutunk: 1900-1903-ban Európai Oroszország 50 kormányzóságában a gyári munkások száma 1261.571, a bányamunkásoké 477.025, a vasuti munkásoké 468.941. Összesen 2,207.537. Az egész orosz birodalomban a gyárakban - 1,509.516, a bányákban - 626.929, a vasutakon 655.929 munkás dolgozott. Összesen 2,792.374.³⁵

Ezek az adatok visszatükrözik az ipari proletariátus rohamos növekedését. 1865-től 1900-ig a nagyvállalatokban és a vasuti szállításoknál foglalkoztatott munkások száma több mint háromszorosára emelkedett. A XIX.század utolsó évtizedében pedig a gyári-üzemi és a vasuti munkások számának növekedése abszolút számban 150 ezer emberrel multa felül az előző negyedszázad alatt ezekben a csoportokban elért növekedést /1865-1890-ig a növekedés 626 ezer, 1890-1900-ig 775.537 munkás/.

³⁴U.o.494.1.

³⁵U.o.494.1.

A.G.Rasin adatai szerint a gyári-üzemi munkások száma 13 év alatt, 1887-1900-ig 82%-al növekedett, és ez a növekedés "...a legjelentősebb az oroszországi ipar tőkés fejlődésének egész korszakában",³⁶ minthogy a következő 13 év alatt a gyári-üzemi munkások számának növekedése csupán 32%, azaz 2 1/4-el kevesebb. Így tehát a kilencvenes évek hallatlan ugrást jelentettek az ipari proletariátus számbeli növekedésében.

Lenin a gyári-üzemi proletariátus növekedésében nemcsak az egyszerű mennyiségi növekedést látta, hanem összetételének minőségi változását is: a modern oroszországi ipari proletariátus új, szervezettebb, haladóbb csapatainak kialakulását.

Az oroszországi ipari proletariátus kialakulásának feltételei különböztek a Nyugaton meglévő feltételektől. Nyugaton az ipari proletariátus a XIX.század 40-50-es éveire véglegesen kialakult. Olyan körülmények születtek ki, amikor a modern nagyipar még csak fejlődése legkezdetén volt. "...a nagyipar-
nak tehát, - írja Marx, - hatalmába kellett kerítenie jellegzetes termelészközt, magát a gépet és a gépeket gépekkel kellett termelnie. Csak ily módon teremthette meg megfelelő műszaki alapját s csak így állhatott a saját lábára. A gépi üzem fokozódó elterjedésével a XIX.század első évtizedeiben, a gép a szerszámgépek gyártását valóban fokozatosan hatalmába kerítette. Az erőgépek gyártásához használt őriási gépeket azonban csak a leutóbbi évtizedekben /1867 előtt.- J.P./ hívta életre a hatalmas vasutépítkezés és az óceánjáró gőzhajó elterjedése."³⁷

A XIX.század végére megalakult orosz ipari proletariátus már más körülmények között alakult ki, akkor, amikor a 60-as-70-es években megindult az átmenet a monopolkapitalizmus előtti korszakból a monopolkapitalizmusba és ennek megfelelően a technika magasabb színvonalára.

Az orosz ipar átváltása a XIX.század végén a magas színvonalú tőkés technikára és a termelés nagy formáira ragyogóan kifejezésre jutott a vasuti szállításnak és az ipar azon ágazatainak /fémfeldolgozó, bányászat, kőolaj, vegyi, elektrotechnikai, gépgyártó, építő/ gyors növekedésében, amelyek

³⁶ A.G.Rasin: Az oroszországi ipari proletariátus kialakulása 1940.118.l.

³⁷ Marx Károly: A tőke. Bp.1949.413-414 l.

a kapitalizmus imperialista szakaszának technikai és gazdasági alapját teszik ki. Bár mindezek az ágak nem is fejlődtek ki igazán a cári Oroszországban, megjelenésük már egymagában nagy jelentőségű volt, minthogy a nagyipari proletariátusnak új élenjáró csapatait hívta életre az orosz proletariátus éégi és számszerint legnagyobb csapata a textilesek mellett.

Éppen ezzel kapcsolatban vizsgálja meg Lenin a kőolaj, szén, vasérc és egyéb bányaiipari ágak aránylag gyors fejlődésének folyamatát és megjegyzi, hogy pl. milyen hatalmas gazdasági és társadalmi jelentősége van annak, hogy az iparban a fát kőszén váltja fel, és milyen jelentős a szénbányászat fejlődése "...amely egyedül alkalmas arra, hogy a gépi nagyipar szilárd alapja legyen".³⁸

A fafeldolgozó iparra jellemzőek az állandó ipari káderek kialakulását hátráltató vonások, azaz a technika primitív állapota, amely "...kezdetleges módszerekkel aknázza ki a természeti kincseket", a termelők patriarchális szervezetének megőrzése, ezek nem változnak át munkásokká, hanem megmaradnak parasztoknak és "...a munkaszarolás legrosszabb formáinak béklyóiba..." vannak verve,³⁹ a kőszénbányászat viszont "a technika teljes fordulatához, a gépek széleskörű alkalmazásához vezet"; a termelők gyári munkássá változtatja át, lehetővé teszi nagy ipari központok kialakulását. "Egyszóval - írja Vlagyimir Iljics - az ismertett változás ugyanolyan mértékben haladó jellegű, mint a manufaktura felváltása a gyár által."⁴⁰

Lenin megállapításai a szénbányászok kialakulásának társadalmi jelentőségéről a tőkés szénbányászat fejlődésével kapcsolatban teljességgel vonatkoznak az ipari proletariátus más új csapataira is, különösen a kőolajtermelésben dolgozó munkásokra.

A bakui kőolajtermelésben foglalkoztatott munkások számának dinamikája hosszú éveken át azt mutatja, hogy az oroszországi munkásosztálynak ez a harccsoportja is lenyegében a XIX.század utolsó évtizedében alakult meg. 1890-ben mindössze 5.597 kőolajtermelésben

³⁸Lenin: A kapitalizmus fejlődése....523.l.

³⁹U.o. 524.l.

⁴⁰U.o.524.l.

dolgozó munkás volt, 1900-ban 25.214.⁴¹

Az orosz kapitalizmus fejlődésének egyik legfontosabb sajátossága az ellentmondás a cári Oroszország általános gazdasági elmaradottsága és az orosz ipar hallatlan koncentrációja között. Ennek a sajátosságnak Lenin és Sztálin hatalmas jelentőséget tulajdonítottak. Oroszország már a XIX.század végén a proletariátus koncentrálódása tekintetében az első helyet foglalta el.

Az orosz ipari proletariátus magasfoku koncentrálódásának rendkívüli jelentőségét Lenin már az első nagy művében "Kik azok a 'népbarátok' és hogyan hadakoznak a szociáldemokraták ellen?" kihangsúlyozta. Vlagyimir Iljics itt arról beszél, hogy a nagytőke alá való rendelés "...felébreszti a munkás elméjét a süket és határozatlan elégedetlenséget öntudatos tiltakozássá alakítja át, a szétszórt, apró, értelmetlen lázongást az egész dolgozó nép felszabadításáért folytatott szervezett osztályharccá, olyan harccá, amely erejét magából e nagytőke létezéséből és ennek körülményeiből meríti és ezért feltétlenül biztos sikerre számíthat".⁴²

Az orosz proletariátus koncentrálódási folyamatának mélyreható konkrét történelmi elemzését Lenin: "A kapitalizmus fejlődése Oroszországban" c.művében adta.

Az orosz ipar 1866-1894 közti koncentrálódásának híres táblázata, amelyeket Lenin hatalmas tényanyag feldolgozásának eredményeképpen állított össze, az orosz proletariátus koncentrálódásának magas színvonaláról tanuskodtak. Már 1890-ben a 100 és annál több munkást foglalkoztató nagyvállalatokban összpontosult a gyári-üzemi munkások 71.1%-a.

A koncentrálódásnak még magasabb szintjét mutatta ki Lenin a bányászatban, itt a 100 és annál több munkást foglalkoztató üzemekben az 1890-es év adatai szerint a bányászok 84.5%-a volt összpontosítva. "...a bányamunkásoknak csaknem fele /305.000-ből 145.000/ a nem nagyszámú, 1000 és annál több munkást foglalkoztató legnagyobb üzemben van alkalmazva."⁴³

"Európai Oroszország valamennyi gyári- és bányamunkásának /1890-ben 1,180.000/ háromnegyede /74.6%/ a 100 és annál több munkást foglalkoztató vállalatokban összpontosul, csaknem

⁴¹ K.A.Pazsitnov: A bakui kőolajtermelés történetének vázlata. Moszkva, 1940.95.1.

⁴² Lenin művei /oroszul/ I.k.218.1.

⁴³ Lenin: A kapitalizmus fejlődése...511.1.

fele /1,180.000-ból 570.000/ az 500 és annál több munkást foglalkoztató vállalatokban".⁴⁴

Arra vonatkozóan, hogyan folyt le a termelés koncentrálásának folyamata Oroszországban a XIX.század utolsó évtizedében és a XX.század elején, megtaláljuk Lenin megállapításait "A kapitalizmus fejlődése Oroszországban" 1908-ból való II.kiadásához írt kiegészítéseiben egy jegyzetben, amelyet 1910-ben vagy 11-ben sajátkezüleg írt be a II.kiadás egyik példányába,⁴⁵ valamint "A termelés koncentrációja Oroszországban" c.cikkében, amely 1912 augusztusában jelent meg a Pravdában.⁴⁶

A Lenin által "A gyári felügyelők 1903.évi jelentéseinek kivonata" c.könyvből hozott adatok, valamint az 1908-ból való kézzel írt adatai a gyárak és üzemek csoportok és a munkások száma szerinti eloszlásával, ha egybevetjük az 1866-1879 és 1879-1894/95 évek anyagával, lehetővé teszik, hogy néhány általános jellegű következtetést vonjunk le a munkások koncentrációjának fokozódásáról az oroszországi nagy gyárakban és üzemekben a XX. század elején.

Ennek a korszaknak első sajátossága a 100 és annál több munkással dolgozó nagy vállalatok gyors növekedése és a munkások alapvető tömegének összpontosítása ezekben a vállalatokban. Míg 1890-ben a 100 munkásnál többet foglalkoztató nagyvállalatok valamennyi gyárnak és üzemnek 6.7%-át tették ki és valamennyi gyári-üzemi munkás 71.1%-át egyesítették, addig 1903-ban ezek a vállalatok Európai Oroszországban már valamennyi gyár és üzem számának 17%-át tették ki és a gyári-üzemi munkások egész számának 76.6%-át összpontosították.

1908-ban a több mint 100 munkást foglalkoztató nagyvállalatok százalékszám 19.3-re emelkedett, az ott dolgozó munkásoké pedig 19.6%-ra.

A XIX.század végére és a XX.század elejére jellemző a proletariátus rendkívül gyors koncentrációja a legnagyobb vállalatokban.

⁴⁴U.o.511.1.

⁴⁵U.o.509.1.

⁴⁶Lenin művei /oroszul/ XVIII.k.248-249.1.

Amikor Sztálin elvtárs az orosz proletariátus magasfokú forradalmiságát és tömör egységét meghatározó történeti feltételeket, s a proletariátus forradalmi vezetőszerépét elemezte, megjegyezte, milyen hatalmas jelentősége van annak a körülménynek, hogy a XX.század elejére "...az 500-nál több munkást foglalkoztató üzemekben Oroszországban az összes munkások 54%-a dolgozott, míg egy olyan fejlett országban, mint az Északamerikai Egyesült Államok, a munkásságnak mindössze 33%-a dolgozott hasonló üzemekben. Aligha kell bizonyítgatni, hogy már ez az egy körülmény is, amikor emellett volt egy olyan forradalmi párt, mint a bolsevikok pártja, Oroszország munkásosztályát az ország politikai életében hatalmas erővé tette".⁴⁷

A proletariátus XIX.század végén és XX.század elején lefolyó koncentrációs folyamatában nagy helyet foglal el a munkások koncentrációja az 1000-nél több munkást foglalkoztató legnagyobb vállalatokban.

A Lenin által felhozott adatok szerint 1879-ben 91 ilyen vállalat volt, a munkások száma pedig 174.322. 1890-ben az ilyen fajta vállalatok száma 115-re emelkedett, az ott dolgozóké pedig 248.987-re. 1903-ban /a gyári felügyelők jelentéseinek kivonatában nyújtott adatok szerint/ a 64 kormányzóságban a vállalatok száma már 238, a bennük összpontosított munkásoké pedig 521.511, míg ugyanakkor a vállalatok összlétszáma 15.821, a foglalkoztatott munkásoké pedig 1.640.466.

Ha egymás mellé állítjuk ezeket az adatokat, kiderül, hogy milyen gyorsasággal ment végbe a XIX.század utolsó évtizedében az a folyamat, hogy a nagyipar elnyeli a kis és középipart és a proletariátust a legnagyobb vállalatokban összpontosítja; a vállalatok 1.99%-a 1908-ban a gyári-üzemi munkások egész számának 36,6%-át összpontosította.

Az orosz ipar és a proletariátus koncentrációjának problémái állandóan foglalkoztatták Lenint. "A válság tanulságai", "A termelés koncentrációja Oroszországban" c.cikkeiben, "Az imperializmus mint a kapitalizmus legfelsőbb foka" c.könyvében és számos más munkájában Lenin a tőke gyors koncentrációjáról beszél Oroszországban, melyet egyrészt a munkások kizsákmányo-

⁴⁷Sztálin Művei /oroszul/ VI.k.127-128.1.

lásának fokozódása és életszínvonaluk abszolút rosszabbodása, másrészt ugyanakkor a munkások szervezettségének erősödése és az imperializmus megdöntéséért folytatott küzdelmük lehetőségeinek megnövekedése kíséri.

Arra vonatkozólag, milyen volt a munkásosztály koncentrációjának foka az oroszországi legnagyobb vállalatokban összehasonlítva Nyugateurópával és Amerikával, Sz.G.Sztrumilin akadémikus számításai alapján is következtethetünk.⁴⁸

Kiderül, hogy a németországi /1000 munkáson felüli/ legnagyobb vállalatokban 1907-ben alig 655.000 volt a gyári-üzemi munkások száma, az Egyesült Államokban 1909-ben 1,013.000 és 1914-ben 1,255.000, míg ugyanakkor Oroszországban már 1902-ben a legnagyobb vállalatokban több mint 980.000 munkás dolgozott, 1914-ben pedig nem kevesebb mint 1,300.000 lett a számuk, azaz több mint Amerikában. Ugyanekkor a nagyvállalatok átlagos típusa Németországban 1895-ben az 1.420 munkással dolgozó vállalat, 1907-ben 1.980 munkással, az USA-ban 1909-ben 1840 munkással, 1914-ben pedig az 1940 munkással dolgozó üzem. Oroszországban már 1902-ben a nagyvállalat átlagtipusához a 2490 munkást számoló vállalatok tartoztak.

Ebben az időben több mint 5000 munkást foglalkoztató óriásvállalat Németországban 1907-ben mindössze 12 volt, 119.000 emberrel, míg ugyanakkor magában Petrográdban 1917-ben 14 ilyen hatalmas üzem volt, 132.000 munkással, tehát több mint egész Németországban. Már 1902-ben Oroszországban 35 ilyen óriás vállalat volt 270.000 munkással.

Ha az arányszámokat nézzük, Oroszországban a több mint 1000 munkást foglalkoztató vállalatokban már 1902-ben az összmunkásság 47.6%-a dolgozott, míg Németországban 1907-ben 15 volt a százalékszám, az USA-ban pedig 1909-ben 17. Így tehát "az oroszországi nehézipar viszonylagos súlyát a háromszorosának vehetjük, mint Németországban és az Egyesült Államokban."⁴⁹

Oroszország proletarátusa, amelyet az lenjáró elmélettel felfegyverzett forradalmi marxista párt vezetett és irányított,

48

L.: "Adatok a munka statisztikájához" szerk. Sz.G.Sztrumilin.VIII. f. Moszkva, 1920.

49 U.o. 3.1.

ilyen hihetetlen koncentrálódás és osztályerő mellett hivatva volt arra, hogy az egész világnak a hősiesség és a forradalmi alkotás mintaképét nyújtsa. A forradalmi energia felhalmozódásának folyamatát az oroszországi munkáosztályban Lenin egyenesen kapcsolatba hozza számszerű növekedésének folyamatával, koncentrálódásával, és azzal, hogy az ipari proletárok állandó kádereinek a sulya állandóan növekedett. Lenin 1912-ben rámutatott arra, hogy "...a közeledő második forradalom már most a forradalmi energiának jóval nagyobb tartalékát találja meg a proletariátusban. Megnőtt a proletariátus száma legalábbis 20%-al. Megnőtt a proletariátus koncentrációja. Megerősödött a mozgalom tisztára proletár alaptámasza a földhöz fűződő kapcsolattól való meggyorsított megszabadulás következtében".⁵⁰

A gyors ütem és a nagyvállalatokban való hihetetlen koncentrálódás mellett Lenin az oroszországi ipari proletariátus kialakulási folyamatának fontos sajátosságai közé sorolja azt is, hogyan helyezkedik el a nagyipar a városokban és a városokon kívül és ennek megfelelően hogyan oszlik meg a proletariátus. A kérdésnek erre az oldalára rendszerint kevés figyelmet fordítottak, időnként teljesen figyelmen kívül is hagyták. Pedig Lenin megmutatta, milyen fontos "...a termelés egyes gyári központokban való összpontosulásának és a gyáripari központok különböző fajtainak kérdése".⁵¹

Ebben a viszonylatban nagy jelentősége van annak a lenini osztályozásnak, amely Oroszország gyári központjainak főbb típusait így sorolja fel: 1./ városok, 2./ gyári falvak, 3./ "kustár" falvak.⁵²

Ismertetes, milyen hatalmas szerepet játszottak az oroszországi felszabadító mozgalomban Pétervár és Moszkva mellett a legnagyobb proletárközpontok - Orehovo-Zujevo, Ivanovo-voznyeszenszk, Baku, Batum, Kiev, Harkov, Odessza, Rosztov-na-Donu, Lodz, varsó, Riga, stb.

Lenin nagy figyelmet fordít a gyári falvakra is, amelyek

⁵⁰ Lenin Művei /oroszul/ XVIII.k. 442.1.

⁵¹ Lenin: A kapitalizmus fejlődése....513.1.

⁵² U.o. 514-515.1.

a ipari proletariátus koncentrálódásának sajátos nagy központjai. A gyári központok másik típusával - a "kusztár" falgakkal együtt - a városon kívüli ipar már a kilencvenes években Oroszország gyári-üzemi proletariátusának a felét koncentrált.

Amikor Lenin összehasonlította a gyári-üzemi ipar fejlődésének gyorsaságát a városokban és a városokon kívül, megállapította, hogy a második esetben a fejlődés gyorsabb, hogy "... a gyáriiparnak nyilvánvalóan az a tendenciája, hogy különös gyorsasággal terjeszkedjék a városokon kívül...."⁵³ Ezt a körülményt Lenin nagyon fontosnak tartotta.

Amikor Lenin az ipar koncentrálódására vonatkozó adatokat tanulmányozta 1879 és 1890 közt, rámutatott arra, hogy a városi és falusi központok összehasonlítása alapot ad annak a feltevésére, hogy "...Európai Oroszország gyári munkásainak és pályamunkásainak legalább /sőt esetleg több mint/ fele a városokon kívül él"⁵⁴

"Ez a következtetés - írta Lenin - rendkívül nagy jelentőségű, mivel amellett szól, hogy Oroszország ipari népessége számbelileg lényegesen felülmúlja a városi népességet".⁵⁵

A nagy statisztikusok, A.V. Pogozsev és J. Varzax kutatásai megerősítették Leninnek ezt a következtetését. Különösen A.V. Pogozsev, akinek 1902-re a birodalom legfontosabb részeire /Európai Oroszország, Lengyelország, Kaukázus, Szibéria/ vonatkozólag voltak adatai, arra a következtetésre jutott, hogy "a gyárak összlétszámának több mint /57%/ és a munkások számának szintén több mint fele /58%/ a városokon kívül tömörül".⁵⁶

A városokon kívül elhelyezkedett ipari munkások százaléka még inkább megnő, amikor a legnagyobb vállalatokra térünk át. Így az 1000-2000 munkást foglalkoztató 264 vállalat közül 175 /66.3%/ 244.000 munkással /65.7%/ a városokon kívül helyezkedik el. A 2000-5000 munkást foglalkoztató 149 vállalat közül 104 /69.8%/ volt a városokon kívül 308.000 munkással /69.3%/.

végül Pogozsev adatai alapján a nyolc "szupergigász" közül,

⁵³U.o.518.1.

⁵⁴U.o.516.1.

⁵⁵U.o.516.1.

⁵⁶A.v.Pogozsev:A munkások számának és összetételének mutatója Oroszországban. 1906.

ahol a munkások száma mindenképp 10.000-en felül volt, amelyek 91.000 munkást összpontosítottak, a 3/4-e a városokon kívül helyezkedett el /6 vállalat és a munkások 69.9%-a/

Az orosz tőkés ipar fejlődésének sajátosságai közé tartozott tehát az a tendencia, hogy közeledjék az olcsó munkaerő forrásaihoz, hogy a városi központokon kívül alapozza meg a helyét; ez a sajátosság kissé fékezőleg hatott a földtől elszakadt állandó proletárkáderek kialakulási folyamatára, de mégis, mint Lenin kimutatta, "...az ilyen késleltetés csak rövid életű lehet, kipótolja annak a területnek még nagyobb méretű kibővítése, amelyen a gépi nagyipar hatása mutatkozik."⁵⁷

Ennek a körülménynek másokkal együtt nagy jelentősége van abból a szempontból, hogy megnagyarázzuk az orosz proletariátus parasztságra gyakorolt hatásának sajátos körülményeit. A városokon kívüli új gyári-üzemi központoknak gyors növekedése meghatározta az oroszországi munkásosztálynak azt a kapcsolatát a parasztság sokmilliós dolgozó tömegeivel, amely objektíven, más okok mellett, lehetővé tette a proletariátus vezető szerepének megvalósítását a forradalomban.

Az orosz gyári-üzemi ipar területi elhelyezkedésének ezek a sajátosságai más tényekkel együtt világos visszautasítását jelentették azoknak a narodnyik és később mensevik legendáknak, hogy az orosz gyár hatása a falura gyenge, vagy hogy a proletár befolyás a parasztságra gyenge. Sőt ellenkezőleg, arról tanuskodtak, hogy elkerülhetetlenül nő a gyár hatása a falura és a proletariátus hatása a parasztságra. Már az első orosz forradalom ennek a hatásnak hihetetlen méreteit mutatta.

Az orosz kapitalizmus fejlődési sajátosságainak minden vonatkozásra kiterjedő lenini elemzése megadja a kulcsot az ipari proletariátus egyes csapatai kialakulásának tanulmányozásához.

Hogy a manufaktúrától a nagy tőkés gyáripari termelésre való átmenetnek milyen forradalmi jelentősége volt, azt Lenin főképp a moszkvai központi ipari körzet anyagán mutatja be. A gépi termelés győzelme a manufaktúrán, és az ipari proletariátus nagyszámu állandó kádereinek kialakulása legvilágosabb formában

⁵⁷Lenin: A kapitalizmus fejlődése....52o.1.

Mindenekelőtt Oroszország ipari központjában mutatkozott meg. A proletariátus tömegei itt "...aránylag kis területen össz - pontosultak, olyan mennyiségben, amelyhez hasonlítható sehol sincs Oroszországban.⁵⁸

A gyári-üzemi ipar munkásainak kialakulási folyamata mellett Lenin rámutatott arra, milyen rendkívüli fontossága van annak, hogy Oroszországban a vasuti munkások száma rendkívül gyorsan nőtt, hiszen ők alkotják a modern ipari proletariátus egyik leghaladóbb csapatát. A XX.század elejére a vasutasok Oroszország proletariátusának több mint egyötödét /22.6%/ tették ki. Különösen a kilencvenes években igen intenzív vasuti építkezés legközvetlenebb következménye az volt, hogy haladó ipari munkáskáderek jelentek meg az ország távoli határain: Szibériában, Középázsiaiban, a Távol-keleten. Moszkva, Pétervár, Kiev, Rosztov-na-Donu, Tiflisz, Csita, Taskent és más városok vasuti műhelyei a nagyüzemek és gyarak mellett az oroszországi forradalmi munkásmozgalom első központjai voltak. Az első orosz forradalom beigazolta ennek a ténynek rendkívüli szerepét.

Az oroszországi munkásosztály kialakulásának legfontosabb sajátosságai közé sorolja Lenin azt is, hogy a XIX.század végén és a XX.század elején gyorsan alakult ki a modern ipari proletariátus a cárizmus által elnyomott oroszországi népek között. A cári Oroszország nemzetiségi vidékeibe - Lengyelország, Baltikum, Ukrajna, Kaukázus, Középázsia, stb.- tartozó ipari proletariátus káderei, mint Lenin kimutatja, a fejlett kapitalizmus viszonyai között alakultak ki a XIX.század nyolcvanas és különösen kilencvenes éveiben. Különösen gyorsan folyt a kialakulás ukrajna déli részén, Lengyelországban, a Kaukázuson túli területeken, Kaukázusban.

Míg Oroszország jobbágyfelszabadítás utáni fejlődésének kezdeti korszakában Péterváron és a Moszkva körüli központi ipari körzeten kívül csak az uralban voltak összefüggő proletármasszák, most az Ural mellett Dél és Nyugat új, a központi Oroszországhoz közel lévő körzeteiben alakultak ki ilyenek, aminek hatalmas jelentősége volt az egész orosz munkásmozgalom szempontjából.

⁵⁸ Lenin művei IX.k.324.1.

A nemzetiségi körzetekben, különösen Ukrajnában és a Kaukázusban, a kapitalizmus gyors fejlődése, amely a külföldi tőke beözönlésének következtében fokozódott, a legnagyobb nyíltsággal tárta fel itt a tőkés rabszolgaság legvisszatasztálhatóbb vonásait. Ugyanakkor ezekben a körzetekben a bányászat /szén, érc, kohó- és kőolajipar/ volt túlsúlyban, valamint a gépipar, ez lehetővé tette az ipari proletariátus legösszetartóbb és leghaladóbb rétegeinek a kialakulását, különösen a magas képzettségű orosz munkások - gépészek, műszerészek, lakatosok, esztergályosok, stb. közül. Az Oroszország központjából ideérkezett munkások, akik ott a forradalmi harc bizonyos iskoláján már keresztülmentek, a nemzetiségi hátrvidékek proletariátusának legműveltebb, legfejlettebb és politikailag legöntudatosabb részét alkották. Magukkal hozták a proletariátus felszabadító mozgalmának haladó eszméit, a cárizmus által elnyomott népek nemzeti felszabadításáért folytatott harc eszméit, és épp ők készítették elő a talajt arra, hogy Oroszország minden nemzetiségének munkásai együttesen harcoljanak az önkényuralom és a burzsoázia ellen.

Az ipari proletariátus kialakulásának lenini elemzésében határozott helyet foglal el a proletariátus összetételének kérdése. Ezzel a kérdéssel foglalkozva rendszerint a szakmai összetételre gondoltak, a proletariátus szakmai különbözőségére. Rámutattak az egyes szakmák, textilesek, fémfeldolgozók, vasutasok, stb. arányszámára. De Lenin, amikor a proletariátus összetételét veszi elő, nemcsak a szakmai, hanem a szociális különbözőségekre is figyel, ami különös jelentőséget nyer a kapitalizmus utolsó fokának, az imperializmusnak a viszonyai között.

Lenin és Sztálin a proletariátus összetétele különbözőségének problémáit szoros kapcsolatban vizsgálják azokkal a feladatokkal, amelyeket a burzsoá ideológiának a proletariátusra való hatása ellen folytatott harc követel meg, a bolsevizmus stratégiájának és taktikájának problémáival kapcsolatban.

A proletariátus összetételének különbözőségét a kapitalizmus fejlődésének törvényszerűségei és a proletariátus kialakulásának hosszantartó története határozza meg. Az összetétel különbözőségének fokát minden egyes ország tőkés fejlődésének nemzeti sajátosságai határozzák meg.

Amikor Lenin a kapitalizmus manufaktúrák szakaszának gazdasági szervezetét tanulmányozta Oroszországban, megjegyezte, hogy már az 1861. évi jobbágyszabadítás előtt az orosz városban létrejött a gyári-üzemi munkások örökletes rétege, és hogy a munkásnak a tőkéstől való függése bármilyen különböző formákat is öltött, ebben az átmeneti korszakban "...a munka és a tőke képviselőjének kettészakadása már teljes erővel érvényesül. Mire a jobbágyszabadítás bekövetkezett, ez a kettészakadás a manufaktúrák legnagyobb központjaiban már több nemzedéken át öröklődött és megszilárdult".⁵⁹

Leninnek ez a megjegyzése rámutatott arra, hogy mik voltak Oroszországban a jobbágyszabadítás előtti korszakban a történeti előfeltételei annak, hogy kialakuljon az örökletes ipari proletárok széles rétege, akik a forradalmi marxista párt szilárd alapját alkotják. Hogy milyen jelentősége van a proletár központok kialakulásának a szocialista forradalom ügye, a proletariátus valóban forradalmi pártjának megépítése számára, arról J. V. Sztálin beszélt a híres "Egy küldött jegyzetei"-ben /"Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt londoni kongresszusa"/. Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy "...a bolsevikok taktikája a nagyipari proletárok taktikája, azoknak a vidékeknek a taktikája, ahol az osztályellentétek különösen világosak és az osztályharc különösen éles. A bolsevizmus - az igazi proletárok taktikája."⁶⁰

Ugyanakkor Lenin és Sztálin nem egyszer rámutattak arra, hogy a tőkés Oroszország kispolgári, paraszti jellegének következtében van bizonyos polgári, kisburzsoá elemekből álló rétege a proletariátusnak, ezek teszik ki a nagyszámu proletárellenes politikai csoport és párt - narodnyikok és ökonomisták, mensevikok, eszerek, anarchisták, stb. társadalmi bázisát. Az ellenük folytatott küzdelemben nőtt és edződött meg a bolsevizmus.

A proletariátus különbözőségének problémája különösen az imperializmusnak éppen ő általa kidolgozott elméletével kapcsolatban vonta magára Lenin figyelmét. Az imperializmus lenini elméletében nagy helyet foglal el a munkásarisztokrácia kérdése, amely a rothadó és haladó kapitalizmus szülötte.

⁵⁹ Lenin: a kapitalizmus fejlődése....431.l.

⁶⁰ Sztálin művei II.k. Bp.1949.52-53.l.

Lenin, amikor "Baloldaliság, a kommunizmus gyermekbetegsége" című munkájában megbíráltta azokat a német baloldaliakat, akik nem voltak hajlandók a reakciós szakszervezetekben dolgozni, azt írta: "A kapitalizmus nem volna kapitalizmus, ha a 'tisztá' proletariátust nem venné körül a proletártól a félproletárhoz....a félproletártól a kisparaszthoz....a kisparaszttól a középparaszthoz, stb. vezető rendkívül tarka átmeneti típusok tömege; ha magán a proletáriátuson belül nem volnának többé és kevésbé fejlett rétegek..."⁶¹

Lenin utmutatásai a munkásosztály összetételéről módszertani szempontból rendkívül fontosak ahhoz, hogy helyesen elemezzük a modern ipari proletariátus kialakulásának problémáit, mint amely az új típusú forradalmi marxista párt létrehozásának társadalmi bázisa, valamint helyesen elemezhesük a munkásmozgalomban meglévő proletárellenes áramlatokkal szemben folytatandó harc problémáit.

Hogy a proletariátus összetétele az imperializmus korában nem egynemű, és hogy ennek hatalmas elvi jelentősége van az imperialista ügynökök ellen a munkásmozgalmon belül folytatandó harc szempontjából, azt klasszikus módon határozta meg Sztálin elvtárs: "Még egyszer a szociáldemokrata elhajlásról pártunkban" című kiváló előadásában.

Amikor Sztálin elvtárs megvilágította a proletárpártokon belüli ellentétek és ellentmondások okait és rámutatott első sorban "...a burzsoázia és a burzsoá ideológia nyomására a proletariátus és pártja ellen az osztályharc körülményei között - olyan nyomásra, amelynek a proletariátus legkevésbé állhatatos rétegei nem ritkán engednek...", akkor kiemelte azt a másik tényezőt is, amely nagy szerepet játszik, és pedig "...a munkásosztály különbözőségét, különböző rétegek meglétét a munkásosztályon belül".⁶²

"Az egyik réteg a proletariátus alapvető tömege, magva, állandó része, ez azoknak a 'telivér' proletároknak a tömege, akik már régen megszakitották kapcsolataikat a tőkések osztályával. A proletariátusnak ez a rétege a marxizmus legmegbízhatóbb

⁶¹ Lenin válogatott művek II.k.Bp.1949.729-730.1.

⁶² Sztálin Művei /oroszul/ IX.k.9-10.1.

támasza.

A második réteget azok alkotják, akik nemrég kerültek ki a nemproletár osztályokból, a parasztsághól, a polgárok soraiból, az értelmiségből. Ezek más osztályokból kerültek ki, csak nemrég olvadtak bele a proletariátus állagába és behozták a munkásosztályba szokásaikat, megszokott magatartásukat, ingadozásukat, megtántorodásukat. Ez a réteg adja a leghálásabb talajt mindenfajta anarchista, félanarchista és "ultrabaloldali" csoportosulás számára. Végül a harmadik réteg a munkásarisztokrácia, a munkásosztály felső rétege, a proletariátus legbiztosítottabb része, amely arra törekszik, hogy kompromisszumot kössön a burzsoáziával, uralkodó hangulata az alkalmazkodás a világ hatalmasaihoz, a hangulata "emberré válni". Ez a réteg adja a leghálásabb talajt a nyílt reformisták és opportunisták számára.⁶³

A munkásosztály különbözősége az imperializmus korszakában valamennyi tőkés országra jellemző általános vonás. De a különbözőség fokát, az egyes rétegek arányszámát, a munkásosztályban elfoglalt helyüket és politikai erejüket az egyes országok fejlődésének történeti sajátosságai határozzák meg.

Az oroszországi ipari proletariátus kialakulásának sajátossága ebben az értelemben abban állott, hogy az imperializmus klasszikus országaitól, elsősorban az angolszász országoktól eltérően, ahol a gyarmati rablások alapján a munkásosztályon belül erős és befolyásos munkásarisztokrácia jött létre, amely a saját imperialista burzsoáziájának hű támasza volt és ma is az, Oroszországban ez a réteg viszonylag gyenge volt és jelentéktelen, mind annak következtében, hogy bizonyos feltételek hiányoztak /maga Oroszország félgyarmati függőségben volt/, mind különösen annak következtében, hogy volt forradalmi marxista párt, amely a trade-uniónizmusra és menesztizmusra halálos csapást mért.

Amikor Lenin egybevetette a munkásarisztokrácia erejét Nyugaton és Oroszországban, azt írta, hogy ott "...egy szakszervezeti, szüklátóköri, önző, érdeslelkű, kapzsi, nyárspolgári, imperialista hangulatu és az imperializmus által megvesztegetett, az imperializmus által megrontott "munkásarisztokráciából" álló

⁶³U.o.10-11.1.

sokkal erősebb réteg alakult ki, mint nálunk. Ez kétségtelen"⁶⁴

Ugyanakkor az ipar hallatlan koncentrációja, a legkegyetlenebb kizsákmányolás a vállalatoknál, a tel es politikai jogfosztottság, a cárizmus elviselhetetlen rendőri elnyomás létrehozták az orosz proletariátus rendkívüli formadalmiságát és ezt a proletariátust az általa létrehozott marxista párt - Lenin-Sztálin pártja - az élenjáró elmélet által irányított párt vezette ki a helyes utra.

Az orosz kapitalizmus fejlődési sajátosságai és az ipari proletariátus kialakulásának lenini elemzése ragyogó példája annak, hogyan kell a történelmi materializmus módszerét a konkrét történelemre alkalmazni.⁺

⁶⁴Lenin: Válogatott Művek II.k.7o7.1.

⁺Megjelent az Izvesztija Akademii nauk SSSR. Serija iszt. i fil. 195o./VII./ 2. számában.

Tözemeget: Az USA pénzoligarchiája és a német monopoliumok közötti kapcsolatok kérdése. /1924-1929/.

Az első világháború után a nemzetközi viszonyok fejlődésére és így a német imperializmus felélesztésére törekvő amerikai pénzoligarchia működésére is döntő hatással volt a szocialista forradalom győzelme Oroszországban 1917 októberében, melynek következtében a világ két táborra, az imperializmus és a szocializmus táborára szakadt.

J.V.Sztálin már 1919 februárjában rámutatott arra, hogy "a két tábor harca adja az egész mai élet tengelyét, tölti ki a régi és az új világ államférfiai mostani bel- és külpolitikájának egész tartalmát." ¹

1918-tól kezdve az amerikai tőke külpolitikai vonalának megvalósítása terén nagy eredményeket fűzött a német imperializmushoz.

Németország imperialista köreinek döntő szerepet szántak az európai forradalmi mozgalom kifejlődése elleni harcban, elsősorban Németországban és elsőrendű szerepet kívántak neki juttatni a Szovjetország elleni harcban. Ebben a kérdésben az amerikai tőke teljesen egységes álláspontot foglalt el az angol és a francia tőkével.

1918-1923-ban, a forradalmi mozgalmak erősödése korszakában az amerikai tőke segítségével Németországban megőrizték az imperialista gazdaságot és felállították a "weimari koalíció" kormányainak reakciós politikai uralmát. Az USA kormányköreinek szerepe a német imperializmus feltámasztásában még inkább megnőtt a következő években, a kapitalizmus u.n. ideiglenes és részleges stabilizációjának korszakában, amelyet az európai forradalmi hullám ideiglenes visszahúzódása és ugyanakkor a Szovjetunió gazdasági és politikai hatalmának növekedése jellemezett.

A kapitalizmusnak u.n.stabilizációja, mint arra J.V.Sztálin rámutatott, "a Szovjetunióra nehezedő nyomás erősítését, az ellenforradalom összes erőinek az angol-amerikai tőke körül való csoportosulását" ² jelentette.

¹ J.V.Sztálin, Művei /oroszul/ 4.k. 232.l.

² J.V.Sztálin, Művei /oroszul/ 7.k. 56.l.

A katonai beavatkozás, a blokk az ellenforradalmi fehér-gárdista szervezetek segélyezése fegyvertárát gyarapították a burzsoá kormányoktól származó hamis dokumentumok, a kártevés, a szabotázs, a szovjet kereskedelmi képviselők elleni támadások, a szovjet követek meggyilkolása, a klerikálisoknak a pápa vezetése alatt végrehajtott "hadjáratai" a Szovjetunió ellen stb.

Az amerikai tőke, a legaktívabban kivette részét ebben a Szovjetunió ellen irányuló leplezett háborúban. Henry Ford bőkezűen segélyezte a "nemzetközi antibolsevista ligát", az amerikai sajtó pedig dührohamaiban a "szovjet dömpingről" és a "vörös imperializmusról" kiáltozott. Az amerikai diplomácia jelentős befolyással volt a locarnoi konferencia kimenetelére, amely arra volt hivatva, hogy Németországot véglegesen bevonja a nyugati hatalmak szovjetellenes blokkjába és a Szovjetunió ellen fordítsa. Ez a konferencia nem volt más, mint az erők szétosztása új háború esetére.

Sumner Welles ékesenszóló tanúsága szerint az USA akkori külügyminiszterét, Kellogot a Szovjetunióval már csupán az említése is hisztériás dührohamokra ragadtatta. Welles így írt: "Min ketten, ő /Kellog.-N.I./ és Coolidge elnök oly gyűlölettel viselkedtek a kommunizmus iránt, hogy az összes más, a Szovjetunióval való viszonyt érintő kérdések lekerültek a napirendről".³

Különös szerep jutott az amerikai politikában a Dawes-tervnek, amelynek célja az volt, hogy megteremtse az USA szilárd pénzügyi hegemoniáját Európában és gazdaságilag leigázza a Szovjetuniót. Ennek a hegemoniának egyik láncszeme lett volna az amerikai tőkének alárendelt Németország, amelyet örökbirtokukká alakítottak volna át. Németország exportfeleslegét az orosz piacon kellett volna realizálni és így a Szovjetunióval agrárországgá kellett volna átalakulnia, amely teljes egészében az idegen kapitalista gazdaságtól függött. "Ki kell dolgozni Oroszország gazdasági stabilizációjának tervét, ahogyan azt elkészítettük Németország számára", - jelentette ki Hoover. Ha visszaemlékszünk arra, hogy ugyanez a Hoover, a mikor köztársasági elnök lett, nyíltan beismerte, hogy életének célja Szovjetország megsemmisí-

³ Sumner Welles, 'The Time for Decision. New-York-London 1944, 316.1.

sítése, aligha lehet kétségünk ennek a "stabilizációnak" szovjetellenes tartalma tekintetében.

Ez a terv azonban teljes egészében meggyusult mind alapvető politikai feladata, - a Szovjetunió legiázása, - mind az USA szilárd európai pénzügyi hegemoniájának megteremtése tekintetében. Ez azonban nem változtatja meg azt a tény, hogy a Dawes-terv, amely biztosította az idegen és elsősorban az amerikai tőke beözlését, nagy szerepet játszott Németország ipari és elsősorban katonai potenciáljának ujjaélesztésében és fejlesztésében és abban, hogy a német imperializmus számára fegyvert adott, amelynek segítségével később a hitleri agresszió megindult.

- - -

Érdeklődésre tarthat számot néhány számadat azokkal a tőkebefektetésekkel kapcsolatban, amelyeket az amerikaiak végeztek ezekben az években Németország gazdaságában.

A "Történelemhamisítók" c. történeti gyűjtemény kimutatja, hogy "hat év alatt - 1924-től 1929-ig - külföldi tőke Németországba áramlása több mint 10-15 milliárd márka hosszulejáratu és több mint 6 milliárd márka rövidlejáratu befektetésre rugott."⁴

Ezeknek a 10-15 milliárd márkára /2.5-3.7 milliárd dollárra/ becsült hosszulejáratu befektetéseknek legalább 70 %-a amerikai tőke volt.

Rochester adatai szerint 1930-ban az amerikai tőkének németországi hosszulejáratu magánbefektetései elérték az 1.421 millió dollárt.⁵ /Csupán Kanadában fektettek be többet, míg Angliában csak 640 millióra, Franciaországban pedig mindössze 471 millió dollára rugtak a befektetések. Kuczynski közgazdász számításai szerint 1928 körül Németország nemzeti vagyonának egynegyed részét idegen befektetések /elsősorban amerikaiak/ tették ki.⁶

J. Allen, a new-yorki "Daily Worker" c. ujság munkatársa ada-

⁴ Történelemhamisítók. Anonymus. 1948. 14. 1.

⁵ Ezekből: az amerikai részvénytársaságok közvetlen befektetései 244 millió dollárt, a német kormányoknak nyújtott kölcsönök 386 millió dollárt, a német részvénytársaságoknak nyújtott kölcsönök 791 millió dollárt tettek ki. A. Rochester, Rulers of America. A Study of Finance Capital. New-York. 1936, 338. 1.

⁶ Palme Dutt, World Politics 1918-1936. New-York. 1936. 69. 1.

tokat hoz fel a német bankoknak közvetlenül nyújtott amerikai kölcsönökről. Ezek a kölcsönök az 1925-től 1929-ig terjedő 5 év alatt elérték a 842.5 millió dollárt.⁷

Rá kell mutatni arra, hogy a statisztikában nem szereplő hatalmas összegek vándoroltak Németországba az amerikai monopoli-umok különféle titkos befektetései formájában is, amelyeket kartell-egyezmények alapján hajtottak végre.

A legnagyobb amerikai tőkebefektetők között szerepelnek:

1./ a Morgan csoport,⁸ amelyen keresztül 1920-30 között kb. 1 milliárd dollár értékű, a kormány által garantált kötvény ment át Európába eladás céljából, amiből 208 millió dollár Németország-
ba került és az összes idegen kötvények egyhatoda /2.2 milliárd
dollár/, köztük az amerikai kapitalisták által 1919-1933 között
felvásárolt német kötvények is.

Morgan közvetlen befektetéseket eszközölt a német ipar kato-
nailag fontos ágaiban: az elektromosiparba és a híradóeszköz ipar-
ba. 1929-ben a AEG tőkéjének 25-30 %-a a "General Electric Company"
ellenőrzése alatt állt. Ugyanez volt az "Osram", az akkori Euró-
pa legnagyobb elektromos konszernje tőkéjének 16 %-a is. A Morgan
ellenőrzés alatt álló "International Telegraph and Telephone Cor-
poration" /több mint 600 millió dollár tőkével/ a német telefon és
távíróipar 40 %-ának volt a birtokában. Ezé volt a "Standard
Electricitäts-Gesellschaft", "Z.Lorenz", "F.Schuchardt", "Micks und
Henest", stb. cégek. Később a "Z.Lorenz" cég segítségével, amely-
nektőkéje 98.8 %-ban amerikai volt, Morgan a brémai "Focke-Wulf"
repülőgépgyár tőkéje /8 millió márka/ 30 %-ának tulajdonosává lett.

A Dupont-féle "General Motors" segítségével, amellyel szoros
kapcsolatban állt Morgan, birtokolta Németország egész sor repülő-
gép- és gépkocsigyárának részvényeit is.

⁷ J.Allen, A monopolkapitalizmus és a béke. Bp., 1948. 15.1.

⁸ A Németországnak nyújtott amerikai kölcsönökre és az amerikai mo-
nopoliumoknak a német iparba történt közvetlen befektetéseire vo-
natkozó értesüléseket a következő könyvekben közzétett adatokra ala-
pitjuk; A.Rochester id.m.; R.Dunn, American Foreign Investments.New-
York, 1926; Ralph Young, Handbook of American Foreign Securities.
Washington 1930; Az amerikai ker.min. "Trade Information Bulletin"
c.kiadványa; R.Sasuli, I.G.Farben Industrie. 1948; A.Norden /német
történeti leckék/.Uroki germanisztikáj isztorii. Moszkva, 1948.

2./ A "Dillon Read and Comp." bankház, amely szoros összeköttetésben állt Rockefellerrel,⁹ valamint Kuhn-Loeb csoporttal, továbbá a Schröder bankkal. Ez a bankház 1491 millió dollár értékben vett részt az 1919-1931 közt folyósított külföldi kölcsönökben, második helyet foglalva el Morgan mögött. Ennek a másfél milliárd dollárnak jelentős része Németországba, elsősorban a "Vereinigte Stahlwerke" vállalatba, Európa egyik legnagyobb konszernjébe került, amelynek alaptőkéje 800 millió márka volt. Ez a konszern Stinnes Thyssen, Kirdorf és más német tőkemágnások tulajdona volt és hatalmas szerepet játszott a német imperializmus felfegyverzésében és a második világháború kirobbantásában. Az acéltröszt több mint 100 millió dollár hosszulejáratu kölcsönt kapott.

1929-ben ez a tröszt már a német kőszéntermelés 25 %-át és a német vas- és acéltermelésnek több mint 40 %-át ellenőrizte.

Azok közé a nagy vállalatok közé, amelyek kölcsönöket kaptak a "Dillon Read and Comp." bankháztól, ki kell emelnünk a hadiiparral közvetlenül összekötött következő vállalatokat: "Hugo Stinnes Gesellschaft" /6 millió dollárkölcsön 1925-ben/, August Thyssen vállalata /23 millió dollár kölcsön 1925-26-ban/, Krupp vállalata /10 millió dollár 1925-ben/ s "Rhein-Elbe Union" /22 millió dollár 1925-26-ban/, s "Ruhr-Gas" /12 millió dollár 1928-ban/, s "Westfälische Vereinigte Electricitäts Gesellschaft" /25 millió dollár 1926-28-ban/.

3./ A "Schröder Banking Corporation of New-York" bankház, amely Schröder angol-német-amerikai bankjának leányvállalata volt és szoros kapcsolatban állott a "Sullivan and Cromwell" ügyvédcéggel, vagyis a Rockefeller és Morgan pénzcsoportokkal. Ezen a cégen keresztül dollárfolyam ment Németországba a legnagyobb amerikai bankokból: a "Chase National" és "National City" -ből¹⁰. Schröder londoni fiókja mentette meg a német acéltrösztöt a Ruhr-vidék megszállása és az infláció idején, amikor tőkéit Németországba irányította Stein kölni bankján, a Ruhr-vidék acélkirályai-

⁹ Elsősorban a "Standard Oil Comp. of California" finanszírozása útján

¹⁰ A "National City" bank a német ipart önállóan is finanszírozta.

Igy például 1925-28-ban 25 milliós kölcsönt folyósított a "Rheinisch-Westfälische Electricitäts Gesellschaft"-nak, 1926-28-ban pedig 15 millió dolláros kölcsönt nyújtott az "Ilse der Hutte"-nek stb.

nak szervén keresztül. 11 -----

1926-tól kezdve az acéltrösztnek nyújtott nagy kölcsönöket a Schröderek new-yorki fiókja adta. 1926-1929-ben Schröder résztvett azokban a kölcsönökben, amelyeket a "Dillon Read and Comp" bankcsoport nyújtott a "Rhein-Elbe Union", "Ruhr Gas", stb. német részvénytársaságoknak.

4./ A "Standard Oil" konszern, amely teljesen Rockefellertől függött, aki az USA második legnagyobb fináncstőke csoportjának élén állt, ellenőrizte a "Német-Amerikai Kőolajtársaságot", amelynek a második világháború előtt Németország összes benzinkútjainak egyharmad része volt a kezében. /66 millió tőkéjéből 55 millió/, s ugyancsak az ellenőrizte az August Korf kőolajfinomító üzemeket, kezében volt a "Gasolin" társaság részvényeinek 25 %-a és a "Vacuum Oil Comp." /20 milliárd márka tőke/ tulajdonosa volt.

A "Standard Oil" konszern lehető legszorosabb kapcsolatban állott az "I. G. Farbenindustrie"-vel, Európa legnagyobb kémiai konszernjével, amely 1925-ben 1 milliárd márka tőkével alakult meg és amelynek 1929-ben már 4.5 milliárd márka tőkéje volt. Ez a vállalat lényegében egy önálló állam volt saját szén, gipsz és sóbányákkal, kokszolókkal, stb. Ez a konszern szoros összeköttetésben állott az acéltröszttel, Kruppall és más monopolisztikus egységekkel.

Mint tudjuk, az I. G. Farbenindustrie nemcsak Európa legnagyobb kémiai konszernje, hanem a német militarizmus bázisa is volt. Az I. G. Farbenindustrie által gyártott 43 főtermékből 28 fontos volt a fegyveres erők számára. A konszern három technikai problémát oldott meg, a levegőből való nitrogén-előállítás, /Haber-Bosch eljárása szerint/, a szintetikus gumigyártást és a folyékony fűtőanyag-előállítás, köztük a benzinét, hidrogenizáció segítségével, amelyek nélkül Németország nem viselhetett volna világháborút. Az I. G. Farbenindustrie látta el a német hadsereg kémiai szolgálatát is, mérgező anyagokat szállított részére és kiképezte a hadikémikusok kádereit.

11 -----
A kölni bank élén Kurt von Schröder állott, aki megszervezte Hitlernek a ruhrvidéki acélkirályokkal 1933 január 4-én történt találkozását, amelynek eredménye a fasizmus uralomra kerülése volt. Schröder Hitler tábornoka, s Himmler és az SS-ek egyik fő bankára volt.

Az 1914-18. évi háború után a konszern megújította szoros kapcsolatait a német hadsereg főparancsnokságával és közvetlen érintkezésbe került a kormányapparátussal.

Az "I. G. Farbenindustrie" a "Standard Oil"-tól jelentős pénzüsszegeket kapott szabadalmakért és más egyezmények értelmében osztalékokat és részvénytőkéket kapott új vállalatok, stb. szervezéséhez.

Azok között a bankok között, amelyek a német imperializmust finanszírozták, meg kell említenünk a "Kuhn-Loeb and Comp." bankházat /amely szoros kapcsolatban állott a Mellon-féle "Alcoa"-val, amely viszont az I. G. Farbenindustrie rendelkezésére bocsájtott különféle összegeket/; továbbá a "Higginson Lee and Comp." bankházat /amely 10 milliós kölcsönt nyújtott a "Huttenhoffnungs Hütte"-nek 1925-ben és 15 milliót a "Rheinisch-Westfälische Elektrizitäts-Gesellschaft"-nak 1928-ban, stb./; a "Goldmann, Sachs and Comp."-t /amely 10 millió dolláros kölcsönt nyújtott Kruppnak 1924-ben, 8.5 milliót pedig a "Rajna-Westfáliai szindikátusnak", 5 milliót a gelsenkircheni bányatársulatnak/. A német iparba való közvetlen tőkebefektetők között ki kell emelnünk a "General Motors"-t /DuPont csoport/, amely a rüsselheimi Opel részvénytársaság, a kapitalista Európa legnagyobb gépkocsigyártó üzeme /100.000 gépkocsi 1935-ben/, a német hadsereg fő szállítója részvénytöbbségének tulajdonosa volt, valamint Fordot, a kölni "Ford Motor" részvénytársaság tulajdonosát /términelési kapacitás 50.000 gépkocsi 1934-ben/.

Az amerikai tőke beözönlése szolgáltatta az alapot a német termelési apparátus racionalizálásához és modernizálásához.

Még az amerikai "külföldi gazdasági tevékenység hivatala" is kétséget fejezte ki hivatalos beszámolójában az irányban, hogy az acéltröszt megvalósíthatja volna-e a termelés kiszélesítésére és modernizálására irányuló programját az idegen, elsősorban pedig az amerikai tőke támogatása nélkül.¹² A Kruppnak nyújtott

¹² R. Sasuli, I. G. Farbenindustrie. Moszkva, 1938. 106, 107. l.

20 millió dolláros kölcsön döntő szerepet játszott ennek a hatalmas hadi-konzernnek az újjászervezésében, amely termelési kapacitását már 1929-ben 10 %-al fokozta az 1913. évhez viszonyítva.

Az amerikai tőke németországi befektetésének igen fontos politikai jelentősége is volt.

A monopolizáció volt az az erő, amely újjáteremthette Németország katonai potenciálját és a Szovjetunió, - az egész kapitalista táborral szembenálló szociálista ország ellen irányíthatta azt. Az amerikai tőkebefektetések fontos tényezők voltak a régi német monopolisztikus tőketömrőlések pozícióinak megerősítésében /Krupp, AEG, Siemens, stb./ és új óriáströsztök, elsősorban az acéltröszt /1926/ és a Farbenindustrie/1925/ megteremtésében. Később ezek a kartellak és trösztök döntő szerepet játszottak Németországban a fasizmus ura'omrajutásában, a finánsz-tőke legreakciósabb, leginkább sovínista és leginkább imperialista elemei nyílt terrorisztikus diktatúrájának megteremtésében.

Azon politika mellett, amely nagymértékben amerikai tőkét bocsátott a német imperializmus rendelkezésére, kölcsönök és közvetlen befektetések formájában, hatalmas szerepet játszottak Németország háborús potenciáljának újjáépítésében, az amerikai monopolisztikus egyesülések közvetlen összeköttetései a németekkel, mind a kétoldali, mind a nemzetközi kartellak segítségével létrejött kapcsolatok.

Az egyenes, közvetlen üzleti összeköttetések kiépítése az amerikai és a német monopolisták között erősen megnövekedett abban a mértékben, ahogyan Németországban elnyomták a forradalmi mozgalmat és végeztek az inflációval, vagyis 1923-24 óta. Ez a folyamat különös erővel mutatkozik meg 1923-ban, a kapitalizmus történetében legnagyobb gazdasági válság kezdete előtt.

Ezeknek az egyezményeknek a rendszerében igen fontos helyet foglaltak el azok a kapcsolatok, amelyek a hatalmas "Standard Oil of New-Jersey", a Rockefeller csoport érdekeit képviselő részvénytársaság, amely az amerikai politika egyik irányítója, és az I. G. Farbenindustrie, a legnagyobb német háborús kémiai

tröszt közt állottak fent.

Annak a technikai eljárásnak az alapján, amelyet az I.G. Farbenindustrie dolgozott ki a szintetikus üzemanyag termelése terén, 1929-ben a német tröszt és a Standard Oil között egy "házasságnak" nevezett egyezmény jött létre. Ennek az egyezménynek az alapján a Standard Oil jogot kapott a hidrogenizációs eljárás alkalmazására az USA-n belül, valamint ennek az eljárásnak ellenőrzésére Németországon kívül, hogy megvédhesse tőkebefektetéseit az olajgyártmányok termelésében. Kompenzációképpen a Standard Oil 546.000 saját részvényt adott át az I.G. Farbenindustrie-nak, amelyeket 30 millió dollárba értékelték¹³ és kötelezettséget vállalt, hogy támogassa az I.G. Farbenindustrie pozícióit az egész világon, beleértve az Egyesült Államokat is.

A "Standard Oil"-ak való együttműködés lehetővé tette az I.G. Farbenindustrie-nak, hogy az amerikai tőke segítségével kidolgozza a folyékony üzemanyagok termelésére vonatkozó szabályait és megerősítse az I.G. Farbenindustrie helyzetét az USA-ban és az egész világon. Nem szabad elfelejteni, hogy üzemanyag, amely feltétlenül szükséges termék a hadseregek számára, nagyon kevés volt Németországban /minthogy természetes kőolaj majdnem teljesen hiányzott/.

Később, Hitler hatalomra jutása után az "Standard Oil" és az "I.G. Farbenindustrie" közötti együttműködés még jobban megerősödött és világos politikai színezetet nyert. 1938-ban a Standard Oil átadta az I.G. Farbenindustrie-nak a "Butil" nevű szintetikus gumi előállítására vonatkozó szigorúan adatkat, amelyeket a többi amerikai cégek nem ismertek; közvetlenül a háború előtt az amerikai konszern segítette az I.G. Farbenindustrie-nek repülőbenzin és más, a fasiszta hadsereg számára szükséges termékek beszerzésében 20 millió dollár értékben; a háború alatt a "Standard Oil" látta el benzinnel a délamerikai "Condor" és az olasz "Ala Littoria" repülővonalakat és így lehetővé tette Németországnak blokád áttörését. Az amerikai konszern megtartva az I.G. Farbenindustrie-vel kötött kartellszerződést, az USA állami érdekeivel nyíltan ellenséges cselekedeteket hajtott végre,

¹³ Lásd G. Stocking and M. Watkins, Cartels in Action. New-York, 1947. 92-95.1.

amikor megtagadta a 100 oktános gazolin gyártását az amerikai hadsereg részére és titkos felvilágosítást adott az I.G.Farben-industrie-nek az izooktánról és a tetraetil savról.

Az I.G.Farbenindustrie ugyancsak szoros kapcsolatban állott az USA leggazdagabb csoportjával a Dupont-tal.

Ennek a csoportnak az ellenőrzése alatt állnak az olyan hatalmas amerikai trösztök, mint a "General Motors", a "Dupont de Nemours" és az "United States Rubber Comp.", amelyeknek tőkéje meghaladja az 1 milliárd dollárt egyenként és amelyek főtermelői számos hadianyagnak, vagyis az USA arzenálját alkotják, amely ellátja az amerikai hadsereget robbanóanyaggal, gumival, műanyagokkal, repülőgépekkel, gépkocsikkal stb. A Dupont-ok igen nagy szerepet játszanak az USA politikai életében is.

A Dupont-ok szoros összeköttetésben álltak a német tőkével már az 1914-18-i háború előtt is a puskaporkartell révén. A háború utáni években a Dupont-ok összeköttetésbe léptek a "Badische Anilin und Sodafabrik"-al, amely később az I.G.Farbenindustrie kezei közé került valamint a Bauer céggel /Leverkusen, Németország/.

A Dupont-ok és az I.G.Farbenindustrie közötti együttműködés megteremtésében a közvetítő szerepet nagymértékben az angol Imperial Chemical Industries tröszt játszotta, amely a leányvállalatok rendszerével, valamint számtalan szabadalmi egyezményrel és közvetlen pénzügyi részvétellel összeköttetésben állt mind a Dupontokkal, mind az I.G.Farbenindustrie-vel. De közvetlen szerződési viszony is állott fent a Dupont-ok és az I.G.Farbenindustrie között, az I.G.Farbenindustrie ellenőrzése alatt álló "Dinamit Nobel" cégen keresztül.

Az 1929-1933 válság idején és különösen a háborút megelőző időben, a Dupont-ok és az I.G.Farbenindustrie közötti kapcsolatok jelentősen kiszélesedtek és elmélyültek a legfontosabb áruk termelésére vonatkozó nagyszámu egyezmény alapján. Ezek az egyezmények a szintetikus gumira, műselyemre, celofánra, műanyagokra, stb.vonatkoztak.

Fentebb már említettük a Morgan-féle General Electric és az AEG közötti kapcsolatokat, mely utóbbi cég Németország elektromos

iparának legnagyobb trösztje volt és nagy szerepet játszott a német ipar és így a hadiipar energiaellátásában is. Ezeknek a kapcsolatoknak a megteremtése megmutatkozott mindkét tröszt megerősödésében és arra vezetett, hogy az egész kapitalista világra kiterjesztették működésüket. Németország militarizálásában nagy szerepet játszott az az egyezmény, amelyet a General Electric Comp. kötött 1927-ben a német Friedrich Krupp konszernnel a karbid-volfra-
m termeléssel kapcsolatos szabadalmak közös használatára, melyek a szerszámgépgyártásban szükségesek voltak és így következésképpen a hadiipar majdnem minden ágában. Később elsőrendű fontosságúvá váltak a Morgan-féle "United States Steel Corporation" kapcsolatai a német acélgyártó monopoliumokkal, elsősorban az acéltröszttel és Kruppal, amelyeket a nemzetközi acélkartell hozott létre. Ebben a kartellben az Egyesült Államokat a "Steel Export Association" képviselte /amelyet 1928-ban a "Steel Corporation" és a "Bethlehem Steel Corporation" alapított/. Fontos kiemelnünk, hogy amikor a német termelők saját termelésüket elsősorban a belső piacra irányították /Németország felfegyverzése céljából/, az amerikai partnerek bizonyos kompenzációt fizettek nekik a fel nem használt exportkvótákért.¹⁴

Az amerikai tőkének már ismertetett csoportjai mellett, amelyek szoros kapcsolatokat létesítettek a német monopoliumokkal, meg kell említenünk a Mellon csoportot is /a 4-ik az USA pénzülgarchiáját vezető 8 csoport között/, amely az "Aluminium Company of America" /Alcoa/ segítségével az Egyesült Államok legnagyobb aluminium termelője. 1925-ben az "Alcoa" szoros kapcsolatokat létesített a német Vereinigte Aluminiumwerke A.G.-val. Bár az Alcoa formálisan nem vett részt az európai aluminiumkartellben, amelynek tagjai voltak a Vereinigte Aluminiumwerke és az I.G.Farbenindustrie leányvállalata, az aluminiumwerke, mégsem adott el aluminiumot azoknak a vállalatoknak, amelyek nem tartóztak a kartellbe. Az "Alcoa" titkos együttműködése az európai kartellel kétségtelenül megerősítette a német aluminiumtermelők pozícióját, akik ennek a kartellnek a lelkét alkották.

Teljesen világos, hogy az amerikai tőke, amely kartellkapcsolatokat hozott létre a német monopoliumokkal, gazdasági célok mel-

¹⁴ L.G. Stocking and M.Watkins i.m. 187-215.1.

lett /az amerikai piac biztosítása a német konkurrencia ellen, saját monopolhelyzetének megvédése az amerikai piacon, valamint az outsidersokkal vívott közös harc, a nyereség növelése monopolárok megállapítása útján, termelési kvóták megállapítása, közvetlen befektetések a német gazdaságba, többletnyereség elérése a német dolgozók kizsákmányolása útján, ellenőrzés gyakorlása a technikai eljárások felett, stb./ tiszta politikai célokat is követett. Ezek a célok: a kapitalizmus stabilizációja az amerikai tőke világhitelezői szerepe megőrzésével, a kapitalizmus megszilárdítása Németországban, a német háborús potenciál újjáteremtése a Szovjetunió elleni harcban való felhasználására, valamint háborús hirverés céljából, ami a fegyvergyárosokat gazdagította.

Meg kell említenünk azt is, hogy a német imperializmus hadipari potenciáljának újjáélesztése mellett, amelyet az amerikai tőke és az amerikai monopoliumokkal való kartellkapcsolatok segítségével hajtottak végre, az Egyesült Államok pénzoligarchiájának tevékenysége közvetlenül is közrejátszott a német hadsereg és fegyverkezés növelésében.

Külföldi, elsősorban amerikai segéllyel Németország lassanként visszanyerte azt a szerepet, amelyet mint Európa egyik fő fegyvergyárosa játszott. A Dupont konszern levéltárából származó adatok azt mutatják, hogy a németek már 1924-ben a Dupont-ok legnagyobb konkurrensai voltak Európában a füstnélküli lőportermelésben. A népszövetség 1929 évi adatai szerint Németország 13 ország, azaz a szállított fegyvereket, köztük Franciaországnak és Belgiumnak is. A következő, 1930-as évben, 22 ország jelölte meg Németországot, mint elsőrendű vagy másodrendű fegyverszállítója.¹⁵

Az a tény, hogy az Egyesült Államok és más kapitalista országok vezető körei elősegítették Németország militarizálását, elsősorban azzal magyarázható, hogy a nemzetközi reakció felső rétege Németországot fegyveres előőrssé kívánta kiépíteni a Szovjetunió ellen. Ezenkívül megvolt a fegyvergyártók érdekközössége is, amely a termelés maximális kiterjesztésére irányult. Németország fegyverkezésének növelése a militarizmus hullámát indította el Franciaország, Anglia, az Egyesült Államok és más országok széles burzsoá köreiben is és elősegítette, hogy a fegyvergyárosok új kormányren-

¹⁵ Engelbrecht and Hanighen, Merchants of Death. London, 1934.243.1.

deléseket kapjanak. Ezzel szemben, amikor béketárgyalások vagy békekonferenciák előkészítése kezdődött, az USA fegyvergyárosainak részvényei 5-40 %-al estek.¹⁶

A széles nemzetközi kartellkapcsolatok révén az amerikai, angol és más "halálgyárósok" nyereséghez jutottak Németország közvetlen felfegyverzésében való részvételük révén is.

Természetesen Németország hadipotenciáljának újjáéledésében és kifejlesztésében a döntő szerepet saját iparának újjászülése játszotta, amelyet idegen kölcsönök és elsősorban amerikai kölcsönök segítségével, valamint a német monopoliumpoknak az amerikai és más monopoliumpokkal való közvetlen kartellkapcsolatai révén hajtottak végre. De nem szabad lebecsülni az amerikai tőkének azt a szerepét sem, amelyet közvetlen fegyvergyártással játszott Németországban.

Több mint 60 amerikai vállalat dolgozott teljes kapacitással, fegyvereket gyártva Hitler számára, amelyeket az később az amerikai katonák ellen fordított.¹⁷ A General Motors /az Opelén keresztül/ nem kevesebb, mint felét termelte a német hadsereg számára szükséges gépkocsiknak, Morgan pedig /a Miks und Henest, a Z.Lorenz stb. cégeken keresztül/ nem kevesebb mint 2/5-ét szállította a német hadsereg híradószközeinek és jelentős részét a hadirepülőgépeknek /a Focke-Wulf gyáron keresztül/, a Standard Oil pedig közvetlenül és lányvállalatain keresztül a német hadsereget üzemanyaggal látta el stb.

Mindezek az adatok újra és újra alátámasztják Leninnek azokat a jellemző szavait, amelyeket 1913-ban, az első világháború előestéjén mondott: "a felfegyverzés nemzeti ügy, hazafias ügy; feltételezzük, hogy mindenki szigorúan megőrzi a titkot. A hajóépítők és az ágyugyártók, a dinamitkészítők és a fegyvertermelő gyárak és üzemek azonban nemzetközi vállalatokat alkotnak, amelyekben a különféle országok kapitalistái barátságosan becsapják és megnyuzzák az egyes országok "közönségét",¹⁸

Az amerikai újságírók és közgazdászok, akikről Lenin már 1908-ban azt írta, hogy "általában és egészben véve a közgazdaság pro-

¹⁶ Engelbrecht and Hanighen, Merchants of Death. London, 1934. I. kötet.

¹⁷ A. Norden /Német történeti leckék/ Urok! germanszkoj isztorii. 174-176. l.

¹⁸ Lenin, Művei /oroszul/ 19. k. 83-84. l.

fesszorok nem mások, mint a kapitalista osztály tudós alkalmazottai"¹⁹, mindenképpen eltitkolni igyekeznek az amerikai-német kartellkapcsolatok politikai lényegét, igazolni akarják az amerikai monopoliumokat, fehérre akarják mosni gazdáikat. Ez a tendencia még azokban a könyvekben is megjelenik, amelyek számos oly ténnyt hoznak fel, amelyek az ellenkezőről tanuskodnak, vagyis az USA monopolistáinak bűnösségéről, hibáiról és az amerikai nép egyes elárulásáról szólnak. D. Edwards Corvin, az Egyesült Államok helyettes főügyésze "A nemzetközi kartellek a gazdaságban és a politikában" c. könyvében azt igyekszik kimutatni, hogy az amerikai kartellek "apolitikusok", lényegükben különböznek a német agresszív kartellektől, ~~amelyek~~ a náci állam ellenőrzött.²⁰ Azt állítja, hogy a nem német konszerneket és így következésképpen az amerikaiakat is "asupán üzleti elképzelések irányították, nem gondolkodtak politikájuk hadi jelentőségéről".²¹

Hasonló "bizonyítékot" hoz fel Wendel Berge, a helyettes igazságügy miniszter is, "Nemzetközi kartellek" c. munkájában. Azt írja, hogy a Standard Oil azért jutott kétértelmű helyzetbe az USA-ban való szintetikus gumitermelésének fékezésével és technikai információknak Németországba való átadásával, mivel ez a cég "sohasem gondolt arra, hogy külpolitikával foglalkozzék és nem gondolkodott el tevékenysége politikai értelmén".²² A kőolaj konszernt rehabilitálni akarva, a szerző így folytatja: "Ezt valójában nem is várhatjuk vagy követelhetjük az amerikai vállalkozóktól. Végül is ez nem tartozik felelősségük körébe."²³

Stocking és Watkins közgazdasági professzorok, a "Kartellek működésben" c. könyv szerzői visszautasítanak minden vádat az amerikai monopolistákkal kapcsolatban, amikor kijelentik: "Azokat az amerikai üzletembereket, akik egyezményeket kötöttek az I.G. Farbenindustrie-vel, nem lehet azzal vádolni, hogy rossz hazafiak.

¹⁹ Lenin, Művei /oroszul/. 12.k. 328.1.

²⁰ D. Edwards Corvin, A nemzetközi kartellek a közgazdaságban és politikában. Moszkva, 1947. 136.1.

²¹ U. . 145.1.

²² Wendel Berge, Nemzetközi kartellek. Moszkva, 1947. 229.1.

²³ U. .

Ezek egy bizonyos gazdasági rendszer képviselői, az üzlet képviselői és elsősorban az üzletre, nem pedig egy lehető háborúra gondoltak." ²⁴

A tények azonban mást mutatnak.

Még abban a hivatalos vizsgálatban is, amelyet a német monopóliumok tevékenységére vonatkozóan az Egyesült Államokban a pénzügyi oligarchia ellenőrzése alatt a Kilgore bizottság folytatott le, ezt találjuk: "A német-amerikai konszernek hatásos eszközökké váltak, amelyekeken keresztül a náci-kormányzatnak sikerült háborús gépezete számára életfontosságú nyersanyagot szereznie. Így megkerülhették azokat az amerikai kormányrendeleteket, amelyek meg akarták védeni az amerikai piacokat a német árucikkek özönétől; dollárt szerezhettek, amelyen hadianyagot vásároltak; náci-propagandát folytathattak; támogathatták az amerikai fasiszta mozgalmakat; ipari kémeket szabadíthattak Amerikára és különböző szabaddalimi feltételek alkalmazásával akadályozhatták az Egyesült Államok gyáripari termelését." ²⁵

Az amerikai konszernek tudatosan léptek a német kollégáikkal való üzleti kapcsolatok megerősítésének útjára. S bár a német-amerikai egyezmények többségének főpontja a befolyási zónák szétosztása volt, amelyek segítségével az amerikai konszernek teljesen alávetették maguknak a belső piacot ²⁶ és ott monopolárakat álla-

²⁴ G.Stocking and M.Watkins, id.m. 116-117.l.

²⁵ J.Allen, A monopolkapitalizmus és a béke. 25.l.

²⁶ Meg kell jegyeznünk, hogy az Egyesült Államok belső piaca igen jelentős, mivel az Egyesült Államokra esik a kapitalista világ termelésének és fogyasztásának több mint a fele. Egyes iparágakban /például az automobilpiarban és a vele kapcsolatos gumifogyasztásban/ az amerikai piac a világpiac 80 %-át teszi ki. Ennek következtében tehát azokban az esetekben, amikor az amerikai monopóliumoknak csupán a belső piac jutott, ez egyáltalán nem jelentette azt, hogy az amerikai monopóliumok a "fiatalabb partner" szerepét játszották a németekkel való egyezményekben, akiknek a kapitalista világ egész fennmaradó része jutott. A "fiatalabb partner" terminust az amerikai közgazdászok tudatosan alkalmazzák azért, hogy leplezzék az amerikai monopóliumok szerepét. /A "fiatalabbtól" - úgy mond - kevesebbet kérdeznek a politikát "az idősebb" határozza meg./

pitották meg, a fő szerepet mégis az amerikai és német tőke együtt működésének politikai lényege játszotta. Ez a lényeg abban állt, hogy az amerikai tőke a német monopóliumokban a Szovjetunió elleni harc előretolt állásait látta.

Az amerikai burzsoá közgazdászok kísérleteket tesznek arra, hogy elválasszák a monopóliumok működését az Egyesült Államok kormányának tevékenységétől s így levegyék a kormányról a felelősséget a német imperializmus ujjaélesztésével és felfegyverzésével kapcsolatban, ami a második világháború kirobbantására vezetett.

Ezek a kísérletek nyilvánvalóan meddőek. A tények arról beszélnek, hogy azokat a tőkéket, amelyek a fasiszta Németország militarizálásának alapját alkották, a legnagyobb amerikai bankok és vállalatok nyújtották s a német monopolkapitalista egyesülésekkel kötött legfontosabb kartellegyezmények magukban foglalták a legnagyobb amerikai vállalatokat, amelyek irányító szerepet játszanak az országnak mind gazdasági, mind politikai életében.

Ezek a hatalmas amerikai konszernek, bankok és vállalatok teljesen uralják a burzsoa államszervezetet és a kormány csupán engedelmes játékszer kezeikben. Világos bizonyítékaul annak, hogy milyen messzire ment a monopóliumoknak az államszervezettel való összenövése Hoover kormányának /1929-1933/ összetétele szolgálhat: Hoover, az elnök nagykapitalista, aki 1909 óta a Morgan csoporttal áll összeköttetésben s akit a választási kampányban az elektromos ipari trösztök finanszíroztak. A külügyminiszter Henry Stimson, a Morgan csoport embere; a pénzügyminiszter Andrew Mellon, az ország negyedik legnagyobb pénzcsoportjának feje, igen nagy ipari vállalatok, köztük az Alcoa, a "Westinghouse Company" és a "Gulf Oil" tulajdonosa; a belügyminiszter Wilbour, a Morgan-féle "Pacific Railway Company"-ban összeköttetésben álló energetikai trösztök kreatarája, a kereskedelemügyi miniszter Robert Lamont a "Steel Foundries Company" elnöke és egy egész csomó vállalat igazgatója, amelyeket a Morgan csoport ellenőriz; a tengerészetügyi miniszter Adams vállalat, köztük az "American Telephone and Telegraph Company" igazgatója, stb. Egészen természetes, hogy amikor a kormány teljes egészében a monopóliumoknak van alárendelve, akkor az Egyesült Államok egész külpolitikáját oly személyek

irányították, akik a monopolistáknek közvetlen képviselői, vagy pedig a monopoliumpok emberei voltak. Így a szakértőknek abban a bizottságában, amely a "Dawes-tervet" készítette elő, az USA képviselői: Dawes, a Morgan csoport pénzügyleteiben érdekelt chicagói bankár és Owen Young voltak, akik magas állást töltöttek be a General Electric Company-ban; a jóvátételek ellenőrző szervezetének feje, mely szervezetet a tervvel kapcsolatban állították fel, Parker Gilbert volt, aki később az egyik Morgan-féle cég társa lett. A Reichsbank főtanácsában az amerikai képviselő Mac Harrah, egy new-yorki pénzügyember, Morgan embere volt. Hoover elnöksége alatt az USA követei a következők voltak: Londonban Ch. Dawes, Párisban Walter Edge, W. Teague a Rockefeller-féle "Standard Oil" elnökének unokatestvére, Berlinben F. Sackett, az USA szenátusában a közérdekű vállalatok volt képviselője.

Sok tény tanuskodik arról, hogy a nagytőke közvetlenül beavatkozott a külügyminisztérium ügyvitelébe. Két példát fogunk megemlíteni. 1925-ben a lefegyverzési konferencia előkészítése idején a fegyvergyárosok titkos ülésre gyűltek össze Washingtonban, és tanácskozni kezdtek Ruggles tábornokkal, még mielőtt hivatalosan kinevezték volna az USA képviselőjének az értekezleten. Ugyanakkor Hoover /ekkor kereskedelemügyi miniszter/ biztosítékot nyújtott, hogy az iparmágnások függetlenül a konferencia határozmányaitól, lehetőséget kapnak arra, hogy "huzavona, akadály és kár nélkül" folytathatják tevékenységüket.²⁷ Később, 1930-ban az u.n. "tengeri liga", a "Midwell Steel Comp.", a "Steel Corporation", a "Betlehem Steel Company" és más kohászati vállalatok alapítása, amelyeknek rendkívüli érdeke volt a haditengerészeti építőprogramm készítése, komoly befolyást gyakorolt a londoni tengerészeti konferencia menetére, amely a tengeri fegyverkezés korlátozásával foglalkozott.²⁸

Ily módon az az állítás, hogy a német imperializmus hadiiparipotenciáljának ujjaélesztési és fejlesztési folyamata

²⁷ G. Seldes, Ezer amerikai. Budapest, 1948. 156-162. l.

²⁸ Engelbrecht and Hanighen, id.m. 1-3 és 208-211. l.

az Egyesült Államok kormányköreinek, s köztük az amerikai diplomáciának a legaktívabb közreműködésével ment végbe, teljes mértékig igazolt.

Ugyanakkor, amikor az amerikai konszernek minden eszközzel kiszélesítették üzleti kapcsolataikat német kollégáikkal, az amerikai diplomácia változatlanul támogatta a német imperializmust, döntő szerepet játszva a jóvátétel összegének csökkentésében, támogatva az u.n. "passzív ellenállás" kampányát, amelyet a német tőke hívott létre a Ruhr-vidék megszállása idején, támogatva Németország igényeit különféle nemzetközi konferenciákon.

Ugyanakkor, amikor az amerikai dollárok milliárdjai ujjaélesztették Németország hadiipari potenciálját, az Egyesült Államok kormánya támogatta Németország imperialista köreinek követeléseit, lehetővé téve számára a felfegyverkezést. A monopoliumok és a kormány állandó érintkezésben dolgoztak és másképpen nem is dolgozhattak.

Amikor az Egyesült Államok pénzoligarchiája felélesztette Németország hadiipari potenciálját és megerősítette a német monopol-tőke helyzetét, amely később az országban bevezette a fasiszta rendszert, elsősorban a Szovjetunió - a proletárforradalom támasza - elleni vad dühe által vezettette magát. Az amerikai monopol-tőke és az engedelmes kormány elkeseredett harcot folytatott a Szovjetunió ellen, mely harc a legkülönbözőbb formákat öltötte, kezdve a közvetlen fegyveres intervenciótól, és a gazdasági blokádtól a Szovjetunió diplomáciai elszigeteléséig s ideológiai hazugság- és rágalomhadjáratokig, amelyek célja az volt, hogy befeketítsék a Szovjetuniót a világ dolgozói előtt.

Az amerikai tőke ezért játszott közre mindenképpen a német monopoliumok helyzetének megszilárdításában és egyes esetekben azért volt hajlandó még bizonyos áldozatokat is hozni, mivel a német monopol-tőkének szánták a Szovjetunió elleni harc egész rendszerében a vezetőszerepet.

Amikor a náciizmus került uralomra Németországban, a fasiszta diktatura rendszere az amerikai tőke számára sok politikai ideálja megtestesülésének látszott a belpolitikában is és így az Egyesült Államok pénzoligarchiájának legreakciósabb képviselői

közvetlen kapcsolatokat teremtettek Hitler meghatalmazottaival és segíteni kezdték a német náciizmus ügynökeit az Egyesült Államokban a progresszív elemek ellen vívott harcukban. Így azon a titkos konferencián, amelyet 1937 novemberében tartottak, s amelyen egyrészt von Gippelskirch báró és von Killinger báró náci kiküldöttek, másrészt pedig a legnagyobb amerikai iparmágnások és politikusok /köztük Vandenberg szenátor is/ vettek részt, Lamot du Pont kijelentette, hogy üdvözlí az amerikai-német együttműködést a Szovjetunió és Kína hatalmas piacának megszerzéséért folytatott harcban és egyidejűleg biztosította német kollegáit, hogy az amerikai üzletemberek hálásak lesznek "német barátaiknak" minden szolgálataért, amit a "hazafias szervezetek támogatásában" és "valamilyen kiváló ember vezetése alatt álló hasonló szövetségek egyesítésében", vagyis az Egyesült Államok fasiszálásában teljesítenek. ²⁹

Hitler ügynökei segítségével az amerikai nagytőke által finanszírozott fasiszta szervezetek száma az Egyesült Államokban 1939-ben 750-re nőtt. ³⁰

- - -

Igy tehát a kapitalizmus u.n. ideiglenes, részleges stabilizációja korszakában az Egyesült Államok pénzligarchiája döntő szerepet játszott a német imperializmus hadiipari potenciáljának ujjaépítésében és a hitleri agresszió felfegyverzésében. Bár Európa "dawesizációja" és a Szovjetunió szolgaságba döntésére irányuló tervek teljesen felborultak, de "az amerikai dollárnak ez az aranyesője termékenyítette meg a hitlerista Németország nehéziparát, elsősorban a hadiipart." ³¹

²⁹ A kongresszus anyagából, G. Seldes, Ezer amerikai c. könyve, 156. l., valamint A. Norden, /Német történeti leckék/ Uroki germanszkoj isztorii c. könyve. 182-186. l. után idézve.

³⁰ Sayers-Kahn: /Titkos háború Amerika ellen/ Tajnaja vojna protiv Ameriki. Moszkva, 1947. 151. l.

³¹ Történelemhamisítók. Anonymus, 1948. 18 l.

Az amerikai dollárok milliárdjainak, valamint az amerikai kapitalizmus által a kartelegyezmények folytán a német kapitalizmusnak nyújtott segítség következtében a német imperializmus már 1929-ben helyreállította ipari és ami még fontosabb hadipotenciálját. 1929-ben Németország a kapitalista világban a második helyet foglalta el az Egyesült Államok után a géptermelésben és gépexportban és első helyre került a szintetikus nitrogén, a szintetikus üzemanyag és a szintetikus gumi gyártásában. A német monopóliumok a nemzetközi kartellrendszer központjaivá váltak. Németország a legnagyobb fegyvergyártók egyikévé lett a hatalmas mennyiségű tankot, repülőgépet, tüzérségi fegyvert, hadihajót, stb. gyártott.

Igy készítették elő azt a hadifelszerelést, amely a hitleri támadás megvalósításához szükséges volt. "Nem szabad tehát elfelejteni, hogy a hitleri támadás első és legfontosabb előfeltétele Németország nehéziparának és hadiiparának újjáélesztése és modernizálása volt, ami viszont csakis az Amerikai Egyesült Államok kormányköreinek közvetlen és nagyarányú pénzügyi támogatása következtében vált lehetségessé." ³²

A következő években, amikor a fasizmus uralomra került, a német és az amerikai monopoltőke közötti együttműködés egyre nagyobb méreteket öltött, mert a német fasizmus úgy lépett fel, "mint a nemzetközi ellenforradalom rohamcsapata, mint az imperialista háború fő bujtogatója, mint a Szovjetunió, az egész világ dolgozóinak hazája elleni kereszteshadjárat kezdeményezője." ³³

Ugyanakkor, amikor a Szovjetunió a fasiszta agresszió megfékezéséért, a kollektív biztonság hatásos rendszerének megteremtéséért harcolt, az Egyesült Államok pénzligarchiája az amerikai nép érdekei ellenére állandóan erősítette Németország hadipotenciálját és az "izoláció" jelszavával mindenképpen támogatta a fasizmust a nemzetközi arénában.

Igy tehát az Egyesült Államok pénzligarchiája teljes mér-

³² Történelemhamisítók. Anonymus, 1948. 19 l.

³³ G. Dimitrov. A munkásosztály a fasizmus ellen. Budapest, 1949. 7-8. l.

tékig felelős a német imperializmus ujjaélesztésének és felfegyverzésének, valamint a hitleri agresszió kirobbantásának politikájáért, amely a világot a második világháborúhoz vezette.*

* Megjelent a Voproszi Isztorii 1950. I. számában.

N. Kalinyin: A szovjet-finn háború és az angol munkáspártiak áruló politikája.

Az a tény, hogy a finn imperialistákat a Vörös Hadsereg az 1939-1940. évi szovjet-finn háborúban megverte, hatalmas jelentőségű volt a "keleti" arcvonal létrehozásában, amelynek megjelenése "gyökeres változást jelentett a háború alakulásában, mégpedig a hitleri zsarnokság hátrányára, s a demokrácia győzelmének előmozdítására." ¹ A Vörös Hadsereg nagyszerű győzelmeinek következményeképpen a Szovjetunió észak-nyugati határai, elsősorban Leningrád körzetében, kitolódtak és így a Szovjetunió biztonsága megnövekedett. Ez hatalmas szerepet játszott a Szovjetunióknak a hitleri támadás elleni védekezésében. Amikor a hitleri Németország 1941 június 22-én hirtelen megtámadta a Szovjetuniót, akkor Németországnak és finn segítőjének a támadást a Szovjetunió észak-nyugati határán nem közvetlenül Leningrádnál, hanem egy olyan vonaltól kellett kezdenie, amely kb. 150 km.-re húzódott e várostól észak-nyugatra.

Finnországnak a szovjet seregektől szenvedett veresége tönkretette az angol-francia-amerikai imperialisták és ügynökeik, a jobboldali szocialisták, elsősorban az angol munkáspártiak terveit, akik a világimperializmus fegyveres intervenciójának megszervezésére számítottak a Szovjetunió ellen már 1939-1940-ben.

- - -

A második világháború közeledtének bonyolult körülményei között, amikor az imperialista Anglia és Franciaország, valamint az Egyesült Államok uralkodó körei a német agressziót Keletre akarták irányítani, és az egész kapitalista világ "keresztes hadjáratát" akarták megszervezni a Szovjetunió ellen, a Szovjetunió a békéért és a demokráciáért, az imperialista agresszió és reakció erői ellen harcolt.

A böles sztálini külpolitika meggyőztette az imperialista államoknál azt a szándékát, hogy a Szovjetuniót 1939-ben háborúba bonyolítsák a hitleri Németországgal. A Szovjetunió és Németország

¹ Történelemhamisítók. Anonymus, 1948. 94. l.

1939 augusztusában megnevtámadási szerződést kötött. Amikor a Szovjetunió ezt az egyezményt megkötötte, nem kételkedett abban, hogy Hitler előbb-utóbb meg fogja támadni a Szovjetuniót. Ezért a szovjet kormány első feladata a "keleti" arcvonallétrehozása volt a hitleri agresszió ellen, biztos gát emelése a német seregek keletre való előnyomulása ellen. Ezért kellett egyesíteni a pánok Lengyelországa által 1920-ban elfoglalt Nyugat-Ukrajnát és Nyugat-Belorussziát Szovjet-Belorussziával és Szovjet Ukrajnával és ezért kellett a védelmi vonalat Ukrajna és Belorusszia nyugati határain kiépíteni.

Ezt a célt - a "keleti" arcvonallétrehozását - szolgálták azok a rendszabályok, amelyet a Szovjetunió ebben az időben fogadtatott.

1939 szeptember 17-én a szovjet seregek a szovjet kormány parancsára átlépték a háborúelőtti szovjet-lengyel határt, elfoglalták Nyugat-Belorussziát és Nyugat-Ukrajnát és nyugati határaik mentén megkezdték a védelmi berendezések építését.

1939 szeptember végén és október első felében a szovjet kormány "kölcönös segélynyújtási szerződéseket kötött a balti államokkal, amelyek biztosították a szovjet hadsereg helyőrségeinek elhelyezését, valamint szovjet repülőterek szervezését és haditengerészeti támaszpontok létrehozását Észtország, Lettország és Litvánia területén. Ilymódon létrejött a "keleti" arcvonal magja."²

A "keleti" arcvonal létrehozása komoly hozzájárulás volt a Szovjetunió biztonságának megteremtéséhez és ugyanakkor a hitleri agresszió elleni harc általános ügyéhez. Ennek ellenére Anglia, az Egyesült Államok és Franciaország kormánykörei a szovjet kormánynak ezt a lépését dühödt szovjetellenes kampánnyal fogadták és támadásnak rágalmazták. A Szovjetuniónak a "keleti" arcvonal létrehozására irányuló tevékenysége támadásként való minősítéséhez teljes egészében csatlakozták az angol labouristák is.

A Szovjetunió által hozott rendszabályok eredményeképpen a szovjet fegyveres erők többszáz km-re nyugatra helyezkedtek el attól a vonaltól, amelyet 1939 őszén foglaltak el.

S ha a Szovjetunió biztonságának ügye a Szovjetunió nyugati határain többé-kevésbé kielégítő volt is, nem lehetett azt mon-

² Történelemhamisítók. Moszkva, 1948. 57.1.

dani az észak-nyugati határról.

Az imperialista államok, elsősorban Németország és Anglia Finnországot a Szovjetunió elleni támadás hídfőjévé alakították át, a kareliai földszoroson elsőrendű erődítményvonalat, az u.n. "Mannerheim vonalat" építették ki, amelyet bevehetetlennek tartottak. Finnország déli és keleti részén, közvetlenül a szovjet határ közelében sok helyen stratégiai vasutakat és országutakat építettek. Az ország repülőtereinek száma tízszeresen felülmulta a finn légierők szükségleteit. Hadikémiai üzemeket építettek. A Finn-öböl szigetein kikötőket létesítettek a Szovjetunióval ellenséges államok flottáinak befogadására.

1939 nyarán Kirek angol tábornok megsejmelte az erődítési munkálatokat a kareliai földszoroson. Majdnem ugyanakkor érkezett Finnországba Németország vezérkari főnöke, Halder tábornok, a finn hadsereg legfelsőbb vezetői instruálása céljából. A parancsnokságok gyakran közös megbeszéléseket folytattak és a finn hadgyakorlatokat rendszeresen német tisztek vezették. A finn hadsereg tisztikara nagyrészt a hitleri Németországgal rokonszenvezett.

Amikor területüket a hitleri Németországnak, Angliának és Franciaországnak rendelkezésére bocsájtották, Finnország vezető körei agresszív célokat követtek. Ki akarták terjeszteni határukat a Szovjetunió részére, el akarták foglalni Leningrádot, képtelen terveket kavácsolnak "Nagy Finnország"-ra vonatkozóan, amely a tengertől az Uralig, sőt az Obig és a Jeniszeiig terjedt volna. A finn uralkodó körök féktelen kampányt vezettek a Szovjetunió ellen. Ebben segítettek nekik a finn jobboldali szociáldemokraták is.

A finn szociáldemokrata párt vezetősége élén Tannerrel, a finn nagybirtokossal nyíltan egyetértett Finnország uralkodó klikkjével. A jobboldali szociáldemokraták dühödt sovinszta propagandát folytattak "Nagy Finnország"-ra "egészen az Uralig", sovinszta maszlaggal igyekeztek megmérgezni az ország dolgozó tömegeit és a Szovjetunió ellen hangolni őket és elsőrendű szerepet játszottak az orosz nép elleni gyűlölet terjesztésében a dolgozó finn nép körében. A finn szociáldemokrata párt vezetői mindent elkövettek azért, hogy meggyúsítsák az 1939 őszén tartott szovjet-finn tárgyalásokat. A finn burzsoázia azért - a tárgyalások meggyúsítása céljából - küld-

te Moszkvába éppen a szociáldemokrata párt vezetőjét, Tannert.

A szovjet kormány azt javasolta Finnországnak, hogy kezdjen tárgyalásokat a két ország közötti kapcsolatok rendezésére és megjavítására. A tárgyalások folyamán, amelyek 1939 októberében kezdődtek, a Szovjetunió kormánya a finn kormánynak egy olyan típusú kölcsönös szovjet-finn segélynyújtási szerződés megkötését javasolta, amilyenek a többi balti államokkal már létrejöttek.

Finnország vezetői - Kajander, Kallio, Erkko, Tanner és Mannerheim azonban nem kívánták a Szovjetunióval való barátságos viszony kiépítését és megerősítését; ez megmutatkozott a tárgyalások folyamán. Ugyanakkor Anglia, Franciaország és az Egyesült Államok kormányai nyíltan kezdték a finneket a Szovjetunió ellen hangolni, katonai segítséget ígérve nekik. De nemcsak ígértek, hanem nyújtottak is katonai segítséget Finnországnak. 1939 novemberében a tárgyalások idején Blenheimből bombavetőket küldtek Finnországba. Amint az "United Press" közleményéből kiderül, "a szövetségesek közvetlenül a háborús cselekmények kezdete előtt 40 millió dollár értékben küldtek hadifelszerelést Finnországba."³ Az Egyesült Államok külügyminisztériumának november 25-i közleménye arról tanuskodik "hogy az 1939 októberével végződő 10 hónap alatt Finnország 1.318.654 dollár értékű hadianyagra szóló behozatali engedélyt kapott, ami 400.000 dollárral haladja meg a Szovjetunió számára engedélyezett szállítmányokat. S mi több, a külügyminisztérium Finnország számára októberben 849.920 dollár értékű kiviteli engedélyt adott /az 1.318.654 dolláros általános összegből/".⁴

Az Egyesült Államok igyekezett beavatkozni a szovjet-finn tárgyalások menetébe. Rooseveltt a Legfelsőbb Szovjet elnökéhez M.I. Kallinyinhez és Finnország elnökéhez intézett október 12-i üzenetében a békeszeretet hamis zászlója alatt Finnország szovjetellenes külpolitikáját támogatta.

"Azt lehet gondolnunk, - mondotta v.M.Molotov, - hogy jobban áll az ügy az Egyesült Államok és mondjuk a Fülöp szigetek vagy Cuba közt, amelyek már régen követelik az Egyesült Államoktól a szabadságot és függetlenséget és nem tudják azt megkapni, mint a Szov-

³ "War and peace in Finland" A Documented Survey. New-York, 1940.11.1.

⁴ U.o.

jetunió és Finnország közt, amely már régen megkapta a Szovjetuniótól mind a szabadságot, mind az állami függetlenséget." ⁵

Mint a "New-York Times" közölte, "diplomáciai körökben úgy gondolják, hogy ... az Egyesült Államok támogatása felbátoríthatja Finnországot a Moszkvával való tárgyalások visszautasítására." ⁶ Röviddel ezután az Egyesült Államok export-importbankja 10 millió dolláros kölcsönt folyósított Finnországnak. Ezzel kapcsolatban a "Daily Worker" ezt írta: "Az Angol bank és a Wall-Street bankjai a tábornokokat cselekvésre ösztönzik és szovjetellenes háborúra uszítják őket. Mind az angol imperializmus, mind a Wall-Street imperializmusa abban reménykedik, hogy Finnországot támaszpontként használhatja fel a Szovjetunió elleni általános háborúban." ⁷ Anglia a finneknek korlátlan mennyiségű fegyvert ígért. Sandler, svéd külügyminiszter, Franciaország kormánykörei, Norvégia és a fasiszta Olaszország szintén katonai segítséget ígértek Finnországnak.

Az ezektől a biztosításoktól és ígéretektől elkapatott finn kormány, amely teljesen a külföldi imperializmustól függött, ellenséges és merev álláspontot foglalt el a Szovjetunióval szemben, visszautasította a jogos szovjet követelések teljesítését és meghiúsította a békés tárgyalásokat. A finn szociáldemokraták, Tanner vezetése alatt, népük leggonoszabb ellenségeiként, sőt árulóiként szerepeltek, mert a szovjet-finn tárgyalások alkalmával nem Finnország nemzeti jogainak csorbitásáról volt szó, hanem arról, hogy a szovjet kormány erőfeszítéseket tett annak megakadályozására, hogy Finnországot nemzetközi imperializmus jogfosztott gyarmatává állítyessze le.

Finnország kormánya visszautasította a szovjet kormány szíves baráti javaslatait, amelyek a Szovjetunió s különösen Leningrád biztonságának megővésére irányultak, mely város mindössze 32 km-re feküdt Finnország határától. Visszautasította a Szovjetuniónak azt az ajánlatát, amely Leningrádtól északra a Karéliai félszigeten a szovjet-finn határt 20-30 kilométerrel arrább vitte volna, bár csereképpen a szovjet kormány beleegyezett volna abba, hogy

⁵ V.M. Molotov, A Szovjetunió külpolitikájáról. Moszkva, 1949. 16. 1.

⁶ "War and peace in Finland" 29. 1.

⁷ "Daily Worker" 1939 november 14.-i szám.

átad Finnországnak Szovjet Karéliából egy kétszeresen nagyobb területrészt.

Finnország kormánya elutasította a Szovjetuniónak kölcsönös segítségnyújtási szerződésre irányuló javaslatát is, bizonyítva ezzel, hogy a Szovjetunió biztonsága Finnország részéről nincsen biztosítva. A finn katonai klikk, Mannerheimmel az élén, nem elégedett meg azonban ezzel sem, hanem kegyetlen terrort alkalmazva az országban, felháborító szovjetellenes provokációkba kezdett, provokációs tüzéségi tűz alá véve a Leningrád melletti szovjet határterületeket.

A szovjet határok biztonságának megszilárdítása és annak a katonai támaszpontnak megsemmisítése érdekében, amelyet Németország és Anglia készített elő a Karéliei földszoroson a Szovjetunió elleni támadás céljából, 1939 november 30-án a Vörös Hadereg átlépte a szovjet-finn határt.

A Szovjetunió és Finnország közötti háborút az angol-francia-amerikai reakciós körök a hitleri Németországgal együtt szervezték meg. A háború folyamán teljes világossággal és részletességgel kiderültek azok a célok és feladatok, amelyeket a nemzetközi imperialisták tűztek maguk elé, amikor háborús tüzfészkét robbantottak ki a Szovjetunió észak-nyugati határain. Angliának, az Egyesült Államoknak és Franciaországnak az a politikája azonban, amely a Szovjetuniót Németországgal összeütközésbe akarta hozni, meghiusult. De, amint ez Németországnak a Szovjetunió elleni támadásánál 1941 június 22-én és főleg a német háborús főbűnösök nürnbergi perében kiderült, Németország nemcsak morálisan támogatta Finnország reakciós vezetőit, hanem katonai segítséget is nyújtott nekik.⁸

Az a törekvés, amely az Európában kezdődő háborút a Szovjetunió ellen irányuló háborúvá akarta átalakítani, kifejezésre jutott a szovjetellenes erőknek széleskörű nemzetközi mozgositásában és a finn háborúval kapcsolatban. Az angol, amerikai és francia sajtó ha-

⁸ A szovjet-finn háború befejezése után nemsokára jelentős német alakulatok és technikusok érkeztek, akik az új szovjet-finn határmenti erődítmények építési munkálatait vezették, támaszpontot teremtvén így a Szovjetunió elleni támadáshoz.

sábjain megvitatták a Szovjetunióval való viszony megszakításának, a Szovjetunió ellen indítandó háborúnak és a szovjetellenes diverziók megszervezésének kérdését az északi és déli határokon. A szovjet-angol viszony angol történészei, a Coates házaspár írja: "befolyásos angol politikusok 1939 decemberében és 1940 januárjában a Szovjetunióval való diplomáciai szakítás mellett nyilatkoztak. 1939 végén a Szovjetunióban élő angol állampolgárokat figyelmeztették, hogy legyenek készen az ország elhagyására az első felszólításra." ⁹

1940 január 2-án William Seeds Anglia Szovjetunióbaneli nagykövete Moszkvából szabadságra utazott. Jóllehet hangsúlyozták, hogy Seeds elutazása nem jelenti a Szovjetunióval való viszony megszakítására irányuló szándékot, az angol sajtó mégis nagyon sokat foglalkozott a témával és ezt az exeményt úgy mérlegelte, mint az Anglia és a Szovjetunió között fennálló diplomáciai viszony megszakításának előkészítését.

A "Yorkshire Post" diplomáciai szemleírója ezt írta: "Azt hiszem, hogy Anglia nem kíván a szakítás előidézője lenni, de nem fog nagyon nyugtalankodni, ha Oroszország megteszi az első lépést." ¹⁰

A "Manchester Guardian" liberális ujság ugyanezen a napon kijelentette, hogy "egyáltalán nem tudjuk, hogy Oroszország és a nyugati szövetségesek közötti viszony örökké normális maradhat-e." ¹¹

A francia reakciós sajtó fáradhatatlanul angol-francia katonai intervenciót követelt a Szovjetunió ellen. Így a francia nagytőke befolyásos szócsőve, a "Tempe" január 10-én egy cikket közölt, amely a szövetségesek intervenciójának nagyméretű tervét vetette fel. A cikkben ez állt: "Először is milyen módon kell végrehajtani a szövetségesek intervencióját? Kezdetben a francia-angol flottát a Jeges-tenger partjaihoz kell irányítani Murmanszk elfoglalására; aztán Petsamo közelében francia-angol szárazföldi hadsereget kell partratenni. Ezeknek együtt kell működniük a finn hadsereggel. A finnországi intervencióval egyidejűleg diverziós műveleteket kell végrehajtani a hatalmas szovjet birodalom más részei ellen. Erre

⁹ W. and Z. Coates, A History of Anglo-Soviet Relations. London, 1945 632.1

¹⁰ W. and Z. Coates, id.m. 633 lap után idézve.

¹¹ U.o.

a célra kiválóan alkalmas terület a Fekete tenger, ahová a szövetségesek hadihajói bohatolhatnak." ¹²

Hasonló terveket szóttak az angol tábornokok is. Amint a "Daily Worker" jelentette, Sir Hubert Cough tábornok, aki 1919-ben a szovjetellenes hadműveleteket vezette a Balti tenger vidékén, a következőket írta a "Birmingham Evening Dispatch"-ban: "Meg vagyok győződve arról, hogy előbb vagy utóbb harcolnunk kell Oroszország ellen... Ehhez felhasználhatjuk és fel is kell használnunk flottánkat. Hadihajókat kell küldeni Petsampra, hogy megsemmisítsük a Sarkvidéken állomásozó orosz flottát, védünk kell a finnak balszárnyát és blokádnak alá kell vennünk Murmanszket." ¹³

De nem maradt ki ebből a kampányból az amerikai sajtó sem. Walter Lippman, reakciós amerikai újságíró azt ajánlotta, hogy mondják fel a semlegességi törvényt Finnországgal és a skandináv országokkal kapcsolatban és nyujtsanak kölcsönt Finnországnak: "Ki kell jelentenünk, hogy a semlegességi törvényt nem kell alkalmazni sem Finnországgal, sem bármelyik másik skandináv állammal szemben sem... Bőve tovább kell mennünk és nemcsak hogy fel kell mentenünk Finnországot az adósságtörlesztéssel kapcsolatos decemberi fizetéstől, hanem kezdeti hitelként Finnország rendelkezésére kell bocsájtani egy olyan összeget, amely kiteszi az általa már törlesztett adósságok összegét." ¹⁴

Mint tudjuk, a dolog nem szorítkozott csupán harcias újságcikkekre. A nagyobb imperialista országok katonai segítséget nyujtottak a finn imperialistáknak, többszáz repülőgépet, több ezer ágyút és sokmillió lövedéket küldtek számára. "Nem nehéz meglátunk, mondta V.M. Molotov a Szovjetunió Legfelső Tanácsának VI. ülésén 1940 március 29-én - hogy a finnországi háború nem pusztán a finn seregekkel való összeütközés volt. Nem, ez bonyolultabb ügy volt. A mi seregünk itt nem egyszerűen a finn sereggel ütközött össze, hanem egy egész sor ország imperialistáinak egyesített erejével, beleértve az angolokat, franciákat és másokat is, akik a finn burzsoáziát mindenféle fegyverrel és elsősorban tüzérséggel -

¹² "Temps", 1940 január 10.sz.

¹³ "Daily Worker", 1940 január 9.

¹⁴ "New-York Herald Tribune", 1939 december 6.

gel és repülőgépekkel, sőt "önkéntes" elnevezés alatt saját embereikkel, aranyukkal és mindenféle szállítmánnyal, az egész világra kiterjedő vad agitációjukkal támogatták, hogy valamilyen módon kirobbantsák a Szovjetunió elleni háborút." ¹⁵

Valóban, a Finnország és a Szovjetunió közötti hadműveletek kezdetétől fogva Anglia, Franciaország, az Egyesült Államok és más országok kormányai a finnországi imperialistáknak katonai segítséget nyújtottak.

Chamberlain, Anglia miniszterelnöke 1939 december 11-én az alsóházban mondott beszédében kijelentette: "Nem várjuk meg, amíg ez a döntés /a Népszövetség december 11-i felhívásáról van szó, amellyel a liga tagjaihoz fordult Finnország megsegítése céljából. - N.K./ életbe lép. Anglia már bizonyos számú repülőgépet elküldött Finnországnak." ¹⁶

Daladier, Franciaország miniszterelnöke képviselőházi beszédében kijelentette, hogy nem elég Finnországot üdvözölni, hanem segíteni is kell neki.

Amikor a Népszövetség felhívta a nem tagállamokat is a finneknek való segélynyújtásra, Washington átadott a finneknek 40 legújabb típusú gyorsrepülőgépet, amelyet az Egyesült Államok haditengerészetének szántak." ¹⁷

Ugyanakkor megtiltották fegyverek és nyersanyagok eladását a Szovjetunió számára. Ezt a rendelkezést az Egyesült Államok, az az ország hozta, amely sok éven keresztül ellátta a német, olasz és japán támadókat hadianyaggal a békés lakosság ezreinek pusztítására Kínában, Abesszíniában és Spanyolországban.

Az imperialista államok a Népszövetséget egy szovjetellenes blokk összekovácsolására használták fel. Mint azt a Szovinformbüro közleményében olvassuk, "a Népszövetség angol-francia főkomposai... a Népszövetségben 'támadónak' nyilvánították a Szovjetuniót. S ezzel voltaképpen nyíltan is helyeselték és támogatták a finn vezetők által a Szovjetunió ellen indított háborút." ¹⁸

¹⁵ A Szovjetunió Legfelső Tanácsának VI. ülészsaka. 1940. március 29-április 4. Gyorsírási jegyzet. A Legfelső Tanács kiadása. 1940. 31. 1.

¹⁶ "War and peace in Finland". 18 l. ¹⁷ U.o. 29. l.

¹⁸ Forráselemzők. Anonymus. 88-89. l.

A Népszövetség, amely nem lépett fel a támadók ellen, hanem ellenkezőleg, biztatta és támogatta a japán, a német és az olasz támadókat, Anglia és Franciaország parancsára engedelmesen megszavazta a Szovjetunió ellen irányuló határozatot, amely azt "kizárta" a Népszövetségből.

Ily módon a Népszövetség a "béke bizonyos eszközéből", ami lehetett volna, a háboru eszközévé, az angol-francia háborus blokk fegyverévé alakult át.

Anglia, amely hozzászólt, hogy más népeket véreztessen maga helyett és a gesztenyét idegen kezekkel kapartassa ki a tűzből, Franciaországgal együtt mindenképpen arra törekedett, hogy kihasználja a svéd és norvég burzsoáziának a finn burzsoáziával fennálló "barátságát" arra, hogy Svédországot és Norvégiát bevonja a Szovjetunió ellen irányuló háborúba.

A "Téps" Svédországot kitűnő katonai támaszpontnak tekintette a Szovjetunió ellen irányuló "kereszteshadjárat" számára.

Svédország és Norvégia reakció vezető körei a Finnországnak nyújtandó katonai segély mellett szálltak sikra. Svédország akkori külügyminisztere, Sandler, aki mindent megtett arra, hogy a finn kormánytlebeszélje a Szovjetunió által proponált feltételek alapján történő megegyezésről, a renegát Heglunddal együtt élére állt a svéd szociáldemokrácia sötét reakciós, u.n. "aktivista" szárnyának és a párt központi lapjának, a "Socialdemokraten"-nek hasábjait féktelen szovjetellenes kampányokra és intervenciós agitációra használta fel.

Norvégiában a burzsoázia és a szociáldemokrácia felső rétege szintén a finneknek nyújtandó segítség és támogatás mellett szállott sikra. A hivatalos személyek és a kormányhoz közelálló körök itt szintén résztvettek a Szovjetunió elleni kampányban.

Ezzel kapcsolatban a szovjet kormány 1940 január 5-én és 6-án szemrehányást tett a svéd és norvég kormánynak az általuk indított szovjetellenes kampány miatt, amely mint az egyik jegyzék mondotta, akkor volna csak megmagyarázható, ha Svédország háboruban lenne a Szovjetunióval, vagypedig háborúra készülne a Szovjetunió ellen.

A svéd és norvég hatóságok fegyvereket küldtek Finnországba és megengedték a hadifelszerelés szállítását országukon keresztül Finnországba. Svédország és Norvégia számos városában a hatóságok támogatása mellett toborzó irodákat nyitottak önkéntesek verbuválására Finnország részére.

"Az önkéntesek első nagyobb csapata, - táviratozta a Times tudósítója, - 1939 december 21-én elutazott Stockholmból." ¹⁹ Három hét múlva a "Yorkshire Post" közölte olvasóival, hogy "k. b. 8.000 semleges országból származó önkéntes segít jelenleg a finneknek." ²⁰

A Szovjetunió kormánya figyelmeztette Svédország és Norvégia kormányát, hogy a svéd és norvég hatóságok említett ténykedései nemcsak hogy ellene mondanak az általuk hirdetett semlegességi politikának, hanem nemkívánatos komplikációkhoz is vezethetnek és megzavarhatják a Szovjetunió és Svédország, valamint a Szovjetunió és Norvégia közötti normális viszonyt. A szovjet kormány figyelmeztetése Svédország és Norvégia számára igen komoly óvás volt azok számára, akik mint azt a svéd és norvég kormányhoz intézett jegyzékek mondták, nem tanúsítanak kellő ellenállást azokkal az államokkal szemben, amelyek Svédországot és Norvégiát a Szovjetunió elleni háborúba akarják sodorni.

Anglia és Franciaország vezetőinek megnyilatkozásából, Chamberlainnek és Daladiernek a parlamentben és a képviselőházban mondott beszédeiből nyilvánvaló lett, hogy az angol-francia imperialisták serényen készülnek a Szovjetunió elleni fegyveres intervencióra. Ezt megerősítik a 6. német "fehér könyv" okmányai is, amelyek Franciaország és Anglia Szovjetunió elleni támadási terveiről és Törökországnak és Iránnak ezekben a tervekben való részvételéről szólnak.

"A Finnország és a Szovjetunió közötti hadiselekmények kezdete óta, - mondja Gamelin tábornok, a francia főparancsnok, emlékirata az angol-francia seregeknek a finnországi hadműveletekben való részvételéről, - a francia és az angol kormány kifejezte készségét, hogy hatékony és gyors segítséget nyújt Finnországnak,

¹⁹ W. and Z. Cates, The Soviet-Finnish Campaign 1939-40. London, 1941. 88. l. ²⁰ U.o.

repülőanyagok és fegyverek szállításával. Az első anyagszállítások december 20-án kezdődtek. A francia főparancsnokság a maga részéről Mannerheim marsall véleményének tisztázásával foglalkozott azzal kapcsolatban, hogy a francia haderők, nem számítva az önkénteseket, milyen mértékig vehetnek részt a hadműveletekben. Ebből a célból Ganeval kapitányt küldték a finn generalisszimushoz. Január 15-től kezdve a francia főparancsnokság a finnországi fegyveres beavatkozás általános tervén dolgozott. E hadművelet terve egybeesett Mannerheim tervével." ²¹

A szövetségesek legfelső haditanácsának 1940 február 5-i ülésén jóval nagyobb méretű terveket dolgoztak ki és hagytak jóvá, mint amelyekre kezdetben Mannerheim számított. A katonai főtanács egy 100.000 főnyi képzett katonából álló jól felszerelt és ellátott expedíciós hadtest felállítását követelte, amelyet márciusban Skandináviába kellett volna szállítani és egy részének már április végén Finnországba kellett volna érkeznie.

Ezeket a terveket olyan mértékben hajtották végre, hogy, amint azt Daladier március 12-én a képviselőházban kijelentette, "50.000 francia katona február 26-tól kezdve készenlétben állt a Finnországba való szállításra angol haditengerészeti kísérettel" ²² Erőről beszélt Chamberlain is az alsóházban: "Február közepén Mannerheim tábornagy értesítette képviselőnket, hogy emberek még nem szükségesek, mivel véleménye szerint az emberanyag kitart az olvadás megkezdődéséig. De nagyon örülne, mondotta, ha kb. 30.000 embert kaphatna májusban azzal a feltétellel, hogy ezek kiképzett katonák legyenek." ²³ Az alsóházhoz fordulva Chamberlain hangoztatta: "Szerezném arra kérni a házat, hogy jegyezze meg ezt a két tény - 30.000 katona, akiknek májusban kell megérkezniük!" ²⁴ Chamberlain közölte, hogy

²¹ "Les Documents Secrets de l'Etat Major Général Français." Berlin 1941. 53.1.

²² "War and peace in Finland" 19.1.

²³ "Parliamentary debates, House of Commons. Official report." 1940, március 19. Col. 1841.

²⁴ U.o.

Finnország kérésének megfelelően megsegítésére tervet készítettek és hogy "100.000 jól felfegyverzett és felszerelt ember állott készen behajózásra március elején. Szükség esetén később erősítéseket is lehetett volna küldeni." ²⁵

Egy okmány szerint, amely Svédország külügyminiszterének, Günthernek birtokában volt, és amely szerepel a svéd külügyminisztérium "fehér könyvében", azt találjuk, hogy "a csapatkontingens kiküldése a Szovjetunió elleni támadás általános tervébe tartozott" és hogy ez a terv "március 15-e után működésbe lép Baku ellen, de még előbb - Finnországon keresztül..." ²⁶ Ennek a tervnek egyik szerzője De Gaulle volt. Egy Kerilin nevű francia újságíró "De Gaulle a diktátor" c. könyvében erről a tervről a következőket írta: "E terv szerint... a Finnországban partraszállt gépesített expedíciós hadsereg Norvégián keresztül szétszórta volna a rendezetlen orosz hordákat és Leningrád ellen vonult volna..." ²⁷

Ily módon tehát ugyanakkor, amikor Anglia és Franciaország Nyugaton a hitleri Németország ellen mozdulatlan, u.n. "álló háborút" viselt, s ezzel leplezte, hogy "az igazi háború Keleten folyik" ²⁸ az angol és francia hadseregfőparancsnokság egy száz-ezer főből álló hadsereg Skandinávián keresztül Finnországba való küldésének tervét dolgozta ki. Anglia és Franciaország egyidejűleg előkészítette a Szovjetunió megtámadását dél felől is.

Arról, hogy a Szovjetunió ellen dél felől induló támadás terve Anglia és Franciaország kormányától indult ki, tanuskodik Daladiernek, a francia miniszterelnöknek Gamelinhez és a flotta parancsnokához, Darlan admirálishoz intézett 1940 január 19-i levele. Ebben a levélben Daladier meghizta Gamelint és Darlant, hogy

²⁵ "Parliamentary debates. House of Commons. Official report".

1940, március 19. Col.1841.

²⁶ "Történelemhamisítók". Anonymus. 91-92.1.

²⁷ U.o. 92.1.

²⁸ Sayers és Kahn, Titkos háború Szovjetország ellen. 1947 377.1.

készítsenek tervet "egy esetleges benyomulásra Oroszország közel-vidékének elpusztítása céljából".

Ugyanakkor Anglia és Franciaország kormánya mindent elkövetett, hogy megakadályozza a békekötést Finnország és a Szovjetunió között.

1939 márciusában, jöllehet szövetségi szerződés állott fenn Franciaország és Csehszlovákia között, Franciaország nem sietett Csehszlovákia segítségére. Ugyanakkor Anglia és Franciaország szinte ráerőszakolták katonai segítségüket Finnországra, sőt mi több, számos ellenséges cselekedetet hajtottak végre a Szovjetunióval szemben. Így például a francia hatóságok 1940 február elején rendőrséggel behatoltak Párisban a szovjet kereskedelmi képviselő épületébe, angol hadihajók pedig a Távol-Kéleten feltartóztatták a szovjet hajókat stb.

A háborús provokátorok tervei azonban egymásután csődöt mondtak. A Vörös Hadseregnek a finn csapatokra mért győzelmes csapásai után február elején a finnek gyakorlatilag felvetették a finnországi háború befejezésének kérdését. Mint V.M.Molotov közölte "a svéd kormány útján megtudtuk, hogy a finn kormány szeretné tudni azokat a feltételeket, amelyek alapján be lehet fejezni a háborút".²⁹

A szovjet kormány közölte a feltételeket, amelyeket a finn kormány hamarosan elfogadott.

"Egy héttel azután, hogy megkezdtük a tárgyalásokat a finnekkel - mondotta V.M.Molotov - az angol kormány ugyancsak kifejezte azt a kívánságát, hogy tisztázzuk a közvetítés lehetőségét, állítólag a Finnországgal való háború befejezése céljából, de amikor angolai követünk, Majszkij elvtárs értesítette Londont vonatkozó feltételeinkről, amelyeket azután Finnország teljes egészében elfogadott, akkor az angol kormány nem akart többé közreműködni a háború befejezésében és a béke helyreállításában a Szovjetunió és Finnország között." ³⁰

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának VI. ülészsaka. 1940, március 4-április 4. Gyorsírással jegyzetek. 35.1.
30 U.o.

A valóságban az angol kormány mindenképpen igyekezett elhúzni a békétárgyalásokat és ugyanakkor arra biztatta a finn kormányt, hogy ne fogadja el a szovjet ajánlatokat, hanem folytassa a harcot. "Bár az angol kormánynak tudnia kellett, hogy a valóságban milyen reménytelen a finnek hadihelyzete, mégis /mint a francia kormány is/ arra biztatta a finneket, hogy ne fogadják el a szovjet ajánlatokat, hanem folytassák a harcot." ³¹

Február 14-én Chamberlain közölte az alsóházban, hogy angol alattvalóknak megengedik a finn hadseregbe való belépést és Londonban önkéntes szervezetek alakítását.

Ezzel a cselekedetével Chamberlain megsértette azt a törvényt, amelyet az angol parlament 1870-ben hozott és amely az angol alattvalóknak megtiltotta, hogy belépjenek egy olyan ország hadseregébe, vagy önkéntes csapatokat alakítsanak egy olyan országgal való harcra, amely diplomáciai viszonyban áll Angliával. Chamberlain kormánya azonban felsült ezzel az önkéntes csapatok alakítására irányuló kísérletével. Az angol nép fellépett e kaland ellen. Egész Angliában mindössze néhány száz "önkéntes" akadt.

Február 25-én, három nappal azután, hogy a szovjet nagykövet közölte azokat a feltételeket, amelyek alapján a tárgyalások haladnak, az angol kormány /Chamberlainnek az alsóházban 1940 március 13-án tartott beszéde szerint/ közölte a finn kormánnyal, hogy kész hadsereget küldeni Finnországba.

Március 1-én az angol és francia követek Helsinkiben közölték Ryti miniszterelnökkel és kollégáival, hogy kormányaik készek azonnal hadsereget küldeni Finnországba, amint a finn minisztertanács közvetlen segélykéréssel fordul hozzájuk. Ugyanakkor hangsúlyozták, hogy Anglia és Franciaország kormányai semmilyen ellenállást nem tárnak Svédország és Norvégia részéről.

Egyidejűleg az angol és francia követ Norvégiában és Svédországban tárgyalásokat folytatott a szövetséges seregeknek keresztülengedéséről Finnországba. Március 2-án az angol és francia követek Oslóban előzetes titkos kérdést intéztek a norvég kormányhoz arra vonatkozólag, hogy megengedi-e a szövetséges seregek átvonulá-

³¹ W. and Z. Coates, The Soviet-Finnish Campaign, 1939-1940. 112.1.

sát Norvégián, ha Finnország segítséget kér. Hasonló kérdést intéztek Svédországhoz is.

Ez a tény csupán március 14-én vált ismertté, amikor rádión közvetítették M.Kot, Norvégia akkori külügyminiszterének beszédét a norvég külpolitikáról. Kot közölte, hogy március 12-én délután az oslói és stockholmi angol követek hivatalos kérést adtak át az angol seregek Finnországba való átvonulásának engedélyezése tárgyában.³²

A szovjet kormány azonban figyelmeztette Svédországot és Norvégiát, és ezek késlekedtek a válasszal.

Ekkor a francia kormány sietett egy új követet kinevezni Helsinkibe, Saint Cyre személyében, aki energikusabb volt elődjénél és felhatalmazta annak kijelentésére, hogy Finnország megsegítésére felhasználják mind Franciaország, mind Anglia összes erőforrásait. Ez, mint a "Daily Telegraph" megjegyzi, "ugyanaz a kifejezés volt, mint amit Chamberlain és Daladier használt az alsóházban és a képviselőházban hétfőn és kedden."³³ Valóban, március 11-én az alsóházban, kérdésekre felelve, Chamberlain kijelentette, hogy a francia és az angol kormány anyagi segítséget nyújtott és nyújt a továbbiakban is a finn fegyveres erőknek és hogy az angol és francia kormány "már értesítette a finn kormányt, hogy készek kérésére további segítséget nyújtani, azonnal fellépni és közösen segíteni Finnországnak, felhasználva az összes rendelkezésre álló erőforrásokat."³⁴ Az egyik munkáspárti képviselő kérdésére, hogy ez nem egyenlő-e az Oroszország elleni háborúval Chamberlain gyorsan így felelt: "A dolog nem haladt még ideig."

Március 12-én Daladier a francia képviselőházban szintén további segítséget ígért Finnországnak és kitartásra szólította fel a finneket.

Az Egyesült Államokban közölték, hogy kölcsönt nyújtanak Svédországnak /15 millió dollárt/ és Norvégiának /10 millió dollárt/ azaz a céllal, hogy rávegyék őket a semlegességről való lemondásra.

³² W. and Z. Coates, The Soviet-Finnish Campaign, 1939-1940. 125, 112. l.

³³ "Daily Telegraph". 1940. március 14. l.

³⁴ U. o. 123. l.

Március 12-én reggel, vagyis néhány órával a békeszerződés megkötése előtt, az angol és francia kormány újra azzal a nyomatékos javaslattal fordult Svédországhoz és Norvégiához, hogy engedjenek át egy 100.000 főnyi angol-francia expedíciós hadtestet.

Chamberlain és Daladier későbbi beszédeiből kiderült, hogy milyen hatalmas méretű volt az a segély, amelyet Finnországnak nyújtottak az egész szovjet-finn háború alatt fegyverekben, repülőgépekben, felszerelésben, lőszerben, stb. Így Chamberlain március 19-én az alsóházban számadásfélét nyújtott be arról, hogy mivel igyekeztek az angol imperialisták Finnországban a háborút a Szovjetunió ellen kirobbantani. Chamberlain olvasta azoknak a hadianyagoknak a jegyzékét, amelyeket megígértek és elküldtek Finnországba: "152 repülőgépet ígértünk, 121-et küldtünk, 223 különféle ürméretű löveget ígértünk, 114-et küldtünk, 297.200 darab tüzérségi lőszer ígértünk, 185.000-et küldtünk. 100 db. 'Wickers'-féle géppuskát ígértünk, mind el is küldtük; 500 tengeri aknát ígértünk, 400-at küldtünk; 50.000 kézigránátot ígértünk, mind elküldtük; 20.700 repülőbombát ígértünk, 17.500-at küldtünk; 1300 híradókészüléket ígértünk, 800-at küldtünk; 200 tankelhárító löveget ígértünk, mind elküldtük; 60.000 gázálarcot ígértünk, mind elküldtük; 100.000 köpenyt ígértünk, mind elküldtük; 20.000 tankelhárító aknát ígértünk, 10.000-et küldtünk; 48 sebesültszállító autót ígértünk, mind elküldtük".³⁵

A listán szerepeltek még gyógyszerek, sátrak, egyéb felszerelési tárgyak, rohamsisakok stb. valamint nagymennyiségű lövedék és sok kis tárgy. "Hozzátehetem, - jelentette ki Chamberlain, - hogy nagymennyiségű lövedék gyártására vonatkozóan egyezmény jött létre". "Mindent megtettünk, hogy az összes felsorolt dolgokat a lehető leggyorsabban elküldjük,"³⁶ - tette hozzá Chamberlain.

A Franciaország által Finnországnak nyújtott segélyről tanus-

³⁵ Parliamentary debates. House of Commons. Official Report. 1940 március 19. Col. 1840-1841.

³⁶ U.o.

Rodrik Daladiernek a minisztertanácsban 1940 március 12-én tett kijelentése: "Franciaország első helyen áll azon országok sorában, amelyek hadianyagot küldtek a finn kormánynak és népnek. December kezdete óta a mai napig Franciaország 145 repülőgépet, 496 löveget, 5.000 géppuskát, 400.000 puskát, 200.000 kézigránátot és 20 millió puskalövedéket küldött. Néhány nappal ezelőtt a finn kormány nyomatékos kérésére Franciaország egészen modern bombavetőket küldött, amelyek a mai napig természetesen megérkeztek a finn frontra." ³⁷

Meg kell emlékezni Svédország tényleges részvételéről is a szovjet-finn háboruban. A svédek repülőállományuk egyötödét, valamint 84.000 puskát, 575 géppuskát, 300 tüzérségi löveget, 300.000 kézigránátot és 50 millió puskalövedéket küldtek, valamennyit a legújabb típusból.

Mannerheim kormányának segítséget nyújtott Mussolini és Franco is. Olaszország 50 repülőgépet küldött és mint a "New-York Herald Tribune" közölte, kiképzett egy teljesen felszerelt önkéntes hadosztályt. Franco ehhez még olyan hadianyagot tett hozzá, amely a spanyol demokráciával való véres leszámolásból maradt vissza.

Katonai és pénzügyi segítséget kapott Finnország az Egyesült Államoktól is. A Finnországnak még a háború előtt nyújtott kölcsönön kívül az Egyesült Államok egy második, még nagyobb, 20 millió dolláros kölcsönt nyújtott.

Ezek a tények mind arról tanuskodnak, hogy az angol-francia kormányférfiak az Egyesült Államok imperialistáival együtt a hitleri Németország elleni harc helyett a Szovjetunió elleni háborút akarták megkezdeni.

Azokban az előkészületekben, amelyeket az imperialista államok folytattak a Finnország területén keresztül a Szovjetunió ellen vivandó háboruban, a legaktívabban résztvettek a második internacionális szocialista pártjai és elsősorban az angol munkáspárt.

Amikor V.M.Molotov a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának VI. ülésén tartott beszámolójában arról beszélt, hogy a szovjet-finn háboruban nem csupán a finn hadsereggel történt meg az ösz-

³⁷ W. and Z. Coates, The Soviet-Finnish Campaign. 1939-1940. 127. l.

szeütközés, hanem több ország imperialistáinak egyesített erejével, akkor rámutatott arra a különösen aljas szerepre, amelyet a II. Internationale "szocialistái" játszottak a háboru kirobbantásában: "... a Szovjetunió ellenségeinek dühödt üvöltéséből állandóan kihangzottak a II. Internationale prostituált "szocialistáinak" vonító hangjai, ezeké az Attleeké és Blumoké, a Citrineké és Jouhauxké, Tranmeleké és Heglundoké - a tőke lakájaié, akik végül is eladták magukat a háborus uszítóknak." ³⁸

A II. Internationale nagy szerepet játszott a szovjetellenes erők nemzetközi mozgósításában. A tőke szociáldemokrata lakájainak sajtója a legélesebben és leghiszterikusabban uszított a Szovjetunió elleni háborúra. A II. Internationale prostituált "szocialistái" ott ültek a finn segélybizottságokban. Lärmás tevékenységet fejtettek ki az "önkéntesek" toborozása terén. Felhívták a szakszervezetek munkásait, hogy pénzt adjanak "Finnország megsegítésére." Delegációkat küldtek ki azzal a céllal, hogy emeljék a finn hadsereg szellemét és rábeszéljék Svédország és Norvégia kormányait arra, hogy átengedjék területükön az intervenció seregét. Az angol kommunisták lapja a "Labour Monthly" helyesen írta, hogy "Ebben a táborban, ahol egymás mellett találjuk a frankistákat és Mussolini híveit, a Churchillleket és Mannerheimokat, a II. Internationale vezetőit, a tannereket, a blumokat és citrineket, valamennyien megtalálták számításukat." ³⁹

Azok a jobboldali szocialisták, akik a "be nem avatkozás" politikáját támogatták a fasizmussal küzdő spanyol demokráciával szemben, most azok között voltak, akik elsőnek követelték az intervenció megszervezését a győzelmes szocializmus országa ellen. A spanyol köztársaságnak szóló fegyverküldés ellen szót emeltek, most pedig fegyverek küldését követelik a finnek számára. Megtagadták a demokrácia és a béke megvédésére közös front alakítását a kommunista internacionaléval, de nem haboztak közös frontot alakítani a szovjet állam ellen Finnország reakciós köreivel és az imperialista államokkal.

³⁸ A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának VI. ülészsaka. 1940 március 29-április 4. Gyorsírástos feljegyzés. 31.1.

³⁹ "Labour Monthly". 22.k. 77.1. 1940.

A munkáspárt vezetősége azonnal sikra szállt Finnország megsegítéséért, amely szembeszállt a Szovjetunió és hadserege jogos és igazságos tetteivel.

A munkáspárt központi lapja a "Daily Herald" 1939 december 1-i számában egy rágalmaszó cikket közölt a szovjet-finn háborúval kapcsolatban, el akarva titkolni a közvélemény előtt a dolgok valódi állását. A "Daily Herald" mindenféle módon rágalmaszta a szovjet kormányt. Azzal vádolta, hogy el akarja pusztítani Finnország fővárosát, Helsinkit és az ország több nagy városát.

A labouristák imperialista gazdák kívánsága szerint meghamisítva a tényeket és eseményeket, rágalmaszó módon azt állították, hogy Finnország állítólag kész volt megvitatni a vitás kérdéseket, de Oroszország erre nem volt hajlandó.

A munkáspárt vezetői teljes mértékben tagadták, hogy Finnország reakciós uralkodó köreinek területfoglaló szándékai lettek volna és a dolgot úgy állították be, mintha a finneknek nem lettek volna semmiféle agressziós tervei Oroszországgal szemben és nem gondoltak volna a Szovjetunió megtámadására.

A munkáspárti vezetők nagyon jól tudták, hogy nem a Szovjetunió tagadta meg a tárgyalások folytatását Finnországgal, hanem a finn uralkodó klikk, amely a háború kirobbantásának útjára lépett. Sőt, a munkáspárti vezetők mindent elkövettek arra, hogy eltitkolják az angol proletariátus előtt a valódi háborús bűnösöket, eltitkolják a dolgozó tömegek előtt a finn háborús klikknek a szovjet-finn háború előtti provokációs cselekedeteit, amelyek addig terjedtek, hogy tüzérséggel lőtték Leningrád közelében a szovjet csapatokat. A munkáspárti vezetők azt a szovjetellenes rágalmaszó koholmányt terjesztették, mintha a Szovjetuniónak agresszív céljai lettek volna Finnországgal szemben. A Szovjetuniónak imperialista állammá való átalakulásáról szóló ellenforradalmi, trockista "elmélet" terjesztőinek utálatos és hamis szerepét vállalták. A tényeket meghamisítva a labouristák azt az átlátszó rágalmat dobták be a köztudatba, hogy a Szovjetunió szovjet köztársasággá akarja átalakítani és anektálni akarja Finnországot.

Az a tény, hogy a labouristák a Szovjetunió állítólagos agresszivitásáról szóló rágalmakat terjesztették, nem jelent mást.

mint az angol, francia, amerikai imperialisták háborujának ideológiai előkészítését a Szovjetunió ellen.

Abban a nyilatkozatban, amelyet a munkáspárt Nemzeti Tanácsa 1939 december 8-án kibocsátott, a munkáspárti vezetők kirohanást rendeztek a Szovjetuniónak saját biztonságával kapcsolatos jogos és igazságos cselekményei ellen és azokat agresszióknak állították be, amelynek célja Finnország elfoglalása. Ugyanakkor ebben a nyilatkozatban az egekig magasztalták a finn uralkodó körök imperialista tevékenységét.

A munkáspárti vezetők dicsőítették a finn áldemokráciát, a Mannerheim-féle Finnországot és magát Mannerheimet, az 1918.évi finnországi munkásforradalom hőhírjét és elnyomóját.

A munkáspárti vezetők, az angol burzsoázia megvesztegetett lakájai, nemcsak hogy kielégítették gazdáik kívánságát a Szovjetunió igazságos eljárásának elítélésével, hanem elsők voltak azok között, akik azonnali segélynyújtást követeltek Finnország számára. A munkáspárt nemzeti tanácsa felhívta "a világ összes országait" közös intézkedések fogantatására a finneknek nyújtandó anyagi segítség érdekében. A "Daily Herald" 1939 december 3.-i vezércikke lelkesedéssel üdvözölte a nemzeti tanácsnak ezt a nyilatkozatát s szintén a finneknek nyújtandó segélyek mellett szállt síkra. A munkáspárt vezetőinek december 10-én Bristolban tartott konferenciáján Attlee a részéről megszokott szovjetellenes rágalommal lépett fel, amikor védelmébe vette Finnország uralkodó klikkjét és azokat az imperialista célokat, amelyeket ebben a háboruban Finnország kormánya követett. Azon a napon, amikor a Népszövetség Anglia és Franciaország nyomására engedelmesen a Szovjetunió ellen szavazott s "kizárta" a Népszövetségből, összeült az angol-francia szakszervezeti bizottság, elkiadta az utasítást az alsóbb szakszervezeti szerveknek, hogy álljanak ki "Finnország védelmében". 1940 január 11-12-én zajlott le Párisban az amsterdami internacionale vezetőségének ülése, Jouhaux és Citrine elnöksége alatt. A vezetőség határozatot fogadott el a Finnország iránti "szimpátiáról és szolidaritásról" s elhívással fordult az összes szervezetekhez, hogy az összes rendelkezésükre álló eszközökkel, a lehető leggyorsabban nyújtsanak hathatós segítséget a

finneknek. A felhívás rámutatott arra, hogy a szakszervezetnek nemcsak maximális pénzügyi és másféle segítséget kell nyújtaniuk a lehető legrövidebb időn belül, hanem oda kell hatniuk kormányaiknál, hogy azok teljes egészében teljesítsék a finnek iránt vállalt kötelezettségüket.

Az imperializmus lakájai szokatlan sietséggel alakították meg a "finn bizottságokat", "finn alapokat", röplapokat és brosurákat adtak ki a finnek védelmében. A munkáspárti és szakszervezeti vezetők az iparmágnások, a fináncióke és az egyház képviselőivel együtt résztvettek egy külön szervezetben, amely pénzt gyűjtött a "finn alap" számára. "Ennek a szervezetnek az elnöke, - írta a "Times", - lord Plymouth, a spanyolországi "benemavatózó" politika hírhedt képviselője. A tagok között ott találjuk a Canterbury-i érseket, lord Buchant, Sir George MacDonald tábornokot és a munkáspárti lord Snellit. A "finn alap"-ban ott találjuk az egyházi vezetőket, lord Perry bankigazgatót, a Ford motorrésztársaság elnökét, lord Wardingtont, Sir R.Malcolm Stewartot / a legnagyobb cementrésztársaság elnökét/ stb... A kiegészítő bizottság tagjai Sir Reid, Sir Norman Vernon valamint Mrs. Ayrton Gould, a munkáspárt képviselője és W.Holmes, a szakszervezetek kongresszusának elnöke." ⁴⁰

Hogy meggyorsítsák a finneknek való segélynyújtást, az angol Trade-Unionok főtitkára W.Citrine, a munkáspárt végrehajtóbizottságának utasítására, az angol "munkásmozgalomból" delegációt szervezett Finnországba. Ennek a delegációnak a vezetője saját maga volt. "Az angol imperializmusnak, - írta a "Labour Monthly" folyóirat, - segítséget nyújtanak az angol labouristák /Citrine, Bevin, Attlee, G.Morrison, Greenwood stb. személyében, -N.K./ Az angol munkáspárti vezetők válllvetve működnek a "bolsevizmus elleni harc" olasz légionáriusaival ... a Szovjetunió szocializmusa ellen." ⁴¹ A delegációnak egyik főfeladata az volt, hogy a skandináv országoktól egy olyan nyilatkozatot szerezzenek, mely szerint azok a Finnországnak nyújtandó "segély" jelszavával részt fognak venni a háboruban az angol-francia imperialista blokk ol-

⁴⁰ "Times" 1940 január 20

⁴¹ "Labour Monthly" 22.k. 1940.111.1.

Alán. A W.Citrineből, Noel Bakerből és Dawndyból álló delegáció 8 nap alatt beutasta Finnország déli területeinek nagy részét. Rádióbeszédekben Citrine segítséget ígért a finneknek, élesztette "harci szellemüket" s felhívta őket, hogy a végletekig harcoljanak a Szovjetunió ellen s minden eszközzel ijesztgette Finnország népét az állítólagos szovjet veszéllyel.

1940 február 3-án Finnországban mondott rádióbeszédében Citrine biztosította Finnország vezető köreit arról, hogy egyre növekvő segélyt fognak kapni Angliából. "Már sok történt. - mondotta Citrine, - de biztosította az egész finn népet arról, hogy a segély" folytatódni fog." ⁴²

Finnországból az angol delegáció Stockholmba és Koppenhágába utazott, ahol kormányuk megbízásából Citrine, Baker és Dawnay megdolgoztak a skandináv szociáldemokratákat s meggyőzték őket annak szükségességéről, hogy a skandináv országoknak be kell avatkozniuk a finn uralkodó klikk oldalán.

Meg kell jegyeznünk, hogy a munkáspárt képviselőinek finnországi utazását nem csupán a párt végrehajtó bizottsága rendeletére, hanem az angol konzervatív kormány rendeletére hajtották végre. Chamberlain kormánya a fegyverekkel és lőszerekkel együtt a munkáspárt képviselőit is elküldte Finnországba. Mannerheim számára a citrinek és bakerek az angol kormány közvetlen követének számítottak. Ezek a "munkáspárt" hazug tekintélyével fedezték Anglia, az Egyesült Államok és Franciaország irányító köreinek imperialista terveit.

Amikor Finnországból Londonba visszaérkezett, Citrine D. Barker újságíróval való beszélgetésében lelkesen emlékezett meg a finnek haditetteiről a Szovjetunió ellen s kifejezte azt a reményt, hogy az Anglia által Finnországnak nyújtott segély lehetlenné teszi a Szovjetunió számára a döntő sikert: "Ha a finnek megkapják azt a segítséget, amire szükségük van, akkor nem vagyok hajlandó orosz győzelmet jósolni." ⁴³

A munkáspárt vezetői Attlee, Bevin, G.Morrison és mások teljes erővel támogatták Chamberlain konzervatív kormányának politikáját a Szovjetunióval kapcsolatban a szovjet-finn háború idején.

⁴² "Daily Herald". 1940 február 3.

⁴³ U.o. február 9

[Azonnali segítségnyújtást követeltek a finnek számára és nyíltan kijelentették, hogy ebben az ügyben szolidárisak a kormánnyal.

"Meg kell mondanom, - jelentette ki Citrine, - hogy akkor, amikor Finnországban voltam, büszke voltam arra, hogy saját kormányom /!/ nyújt segítséget ennek az országnak." ⁴⁴ Citrine a munkáspárt negében beismerte, hogy az angol kormány imperialista politikája, amely a szovjet-finn háború idején a Szovjetunió elleni fegyveres intervenció megszervezését tűzte ki céljául, teljes mértékig megfelel a munkáspárt törekvéseinek.

Február 9-én a munkáspárt Nemzeti Végrehajtó Bizottsága a párt nevében egy politikai deklarációt bocsájtott ki, amelyet a "Daily Herald" "A munkáspártiak, a háború és a béke" cím alatt közölt. Ebben az okmányban a munkáspárt Végrehajtó Bizottsága a pártvezetőség hivatalos véleményét fejezte ki a Szovjetunióhoz való viszonyt illetően a szovjet-finn háborúval kapcsolatban. A labouristák Nemzeti Végrehajtó Bizottsága védelmébe vette Finnország uralkodó klikkjét, amely a Szovjetunió elleni háborút kirobbantotta és a Szovjetuniót Finnország elleni nem provokált támadással vádolta.

Finnország uralkodó klikkjének védelmében Harold Lasky a tőle megszokott hamisító szerepet vállalva meg akarta zavarni a közvéleményt azokkal a valódi okokkal kapcsolatban, amelyek a szovjet-finn háborúhoz vezettek. Finnország megsegítését követelte a parlamenti ellenzék vezére Attlee, Anglia jelenlegi miniszterelnöke is. A munkáspártiak szovjetellenes kitalálásait és szégyenteljes rágalmaikat felkapta az angol konzervatív sajtó is és az angol burzsoázia, amely különös megelégedéssel vette tudomásul a munkáspárt "tiszteletreméltó szerepét" a "közös ügyben" - a Szovjetunió ellen szervezendő fegyveres intervenció előkészítésében.

A munkáspárt sajtóján keresztül készakarva meghamisította a szovjet-finn front valódi helyzetét és állandóan a finn hadsereg állítólagos győzelmeiről beszélt. A munkáspárti újságok ötvenszeresére nagyították a Vörös Hadsereg veszteségeit és ennek megfelelően kisebbitették a finn veszteségeket. A munkáspárti vezetők különféle fantasztikus híreket terjesztettek a szovjet

rendszer és a Vörös Hadsereg gyengeségéről, az egész világ imperialistáit határozottabb cselekedetekre buzdítva ezzel a Szovjetunió ellen.

A munkáspárt vezetői lelkesedéssel támogatták az angol kormány intézkedéseit a Finnországba küldendő "önkéntes" csapatok szervezésével kapcsolatban. "Az angol önkéntesek toborzása Finnország számára, - írta lelkesen a "Daily Herald", - az angol kormány teljes és nyílt helyeslésével találkozott".⁴⁵

Február 14-én a munkáspárt nemzeti tanácsa meghallgatta Citrine, Baker és Dawnay beszámolóját finnországi utazásukról, majd elfogadott egy felhívást az angol néphez, amely "finn segítőalap" megteremtését követelte s egy nagy segítségnyújtó kampány kezdetét jelentette. A tanács hangsúlyozta kiáltványában, hogy Finnország "védelmére" feltétlenül szükséges hadianyaggal, s különösen nehézfegyverekkel és repülőgépekkel való ellátása.

Február második felében a "Daily Herald" idézeteket közölt abból a Finnországról szóló rágalmozó és szovjetellenes brosurából, amelyet a munkáspárt Végrehajtó Bizottsága 1939 decemberében adott ki. Ebben a brosurában a Végrehajtó Bizottság mindenképpen helytelenítette a Szovjetunió külpolitikáját, amely nem azon az uton haladt, amelyre Anglia imperialistái kívánták terelni. A munkáspárti vezetők, akik a Szovjetuniót be akarták feketíteni, eltitkolták a világ közvéleménye előtt hogy az angol-francia vezetőkörök politikája, "amely a kollektív biztonságról, a német agresszióval szembeni ellenállásról való lemondásban, a hitlerista Németország agresszív törekvéseinek elnézésében jutott kifejezésre, - eredményezte a második világháborút."⁴⁶

Az alávaló szovjetellenes kampányban a munkáspártiak még saját imperialista gazdáikat is felülmúlták.

Február 21-én Attlee Párisba repült, hogy a francia szocialisták vezérével, Leon Blummal találkozzék. Vele volt Dalton, Baker, Mrs. Ayrton Gould, William Gillies a munkáspárt külpolitikai osztályának titkára. Ezután valamennyien a második internacionale Végrehajtó Bizottságának februári ülésére utaztak. A II.Interna-

⁴⁵ "Daily Herald" február 14

⁴⁶ Történelemhamisítók. Anonymus 19-20.1.

cionale ülése február 23-25-én zajlott le Bruxellesben. Résztvettek ezen Blum, Paul Faure, Grumbach, Rukejrol, Jironski a francia szocialista párt részéről; Gould, Dalton, Gillies és Baker az angol munkáspárt részéről; Budet, Delattre, Huysmans, Rollin de Block a belga munkáspárt részéről valamint Hollandia, Dánia, Norvégia, Svédország, Finnország, Németország, Ausztria, Spanyolország, az Egyesült Államok, Palesztina, Svájc és más országok szociáldemokrata pártjainak képviselői. A konferencia kifejezte azt a készségét, hogy minden erejével hajlandó a finn imperialistákat segíteni és energikus eszközökkel elérni azt, hogy kormányaik is megsegítsék a finneket.

Ugyanekkor Citrine és Jouhaux elnöklete alatt ülést tartott az angol-francia szakszervezeti bizottság is /február 23,24/. Finnországi utazásáról beszámolva, Citrine erősen hangsúlyozta hogy sürgős szükség van a finnek hathatós és aktív megsegítésére. Ez a követelés kifejezésre jutott a bizottság által elfogadott határozatban.

Azok a megsemmisítő csapások, amelyeket a Vörös Hadsereg mért Finnországra, lázas tevékenységre indították a munkáspárt vezetését.

A munkáspártiakat nem elégítette ki az a segítség, amelyet Anglia, Franciaország, az Egyesült Államok és más országok kormányai nyújtottak Finnországnak. ⁴⁷ Február 29-én a munkáspárt nemzeti bizottsága egy külön felhívást bocsájtott ki, amely gyors és hathatós segítséget követelt a finnek számára. A felhívás végén ott állott, hogy a felajánlásokat W.Citrinenek /a munkáspárt Nemzeti Tanácsa, Transport House ⁴⁸ London/ küldjék.

⁴⁷ Mint a "Daily Herald" jelentette február 22-én, Anglia 144 repülőgépet, ebből 24 bombavetőt és 120 felderítő gépet küld /44-50 gép már megérkezett Finnországba/, elküldött 150 tankelhárító löveget, 10.000 darab tankelhárító aknát, 50.000 kézigráját, 100 géppuskát, 24 légelhárító löveget, 30 táborig löveget és 10 darab 30 hüvelykes mozsarat. Ezek a szállítmányok, hangsúlyozta a "Daily Herald" csupán az első hozzájárulások.

⁴⁸ A munkáspárt Végrehajtó Bizottságának címe.

A Transport House március 1-i levelében azt ajánlja, hogy a gyárakban és üzemekben szervezzenek bizottságokat a finneknek nyújtandó segítség céljából.

Amellett, hogy a munkáspártiak veszett szovjetellenes kampányt folytattak s hozzájárultak az angol, amerikai, francia imperialistáknak a Szovjetunió elleni háború kirobbantását célzó terveihez, nyomást is gyakoroltak a francia szocialista pártra és a Confédération Générale de Travailra abból a célból, hogy szélesebb alapokra helyezték a Mannerheim Finnországa csődbejuttott uralkodó körének nyújtandó segítséget.

A francia C.G.T. reakciós vezetősége finn segélybizottságot létesített, amelynek a munkásosztály olyan árulói lettek tagjai, mint Pierre Vigne, Desmoulins, F. Deval stb. A C.G.T. adminisztratív bizottságának ülésén, amint azt a "Populaire" jelentette 1940 február 16-án, határozatot hoztak, amelyben ez állt: "A C.G.T. adminisztratív bizottsága támogatva az angol szakszervezetek által elfoglalt álláspontot, arra kéri a francia kormányt, hogy folytassa a segélynyújtást a adjon ennek olyan formát, ami jobban megfelel a finn nép szükségleteinek." ⁴⁹

Az Egyesült Államokban létrehozták a Hoover-alap nemzeti bizottságának finn segélybizottságát, amelynek az A.F.L. és a C.I.O. képviselői: Mathiew Wall, David Dubinski, William Green, Sidney Hillman lettek tagjai.

A második internacionale áruló "szocialistáinak" és a szakszervezetek reakciós vezetőinek kampánya azonban, amely Anglia, Franciaország, az Egyesült Államok és Németország kormányaival együtt egységes frontot akart kialakítani a Szovjetunió ellen, sikertelen maradt. A Szovjetunió ereje és hatalma, a Vörös Hadsereg finnországi győzelmei meggyőzték ezt a kampányt.

Meg kell jegyeznünk, hogy a világ dolgozó tömegei visszatartották a háborús uszítók szovjetellenes politikáját. Nem véletlenül állapította meg a kapitalista sajtó nagy szomorúsággal, hogy a munkások "gyengén reagálnak" a szovjetellenes kampányra, gyengén reagálnak abban az értelemben, hogy nem hallgatnak a kapitalista és "szocialista" háborús uszítók szovjetellenes felhi-

⁴⁹ "Populaire". 1940, február 16

vásaira.

Anglia munkásainak haladó rétegei szolidaritásukat és helyeslésüket nyilvánították a Szovjetunió politikájával kapcsolatban. Az egész országban gyűlések és tüntetések hulláma kezdődött, amelyeken sok tízezer ember vett részt. A Regent parkban /London/, a Finsbury parkban /Észak-London/ tartott gyűléseken határozatokat hoztak a Szovjetunió, valamint finnországi politikája és eljárása támogatására. A december 10-én, a londoni Hyde-parkban tartott nétezeres gyűlés a finneket támogató reakció tervei elleni harc jelszavával folyt le. A határozat, amelyet ezen a gyűlésen hoztak így szól: "A gyűlés résztvevői teljes és megingathatatlan bizalmukat fejezik ki a Szovjetunió iránt, amely a békét védi és minden elnyomott nép védelmezője. A Szovjetunió eljárása Finnországban a finn nép felszabadítására irányul és tönkreteszi az imperialistáknak arra irányuló terveit, hogy Finnországot támaszpontként használják fel a szocializmus országa elleni harcban."

A dolgozók hasonló gyűléseket rendeztek Bristolban, Gateshead-ban, Birkenhead-ben, Middlesbrough-ban, Lancaster-ben és más városokban.

A mozdonyvezetők és fűtők szövetségének cardiffi szervezete azt követelte, hogy a munkáspárt vezetői szakítsák meg az együttműködést az angol kormánnyal. A gépgyári munkások egyesült szövetségének Hgware-i /London/ szakosztálya, ennek a szövetségnek az egyik legnagyobb szervezete, egyhangulag elfogadta azt a javaslatot, amely helyeselte a Szovjetunió határai biztonságára irányuló cselekedeteit. A Szovjetunió, mondta a határozat, megakadályozza a világkapitalizmusnak azokat a terveit, amelyek Finnországot támaszpontként akarják felhasználni a Szovjetunió elleni támadásra. "Mi, - mondotta tovább a határozat, - kijelentjük határozott készségünket arra, hogy megakadályozzuk a fegyverek szállítását Mannerheimnek, a finn munkások hóhéranak." ⁵⁰

A fafeldolgozó munkások szövetségének londoni végrehajtó bizottsága határozatot hozott, amelyben rámutatott arra, hogy a Szovjetunió cselekedetei a szocialista állam biztonságának védelmére

⁵⁰ "Daily Worker" 1939 december 12.

irányulnak. A műszaki tisztviselők glasgowi egyesült szövetsége és a tisztviselők cardiffi szövetsége helyeselte a Szovjetunió politikáját.

Ehhez a mozgalomhoz, amely szolidaritást vállalt a Szovjetunió cselekedeteivel, a munkásmozgalom egyes kiváló tényezői is csatlakoztak. Így pld. a szakszervezet sheffieldi tanácsának elnöke, Charles Darnell kijelentette: "A szerencsétlen finn népet eszközökben nem válagatós kormánya vak fegyverként használta fel. Ez a kormány megengedte más, szovjetellenes intrikákat folytató nagyobb államoknak, hogy kihasználják." A West-Newcastle-i munkáspárti szervezet titkára, Dick december 12-én kijelentette: "A hazugságok és ferditések ködfüggőnye ellenére, amelyet a kapitalista sajtó terjeszt, a munkáspárt tagjainak tömege, szemben vezetőivel, a finnországi eseményeket osztálykérdésnek fogja tekinteni."

A Szovjetunió politikájának támogatásáról és védelméről tanuskodnak az újságolvasók nagyszáma levelei Angliában. Így pld. Elisabeth Hail /Chestershire-ből/ levelében, amelyet a "News Chronicle" közölt, ezt írta: "Az angol cégek repülőgépeket küldenek Finnország megsegítésére. Ebben senki sem kételkedik. De nem ismerünk olyan esetet, hogy angol cégek repülőgépeket küldtek volna a köztá sasági Spanyolország megsegítésére." ⁵¹

A Szovjetunió ellen irányuló politikát elítélték a haladó angol politikusok, tudósok és írók is. Mint a "Daily Worker" közölte, Pritt független alsóházi képviselő, a Trade Unionok és a munkáspárti szervezetek küldötti konferenciáján, amelyet Észak Strafforshire munkáspárti szervezete hívott össze, felhívta a delegátusokat, hogy vessenek véget azoknak a kísérleteknek, amelyek a jelenlegi háborút a Szovjetunió ellen irányuló háborúvá akarják változtatni. Az akkori Finnország történetének részletes elemzésével kimutatta, hogy milyen szoros pénzügyi kapcsolatokban áll Angliával és milyen makacs szovjetellenes álláspontot foglal el, és kijelentette: "Ez az álláspont mutatkozik meg az angol kormány azon terveiben, amelyek általános háboru kirob-

⁵¹ "News Chronicle" 1939 december 12.

bantására irányulnak a Szovjetunió ellen." 52

Az angliai vasutasok nemzeti szakszervezetének végrehajtó bizottsága állást foglalt a Trade Unionok általános tanácsa Manchester-alapjába való befizetések ellen és ugyancsak elítélte a munkáspárt végrehajtó bizottságának azt a döntését, amely munkáspárti delegációt küldött Finnországba.

Az angol kulturális élet tekintélyes képviselőinek egy csoportja aláírt egy nyilatkozatot, amely felhívta az angol népet arra, hogy tartsák vissza az angol kormányt a Szovjetunió elleni támadástól. A nyilatkozatot aláírta Sir Richard Ackland, Halda - ne professzor, a Canterbury-i dékán, Johnson, Sir Peter Chalmers Mitchell, lord Listowell, George Bernard Shaw, a Webb házaspár és mások.

A liverpooli munkáspárti federáció egyetemi gyűlésén elfogadtak egy határozatot, amely helyeselte a Szovjetunió politikáját. A konferencia ebben a határozatban elítélte a munkáspárti vezetőket a finneknek támogató politikájuk miatt és felhívta a munkáspárti szervezeteket, hogy tanúsítsanak ellenállást a finneknek nyújtandó mindenfajta segítséggel szemben.

A "Daily Worker" számos levelet közölt olvasóitól, melyekben azok meleg szimpatiajukat fejezték ki a Vörös Hadsereg iránt, amely a finn reakció ellen küzd és felleptek az ellen a munkáspárti vezetők által folytatott politika ellen, amely elárulja a munkásosztály érdekeit. "Ugy látszik, a munkáspárt vezetői megfeledeztek arról a szerepről, melyet a Szovjetunió játszott az utóbbi évek folyamán a világ békéjének megerősítése terén. A finnországi helyzet a nemzetközi tőke kezemunkája. A történelem meg fogja mutatni, hogy a Szovjetuniónak igaza volt." 53

A munkáspárt vezetősége által vezetett szovjetellenes politika ellenzékének jelentős növekedéséről tanuskodott a február első felében Sheffield-ben /az angol hadiipar központjában/ tartott kerületi pártkonferencia. A konferencián a munkáspárti vezetők egyik legismertebbje, Herbert Morrison is beszélt a finn imperialisták támogatása mellett emelve szót, egekig magasztalta

52 "Daily Worker" 1940 január 6

53 "Daily Worker" 1940 január 8

Mannerheimet. Morrison beszédét a konferencia delegátusainak el-
lenséges hangú közbeszólásai zavarták meg többször is. A vitában
résztvevő delegátusok ulayomó többsége /11 a 13 közül/ a munkás
párt végrehajtó bizottságának politikája ellen szólalt fel.

A szakszervezeti és munkáspárti szervezetek delegátusai, a-
kik Cardiff-ben /Dél-Wales/ konferenciára gyűltek össze, határo-
zatban követelték, hogy a munkáspárt végrehajtó bizottsága száll
jon szembe a Mannerheimnek nyújtandó segéllyel.

Február 24-én ült össze Newcastle-ben a "Mai Oroszország"
társaság tagjainak konferenciája. Kb. 250 delegátus jelent meg,
akik 49 munkásszervezetet képviseltek. A konferencia olyan hatá-
rozatot fogadott el, amely helyeselte a Szovjetunió politikáját
és felhívta a társaság összes tagjait, hogy szálljanak szembe a
háborus uszítókkal, akik a finneknek nyújtandó segítséget igye-
keznek megszervezni.

A február 24-én S. York-ban /Durham grófság/ összeült munkás-
párti kerületi konferencián ugyancsak olyan határozatot hoztak,
amely elítélte az angol burzsoázia és a munkáspárti vezetők szov-
jetellenes kampányát. A delegátusok élesen kritizálták a "Daily
Herald" által képviselt álláspontot, mely ujság támogatta az
angliai szovjetellenes kampányt.

Anglia egyik legnagyobb ipari központjában, Manchesterben
február 25-én négy gyűlés zajlott le. Ezek egyhangulag olyan ha-
tározatokat fogadtak el, amelyek Anglia dolgozóit a finneknek
nyújtandó segítségnyújtás elleni harcra hívták fel.

Az a konferencia, amelyet a "Labour Monthly" folyóirat szer-
kesztősége február 25-én Holborn-ban /London/ hívott össze, a
amelyen 865 olyan delegátus vett részt, akik 17 szakszervezeti
tanácsot, 6 gyári bizottságot, 107 szakszervezeti szervet, 7 he-
lyi munkáspárti szervezetet, 27 szövetkezetet és a "baloldali
könyv klubjának" 25 szervezetét, valamint a szövetkezeti párt 76
szervezetét stb. képviselték, határozatában felhívta a dolgozó-
kat, hogy tanusítsanak éberséget Anglia és Franciaország szovjet-
ellenes terveivel kapcsolatban. A juta- és lenipari munkások szak-
szervezetének városi és kerületi tanácsa Dandy-ben /Skócia juta-
iparának központja/ március 6-án elfogadott határozatában élesen

elitélte a "Daily Herald" álláspontját, amely a finneket támogatta és résztvett a Szovjetunió elleni kampányban. A határozat azt követelte a Trade Unionok főtanácsától és a munkáspárt végrehajtó bizottságától, hogy azonnal szakítsák meg az angol kormánnyal való együttműködés politikáját.

A munkásosztálynak az a tömegmozgalma, amely a Szovjetunió igazságos finnországi harcát támogatta az imperializmus és a reakció erői ellen, nemcsak Angliára terjedt ki, hanem más európai országokra, sőt az Egyesült Államokra is. Így pld. a vasutasok 15 szakszervezetének hivatalos lapja a "Labour" /USA/, abban a vezércikkben, amely a Finnországnak nyújtandó segélykampánnyal foglalkozott, feltette a kérdést: "S mi a helyzet saját országunk éhezőivel?" Az ujság megjegyezte: "Sokan azok közül, akik ma a "Finnország megsegítése" mellett állnak ki, éveken keresztül azt követelték, hogy Uncle Sam hozza egyensúlyba államháztartását és ne törődjék azokkal a következményekkel, amivel ez a munkanélküliek számára jár." ⁵⁴ Azzal a kampánnyal foglalkozva, amely az Egyesült Államokban Hoover vezetése alatt Finnország támogatása érdekében folyt, az ujság azt írta: "A felső tízezer vezetői ezzel az ügygel kapcsolatban különös aktivitást fejtenek ki, sőt azt is javasolták, hogy hatalmas összegeket utaljunk ki állami pénzből. De mi a helyzet saját országunk éhezőivel?" ⁵⁵

Az angol és az amerikai nép széles tömegei nem vettek részt a finnek megsegítésére irányuló pénzgyűjtésben.

Amint a "Daily Worker" közölte, a finn segélyalapba befolyt összeg "Angliában és külföldön mindössze 31.920 font sterlingre rugott." ⁵⁶ Ennek az összegnek a nagyrészt a nagykapitalisták szolgáltatták. Az adományozók listáján ott találjuk a faáruiparosok szövetségét /azok a cégek, amelyek a finn fát vásárolták/, a Wickers Limitedet és testvérvállalatait /nikkelvásárló/, a Lazare testvéreket és a Bayrin-testvéreket /tőzséreket/, valamint Harris Lebust /finn fát feldolgozó butorgyáros/. Ebből a felsorolásból nyilvánvaló, hogy kik segítették Finnországot.

⁵⁴ "Labour" 1940 január 4

⁵⁵ U.o.

⁵⁶ "Daily Worker" 1940 január 13

Ugyancsak sikertelenül végződött a pénzgyűjtési kampány az Egyesült Államok legnagyobb vállalataiban is. 1940 január közepén a "Chrysler" detroiti autógyár széles pénzgyűjtési kampányt folytatott a finnek megsegítésére. A vállalat összes üzemeiben több száz urnát helyeztek el a pénzösszegyűjtésére. Amikor kinyitották az urnákat, kiderült, hogy azok csavarokkal, fémhulladékkal és üres gyufás dobozokkal voltak tele. A Playmerry és Jefferson gyárakban a munkások az urnákra horogkeresztet rajzoltak és ráírták: "A jótékonyság otthon kezdődik, mi a helyzet Amerikában?" Amikor Hoover Detroidba érkezett egy gyűlésre, hogy a "finn nép érdekében" beszéljen, a detroiti asszonyok sora fogadta, akik a következő feliratu táblákat vitték: "Egy fillért sem adunk Mannerheim hóhérnak! Hoover-telepeket /így nevezték a hajléktalan munkanélküliek telepeit az Egyesült Államokban.-N.K./ adtatok nekünk s most a háborút és Mannerheimot akarjátok nekünk adni."

Anglia, Franciaország, Finnország és más országok kommunista pártjai a Mannerheim-nek nyújtandó segélynyújtás ellen és a Szovjetunió védelmében léptek fel.

Anglia Kommunista Pártja "El a kezekkel a Szovjetuniótól!" jelszóval indított kampányt.

Február második felében a "Daily Worker" közölte az Angol Kommunista Párt Politikai Bizottsága közleményének teljes szövegét. Ez így szólt: "Anglia népét a Szovjetunió elleni háború szélre sodorták. A háborús bujtógatók még azt sem tartják szükségesnek, hogy eltitkolják szándékukat, csak azon vitatkoznak egymás között, hogy mikor és hogyan témadjanak. Az angol hadihajókat Murmanszk-tól, a régebbi angol intervenció színhelyétől nem messze, a sarki vizeken vonják össze. Weygand tábornok parancsnoksága alatt nagy sereget vontak össze a Közel-Keleten és azt a Szovjetunió déli területei ellen akarják felhasználni. Majdnem az összes ujságok azzal dicsekednek, hogy a légi flotta kész Baku, a nagy szovjet kőolajközpont bombázására." ⁵⁷ Nagy Británia Kommunista Pártja Politikai Bizottságának közleménye felhívással végződött a munkásosztályhoz, hogy akadályozzák meg a hadianyag-

⁵⁷ "Daily Worker" 1940 február 26.

gok elszállítását Finnországba, akadályozzák meg, hogy a kormány az országot háboruba vihesse a Szovjetunió ellen.

Ez a kampány arról tanuskodott, hogy Anglia, az Egyesült Államok és más országok széles dolgozó tömegei határozottan felléptek ezen országok vezető köreinek imperialista terveivel szemben, amelyek fegyveres intervenciót akartak megszervezni a Szovjetunió ellen.

Az angol, francia, amerikai imperialisták agresszív tervei halomra dőltek, mert a szovjet seregek által tönkrevert Finnország kénytelen volt kapitulálni Anglia, az Egyesült Államok és Franciaország, valamint ezek szocialista és szakszervezeti lakájainak, akik ezt meg akarták akadályozni, minden erőfeszítése ellenére.⁵⁸

1940 március 12-én aláírták a szovjet-finn békeszerződést. V.M. Molotov a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának 1940 március 29-én tartott ülésén, kijelentette: "A Szovjetunió, amely megverte a finn hadsereget s amelynek teljes lehetősége volt egész Finnország elfoglalására, nem tette ezt meg, és nem követel semmiféle jóvátételt hadikiadásai megtérítésére, amit bármely más állam megtett volna, hanem követeléseit a minimumra korlátozta...." "Semmiféle más célt nem tűztünk ki magunk elé, mint Leningrád, Murmanszk és a murmanszki vasutvonal biztonságának védelmét a békeszerződésben." ⁵⁹

⁵⁸ Az angol-amerikai tőke megvesztegetett szolgája, Franciaország szocialista pártjának vezetője, Leon Blum, nyíltan felhívta Anglia és Franciaország kormányát a Szovjetunió elleni fegyveres intervencióra, sőt mi több, Blum Svédország és Norvégia kormányait veszélyes komplikációkkal ijesztgette a Szovjetunió és Finnország közötti béke megkötése esetében és felhívta őket arra, hogy engedjék át Anglia és Franciaország seregeit Finnországba. Blum provokátor módjára így írt a "Populaire"-ben: "Ha a Szovjetunió előbb vagy utóbb békekötésre kényszeríti Finnországot, akkor a skandináv országok, és elsősorban Svédország előtt ismét felmerül a béke és a háboru kérdése."

⁵⁹ A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának VI. ülésének VI. ülésnapja. 1940 március 29-április 4. Gyorsírási jegyzet. 37-38. l.

A Szovjetunió és Finnország közötti békeszerződés megkötése tönkretette az imperialista államok és segítőik terveit, amilyenek Angliában a munkáspárt vezetői voltak, akik az egész kapitalista világ háboruját akarták kirobbantani a Szovjetunió ellen. Természetes, hogy a munkáspárti gonosztevők a szovjet-finn békeszerződés megkötését veszett üvöltéssel és rosszindulatu szovjetellenes rágalmakkal kísérték. A munkáspárti sajtó az olvasóit "elviselhetetlenül nehéz békefeltételekről" szóló kitalálásokkal ijesztgette:

A munkáspárti vezetőknek és sajtójuknak azonban nem sikerült eltitkolniuk az igazságot az angol nép előtt. Az angol munkássztyály valóban meggyőződött arról, hogy a Szovjetunióknak nem voltak hódító céljai, hanem csak saját biztonságának, Leningrád és a murmanszki vasutvonal biztonságának, a Szovjetunió észak-nyugati határai biztonságának megvédésére törekedett. A békeszerződés tartalma világosan tanuskodott a Szovjetunióknak Finnországgal szembeni változatlan politikájáról, arról a politikáról, amely mint azt Sztálin elvtárs hangsúlyozta, mindig abból a törekvésből indult ki, hogy "felszámolja azt a bizalmatlanságot, amely oroszok és finnek között fennállt" és a szovjet-finn viszonyt a barátság és a felek teljes egyenlősége alapjára helyezte.⁶⁰

A szovjet-finn békeszerződés aláírása után a Szovjetunió védelmi lehetőségei a hitleri támadás ellen Eszakon és Leningrád körzetében komolyan megjavultak.

Az angol-amerikai és francia imperialisták, valamint szocialista és szakszervezeti lakájaik minden terve és erőfeszítése ellenére a Szovjetunió megteremtette a "keleti" frontot, amely később döntő szerepet játszott a hitleri Németország elleni harcban, ennek leverésében, a második világháboru tartamának megrövidítésében és ~~abban~~, hogy a Szovjetunió, Anglia, Franciaország és az Egyesült Államok népei, valamint Franciaország területe megszabadultak a német fasizmus által való leigázás veszélyétől.[†]

⁶⁰ Lásd. Sztálin elvtárs beszédét, amelyet 1948 április 7-én mondott a finn kormánydelegáció tiszteletére. "Bolsevik" 1948.7.sz.1-2.1.

[†] Megjelent a Voproszi Isztorii 1950.évi 3.számában.

K. Bazilevics: Kísérlet a Szovjetunió története feudális korszakának periodizálására.

Azok a nehézségek, amelyek a Szovjetunió története feudális korszakának periodizálásánál felmerülnek, teljesen érthetőek. A periodizációnak a történeti folyamat olyan tagolását kell adnia, amely teljességgel megfelel a marxista koncepciónak, meghatározza mindegyik korszak legjellegzetesebb sajátosságait, megmutatja a kapcsolatot a történeti folyamat különböző jelenségei között. A periodizációnak a hatalmas történeti anyagot a feudális társadalom fejlődésének fő vonalai körül kell csoportosítania.

Csak az a periodizáció tarthat számot tudományos értékre, amely a társadalmi fejlődés törvényeiből indul ki, amely a történelmi materializmus módszerén alapul. Bár a feudális korszak periodizációja csak egy termelőmódot, a feudális termelőmódot fogja át, nem szabad megfeledkezni arról, hogy "a termelés egyik sajátossága, hogy, sohasem reked meg hosszú időre egy ponton, hanem mindig változó és fejlődő állapotban van, s a termelési mód-
ban beállt változások elkerülhetetlenül maguk után vonják az egész társadalmi rendnek, társadalmi eszméknek, politikai nézeteknek, politikai intézményeknek megváltozását, előidézik az egész társadalmi és politikai berendezésnek átépítését." ¹ Ennek következtében a történeti folyamat periodizációját azokkal a változásokkal kapcsolatban kell megállapítani, amelyek a szóbanforgó időszakban a termelés állapotában, azaz a termelőerők és a termelési viszonyok állapotában végbementek.

Ez a tétel nem jelenti azt, hogy a periodizáció kérdésében nem kell figyelembe venni a politikai élet egyik vagy másik eseményének a jelentőségét, amilyen pl. az állam szerepe, a külső ellenség elleni harc, a kulturális fejlődés tényezői és a felépítmény egyéb kategóriái, amelyeknek kölcsönhatása teszi ki a konkrét történeti szövedéket.

Engels 1890-ban Josef Bloch-hoz írott levelében azt mondja: "A materialista történetfelfogás szerint a történelemben végső fokon a való élet termelése és újratermelése a meghatározó mozza -

¹ A SzK/b/P története. Bp. 1949. 130. l.

nat... Ha pedig ezt valaki úgy forgatja ki, hogy a gazdasági mo-
zanat egyedül meghatározó elem, úgy a fenti mondatot semmitmondó,
elvont, képtelen frázissá változtatja át. A gazdasági helyzet az
alap, de a felépítmény különböző elemei... szintén hatással van-
nak a történelmi harcok menetére és sok esetben tulnyomóan azok
formáját határozzák meg. Mindezeknek az elemeknek a kölcsönhatá-
sa az, amin végül is a véletlenek végtelen tömegén keresztül...
a gazdasági folyamat mint szükségszerűség áthatol."²

A periodizációnak a történelem alapvető tartalmából kell ki-
indulnia, a történelem pedig "az anyagi javak termelőinek" törté-
nete, a dolgozó tömegek története, a népek története.³ Ezért a
történelemben, és ennek megfelelően a történelmi folyamat perio-
dizálásában is meg kell mutatnia azt, milyen befolyással volt ez
vagy az az esemény a dolgozók helyzetére, az osztályharc formái-
ra. A marxizmus klasszikusai számtalan példáját adták, hogyan
kell az egyes történelmi problémákat konkrétan megoldani. Ha a
történelem csak a termelőmódok fokozatos fejlődésére szorítkoz-
nék, akkor valamennyi nép története úgy hasonlítana egymásra, mint
egyik tojás a másikra. Ezzel szemben a történelmi valóság végte-
lenül sokoldalú, a történelmi folyamat elemeit a legkülönbözőbb mó-
don kapcsolja össze, és ha ez nem is változtathatja meg a mozgás
irányát, de sajátos, meg nem ismétlődő jelleget ad neki. Ezért a
történelmi fejlődés nemzeti sajátosságai léteznek az általános tör-
vényszerűségek mellett is.

A periodizációnak a marxista történettudomány jelenlegi ál-
lapotát kell visszatükröznie. A legutóbbi 10-15 év folyamán a
szovjet történészek egész sor hatalmas sikert értek el kutató mun-
kájuk során, ezeket nem egyszer Sztálin-díjjal tüntették ki. Ha-
zánk történetírása fejlődésének az útjából sok akadályt már kiki-
szöböltek, amelyek még nem régen nehéznek tűntek fel. Sok elvi
kérdésben olyan kétségtelen eredményekre jutottak, amelyek már
nem tesznek több vitát lehetővé. De még távolról sem tettünk meg
mindent. A feudális korszakban még vannak megoldatlan problémák.

² Marx-Engels: A történelmi materializmusról. 2.kiad. Budapest,
1947. 50-51.1.

³ A SzK/b/P története. 130.1.

vagy olyan kérdések, amelyekkel kapcsolatban a történészek még nem tudtak véglegesen dönteni.

A szerző itt közölt kísérletében, amelyben az orosz nép történetének a periodizációját akarja adni a feudális korszakban, nem tartja feladatának, hogy a történeti problémák egész körét átfogja /igy pl. nem foglalkozik a tulajdonképpeni feudális elotti szakasszal, azaz az őstársadalom korszakával és felbomlásának kezdetével/, hanem elsősorban az eldöntetlen vagy vitás kérdésekkel foglalkozik.

- - -

A feudális korszak időrendi határait V.I.Lenin határozta meg. "A baloldali narodnyikok és a marxizmus" c.könyvében azt írta Lenin: "De a jobbágyrendszer a parasztok millióit tarthatja és századokon át tartja is szolgaságban / pl. Oroszországban a IX.századtól a XIX.századig; Kínában még több századig." ⁴ Egészen világos, hogy "jobbágyrendszeren" V.I.Lenin nem a földhözkötésen alapuló rendszert értette, amely a feudalizmus egész korai szakaszában nem volt meg Oroszországban, hanem a földesur hatalmát a paraszt személye fölött, "a gazdaságonkívüli kényszer", amely különböző formákban mutatkozik meg: "Ennek a kényszernek formája és mértéke a legkülönbözőbb lehet, kezdve a jobbágyi állapottól a parasztok rendi jogegyenlőtlenségéig." ⁵

A feudalizmus majdnem tíz évszázad folyamán mint társadalmi-gazdasági formáció a fejlődés különböző szakaszain ment át. A patriarchális társadalmi rend keretei közt születik meg, azután megváltozik olyan formában, amely a bomlóban lévő ősközösséggel és a patriarchális rabszolgatartással egyidőben létezik; a XI.sz. végén és a XII.sz.elején pedig a feudális rendszer uralkodóvá válik. A feudális rendszer győzelmével kapcsolatban igen hatalmas változások mennek végbe mind a területi közösségek állapotában, mind a rabszolgák /holopok/ helyzetében. A fejlett feudalizmus korában nem létezhetik teljesen szabad paraszt lakosság, amely nincs alárendelve a feudális hatalomnak és nem viseli a feudális kötelezettséget.

⁴ Lenin, Művei XVII.k. 514.l. oroszul.

⁵ Lenin: Művei III.k. 140.l. oroszul.

ségek terhét. A feudális kizsákmányolás vagy az államhatalom eszközei útján, vagy pedig az egyes földbirtokosok által alkalmazott erőszak útján valósul meg. Az első esetben az adók formájában jelentkezik, a második esetben pedig kötehezettségek formájában, amelyekkel a parasztok a földtulajdonosoknak, fejedelmeknek, az egyháznak, a világi földbirtokosoknak tartoznak.

A feudális gazdálkodás mintegy hét évszázadon át az egész társadalmi és gazdasági rend alapját képezte. Ez alatt az idő alatt azonban nem maradt meg stagnáló állapotban, hanem egy egész sereg igen lényeges változáson ment keresztül és ezek végső fokon felbomlására és a kapitalista viszonyok kifejlődésére vezettek. Mi a legfontosabb ezekben a változásokban? A felelet csak az lehet, hogy a termelőviszonyok rendszerében, a kizsákmányolás formáiban végbement változások. A marxizmus tanítása a kapitalizmus előtti földjáradékról teljes mértékben lehetővé teszi, hogy megállapítsuk a feudális termelési viszonyok fejlődésének fő állomásait. Ezért ezt kell a feudális korszak periodizációjában alapul venni.

"Az a közvetlen kapcsolat, amely a termelési feltételek tulajdonosait a közvetlen termelőkhöz fűzi, - az a kapcsolat, amelynek mindegyik adott formája minden alkalommal természetesen megfelel a munkamódszer bizonyos fejlettségi fokának és ezért ez utóbbi társadalmi termelőerejének is, - ime itt fedjük fel mindig a legmélyebb titkot, az egész társadalmi szerkezet rejtett alapját, és ennek következtében a szuverenitás és a függőségi viszony politikai formájának az alapját is, röviden szólva bármelyik adott, sajátos államformának az alapját. Ez nem akadályozza meg azt, hogy ugyanaz a társadalmi alap - amely a legfontosabb feltételek szempontjából ugyanaz, - tekintettel a végtelenül sokféle empirikus körülményre, természeti feltételre, faji viszonyokra, kívülről ható történeti hatásokra stb., megnyilvánulásában számtalan variációt és fokozatot ne mutasson fel, amelyeket csak akkor érthetünk meg, ha ezeket az empirikusan adott körülményeket analizáljuk." ⁶

Marx tanításának az értelmében a feudális járadéknak három

⁶ Marx, Tőke. III.k. 696.-97.1. orosz kiadás.

formája létezik: ledolgozási, természeti vagy terményjáradék és a pénzjáradék. A ledolgozási járadék a legegyszerűbb és a járadék elsődleges formája. A terményjáradék a munka fejlettségének már magasabb fokát feltételezi. Ennél a közvetlen termelő többé vagy kevésbé rendelkezik munkaidejével, bár ennek az időnek egy része, eleinte az egész fölös része, a földbirtokos tulajdonát képezi. A terményjáradék éppugy, mint a ledolgozási járadék, a természeti gazdálkodást tételezi fel, amikor "a gazdálkodás feltételeit teljes egészében, vagy tulnyomórészt magában a gazdaságban állítják elő, közvetlenül bruttó terméséből egészítik ki és termelik ujja." Továbbá, a terményjáradék feltételezi azt, hogy a földművelés a falusi háziiparral egyesül. Ezért a mezőgazdasági terméken kívül kisebb vagy nagyobb mértékben az iparnak, azaz a paraszti iparnak és a falusi kézműiparnak a terméke is beletartozik a járadékba.

A pénzjáradéknál, amely "a terményjáradék egyszerű átalakulásából" keletkezik, a terméktöbbség egészében vagy részlegesen pénzzé változik, amely a földbirtokos kezébe kerül. Marx közben rámutat arra, hogy a közvetlen termelő /paraszt/"elveszti függetlenségét, kizártságát a társadalommal való kapcsolatból", minthogy termékeinek egy részét a piacon áruként kell realizálnia. Ezért, írta Marx, "az egész termelési mód jellege többé vagy kevésbé megváltozik... Az a tény, hogy a terményjáradékot először csak szorványosan, azután mindinkább nemzeti méretekhez közeledve változtatják át pénzjáradékká, már feltételezi hogy a kereskedelem.

Am a városi ipar és az árutermelés általában viszonylag jelentősen fejlett, és ezzel kapcsolatban a pénzforgalom is viszonylag fejlett." A pénzjáradék az utolsó formája annak a járadéknak, amely mint az értéktöbbség és a meg nem fizetett többségmunka normális formája a termelési feltételek tulajdonosának, azaz a földtulajdonosnak a birtokába kerül." A pénzjáradék további fejlődésében szükségszerűen, vagy oda-vezet.... hogy a föld átalakul szabad paraszti tulajdonná, vagy hogy kialakul a kapitalista termelési mód, az a járadék, amelyet a kapitalista bérlő fizet." ⁷

⁷ Marx, Tőke. III.k. 701, 702, 703.1. orosz kiadás.

A feudális földjáradék fejlődése, amely a legteljesebben fejezi ki a termelési viszonyok jellegét, ilyen módon lehetővé teszi, hogy a feudális gazdaság történetében két alapvető szakaszt különböztethessünk meg: a ledolgozási és a terményjáradék szakaszát és a pénzjáradék kialakulásának és fejlődésének szakaszát. Az első szakaszban a feudális gazdaság teljességgel megőrizte természeti jellegét, a másodikban azonban alkalmazkodik az árutermelés és a pénzgazdálkodás fejlődéséhez. Marx ezért mutat rá arra, hogy a pénzjáradék megjelenésével többé-kevésbé nagy változások mennek végbe az egész termelési mód jellegében.

A hatalmas feudális földbirtok növekedése akkor, amikor a természeti gazdálkodás a jellemző, amikor a belső kereskedelmi kapcsolatok gyengén fejlődtek ki, kikerülhetetlenül a feudális feldaraboltsághoz vezet. Azt, hogy a feudális feldaraboltságot tegyük meg a feudális rendszer jellegzetes vonásának, néhány jogtörténész /Sz.V.Juskov/ helyteleníti, mert nyilván meg nem értésből azt a felfogást tulajdonítják a történészeknek, hogy a feudális feldaraboltságot csak mint a politikai hatalom feldaraboltságát tartják számon. Sz.V.Juskov ezen az alapon szemére veti a szovjet történészeknek, hogy a polgári történészekről függenek, ezek ugyanis mint tudjuk, a feudálizmuson nem termelési módot, hanem a politikai hatalom sajátos formáját értették. Sz.V.Juskov úgy véli, hogy a hatalom politikai feldarabolódása nem volt a feudális állam jellegzetes sajátja.

Mindenekelőtt meg kell jegyeznünk, hogy amennyire én tudom, egy szovjet történész sem szűkítette le a feudális feldaraboltságot a politikai szervezet formáira. A feudális feldaraboltság mindenekelőtt társadalmi-gazdasági fogalom. A feudális gazdaságnak azt az állapotát fejezi ki, amikor az az egész ország határain belül, vagy bizonyos részében, többé-kevésbé izolált gazdaságok tömegét jelentette, amelyeknek nem volt szükségük egymásközi gazdasági kapcsolatokra. Teljesen érthető, hogy a gazdasági feldaraboltság alapvető feltétele a természeti gazdasági viszonyok uralma volt. Ez az uralom fejeződött ki a járadék akkoriban létező formáiban: a ledolgozási és a terményjáradékban. A feudális feldaraboltság és a feudális természeti gazdaság fogalma lényegében

ugyanazt a gazdasági jelenséget fejezi ki.

Ugy hisszük, ez a kérdés a marxista irodalomban annyira fel van dolgozva, hogy egy történész, sőt egy jogtörténész sem fogja tagadni, hogy a feudális termelési mód történetében a természeti gazdálkodás viszonyai megelőzik az árutermelés és a pénzgazdálkodás viszonyait, a feudális szétदारaboltság az ország gazdasági életében pedig megelőzi az egységes gazdasági rendszer kialakulását.

A politikai felépítmény milyen formája jellegzetes arra a társadalomra, amely a természeti gazdálkodás és a gazdasági feldaraboltság állapotában van? Senki sem fogja tagadni, hogy a nagy hűbérurak gazdasági függetlensége arra vezetett, hogy politikailag elváltak a főhatalomtól, minthogy csak ezen a társadalmi-gazdasági alapon alakulhattak ki olyan tipikusan feudális intézmények, mint az immunitás és a vazallitás. Annak a régi formulának, amely a hatalmas hűbérurak által körülvelt feudális uralkodó helyzetére vonatkozott, a "primus inter pares"-nek teljesen reális tartalma volt. Az ilyen uralkodó hatalmát nevezhetjük-e monarchiának, azaz egyeduradalomnak? Ugy véljük, hogy nem.

A társadalom politikai szervezetének területén megmutatkozó feudális feldaraboltság, amennyiben az ország etnográfiai határain belül tekintjük, nemcsak abban mutatkozott meg, hogy a hatalom megoszlott az uralkodó és hűbéresei között, hanem abban is, hogy egy egész sereg feudális félállam született, amelyek közül mindegyik önálló feudális szervezetet képviselt. Ugyanakkor, amikor a hatalom szervezetében általános vagy egészen hasonló formák találhatók, többé-kevésbé jelentékeny különbségek is léteztek. Így pl. Oroszországban a feudális feldaraboltság korában léteztek fejedelemségek és nemesi köztársaságok is /Novgorod és Pszkov/. Ezért hangsúlyozza Marx, hogy a fő feltételek szempontjából azonos gazdasági alapon a politikai rendszer különféle variációi alakulhatnak a végtelenül különböző empirikus körülmények következtében.

Az államhatalom feldaraboltságára, mint a feudalizmus jellegzetes jelenségére mutat rá Sztálin, Zsdánov és Kirov elvtárs is a Szovjetunió történetét tárgyaló tankönyv szervezetéhez írott megjegyzésekben. ~~Es a tervezet~~ "egy kalap alá vonja... az abszolutiz-

tikus és a feudális államszervezet korát, jóllehet az utóbbiban Oroszország számtalan önálló "félállamra" oszlott." ⁸

Bár az államhatalom feldaraboltsága, amely mind az immunitás jogának kifejlődésében, mind egy sereg kis állam kialakulásában mutatkozik meg, a feudális társadalom jellegzetes saját-sága, ez nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy kedvező feltéte-lek közt a feudális társadalmi-gazdasági alapon, azaz a gazdasá-gi feldaraboltság megmaradása idején, létrejöjjenek erős közpon-tosított államok. Erre a körülményre hívja fel a figyelmet Sztálin elvtárs, amikor megmutatja a különbséget, amely a központosított államok kialakulásának a folyamatában mutatkozott Nyugat-és Kelet Európában: "Nyugaton - Angliában, Franciaországban, Itáliában és részben Németországban - a feudalizmus felszámolásának és az em-berek egy nemzetben való egyesülésének a korszaka időben általános-ságban egybeesett a központosított államok megjelenésének korszaka-val, ennek következtében ott a nemzetek fejlődésük során állami formákba öltöztek.... Kelet-Európában viszont, épp ellenkezőleg, a nemzetek kialakulásának és a feudális feldaraboltság felszámolá-sának a folyamata időben nem esett egybe a központosított államok kialakulásának folyamatával. Magyarországra, Ausztriára és Orosz-oroszra gondolok itt. Ezekben az országokban még nem volt kapita-lista fejlődés, lehet, hogy csak csírájában volt meg, viszont ugyan-akkor a törökök, mongolok és egyéb keleti népek támadásai elleni védekezés érdekei haladéktalanul központosított államok kialakítá-sát követelték, amelyek képesek arra, hogy a támadás erejét megör-jék." ⁹

Egészen világos, hogy amikor Sztálin elvtárs megállapítja, hogy Kelet-Európában a feudális feldaraboltság felszámolása időben nem esett egybe a központosított államok kialakulásával, az ország gaz-dasági feldaraboltságára gondol, amely a feudális formációra jel-lemző. Oroszországban ezt a gazdasági feldaraboltságot csak a XVII. században küzdötték le, amikor kialakult az egész Oroszországra ki-terjedő piac.

⁸ Társ. Szemle 1949. 6-7.szám. 453.1. *az egyesülés f.*

⁹ J.V.Sztálin, Művei. V.k. 33-34.1. oroszul.

Igen a központosítással együtt.

A marxizmus klasszikusainak módszertani és konkrét történeti utmutatásai minden eszközt megadnak nekünk ahhoz, hogy helyesen oldjuk meg az oroszországi feudalizmus periodizálásának igen bonyolult kérdését. Mindenekelőtt két alapvető korszakot kell kiválasztani: a természeti gazdálkodási viszonyok uralmának korát /a járadék természeti formái: ledolgozási és terményjáradék/ és az árutermelés és pénzgazdálkodás kialakulásának és fejlődésének korát //pénzjáradék/.

Hogy Oroszországban mikor jelenik meg a pénzjáradék, azt a XV.század végéről származó novgorodi összeírások alapján egészen határozottan meg tudjuk állapítani. Novgorod függetlenségének elvesztése előtt a novgorodi nagybirtokosok földjein a pénzadózás még fejletlen volt. Mikor azután ezek a földek átkerültek a moszkvai földbirtokosok kezébe, a parasztok által teljesített pénzbeli szolgáltatásokat jelentős mértékben megnövelték. A pénzbeli szolgáltatásokat rendszerint a terményszolgáltatásokkal együtt számolták el, de ismerünk olyan eseteket, ezek persze még ritka kivételt alkotnak, amikor az egész terményszolgáltatást/terményjáradékot/ pénzbeli szolgáltatással váltották fel. Példaként felhozhatjuk Bjelaja püspöki kerületet a bezsecki pjatyinában. Ugyanilyen változásra, - arra, hogy a parasztok terményszolgáltatási kötelezettségét pénzbeli szolgáltatással váltják fel, - mutat rá az 1498-ból való bjeloozerói statutum is. Valamennyi ismert hasonló utalás a forrásokban a XV.század utolsó negyedéből való. Ezért a feudális korszak első nagy osztását a XV.sz.végére tehetjük. Eddig az ideig a terménygazdálkodás uralkodott. A XV.sz. végével kezdődik az árutermelés és pénzgazdálkodás viszonyainak kifejlődése, amelyek a XVIII.században a kapitalista alap kifejlődésére vezetnek.

A XV.század végéig tartó korszak tehát a természeti gazdálkodás uralmának a kora. Ennek nem mond ellen az, hogy a XII.-XIII.sz.-ban a mongol-tatár támadás előtt a városi kézműves ipar igen hatalmas sikereket ért el és részben már piachoz kapcsolódott, amint azt nemrégiben B.A.Ribakov megállapította. A piac kiterjedése mégis még igen korlátozott volt. ¹⁰

¹⁰ B.A.Ribakov: A régi Oroszország kézműves ipara. Moszkva-Leningrád, 1948.

Másrészt, a IV.sz.végétől a XVIII.sz.közepéig tartó korszak az árutermelés és a pénzgazdálkodás fejlődésének a kora. Ez nem mond ellen annak, hogy a feudális gazdálkodás alapján véve továbbra is megőrizte természeti jellegét. A pénzjáradék felbukkanása arra mutat, hogy alkalmazkodott a kialakulóban lévő belső piachoz.

Az így szétválasztott korszakokat ismét kisebb részekre kell felosztani a gazdasági fejlődés eredményeinek és az államformák sajátosságainak megfelelően. Ennél azonban le kell mondanunk a sematizálásról és a gazdasági alapot, valamint a felépítmény kategóriáit úgy kell tekintenünk, ahogy arra a marxizmus klasszikusai tanítanak: dialektikus kölcsönhatásukban.

A feudális korszak periodizálásának legnehezebb kérdése az, hogy a feudális rendszer melyik korban vált uralkodóvá. Ennek a nehézségnek fő oka a fennmaradt források nagy szegénysége. E források a IX-X.századi kievi állam társadalmi és gazdasági szerkezetéről keveset mondanak. Sok nehézséget a mi időnkben már leküzdöttünk egy sereg szovjet történész munkájával /B.D.Grekov, Sz.V. Juskov, V.B.Mavrogyin/. Ilyen tartós eredménynek kell tekinteni a "normann elmélet" teljes és végleges megdöntését, annak a kérdésnek a megoldását, hogy milyen szerepe volt a rabszolgatartásnak a kievi Oroszország gazdaságában és társadalmi viszonyaiban, hogyan fejlődött a feudális viszonyok rendszere a kievi államban, mik voltak feldarabolódásának okai stb. A legtöbb történész egyetért abban, hogy a kievi államot a XI.sz.közepéig még nem nevezhetjük feudálisnak, bár már ezelőtt a korszak előtt léteztek és meg is erősödtek benne a feudális társadalmi-gazdasági és politikai rend elemei. Általában nem vitás többé az sem, hogy a kievi államot az u.n. "barbár államok" közé soroljuk. B.D.Grekov és Sz.V. Juskov kutatásai meghatározták azt az irányt, amelyben a "barbár állam" természetének tanulmányozását a továbbiakban folytatni kell. Megállapítottunk tekinthetjük azt, hogy a "barbár állam"ban a mezőgazdasági lakosság tulnyomó többsége megőrizte a közösségi termelés alapjait. A harc a szabad közösség és két, a társadalmi rétegződés folytán kialakult társadalmi-gazdasági alap: a rabszolgatartó és feudális alap között folyt le. A rabszolgatartás

ságsem terjedt el széles körben és nem vált a kizsákmányolás uralkodó formájává, mert a magántulajdon és a nagy földbirtok kialakulásával a munkaerő szükségletet a nem szolgarendűek kényszerített munkája kielégítette. B.D.Grekov, legalább is szerintünk, meggyőzően bebizonyította, hogy a "cseljagy" kifejezés eleinte a legkülönbözőbb kategóriákba tartozó embereket ölelte fel, akik beletartoztak a földesuri udvartartás kereteibe, és genetikus kapcsolatban voltak a patriarchális "familiával". A feudális termelési viszonyok fejlődésével az a kifejezés hálamososságot mutat arra, hogy eltűnjön.¹¹ A rabszolgatarató és a feudális ur ebben az időben egy személyben egyesül, bár sem a rabszolgatarató, sem a feudális viszonyok nem fejlődtek még ki végleges formában. A rabszolgatarató és a feudális viszonyok között folyó harcot nem szabad úgy elképzelni, mint különféle, a rabszolgatarató és feudális tipushoz tartozó gazdaságok közötti harcot. Ez a harc mindegyik gazdaságon belül, a rabszolgatarató és feudális elemek között folyt. Ezért nem érthetünk egyet Sz.V. Juskovval, aki a "barbár állam" társadalmát négy osztályra próbálja tagolni /rabszolgák, feudális függőviszonyban lévő lakosság, rabszolgataratók, hűbérurak/.¹² A két alapvető társadalmi-gazdasági forma közötti harc a feudális termelőmód győzelmével végződik.

A fejedelmi nagybirtokon kialakult nagy feudális gazdaság képe teljes világossággal tárul fel előttünk a bővebb Pravda lapjain, amely lényegében Jaroszlav fiainak és unokáinak az idejében alakult ki. Nem kétséges, hogy a főnemesi és szerzetesi gazdaságok mind szervezetükben, mind az ott dolgozó munkaerő szempontjából kevésbé különböztek a szűk értelemben vett fejedelmi dominiumtól. De jelentős időre volt szükség ahhoz, hogy a feudális viszonyok a fejlődésnek azt a fokát elérjék, amelyet a XI.sz. végén és a XII. század első felében értek el. Nem kétséges, hogy elemibb, vagy embrionálisabb formákban már a X.sz. vagy a XI. században is megvoltak, sőt lehet, hogy már korábban

¹¹ B. Grekov; A parasztok Oroszországban a legrégibb időktől a XVII. századig. 1946. 137-141.l.

¹² L.Sz. Juskov: A prefeudális /"barbár"/ állam kérdéséhez. Voproszi Isztorii. 1946. VII.sz.

is. De besorozhatjuk-e ezért a kievi IX.-X. századi államot a prefeudális korszakba pusztán azon az alapon, hogy a feudális termelési viszonyok még nem váltak benne uralkodó jelentőségű rendszerre? Ha a "prefeudális korszak" vagy "prefeudális állam" fogalmát nem vonatkoztatjuk egyik létező társadalmi-gazdasági formációra sem, nincs történetileg értelme. Ugyanakkor egészen világos, hogy a társadalom osztálytagozódásán alapuló kievi államot nem sorolhatjuk az őstársadalom formációjához. Ennek következtében nem marad egyéb hátra, minthogy a kievi államot, vagy a rabszolgatartó, vagy a feudális korszakba soroljuk be. Az első esetben el kellene ismernünk, hogy vagy rabszolgatartó volt a kievi állam, vagy a rabszolgatartó viszonyok később tovább fejlődtek benne. Hogy az ilyesfajta elképzelések mennyire tévesek, azt a szovjet történettudomány már bebizonyított tételeivel igazolhatjuk. A kievi állam kora a feudális termelőviszonyok genezisének a kora.

Jarosláv Vlagyimirovics halála 1054-ben természetesen csak véletlen dátum, ez egymagában nem lehet alap arra, hogy kronológiailag határt vonjunk a "barbár" kievi állam és a feudális feldaraboltság korszaka között. Jarosláv "osztálya", amellyel földjeit megosztotta öt fia közt, szintén nem szolgálhat e periodizálás alapjául. Az új történeti korszakot mégis azért számítjuk épp ettől az időponttól /a XI. század közepétől/, mert a XI. sz. második felének és a XII. század elejének a forrásaiból világosan kielemezhetők az Oroszország társadalmi-gazdasági viszonyaiban és politikai felépítésében végbement gyökeres változások. Ezek közé tartozik: a nagybirtok kialakulása, Jarosláv fiainak és unokáinak törvényhozása, a feudális termelési viszonyok uralmának megszilárdulása, az osztályharc erősödése, amely egy sereg nyílt népi felkelésben tört ki /1068, 1071, 1113/, fejedelmi gyűlések összehívása a közös ügyek eldöntésére, az egyes földek politikai elkülönülése, stb. Mindezek a jelenségek arra mutatnak, hogy a feudális termelőmód megerősödött és megkezdődött a feudális feldarabolódás.

A feudális feldarabolódás kezdetének megállapításánál is na-

gyobb nehézségeket okoz a második kronológiai határ, amely a feudális feldaraboltság korát a központosított orosz állam kialakulásának a korától elválasztja. Ehhez okvetlenül szem előtt kell tartanunk azt, mint már az előbb megjegyeztük, hogy a politikai feldaraboltság felszámolásával a gazdasági feldaraboltság nem tűnt el teljességgel és az ország gazdasági egyesülése csak az össz-orosz piac kialakulásával ment végbe. A politikai feldaraboltság viszont a központosított állam kialakulásával tűnik el.

A központosított állam alapvető jellegzetességei a következők: a közigazgatás központi szervei, amelyek tevékenységüket az ország egész területére kiterjesztik; az egységes törvényhozás kifejlődése, amely magábafojadja, vagy megszünteti a helyi törvényeket; a vazallitást felváltják az alattvalói viszonyok; a személyes immunitás jogokat felszámolják; a haderő egységes szervezete, a haderő közvetlenül a legfelsőbb hatalom alá tartozik, mint belső és külső osztálypolitikájának eszköze. Így tehát a központosított rendszer, az államhatalom új formája, ha összehasonlítjuk azokat a féll államoknak a szervezetével, amelyek a feudális feldarabolódás korában léteztek. Ezért módszertani hibát követnek el azok a történészek, akik nem veszik észre ezeket a mélyreható változásokat, amelyek az államélet valamennyi területén végbementek a központosított rendszer kialakulásával kapcsolatban és akik a központosított orosz állam kialakulási folyamatának a helyébe az orosz földek Moszkva körüli egyesítésének a folyamatát helyezik, azaz azt a folyamatot, amely oda vezet, hogy a korábban szuverén feudális fejedelemségek a moszkvai nagyfejedelem hatalma alá kerülnek. A kievi állam a IX. század végétől a XI. század közepéig szintén egységes állam volt; a Rurik-házhoz tartozó ~~fejedelmek~~ ~~fejedelmek~~ és az itt-ott megmaradt, nem Rurik-családbeli fejedelmeknek nem volt meg a politikai önállóságuk. Ennek ellenére a kievi állam nem volt központosított állam, minthogy nem rendelkezett a fentemlitett ismérvekkel. Ezért is nevezi Marx a Rurikidák imperiumát "rosszul összefércelt", "rongyos" birodalomnak. Vegyünk más példákat. Jól tudjuk, hogy a tveri fejedelemségben a "részfejedelemségeket" már a XIV. század végén felszámolták. Mégsem

nevezi senki a tveri fejedelemséget abban a korban központosított államnak, minthogy a közigazgatás rendszere ugyanaz maradt, mint a "részfjedelemségek" felszámolása előtt. Ugyanezt kell mondanunk a moszkvai nagyfejedelemségről a XIV. század végén és a XV. század elején. Bár ebben az időszakban területe jelentékeny mértékben megnőtt /kivált a szardalj-nizsnij-novgorodi fejedelemség hozzácsatolásának következtében/, a nagyfejedelem politikája pedig a kulikovoi csata után világosan és kifejezetten egységsítő jellegűvé vált, az udvari-földesuri közigazgatás rendszere mégsem változott meg, sőt a moszkvai fejedelemség területén épp ebben az időben egy sereg új "részfjedelemség" /galicsi, mozsajski, verjevszki/ alakult, és teljességgel megmaradtak a vazallitás viszonyai és a feudális földbirtokosok immunitás jogai. A moszkvai fejedelemség sem Dmitrij Donszkoj, sem fia és unokája /I. és II. Vaszilij/ uralkodása alatt nem volt központosított állam: sőt ebben a korszakban még embrionális formában sem látjuk a központi közigazgatás rendszerének kifejlődését.

Egészen világos, hogy a központosított állam kialakulásához szükség van bizonyos társadalmi - gazdasági és politikai feltételek meglétére, amelyeket a marxizmus klasszikusainak a munkái mutatnak meg. Ezekkel a kérdésekkel foglalkozik Marx és Engels munkája, a "Német ideológia" /I. fejt. "Feuerbachról"/, és Engels nem nagy, de módszertani szempontból igen jelentős cikke "A feudalizmus hanyatlásáról és a burzsoázia felemelkedéséről",¹³ melyet úgy kell tekintenünk, mint Marx és Engels nézeteinek az általánosítását az adott tárgyra vonatkozólag. Jól tudjuk, hogy Marx és Engels úgy tekintették Nyugaton a központosított állam kialakulásának a folyamatát, mint amely kapcsolatban áll a feudális termelőmód bomlásával és a kapitalista viszonyok létrejöttével. Az alapvető feltétele annak, hogy a királyi hatalom a feudális hierarchia különböző fokain álló vazallusok felett győzelmet arasson, Marx és Engels szerint az árutermelés és a pénzgazdálkodás kifejlődése.

¹³ Engels: A német parasztháború. Budapest 1949. II. sz. melléklet. 141-152. l.

A történeti fejlődés során a feudális rendszert felbomlasztó új társadalmi-gazdasági rend elemei a városi gazdaságban alakultak ki a társadalmi munkamegosztás növekedésének következtében. Ezért tulajdonított Marx és Engels olyan nagy jelentőséget a középkori kézművesipar kifejlődésének és az árutermelő-pénzgazdálkodó rendszer megerősödésének.

"Jóval azelőtt, hogy az új ágyuk résztlőttek a lovagvárakba, a pénz már aláaknáozta őket." ¹⁴ Nem a feudális kötelezettségek súlya alatt sörnyedő parasztok, hanem a szabad városi lakosság volt a gazdasági haladás útmutatója. Az uralkodó feudális rendszerrel a mezőgazdaság, az ország gazdasági életében játszott komoly szerepétől függetlenül, nem válhatott az új társadalmi viszonyok kialakulásának területévé, ez a városokban történt meg. Amikor a feudális világ véghetetlen viszályokba merült, köröskörül felnőttek a városok, amelyeket szilárd falak vettek körül: "E falak és árkok mögött fejlődött - a céhpolgárok eléggé kicsinyek - középkori kézművessége, itt halmozódtak fel az első tőkék, itt született meg a városok egymásközötti és a világ többi része felé irányuló forgalmának szükséglete, és a szükséglettel együtt fokozatosan létrejöttek az eszközök is a forgalom megvédésére." ¹⁵ Ilymódon a gazdasági forgalom kialakulása kereskedelem segítségével /a kereskedelem kívül a gazdasági forgalomnak más eszköze nem is lehetett az adott korszakban/ a társadalmi munkamegosztás alapján szükségsszerű előfeltétele volt annak, hogy az országot politikailag egyesítsék az erős királyi hatalom vezetésével, amely képes arra, hogy megérkezze a hűbéresek önkényét. Marx és Engels rámutattak arra, hogy "jelentősebb területek egyesítése feudális királyságokba mind a földbirtokos nemesség, mind a városok szükséglete volt." ¹⁶ Ugyanakkor, a királyi hatalom, amely intézkedéseivel a hűbérurak közti harc megszüntetésére és az országnak a külső ellenség támadásai elleni megvédésére törekedett, támogatásra talált nemcsak a városi, hanem a földműves lakosság részéről is. ¹⁷

¹⁴ Engels: A német parasztháború. Bp. 1949. II. sz. mell. 143. l.

¹⁵ U. o. . . . l. 7

¹⁶ Marx-Engels: Összes Művei IV. k. 15. l.

¹⁷ Engels: A német parasztháború... id. kiadás. 145. l.

A kelet-európai központosított államok kialakulási folyamatának sajátossága abban állt, amint erre Sztálin elvtárs rámutat, hogy Kelet-Európában is a külső veszély elleni harc siettette azt. Mégis téves volna Sztálin elvtársnak azt az utalását úgy értelmezni, hogy a kelet-európai központosított államok kialakulásában a gazdasági fejlődés tényezőjének nem volt jelentősége.

Sztálin elvtárs Cvetkov és Alipov elvtársakhoz intézett levelében rámutat: "Nálam sem az előadásban, sem a tézisekben ¹⁸ nincs szó arról, hogy a központi orosz állam kialakulásával kapcsolatban a folyamat nem a gazdasági fejlődés eredményeként, hanem a mongolokkal és más keleti népekkel folytatott háború érdekében jött létre" /lásd az levelét/. Ezért a szembeállításért Őnek kell felelnie, nem pedig nekem. Nálam csak arról van szó, hogy Kelet-Európában a központi államok kialakulásának folyamata, tekintettel a védelem szükségére, gyorsabban folyt le, mint az embereknek nemzetekké való összekovácsolása, aminek következtében itt a feudalizmus felszámolása előtt sok nemzetiségből álló államok keletkeztek." ¹⁹

Aligha kell bizonyítani, hogy az orosz fejedelemségek gazdasági életében a XIV. század első felében egyik sem volt meg azon feltételek közül, amelyeket a klasszikusok szükségesnek tartanak centralizált állam kialakításához. A pénzjáradék hiánya nagyon meggyőző bizonyítéka annak, hogy a természeti gazdálkodás volt az uralkodó forma. Az orosz pénzrendszer nem keletkezett korábban a század 50-as éveinél /Moszkvában és a szuzdálj-novgorodi fejedelemségben, a többi fejedelemségben még később/. Ennek következtében ~~az~~ piac rendszere még fejletlen volt.

Ugyancsak hiányoztak azok a politikai feltételek, amelyek szükségesek a centralizált állam kialakításához. Ivan Kalita, aki nagyon sokat tett a moszkvai fejedelemség megerősítése érdekében, nagyon tisztán látta, hogy nem lehet felvenni a nyílt harcot az Aranyhordával; szeme előtt az 1327. évi Tver-i sikertelen felkelés példája lebegett, amelynek leverésében maga is közvetlenül részt vett. A moszkvai fejedelemség területe Ivan Kalita idejében alig

¹⁸ Sztálin elvtársnak az Oroszországi Kommunista /bolsevik/ Párt X. kongresszusán 1921-ben elmondott beszédéről és tézisééről van szó.

¹⁹ I.V. Sztálin, Művei IX.k. 176.l.

változott. Ivan Kalitának más fejedelemségek területén végrehajtott földszerzéseit nem állami, hanem magángazdasági jellegűek voltak; céljuk az volt, hogy a fejedelmi örökbirtokot növeljék, amely szervezetével nem igen különbözött egy nagy bojár örökbirtoktól. Ivan Kalitának a többi fejedelmekkel szemben való viselkedésében egyáltalán nem lehet észrevenni, hogy a helyi fejedelmi dinasztiák megsemmisítésére törekedett volna. Ivan Kalita megelégedett azzal, hogy ezeket a fejedelmeket hűbéresekként a maga hatalma alá hajtja. Jó példaként szolgálhatnak erre Uglics, Galics és Beloozero, amely területekről Dmitri Donszkoj azt mondta, hogy nagyapjának "vásárolt birtokai" voltak. Közben Galicsban a helyi fejedelmek megmaradtak 1362-63-ig, Beloozeróban pedig majdnem Dmitri Donszkoj haláláig.

Egyes történészeknek az a kísérlete, hogy Ivan Kalita tevékenységében a centralizált orosz állam létrehozásának kísérletét lássák, teljes félreértésen alapul és ellentmond a marxizmus klaszikusai tanításainak arra vonatkozóan, hogy milyen társadalmi, gazdasági és politikai feltételek szükségesek ahhoz, hogy centralizált államok keletkezessenek, de ugyanugy ellentmond az erre a korra vonatkozó konkrét történeti adatanyagnak is. Arról pedig beszélni sem kell, hogy ezek a történészek nem különböztetik meg az olyan politikai egyesülést, amelynél megmarad a régi, azaz a feudális széttagoltság korában érvényben volt államrendszer formája, a centralizált állam új formáinak létrehozásától; a XIV.század elején még nem voltak meg a feltételei a "nagy" és "részfejedelmek" szuverénitása felszámolásának. Teljesen hibás ezeknek a történészeknek az az állítása, mintha Ivan Kalita fejedelemsége után a "részfejedelmek" száma csökkenni kezdett volna. A valóságban a "részfejedelemségek" a legnagyobb számban a vlagyimiri fejedelemség területén a XIV.század 50-60-as éveiben keletkeztek. E keletkezési folyamat tovább tartott a század végén, sőt a XV.század elején is, amikor a széttagoltságnak ezzel a folyamatával szembe fordult és vele szemben egyre jobban tulsúlyrajutott a részfejedelemségek felszámolásának folyamata és a moszkvai nagyfejedelemség gyors terjeszkedése.

Bár nem tartjuk indokoltnak azt a kísérletet, hogy a centralizált orosz állam megalakulásának kezdetét Ivan Kalita korába ve-

títségük vissza, nem tudjuk tagadni működésének nagyon is haladó jeleltetését, s az ő tevékenységében a moszkvai fejedelemség megerősödésének lényegbevágó sikerét látjuk, mert ez biztosította Moszkvának a többi orosz fejedelemségek fölötti tulsulyát és ezért igen jelentős szerepet játszott ebben az elkövetkezendő folyamathoz, amely az orosz földeket Moszkva körül egyesítette. Lényegében már Ivan Kalita idejében a "Tverrel való harcban eldől az a történelmi vetélkedés Tver és Moszkva között, hogy a feudális széttagoltságban élő Oroszországnak e két jelentős politikai központja közül melyik lesz a jövőbeni állami központja egész északkeleti Oroszország egyesítésének.

A feudális széttagoltság vége és az új fejlődési korszak, az egységes centralizált állam kezdete idejének meghatározása szempontjából nagy jelentősége van a Vasziliusz Tyomnij alatt lezajlott belháborúnak. Az a harc, amely Vasziliusz Vasziljevics és Jurij Dmitrijevics Galickij között a nagyfejedelemségért tört ki, a következőben messze túlnőtt eredeti keretein és kisebb-nagyobb mértékben kiterjedt az egész jövőbeni orosz állam területére. Ennek a háborúnak utolsó szakaszában Vasziliusz Vasziljevicsnek a tatár rablásból 1445-ben történt visszatérése után a dinasztikus kérdés háttérbe szorult az általános politikai kérdés mögött, t. i. a szuverén részfejedelemségek fennállása kérdése mögött. Nevezetesen éppen ebben az időszakban figyelhetjük meg az ellenfeleknek két táborra való szakadását. Az egyik tábor élén Vasziliusz Vasziljevics áll, a másik tábor élén Dmitrij Semjaka, akit majdnem az összes részfejedelmek támogatnak. Ezeknek a fejedelmeknek a terveit élesen kiviláglanak abból a szerződésből, amelyet Dmitrij Semjaka Vasziliusz és Fjodor Jurijjevics szuzdali fejedelmekkel akkor kötött, amikor Dmitrij Semjaka Vasziliusz Jurjevics elűzése után elfoglalta a moszkvai nagyfejedelmi trónt. A szerződésben elő volt írva, hogy a szuzdali-novgorodi fejedelemség visszaállítása akkor kiterjedésben, amekkora kiterjedése volt virágkorában, Dmitrij Korsztyaninovich szuzdali-novgorodi fejedelem idején. A szuzdali fejedelmeknek meg kellett tartaniuk minden szuverén jogukat, köztük azt a jogot is, hogy önállóan tartsanak kapcsolatokat az Arany Horrával.

A nagyfejedelemben nem volt joga saját poroszlóit átküldeni

a szuzdálji fejedelemségbe, és nem lehettek ott csupán tőle függő hűbéresei /zakladnyi/.²⁰

Ivan Vasziljevicsnak D.Semjaka és hívei felett aratott győzelmének legfontosabb eredménye a "részfejedelemségek" többségének felszámolása lett; a "részfejedelmek" egy részét elűzték, más része pedig, elvesztvén uralkodó jogait, közönséges szolgáló fejedelemmé vált. A történeti irodalomban e jelenséget nem értékelték eléggé, jóllehet ez igen nagy szerepet játszott az orosz földek politikai egyesítésének befejezésében.

A belső feudális háború sikeres befejezése magmutatta a centralizáló erőknek a centrifugális erők feletti fölényét és így előkészítette III.Iván egyesítési politikájának teljes győzelmét.

Bár III.Iván uralkodásának kezdetén a moszkvai nagyfejedelemség fővel kisebb volt a feudális önállóságot megtartó területeknél /tveri és rjazani nagyfejedelemség, a novgorodi és pszkovi bojár köztársaság, a jaroszlavi és rosztovi fejedelemségek maradványai/, III.Ivánnak mégis meglepően rövid idő alatt /husz egynéhány év/ sikerült teljesen végrehajtania az összes orosz földek politikai egyesítését.

1480-ban, Ahmat kán sikertelen Ugra folyó menti hadjárata után egyetemesen végrehajtanak az összes orosz földek politikai egyesítését. 1480-ban, Ahmat kán sikertelen Ugra folyó menti hadjárata után egyetemesen mindenkorra eltűntek az Arany Hordától való függés összes nyomai. Engels azt írta, hogy "Oroszországban is párhuzamosan folyt a helyi fejedelmek leverése és a tatár iga lerázása s ezt a folyamatot III.Iván véglegesen megpecsételte."²¹

Az orosz földek egyesítése és az idegen hódítóktól való megszabadulás alapvető fontosságú feltétel volt a centralizált államrendszer megteremtése lehetőségének. Ezért III.Iván összes ilyenirányú fontos intézkedése a XV.század 70-es éveit utáni időszakra esik. Amint Cserepnin megállapította, a 80-as években a moszkvai kormány azt a politikát folytatta, hogy a részfejedelmeket a függő viszonyban álló precariusok helyzetére szorította le. Ennek megfelelően megváltoztak az oklevelek formulái is. Ezzel egyidőben nagy kodifikáló munkát hajtottak végre, amelynek alapján kidolgozták az 1497-es törvénykönyvet.

²⁰ Állami oklevelek és szerződések gyűjteménye. I.k.62.sz.

²¹ Engels: A német parasztháború...152.l.

²² L. Cserepnin: Orosz feudális levéltárak a XIV-XV.századokban. Moszkva, 1948. 447,460.l.

A XV. század két utolsó évtizedére esik a szolgálati földbirtokrendszer /pomesztye/ keletkezése és a központi közigazgatási és igazságszolgáltatási intézmények, a prikázok kialakulása. Természetesen az államhatalom új elvek szerinti átalakulásának előfeltételei már megvoltak e század 70-es éveiben is, de ezeket meg kell különböztetni a következő időszak tömeges intézkedéseitől, amelyek III. Iván belpolitikájának egész határozott állandó jelleget adnak.

A kifejtett megfontolások alapján meg lehet vonni azt az időhatárt, amely a feudális széttagoltság végét elválasztja a centralizált állam kialakulásának kezdetétől s ez a XV. század 80-as éveinek kora.

A feudális széttagoltság korszakán belül /XI. század közepétől a XV. század 80-as évei közepéig/ további alfelosztásokat kell eszközölni a társadalmi és gazdasági fejlődés jelenségeinek és a politikai eseményeknek szemmeltartásával. Mindenekelőtt ki kell emelni a feudális széttagoltság első szakaszát, amikor a feudális rendszer Oroszország egész területén megszilárdul. A feudális gazdaság fejlődése nem haladt egyenletesen. A Dnyeper középső szakasza táján és a novgorodi földön a feudális nagybirtok előbb jelent meg, mint a kievi állam peremvidékén, amelyhez a XI. században az Oka-Volga köze is tartozott. Igaz, hogy kevés adatunk van a folyamat tanulmányozására a kievi állam egyes területein, a XI. században és a XII. század első felében. Mégis a helyi bojárság megerősödése, amellyel a fejedelmi hatalom hol szövetségben van, hol meg éles konfliktusba kerül /Andrej Bogoljubszkij/ eléggé szemlélteti a bojárság gazdasági erejét, amely a nagy földbirtokon alapul. Sokkal részletesebben tanulmányozták e kor várostörténetét. Ribakov, Arcihovszkij, Voronyin, Karger, Tyihomirov és mások legfrissebb kutatásai után nem lehet már kétség afelől, hogy a XI. század végétől a XIII. közepéig a helyi termelőerők hatalmas felvirágzása következett be. Ribakov megfigyelései szerint az orosz ipar a XI.-XII. századokban tökéletesítette technikáját és igyekezett a tömegtermelést biztosítani. A XII.-XIII. századokban a városi ipari szakmák száma folytonosan nőtt: némely városban a XII.-XIII. században több mint 60 szakma

létezett. A XIII.században kialakul több új ipari központ, amelyek közül mindegyiknek megvan a maga sajátos technikája és stílusa. A XIII. század közepéig semmiféle hanyatlás nem figyelhető meg, ellenkezőleg, az orosz ipar a XII-XIII.századokban érte el teljes technikai és művészi felvirágzását.²³ Fontos megjegyezni, hogy ezek a megfigyelések nemcsak a régi kievi Oroszország városaira vonatkoznak, hanem azokra a városokra is, amelyek a XI.századig nem játszottak valami jelentékeny szerepet. Közismert, hogy éppen a XII.században és a XIII.század első felében bukkant fel sok új város; Jurij Dolgorukij, Andrej Bogoljubszkij és Vszevolod Jurjevics is fokozott erővel folytatták a "városépítést."

Ugyanakkor e kor városai tipikusan feudális vonásokat mutatnak, élesen elkülönül bennük az arisztokratikus rész - "a negy" - /gora/ és a szabad iparosok és kereskedők telephelye - "az alváros" /podol/. A sáncokkal és várfallal körülvett "hegyen" uralkodói és politikai központok keletkeznek. A rendszert meg nem erősített "alváros" pedig a környező terület gazdasági központja lesz, bár ez a környező terület egyelőre még nem nagy.

A helyi termelőerők fellelendülése vonta maga után, hogy többé-kevésbé önálló gazdasági körzetek alakultak ki, amelyek csak jelentéktelen kapcsolatban voltak egymással. A belkereskedelem alapján véve megtartotta cserejellegét. A pénzrendszer nagyon fejletlen volt. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a XI-XII.században némely fejedelemség pénzverési kísérlete nem járt sikerrel és az orosz vert pénz kibocsátása megszűnt Vlagyimir Monomah halála után.²⁴

²³ b. Ribakov: A régi Oroszország ipara. Moszkva-Leningrád, 1948. 521.l.

²⁴ Oresnyikov kutatása alapján pénzt vertek: Jaroszlav Mudrij /Novgorod/, Izjaszlav Jaroszlavics /Kiev/, Szvjatopolk Izjaszlavics /Kiev/, Vlagyimir Vszevolodovics Monomah /Kiev/, Csernigov, Perejaszlavlj/, Jaropolk Izjaszlavics /Visgorod/ és Oleg Szvjatoszlavics /amutarakan/. Azok a pénzek, amelyeket a pénztörténészek régebben Vlagyimir Izvjatoszlavicsnak tulajdonítottak, Oresnyikov véleménye szerint Vlagyimir Monomah-tól származnak. /Oresnyikov A.: Oroszország pénzei a mongol hódoltság előtt. Moszkva, 1936.

Ilyen formán két évszázad folyamán, a XI. század közepétől a XIII. század közepéig alakul ki a gazdasági széttagoltságnak az a rendszere, amely fokozatosan gyengülve eltartott egészen a társadalmi munkamegosztáson alapuló árutermelési és pénzgazdálkodási viszonyok kifejlődéséig és az összoroszl piac kialakulásáig. Ugyanebben a korszakban fokozódik a politikai széttagoltság is, amely több félig államszerű feudális képződmény különválásához vezetett. A polgári történészek /Szolovjov, Klucsevszkij/, akik tagadták Oroszországban a feudalizmus létezését, a részfejedelemségekre való tagozódást északkeleti Oroszország sajátosságának tartották. A valóságban az első önálló feudális fejedelemségek a kievi állam nyugati felében jelentek meg. Nagyon korán kezdett elkülönülni a polocki fejedelemség, aztán a csernigovi, perejaszlavi, halicsi, szmolenszki és a novgorodi bojárköztársaság. Vlagyimir Monomahnak és fiának, I. Msztiszlávnak hatalmi politikája csak ideiglenesen eredményezte a kievi nagyfejedelmi hatalom megerősödését. II. Msztiszláv halála után /1132/ a politikai széttagozódás folyamata újult erővel folytatódott. A krónikairó élesen jellemezte ezt a kort: "Szétszakadozott az egész orosz föld."

A XII. század második felében és a következő század elején még egy kísérlet történt, hogy Oroszország politikai egységét újelvek szerint erősítsék meg. Ezuttal a kísérlet nem Kievből indult ki, hanem a Kljazma mentén gyorsan fejlődött fiatal városból, Vlagyimirből. A Vlagyimir Szvjatoszlavics és Jaroszlav Mudrij idejében a kievi állam egységéért folytatott harchoz viszonyítva Andrei Bogoljubvszkij és Vszevolod Jurjevics politikájában az volt az új vonás, hogy az egyes fejedelmeknek elismerték uralkodói jogait és mint vazallusokat vetették alá őket a nagyfejedelmi hatalomnak. Csakhogy, amint az események megmutatták, ezek az eszközök az adott körülmények között elégteleneknek bizonyultak. Az északkeleti fejedelmeknek nemcsak hogy nem sikerült visszaállítaniuk az egységes feudális orosz államot a szétdúlt Kiev helyett Vlagyimir központtal, de még tartós államot sem sikerült létrehozniuk északkeleten. Már Vszevolod Jurjevics fiai alatt világos jelei mutatkoznak magának a vlagyimiri nagyfejedelemség bomlásának is. Ekkor keletkeznek annak a politikai rendszernek alap-

jai, amelyeket a XIII. században mint a vlagyimiri nagyfejedelemség rendszerét szoktunk meghatározni. Ez egy laza szövetség a nagyfejedelem vezetése alatt az északkeleti orosz hercegségek és Veliki; Novgorod között.

A XIII. század közepén az orosz lakosság életébe durva külső erők törnek be, a mongol-tatárok. Az orosz népnek az jutott osztályrészül, hogy végigszenvedje a legsúlyosabb történelmi megpróbáltatásokat olyan méretekben, amilyen méretekben ez egy európai népnek sem jutott osztályrészül az egész középkor folyamán. Tavolról sem árkadjuk a mongol-tatár hódításnak azt a jelentőséget tulajdonítani, amelyet a nemesi és burzsoá történetírás tulajdonított neki. E felfogás Tatischev és Scserbatov kora óta hagyományos módon Oroszország történetét a mongol hódoltság előtti és utáni korszakokra osztotta. Az orosz földeknek a mongol-tatárok általi történt meghódítása nem hozott semmiféle alapvető változást sem a társadalmi és gazdasági viszonyokban, sem északkeleti Oroszország politikai rendszerében. A vlagyimiri nagyfejedelemség rendszerének fejlődése folytatása és elmélyítése volt azoknak a kezdeteknek, amelyek Batu hadjárata előtt jelentkeztek. A hódítás tényét azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni. Ugyancsak nem lehet figyelmen kívül hagyni az orosz nép önfeláldozó harcát felszabadításáért, melyet ez a hódítás váltott ki. Lehetetlen nem emlékeztetni arra, hogy a történelmi fejlődés nem megszakításlan előrehaladás, hogy a történelem általános törvényei konkrét történelmi valóságban jelentkeznek. E szempontból kell szemügyre venni e kor három fő jelenségének a történelmi folyamatra való befolyását. Ezek: a gazdasági romlás, amelyet Batu támadása és az Arany Horda uralma idézett elő, a kievi nagyfejedelemség politikai rendszerének kialakulása, és az orosz nép harca a mongol-tatár iga alól való felszabadulásért.

1. Batu hadjárata a termelőerők óriási arányu megsemmisítését vonta maga után. Az északi krónikás szavaiban, hogy a szuzdalji földön nem maradt "sem város, sem község, sem falu," amelyet nem dultak volna fel a tatárok, semmiféle tulzás nem volt. Minden valamennyire is jelentős várost leromboltak és felégettek. Számos város eltűnt e korból /pl. a régi Rjazan/; Vlagyimir szintén nem tudott felépülni a szörnyű rombolásból és elvesztette korábbi gazdasági jelentőségét. A lényeg azonban nem csupán a városok nagy részének egy -

idejü elpusztításában volt. Az Arany Horda általában ellenséges politikát folytatott a városokkal szemben. Alapos ez a feltevés, hogy a kézművesek jelentékeny részét elvitték az Arany Hordába. Ezzel magmagyarázható az a tény, hogy Szaraj és más aranyhordai városok romjai között nemcsak orosz ipari tárgyakat, hanem megfelelő termelőeszközöket is találunk. Így az orosz városokat megfosztották a gazdasági élet talpraállításának és fejlődésének alapfeltételétől, t. i. a kisipari termeléstől.

Ribakov megfigyelése szerint a XIII. század második felében a termelés számos területén nyomon lehet követni a bonyolult technika teljes elfeledését és a kézműipar eldurvulását, leegyszerűsödését.²⁵ Az Aranyhorda tatárai nem jó szemmel nézték az orosz városok megerősítését és minden lehető alkalommal pusztították az erődítményeket. Ilyankor elpusztították a várfalak alatt elterülő kereskedői és iparos településeket is. Egészen véve az Arany Horda uralma az orosz földek fölött kb. két évszázadon keresztül a termelőerők rendszeres megsemmisítését jelentette. Ehhez járult még a lakosságnak adók útján történő kirablása, amely adók egész súlyukkal ugyancsak a lakosság termelőrétegeire nehezedtek. Ezek a körülmények konzerválták a természeti gazdálkodást és akadályozták az árutermelés és pénzgazdálkodás kifejlődését. Ezért Oroszországban a feudális korszak hosszú időre nyúlt.

(2) Az elemzett korszak szempontjából nagy jelentősége volt a vlagyimiri nagyfejedelemség politikai rendszere kialakulásának. Amint fentebb megjegyeztük, ez a rendszer már Batu támadása előtt kezdett kialakulni. Lényegében egy kísérletet jelentett, hogy legyőzzék azt az ellentmondást, amely a szuverén feudális államok alakulása közt és ama szükségszerűség között állt fenn, hogy közös érdekek miatt a nagyfejedelem vezetésével katonai és politikai egységet hozzanak létre.

Az Aranyhorda urai ezt a rendszert olyan alakban fogadták el, ahogy az az orosz földek meghódítása pillanatában kialakult, de kísérletet tettek arra, hogy saját érdekeik szolgálatába állítsák. E célból, jóllehet elismerték a vlagyimiri nagyfejedelem vezetőségét - Batu azt mondta Jaroszlav Vsevolodovics -

nak: "Jaroszlav legyen te a legfőbb az összes fejedelmek fölött az orosz nép közt", - de mégis megerősítették mindegyik orosz fejedelem önállóságát, akik külön okmányokat kaptak a fejedelemségben való megerősítésükre és joguk volt arra, hogy közvetlen kapcsolatokat tartsanak az Arany Hordával. Ha megvizsgáljuk az Aranyhorda kánjainak és a nagyfejedelemlének a viszonyát, nem kétséges, hogy az Arany Hordában egyrészt úgy próbálták őt tekinteni, mint a kán hatalmának képviselőjét Oroszországban, másrészt mint az orosz fejedelmek közti viszályok fenntartásának eszközét. Annak a ténynek, hogy a XIII. század végén az adó beszedését a nagyfejedelemlre bízták, elkerülhetetlenül a részfejedelmekkel való összeköttetésre kellett vezetnie, hiszen a fejedelmeket így megfosztották egyik jövedelmi forrásuktól. Az Arany Hordának ezt a politikáját Marx határozta meg megdöbbentő világossággal: ez a politika abból állt, hogy "egymás ellen ingereljük az orosz fejedelmeket, élesszék közöttük a viszályt, egyensúlyba hozzák erejüket és egyiknek se tegyék lehetővé, hogy megerősödjék." ²⁶ A nagyfejedeleml hatalma mégis ennek a politikának ellenére olyan erővé válik, amely az Arany Horda elleni harcra egyesíti a feudális széttagoatlásban lévő orosz földeket.

Már Alekszandr Jaroszlavics Nyevszkij működésében azt a tendenciát látjuk, hogy megerősítse északkeleti Oroszország egységét az Arany Horda hatalmának külső elismerése mellett. Alekszandr Jaroszlavics, saját korának ez a legjelentősebb hadvezére és legkiemelkedőbb történeti tényezője, a livoniai lovagok és szövetségeseiknek legyőzője, nagyon jól tudta, hogy az adott körülmények között lehetetlen nyíltan szembeszállni az Arany Hordával. De már rálépett arra az utra, amelyen utódai tovább mentek, akik a hódítók erejét maguk a hódítók ellen fordították. E tekintetben Alekszandr Jaroszlavicsot feltétlenül úgy kell tekinteni, mint Ivan Kalita elődjét.

Az egyesítő tendencia további fejlődését figyelhetjük meg Mihail Jaroszlavics tveri fejedeleml és Ivan Danyilovics Kalita moszkvai fejedeleml politikájában. Nem véletlen, hogy Jaroszlavics nem elégedett meg csupán a "nagyfejedelmi" címmel, hanem hozzátette a sokat jelentő jelzőt "egész Oroszországé". "Egész Oroszország" nagy-

²⁶ Marx: The secret diplomatic history of the Eighteenth century.

fejedelmének nevezte magát Ivan Kalita is. A Tver és Moszkva közötti harc "a nagyfejedelemségért" - történeti perspektívában azt a küzdelmet jelentette, hogy a két város közül vajjon melyik, Moszkva, vagy Tver fogja-e majd helyettesíteni a régi Vlagyimir székvárost, mint északkeleti Oroszország politikai és egyházi központja. A moszkvai és tveri fejedelmek működésében az egész negyvenéves küzdelem alatt még semmiféle elvi ismertetőjegyet nem lehet megkülönböztetni. A két ellenfél egyéni ereje körülbelül egyenlő volt. 1318-ban nyílt összetűzésben a tveriek hatalmas vereséget mértek a moszkvaiakra, amikor a foglyok közt magának Jurij Danyilovicsnak felesége is ott volt. De a moszkvai fejedelmek, a Danyilovics testvérek tapasztaltabb politikusoknak bizonyultak. Ivan Kalitának sikerült a kánt "a saját kezében engedelmes eszközzé változtatnia, kinak segítségével megszabadul legveszedelmesebb vetélytársaitól és legyőz minden akadályt, amely útjában áll a hatalom megszerzéséért folytatott győztes küzdelemben. Nem foglal el fejedelmi részterületeket, de a hódító tatárok hatalmát kizárólag saját érdekei szolgálatába állítja." ²⁷

Ha nem akarunk burzsoá pszichologizmusba esni, lehetetlenség megkísérelnünk, hogy Ivan Kalitának előttünk ismeretlen gondolatvilágába hatoljunk, amikor erre a kérdésre akarunk felelni: Ugy tekintette-e ő a moszkvai fejedelemséget, mint az eljövendő egységes orosz állam alapját? Tevékenysége történeti jelentőségének értékelésében a konkrét történeti valóság marxista elemzéséből kell kiindulnunk. Ez a valóság pedig olyan volt a XIV.század első felében, hogy nem adta meg a lehetőséget egységes és még kevésbé centralizált állam kialakítására. Ivan Kalita arra törekedett, hogy az összes orosz fejedelmeket hűbéreseivé tegye, de nem bontotta meg a vlagyimiri nagyfejedelemség széttagoltságának politikai rendszerét. Bár Ivan Kalita, amint Marx kihangsúlyozta, kizárólag a saját érdekében cselekedett, azaz a moszkvai fejedelemség uralkodó osztályának érdekében, objektíven azonban politikájának nagy haladó jelentőség volt.

Ha figyelembe vesszük azt a szerepet, amelyet Moszkva az

²⁷ Ribakov, id.m. 534.1.

orosz földek elkövetkezendő egyesítésében játszott, a moszkvai fejedelemség történetét a XIV.század elején, fejlődésének és megerősödésének történetét külön ki kell emelnünk az adott korszak határain belül. Moszkva 800 éves fennállásának ünneplése alkalmából írt üdvözlésében Sztálin elvtárs ezt írta: "Moszkva érdeme mindenekelőtt abban áll, hogy alapja lett a szétdarabolt Oroszország egy államban, egy kormány alatt, egy vezetés alatt való egyesítésének." 28

Az Arany Horda mongoljai ellen folytatott harc két irányban fejlődött: "Az egyik irány volt a széles néptömegek spontán ellenállása, amely egyes vérbefojtott felkelésekben robbant ki /felkelés 1262-ben Rosztovban, Vlagyimirban, Szuzdaljban, Jaroszlavban, Perejaszlavban, felkelés 1327-ben Tverben stb./, a másik irány pedig a nagyfejedelmi hatalom részéről a hódítokkal szemben tanúsított ellenállás. Egészen világos, hogy az ország gazdasági és politikai széttagoaltsága mellett a spontán népi mozgalom egyedül nem vezethetett sikerre, amint-hogy nem lehetett sikeres a nagyfejedelmeknek az Arany Horda ellen való fellépése, ha az nem támaszkodott a nép fegyveres erejére. A felszabadító küzdelem mindkét iránya egybeolvadt a XIV.század utolsó harmadában. Az, ami Ivan Kalita erejét még felülmulata, az teljesen megválósítható lett unokája, Dmitrij Donszkoj számára. De ez azért történt, mert az egész gazdasági és politikai helyzet a nagyfejedelem egyesítő és felszabadító politikája javára fordult.

A feudális széttagoaltság kora harmadik szakaszát ezért a XIV.század 60-as éveitől kezdjük és a XV.század 80-as éveinek közepén fejezzük be. A polgári történészek Ivan Kalita, Dmitrij Donszkoj, sőt még III.Iván működésében sem láttak különbséget, amint-hogy nem láttak változást a moszkvai fejedelemség belső állapotában sem. A moszkvai fejedelemség az ő elképzelésükben egybeolvadt a nagyfejedelmi örökbirtokkal. Ezért az orosz állam kialakulásának folyamatát ők egyszerűen "Moszkva felemelkedésének" folyamatára szűkítették le. A moszkvai állam, állították ők, úgy nőtt ki Danyiil Alekszandrovics fiainak örökbirtokából, mint egy magból, amely addig terjeszkedett, amíg végül magába nem foglalta az összes északkeleti orosz földeket.

²⁸ "Pravda" 1947.szept.7. 235.sz.

A marxista történészek nem követhetik ezt a módszertanilag téves utat. Bár nagy jelentőséget tulajdonítanak a moszkvai fejedelemség, mint gazdasági és politikai alap megerősödésének az egységes orosz állam összekovácsolódása szempontjából és nagyra értékelik Moszkva történeti érdemét, amely mint Sztálin elvtárs is rámutatott, kezdeményezője volt és marad a centralizált orosz állam megalkotásának. Kötelességük azonban, hogy a marxizmus klasszikusainak a centralizált államok kialakulásának feltételeiről adott utmutatásai fényénél vizsgálják meg az egész folyamatot minden megnyilvánulásában az északkeleti Oroszország egész területe -

(2) Mindenekelőtt rá kell mutatni a jelentős gazdasági ujjáéledés több jelére. Ez az ujjáéledés a XIV.század második felében és különösen a század végétől következett be. Ribakov professzor az orosz ipar történetét tanulmányozva arra a következtetésre jutott, hogy erős hanyatlás után, amelyet a mongol-tatár pusztítás idézett elő, éppen ebben a korban kezdődik az ipari termelés új felvirágzása. Ujjáéled az ideiglenesen feledésbe merült filigrán munka és a lyukas zománc, megjelennek a művészi öntésre szolgáló rézüöntőműhelyek, alkalmazni kezdik a masszív öntést, amely bonyolult felszerelést igényel /harangöntésnél, később ágyuöntésnél/, bevezetik a sófőző gödrök komplikált furását, megjelenik az iparban a vízi hajtóerő /vizimalmok/ és gyorsan fejlődik a kőépitkezés.²⁹

A társadalmi munkamegosztás e jelenségeihez kapcsolódnak a belső áruforgalom elemei és kiszélesednek a külső kereskedelmi kapcsolatok. A belső kereskedelem fejlődése kísértékü saját pénzérme veréséhez vezetett. A moszkvai fejedelemségben a pénzverés valószínűleg Dmitrij Donszkoj fejedelemségének első éveiben kezdődött. Majdnem egyidőben jelenik meg a saját pénz²⁹ szuzdalj-nyizsnyijnovgorodi fejedelemségben Dmitrij Konsztantyinovics idején /1362-1383-ig/ és a ~~moszkvai~~ fejedelemségben Oleg Ivanovics alatt /1350-1402/. A XIV.század -végén vagy a XV.század elején kezdtek pénzt verni a rosztovi fejedelemségben /Andrej Fjodorovics és Alekszandr Konsztantyinovics fejedelmek/, a XV.század elején Tver-

²⁹ B.Ribakov i.m. 695-696.1.

ben /Ivan Mihajlovics/ és a tveri részfejedelemségekben. Ilyenformán 50-60 év alatt az összes orosz fejedelemségekben létrejött a saját pénzrendszer és ez legelőször a legjelentősebb fejedelemségekben alakult ki. Legkésőbb Novgorod tért át saját pénz verésére, ami azzal magyarázható, hogy jelentékeny külkereskedelme volt és nagy volt az idegen aprópénz beáramlása.

Az árutermelés és pénzgazdálkodás viszonyainak fejlettségi fokára vonatkozóan e korban érdekes megfigyeléseket lehet tenni a pénzleletek állományával kapcsolatban. Kiderül, hogy a XV.-század közepéig kevés kivétellel a leletek egy-egy nagyfejedelemség és annak részfejedelemségei /moszkvai, tveri, szuzdalyi, izsnyijnovgorodi, rjazani/ pénzeiből állnak. Más, még szomszédos fejedelemségek pénzei is csak kivételképpen fordulnak elő. A XV.század második felében a leletek rendszerint már a legkülönbözőbb verőhelyekről származó pénzeket tartalmazták. Ilyenformán a leletek állománya bizonyos mértékig visszatükrözi a piaci kapcsolatok kiszélesedésének folyamatát.

A kézműipar és kereskedelem fejlődése a városi lakosság jelentékeny megnövekedésére vezetett. A fejedelmek nagymértékű város- és szloboda-alapító politikát folytattak. Veszeloovszkij adatai szerint a XV.században 286 u.n. szloboda létezett /a városi szlobodákon kívül/, amelyeknek lakossága iparosokból és kereskedőféle emberekből állt. E gazdasági felemelkedés körülményei között Moszkva az összekötő gazdasági központ szerepét kezdi játszani, amelynek fejlődését nem tudták megállítani az új szörnyű pusztítások. A moszkvai iparosnegyed teljesen elpusztította Tochtamis 1382-ben. De 10-15 év alatt a moszkvai iparosnegyed nemcsak hogy teljesen felépült a pusztulásból, hanem még nagyobb területet foglalt el. A század vége felé a későbbi Kitaj-Go-rod egész területe már lakott volt.

A gazdasági fejlődés e sikereinek az összes orosz feudális félállamok politikai rendszerében végbement változások feleltek meg. A XV.század elejére északkeleti Oroszország politikai térképe jelentékenyen leegyszerűsödött. Mindössze négy nagyobb méretű államképződmény maradt /a moszkvai, tveri, rjazani és a novgorodi fejedelemségek/, amelyeken belül mindenütt sikerrel folyt a feudális széttagoltság felszámolása.

A tveri fejedelemség történetében pontos határvonalat jelöl Mihail Alekszandrovics kora/1366-1399/, aki szinte szakadatlan küzdelmet folytatott kisebb tveri fejedelmekkel. Az ő uralkodása alatt a kasini és holmi "részfejedelemségek" felszámolása után tulajdonképpen befejeződött a tveri földeknek a tveri nagyfejedelem hatalma alatt való egyesítése. Még nagyobb sikerrel járt Borisz Alekszandrovics /1425-1461/ egysítő és hatalmi politikája, akit a helyi hazafi irodalmár, Foma szerzetes "egyeduralkodónak" nevez. Indokolt az a feltevés, hogy Borisz Alekszandrovics ezeket a jelentős politikai sikereket az előkelő bojárság ellen folytatott harc eredményeként érte el azáltal, hogy kevésbé előkelő embereket emelt ki és állított előtérbe. Ugyanaz a Foma szerzetes közli: "Borisz Alekszandrovics nagyfejedelem pedig a hatalmat magához ragadva a tveri előkelőség büszke embereit letaszította a hatalomról, az alázatosakat pedig maga mellé ültette a trónra és még más hatalmasokat is. Akik nem engedelmeskedtek neki azokat meghódolásra kényszerítette." ³⁰

Kevésbé domborodik ki, de ugyanilyen jellegű volt a rjazani nagyfejedelmek egysítő politikája. Nagyon nagy sikereket ért el Oleg Ivanovics /1350-1402/. A külső veszély, amely a rjazani határokat az Arany Horda és Litvánia részéről egyaránt fenyegette, Oleg Ivanovics köré tömörítette az apró rjazani fejedelmeket. A rjazani fejedelemség azonban nem volt képes egyidőben súlyos harcot folytatni a külső ellenségekkel és ellenállni Moszkva növekvő követeléseinek, mert Moszkva segítsége egyre inkább szükségessé vált. Közvetlenül az önállóság elvesztése előtt a rjazani fejedelemségben a proni részfejedelemség felszámolásával befejeződött a belső egyesülés folyamata.

A novgorodi bojár köztársaságban különleges belső politikai rendszerének megfelelően, a központi hatalom megerősödésének folyamata az orosz feudális fejedelemségekhez viszonyítva sajátos formában folyt le. Bár Novgorodban nem voltak részfejedelemségek, de a Novgorodhoz tartozó városrészek ugyanazt az önállósodási tendenciát mutatták, mint a többi orosz földön a részfejedelemségek. A XIV. század közepén ez teljesen sikerült Pszkovnak és a XV. század elején Vjatkának. Novgorodban a központi hatalom megerősödése

³⁰ Lichácsov: Foma szerzetes dicsérő beszéde. Szentpétervár, 1908

által történt, hogy a földbirtokos nemesség egy kollektív szervezet hozott létre, amely bizonyos mértékig elsimitotta az ellentéteket a novgorodi bojárság uralkodórétégén belül. Így a XV. század elején alakult "urak tanácsa" a bojárság 200-300 képviselőjéből állt. Megerősödött a szomszédos városok kapcsolata a bojárköztársaság fővárosával.

Ilyenformán a központi hatalom megerősödése /a nagyfejedelmeknél és a novgorodi bojárkormánynál/ az összes orosz földeken, amelyek megőrizték politikai önállóságukat, általános jelenség volt. De volt egy mély elvi különbség a moszkvai nagyfejedelem és a többi "nagyfejedelmek" egyesítő politikája között. Ez utóbbiak azt tűzték ki célul, hogy felszámolják saját fejedelemségeiken belül a politikai szétagoltságot és megerősítsék saját függetlenségüket szuverén állami minőségben. A moszkvai nagyfejedelmek egyesítő politikájának Dmitrij Donszkojtól kezdve egyszerre volt belső, moszkvai és általános orosz jellege. A moszkvai fejedelemségen belül ez a politika elnyomta a részfejedelmek önállóságát; a tulajdonképpeni moszkvai fejedelemség határain túl pedig az orosz területen fennálló többi feudális államalakulat felszámolására irányul, azaz egyre inkább egy egységes orosz állam kialakításának útjára lépett. Ezzel kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy a XIV.század végén és a XV.század első felében a többi fejedelmek közül már senki sem törekedett az összorosz hatalom megszerzésére: Novgorod, Tver és Rjazan minden igyekezete ebben az időben már csak saját függetlenségük megerősítésére irányult. Ezért a moszkvai nagyfejedelem politikája vetélytársai politikájával szemben erősen haladó jellegű volt.

Fentebb elemeztük azokat az új gazdasági feltételeket, amelyek hozzájárultak Moszkva egyesítő politikája sikeréhez. Csak-hogy ezek magukban véve nem lettek volna elégségesek a feudális szétagoltság teljes felszámolására. Hatalmas történeti szerepet játszott Moszkva az Arany Hordával vívott nemzeti felszabadító harcában is. Az Arany Hordával szemben Dmitrij Donszkoj teljesen más eszközöket alkalmazott mint elődei a moszkvai fejedelmi székben. Míg nagyapja és apja igyekeztek eltéríteni a kán haragját Moszkvától, hogy a külső béke leple alatt erőt gyűjtsenek, addig Dmitrij Donszkoj nyíltan kihívja a hordát. Dmitrij Donszkoj elődei

akik békés úton akartak kiküszöbölni minden félreértést az Arany Hordával, nem szorultak rá a többi orosz fejedelmek segítségére, ellenkezőleg. E politika sikerének egyik feltétele az volt, hogy lemondtak "az egyeduralkodó helyzetről", amelyet nem tűrt volna meg a még rettegett káni hatalom.

Dmitrij Donszkoj nyíltan ellenséges politikája az Arany Hordával szemben a közös orosz érdekek kifejezése volt. Ez csak az összes orosz erők összefogása esetén számíthatott sikerre. A tatár hódításokkal szemben vívott nyílt küzdelem nem volt összeegyeztethető a feudális széttagoltsággal, hanem megkövetelte a centralizált állam haladéktalan kialakítását. Ezért a Kulikovo mezőn kiharcolt győzelem, amely majdnem az összes orosz földek részvétele mellett zajlott le, végkép Moszkvának juttatta azt a szerepet, hogy politikai központ legyen és jövőendő fővárosa az orosz államnak.

*Minél előbb
az a XIV. sz.
bár?*

Igen nagy szerepet játszott Moszkva a nagyorosz /orosz/ nemzetiség fejlődésében. A nemzetiség még nem nemzet. A lakosság szilárd közösségének fejlődésében egy külön szakaszt képez, amely megelőzi a nemzetek kialakulását. Ezért nincs meg még benne mind a négy ismertető jel /a nyelv, a terület, a gazdasági élet és a kulturális közösségben megmutatkozó lélektani alkat közössége/, amelyek megvannak az emelkedő kapitalizmus korszakában összekovácsolódó nemzetben. A nemzet elemei azonban - a nyelv, a terület, a gazdasági és kulturális közösség - amint Sztálin rámutat, lassanként jöttek létre már a kapitalizmus előtti időszakban.³¹ Ezeket az elemeket kisebb-nagyobb mértékben végig lehet nyomozni a nagyorosz nemzetiség kialakulásában a XV. század közepe táján. Nem kisebb jelentőségű Moszkva szerepe a közös orosz kultúra kialakításában sem, amely az irodalomban, az építészetben és a festészetben jut kifejezésre.

Felvetődhetik az a kérdés, hogy vajjon nem kell-e ezt az egész időszakot a XIV. század vége óta a centralizált orosz állam keletkezésének idejéhez számítani? Ugy gondoljuk, hogy bár ez a korszak szervezően kapcsolódik az utána következő korszakhoz, t. i. a centralizált állam kialakulásához és szükségszerű és közvetlen szakaszt képez a feléje vezető úton, de mégis mindkét

³¹ Sztálin. Művei. XI. k. 366. l.

korszaknak sajátosságai - az orosz földek egyesítése Moszkva körül és a centralizált orosz állam kialakulása - indokolttá tesszik, hogy elválasszuk őket egymástól, anélkül azonban természetesen, hogy megbontanánk a történeti folyamat egységét. A centralizált államrendszer keletkezéséhez szükség volt az ország egyesítésére az összes többi orosz feudális félállamok felszámolásával, amelyek önálló és független állami létre törekedtek. Csak Vaszili Tyomnij alatt, a belső feudális háború befejezése hozta létre a szükséges előfeltételeket a moszkvai fejedelem egyesítő politikája győzelméhez.

Bár a centralizált orosz állam feudális társadalmi-gazdasági alapon épült fel, maga ez az alap jelentős változásokat szenvedett az árutermelési és pénzforgalmi viszonyok fejlődésének hatása alatt. A XV.sz. utolsó negyedében, mint azt már fentebb említettük, megjelent a pénzjáradék. Egyidejűleg kezd növekedni a majorság. És ha a korábbi időkben a földesur kis saját földje ellehetett majdnem kizárólag a földekre telepített holopok munkájával, a XVI. században megnövekedésével feltétlenül szükségesnek mutatkozott a parasztok bevonása robotmunkákba. A robot most már nem csupán a feudális gazdaság belső szükség-^{a robot} letének kielégítésére, nem csupán a bojár-udvarház nagyszámu ^{robotmunkákba} familiájának táplálásához volt szükséges, hanem gabonafelesleg ^{és pénzj} létesítéséhez is, amely piaci áruvá változott. Ilymódon a feudális gazdaság kezd a piachoz alkalmazkodni. A pénzjáradék és a robot a parasztok számára a feudális kizsákmányolás jelentős erősödését jelentette. Ilyen körülmények között a gazdaságon kívüli kényszer előző eszközei, amelyekkel a feudális földesurak rendelkeztek, már nem voltak elegendők. Az osztályállam kényszerszervezetének kell segítségül sietnie. Er teremti meg a jobbágyi jogot, a kizsákmányolás legnehezebb formáját. "A jobbágyság alapvető ismertetőjele, - mondja V.I. Lenin, - az, hogy a parasztság.... földhözkööttnék számított, - és innen született meg maga a kreposztnoje pravo fogalom is," ³² /a szó eredeti jelentése "földhözköötési jog". /Ford. jegy./ A jobbágyság ki-fejlődése másfél évszázadot vett igénybe. A jobbágyság fejlődé-

³² Lenin. Művei. XXIV.k. 370.1 /oroszul/.

sének alapvető szakaszai: az 1497.-i és 1550.-i törvények, Szentgyörgy napi szabad távozásról szóló törvénye, 1581-ban a "tiltott évek" bevezetése, 1597-ben a szökött parasztok felkutatására és visszavitelére engedélyezett évek bevezetése, majd 1607-ben, 1637-ben és 1642-ben az ezen célból engedélyezett évek számának felemelése és végül az 1649-i Szobornoje ulossenyie-ben a parasztok földhözköltése. A parasztokkal egy elbánni, ahogyan a cári kormány elbánt velük a XVI-XVII. századokban, csak olyan centralizált apparátus tudott, amelynek rendelkezésére erős hatalom állott. A parasztok sorsában a XVIII. században végbemenő további változások /a holopok és jobbágyság összeolvadása, a parasztoknak földnélkül és családjuktól elszakítva történő eladási gyakorlatának meghonosodása, II. Katalinnak a parasztokra vonatkozó ukázai stb./ nem hoztak semmilyen principiálisan újat a Szobornoje ulossenyiében lefektetett jobbágyság tartalmához képest, amely 1852-ig sok kisebb változtatással és kiegészítéssel érvényes törvény maradt.

Ilymódon a feudális termelési mód legfontosabb ismertető jele alapján, - vagyis a parasztok és a földesurak között levő termelőviszony alapján világosan kiemelkedik a XV.sz. végétől a XVII.sz.végéig tartó korszak.

(XV)-XVI. sz. A pénzjáradék és a robot teremttette meg a jobbágyságot, viszont más oldalról a belső piac kialakulása tette lehetővé a pénzjáradék és a robot kifejlődését. Az összes orosz területekre kiterjedő közös piac előfeltételei megvoltak már a XV.sz.végén és jelentősen megnövekedtek a XVI.sz.folyamán.³³ A piacrendszer és a centralizált állam kialakulása között dialektikus kölcsönhatás volt. Ha a társadalmi munkamegosztás alapján a gazdasági forgalom megkönnyítette az összes orosz földek állami egyesítését, akkor fordítva, a centralizált állam kialakulása igen erős hatást gyakorolt az összorosz piaci rendszerre. Az áruterelési és a pénzforgalmi viszonyok sikeres fejlődése /amelyet nagyban akadályoztak a XVI.sz.70-es éveinek nagyarányu pusztításai.

³³ Sz.Bahrusin, az "összorosz piac" előfeltételei a XVI.században. /Ucsonije zapiszki M.G.U., 87.k. M.1946./

valamint a XVII.sz.elejen a lengyel-litván és a svéd intervenció következményei/, továbbá a városi lakosság megnövekedése, a városok közötti kereskedelmi kapcsolatok megerősödése, a kis falusi piacok tömegének megjelenése és a külkereskedelem fejlődése ellenére a gazdasági feldaraboltság nem szűnt meg, amíg a XVII.században ki nem alakult az összorosz piac.

A belső piac kialakulásának V.I.Lenin nagy jelentőséget tulajdonítva ezt írta: "Az orosz történelemnek csupán új korszakát (kb. !!!) a XVII.századtól kezdve/ jellemzi valóban az összes kerületek, főldök és fejedelemségek egyetlen egészben való tényleges összeolvadása. Ezt az összeolvadást nem a nemzetiségi kapcsolatok... nem is azok folytatása és általánosítása hozta létre: ez a kerületek közötti csere erősödésével, a fokozatosan növvő áruforgalommal, a kis helyi piacok egyetlen összorosz piaccá való összpontosodásával jött létre." ³⁴ A vámkönyvek gazdag anyagát felhasználó szovjet történészek egész sora, - Bahrusin, Baklanova, Usztyugov, jelen sorok szerzője, - hatalmas tényanyagon teljes mértékig igazolták V.I.Lenin állítását, mely szerint az összorosz piac kialakulása a XVII.században történt. Ilymódon a gazdasági fejlődés második fontos ismertetőjegye alapján is ki kell emelni a XV.sz.végétől a XVII.sz.végéig terjedő korszakot.

Vizsgáljuk most meg e korszaknak állami berendezését. Általánosságban mint centralizált államot határozhatjuk meg. A centralizáció foka és formája azonban különböző szokott lenni. A XVIII.sz.abszolút orosz államában a közigazgatás centralizációja teljesebb volt, mint a XVI.-XVII.századi orosz államban. Az államhatalom formája is más volt a XVI-XVII.században, mint I.Péter és utódai alatt.

A centralizált állam fő ismertető jelei közé tartozik olyan közös közigazgatási szervek létezése, amelyek hatalmukat az egész állam területére kiterjesztik, mint pl. a legfelsőbb törvényhozási és közigazgatási szervek, bíróságok, pénzügyi szervek és a hadügyi rendszer. Ennek következtében a centralizált állam rendszerre nem fér meg az immunitások létezésével, melyek alapján az államhatalom funkciói egyes feudális földesurak kezében voltak. Orosz-

³⁴ Lenin, Művei I.k. 73.1. /oroszul/.

országban a centralizált állam élén az autokrata államfő állott. Csakhogy a centralizált rendszer és az autokratikus berendezés különne mű jelenségek, bár a történelmi fejlődés folyamán egymással összeszővődtek. Cvetkov és Alipov elvtársak levelére adott válaszában Sztálin ezt írta: "Előadásomban nem Oroszország "autokratikus berendezésének" kialakulásáról, hanem Kelet-Európa, Oroszország, Ausztria, Magyarország/ területén lévő soknemzetiségű államok kialakulásáról van szó. Nem nehéz megérteni, hogy ez két különböző téma, bár nem lehet ezeket egymástól elválasztva szemlélteni.³⁵

Az orosz centralizált állam alapját a XV.sz.végén és a XVI.sz.elején vetették meg III.Iván és III.Vaszilij uralkodása alatt. Ennek ellenére sem szabad tulbecsülni az e korban elért sikereket, bár azoknak nagy principiális jelentősége volt a centralizált rendszer következő fejlődésére nézve. Ezek nélkül nem jöhettek volna létre IV.Iván reformjai, amelyek a centralizált rendszernek megadták azt az alapot, amely lényeges változások nélkül megmaradt egészen a XVII.sz.végéig és amelyet csupán I.Péter alatt számoltak fel.

Az orosz centralizált állam fejlődésének tanulmányozása közben nem szabad természetesen elszakítani azt osztálybázisától, a szolgáló nemességtől. A centralizált rendszer a reakciós fejedelmi-bojári nemesség ellen vívott kegyetlen harcban fejlődött ki. A cári hatalom győzelme ebben a küzdelemben nem lett volna elérhető, ha a cári hatalom nem támaszkodott volna a legfelsőbb feudális arisztokráciánál hatalmasabb erőre, a nagyszámu, jól megszervezett szolgáló földbirtokosok rétegére. Ezért a centralizált állam történetében lényeges jelenség volt a "pomesztye"-rendszer kifejlődése.⁺

A szolgálati birtokrendszer kialakulásának kérdése szovjet historikusaink között még nem egészen világos.

Igaz, hogy már senki sem vezeti le az orosz szolgálati birtokot a bizánci jogból, mint azt néhány burzsoá történész tette. Van azonban egy olyan tendencia, amely a szolgálati birtokot nem köti össze a centralizált állam kialakulásával, hanem azt jóval

³⁵ I.V.Sztálin, Művei IX.k.176.l. /oroszul/.

⁺ A pomesztyét a továbbiakban általában szolgálati birtoknak fordítom./Ford.jegyz./

előbbi időre vezeti vissza /Sz.V.Juskov/. Ebben az esetben azonban világos, hogy két fogalmat téveszt össze: a "pomesztyét", mint a feudális tulajdon feltételes formáját és a pomesztyék keretében történő földművelést, mint a szolgáló népek /bojárfiak és nemességek/ tömeges anyagi biztosításának módját, amely mint rendszer, csupán centralizált hatalom mellett lehetséges. Nem kételkedünk abban, hogy a feltételes feudális tulajdon különféle formák és elnevezések alatt létezett már a teljes feudális tulajdonnal együtt a feudális földbirtoklás kialakulásának idejétől kezdve. Ezt a tulajdont, elidegenítési jog nélkül, a "szolgálat" feltétele kötötte. A "szolgálat" szó azonban különböző jelentésű, és az idők folyamán változott. A feudális széttagoltság korában a szolgálat vazallitást jelentett. Amikor a fejedelemtől vagy más földbirtokostól feltételes birtokjogi alapon földet kaptak, ezen földek birtokosai vazallusi szolgálatot voltak kötelesek teljesíteni seniorukkal szemben. A XV.sz.végén és az ezután következő időkben a pomesztye tulajdonosa nem vazallus, hanem a moszkvai cárral való viszonya sem távozható, szolgálatát vagy halálával, vagy öregse, vagy betegsége következtében végződött. Csak tévedés folytán lehet a híres Borisz Borkovot a XIV.sz.-i pomesztye birtokosok közé számítani, akiről Iván Kalita végrendeletében azt írta, hogy egy vásárolt falut adott neki Rosztovban és "ha fogja fiamat szolgálni, a falu az övé lesz, ha nem fogja gyermekeimet szolgálni, a falu elveszik". Teljesen világos, hogy az adott esetben nem Borisz Borkov alattvalói minőségéről volt szó, hanem vazallusi kötelezettségeiről, amelyet bármely pillanatban megszüntethetett.

A szolgálati birtokrendszer másik megkülönböztető jegye a szolgálati népek birtokaitól való tömeges megfosztása, amely néhány esetben kényszerjellegű és hadi-politikai feladatoknak van alárendelve. Így pl.III.Iván alatt a novgorodi terület bojár és egyházi örökbirtokainak elkobzása után kb. 2000 moszkvai pomescsiket, lecsuszott fejedelmi és szolgáló családok képviselőit, bojárfiakat /nagy részük pomesztye birtokosok/ és szolgáló bojárok embereit irányították oda. Ezzel szemben kb.1000 novgorodi örökbirtokost pomesztye jogon áttelepítettek a régi moszkvai kerületekbe, főleg a keleti moszkvai határ mentére

/nyírsági kerületbe/. Ugyanilyen katonai - politikai célja volt a XVI.században a déli határkerület pomesztye-birtokosokkal való betelepítésének.

A szolgálati birtokrendszer harmadik alapvető ismertető jele volt a "tartás" és a "fizetés" megszervezése a földbirtokos katonakötelezettségének utólagos szabályozásával. A pomesztye-rendszer ezen megkülönböztető jelei valamennyien III.Iván alatt jelentek meg és teljes kifejlődésüket IV.Iván alatt érték el. Jellemző, hogy maga a "pomesztye" szó is csak a XV.sz.végi forrásokban fordul elő először. A szolgálati birtokok összeolvadása az örökbirtokokkal a XVII.sz.közepén, amely az 1649.évi Szobornoje ulozsenyijében tükröződik, már a szolgálati birtokrendszer bomlásának kezdete.

A feudális centralizált állam kialakulására nézve igen jellemzőek azok a változások, amelyek az egyes magánföldbirtokosok immunitás jogaival történtek. A feudális széttagoltság korában, amikor Marx szavaival élve "a háború és a bíraskodás vezetése a földbirtok velejárója volt",³⁶ a nagy allódiális birtokosok birtokolták az egész közigazgatási és bírói hatalmat. A XV.sz.kezdetéről származó adománylevelek már arra az időre vonatkoznak, amikor az immunitás csökkenni kezdett. Érdekes, hogy ezek a korlátozások előbb jelentek meg a moszkvai nagyfejedelmek okleveleiben, mint a tveri, jaroszlavi stb.fejedelemségekben. De az immunitás, amellyel a nagy földbirtokosok rendelkeztek, még korlátozott formában is különleges privilegizált helyzetbe hozta őket a bojárfiak népes rétegével szemben. Az immunitás további korlátozása az immunitási jogok csökkentése és ugyanakkor azoknak az összes földbirtokosokra való kiterjesztése útján ment végbe. Az immunitásnak a szolgáló birtokosokra való kiterjesztése III. Iván alatt történt. Ezzel kapcsolatban kidolgozták a bírósági immunitást adományozó oklevelek közös formuláját, amelyeknek a kiadását 1554-ben szüntették meg. A tarhánok kiadását pedig, amely adómentességet biztosított, Sz.B.Veszeloovszkij szerint 1506 körül szüntették meg. Az adománylevelek kiadásának megszüntetése nem az immunitás megszüntetését, hanem az egész földbirtokos osztály rendi jogává való válását jelenti.³⁷ Az immunitás

³⁶ Marx, Tőke I.k.Bp. 1949. 359.l.

³⁷ Veszeloovszkij id.m. 132.l.

ebben a formájában megfért a centrális állammal, sőt az uralkodó autokráciájának egyik erősítő eszközévé vált, miután kiszélesítette társadalmi bázisát.

Más politikát folytattak a moszkvai nagyfejedelmek III.Iván-tól kezdve a részfejedelmek szuverén jogaival kapcsolatban. Mint tudjuk, III.Iván megragadott minden alkalmat arra, hogy csökkentse testvérei és közeli rokonai részfejedelemségeit. De nem elégedett meg ezzel a rendszabállyal, hanem amint azt L.V.Cserepnjin megállapította, a 80-as években átalakította a szerződéses és végrendeleti oklevelek formuláit a nagyfejedelmi hatalomtól való nagyobb függés létrehozása érdekében. IV.Iván befejezte azt, amit nagyapja megkezdett, - Vlagyimir Andrejevics Sztarickij volt az utolsó részfejedelem.

Igen nagy munkát végeztek a centralizált állam megteremtésével kapcsolatban a helyi törvények egyesítése és egységes jogi normák létesítése területén. Sz.V.Juskov kutatásai az 1497.évi törvénykönyv forrásaival kapcsolatban a szerzőt arra a megállapításra vezették, hogy ezen törvénykönyv rendelkezéseinek nagy része új jogalkotás eredménye. A törvénykönyv 68 cikkéből /Vlagyimir Budanov kiadása szerint/ 9-et a Dvinai és Belozeroi statutumokból, 11-et a Ruszkaja Pravdából és a Pszkovi statutumból vettek." Hangsúlyozzuk, - írja Juskov, - a törvénykönyv, mint az új gazdasági és szociális politikai rendszer vonásait tükröző emlék jelentőségét. Ugy gondoljuk, hogy az 1497. törvénykönyv ugyanolyan korszakhatároló az orosz jog történetében, mint a Ruszkaja Pravda, a Pszkovi statutum stb.korszaka." ³⁸ Valóban ennek a törvénykönyvnek a jelentősége, amely egységes igazságszolgáltatási szervezetet és jogszolgáltatást vezetett be, amely új principiumokat fektetett le a büntető- és a magánjogban, igen nagy volt. Egyike volt a leghatásosabb eszközöknek az államhatalom centralizációjával kapcsolatban. Ugyanebben az irányban, de még nagyobb eredménnyel hatott IV.Iván alatt az 1550.évi törvénykönyv.

A társadalmi-gazdasági és a politikai fejlődés jelenségeinek áttekintése lehetővé teszi, hogy megoldjuk a XV.sz.közepétől a XVII.sz.végéig terjedő időben az orosz állam politikai szervezetének jel-

³⁸ Sz.Juskov, Az 1497.-i törvénykönyv. /Ucsonije Zapiszki Szaratovszkogo G.U. Tom V.1926./

legére vonatkozó kérdést. A centralizált államrendszer felépülhet bürokratikus alapon, vagy pedig a rendi csoportoknak az államigazgatásban való részvételével. Az első esetben az állami végrehajtó és igazságszolgáltatási szervek tisztviselői hadának segítségével működnek, amely szolgálati helyzetétől függőleg egy sor fokozatot képvisel. A második esetben a rendek a közigazgatásban vagy választott képviselő útján, vagy pedig a főhatalom által történt kinevezés útján vesznek részt, amikor is a különféle tisztviselő személyek meghatározott rendből kerülnek ki. A bürokratikus közigazgatási rendszer az abszolút államnak egyik legjellemzőbb ismertető jele és a jelzett korban nem alakulhatott ki, bár elemei kétségtelenül jelen vannak. A főhatalmat feudális intézmények sorra szorongatta, amelyek sok tekintetben meghatározták az államszervezet formáját.

A feudális széttagoltság idején a nagyfejedelem állami hatalma azokban az esetekben, amikor túlment az udvari és fejedelmi birtokigazgatás határain, a legközelebbi vazallusok /bojárok/ tanácsa által korlátozódott. E tanács összetétele a dolgok jellegétől függőleg változott. A centralizált államban a Bojárok Tanácsa /ezt az elnevezést a későbbi történeti irodalom honosította meg, a forrásokban nem található/, a legmagasabb feudális arisztokrácia rendi intézményévé alakult át. Összetételét azonban a nagyfejedelem állapította meg, úgyhogy a Bojárok Tanácsában csak a "tanácskozási rangnak" kerültek be, mely rangot speciális adományozás folytán kapták meg. A Bojárok Tanácsába bekerült nemeség kitágította ennek az intézménynek rendi összetételét és bevitte abba a bürokratizáció elemeit. Ezeket az elemeket méginkább fejlesztették a tanács "diákjai".[†]

A XVI.sz.közepéig a helyi közigazgatás a "táplált helytartókon" nyugodott,^{† †} akiket a bojárarisztokrácia tagjai közül neveztek ki. A "táplálási rendszer" korlátozása III.Iván alatt kezdődött: a kinevezési időtartam csökkentése, a "táplálás" részekre való osztása az egyes bevételi források elkülönítésével /pl.vámbevétel/, amelyek mindegyikét egy más u.n. "táplált tisztviselő",

[†] Az adminisztráció vezetői. /Ford.jegyz./

^{† †} Olyan tisztviselők, akik fizetésként a beszedett adók egyrészt kapták. /Ford.jegyz. .

vagy a nagyfejedelmi adószedő kapta. A táplálási rendszert, amely a feudális széttagoltság tipikus intézménye, IV.Iván számolta fel területi reformja következtében. Ez a reform, amely a városokban a helyi közigazgatást a városi lakosság felső rétege képviselőinek kezébe, a feketeföldű területeket pedig a parasztoknak adta, egyidejűleg kiszélesítette az állam bázisát és szorosabb kapcsolatot teremtett a tartományok és a központi intézmények, a priká-zok[†] között. A prikázi-vajdai igazgatás bevezetése a XVII.sz.ele-jén a tartományi intézményeket megfosztotta minden önállóságtól. A rendi képviselet principiuma a legteljesebben a zamszkij szoborok kapcsolatban mutatkozott meg, amelyek mindig alapvető ér-vül szolgáltak annak bizonyítására, hogy Oroszországban volt ren-di-képviseleti monarchia. Ez a kérdés nem új: még a múlt század végén vetette azt fel Pavlov-Szilvanszkij, aki a zamszkij szobo-rokat természetüknél fogva azonosnak tartotta a francia Etats généraux-val, a német Landtag-okkal, a spanyol kortezek-vel, a svéd riksdag-al, a lengyel sejm-al sőt részben az angol parla-menttel.³⁹ Az utóbbi időben Juskov kísérelte meg átvizsgálni ezt a kérdést a történeti materializmus marxista álláspontjáról. Ő is ahhoz az eredményhez jutott, hogy Oroszország állami berendezése a XVI.sz.közepétől a XVII.sz. közepéig rendi képviseleti monarchia volt.

Nem lehet természetesen tagadni, hogy a történeti folyamat törvényszerűségei különféle országokban egymáshoz közelálló ered-ményekhez vezetnek. Nem szabad azonban azt sem elfelejteni, hogy az általános törvényszerűségek konkrét történeti környezetben ér-vényesülnek, amely rányomja bélyegét minden jelenségre. A zamszkij szoborok valóban a rendi képviseleten alapultak, bár ez az elv megközelítőleg nem volt olyan teljes, mint a nyugati rendi képvise-leti intézményekben. Ezenkívül a zamszkij szobor működési köre lé-nyegesen szűkebb volt, mint Nyugaton és csupán akkor hívták össze, amikor a cári hatalom ezt szükségesnek tartotta. Elegendő ezzel kap-csolatban megjegyezni, hogy IV.Iván idejében, akit a rendi képvise-leti monarchia megteremtőjének tartanak, a zamszkij szobor csupán

[†] Nagy vonalakban megfelel a magyar kancelláriáknak, ford.jegyz.

³⁹ Pavlov Szilvanszkij, A feudalizmus a régi Oroszországban. Szptvár. 1907. 131.l.

egyszerült össze /1566/. A zemszkij szoborok, mint rendi képviselői intézmények közé nem sorolhatjuk be a hagyomány is kétséges 1550.-i szobort, sem azokat a tanácskozásokat, amelyeket Iván cár 1549-1550-es években folytatott a bojárokkal, a főpapsággal, a püspökök hivatalnokaival és az udvari nemességgel. Az 1598. évi zemszkij szobort különleges ok miatt, a dinasztia kihalása miatt hívták össze. A Mihail Fjodorovics uralkodásának kezdetén /1613-1622/ összehívott zemszkij szoborokat sem tarthatjuk jellemzőknek a rendi képviselői intézmények, mint állandóan működő rendszerre, mivel az új dinasztia kormányának a parasztháború befejezése és az intervenciók üzése után, az ország erős pusztulásának következtében a két alapvető rend, a nemesség és a városi lakosság széles rétegeire kellett támaszkodnia. Amikor a Romanovok uralma megszilárdult, azonnal beszüntették a zemszkij szobor összehívását, amely csak tíz év múlva, ismét rendkívüli eset következtében, - Lengyelországgal Szmolenszkért vívott háború, - hívatott össze. Az 1630-tól a hatvanas évek kezdetéig valamennyi egyéb szobor ugyancsak rendkívüli körülmények következtében ülték össze. Az utolsó két zemszkij szobor /1651 és 1653/ Ukrajna visszacsatolása és a Lengyelországgal való háborúk kérdését tárgyalta. Így módon a zemszkij szoborokat nem lehet oly állandó rendi képviselői intézménynek tekinteni, amelyek az államberendezés rendszerébe kapcsolódtak volna. A zemszkij szobor összehívása rendkívüli intézkedés, amelynek alkalmazása vagy nem alkalmazása teljesen a cári kormánytól függött. Azt hisszük, hogy nincsen elegendő alapunk ahhoz, hogy a XV.sz.végétől /vagy a XVI.sz.közepétől, mint Juskov teszi/ Oroszország állami berendezését rendi képviselői monarchiának nevezzük. Tekintetbe véve azonban a rendek szerepét az államigazgatásban, rendi feudális monarchiának kell azt nevezni. A két elnevezés közötti különbség, mely az első pillanatban jelentéktelennek látszik, a valóságban elvi jelentőségű. A rendi képviselői monarchia formája feltételezi a főhatalom korlátozását az uralkodó rendek javára /Franciaország, Németország, Lengyelország stb./ Oroszországban pedig a rendek nemcsak hogy nem korlátozták a cári hatalmat, hanem megerősítésének, az államrendszer központosításának eszközeiül szolgáltak. Ez teljesen megfelel az orosz történeti folyamat sajátosságainak.

A vizsgált kort /a XV.sz.végétől a XVII.sz.végéig/, további alkorszakokra kell osztani. Elsősorban el kell különíteni a centralizált állam kialakulásának idejét. Az előzőekben láttuk, hogy ez egy egységes fejlődési folyamat volt, amely azokból a kezdetekből indult ki, amelyeket a XV.sz. második felében raktak le. III.Iván alatt a bojárok Tanácsafelveszi azt a formát, amelyet nagy vonalaiban megőriz a következő időben is. Megjelennek az első prikázok, létrehozzák az első törvénykönyvet, megkezdődik a "táplálási rendszer" korlátozása, megszűnnek az immunitások stb. A III.Iván alatt tartott gyűlések típusának tarthatjuk azt, amelyet testvéreivel, a bojárokkal, a vajdákkal és "összes hadvezéreivel" 1471-ben tartott a Novgorod elleni hadjárat előtt. Az opricsnyina előképének pedig a novgorodi patyinákban az allódiális nagy és középbirtokok felszámolását és a novgorodi allódiális birtokosoknak régi moszkvai kerületekbe való áttelepítését kell tekintenünk.

Ennek a periodusnak végét az opricsnyina korlátozása jelentette 1572 után. Az opricsnyina megsemmisítvén a feudális széttagoltság kora maradványainak többségét és megtörvén a bojárok reakciós hatalmát, véglegesen megerősítette a centralizált államrendszert. Borisz Gpdunov, aki Rettegett Iván politikáját folytatta, semmilyen elvi újat nem hozott az államberendezés formájába. A XV.sz.végén és a XVI.sz. elején az orosz állam még nem volt soknemzetiségű. A nemorosz lakosság fajsúlya igen kicsiny volt. Ugyanakkor ez a lakosság, amely szétszórva élt az északi tengerpart hatalmas területein, még megőrizte patriárchális-községi szervezetét; ott még nem volt meg az osztálytársadalom és nem alakult még át "nemzetiséggé". Erős orosz állami mag kialakulása szükséges feltétele volt a soknemzetiségű állam következő kialakulásának. Sztálin elvtárs rámutat arra, hogy Oroszországban "a nemzetiségek egyesítőinek szerepét a nagyoroszok vállalták, akiknek élén egy történelmileg kialakult, erős és szervezett nemesi katonai bürokrácia állt." ⁴⁰ A XVI.sz.közepén a Kazáni és Asztraháni kánsgok becsatolása következtében a nemorosz lakosság fajsúlya jelentős mértékben megnőtt. Az orosz állam soknemzetiségű állammá való

⁴⁰ Sztálin, Művei. II.k. 329.1.

átalakulásának folyamata, amely a XVI.sz.közepén kezdődött, lényegében befejeződött a következő század végén.

A következő fejezetet a parasztháborúnak és az orosz nép lengyel-litván és svéd intervenciók elleni harcának kell szentelni. Ennek a résznek a tartalma nem kétséges és így annál nem is időzünk sokáig. Bizonyos kétségek csupán a kronológiai határokkal kapcsolatban mutatkoznak. A szovjet történészek /Grakov, Szmirnov stb, munkái kimutatták a parasztháború törvényszerű okait, nagy lendületét és előfeltételeit, amelyek a feudális gazdálkodás fejlődésének feltételeiben, a feudális kizsákmányolás és a jobbágyi függés erősödésében keresendők. Rettegett Iván uralkodásának utolsó évtizede egyre növekvő osztályharc jegyében zajlott le. A XVI.század hetvenes, éveiben az ország erős gazdasági pusztulása, az egyházi tarhánok megszüntetése, a szökött jobbágyok felkutatására szolgáló évek megjelenése, az 1582-1592.évek összeírása, az 1597. évi paraszttal és a kabalnij holopokkal összefüggő ukázok - ez az egymással összefüggő események lánc, amely előkészítette a parasztok nyílt felkelését, a feudális kizsákmányolás és a jobbágy-ság ellen.⁴¹ Ezért a XVI.sz.utolsó negyedét, amikor az éles osztályellentétek felerősödtek, nem lehet elszakítani a következő évszázad elejétől, a parasztháború kifejlődésének idejétől. Ezt a kort rendszerint Moszkvának Minyin és Pozsarszkij vezetése alatt álló népfelkelés által történt felszabadításával szokták befejezni. Az intervensek kiűzése 1618-ban fejeződött be /deulinoi fegyverszünet/. Csupán az egész orosz terület felszabadítása után vált lehetővé a tönkretett gazdaság és a szétzilált államrendszer helyreállítása.

Ezen korszak /1613-1676/ harmadik alkorszaka lényegében Mihail Fjodorovics és Alekszej Mihajlovics uralkodásának idejét öleli fel. Ez a Sztjepán Razin vezetése alatt álló parasztháborúval és közvetlen következményeivel fejeződik be. Jóllehet a parasztfelkeléstőterületén már 1671 végén leverték, de a "lázadó idő" még folytatódott. A parasztháború visszhangja volt a Szoloveckij monostorban kitört felkelés /1669-1676/, ahová Sztjepán Razin ha-

⁴¹ A parasztháború előfeltételeit szépen mutatta be Szmirnov, "Botnyikov felkelése". Leningrád, 1949. c. új munkájában.

lála után a "szabadlábbon maradt lázadók" menekültek. Ezen felkelés leverése időben összeesik Alekszej Mihajlovics uralkodásának végével. A parasztháború megrázta a rendi feudális monarchia eresztekeit és nagy hatást gyakorolt a következő idők moszkvai kormányának belpolitikájára. Megmutatta az államhatalom osztályszervezetének gyengeségét és komoly reformok szükségességére irányította a figyelmet az abszolút rendszer kifejlesztésének irányában. 1682-ben véglegesen felszámolták a mesznicsesztvot.⁺ A nyolcvanas évek kezdetén megkísérelték az adókivetés reformját, nagy katonai reformot készítettek elő, megszüntették a sztarosztákat stb. Mindezek a reformok előfeltételei voltak I. Péter átala-
kitó tevékenységének.

- - -

A XVII.sz.végétől "új korszak" kezdődik Oroszország történetében. Alaptartalma a társadalmi-gazdasági fejlődés terén az egyre erősödő ellentét a feudális-jobbági rendszer és az árutermelés és pénzviszonyok fejlődése, a termelőerők és a termelési viszonyok között. Az orosz piac kialakulása a társadalmi munkamegosztás nagymértékű fejlődése és az árutermelés növekedése alapján történt. Egyidejűleg megjelent a földrajzi értelemben vett munkamegosztás: egyes városok és egész vidékek meghatározott termelési ágakra specializálják magukat. Kifejlődik a nagy manufaktúra-ipar. Ezek a jelenségek, amelyek a termelőerők megnövekedéséről tanuskodnak, lényegesen megerősödnek a XVIII. sz. első negyedében. Lenin rámutatott, hogy "kb. a XVII." századtól az orosz történetnek új korszaka kezdődik és megjegyezte, hogy ennek a korszaknak új jelensége a burzsoá kapcsolatok létrejövetele.

Péter alatt a manufaktúra-ipar nagyot nyomult előre a kormányhatalom részéről alkalmazott kényszer következtében. Ez "sajátságos kísérlet volt az elmaradottság keretéből való kiugrásra". Péter a legnagyobb figyelmet fordította azokra az iparágakra, amelyek a hadsereg ellátásával és a flotta felépítésével voltak kapcsolatban, de ugyanakkor nagy erőfeszítéseket végzett az egész kis és különösen a nagytermelés emelésére. Nem volna azonban helyes, ha Péter ily irá-

⁺ A nemesség születési jogok alapján történő sorolása a tisztség - adományozásnál. /Ford. jegyz./

nyu törekvését a manufaktúrák mesterséges meghonosításának tekintenénk. Nem szabad kételkednünk abban, hogy az ezen a területen alkalmazott rendszabályok hiábavalók lettek volna ha ország gazdasági fejlődése ha elő nem készítette volna, ha nem lett volna fejlett ipar, ha nem lettek volna összegyűjtött tőkék a kereskedelmi forgalom területén, ha nem alakult volna ki a belső piac. A nagyipar kifejlődésének mindezen feltételei a XVII. sz.végén jelentek meg.

Mindemellett a feudális-jobbágyi rendszer igen erős fékje volt a nagyipar fejlődésének. A feudális kizsákmányolás módszerei éles ellentétben állottak a termelőerők állapotával. Tudjuk, hogy Péter nemcsak hogy elismerte a szabad munka felsőbbrendűségét, hanem ukások sorával megkísérelte egyes iparágaknak erre való átállítást. Az adott körülmények között ez a feladat azonban nem volt megvalósítható. A kiutat végre is az 1721. évi törvény kiadásában, a lajstromos parasztságban⁴¹ találták meg.

Bár a feudális-jobbágyi rendszer nem mutatta még a bomlás jeleit, méhében a XVII.sz.végétől kezdve már megjelentek a kapitalista formáció osirái, vagyis az új társadalmi-gazdasági viszonyok sporadikus elemei. Az a kérdés, hogy a XVIII.sz.elején léteztek-e már a kapitalista termelés kezdetei, nem oldható meg az erre a problémára feltalálható forrástömeg részletes tanulmányozása nélkül. Azt hisszük, hogy Zaozerszkaja érdekes munkájának eredményeképpen, amely az I.Péter korabeli iparról szól, ezt a kérdést már eldöntöttnek vehetjük.⁴² Az új termelés nyomai nem jelennek meg egyidejűleg az ország egész gazdasági életében, egész területén. Kezdetben ott jelennek meg, ahol a megjelenésnek legkedvezőbbek a feltételei. Természetes, hogy a földesuri manufaktúra nem csupán a XVIII.sz.elején, hanem még a végén is teljesen a jobbágyok rabmunkáján alapult. Más helyzetben volt azonban konkurrense, a kereskedői manufaktúra. Zaozerszkaja adatai szerint I.Pé

⁴¹ Olyan parasztok, akiket üzemekhez kötöttek. Ford. jegyz.

⁴² Zaozerszkaja, A manufaktúra I.Péter alatt. 1947. Lehetőségünk volt megismerkedni ugyanezen szerzőnek kéziratban lévő hatalmas monografiájával, amelynek címe "A könnyűipar fejlődése Moszkvában a XVIII.sz.első negyedében".

ter alatt a moszkvai manufaktúrák munkásainak 70-75 %-a a feudális rendszer körülményei között aránylag legszabadabb rétegekből került ki: a suburbiók lakosságából, a katonák gyermekeiből, a raznocsi-nyecekből. A moszkvai kézműiparban a bér munka teljes fölényben volt a jobbágyi függőségben lévő emberek munkája felett. Természetesen a moszkvai manufaktúrák munkaerejének összetétele nem tipikus Péter korának egész iparára. De ez megfelel az új társadalmi-gazdasági formáció születési feltételeinek, amelynek elemei sporadikusan fejlődnek.

A vizsgált korszak végének a XVIII.sz.közepét kell tartanunk, mert a század második felében a kapitalista formáció csirái már kapitalista alappá /uklad/ válnak. A XVIII.sz. hatvanas évei bevezetésnek számítanak a Pugacsov vezetése alatt álló új nagy parasztháborúhoz. Megjelennek a feudális-jobbágyrendszer kezdődő pusztulása jelei. ⁴³

A társadalmi-gazdasági fejlődés új jeleinek Oroszországban a XVII.sz.végén megfelelnek a politikai felépítményben végbement változások. "A XVII.sz.-i orosz önkényuralom - a Bojárok Tanácsával és a bojár-arisztokráciával, - írta Lenin, - nem hasonlít a XVIII.sz.-i önkényuralom bürokráciájával, szolgáló rendjével a 'felvilágosodott abszolutizmus' egyes periodusaival". ⁴⁴ A feudális rendi monarchia átváltozik abszolutisztikus nemesi állammá. Az abszolút rendszer jelei: a közigazgatás bürokratikus rendszere, állandó és egységes adórendszer, állandó hadsereg. A XVI. és a XVII.sz.első felében a főhatalom kénytelen volt az államigazgatás szerveiben végzendő szolgálatra igénybevenni különféle rendek képviselőit /választások, kinevezés útján/. Az abszolutizmusnak fejlett bürokratikus szervezete van, mely állandó szolgálatban álló hivatalnokokkal rendelkezik. I.Péter 1722-ben a "rangtáblázattal" az összes hivatalnokokat 14 osztályra osztotta függetlenül osztályeredetüktől és rendi hovatartozásuktól. Ennek következtében a főhatalom bizonyos önállóságra tett szert az uralkodó osztályokkal szemben, bár természetesen az ő érdekeiket szolgáltatta. Az abszolutizmus alatt lényegesen megerősödik az egész államrendszer centralizációja. Erre Lenin mutat rá: a középkorban a moszkvai

⁴³ A kapitalista viszonyok története periodizálásának kérdésével Druzeinyin cikke foglalkozik. Az Értesítő 1950.évi 4-6.számában.

⁴⁴ Lenin, Művei. XIV.k. 18.1. /oroszul/

sátság korában "az állam egyes földekre, részben pedig fejedelemségekre oszlott, amelyek megőrizték az előző autonómia nyomait, közigazgatási sajátosságait, néha pedig saját hadseregüket /a helyi bojárok háborúba saját ezredeikkel vonultak/, külön vámhatáraikat stb. Csupán az orosz történet új korszakára /a XVII.századtól/ jellemző ezeknek a területeknek, földeknek és fejedelemségeknek egy egészben való tényleges összeolvadása." ⁴⁵

Az abszolút rendszer kifejlődésének világos jelei a XVII.század második felében jelennek meg. Ebben az időben véglegesen megszűnik a zemszkij szoborok összehívása; létrejön a prikázigazgatás bizonyos mértékű átalakítása; a Bojárok Tanácsában megerősödnek a bürokratikus elemek; megjelennek a kétségtelenül bürokratikus intézmények is pl. a titkos prikáz; megjelennek az állandó hadsereg elemei. Egészében véve a XVII.század orosz kormányainak átalakító tevékenységében már megfigyelhetjük a reformoknak azt az utját, amelyen I.Péter haladt nagy elhatározottsággal. Azon kétségtelen kapcsolatok ellenére, amely Péter átalakító tevékenysége és elődei általános céljai és feladatai között létezik, mégsem lehet Péter reformjait atyja és bátyja Fjodor cár tevékenysége folytatásának és kiszélesítésének tekinteni. A Péter uralkodása elején történt események megmutatták a régi államgépezet új feladatokra való alkalmazásának lehetetlenségét. Péter összetörte azt alapjaiig és helyére egy új hatalmi apparátust állított, amely erősebb, szilárdabb és hajlékonyabb volt. Ilyen döntő jelentőségű volt Péter hadireformja. Az orosz hadseregnek teljesen reguláris jellegűt adott /egységes kiegészítési rendszer, egységes szervezet és fegyverzet, egységes kiképzés, egységes katonai szabályzat, a hadsereg kaszárnyákban való elhelyezése, stb./ és e kor európai hadseregei közt első helyre állította azt.

Így fontos momentumot képeznek az abszolút államrendszer fejlődésében a XVIII.század kezdetének osztálylázadásai: a Bulavin-féle /1707-1708/, az asztrahani /1705-1706/, a baskir /1705-1711/ felkelés. Miként a Sztjepán Razin vezetése alatt álló parasztháború a néptömegek felelete volt a feudális-jobbági elnyomás fokozására, ami lezárta az előző korszakot, úgy a XVIII.század elejének

⁴⁵ Lenin, Művei. I.k. 73.1. /oroszul/.

osztályfelkelései bevezették I. Péter lazas átalakító tevékenységének idejét, amely az autokrata hatalmának és a centralizált államrendnek megerősítését szolgálta a földbirtokosok és a növekvőben lévő kereskedő osztálynak érdekében. Ennek következtében I. Péter idejét /1689-1725/, amikor megtörténik az abszolút állam végleges kialakulása, különösen ki kell emelnünk, az adott alkorszak határai között.

Az oroszországi feudalizmus korának periodizációjára vonatkozó alapvető kérdések átvizsgálása után azt három részre lehet osztani: 1./ A természeti gazdaság uralmának a kora /ledolgozási és terményjáradék/, a IX. századtól a XV. század végéig; 2./ Az áru és pénzviszonyok születésének és kifejlődésének kora /pénzjáradék/ a XV. század végétől a XVIII. század közepéig; 3./ A feudális gazdaság hanyatlásának és a kapitalista viszonyok keletkezésének kora, a XVIII. század közepétől a XIX. század közepéig. Az első korszak magában foglalja a feudális viszonyok kifejlődését /kievi állam/ és a feudális széttagoltság korát /feudális félállamok rendszere/. A második korszakban két periódust kell kiemelni: a/ Az orosz centralizált soknemzetiségű állam kialakulásának és kifejlődésének korát, a XV. sz. végétől a XVII. sz. végéig/ és b/ az abszolút állam kialakulása korát a XVII. század végétől a XVIII. sz. közepéig. Előzőleg kifejtettük az alapokat a még részletesebb felosztására az osztályharcnak, a társadalmi-gazdasági viszonyoknak és a politikai élet fontosabb eseményeinek megfelelőleg.

Ily módon a nagyobb /alapvető/ korszakokat a termelőerők és termelési viszonyok fejlődése alapján jelöltük ki. A periodizálás második skálája a feudális társadalom politikai strukturájában végbemenő változásokat veszi tekintetbe. Ezzel a két skálával megállapítottuk a kapcsolatot a társadalmi-gazdasági fejlődés és az államformák között. A harmadik, legalsó skálának kell adnia a további részletesebb történeti folyamat minden egyes osztályára legjellemzőbb jelenségeinek megfelelően. Ebben látjuk mi a periodizáció egységes elveinek megvalósítását. [†]

† Megjelent a Voproszi Isztorii 1949. évi 11. számában.

I. Csasztuhin: A történettudomány állása és a tudományos intézmények helyzete a koreai népi demokratikus köztársaságban. ²

A IX.-XII. században keletkezett koreai feudális történetírás az idők folyamán nagymértékben kifejlődött. Képet ad erről a "Szöuli királyi könyvtár bibliográfiája" c. munka, amelyet a japánok 1915-ben állítottak össze. E bibliográfia szerint a könyvtárban 3000 könyv volt, amelyek közül 1380 történeti könyv. Koreában 5 királyi könyvtár volt, az egyiket, amely a Kangra szigeten /Csemulpo kikötővel szemben/ volt 1866-ban a francia foglalók elszállították, miután Koreában vereséget szenvedve elhagyták az elpusztított szigetet. Ebben a könyvtárban 4000 könyv volt. A XIX. század végén Koreában kiadták az 50 kötetes "Történeti enciklopédiát".³

Korának a japánok által történt elfoglalása és leigázása erősen visszavetette a koreai kulturát. A japán területrablók arra törekedtek, hogy kiirtsák a koreaiak tudatából a koreai állam önállóságának és függetlenségének gondolatát. A japán megszállás idején Korea történetének tanítása tilos volt. Az 1925-ben megnyitott szöuli egyetemen még történeti fakultás sem volt, mindössze Japán történetét tanították a jogi-filológiai karon. A japán gyarmatosítók azonban a diákoknak itt sem Japán valódi történetét, hanem azt a mithoszt tanították, hogy a japán "felsőbb faj" Ázsia összes népei felett, egy olyan mithoszt, amellyel az ázsiai japán hódítópolitikát igyekeztek igazolni és amellyel a koreaiak tudatából ki akarták irtani a saját gazdag koreai kulturájukról alkotott fogalmat.

A japánok erőszakosan sorvasztották a koreai kulturát. Rombolták a koreai történeti emlékeket, Japánba szállították a történeti értékeket /Kogura korából való porcellán műtárgyakat, a koreai császári ház kincseit stb./. "A japánok megsemmisítették az igazi koreai kulturát s igyekeztek kiölni a koreaiakból a nemzeti tudatot, nemzeti szellemet".¹ "A japán bitörők sértegették a ko-

² Ez a cikk még az amerikai imperialisták koreai agressziója előtt íródott.

¹ Kim-Il-Szen 1946. nov. 8-1. beszédéből, amelyet az Észak-Koreai Ideiglenes Népi Bizottságban tartott.

real nemzeti érzést, el akarták japánosítani a koreai népet, minden erejükkel a koreai kultúra, irodalom és művészet megsemmisítésére törekedtek".²

A japán megszállók félévszázados koreai uralma, a koreai nép eljapánosítására irányuló következetes politikájuk és a koreai kultúrával kapcsolatos pusztító tevékenységük mély nyomokat hagyott a koreai nép életének minden területén.

A Szovjet Hadsereg, amely szétverte a japán imperialisták fegyveres erőit az ázsiai szárazföldön, felszabadította a koreai népet a japán rabságból és meghozta neki a szabadságot és a nemzeti függetlenséget. A koreai nép megkezdte kulturájának és tudományának ujjaépítését.

A koreai nép nemzeti és kulturális ujjaszületésének útján azonban új ellenségek jelentek meg. Koreai déli részét amerikai seregek foglalták el és a koreai lakosság, amely a 38. szélességi foktól délre él, nem kapta meg sem a szabadságot, sem a függetlenséget. A gyarmati elnyomás továbbra is dühöng Dél-Koreában azzal a különbséggel, hogy annak végrehajtói most nem a japánok, hanem az amerikai imperialisták. Az amerikai imperializmus bűne, hogy a koreai nép mesterségesen két részre szakadt. Dél-Koreában a gyarmati, a feudális és a kapitalista elnyomás uralkodik.

Koreában nyilvánvalóan két különböző politika tárul a világ szeme elé. Az egyik részről a Szovjetunió politikája, amely segíti a koreai népet egységes, független és demokratikus állama megteremtésében, egy olyan politika, amely önzetlen segítséget nyújt a koreai nép nemzeti, gazdasági és kulturális ujjaszületésében, s amelyről a legjobban a szovjet-Koreai gazdasági és kulturális együttműködésről szóló egyezmény megkötése beszél.³ Másrészről az Amerikai Egyesült Államok politikája Dél-Koreában, az erőszak és a kiélezett terror politikája, amelyet a dél-koreaiak nemzeti egységre, a szabadságra és függetlenségre és a demokráciára irányuló hazafias törekvései ellen folytatnak.

Koreának két részre szakítása a legnagyobb akadály a koreai nép

² Kim-Ir-Szen 1947 június 16.-i beszéde.

³ Lásd "Pravda" 1949 március 22.-i szám.

nemzeti, gazdasági és kulturális ujjaszületése útján.

A történettudományok területén folytatandó kutató munkát akadályozza részben az is, hogy a koreai állami levéltár, a nemzeti könyvtár és más központi történeti intézmények Szöulban vannak, ahol az amerikai imperialisták és koreai bábjaik garázdálkodnak.

A 38. szélességi foktól északra nem volt egy főiskola sem addig, ameddig a Szovjet Hadsereg fel nem szabadította a koreai népet. Kulturális tekintetben Észak-Korea elmaradottabb volt, mint Dél-Korea és így a koreai népi demokratikus köztársaságnak mindent teljesen előlről kellett kezdenie. Phöngjang-ban a koreai népi demokratikus köztársaság jelenlegi fővárosában a japán uralom alatt mindössze 3 középfoku technikai iskola volt, egy ipari iskola, egy kereskedelmi iskola és egy mezőgazdasági iskola. Ezekben általában japánok tanultak és csak kevés koreainak sikerült bejutnia ezekbe az iskolákba. Phöngjang-ban volt ezenkívül még egy fiú és egy leány felsőbb népiskola. Ezekben is többnyire japánok tanultak. Főiskola Észak-Koreában nem volt. Egész Koreában a felszabadulásig csupán egy egyetem és négy főiskola /orvosi, gyógyszerészeti, mezőgazdasági és jogi /működött, melyek mind Szöulban voltak. Mindezek japán állami intézmények voltak, amelyeket a japánok és a koreai földesuri-burzsoá vezetőréteg japánbarát elemei tanítására állítottak fel. A koreai nép demokratikus elemei közül csak nagyon kevésnek sikerült a japán uralom alatt bekerülnie a főiskolákra. A koreai intelligenciának ezek közül a képviselői közül most sokan átmentek Észak-Koreába és a koreai népi demokratikus Köztársaság főiskoláin dolgoznak.

A koreai nép a Munkapártt vezetőse alatt Észak-Koreában következetesen a népi demokrácia útján haladt és 5 év alatt nagy sikereket ért el nemzeti kultúrája ujjaélesztése és fejlesztése terén. Ott, ahol 5 évvel ezelőtt majdnem mindenki írástudatlan volt, 1949-ben 1.908.571 tanuló volt 5124 elemi- és középiskolában. Ez Észak-Korea 12 milliós lakosságának majdnem 16 %-a. 1950-ben a koreai népi demokratikus köztársaság bevezeti az általános, kötelező, ingyenes elemi oktatást. Az országban nemcsak gyerekek, hanem felnőttek is tanulnak. A felnőttek iskoláinak száma 1949-ben 3.718, ezekben 144.881 ember tanul.

Észak-Koreában 15 főiskolát nyitottak meg, amelyeken 13222 diák tanul. 1946-ban megalapították a Kim-Ír-Szen-ről elnevezett koreai állami egyetemet. Az egyetem épületének építésében Észak-Korea egész népe résztvett. 1949 szeptemberében az egyetemen 10 fakultást nyitottak meg. Ezek a következők: történeti, koreai nyelvi- és irodalmi, idegen nyelvi és irodalmi, pedagógiai, földrajzi, népgazdasági, jogi, fizika-matematikai, kémiai és biológiai fakultás. Az egyetemen 2400 diák tanul, 23 tanszék működik, 160 előadóval. Megnyitották a magántanulási tagozatot is, amelyen 600 ember tanul. Létesítettek egyetemre előkészítő tagozatot is, amelyen 600 ember tanul és megszervezték az aspiranturát is 40 aspiránssal. Már pusztán a számok felsorolása is mutatja, hogy Észak-Koreában valóságos kulturális forradalom ment végbe. Gyökeres forradalom ment és megy végbe magában az oktatás tartalmában is. Lényegében megváltozik a kultúra. Ez a kultúra az élenjáró marxista-leninista tudományon alapszik, a koreai nép számára példaképül a szocializmus országa, a Szovjetunió szolgál.

A koreai népi demokratikus köztársaságban több mint 40 különféle szovjet tankönyvet fordítottak koreai nyelvre. A "SzK/b/P történetét" 570.000 példányban adták ki. Hasonló példányszámban jelent meg J.V.Sztálin: A leninizmus kérdései c. munkája is. Lefordítják Sztálin összes műveit is /mostanáig 5 kötet jelent meg/.

Átképzik azokat a koreai tanítókat és professzorokat is, akik a japán uralom alatt kapták kiképzésüket. Ezek jelenleg a marx-lenini tudományt tanulmányozzák. A főiskolák előadói közül sokan tudnak oroszul olvasni és így hozzáférhetővé vált számukra a szovjet tudomány. Ot évvel ezelőtt Koreában jóformán senki sem tudott még oroszul s a Szovjetunióról és az élenjáró szovjet tudományról és kulturáról a koreaiak csak rágalmakat hallottak a japán propagandistáktól. Jelenleg a koreai városokban mindenütt ~~hallottak~~ koreaiakat oroszul beszélni.

Ilyen körülmények között fejlődik a koreai népi demokratikus köztársaságban a történettudomány. A történeti fronton sok a nehézség, talán több, mint más tudományok területén. Koreában, mint említettük széleskörű történetírás van, de a koreai népnek nem volt

történettudománya. A régi történetírás át volt itatva Konfuciusz filozófiai és vallási eszméivel. Igen nagy nehézséget okoz a történeti fronton a történészkáderek hiánya. A főiskolákon a történeti előadók között, akiknek többsége a japán vagy a szöuli egyetemét végezte, egynek sáncosan tudományos fokozata vagy címe.

Középiskolai történettanárok előkészítésére két éves pedagógiai főiskolákat állítottak fel Szeszinben, Kaiszuban és Szingiszuban. 1949-ben hagyták el ezeket a főiskolákat az első végzett tanulók. Ezeknek a főiskoláknak a történeti fakultásai 258 tanítót adtak az országnak.

1950-ben fogják elhagyni az egyetem, valamint a pedagógiai főiskola történeti fakultását az első végzett hallgatók, amik lehetővé teszi majd szaktörténészek kiképzését az aspirantúra segítségével.

A szaktörténészek kiképzésének problémája mellett, igen fontos a Korea történetével foglalkozó tankönyvek megírásának kérdése is. Míg az egyetemes történetre vonatkozólag a közép- és főiskolai tanulók az élenjáró szovjet tankönyveket és a lefordított szovjet irodalmat használják, addig Korea történetére vonatkozólag csak az áll rendelkezésre, amit a koreaiak irtak.

Azt a keveset, amit Korea történetéről a japán megszállás idejében irtak a főiskolai és középiskolai tanulók természetesen nem használhatják most a koreai népi demokratikus köztársaságban. Ami pedig a régi feudális történetírást illeti, azt csak történeti forrásként használhatják fel szakképzett marxista történészek a koreai nép tudományos történetének megírásánál. Ez okozza a nagy nehézséget a Korea történetére vonatkozó tananyag előkészítésénél.

Tekintetbevéve azt a nagy és halaszthatatlan szükségletet, amely a koreai nép tudományos történetének megírásával kapcsolatban mutatkozik, Észak-Korea demokratikus kormánya 1947 február 7-én egy állandó bizottságot létesített, "amelynek feladata - mondja a kormányrendelet - megírni a koreai nép történetét a legrégibb időkől a mai napig és elsősorban Koreának a japán imperializmus által történt elfoglalása idejétől, megírni a koreai nép gyarmati szolgaság elleni harcának történetét és végül megírni a koreai népnek a szovjet hadsereg által a gyarmati elnyomásból való felszabadítása tör-

ténetét".

A bizottság elnöke, a koreai népi demokratikus köztársaság közoktatásügyi minisztere, a közgazdász Pak-Nam-Un s a bizottság tagjai: Cui-Csan-Ik pénzügyminiszter, Kim-Szin-Hva, az állami egyetem prorektora stb. A bizottság egyik tagja Pak-Si-Hen szak-történész, a Kim-Ir-Szen állami egyetem koreai tanszékének vezetője.

A bizottság kétéves munkája eredményeként megjelent a "Koreai nép felszabadító harcának története" c.munka. Ez a könyv hét fejezetből áll:

Korea a XIX.század második felében.

Korea Japán félgyarmatává lesz; a koreai nép harca a japán uralom ellen Koreában.

Az orosz-japán háború. Korea a japán imperializmus gyarmatává lesz.

A japán imperializmus gyarmati uralmának első korszaka Koreában és a koreai nép felkelése 1919 márciusában.

A koreai proletariátus és parasztság osztályharca.

A koreaiak fegyveres harca a japánok ellen a japán imperializmus ázsiai agresszív háborúja idején.

A Szovjetunió harca a japán imperializmus ellen és Korea felszabadítása a szovjet hadsereg által.

Ez a könyv 438 lap terjedelmű. A koreai tanuló ifjúság most megkapta az első tankönyvet, amelyet a koreai népköztársaság vezetői írtak.

Ezenkívül még két történeti munka jelent meg: "Dolgozatok a Koreai történelem köréből" és "Korea ujkori történetének tanulmányozásához" c.művek. Az első munka 1947 októberében jelent meg. Ez egy cikkgyűjtemény, amely Korea történetének egyes kérdéseivel foglalkozik a XIX.század kezdetéig. A cikkek szerzői a koreai állami egyetem történeti tanszékének tagjai.

A második könyvet, amelynek címe "Korea ujkori történetének tanulmányozásához" Li-Csen-Von írta és 1947 decemberében jelent meg. E könyv nagy jelentősége abban áll, hogy többé-kevésbé rendszeresen itt mutatták be először azt az anyagot, amely a koreai népnek a japán bi-
torlók ellen vívott függetlenségi harcára vonatkozik 1876-tól kezdve

amikor Korea az első kiizsorázó szerződést kötötte Japánnal, egészen Koreának a szovjet hadsereg által történt felszabadításáig. Ez a könyv tankönyv volt egészen addig, amig meg nem jelent a "A koreai nép felszabadító harcának története" c.munka.

A történeti front munkásai számára igen nagy jelentősége van a "Történelem kérdései" c.folyóiratnak, mely a Korea történetével foglalkozó tankönyv állandó bizottságának orgánuma. A folyóirat 1948. végétől jelenik meg. A 4.számig Li-Csen-Von, az 5.számtól kezdve a koreai népi demokratikus köztársaság közoktatásügyi minisztere, Pak-Nam-Un szerkeszti. 1949. decemberéig a folyóiratnak 12.száma jelent meg. E folyóirat a koreai szerzők munkáin kívül a szovjet folyóiratok /"Voproszi Isztorii", "Izvesztija Akadémii Nauk" stb./ számos cikkét is közli fordításban. A koreai szerzők cikkei közül négy a koreai népnek a japán hódítók ellen vívott harcával és Koreának a szovjet hadsereg által történt felszabadításával foglalkozik. Ezek: "Korea felszabadítása - a szovjet hadsereg történelmi győzelme" Kin-Csan-Man-tól, "Korea felszabadítása és a koreai nép harca a japán imperializmus ellen" Kim-Du-Jen-től "Korea felszabadítása és Kim-Ir-Szen harca a japán imperialisták ellen" Jun-Sze-Pen-től, "Kim-Ir-Szen tábornok partizánharcának történeti jelentősége" Li-Csen-Von-tól. 12 cikket szenteltek Korea ujkori történetének / a XIX.század végétől Koreának a Szovjet hadsereg által történt felszabadításáig /, és 11 cikket korábbi korszakoknak.

Rá kell még mutatnunk a koreai népi demokratikus köztársaság történettudományi frontjának még egy eredményére. Elkészült és sajtó alatt van Korea ujkori történetének /1874-1949-ig/ középiskolai tankönyve. Ezt a tankönyvet az állami egyetem koreai történeti tanszékének vezetője, Pak-Szi-Hen írta.

A koreai népi demokratikus köztársaság kormánya nagy jelentőséget tulajdonít a történettudomány fejlesztésének. 1948. nov. 1-én a minisztertanács mellett megalakult Korea történeti emlékeinek kutatásával és megőrzésével foglalkozó bizottság Han-Kin-Szu elnöklete alatt. E bizottság vezetése alá kerültek a történeti muzeumok is. E bizottság vezetése alatt létrehozták a phönjangi gyönyörű állami muzeumot, valamint a "Kim-Ir-Szen állami egyetem ma-

zeumát. Ezekben a muzeumokban gazdag anyagot gyűjtöttek össze, amely a koreai nép életét, termelését, életmódját és kulturáját mutatja be a régmúltban és heroikus küzdelmét a japán foglalók ellen. A muzeumokban értékes tárgyakat állítottak ki, amelyek a koreai népnek a szovjet hadsereg által történt felszabadítását mutatják be. A phöngjangi állami muzeumban őrzik a koreai népnek azt a levelét, amelyet a koreai nép felszabadítójához és legjobb barátjához, Sztálin elvtársához intézett Észak- és Dél-Korea 16.767.680 lakója. "Minden eredményünk és sikerünk a gazdasági, politikai és kulturális életben - írta a koreai nép - nagymértékben a Szovjetunió őszinte és önzetlen segítségétől függött. Mély köszönetünket fejezzük ki a Szovjetuniónak a Szovjet Hadseregnek és Sztálin generalisszimuszának a segítségért és támogatásért!" A muzeumban képviselve van a koreai nép harca és győzelme is a koreai népi demokratikus köztársaság, ennek gazdasága és kulturája építésének területén. Az állami egyetem muzeumában többnyira a koreai nép történetét bemutató tárgyak vannak kiállítva.

Muzeumokat szerveztek Észak-Korea minden tartományában. Ezekben képviselve vannak a szovjet hadsereg harcának szent relikviái, annak a harcnak a relikviái, amelyektől a szovjet hadsereg a koreai népnek a japán igaából való felszabadításáért vívott, továbbá az az anyag, amely az egyes tartományoknak az új demokratikus és szabad élet építésében elért eredményeit tükrözi.

A koreai nép történetének tanulmányozását nem lehet csupán az írott forrásokra alapozni, melyeket nagyobb részt a királyi dinasztiák hivatalos feudális történelemírói írtak, hanem be kell vonni a régészeti ásatásokat is, amelyeknek ezelőtt Koreában nem tulajdonítottak jelentőséget. Igazi régészeti kutatások Koreában még nem folytak. Nem hiába panaszkodnak a koreai történészek anyaghiányra Korea régi történetének tanulmányozásával kapcsolatban. Nem rendelkezésükre olyan forrás, amely megvilágítaná Korea történetét az i. e. I. században, amikor az írást még nem ismerték. Ezt az anyagot csak a régészet adhatja.

Igen gazdag régészeti anyagot lehet találni Korea nagyszámu halomsíraiban. Magasságuk és méreteik 3-4 emeletes házakéval vetekednek. E sírok belsejében gyakran valóságos palotákat lehet ta-

láltni, nagyszerű ornamentikával. Falaikat és plafonjukat fantasztikus rajzok tömege díszíti. A királyi sírok központja a királyság régi fővárosa Kogure /i.e.57-től i.u.666-ig/, a mai Ziban város, amely az Amnokgang /Jalu/ folyó mandzsuri partján terül el. A városban áll egy nagy kőoszlop /7x2m/ Hote Van király /Iv.sz.vége v.sz.eleje/ kőbevésett felirataival. A felirat Mandzsuriának Hote Van által történt elfoglalását mondja el. A kőoszlop mellett ott van kőpiramishoz hasonlító hatalmas sirja. A kősir négy falának szélessége 33 méter, magassága pedig 13 méter. A négy oldalfal mindegyikére három hatalmas követ helyeztek. A sir belsejében több helység van, ezeknek falait fantasztikus rajzok díszítik. A Phongjang körzetében Kamszo járásban /30 km-re Phongjangtól/ van a Kogure dinasztia egyik királyának sirja. A sir belsejében egy hatalmas terem van. A falakat csodás szörnyek képei díszítik. A keleti falon hatalmas sárkány látható.

1949-ben a történeti emlékek kutatásával és megőrzésével foglalkozó bizottság ásatásokat rendezett Anak járásban /Han-He tartomány/. Az ásatások eredményeképpen három hatalmas helységet /Kogure dinasztiaabeli királysírokat/ tártak fel, amelyekben igen nagyszámu falfestményt találtak. Az ókorban, sőt a középkorban is a halottal együtt a sirba raktak ékszereket, dísz tárgyakat, és termelőeszközöket, amelyeket az illető életében használt és így a koreai sírok gyakran értékes kincsek őrzői. ⁴

⁴ Amikor a "Sherman" hajó kincskereső amerikai legénysége, Preston kapitánnyal az élükön, 1866-ban tudomást szereztek ezekről a kincsekről, felhajóztak a Tedongand folyón Phongjang körzetébe, ahol a parton igen sok sir található, hogy kirabolják a sírokat. Az amerikaiakat azonban katasztrofa érte. A Sherman hajó zátonyra futott s annak ellenére, hogy a hajón két ágyu és igen sok puskapor volt, a koreaiak, akik kitalálták az amerikaiak alattomos szándékát, megsemmisítették a hajó legénységét /20 embert/, az ágyukat pedig hadizsákmányként lefoglalták. Jelenleg ezek az ágyuk a Sherman hajó legénységének szomorú emlékét őrzik a koreai népi demokratikus köztársaság állami muzeumban.

A koreai népi köztársaság történettudományának fejlődési lehetőségei még kedvezőbbek lettek, amikor a koreai népi demokratikus köztársaság szomszédságában megalakult a Kínai Népköztársaság, amelynek nagy népével a koreai népnek a történelme, kulturája és életmódja sok közös vonást mutat.

A koreai nép vezére, Kim-Il-Szen 1949 szeptember 9-én a koreai népi demokratikus köztársaság évfordulója alkalmával a következőket mondta: "A koreai nép sok évszázadon keresztül a feudális fejedelmek kizsákmányolása alatt nyögött, félévszázadon keresztül hordozta a japán imperializmus gyarmati igáját. Most a koreai nép saját kezébe vette sorsa intézését, demokratikus államot teremtett, demokratikus alkotmányt fogadott el, amely biztosítja számára a boldog életet. Ebben a pillanatban kezdődtek ujkori történetének első lépései. Ettől a pillanattól kezdve polgárok vagyunk, akik egy sorban állunk a többi demokratikus néppel. Ezt a nagy szovjet népnek, a szovjet hadseregnek és a nagy Sztálinnak köszönhetjük. A koreai nép sohasem felejtí el ezt, s nagy hálával fog visszaemlékezni erre mindig az eljövendő századokban." ⁺

⁺ Megjelent a Voproszi Isztorii 1950.évi 5.számában.

A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Történeti Intézetének munkájáról.

A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Elnöksége meghallgatta B.D.Grekov akadémikusnak, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Történeti Intézetének igazgatójának és A.I.Kovalevszkijnek a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Elnöksége részéről kiküldött bizottság elnökének beszámolóját és megállapította, hogy az Intézet eredményes munkát végzett.

Az 1945-1949 közti években a Történeti Intézet 167 tudományos munkát adott ki, ezek közül sok széleskörű társadalmi elismerésben részesült és hozzájárult a szovjet történettudomány további fejlődéséhez. E munkák közül néhányat Sztálin-díjjal tüntettek ki, ez az Intézet kétségtelenül eredményes munkájáról tanuskodik. A Sztálin díj megalapítása óta az Intézet 31 tagját tüntették ki a díjjal.

Az 1945-1949 közti években az Intézet hatalmas munkát végzett a főiskolai és középiskolai történelem-tankönyvek kiadása és újra-kiadása terén. Az Intézet kiadásában 1945 óta 33 tankönyv jelent meg.

Az Intézet lényeges segítséget nyújtott a szövetséges köztársaságok akadémiai történeti intézeteinek és a Szovjetunió Tudományos Akadémiája fiokintézeteinek a Szovjetunió népei történetének kidolgozásában, továbbá résztvett az Ukrán Szocialista Szovjet - köztársaság, a Bjelorusz Szocialista Szovjetköztársaság és Moldávia története feldolgozásának előkészítésében és megvitatásában. Az Intézet összesen 16 köztársaság és autonom terület tudományos intézményeinek nyújtott segítséget.

Együttal a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Elnöksége feltárta az Intézet munkájában tapasztalható hiányokat és hibákat is és elvtársi bírálatában rámutatott a hibák kijavításának útjára. Ezzel a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Elnöksége igen komoly segítséget nyújtott az Akadémia Történeti Intézetének. ⁺

⁺ A Vesztnyik Akagyemii Nauk SzSzsZR 1950.májusi száma nyomán.

INTÉZETÜNKBE UJONNAN BEÉRKEZETT
SZOVJET TÖRTÉNETTUDOMÁNYI MUNKÁK

Alekszejev, A.M.: Vojennie finanszi kapitaliszticeszkih goszu-
darsztv. /A tőkés államok háborús pénzügyei/. Moszkva, 1949. 183
l. Hivatalos statisztikák alapján ismerteti az egyes tőkés or-
szágok pénzügyi helyzetét.

Arhiv Marksza i Engelsza. /Marx-Engels archivum./ XI.k. /Lenin-
grád/, 1948. VIII+ 204 l. Marx orosz könyvekhez írt jegyzeteit és
kivonatait közli.

Vnyesnyaja polityika Szovjetszkovo Szojuza. 1945. god. /A Szov-
jetunió külpolitikája. 1945./ /Moszkva/, 1949. 202 l. 1945 szept.
4.-dec. 31. terjedő időszakra közöl adatokat és okmányokat.

Grekov, D.D.: Kijevszkaja Rusz. /A kievi Oroszország./ Moszkva,
1949. 510.l. Az idegen nyelveken is megjelent munkának átdolgo-
zott kiadása, számot vet az 1944 óta ebben a tárgyban megjelent
új irodalommal.

Isztorija SzSzSzR. II. Rosszia v XIX. veke. /A Szovjetunió törté-
nete. II. Oroszország a XIX. században./ /Moszkva/, 1949. 870 l. +
15 tk. Az egyetemi tankönyv 2. javított kiadása.

Bazarev, V.M.: Isztorija vizantijiszkoj zsivopiszi. /A bizánci
festészet története./ I-II.k. Moszkva, 1947-48. 455 l. + 49 tb.;
38 l. + 350 tb. Gazdagon illusztrált alapvető munka.

Leontyev, A.: Imperializm dollara v Zapadnoj Jevrope. /A dollár-
imperializmus Nyugateurópában./ /Moszkva/, 1949. 419 l. Rövid
történeti visszapillantás után ismerteti a dollárimperializmus
agresszióját a második világháború után, a tőkés tábor fokozódó
belső zavarai és ellentmondásai és a béke erőinek növekedését.

Obrazovanyije germanszkoj gyemokratyiceszkoj reszpubliki. Doku-

menti i matyeriali. /A német demokratikus köztársaság kialakulása.
Okmányok és adatok. /Moszkva/, 1950. 170 l. Ujságcikkek és hiva-
talos megnyilatkozások gyűjteménye.

Novikov, N.V.- Szofinov, P.G. /szerk./: Vice-admiral Kornyilov.
/K.ellentengernagy/ Moszkva, 1947. 340 l. + 1 tk. A Szevasztopol
ostrománál hősi halált halt tengernagy működésére vonatkozó ira-
tok gyűjteménye.

Movsovic, M.J.- Hodzsajev, A.M /szerk./: Visszaja skola. /felső-
iskola./ Moszkva, 1948. 616 l. A főiskolai oktatásra vonatkozó
rendeletek, határozatok és utasítások gyűjteménye.

Visinszkij, A.J.: Voproszi mezsdunarodnovo prava i mezsdunarodnoj
polityiki. /A nemzetközi jog és nemzetközi politika kérdései./
Moszkva, 1949. 503 l. 1946-47-ben főképp a békekonferencián és az
ENSz szervezeteiben mondott beszédek gyűjteménye.

Visinszkij, A.J.: Szugyennije recsi. /Törvénytörvényi beszédek./
Moszkva, 1948. 539 l. 1923-38 közt mondott vádbeszédek /töckis-
ták ellen stb./.

Garin, F.A.: Izgnanyije Napoleona. /Napoleon kiűzése./ Moszkva,
1948. 794 l. + 25 tk. Naplók, emlékiratok, feljegyzések szövegét
válogatja össze kronológikus sorrendben, rövid összefoglaló szöveggel.

Genyeral Bagratyion. /B. tábornok./ /Leningrád/, 1945. 280 l. A
napoleoni háború korában vitt szerepére vonatkozó forrásanyag pub-
likációja.

Genkina, E.B.: Obrazovanyije SzSzsZR. /A Szovjetunió kialakulása./
2. kiad. /Moszkva/, 1947. 179 l. Levéltári anyag és a sajtó fel-
használásával foglalja össze a Szovjetunió szervezetének a kiala-
kulását.

Herzen, A.: Izbranniye proizvedenyija. /Válogatott művek./ Moszk-
va, 1949. 527 l. Az egyes tanulmányokhoz tárgyi jegyzetekkel.

Gingvin, J.F.: Russzkiye kommerseszkije banki. Iz isztorii finansovogo kapitala v Rosszii. /Az orosz kereskedelmi bankok. Az oroszországi fináncdóke történetéből./ Moszkva, 1948. 453 l. Hatalmas forrásanyag felhasználásával rajzolja meg a bankok történetét 1890-1917.

Goldstejn, I.-Levina, R.: Germanszkij imperializm. /A német imperializmus./ Moszkva, 1945. 478 l. Kiadott anyagra és a sajtóra támaszkodva a XIX.sz.végétől rajzolja meg a német imperializmus kialakulását a második világháborúig.

Grekov, B.D.: Borba Ruszi za szodanyije szvojevo goszudarsztva. /Oroszország harca állama kialakításáért./ Moszkva-Leningrád, 1945. 78 l. Az orosz állam kialakulására vonatkozó kutatásainak összefoglalása.

Grekov, B.D. /szerk./: Dokumenti k isztorii szlavjanevegyenyija v Rosszii /1850-1912./ /Okmányok az oroszországi szlavisztika történetéhez./ Moszkva-Leningrád, 1948. 407 l. Tudományos intézetek történetére vonatkozó adatok, főképp tudósok levelezése.

Voronyin, N.K.-Karger, M.K.-Tyihanova, M.A. /szerk./: Isztorija kulturnij drevnej Ruszi. ~~DB~~ mongolszkij period. I. Matyarialnaja kultura. /A régi Oroszország műveltségének története. A mongolok előtti korszak. I. Anyagi műveltség./ Moszkva-Leningrád, 1948. 483 l. Hatalmas anyag felhasználásával részlettanulmányok ismertetik a kievi Oroszország mezőgazdaságának, iparának, közlekedésének, kereskedelmének, hadügyének stb. állapotát.

Djerzsavin, N.Sz.: Szlavjanye v drevnosztii. /A szlávok őstörténete./ /Moszkva, 1945./ 215 l. A szlávok őstörténetének és az egyes szláv népek és államok kialakulásának összefoglalása a XI-XII.századig. /Kivéve Oroszországot./

Gudzij, N.: Hresztomatija po drevnej ruszkoj lityerature XI-XVII. vekov. /A XI-XVII.századi régi orosz irodalom chrestomathiaja./

[Moszkva, 1947, 504 l. Egyetemi tankönyv, bő szemelvényeket hoz.]

Dančig, B.: Turcija. /Törökország/ Moszkva, 1949. 311 l.+ 1 tk.
Rövid történeti összefoglalás után a mai Törökország ismertetése.

Dacjuk, B.D.: Jurij Krizsanyics. Ocserk polityiceszkih i isztoriceszkih vzgljadov. /J.K. politikai és történeti nézeteinek váplata./ /Moszkva/, 1946. 111 l. A XVII. században élt szlavista nézeteit elemzi.

Djonyiszov, A.J.: Tyeorija goszudarsztva i prava. /Az állam és jog elmélete./ Moszkva, 1948. 532 l.

Agressziwnaja igyeologia i polityika amerikanszkovo imperializma.
/Az amerikai imperializmus agresszív ideológiája és politikája./
Moszkva, 1950. 487 l. Tanulmánygyűjtemény, amely leleplezi az amerikai imperializmus és militarizmus ideológiáját és bemutatja az amerikai terjeszkedést a különböző kontinenseken.

Archišovszkij, A.V.: Matyeriali i isszledovanyija po arheologii Moszkvi. /Adatok és tanulmányok Moszkva archeológiájához./ I-II.k. Moszkva-Leningrád, 1947-1949. 179; 310 l. Moszkva és környékének régészeti feldolgozására vonatkozó tanulmányok gyűjteménye a XVI. századig, sok anyagot hoz a gazdasági fejlődésre.

Artamonov, M.J.: Matyeriali po arheologii Kabargyino-Balkarii. /Adatok Kabardino-Balkaria archeológiájához./ Moszkva-Leningrád, 1941. 325 l.+ 20 tb. Az északkaukázusi területen 1924-1933-ban folytatott ásatások eredményeinek összefoglalása francia kivonattal.

Beszedi ob obszcsesztvennom i goszudarsztvennom usztrojsztve SzSzsSzR.
/Beszélgetések a Szovjetunió társadalmi és állami berendezéséről./
/Moszkva/, 1949. 319 l. A Komszomol politikai tanulóköréi számára írt összefoglalás.

Glezerman, G.: Likvidacia ekszplotatorszkih klasszov i preodolenyije klasszovih razliksz. v SzSzSzR. /A kizsákmányoló osztályok felszámolása és az osztálykülönbségek eltüntetése a Szovjetunióban./ /Moszkva/, 1949. 491 l. Áttekintést ad a történeti előzményekről és vázolja a munkásság, parasztság és értelmiség közti különbségek eltüntetésének útját.

Jefimenko, P.P.-Tretyjakov, F.N.: Drevnye russzkije poszelenyija na Donu. /Ó-orosz települések a Don mentén./ Moszkva-Leningrád, 1948. 128 l. A VIII-X.századi Don-menti orosz telepek régészeti anyagának összefoglalása.

Kiszeljov, Sz.V.: Drevnyaja isztorija juzsnij Szibiri. /Délszibéria őstörténete./ Moszkva-Leningrád, 1949. 364 l.+ 62 tb. Az i.u. X.századig foglalja össze a terület történetét a régészeti anyag alapján.

Kovaljov, Sz.I.: Isztorija Rima. /Roma története./ Leningrád, 1948. 807 l. Egyetemi előadásainak összefoglalása. Két részben /köztársaság, birodalom/ tárgyalja a római történetet, áttekintést ad a római történetírásról is. A bibliográfia az orosz nyelven megjelent munkákat sorolja fel.

Kraskovszkij, I.J.: Ocserki po isztorii russzkoj arabisztyiki. /Az oroszországi arab tanulmányok vázlatos története./ Moszkva-Leningrád, 1950. 298 l. A keleti Oroszorszáig visszanyúló bevezetés után a XIX.század kezdetétől ismerteti részletesen az orosz tudományos élet arab vonatkozású kutatásait.

Obnorszkij, Sz.P.-Barhudagov, Sz.G.: Arestomatyija po isztorii russzkovo jazika. /Szemelvények az orosz nyelv történetéhez./ II.k. 1.r. Moszkva, 1949. 292 l. A XIII-XVIII.század fordulójáról származó nyelvemlékeket közül eredeti helyesírással és szótárt ad hozzá.

Okuny, Sz.B.: Isztorija Sz.Sz.Sz.R. 1796-1825. /A Szovjetunió tör-

ténete 1796-1825./ Leningrád, 1948. 491 l. Egyetemi előadásai.

Orlov, A.Sz.-Adrianova-Peretz, V.P./szerk./: Isztorija russzkoj lityeratury. II.k. Lityeratura 1220-h-1580-h gg. 2. Lityeratura 1590-h-1690-h gg. /Az orosz irodalom története II.k. 1.r. Az 1220-1580 évek irodalma. 2.r. Az 1590-1690 évek irodalma./Moszkva-Leningrád, 1948-1948. 531; 440 l. Alapvető összefoglaló munka, a legrészletesebb orosz irodalomtörténet.

Paszszek, T.Sz.: Periogyizacia tripolszkih poszelenyij. /A tri-poljei telepek periodizációja./ Moszkva-Leningrád, 1949. 247 l. Az itteni ásatások történetének rövid áttekintése után tisztázása az i.e. III-IV.évezredbeli kultúra periodizációját.

Sejman, M.M.: Igyeologia i polityika Vatikana na szlujbe imperializma. /A Vatikán ideológiája és politikája az imperializmus szolgálatában./ /Moszkva/, 1950. 224 l.

Silling, J.M.: Kubacsinci i ih kultura. Isztoriko-etnográficsesz-kije etjudi. /A kubacsiak és kulturájuk. Történelmi és néprajzi tanulmányok./ Moszkva-Leningrád, 1949. 223 l. Kubacsi dagesztani falu monográfiája a falu gazdasági és társadalmi struktúrája.

Sziaszet-Nana. Knyiga o pravlenyij vazira XI.sztoletyija Nizam-al-mulka. /Nizam-al-mulk XI.századi vezir kormányzásáról szóló könyv./ Moszkva-Leningrád, 1949. 379 l. A szeldzsuk birodalom története szempontjából igen fontos XI.századi perzsa nyelvű forrás orosz fordítása.

Tretyjakov, P.N./szerk./: Matyeriali po arheologii Verhnyevo Povolzsja. /Adatok a Volga felső folyása-menti vidék archeológiájához./ Moszkva, 1950. 178.l. Egyes ásatások eredményeit közlő és összefoglaló tanulmányok gyűjteménye.

Valka, Sz.N./szerk./: Gramoti Velikovo Novgoroda i Pszkova. /Novgorod és Pszkov oklevelei./ Moszkva-Leningrád, 1949. 407 l. Nov -

gorod és Pszkov külföldi kapcsolataira és belső fejlődésére vonatkozó oklevelek kritikai kiadása. XII-XV.század.

Velikaja szila igyej Leninizma. /A leninizmus eszméinek hatalmas ereje./ Moszkva, 1950. 332 l. Lenin különböző téren kifejtett munkásságával és szellemi hagyatékával foglalkozó tanulmánygyűjtemény.

- - -

M A G Y A R F O L Y Ó I R A T S Z E M L E

TÁRSADALMI SZEMLE. 1950. június.

A Párt ifju serege.

Révai József: A Rákosi-per.

Losonczy Géza: A stockholmi értekezlet után.

Fogarasi Béla: Sztálin Művei magyarul. /III.k./

Horváth Márton: Közoktatásügyünk a Központi Vezetőség határozata után.

Kassai Géza: A Párt és a tömegek kapcsolata.

Mód Aladár: Elmélet és gyakorlat pártoktatásunkban.

Molnár Erik: Rudas László

A munkásmozgalom dokumentumai:

Svéd László: A "Dolgozó Ifjuság Szövetsége" harcos hagyományai.

Nemzetközi szemle:

Komját Irén: A háborús erők tömörülése Londonban - a békeerők tömörülése az egész világon.

Könyvismertetés:

Maurice Thorez, a nép fia /K.I./.

1950. július-augusztus.

A Központi Vezetőség ülése után. /M.A./

I.V.Sztálin: A marxizmusról a nyelvtudományban.

Friss István: Munkabér a szocializmust építő társadalomban.

Betlen Oszkár: A Titó-banda megnövekedett szerepe az imperialisták agressziós politikájában.

Berei Andor: A kínai népforradalom világtörténelmi jelentősége

Havas Ernő: Burzsoá filozófiai irányzatok az amerikai imperializmus szolgálatában.

Lukács György: Következtetések az irodalmi vitából.

Kérdések és válaszok:

Balogh Elemér: A vallás a Párt és az állam szempontjából.

Szemle:

Hont János: A terménybegyűjtési kampány elé.

M.Gosiorovszkij: Az 1919.évi szlovákiai szovjetekről.

Nemzetközi szemle:

Komját Irén: A német nép nincs egyedül - a koreai nép szá -

badóságért harcol.

Folyóiratszemle:

"Nouvelle Critique" "a harcos marxizmus francia folyóirata"

/Makai Mária ismerteti a folyóirat Thorez elvtársáról szóló cikkét./

Könyvismertetések:

Lenin-Sztálin: Az ifjúságról /Katona Éva/.

F. Mehring: A Lessing-legenda /Lukács György/.

M. Gorkij: Az igazi kultúra /Nádor György/.

Két új kiadvány a lengyel képről /"A lengyel nép forradalmi hagyományai" és "A mai lengyel kultúra"/.

ANYAG- ÉS ADATSZOLGÁLTATÁS. 1950. június.

Nemzetközi kérdések:

M. Rubinstein: Az amerikai imperialisták atomdiplomáciájának kudarca.

J. Silin: A dolgozók életszínvonalának kérdéséhez.

I. Gejevskij: A Vatikán - a dolgozók legádázabb ellensége.

A Szovjetunió és a népi demokráciák országai:

A. Zverjev: Az ipari termékek önköltségcsökkentésének tartalékai. /A Szovjetunió pénzügyminiszterének beszámolója az 1949. esztendőről és az 50-es év teendőiről./

J. Cyrankiewicz: Az egységes államhatalom helyi szerveiről szóló törvény - forradalmi lépés a népi Lengyelország demokratizálása felé. /A lengyel nemzetgyűlésen 1950 március 7-én elmondott beszéd./

G. Asztafjev: Kína gazdasági problémái II.

A marxizmus-leninizmus kérdései:

H. Minc: A népi demokrácia néhány problémája a proletárdiktatúráról szóló lenini-sztálini tanítás megvilágításában.

Válasz az olvasók kérdéseire:

I. Sarikov: Az újnak a régivel való harcáról a szovjet társadalom fejlődésében.

Párt - pártmunka:

Cservenkov: A Dimitrovi Népi Ifjúsági Szövetség legfontosabb feladatairól.

oktatás:

S. Kotovszki: A középfokú pártiskolák munkájának megjavításáról.

Munkásmozgalmi naptár.

1950. július.

Sztálin elvtárs és az indiai miniszterelnök levélváltása a koreai kérdés rendezéséről.

Nemzetközi kérdések:

S. Purov: A koreai nép harca szabadságáért és függetlenségéért.

K. Plotnyikov: A tőkés államok költségvetései - a támadás eszközei.

I. Mjedyjegyev: A Tito-klikk az új háború gyújtókatóinak szolgálatában.

N. Harin: A Vatikán - a fasizmus hűséges szövetségese.

A Szovjetunió és a népi demokrácia országai:

A. Tretjakov: Hogyan harcoltak a Szovjetunió iparában a munkatermelékenység növeléséért a háborúelőtti sztálini ötéves tervek idején?

G. Asztafjev: Kína gazdasági problémái. /III., befejezés rész./

S. Jedrychowski: A nemzetgazdaság tartalékainak mozgósítása - a hatéves terv megvalósításának alapvető tényezője.

V. Krasznopolszkij: Munka és termelés a Német Demokratikus Köztársaságban.

A marxizmus-leninizmus kérdései:

I. Sarikov: A parasztság áttérése a kollektív földművelésre - történelmi szükségszerűség.

F. Hrusztov: Harc az emberek tudatában lévő kapitalista csökevények ellen.

Pártépítés:

H. Zembrowski: A pártszervezetek feladatai a mezőgazdasági termelőszövetkezetek fejlesztése terén.

Agitáció és propaganda:

A Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottsága titkárságának határozata az üzemi és falusi tömegagitációról.

Munkásmozgalmi naptár.

"TARTOS BÉKEÉRT. NÉPI DEMOKRÁCIÁÉRT". 1948 április 7. /7.sz./

Vezércikk: A népek az amerikai leigázás ellen.

S. Dimitrov: A bolgár nép harca a demokráciáért és szocializ-

ért.

A Lengyel Munkáspárt és a Lengyel Szocialista Párt új utasításai.

G. Kliment: Csehszlovákia szakszervezetei a népi egység vártáján.

Sven Linderot: Svédország az imperialista veszély-övezetben.

G. Pajetta: A Népi Demokratikus Arcvonal megszilárdulása Olaszországban.

P. Kopenig: Ausztia munkásosztályának egységéért.

D. Kraminov: A müncheni árulás és az új münchenisták mesterkedései.

Zaslovszkij: De Gasperi csodálatos megdicsőülése.

Április 21. /8.sz./

Vezércikk: A kommunista pártok elméleti fegyvere.

Okmányok melyek leleplezik a történelemhamisításokat.

Rákosi Mátyás: A következő láncszem. A Magyar Kommunista Párt elméleti munkájának legfontosabb feladatai.

P. Rossi: Amerikai beavatkozás az olasz választásokba.

V. Grigorjan: A reakciós sajtó a tőkés monopóliumok fegyverhordozója.

E. Fajon: Az amerikai párt a köztársaság törvényeit lábbal tiporja Franciaországban.

A. Nedved: A Csehszlovák Kommunista Párt agrárpolitikája.

I. Kisinevszkij: A népi demokrácia döntő győzelme Romániában.

P. Zambrowszki: A lengyel falu fejlődésének néhány kérdéséről.

B. Vronszkij: Kritika és könyvismertetés. Görbe tükör. / Earl Browder: A nemzetközi kommunizmus és az USA külpolitikája a. mű kritikája. /

S. Mikunis: Palesztina népeinek harca a nemzeti függetlenségért.

J. Berman: Nemzetközi kérdésekről.

Május 1. /9.sz./

Vezércikk: Fel új győzelmekre a békéért és a demokráciáért!

Rákosi Mátyás: A népi demokrácia győzelme Magyarországon.

B. L. Gottwald: Új feladatok felé!

Cyrankiewicz: A szerves egység kérdéséhez.

P. Rossi: Az olaszországi választásokról.

[Anna Pauker: A munkásosztály és a dolgozó parasztság szövetségének megszilárdítása.

W.Pieok: A Német Népkongresszus.

Li-Sun: A kínai nép harca a nemzeti függetlenségért.

D.Ibarurri: A spanyol nép folytatja a harcot.

I.Krajnics: A japán helyzetről.

R.Slanski: A demokratikus erők egységének megszilárdulása Csehszlovákiában.

Franciaország az USA terveiben.

A görög nép az angol-amerikai intervenció ellen.

Május 21. /10.sz./

Vezércikk: Erősítsük a munkások és parasztok harci szövetségét.

Togliatti beszámolója az Olasz Kommunista Párt Központi Bizottságának teljes ülésén.

A hitleri Németország vereségének harmadik évfordulója.

P.De Groot: Harc a demokráciáért és nemzeti függetlenségért Hollandiában.

H.Kozłowska: Pártoktatás a lengyel Munkáspártban.

V.Luca: A munkásosztály szerepe a Román Népköztársaság megteremtésében.

B.Maszarics: A szláv mozgalom - a demokratikus tábor harci csapata.

P.Hentges: "De Gaulle és cinkostársai" /könyvszemle/.

G.P.: Az olasz szocialisták a népfront megszilárdításáért.

Jan Marek: Törökország szerepe az USA terveiben.

D.Kambi: Megtorlások a kommunisták ellen Indiában.

Junius 6. /11.sz./

Vezércikk: A Kommunista Párt a dolgozók élcsapata.

M.Gorsics: Fasiszta terror Görögországban.

Rákosi Mátyás: A Párt: Élcsapat.

G.Pajetta: Olaszország dolgozói visszaverik a reakciót.

R.Arrachard: A francia munkásosztály harca követeléseiért.

S.Bastovansky: Szlovákia dolgozói erősítik a népi demokráciát.

A.Drugov: Az amerikai imperializmus - a népek szuverénitásának ellensége.

J. Bering: Az USA Kommunista Pártja harcban a háborus uszítók ellen.

W. Gallacher: A munkáspártiak elárulják Anglia nemzeti érdekeit.

Pa. Voda-Peksza: A népi demokratikus Csehszlovákia a februári események után.

A dollárdiplomácia önleleplezése.

G. Di Vittorio: A Szakszervezeti Világszövetség Végrehajtó Bizottsága munkájának eredményeiről.

Junius 22. /12.sz./

Vezércikk: Az önkritika a kommunista-és munkáspártok éles fegyvere.

A Magyar Dolgozók Pártja egyesülés kongresszusa.

V. Grigorjan: Őrizzük a marxista párt szervezeti elveinek tisztaságát.

V. Cservenkov: A Bolgár Munkás /Kommunista/ Párt vezetőszerpe a népi demokrácia építésében.

R. Slansky: A népi demokrácia és a szocializmus győzelme.

P. Secchia: Az olasz nép a harc új szakaszában.

C. H. Hermansson: Svédország és a nyugati tömk.

H. Pollit: A munkáspárti vezérek munkásellenes politikája.

L. Rautu: Pártnevelés a Román Munkáspártban.

J. Strankiewicz: A jobboldali szocialisták árulása.

G. Pajetta: Könyv az olasz nép harcáról. /Luigi Longo: Az olasz nép ellenállása a könyvről./

Julius 12. /13.sz./

Közlemény a Kommunista pártok Tájékoztató Irodájának értekeztetéséről. A Tájékoztató Iroda határozata Jugoszlávia Kommunista Pártjának helyzetéről.

D. Charpentier: Jugoszlávia Kommunista Pártja megváltoztatja a pártról szóló marxi-lenini tanítást.

G. Gheorghiu-Dej: A forradalmi marxizmus elárulása.

Z. Fierlinger: A munkásmozgalom egyesülése.

G. Cogniot: A francia dolgozók helyzetének súlyosbodása.

A. Zapotocky: A munkásosztály egységes pártjának megalakítása.

Zs. Zsikov: A bolgár ifjuság a népi demokrácia építésében.

Z.Kratko: Munkaverseny Lengyelországban.

G.Amendola: Dél-Olaszország megmozdul.

P.Roberti: Az Olasz Kommunista Párt iskolái.

J.Bering: Az amerikai terjeszkedés térképe. /Könyvszemle/.

Mao-Ce-Tung: A Kínai Kommunista Párt mezőgazdasági politikája.

F.Gomez: A venezuelai dolgozók lapja.

Julius 21. /14.sz./

Vezércikk: Emeljük magasra az internacionalizmus zászlaját!

Anna Pauker: Szektáns-bürokratikus rendszer a Jugoszláv Kommunista Pártban.

I.Lautu: A Jugoszláv Kommunista Párt eltávolódása a marxi-lenini osztályelmélettől és az osztályharctól.

A kommunista és munkáspártok helyeslik a Tájékoztató Irádának a Jugoszláv Kommunista Párt helyzetére vonatkozó határozatát.

E.Sereni: Az Olasz Kommunista Párt politikája a földkérdésben.

M.Patineau: A Francia Kommunista Párt szervezési munkája.

L.Judin: A Jugoszláv Kommunista Párt programtervezetéről.

A.Jugov: A bolgár államapparátus felépítésének néhány kérdése.

Révai József: Az egyházi reakció elleni harc Magyarországon.

Jan Marek: Az amerikai imperialisták betetőzik Németország kettészakítását.

Augusztus 10. /15.sz./

Vezércikk: A demokratikus tábor erőinek hatalmas megnyilvánulása.

H.Minc: A népi demokratikus Lengyelországtól a szocialista Lengyelországig.

A nemzetközi szocializmus árulói. /Tito-klikk/.

V.Cservenkov: Az önkritika jegyében.

G.Pajetta: Az olasz szocialista párt helyzete.

L.Apostolu: A görög monarcho-fasiszták új támadásának kudarca.

T.Pavlov: Az értelmiség részvétele a bolgár népi demokrácia fejlesztésében.

L.Freyka: A csehszlovák ipar államosításának néhány eredménye.

M.Kriegel-Valrimont: A francia polgári sajtó a dollár hatalmában.

R. Garaudi: A békeharc elválaszthatatlan a békéért és demokrá-
iáért vívott harctól.

V. Luca: A Jugoszláv Kommunista Párt vezetőinek kispolgári, na-
cionalista arculata.

augusztus 24. /16.sz./

Vezércikk: Kapcsolatok a tömegekkel a kommunista- és munkáspár-
ok erejének forrása.

A. Miakinene: A parlamenti választások mérlege és a politikai hely-
zet Finnországban.

Kovács István: Tartsuk tiszteletben a pártszervek választását -
ak elvét.

F. Strunc: Az aktiva a pártbizottság támasza.

A. Mozhioros: A pártgyűlés - a politikai nevelés iskolája.

J. Dvorak: A kritika és önkritika a kommunisták éles fegyvere.

Az Olasz Kommunista Párt vezetőségének határozata az ország po-
litikai helyzetéről.

D. Terpeshev: Bulgária kétéves népgazdasági tervének végrehaj-
ása.

Yosilo Kodzaka: A Japán Kommunista Párt a demokratikus Japánért
küzdi.

O. Grotewohl: Németország széttagolása és a Szocialista Egység -
ért feladatai.

Az USA Kommunista Pártjának XIV. országos kongresszusa.

N. di Simone: Palmiro Togliatti két beszéde. /Könyvszemle./

Igy látta egy szemtanu... /Togliatti ellen elkövetett merény-
essel kapcsolatos tömegmegmozdulások./

V. Micsunovics: Hogyan folyt le a JuKp kongresszusa.

J. Viktorov: "Figaro" itt, "Figaro" ott, "Figaro" hazudik itt
meg ott...

szeptember 7. /17.sz./

Vezércikk: A munkásosztály harca életbevágó érdekeiért.

A belgrádi egyetem diákjainak levele a Tájékoztató Irodához.

H. Pollit: Mi csökkenti Anglia dolgozóinak életszínvonalát?

P. De Groot: A holland reakció az Egyesült Államok szolgálatá-

ban.

A. Bolgár Munkás /Kommunista/ Párt agrárpolitikája.

J.Bering: Az angol imperialisták gyarmati háboruja Maláj földön.

J.Goldmann: A csehszlovák ipar fejlődésének utja.

M.Marinyin: Választási küzdelem és a reakció támadása, az USA-ban.

P.Rossi: Olasz dolgozók a szakszervezeti egység védelmében.
A Bolgár Szociáldemokrata Párt és a Bolgár Munkás /Kommunista/ Párt összeolvadása.

St.Voicu: Hazudozó törökök.

Szeptember 22. /18.sz./

Vezércikk: Andrej Alekszandrovics Zsdanov elvtárs emlékére.
Hová vezet Tito csoportjának nacionalizmusa Jugoszláviában.
/Pravda, 1948 szept. 8-i cikke./

Az értelmiség körében kifejtett munka a kommunista pártok fontos feladata.

B.Bierut: A jobboldali és nacionalista elhajlás teljes leküzdéséért.

E.Sereni: A wroclawi kongresszus - a béke és a kultura ügyéért megvívott ütközet.

J.Duclos: A JuKP Központi Bizottságának áruló politikája.

P.Hentges: A francia nép harca a szabadságért, békéért és függetlenségért.

P.Krajnics: Korea felszabadulásának harmadik évfordulója.

V.Vuoli: Tito ügynökeit kiűzték a Triesti Kommunista Pártból.

I.Iudose: Politikai agitáció falun.

E.Berlinguer: Az ifjúsági szervezetek állandó irányítása.

Október 7. /19.sz./

Vezércikk: A nemzetközi kommunista mozgalom hatalmas eszközei fegyvere.

J.Berman: Egy könyv, amely harcra és győzelemre lelkesít.
/Sztálin elvtárs a "SzK/b/P története" c. munkája megjelenésének 10 éves jubileuma./

P.Judin: A tudományos kommunizmus klasszikus műve. /SzK/b/P története./

F. Slansky: Korunk nagy műve /SzK/b/P története/.

G. Cogniot: A SzK/b/P története és Franciaország problémái.

Biró Zoltán: Tanuljunk a SzK/b/Párttól harcolni és győzni.

S. Mine: A Lengyel Munkáspárt legfontosabb feladatai falun.

S. Drezenski: A marxizmus-leninizmus eszméinek alapos elsajátításaért.

A. Domini: Az Olasz Kommunista Párt harci zászlaja.

L. Tolkunov: "A dollár betörése Latin-Amerikába". /Arismendi művének ismertetése./

Sz. Wikios: A JuKP Kb kétkulacsosainak szavai és tettei.

G. Gheorghiu-Dej: A szocializmus építésének nagy példája.

Október 22. /20.sz./

Vezércikk: A népi demokratikus országok mezőgazdaságának fejlődése.

Farkas Mihály: Szüntelenül örködjünk a Párt sorainak tisztasága fölött.

G. Cogniot: A népi tömegek egységének megszilárdulása és harcának erősödése Franciaországban.

L. Baranov: Hogyan harcol a Tito-klika saját népe ellen.

V. Luca: A nemzet^{ségi}i kérdés megoldása a Román Népköztársaságban.

J. Cyrankiewicz: A jobboldal elleni harcban erősödik a lengyel szocialisták marxista-leninista öntudata.

F. Palme Dutt: A gyarmati országok népeinek harca az imperializmus ellen.

S. Voda-Peksza: Szakszervezetek a népi demokrácia országaiban.

D. Zaszlevszkij: Az amerikai sajtó-rabszolgák hete.

J. Amado: Brazília - az USA vadászterülete.

Jan Marek: Az Egyesült Nemzetek Szervezete és a békéért vívott harc.

November 7. /21.sz./

Vezércikk: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom XXXI. évfordulója.

Rákosi Mátyás: Emeljük magasabbra a proletár nemzetköziség zászlaját!

S. Dimitrov: Az Októberi Szocialista Forradalom megnyitotta az

emberiség számára az igazi demokráciához a szocializmushoz vezető utat.

P.Judin: Az Októberi Szocialista Forradalom és a Kommunizmus felépítése a Szovjetunióban.

B.Bierut: Az Októberi Szocialista Forradalom igazsága legyőzhetetlen.

G.Gheorghiu-Dej: A Szovjetunió a demokrácia és a szocializmus vezető ereje.

Mau-Ce-Tung: A világ forradalmi erői tömörülnek az imperialisták elleni harcra.

Kl.Gottwald: Testvéri szövetség a Szovjetunióval - a népi demokratikus politika alapelve.

M.Thoréz: Franciaország népe soha nem fog harcolni a Szovjetunió ellen.

W.Pieck: A béke és a népek biztonságának bástyája.

A. Zavadszkij: A Nagy Októberi Forradalom és Lengyelország függetlensége.

P.Togliatti: Az Októberi Forradalom nemzetközi jelentősége.

R.Palme Dutt: A gyarmati országok népeinek harca az imperializmus ellen.

H.Pollit: A demokrácia erői gyarapodnak és izmosodnak.

Van Bo: A vietnami nép megvédi szabadságát és függetlenségét.

Anna Pauker: A Szovjetunió a népek felszabadítója.

P.Hentges: A francia bányászok a győzelemig fognak harcolni.

O.Grotewohl: A nyugati megszálló hatalmak felelősek Berlin kettészakításáért.

L.Casanova: A Francia Kommunista Párt és az értelmiség.

November 21. /22.sz./

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 31.évfordulója. Molotov beszéde a Moszkvai Szovjet 1948.november 6-i ünnepi ülésén.

A.Novotny: A prágai területi pártszervezet pártpolitikai munkája.

At.Dimitrov: A falusi pártszervezetek.

Balogh Béla: Új munkaerkölcsre való nevelés.

F.Fuhrenberg: Az Osztrák Kommunista Párt XIV.kongresszusa.

M.Pofirogenisz: A görög nép harcolni fog a végső győzelemig.

S.Brucan: A bukaresti per az imperializmus esődjé.

P.Bossi: Az olasz nép a katonai blokkok ellen.

B.Pagirov: Adatok az ausztriai Marshall-szocialisták áruló politikájáról.

Fr.Billoux: A Szovjetunió - a béke és a népek függetlenségének bástyája.

December 7. /23.sz./

Vezércikk: A kommunista és munkáspártok legfontosabb feladata: harc a burzsoá-nacionalizmus ellen.

Gerő Ernő: A Magyar Dolgozók Pártjának politikája falun.

Az Albán Kommunista Párt első kongresszusa.

N.Puhlov: Tito klikkjének kalandorpolitikája zsákutcába viszi Jugoszláviát.

Kl.Gottwald: A februári események és Csehszlovákia fejlődése a szocializmushoz vezető úton. /A Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottsága plénümán megtartott előadás./

R.Slansky: Új feladatok. /CsKP Központi Bizottságának plénümán megtartott beszéd./

G.Brambilla: Milano dolgozói létérdekeikért harcolnak

W.Pieck: A nyugatnémetországi megszálló hatóságok ujjaélesztik a fasizmust.

D.Dicsev: A kádereképzés tapasztalatai Bulgáriában.

L.Radaceanu: A jobboldali szociáldemokraták áruló szerepe.

Ch.Tillon: A francia hadsereg az amerikai reakció szolgálatában.

H.Pollit: A "Marshall-terv" a népek leigázásának eszköze.

December 22. /24.sz./

Vezércikk: A szervezés munkáját a politikai feladatok színvonalára kell emelni.

G.Cogniot: A franciaországi bányászsztrájk után.

Rákosi elvtárs beszéde a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége ülésén.

R.Golubovics: A Tito-klikk burzsoá nacionalizmusa a szocializmus álarcában.

N.Zahariadis: Harc a szabadságért és a demokráciáért Görögországban.

A.Colombi: Javítottuk meg a Párt szervezeteinek vezetését.
/A pártmunka tapasztalatainak kicserélése./

E.Rodan: Politikai munka az üzemi pártszervezetekben.

J.Viktorov: A Szovjetunió és a népi demokratikus országok erkölcsi és politikai győzelme.

1949. január 7. /1.sz./

Vezércikk: Gyarapszanak és izmosódnak a demokrácia és a szocializmus erői.

B.Bierut: Az Egyesült Lengyel Munkáspárt ideológiai alapjai.

Dimitrov elvtárs beszámolója a Bolgár Munkás /Kommunista/ Párt V.kongresszusán.

W.Pieck: A munkásosztály helyzete Németországban.

I.Ehrenburg: Az idő a mi szövetségeseink.

K.I.Parhon: Az idő a mi szövetségeseink.

J.Drda: A kultúra jövője a szocializmusban.

J.Vermeersch: Francia asszonyok a kenyérért, békéért és demokráciáért vívott harcban.

D.Zaszlavszkij: Szocialista remények és kapitalista ábrándok.

Január 22. /2.sz./

Vezércikk: Lenin műve halhatatlan.

F.Konsztantyinov: A leninizmus nemzetközi jelentősége.

G.Cogniot: Lenin példája lelkesíti a francia munkásokat a nemzeti függetlenségért vívott harcban.

Anna Pauker: Lenin él a világ dolgozó millióinak szívében.

G.Dimitrov: A leninizmus nagy és győzhetetlen zászlaja alatt.

H.Minc: A szocializmus alapjainak felépítése Lengyelországban.

P.Secchia: Az olasz dolgozók harca az ország szabadságáért és függetlenségéért.

J.Vasconzelos: A nemzeti felszabadító mozgalom Braziliában.

Sz.Vavilov: A szocialista tudomány és kultúra virágzása a Szovjetunióban.

M.Kriegel-Valrimont: A francia reakció lábbal tiporja a demokratikus szabadságot.

Február 3. /3.sz./

Vezércikk: A szocialista gazdaság felépítése a népi demokratikus országokban.

Jergenyij Sir: A népi demokratikus országok és a Szovjetunió együttműködése.

Lenin-Sztálin nagy zászlaja alatt a kommunizmus győzelme felé.
/Pozsypjelov elvtárs beszámolója Lenin halála 25.évfordulóján./

D.Terpesev: A bolgár népgazdaság fellendülésének terve.

J.Duclos: Franciaország a "Marshall-terv" igája alatt.

O.Grotewohl: Az amerikai imperialisták feltámasztják a német militarizmust.

Nemes Dezső: A klerikális reakció elleni harc Magyarországon.

J.Goldman: A népi demokráciák tervgazdálkodásának kérdéséhez.

M.Constantinescu: Fontos változások éve a Román Népköztársaságban.

Di Vittorio: Élni fog a dolgozók nemzetközi egysége.

Február 21. /4.sz./

Vezércikk: A támadó szellem ellen, a békéért és a nemzetközi biztonságért.

Kovács István: A párttagság felülvizsgálásának eredményei a Magyar Dolgozók Pártjában.

W.Pieck: A Német Szocialista Egységpárt történelmi jelentőségű értekezlete.

R.Zambrowsky: Az Egyesült Lengyel Munkáspárt néhány szervezeti kérdéséről.

P.de Groot: Indonézia nemzeti felszabadító mozgalmáról.

Tito bűnös klikkje a nép előtt fog felelni gaztetteiért.

E.Sereni: Az Olasz Kommunista Párt ideológiai munkájának javításáért.

Frantisek J.Kolar: A csehszlovák nemzetgazdaság fejlesztésének öt éves terve.

V.Joanes: A Francia Kommunista Párt pártiskolái.

V.Contreras: Chile népe megvédi a demokratikus szabadságjogokat.

H.Ousinen: Hová viszi Finnországot a szociáldemokrata kormány?

R.Barbé: Imperialista-ellenes mozgalom Nyugat- és Equatoriális Afrikában.

W.Peter: A Schumacher-panda a német nép árulóinak klikkje.

Március 7. /5.sz./

Vezércikk: A jobboldali szocialisták a béke és demokrácia ellenségei.

Révai József: Imperialista hajsza Magyarország ellen.

L.Bulatovics: A Tito-klikk a Szovjetunió és a népi demokratikus országok esküdt ellensége.

E.Fischer: Az ausztriai választások elé.

N.Popova: A világ asszonyai - harcban a háborus uszítók ellen.

N.Marcellino: Harc a kenyérért és a békéért. /Az olasz dolgozók küzdelmei./

R.Calas: Egyesíteni a béke valamennyi hívét.

V.Bardini: Osztályharcok Toscanában.

Knut Håkström: Az amerikai imperializmus ármánykodása Skandináviában.

R.Damjanov: A bolgár szakszervezetek az öt éves terv megvalósításáért.

E.C. Grotewohl: A Német Szocialista Egységpárt legfontosabb feladatai és átalakítása új típusú párttá.

C.Craciun: A román asszonyok tevékenyen részt vesznek az ország életében.

Anglia és a Szovjetunió dolgozói együttérzésének fényes tanúságtétele a békéért, az új háború uszítói ellen folytatott harcban.

Március 22. /5.sz./

Vezércikk: Meg kell hiúsítani a háborus uszítók bűnös szándékait.

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének ülése. /1949 márc.5-7. Rákosi elvtárs beszámolója a belpolitikai helyzetről, Kovács elvtárs beszámolója a tagság felülvizsgálásának eredményeiről./

J. Duclos: Maurice Thorez nyilatkozata után. /M.Thorez nyilatkozata leleplezte a francia kormány ocsmány rágalomhadjáratát a Szovjetunió ellen./

Andics Erzsébet: Az első magyar szocialista forradalom harmincadik évfordulója.

E.Fajon: A Párisi Kommün és a proletariátus diktatúrája.

J.Berman: A Szovjetunió szerepe a népi demokrácia államainak megteremtésében.

V.Grigorjan: Az angol-amerikai imperialisták tapsolnak a Titó-

klikknek.

G.Gheorghiu-Dej: A Román Munkáspárt feladatai a falu szocialista átalakításáért vívott harcban.

J.Loeb: A csehszlovák-szovjet gazdasági kapcsolatok megszilárdulása.

P.Todorov: A szocialista rendszer fölényének új bizonyítéka a kapitalizmussal szemben.

L.Amadesi: Pártoktatás az Olasz Kommunista Pártban.

Kovács István: Amerikai diplomácia a kémek szolgálatában.

Április 8. /7.sz./

Vezércikk: Erősödik a békéért és szabadságért folyó harc frontja.

D.Pajetta: Az olasz nép az Atlanti Szerződés ellen.

B.Frackon: Az osztályharc kiéleződése Franciaországban.

D.Chisinevski: A román szakszervezetek új feladatai.

H.Pollit: A munkáspárti kormány az imperializmus szolgálatában.

M. Parcalidis: A görög nép harca az imperialista agresszió ellen.

F.Claudin: Franco véges terrorja nem töri meg a spanyol nép harci elszántságát.

E.Ochab: A lengyel szakszervezeti mozgalom legfontosabb kérdései.

Április 22. /8.sz./

Vezércikk: A béke és demokrácia erőinek hatalmas seregszemléje.

Révai József: Tito: Az Atlanti-blokk kültagja.

C.R.Rodriguez: Latin-Amerika ellenáll a marshallizálásnak.

Egyre szélesedik a népi tömegek mozgalma a tartós békéért, az új háború imperialista uszítói ellen.

P.Grifone: Harc a földreformért Olaszországban.

S.Jendrichofszky: A dolgozó tömegek életszínvonalának emelkedése a népi demokrácia országaiban.

A.Marty: A feketetengeri lázadás 30.évfordulója.

V.Kruzsov: Sztálin elvtárs klasszikus műve.

A. Szurkov: A szovjet nép a békéért vívott harcban.

Jan Marek: A háborús uszítás utazó ügynökei.

Május 1. /9.sz./

Vezércikk: Új győzelmek felé.

Rákosi Mátvás: Erősítsük a népi demokratikus rendszert.

Kl. Gottwald: A dolgozók harci erőinek seregszemléje.

B. Bierut: Két világ - két ut.

L. Longo: Független, demokratikus Olaszországért.

Anna Pauker: A Szovjetunió a békéért folyó harc élén.

G. Cogniet: Május elseje a dolgozók egységének napja.

V. Uribe: A demokratikus Spanyolország folytatja a harcot.

G. Gheorghiu-Dej: Tito klikkje a szocializmus leggonoszabb ellensége.

E. Lalmand: Belgium dolgozói az Atlanti Egyezmény ellen.

A. Gésaire: A francia értelmiség és a béke.

E. Hodzsa: Albánia az imperialista-ellenes tábor harcosai között.

W. Piesk: A NSZEP harca a német nép internacionalista neveléséért.

L. C. Prestes: Latin-Amerika népei védik hazájukat.

H. Pollit: Az angol nép küzdeni fog az imperialista agresszorok ellen.

D. Zaslavszkij: Atomok és blokkok.

P. de Groot: Az indonéz háború és az agresszív Észak-Atlanti Egyezmény ellen.

Május 22. /10.sz./

Vezércikk: A hitleri Németország fölötti győzelem negyedik évfordulója.

A nacionalizmus ellen, a proletár internacionalizmusért.

M. Mitin: A kommunista pártok hatalmas eszmei fegyvere.

V. Kolarov: Harc a nacionalizmus ellen a Bolgár Kommunista Pártban.

R. Zambrovski: A jugoszláv trockisták hitszegésének és árulásának útja.

V. Kopecky: Csehszlovákia utban a szocializmus felé.

M. Rossi: Az olasz nők az Atlanti Egyezmény ellen.

Jóboru Magda: A Magyar Nők Demokratikus Szövetsége.

G. Pajetta: Saragaték a Wall-Street ügynökei Olaszországban.

R. Palme Dutt: Az imperializmus ellentmondásainak elmélyülése.

O. Kuusinen: A jobboldali szocialisták a munkásmozgalom szakadárjai.

M. Reimann: Az egységes demokratikus Németországért.

D. Sevljagin: A Tito-klikk szovjetellenes szócsöve. /A JUKP KY lapja a "Borba" 1949 jan.-máj./

Junius 8. /11.sz./

Vezércikk: A békéért vívott harc valamennyi nép ügye.

Rákosi Mátyás: A jugoszláv trockisták az imperialisták rohamcsapata.

Kl. Gottwald: A szocializmus felépítéséért Csehszlovákiában.

Kiucki Tokuda: Mozgalom a demokráciáért Japánban.

T. Georgescu: A népi-demokratikus rendszer politikai alapjai.

Kádár János: A Magyar Függetlenségi Népfront győzelme.

O. Grotewohl: A nemzeti frontért Németországban.

P. Hentges: A francia kommunisták harca az antidemokratikus megtorlások ellen.

I. Feix: Az amerikai monopolisták garázdálkodása Észak-Amerikában.

Liu Szau Csi: Internacionizmus és nacionalizmus.

V. Spano: A Kommunista és Szocialista Párt hatalmas sikere a szárdiniai választáson.

Junius 20. /12.sz./

Vezércikk: A kommunista és munkáspártok ideológiai munkájáról.

Puskin-napok a Szovjetunióban.

V. Poptomov: Politikai provokátorok /a Tito-klikk provokációs tevékenysége a Szovjetunió és a népi demokráciák ellen.

V. Siroky: Szlovákia iparosítása.

Z. Novak: Gondoskodás a vezető káderekről.

G. Pajetta: Az olasz szocialisták kongresszusa után.

F. Olesner: Politikai nevelés a Németországi Szocialista Egységpártban.

M. Scoccimaro: Olaszország a "Marshall-terv" igájában.

W. Pieck: A német nép harca Németország egységéért.

P.Judin: A marxizmus ellenségei.

Gr.Preptiasa: Hogyan fest az "amerikai életforma".

I.Szergejev: A katonai és politikai helyzet Kínában.

Julius 7. /13.sz./

Vezércikk: A Kommunista- és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának a Jugoszláv Kommunista Párt helyzetéről hozott határozata évfordulója.

Anna Pauker: A szociálizmus árulói. /A Tito-banda árulása./

J.Duclos: A jugoszláv nacionalisták az imperializmus ügynökei.

Donáth Ferenc: Termelőszövetkezetek Magyarországon.

P.Rossi: A kommunista sajtó sikerei Olaszországban.

M.Marinyin: Agresszív koalíció az agresszív birodalom szolgálatában. /Atlanti Szövetség/.

H.Pollit: Az angol munkáspárt "szocializmusa" a blackpoeli konferencia fényében.

E.Berlinguer: Az Olaszországi Kommunista Ifjúsági Szövetség létrehozása.

G.Cogniot: Antifasiszta tüntetés Párisban.

E.Berg: Norvégiából nem lesz az amerikai imperializmus hídfeje.

Julius 21. /14.sz./

Vezércikk: A nemzetközi munkásmozgalom vezető egyénisége. /G.Dimitrov elvtárs emlékezete./

A világ dolgozói tisztelegnek Georgi Dimitrov emléke előtt.

A.Colombi: Az olasz mezőgazdasági munkások hatalmas győzelme.

G.Csankov: Népi Tanácsok Bulgáriában.

H.Pollit: Anglia a válság küszöbén.

P.Popivoda: A Tito-klikk kiirtja a kommunistákat Jugoszláviában.

Mao-Ce-Tung: A népi demokrácia diktatúrája.

A béke, a demokratikus jogok és a munkások gazdasági érdekeinek védelmében, a munkások egységének megszilárdításáért. /A Szakszervezetek II. Világkongresszusának kiáltványa./

G.Di Vittorio: A szakszervezeti egységért és a békéért.

Augusztus 7. /15.sz./

Vezércikk: A munkásosztály nemzetközi egységéért.

Elég a jugoszláv nép hőhérainak véres gaztetteiből.

B.Bierut: Felépítjük az új Varsót, a szocialista Lengyelország fővárosát.

Liu-Nin-Y: A munkásosztály a kínai nép élén.

E.Hodzsa: Tito gyarmatosító tervének bukása Albániában.

L.Casanova: Egység a békéért vívott harcban.

B.Dixon: Az ausztráliai sztrájkmozgalom.

V.Luca: A mezőgazdaság szocialista átalakításának utja.

J.Amado: Harc a békéért az értelmiség fő feladata.

Frantisek Graicir: A belkereskedelem fejlődése Csehszlovákiában.

P.Secchia: Az Olasz Kommunista Párt szervezeti megszilárdulása.

E.Fajon: A Francia Szocialista Párt vezetőinek szavai és tettei.

N.Zachariadis: A Tito-klikk hátbatámadja a népi demokratikus Görögországot.

Augusztus 19. /16.sz./

Vezércikk: Az ifjúság nemzetközi mozgalma.

G.Gheorghiu-Dej: Öt év Románia felszabadítása óta.

P.Vergani: Hogyan oldjuk meg a szervezés és vezetés kérdéseit.

V.Michaut: A francia ifjúság egyesüléséért.

G.Pajetta: A Vatikán újabb reakciós mesterkedései.

Lehullt az álarc. A "Pravda" 1949 aug.13.vezércikke. /A jugoszláv kormány kétkulacsos politikájának leleplezése Szlovén-Karinthia kérdésével kapcsolatban./

A.Cordon: A buborék-ember. /Tito/

W.Park: A németországi helyzetről.

JuriJ Albrecht: Lengyelország kulturfrontján.

P.Todorov: Válságba sodródnak a tőkés országok.

W.Ulbricht: A német munkásmozgalom kiváló vezére. /Ernst Thälmann emlékezete./

Berdi Szpahiu: Tito albániai ügynökségének szétzúzása.

G.Tomson: Az ideológiai harc kiéleződése Angliában.

Szeptember 5. /17.sz./

Vezércikk: Arcátlan fasiszta zsarnokok. /Tito eljutott oda, ahol kommunista-ellenes tevékenységének végződnie kellett.; a fasiszmushoz./

Losonczy Géza: A Magyar Népköztársaság Alkotmánya.

Csu-De-tábornok: A kínai nép felszabadító harca.

R.Slansky: Titoék az imperializmus kiszolgálói.

R.Guyote: Páris válasza a háborus uszítóknak.

L.Rautu: Kommunisták eszmei-politikai nevelése.

A béke hiveinek moszkvai konferenciája.

L.C.Prestes: A latin-amerikai népek harcolnak az USA imperializmusa ellen.

R.Golubovics: Tito klikkje terroreszközzé tette a JUF-t.

Hogyan kaparintja kezébe az Egyesült Államok Angliát. /Sajtószemelvények./

S.Mikunis: Ki az ur Izrael államban.

Szeptember 16. /18.sz./

Vezércikk: Fasiszta összeesküvők, kémek és provokátorok bandája.

Sziao-Hua: Hősiesen harcoló kínai ifjúság.

V.Rochet: A francia parasztság harca és a Kommunista Párt munkája falun.

V.Cservenkov: Bulgária a szocialista építés új sikerei felé halad.

L.Leontics: Milyen a mai jugoszláv hadsereg?

Korotkevics: Egy könyv, amely leleplezi az imperializmus lakáit. /Heinz Kühne: Futárok, ügynökök, kéme c. munkája./

J. Berman: Ellenforradalmi fordulat Jugoszláviában.

I.Echrenburg: Amerikanizmus.

J.Koplenig: Ausztria a választások küszöbén.

Szeptember 23. /19.sz./

Vezércikk: Fokozzuk a forradalmi éberséget! ||

Gerő Ernő: Néhány tanulság a Rajk-Rankovics-Tito kémbanda perével kapcsolatban.

A magyar államellenes bűnös Rajk és cinkosai ügyének bírósági tárgyalása.

Az amerikai hírszerző ügynökség leleplezése Magyarországon és Jugoszláviában.

L. Tolkunov: A tárgyalási teremben. / A Rajk-ügy bírósági tárgyalása. /

P. Secchia: Az Olasz Kommunista Párt szervezeti felépítésének tapasztalatai.

R. Guillot: A francia nép harca a békéért.

H. Pollit: A fontsterling leértékelése a válság terhét az angol munkásokra hárítja.

Szeptember 30. /20.sz./

Vezércikk: A béke védelme minden nép közös ügye.

A világ békéjéért a háborus uszítók ellen.

L. Tolkunov: Itél a nép. /A Rajk-per/.

V. Pessi: Finnország munkássága küzd a kenyérért és a szabadságért.

Horváth Márton: A Rajk-banda leleplezése és felszámolása.

Október 7. /21.sz./

Vezércikk: A népi demokratikus forradalom nagy győzelme Kínában.

L. Longo: Madarat tolláról, embert barátjáról. /A Titok, Rajkok, Rankovicsok csak a klerikális reakcióban és az imperializmus képviselelőiben találunk védelmezőkre és támogatókra. /

Rákosi Mátás: Tito ügynökségének szétzúzása Magyarországon.

B. Roca: Az elmaradt országok leigázásának terve. /Truman - saját szavai szerint - "merész" tervet hozott nyilvánosságra a világ elmaradt országainak "megsegítésére". /

Luu-Duk-Fo: A vietnami nép harca függetlenségéért.

H. Warnke: A német szakszervezetek egységéért.

J. Duclos: A francia dolgozók harca legsürgősebb követeléseikért.

L. Tolkunov: Sarokbaszorultak a belgrádi provokátorok.

Jan Marek: Hazugok versenye. /Az imperialisták hazudozásait leplezi le. /

G. Kurzmann: Sötét múlt - piszkos jelen. /Heuss és Adenauer az imperialisták vak kiszolgálói, Hitler és Mussolini bámulói voltak. /

Október 14. /22.sz./

Vezércikk: A német nép demokratikus állama.

A Német Demokratikus Köztársaság kikiáltása.

St. Romaniuk: A munkásosztály testvéri segítséget nyújt a falunak.

A. Gregor: Az angol-amerikai tőke leigázza Jugoszláviát.

A. Leontyev: A kapitalizmus általános válsága további kiéleződésének kérdéséről.

V. Vidal: Trieszt Szabad Állam Kommunista Pártja II. kongresszusának eredményei.

P. Billoux: Az "Európai Szövetség" a Szovjetunió elleni háboru eszköze.

Október 21. /23. sz./

Vezércikk: Szilárdítsuk a munkásosztály harci egységét.

Fordulópont Európa történetében. A világ demokratikus erői üdvözlik Sztálin üzenetét a Német Demokratikus Köztársaság vezetőihez.

P. Popivoda: A Szovjet Hadsereg felszabadító küldetése Jugoszláviában.

M. Thorez: A győzelem előfeltétele a néptömegek akcióegysége.

M. Rossi: Az olasz nők harca a békéért és szabadságért.

Liu-Szau-Ci: A kínai és szovjet népek felbonthatatlan barátsága.

J. Kovaczyk: Harcba az új iskoláért.

Október 28. /24. sz./

Vezércikk: Szocialista munkaverseny a népi demokratikus országokban.

P. Todorov: Az amerikai Göbbels hangja.

O. Grotewohl: A Német Demokratikus Köztársaság születése.

Ch. Stoica: A tervgazdálkodás sikerei Romániában.

V. Kopeszky: A Csehszlovák Köztársaság megalapításának évfordulója.

I. Rjabov: A huszadik száz. /A kolhozok megalakulásának huszadik évfordulója./

November 5. /25. sz./

Vezércikk: A Szovjetunió a béke, demokrácia és a szocializmus támasza.

V. Luca: A Párt a munkásosztály élcsapata.

W. Pieck: A békeszerető, demokratikus Németország megteremtésének útján.

A. Zawadski: Szövetség a Szovjetunióval az alapja a népi demokratikus országok fejlődésének.

A. Marty: Az Októberi Forradalom és Franciaország dolgozó.

P. Hentges: M. Thorez "A nép fia" c. könyvéről.

D. Zaslavszkij: A támadó fél nagy veresége a hidegháborúban.

J. Smith: A világ népei követelik a fasiszta terror megszüntetését Görögországban.

November 11. /26.sz./

Vezércikk: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 32. évfordulója. G.M. Malenkov beszéde a Moszkva Városi Tanács 1949. nov. 6.-i ünnepi ülésén.

R. Golubovics: A Tito-klika fasiszta politikájának eszközévé változtatta a tömegszervezeteket.

Csen-Bo-Da: Az Októberi Szocialista Forradalom és a kínai forradalom.

L. Longo: A világ népeinek vezérsillaga.

Máté György: Új élet kovácsai. /A magyar dolgozók./

November 18. /27.sz./

Vezércikk: A béke és demokrácia erői legyőzhetetlenek!

T. Cernokolev: A bolgár földművesszervezetek fejlődése.

H. Minc: A tervekészítés alapjainak kérdése a népi demokratikus országokban.

M. Cornforth: Russel a filozófálgató embergyűlölő.

J. Bering: W. Forster könyve "A világkapitalizmus alkonya".

M. Kriegel-Valrimont: A demokratikus sajtó terjesztése Franciaországban.

J. Amado: A latin-amerikai népek harca a békéért.

November 29. /28.sz./

Közlemény a Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának értekezletéről. A béke védelme és harc a háborús gyűjtőerők ellen. A munkásosztály egysége és a kommunista és munkáspártok feladatai. A Jugoszláv Kommunista Párt gyilkosok és kémek hatalmában.

M. Karelina: Szakszervezeti boncok az Egyesült Államokban.

December 9. /29.sz./

Vezércikk: Új gyűszelmek felé a harcban a békéért, demokráciáért és szocializmusért!

G.Cogniot: Erősödik a francia munkásosztály harci egysége.

M.Szuszlav: A béke védelme és harc a háborús gyújtókatok ellen.

P.Togliatti: A munkásosztály egysége és a kommunista és munkáspártok feladatai.

G.Gheorghiu-Dej: A Jugoszláv Kommunista Párt gyilkosok és kémek hatalmában.

Trajcsó Kosztov az amerikai kémiszolgálat ügynökei Tito-féle bandájának bűntársa.

December 9. /30.sz./

Vezércikk: Hiusítsuk meg a népek békéjére, életére és szabadságára törő agresszorok összeesküvését!

H.Amen: A mai Németország.

Rákosi Mátyás: Magyarország a békefront erős bástyája.

B.Bierut: A Párt feladatai a forradalmi éberségért vívott harcban.

J.Duclos: Akcióegység a kenyérért, békéért és szabadságért vívott harcban.

P.Judin: Végleg lehullt a lepel Tito klikkjéről, a fasiszták, gyilkosok és kémek bandájáról.

G.Matthews: Az Angol Kommunista Párt XXI.kongresszusának eredményeiről.

C.Marcucci: Az olasz dolgozók válasza de Gasperi és Scelba kormányának.

December 17. /31.sz./

Vezércikk: A munkásosztály egységéért vívott harc a kommunista pártok legfontosabb feladata.

Gerő Ernő: Harc az imperializmus titoista ügynöksége ellen - harc a szocializmusért.

R.Slansky: A szocializmus építése és a béke védelme.

V.Cservenkov: Testvéri barátság a Szovjetunióval Bulgária békéjének és függetlenségének záloga.

Sz.Besszudov, C.Draginyev: A bolgár államellenes bűnös, Traj-

oso Kosztov és cinkosainak pere.

M.Thorez: A Francia Kommunista Párt feladatai a békéért és nemzeti függetlenségért vívott harcban.

December 21. /32.sz./

Éljen a világ dolgozóinak vezére, Joszif Visszarionovics Sztálin!

M.Thorez: Éljen Sztálin!

H.Pollit: A dolgozók barátja.

Rákosi Mátyás: A 70 éves Sztálin.

P.Togliatti: Sztálin ügye legyőzhetetlen.

B.Bierut: Sztálin elvtárs a szocializmus győzelmének szervezője.

V.Cservenkov: Tanítónknak és apánknak.

J.Amado: Annak az embernek, aki megújította a világot.

W.Pieck: Sztálin - a német imperializmus legyőzője, a német nép nagy barátja.

D.Ibarurri: A népek világossága és reménysége.

Kl.Gottwald: Sztálin és a csehszlovák nép.

G.Gheorghiu-Dej: A népek felszabadítója.

D.Zaszlavszkij: Az emberiség ünnepe.

December 30. /33.sz./

Vezércikk: A béke és szocializmus új győzelmei felé az új esztendőben.

A béke, demokrácia és szocializmus erőinek hatalmas seregszemléje. A haladó emberiség megünnepelte I.V.Sztálin 70. születésnapját.

Liu-Szao-Ci: beszéde az ázsiai és óceániai országok szakszervezeteinek konferenciáján.

K.Eriksen: A parlamenti választások meghamisítása és a Norvég Kommunista Párt.

P.Rossi: A kommunisták nemzetközi kötelessége a Tito-klikk elleni harc.

A.Zawadski: A lengyelországi munkásosztály egységének kérdése -
hez.

V.Bilina: Miért busulnak? /Az amerikai imperialisták látják, hogy a történelem ellenük fordult, de mégsem mondanak le örült terveikről./

A "Tartós Békéért, népi demokráciáért" 1950. januári számai Ér -

tesítőnk 1-3. számában, 1950 február-májusi számait Értesítőnk 4-6. számában ismertettük.

1950. június 4. /22.sz./

Vezércikk: A szakszervezetek a békéért vívott harcban.

Go Mo-Zso: Ört állunk a békéért az egész világon.

E.Dennis: Kommunista elvi következetességet és határozottságot a munkásegység és a népi egység létrehozásában.

A Szlovák Kommunista Párt IX.kongresszusa.

F.Billoux: A Schuman-terv a háboru és nemzetárulás terve.

M.Scoccimarro: Az Olasz Általános Munkaszövetség munkaterve és a politikai harc Olaszországban.

E.Polak: A nemzeti bizottságok Csehszlovákiában.

A fasiszta Tito-klikk aljas propaganda-trükkjei.

Június 11. /23.sz./

Vezércikk: A békemozgalom további kiszélesítéséért és elmélyítéséért.

Juzwiak-Witold: A Lengyel Egyesült Munkáspárt Ellenőrző Bizottságának munkájáról.

G.Stoica: A bukaresti pártszervezet munkája az aláírásgyűjtési kampányban.

Guy de Boisson: A Demokratikus Ifjúság Világszövetsége harcban a békéért.

T.Zsikov: A fasiszta Tito-klikk a balkáni háborus provokátor.

G.d'Arbouissier: Nemzeti felszabadító mozgalom Francia-Nyugat-Amerikában.

Százezres népgyűlés Rómában. /P.Togliatti felszólalása./

C.Dragojcseva: A béke védelme - mindennapi feladatunk.

Június 18. /24.sz./

Vezércikk: A háborus uszítók jobboldali szocialista cinkosai.

Mao-Ce-Tung: Harc az állam pénzügyi és gazdasági helyzetének gyökeres megjavításáért.

V.Cservenkov: A Bolgár Kommunista Párt szervezési és politikai tömegmunkájáról.

L.Feix: Észak-Afrika népeinek harca a szabadságért és a békéért.

Gerő Ernő: A magyar népgazdaság fejlesztésének legfontosabb

feladatai.

P.Todorov: Mac Arthur terrorja nem töri meg a japán hazafiak harci szellemét.

Junius 25. /25.sz./

Vezércikk: A szovjet nép messzehangzó szava a béke védelmében.

I.V.Sztálin: Marxizmus és nyelvtudomány.

Fin-Ven-Pin: A Kínai Új-Demokratikus Ifjúsági Szövetség.

G.Gheorghiu-Dej: A Párt sorainak tisztaságáért.

O.Dluski: A lengyel nép a békeharcban.

Farkas Mihály: A jugoszláv hadsereg az angol-amerikai imperialisták hatalmában.

St.Bastovansky: A proletárnemzetköziség zászlaja alatt.

A.Lecoeur: A Francia Kommunista Párt szervező munkájának néhány kérdéséről.

Jan Marek: A klerikális-fasiszta de Gasperi-rendszer korrupciója és züllöttsége.

A japáni helyzet. /A Kínai Kommunista Párt Központi Vezetőségének nyilatkozata. A Japán Kommunista Párt Központi Vezető Szervének elnöke Sziino Eouro nyilatkozata./

Julius 2. /26.sz./

Vezércikk: Harc a Tito-klikk ellen a kommunista pártok nemzetközi kötelessége.

M.Thorez: Egység a békéért, szabadságért és a dolgozók közvetlen követeléseikért vívott harcban.

Az amerikai imperialisták agressziója a koreai nép ellen.

Kim-Ir-Szen: A koreai nép harca az egységes, független, demokratikus államért.

Kim-Ir-Szen: felhívása a koreai néphez.

D.U.: Az ő "demokráciájuk".

J.Duclos: A jugoszláv nép meg fog szabadulni az árulóklikkjétől.

V.Cservenkov: Georgi Dimitrov utján.

E.Sereni: Békeszavazás Olaszországban.

N.Zahariadis: Az "Áthen-Belgrád"- tengely a békét veszélyezteti.

Jan Marek: Politikai jegyzetek. 1./ Egy szörnyű gaztett terve.

✓a Loreley-szikla felrobbantásának terve./ 2./ Az ausztráliai reakciók terveinek csődje. 3./ A Malan-kormány teljesíti az USA imperialistáinak parancsait.

Szücs Lajos: A magyar ifjúság egyesülése.

Julius 9. /27.sz./

Vezércikk: El a kezekkel Koreától!

A.Szurkov: A szovjet nép hajlíthatatlan békeakarata.

I.V.Sztálin: A nyelvtudomány néhány kérdéséhez. Válasz J.Krasnyinnyikova elvtársnőnek.

I.Kisinevszkij: Jugoszláv göbbelsek a háborus gyújtogatok szolgálatában.

J.Amado: Milyen az "amerikai életforma"?

Jan K.: A Dél-Afrikai Unió az imperialista rabszolgartatók hitbizománya. /Levél Johannesburgból./

Jan Marek: A Tito-klikk újabb lépése a kapitalizmus visszaállítására Jugoszláviában.

Julius 16. /28.sz./

Vezércikk: Minden erővel szélesítsük a békemozgalom tömegbázisát.

A népek követelik az amerikai intervenció beszüntetését Koreában.

Ch.Tillon: A békemozgalom további kiszélesítéséért Franciaországban.

F. Oelssner: Ideológiai munka a Német Szocialista Egységpártban.

Z.Hejzlar: A csehszlovák ifjúság harcban a szocializmusért és a békéért.

Péter Gábor: Tito-Rankovics gestapója.

A.Lameda-F. ~~De~~Carra: Venezuela népe harcol a fasiszta diktatúra ellen.

Jan Marek: Az amerikai film a háboru eszköze.

Julius 23. /29.sz./

Vezércikk: Hiusítsuk meg az atomgengeszterek bűnös terveit!

B.Bierut: A népi Lengyelország hatodik évfordulójára.

G.Turchi: Olasz községek a békéért vívott harcban.

Liu-Szao-Ci: A kínai agrárreform.

Gus Hall: El a kezekkel Koreától és Formozától!

W.Pieck: A Német Szocialista Egységpárt II. kongresszusától a III.kongresszusig.

G.Cogniot: Leleplezett árulók. /A Koreában történt amerikai agresszióval kapcsolatban Tito ügynökei fokozzák tevékenységüket Franciaországban./

Julius 30. /30.sz./

Vezércikk: Két tábor - két politika.

A Német Szocialista Egységpárt III.kongresszusa.

G.Apostol: A Román Népköztársaság munkatörvénye.

H.Minc: Lengyelország hatéves terve a gazdasági fejlesztésre és a szocializmus alapjainak lerakására.

J.Átanaszov: Pártoktatás a Bolgár Kommunista Pártban.

Réti László: Könyv a proletárnemzetköziség és a néphez való hűség erejéről. /A Rákos-per./

Jan Marek: Politikai jegyzetek. 1./ A szakszervezeti boncok Truman énkostársai az agresszióban. 2./ A spanyol jobboldali szocialisták összejövetele. 3./ Munkában a belgrádi provokátorok.

SZABAD NÉP, 1950 április.

1. Tito ugynvezett "választásai". /A Pravda cikke./

Kalicza László őrnagy: Magyarország teljes felszabadítása.

Fehér István: Kecskemét öt éve.

Gorkij születésének 82. évfordulójáról emlékezik a Szovjetunió

2. Vorosilov marsall vezeti a felszabadulás ünnepére Magyarországra érkező szovjet küldöttséget.

Vjacseszlav Cvetajev vezérezredes, a Szovjetunió hőse: Magyarország felszabadulásának ötödik évfordulójára.

Ivan Zakljuk őrnagy, a Szovjetunió hőse: Egy uton.

Sz.Petrov: Így szabadult fel Magyarország.

Az örök szovjet-magyar barátság ünnepe.

Rákosi elvtárs távirata a Francia Kommunista Párt XII.kongresszusához.

Az ötvenezres példányszámu Társadalmi Szemle.

A Vatikán és az amerikai imperializmus szövetsége. Losonczy Géza előadása.

Déry Tibor: Emlékezés.

4. Rákosi Mátyás ünnepi beszéde.

Vorosilov marsall üdvözlő beszéde.

A Népköztársaság Elnöki Tanácsának törvényerejű rendelete április 4-nek, Magyarország felszabadulása napjának nemzeti ünnepé nyilvánításáról.

Üdvözlő távirat Sztálin generalisszimuszhoz.

Koszoruk a hős szovjet parlamenterek vecsési emlékművén.

Dobi István és M.A.Szuszlov elvtárs pohárköszöntői.

Togliatti elvtárs az olasz parlamentben élesen megbélyegezte a kormány alkotmány- és népellenes politikáját.

6. Magyarország felszabadulásának nagy ünnepén.

Farkas Mihály elvtárs beszéde.

A haladó világ üdvözli a magyar népet felszabadulása 5.évfordulóján.

A SzK/b/ Pártjának üdvözlő távirata a Francia Kommunista Párt XII.kongresszusához.

7. A magyar nép nagy ünnepe. Rákosi Mátyás elvtárs cikke a Pravdában.

Maurice Thorez elvtárs főtitkári beszámolója a Francia Kommunista Párt XII.kongresszusán.

A hazaáruló csehszlovák szerzetesek fasiszta típusu katolikus birodalmat akartak létrehozni.

8. A Szovjetunió gazdasági segítsége a magyar népi demokráciának.

Pancsevszky altábornagy megkoszoruzta a bolgár hősök emlékművét.

9. Horváth Márton: Ünnepe után.

Magyarország felszabadulásának ötödik évfordulója. Révai József elvtárs cikke az Izvesztijában.

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének határozata a vallás- és közoktatási minisztérium munkájával kapcsolatos kérdésekről.

Az osztályharc jelenlegi szakasza Romániában. G.Gheorghiu-Dej elvtárs cikkének ismertetése.

/r-sz/: Ami a szent év mögött van.

Gimes Miklós: Veres Péter: Próbátétel.

12. Sztálin elvtárs távirata.

Indiától Japánig erősödő harcba lendülnek az imperialista hódítók ellen Kelet- és Délkelet-Ázsia népei

A szovjet kormány tiltakozó jegyzéke az USA kormányához.

A háborús uszítók legelvetemültebb elemeinek törekvése a francia- nyugatnémet "unio".

Ünnepségek Ausztria felszabadulásának 5.évfordulója alkalmából.

A költő 45. születésnapján a József Attila-museumban.

13. Feladataink a falu szocialista építésében.

A svéd lapok jelentése egy "külön feladattal" megbízott amerikai bombavetőgép eltűnéséről.

A Vatikán kémiskolái.

14. Az USA szemérmetlen provokációja.

Tiltakozó tüntetések és sztrájkok Olaszországban az amerikai fegyverszállítás miatt.

A Pravda a libavai amerikai provokációról.

P.Krajevskij: Vlagyimir Majakovszkij.

Siremléket állít Nagylók, a községet felszabadító szovjet hősöknek.

15. A Kínai Néphadsereg egységei partraszálltak Hainan szigeten.

Ünnepi nagygyűlés Bécs felszabadulásának ötödik évfordulóján
Tito a legolcsóbb láncos kutya.

V.Arroyo: Harmincéves a Spanyol Kommunista Párt.

A béke Világkongresszus felhívása hatalmas visszhangra talált a világ minden részében.

Debrecen város történelmi levéltára dolgozóinak felajánlása.

16. A békéért küzdeni kell!

A magyar-csehszlovák szerződés évfordulója.

Waldapfel József: Katona József / 1791-1830/.

A SZOT elnökségének határozata a szakszervezeti alapszervez-
kent tartandó termelési értekezletek rendszeresítéséről.

Az Olasz Kommunista Párt Központi Bizottságának tanácskozása.

Kende Péter: A keletázsiai népek győzelmei.

18. A libavai amerikai provokáció merénylet az egész békeszerető

emberiség ellen.

Togliatti elvtárs beszéle az Olasz Kommunista Párt Központi Bizottsága ülésén.

A Demokratikus Jogászok Nemzetközi Szövetségének határozata: A támadó háború legsúlyosabb előre megfontolt bűncselekmény.

A SzOT elnökségének határozata szakszervezeti beszámolótaggyűléskrendszeresítéséről.

19. A béke-nagygyűlés felhívása a magyar néphez.

K.I.: Előretolt állásokban. A Francia Kommunista Párt kongresszusa.

Emlékművet állít a főváros a hős szovjet parlamentar Osztyapenko kapitány emlékére.

Nemz. elvtárs a főváros új alpolgármestere.

20. Vádirat a makronizoszi fogolytáborból.

M.G.: Kié az amerikai atombomba?

-1.-1.: A bánk bán útja.

21. Délkelet-Ázsia szabadságharcosai súlyos csapásokat mérnek az imperialistákra.

A szovjet-lengyel barátsági szerződés öt éve.

Szovjet költők Nazim Hikmet szabadon bocsájtását követelik.

V. Beresztnev: Lenin a szocialista kulturáról és a kulturális forradalomról.

22. Hervath Márton: Lenin harca a békéért.

A Szovjetunió válasza az amerikai kormány jegyzékére a libawai provokáció ügyében.

Hainan.

Péntek délután röpgyűléseken megalakultak az első békebizottságok s a dolgozók aláírták az első békeleveket.

23. Véget kell vetnünk Makronizosznak!

Sárkány László: Az életszínvonal emelkedésének útja.

A Pravda első ízben közli Lenin két nyilatkozatát a Szovjetunió és a tőkésországok viszonyáról.

Baktai Ferenc: Öreg Posztos János május 1-re készül.

Az elvesztett amerikai repülőgép kémutra indult.

Befejeződött a japán hadifoglyok hazaszállítása a Szovjetunióból.

25. Világszerte sikeresen terjed a békeszavazási mozgalom.
A Kínai Néphadsereg felszabadította Hainan fővárosát.

"Titkos küldetésre repülők" - írta indulás előtt a provokáló amerikai gép pilótája.

Jugoszlávia munkásai és pafasztjai tettekkel harcolnak a Tito-klikk ellen.

Kovács István: Szilárd szocialista munkafegyelmet az építőiparban.

26. Sz.Petrov: Az első szovjet öt éves terv.

27. Tito Triesztje - az imperialisták haditengerészeti bázisa.

28. 1950 első negyedében 22 %-al emelkedett a Szovjetunió ipari termelése 1949 első negyedéhez képest.

29. Sztálin elvtárs és az SzK/b/P Központi Bizottságának üdvözlő táviratai Thorez elvtárshoz.

A Párt és a tömegek kapcsolata népi demokráciánkban.
Kádár János elvtárs előadása.

30 éve halt meg Tyimirjazev, a nagy orosz tudós.

30 éves az Azerbajdzsán Szovjet Szocialista Köztársaság.

Amerikai parancsra elmozdították atomerő-kormánybiztosi tisztségéből Joliot-Curie elvtársat.

30. Május elsejével a békéért!

Andics Erzsébet: Meghalt Rudas László elvtárs.

b.o.: A két ut.

Tyimirjazev emlékülés a Természettudományi Társaságban.

Réti László: Régi magyar május elsejék.

Fogány Ö.Gábor: Munkácsi Mihály.

1950.május.

3. Csaknem hétmillió békealáírás!

4. Gyáriparunk termelése 47.4 %-al magasabb, mint 1949 első negyedében volt.

Komját Irén: Hainan - a szabadság új bástyája Távol-Keleten.

Révész József: Gyilkosok szövetsége.

5. A szovjet sajtó ünnepe.

Öt éve tört ki a prágai felkelés.

6. Merénylet a haladó tudomány ellen.

A nagy győzelem évfordulója.

A székesfehérvári városi könyvtár rendezése során 300 muzeális értékű könyvet találtak.

7. 7.123.620 békealáírás!

Május 7 - a rádió napja a Szovjetunióban.

A testvéri Csehszlovákia ünnepe.

Klement Gottwald elvtárs köztársasági elnök hadparancsa Csehszlovákia felszabadulásának ötödik évfordulóján.

Czóbel Ernő: Sztálin műveinek harmadik kötete.

I. Grisajev: A nagy erőpróba.

Beér János: Helyi tanácsok Magyarországon.

Mérai Tibor: Haladó hagyományok.

9. A Szovjetunió világtörténelmi érdeme.

Rónai Sándor elvtársat az Elnöki Tanács elnökévé választotta az országgyűlés.

A szakszervezetek összvezetőségi ülése és -a SzOT elnökségének határozata a bércsalások kiküszöböléséről, a munkafegyelem megszilárdításáról.

10. A trieszti kérdés és az osztrák államszerződés. /A Pravda cikkéből./

Minden öntudatos munkás sujtss megvetéssel a bércsalókat! Kovács István elvtárs beszéde.

Az ujkori diplomácia története.

Törvényjavaslat a helyi tanácsokról.

11. Di Vittorio elvtárs beszédével megkezdődtek a Szakszervezeti Világszövetség nemzetközi szakmai szövetségeinek budapesti tanácskozásai.

Amerikai parancsra francia-nyugatnémet nehézipari csucströszt alakítását javasolja Schuman.

12. A helyi tanácsok rendeltetése. Kádár János elvtárs beszéde.

Boleszlav Gebert a nemzetközi szakmai szövetségek működéséről és feladatairól.

Bodó Béla: Az igazság győzelme. /A szovjet sajtóról./

K.P.: Egységes, demokratikus Berlinégt.

Egy millió forintos költséggel helyreállítják a Fertő-csatorna főszilipjét. /Adat a második világháborúhoz./

13. Szovjet közlemény a szovjet territoriális vizek határát megsértő Etruria angol halászhajó ügyében.

A Belgrád-Athén tengely tetszik az USA uralkodó köreinek.

A megyei tanácsok és a budapesti városi tanács felállításáról és működésének megkezdéséről rendeletet fogadott el a minisztertanács.

14. Demokráciánk új bástyái.

G.d. Vittorio: Az olasz proletariátus harcai és kilátásai.

Titoék megtiltották a békefelhívás szövegének nyilvánosságra hozatalát.

Békénk leleplezett ellenségei.

Kovács István: A vezetőségválasztások tanúságai.

Végeért a Szakszervezeti Világszövetség szakmai tagozatainak tanácskozása.

Komját Irén: Harc a német egységért, harc a békéért.

Egy szovjet tudós világgraszoló felfedezése az élő anyag keletkezéséről, a vírusok és mikrobák természetéről.

Farkas Sándor: Kautsky: A kereszténység eredete.

16. Háromszáz gépállomás.

Világot átfogó harcos mozgalommá szélesedik a békealáírások gyűjtése.

Sztálin elvtárs fogadta Trygve Lie.

Máté György: Varszavianka.

Agnes Smedley, az ismert író nő meghalt. /Adat a második világháborúhoz./

17. A Szovjetunió kormánya 50 %-al csökkentette a német jóvátétel hátralékos összegét.

Szovjet jegyzék a szovjet-iráni határon végzett légitérképezés ügyében.

Szuworov, a nagy orosz hadvezér emlékének megünneplésére készülnek a Szovjetunióban.

Zsigmond László: A diplomácia története.

18. A háborús gyűjtőgátok londoni értekezlete.

A minisztertanács rendelete a megyei tanácsok és a budapesti városi tanács működésének megkezdéséről.

D.I.: Jugoszlávia dolgozó parasztja nem szánt-vet Tito népnpyuzó bandájának.

Csak az angol-amerikai elnyomók és kizsoltgálók elleni küzdelemben lehet kiharcolni a békét és a német nép biztos jövőjét.

Szűcs Miklós: Szuverov halálának 150. évfordulójára.

Szörényi Imre: Bosjan szovjet tudós hatalmas jelentőségű felfedezése. / Az élő anyag keletkezéséről. /

Késői vaskori lakóhelyek tártak fel a Tabánban.

19. A nyugatnémet szén- és acélipar népi tulajdonba vételét követeli a Német Nemzeti Front.

Ho-Si-Minh elvtárs.

20. A Szovjetunió huszonhárom gyártelepet visszaadott a Német Demokratikus Köztársaságnak.

Megkezdődött a Szakszervezeti Világszövetség végrehajtóbizottságának budapesti tanácskozása.

Mittakar Iván "atya" reverendája? /Adat a klerikális reakció működéséhez a második világháború alatt. /

21. Amerikai diktátor vezetése alatt álló Atlanti Főparancsnokságot létesítettek a háborús gyujtogatók londoni értekezletén.

Saillant elvtárs nagy beszéde az SzVSz végrehajtóbizottsága szombati ülésén a munkásosztály feladatairól a béke megvédéséért folyó harcban.

Tatár Imre: A törökországi választásokhoz.

Sz. Petrov: A szovjetek az államhatalom legdemokratikusabb szervei.

Máté György: Napfelkelte a tábor felett. /Auschwitz. /

D.I.: Lenin: A szociáldemokrácia agrárprogramja.

Gimes Miklós: "Tépjétek le a sötétség bilincseit". XVIII. századbéli magyar antiklerikális röpiratok.

Molnár Miklós: A hivatal packázásai.

23. A munkásegység megerősítéséről tárgyalt a Szakszervezeti Világszövetség végrehajtó bizottsága.

A Vatikán a Wall Street szolgálatában.

/r.sz./: A Tito-banda az amerikai halálgyárosok terveinek szolgálatában.

Mark Twain-emlékestet rendeztek a Szovjet Írók Házában.

24. Hatalmas békegyűlésekkel, harcos tüntetésekkel, a békeelírások újabb millióival válaszolnak a világ dolgozói a háborús gyujtogatoknak.

25. A béke védelméért tüntetett Budapest dolgozó népe.

A SzVSz végrehajtó bizottságának határozatai.

Pleck elvtárs beszédével megkezdődött a berlini német Ifjúsági Találkozó.

Öt évvel ezelőtt mondta el Sztálin elvtárs emlékeztető beszédét a Szovjet Hadsereg parancsnokainak fogadásán.

P. Karajev: A munkásosztály hősi harcának példaképe./Az ivanovo-voznjeszenszki munkások sztrájkjának évfordulójára./

26. Szlovákia nemzeti életének hatalmas arányú fejlődését ismertette Siroky elvtárs a Szlovák Kommunista Párt IX. kongresszusán.

A Szakszervezeti Világszövetség végrehajtó bizottságának határozatait.

Pártunk politikájának helyes végrehajtásával a termelőszövetkezeti mozgalom fejlődéséért.

27. A kínai népforradalom világtörténelmi jelentősége. Berei Andor elvtárs előadása.

Kürti László: Vilisz Lácisz: Zug a vihar. /Sztálin-díjas regény a lett munkásmozgalomról./

28. A Magyar Népköztársaság minisztertanácsának határozata az aratás, cséplés és terménybegyűjtés végrehajtásáról.

A berlini béketüntetés.

A nemzetközi munkásosztály a béke védelméért.

Kende Péter: Sztálin - Kináról.

Friss István: Gerő Ernő: Harcban a szocialista népgazdaságért.

Király István: Mikszáth Kálmán.

Betlen Oszkár: Rákosi Mátyás: Válogatott beszédek és cikkek.

Gimes Miklós: Révai József: Irodalmi tanulmányok.

Bastovansky elvtárs beszámolója a Szlovák Kommunista Párt IX. kongresszusán.

Amerikai repülőgépek kolorádóbogarakat dobtak le a Német Demokratikus Köztársaság földjére.

Holka Vilmos: A hatodik szabad esztendő bő termése érik a békési határban.

31. Hétszázezer német fiatal diadalmas béketüntetése a berlini Ifjúsági Találkozón.

A Szlovák Kommunista Párt IX.kongresszusa levelet intézett Sztálin elvtárshoz.

Szobek András elvtárs, külkereskedelmi miniszter letette a hivatali esküt.

M.G.: A Manhattan: A Vatikán a haladás ellen.

Értékes rómaikóri leletre bukkantak Szombathelyen.

Szeged közelében honfoglaláskori sírokat találtak.

1950. június.

1. A német ifjúság békekongresszusának kiáltványa.

B.F.: Péteri József váai püspök és háborus klikkje.

2. A békealáírások száma meghaladja a százmilliót.

A Szovjetunió újabb jegyzékben követeli: Hirohito japán császárt háborus bűnősként állítsák nemzetközi bíróság elé.

Tánczos Gábor: Lenin-Sztálin: Az ifjúságról.

Karinthy Ferenc: Arany János válogatott költeményei.

A szovjet régészet multéva, eredményei új bizonyosságát szolgáltatták az ősi Magyarország magas kulturájának.

Zelk Zoltán: Hristo Botev válogatott írásai.

3. A gép a falun.

Az idei könyvnapok népi demokráciánk kulturpolitikájának újabb jelentős sikerét jelzik - mondotta Révai József elvtárs.

Patkó Imre: Lenin-Sztálin: Párt és pártépítés.

Gyárfás Miklós: József Jólán: A város peremén.

4. A béke Hivei Világkongresszusa Állandó Bizottságának londoni sajtóértekezlete.

Négy éve halt meg Kalinyin elvtárs.

A magyar népgazdaság fejlesztésének legközelebbi feladatai. Gerő Ernő elvtárs beszámolója az MDP Központi Vezetőségének ülésén.

F.I.: A pártmegbízatás. / Adat Schönnerz Zoltán elvtársról.

Andics Erzsébet: A háboru papjai. A katolikus püspöki kar az első világháboruban.

K.L.: Rudas László: Elmélet és gyakorlat.

6. A budapesti tanács.

Eddig több mint 5 millió békealáírás Franciaországban.

J.M. Szverdlov.

Harc a klerikális reakció ellen. Révai József elvtárs beszámolója az MDP Központi Vezetőségének ülésén.

7. A Központi Vezetőség ülése.

Több mint tízmillió román dolgozó írta alá a békefelhívást.

Pieck, Grotewohl és Reimann elvtársak üdvözölték a 75. éves Thomas Mann-t.

8. Hivatalos közlemény a Német Demokratikus Köztársaság kormány küldöttségének varsói tárgyalásairól.

Varga Jenő: A Marshall-terv: A nyomor és véradó terve.

Csehszlovákiában eddig 9 és félmillió aláírást gyűjtöttek a békefelhívásra.

A Munkásmozgalmi Intézet kiállítása a magyar ifjúságmunkásmozgalom történetéről.

10. Fasiszta terror a Japán Kommunista Párt vezetői ellen.

A Japán Kommunista Párt Ellenőrző Bizottságának közleménye.

A Német Demokratikus Köztársaságban a lakosság 90.7 %-a aláírta a békeleveket.

A Magyar Népköztársaság minisztertanácsának határozata a bér- és normacsálókkal szemben szükséges egyes rendszabályokról.

Ünnepségek a Szovjetunióban Micsurin halálának 15. évfordulóján.

Amerikai fasizmus.

Négy halálos ítélet a prágai összeesküvők bűnperében.

11. A darabbérezés sikere.

Megkezdődött a békealáírásgyűjtési mozgalom az USA-ban.

A szovjet kormány memoranduma az antarktiszi kérdésről.

Huszonöt évvel ezelőtt mondotta el Sztálin elvtárs a "Kérdések és feleletek" című nagyjelentőségű beszédét.

A Párt életének nagy eseménye.

A változatlan gabonaár.

M.G.: A Vatikán és Washington fekete háboruja a népi demokráciák ellen.

Zöld Sándor: A tanácsok működése elé.

I.B.: József Attila összes versei.

13. Hétfőn délelőtt megkezdődött a Szovjetunió Legfelső Tanácsának ülásszaka.

A megegyezés ellenségei.

14. Megkezdte munkáját a Szovjetunió Legfelső Tanácsa.

Gosztonyi János: A DISz a forradalmi hagyományok örököse.

15. Zverjev elvtárs pénzügyminiszter beszámolója a Legfelső Tanács előtt.

30 éve. /A szállítómunkások nemzetközi bojkottjáról a Horthy-rendszer ellen./

Lepesinszkaja professzor nagyjelentőségű felfedezései az élet keletkezéséről.

16. Budapesten és 19 megyeszékhelyen megalakult a dolgozó nép képviselőinek tanácsa.

Mao-Ce-Tung elvtárs megnyitotta a Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület Országos Bizottságának ülásszakát.

18 millió békealáírás Lengyelországban.

/r-sz: A Wall Streetnek tett gyarmati szolgálatok teljes csődbe juttatták a titoista gazdaságot.

17. Az operaházi diszünneppéssel megkezdődött a DISz első kongresszusa.

Szocialista építés Romániában: készül a duna-feketetergeri-csatorna.

18. A minisztertanács 900 millió forinttal felemelte az 1950. évi beruházások összegét.

Rákosi elvtárs beszéde a DISz első kongresszusán.

Varga Jenő: "Fogyasztási láz" és bérctalás.

Farkas Sándor: A tömegek kulturájának ellenségei. /A klerikális reakció "kulturmunkája"./

20. A Szovjetunió Legfelső Tanácsa az eddigi minisztertanácsot bízta meg az állam további vezetésével.

Évi hétmilliárd dollárt - az amerikai hitelek kétszeresét - fordítják fegyverkezésre az USA nyugateurópai csatlósai.

Szálasi "nemzetőre" - a bérctalók védelmezője. /Egy jobb - oldali szociáldemokrata leleplezése./

21. A Legfelső Tanács és az egész szovjet nép teljes erejével támogatja a béke Híveinek mozgalmát és a stockholmi felhívást.

A CGT és a Szabad Német Szakszervezeti Szövetség közös

nyilatkozatban harcra hívja a francia és a német munkásosztályt a béke védelmére.

22. Walter Ulbricht elvtárs, miniszterelnökhelyettes vezetésével német kormányküldöttség érkezett Prágába.

23. A Német Demokratikus Köztársaság kormánynyilatkozata a Szovjetunió elleni hitlerista támadás évfordulóján.

Eddig nyolcmillió békealáírás Franciaországban.

Marxizmus és nyelvtudomány. Sztálin elvtárs cikke a Pravda keddi számában.

24. Megérkezett Budapestre a Német Demokratikus Köztársaság kormányküldöttsége.

Hivatalos közlemény a német-csehszlovák tárgyalásokról.

Sztálin elvtárs cikkéhez.

Zöld Sándor elvtárs életrajza.

Kürti László: I. Vazov: Iga alatt. /Regény az 1876-i bolgár felkelésről./

25. Kormánynyilatkozatot és kulturális, műszaki-tudományos, áruforgalmi és pénzügyi megállapodást írt alá a Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság.

A Magyar Népköztársaság kormányának és a Német Demokratikus Köztársaság ideiglenes kormányának nyilatkozata.

Harmincéves a Csuvas és a Tatár Autonóm Szocialista Szovjet Köztársaság.

Husz évvel ezelőtt ült össze a Bolsevik Párt XVI. kongresszusa.

Barkas Mihály: A jugoszláv hadsereg az angol-amerikai imperialisták hatalmában.

Leleplezett jobboldali szocdem bércsaló-klikk a Győri Vagongyárban. /Adatok a második világháborúhoz./

Megkezdte tanácskozásait a budapesti pártértekezlet. Kovács István elvtárs beszámolója.

A Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület Országos értekezlete elfogadta a földreformtörvényt.

A Görög Kommunista Párt helyzete és feladatai.

Megbukott a francia kormány.

Darvas József: A pedagógusok és a harc a klerikális reakció ellen.

Máté György: Vörös csillag a szürke VIII.kerületben.

/Adatok az illegális kommunista mozgalomról/

27. Záróközlemény a Magyar Népköztársaság kormánya és a Német Demokratikus Köztársaság ideiglenes kormánya közötti tárgyalásokról és megállapodásokról.

A Koreai Népi Demokratikus Köztársaság védelmi osztagai visszaverték a dél-koreai bábkormány csapatainak orvtámadását és előrenyomultak a 38-as szélességi körtől délre.

T.I.: Korea

Thorez elvtárs: Egyre nehezebb lesz a nép akarata ellen kormányozni Franciaországot.

Az MDP Budapesti Pártértekezlete megválasztotta az új budapesti Pártválasztmányt.

Poljasenko ezredes tiltakozó levele MacArthurhoz az amerikai megszállók és a japán kormány terrorintézkedései ügyében.

28. Kim-Ir-Szen elvtárs rádióbeszéde a koreai nép igazságos háborujáról.

A Biztonsági Tanács törvényellenes döntést hozott a koreai kérdésben.

Junius 29-én ünnepli Kárpát-Ukrajna Szovjet-Ukrajnával történt egyesülésének ötödik évfordulóját.

Réti László: Mit tanultunk a "Rákosi-per"-ből.

Matolcsi János: Új feladatok a termelészövetkezeti mozgalom fejlesztésében.

29. Hatalmas tömeggyűlésen követelte Páris népe a demokratikus egységkormány megalakítását.

A koreai néphadsereg felszabadította Szöult.

A Pravda kommentárja Truman beavatkozási parancsáról.

Két évvel a Tito-banda leleplezése után.

30. Kormányválság és harc a békéért Franciaországban.

Megkezdődött a békealáírások gyűjtése a Szovjetunióban.

A szovjet kormány válasza Trygve Lie közlésére.

Jobboldali szocdem kártevők és bérctalók az Első Magyar Cérnagárban. /bán Antalék kapcsolata angol tőkésekkel.

1950 július.

1. A szovjet emberek a stockholmi felhívás aláírásával kifejezik készségüket a béke megvédésére az egész világon.

A Szovjetunió megengedhetetlennek tartja idegen hatalmak beavatkozását Koreai belső ügyeibe.

Mao-Ce-Tung elvtárs: Az Egyesült Államok agressziója széleskörű és határozott ellenállást kelt Ázsia népeiben.

A kínai nép tovább harcol Formosa felszabadításáért.

2. Ötéves tervet dolgoz ki a Kínai Népköztársaság.

A koreai néphadsereg Szöultól délre áttörte a frontot.

Truman felhatalmazta MacArthur szárazföldi csapatok felhasználására.

Dimitrov elvtárs emlékezete.

Dimitrov elvtárs harca a Tito-banda ellen.

Apostoli jog vagy Mr. Macartney "feledékenysége". /Horthyék és a Vatikán 1927-es megegyezéséről./

Hegedűs András: Az egyénileg dolgozó parasztok közötti fokozott munkával erősítsük a munkás-paraszt szövetséget.

Andics Erzsébet: A jobboldali szociáldemokraták az első világháborúban.

M.P.: Költők a klerikális reakció ellen.

4. Szovjet jegyzék az USA-hoz /a Német Demokratikus Köztársaság területére dobott kolorádóbogarak ügyében./

A koreai néphadsereg megsemmisített három ellenséges hadosztályt.

g. készítették elő az amerikaiak megbízottai a gyalázatos támadást.

5. Eddig több mint 27 millió békealáírás Kínában.

Gromiko elvtárs nyilatkozata a Koreai elleni amerikai intervencióról.

Révai József elvtárs a magyar munkásmozgalom története és nemzeti fejlődésünk összefüggéséről.

Imperialista banditák kolorádóbogárral árasztották el Csehszlovákia nyugati körzeteit.

6. A francia, német, olasz, angol, holland, belga és luxemburgi Kommunista Pártok közös felhívása országaik népéhez.

Az Oroszországi Szövetséges Köztársaságban a költségvetés kilenctizedét gazdasági, társadalmi és kulturális célokra fordítják. Békétüntetések Husz János máglyahalálának évfordulóján. Eddig több mint 10 millió békealáírás Franciaországban. A nyelvtudomány néhány kérdéséhez. Sztálin elvtárs cikke a Pravda július 4-i számában.

A SzOT, MNDGz, DISz tiltakozása az imperialisták provokációjával kapcsolatban.

7. Eddig csaknem 57 millió szovjet ember írta alá a békefelhívást.

Páris népe hatalmas tömeggyűlésen tiltakozott a koreai intervenció ellen és demokratikus egységkormányt követelt.

Dél-Korea egyharmada felszabadult.

8. A Szovjetunió jegyzéke az USA koreai fegyveres intervenciója ellen.

/révész/: A Tito-klikk a béke esküdt ellensége.

A kínai népnek megmásíthatatlan elhatározása, hogy felszabadítja Taiwan szigetét.

Aláírták a lengyel-német határmegállapítási egyezményt.

/b.i./: Akiknek Csikyből "nem volt hasznuk". /A klerikális reakció hajszája a haladó író ellen./

Vincze József: Harcot a táppénzcsalás ellen!

9. Korea a szabadságért küzd.

Földreform a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság déli részén.

Békét és demokratikus egységkormányt követelnek a francia dolgozók.

Jobboldali szociáldemokraták - tervünk ellenségei.

P. Polevoj: A béke nagy ügyéért!

Friss István: A munkabér a kapitalista és a szocialista társadalomban.

Képes Géza: Ivan Vazov, a nagy bolgár író,

11. Több mint 400.000 békealáírás New-Yorkban.

A koreai nép kivívja a győzelmet! Kim-Ir-Szen elvtárs kiáltványa.

Az imperialista sajtó hazugságai és beismerései Gromiko elvtárs nyilatkozatáról.

Li-Szin-Man volt belügyminisztere is beismeri: az imperialisták bábkormánya volt a támadó.

Csehszlovák tiltakozó jegyzék az USA-hoz a kolorádóbogarak terjesztése és amerikai repülőgépek sorozatos határsértései ellen.

Hétéves az albán néphadsereg.

12. Életszinvonalunk kérdéséhez.

A szovjet kormány válasza Trygve Lie közlésére: A Biztonsági Tanács határozata a koreai nép elleni fegyveres agresszió közvetlen támogatását jelenti.

Az amerikai imperializmus gyarmatosító politikája Dél-Koreában. Li-Szin-Ob a Koreai Népköztársaság igazságügyminiszterének cikke.

Eddig több mint 200 millióan irták alá a békefelhívást.

Duclos elvtárs nagyhatásu beszédben leplezte le a jobb oldali szocialistáktól a gaulleistákig terjedő háborus klikket.

13. Merénylet az ENSz ellen.

Eddig csaknem 100 millió békealáírás a Szovjetunióban.

Az amerikai intervenciós csapatok a Kum-folyó déli partjára vonultak vissza.

MacArthur tábornok dicstelen múltja.

A Pleven-kormány a halvaszületett ~~Queuille~~-kormány mása.
/Adatok Pleven múltjából./

A magyar szervezett dolgozók békegyűlése.

14. Zsigarov elvtárs, a szovjet légi erők tábornokának nyilatkozata a Szovjet Légierők Napjáról.

Washingtoni katonai körök beismerése Dél-Korea felének felszabadulásáról.

A belgrádi göbbelsek hazudózásai.

A francia kormány megtagadta egy magyar háborus bűnös kiadását.

Jobboldali szociáldemokraták a második világháboruban.

Herczeg Tibor: Végtelen világ.

15. A dolgozó parasztság követel.

A néphadsereg egységei átkeltek a Kum-folyón.

Világszerte nő a tiltakozó mozgalom az amerikaiak rabló-támadása ellen.

A magyar kormány jegyzéke az USA-hoz megbélyegzi Washington agresszív beavatkozását a koreai nép belügyeibe.

Törvényerejű rendelet a társadalmi tulajdon büntetőjogi védelméről.

Ilja Ehrenburg békeszózata.

A DISz békegyűlésének harcos állásfoglalása a hős koreai nép szabadságharca mellett.

Koczás Sándor: Fjodorov: Partizánok élén.

A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának üdvözllete a jubiláló német Tudományos Akadémiához.

16. Budapest népe hatalmas békegyűlésen tiltakozott az amerikai imperialisták koreai rablótámadása ellen.

Erdei Ferenc: A nagy ut előtt.

Szűcs Miklós: A hadihelyzet Koreában.

Péter Gábor: Tito-Rankovics gestapója.

Az Amerikai Kommunista Párt távirata Trygve Liehez.

MacArthur utasítására letartóztatási parancsot adtak ki kilenc japán kommunista vezető ellen.

A magyar-bolgár szerződés második évfordulójára.

Friss István: Munkatérrendszerünk eredményei és hiányosságai.

B.B.: A klerikális reakció és a "világvége".

H.Botev: A Bolgár Kommuna hitvallása.

18. Országos gyűjtés a Koreába küldendő tábori kórházra.

Több mint tízmillió béke aláírás Olaszországban.

Fasiszta próbálkozás az amerikai szenátusban a Kommunista Párt betiltására.

Nazim Hikmet szabad!

"A magyar munkásmozgalom története képekben".

M.W.: Franciaország a franciáké.

Változás az igazságügyminiszteri székben.

19. A terménybeadási verseny továbbfejlesztéséért.

Sztálin elvtárs és az indiai miniszterelnök levélváltása a koreai kérdés rendezéséről.

Az amerikai csapatok zöme elmekekült Taezsonból.

Trygve Lie ágyutölteléket követel az USA koreai intervenciója számára.

A hatéves terv lerakja a szocializmus alapjait Lengyelországban.

A koreai agresszió beszüntetését követeli az amerikai Hadsereg Párt.

20. Alapbéremelés és normarendezés.

A minisztertanács határozata az iparban és bányászatban foglalkoztatott munkások alapbérének felemeléséről és a normák rendezéséről.

A SZOT elnökségének állásfoglalása.

Az amerikai kannibálok előkészületei a baktériumháborúra.

Megtalálták a kolorádóbogarak ledobására szolgáló amerikai eszközöket a Német Demokratikus Köztársaságban.

K.I.: A jobboldali szociáldemokraták; a béke esküdt ellenégei.

Pogány Ö. Gábor: A magyar festészet haladó hagyományai.

21. Sztálin elvtárs levele a béke védelmében.

Taezson felszabadult.

Megkezdődött a Német Szocialista Egységpárt III. kongresszusa.

Tízéves fennállásukat ünneplik a Lett, Litván, és az Észtszocialista Szovjet Köztársaságok.

A tanácsok: fontos tömegszervezetünk is.

T.I.: Tito haláltáborai.

22. A Szovjetunió és Németország népeinek megszilárduló barátsága az egész világon megerősíti a béke ügyét. Pieck elvtárs beszéde.

Friss István: A bérrendszer továbbfejlesztéséről.

23. Grotewohl elvtárs a NSZEP kongresszusán.

Eddig több mint 44 millió békealáírás Kínában.

Lakas Sándor: Miért avulnak el a normák?

Dési Frigyes: Jó idő, rossz idő.

25. Eddig 250 millió békealáírás gyűlt össze.

Ulbricht elvtárs: Az ötéves terv a békés és haladó Németország megteremtésére irányuló harc nagy terve.

Révai József elvtárs felszólalása a NSZEP kongresszusán.

26. A német Szocialista Egységpárt III. kongresszusa.

Révész József: Az amerikai nép az FBI feketelistáin.

A MDP Politikai Bizottságának határozata a szakszervezeti munka egyes kérdéseiről.

Lenin emlékművet avattak a lengyelországi Poroninóban.

27. Szegvár és Mindszent példája.

Két lengyel dokumentumfilm. /Adatok a második világháborúhoz./

B.E.: Holbach: A teleplezett kereszténység.

28. Négysszázezer belga dolgozó sztrájkkal harcol Lipót elűzéséért.

29. A Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatalának közleménye az 1950 második negyedévi terv teljesítéséről.

A magyarországi délszlávok harcra békegyűléseken bélyegezték meg a Tito-banda aljas, provokációs rágalmaait.

30. A begyűjtés: harc a békéért.

Augusztus elsején Malik elvtárs, a Szovjetunió küldötte átveszi a Biztonsági Tanács elnökségét.

Nemcsak koreai győzelem.

Hatszáz ezer belga munkás sztrájkol és tüntet a hazaáruló Lipót ellen.

Kádár János elvtárs beszéde a Szakszervezetek Országos Tanácsa III. teljes ülésén.

A Szakszervezetek Országos Tanácsa III. teljes ülésének határozata.

Czóbel Ernő: I.V. Sztálin műveinek tizenegyedik kötete.

Ady Endre: A vatikáni börze.

NÉPSZAVA 1950. június.

3. Munkásgyilkosok és panamisták ideológiai akrobata mutatványai.

Újító mozgalmak továbbfejlesztéséért.

Kulák-paradicsom - munkásnyomor Tito fasiszta rémuralma.

4. Bihari Mihály: Mit kaptak a gyermekek a felszabadulástól napjainkig.

Külpolitikai krónika.

6. A sztrájktrörök és árulók koppenhágai találkozója.

7. A Szovjetunió javaslatai az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságában.

8. Japos önvédelmi harc /klerikális reakció ellen./

A.L.: Fokozott tervszerűséget - nagyobb fegyelmet.

10. A varsói kézfogás. /A Német Demokratikus Köztársaság és a Lengyel Köztársaság szerződése./

A SzOT elnökségének határozata a szakszervezeti bizalmiak munkájáról.

A Minisztertanács határozata a dolgozók szövetkezeti társasház és családiház építkezéseinek támogatásáról.

11. Izsák Sándor: A munkásifjúság - a DISz vezető ereje.

F.M.: A helyi tanácsok megalakulása.

A.L.: A gabonaárak.

Külpolitikai krónika.

A "független India" - az amerikai és az angol nagytőke gyarmata.

13. A Vatikán aknamunkája a béke ellen.

15. Fejlődésünk új állomása /A helyi tanácsok megalakulása./.

17. /G.I./: Pártunk tartaléka és legjobb segítőtársa /A DISz megalakulása.

Az Európai Tanács" és a német nép.

18. Gyertyán Ervin: Délkelet-Ázsiában reng a föld.

Afrika népeinek szabadságharca.

21. A DISz kongresszusa nagyjelentőségű az egész demokratikus ifjúság számára. /Külföldi vendégeink beszámolója hazájuk ifjúságának helyzetéről./

A C.G.T. és a Szabad Német Szakszervezeti Szövetség közös nyilatkozata a békeharcról.

22. A Bidault kormány újabb jogtiprása /A Trud cikke nyomán./.

/G.P./: Közös harc a közös ellenség ellen. /A francia és a német szakszervezetek közös nyilatkozata.

23. A.L.: A Német Demokratikus Köztársaság az építés és a béke frontján.

Az Ujságíró Szövetség csatlakozása a Nyomda és Papíripari Dolgozók Szakszervezetéhez.

29. A Tito-banda a békeszerető emberiség ádáz ellensége.

30. /F.M./: A szocialista darabbér győzelmes utja.

1950 július.

1. A koreai provokáció. /G.P./

/R.Gy.I./: A béke építő kövei.

2. Világszerte felháborodással bélyegzik meg az amerikai imperialisták koreai provokációját a dolgozók.

Mikola Alexijev /A Bolgár Trud főszerkesztője/: A Bolgár Népköztársaság biztosan halad a dimitrovi uton.

A szakszervezeti mozgalom helyzete Koreában. /Co-Ho-Min, az Északkoreai Szakszervezetek Szövetsége főtitkárának a Trud-ban írott cikke alapján.

4. A béke leggonoszabb ellenségei. /A jobboldali szociáldemokraták aknamunkája./

5. A magyar munkásmozgalom az első világháború idején. /Andic Erzsébet elvtárs előadása a Történelmi Társulat évadzáró ülésén./

6. Sztálin: A nyelvtudomány néhány kérdéséhez.

/G.P./: El a kezekkel Koreától!

A magyar szervezett dolgozók tiltakozása az imperialisták koreai provokációja ellen.

7. /H.Gy./: Ifjúságunk a termelés frontján.

Faludy György: A klerikális reakció fasiszta aknamunkája a két világháború között.

Kossa István: A darabbérezés /A "Többtermelés" c. folyóiratban megjelent cikkéből/.

8. El a kezekkel Koreától! / A világ dolgozói szolidárisak a koreai nép szabadságharcával./

/F-ó/: Szabad az út. /Munkás- és parasztfiatalok az iskolákban./

9. Sz.Zs.: A dollárszocialisták aknamunkája a népek szabadsága és a béke ellen.

9. Külpolitikai krónika.

11. A magyar dolgozók válasza a háborús provokátoroknak.

12. Á.L.: A koreai nép szabadságharca a Wall-Street urala ellen.

/P.J./: Az üzemi dolgozók harca a jobboldali szociáldemokrata kártevők ellen.

Huszonkilenc éves a Mongol Népköztársaság.

13. Követeljük, hogy az amerikai kormány szüntesse be a rablótámadását a koreai nép ellen. /A SzOT békegyűlése/.

14. A Szakszervezetek a Központi Vezetőség határozatának vég

rehajtásáért.

Munkáslevelek a jobboldali szociáldemokraták aknamunkájáról.

15. A békét meg kell védenünk. /Ilja Ehrenburg békeszózata/
/Gy.E./: A nyugateurópai dolgozók harca a háborus uszítók ellen.

16. /V.E./: A magyar dolgozók helytállnak a béke frontján.
Szabó I.László: A szabadság előnyomulása Koreában.
Iván Cvetkov: A magyar-bolgár szövetségi szerződés második évfordulójára.

A.L.: Az elavult norma - fejlődésünk akadálya.
Építjük a nép országát!
G.I.: Jobboldali szociáldemokraták - a fasizmus szállás-csinálói.

18. /K.Gy./: A magyar falu küldöttai a szocializmus országában.

19. /V.E./: A szabad Koreáért, a béke ügyéért.

20. /F.M./: Munkások a laza normák ellen.

/Sz.Zs./: Munkásárulók álarc nélkül.

21. A minisztertanács határozatának végrehajtásáért.

A dolgozók állásfoglalása: Az alapbéfemelés és normarendezés további előrehaladásunk fontos fegyvere.

Szakszervezetek elnökségei a minisztertanács határozatának végrehajtásáért.

/V.E./: A sztálini békeokmány.

22. Henryk Minc: A lengyel nép ünnepe.

A balti szovjet köztársaságok ünnepe.

23. /O.J./: Harcos felvilágosító munkával új győzelmekért. /A normák rendezése./

Boldizsár Iván: Imperialista önvallomások Koreáról.

Gyertyán Ervin: A nyomor breviáriuma /Az angol kormány élelmezési politikája./

Boldog ünnepet ülnek a balti szovjet államok.

25. /F.M./ A békéért - az atomgengszterek ellen.

26. A.L.: A Német Demokratikus Köztársaság öt éves gazdasági terve.

27. Ötmilliárdos adóemelés - és ami mögötte van.

A jobboldali szocialisták a béke leggonoszabb ellenségei. /D.Po-

nomarjov elvtársnak a Pravdában írt cikkéből./

28. A munkásáruló amerikai szakszervezeti vezetők újabb gáztette.

30. A SzOT III. teljes ülése.

A szovjet népgazdaság hatalmas ereje /Á.L./

Horváth József: Néhány tanulság az amerikai hadsereg koreai vereségei nyomán.

IRODALOMTÖRTÉNET 1950 1.szám.

Nagy Péter: Az irodalomtörténet kutatásának ötéves terve.

A SzK/b/P Központi Bizottságának irodalmi vonatkozású határozatai.

Gerézdi Rabán: Janus Pannonius.

Balogh V. László: A székely népballadák kérdéséhez.

Köpeczi Béla: Eminescu - a román nép nagy költője.

Vita:

Nemzeti klasszicizmus, vagy irodalmi Deák-párt? /Komlós-Koczás./

Jókai./Hegedüs-Nagy M./

A régi magyar irodalom átértékelésének kérdése. /Klaniczay - Stoll-Komlós./

Adatok és adalékok:

Bán Imre: Polgári Mihály és magyar történelme. /XVIII.sz. közepe./

1950 2.szám.

P.D.Krajevskij: Majakovszkij, a forradalom költője.

Barta János: Arany János a Bach-korszakban.

Király István: Népi demokráciánk irodalma.

Vita:

"Magyar Irodalom". Egy cikk és egy vita tanulságai. /Barta János./

Adatok és adalékok:

Eckhardt Sándor: Uralkodók harca a fogoly Balassi Bálintért.

Esze Tamás: Őszi harmat után.

Péter László: A kiegyezés korabeli parasztsors tükröződése egy új típusú népballadában.

Magyar írók hagyatéka:

Ady és az 1905-ös orosz forradalom. /4 Ady-cikk./

Szemle:

A magyar parasztháborúk irodalma 1437-1514. /Kardos Tibor./

"Tépjétek le a sötétség bilincseit". /Szanier József./

FOLIA ETHNOGRAPHICA. 1949 1.szám.

Tálasai, I.: Research into Hungarian Peasant Farming, Poaching and Fishing.

1949. 2-3.sz.

Harmatta, J.: The Sarmatians in Hungary.

Csalog, J.: Neolithic Stone-age and Early Bronze Age Oillamps from the Carpatian Basin.

MAGYAR NYELV. 1950 2.sz.

Knieszsa István: Szláv, jövevényszavaink a gazdasági élet köréből.

Jancsó Elemér: Gyarmathi Sámuel levelei.

Moór Elemér: Ősi szavak eltűnése. /Őstörténeti vonatkozások./

Iványi Béla: Magyar nyelvelmékek a körmendi levéltárban.

NYELVTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK. 1948. LII.k. 1.szám.

N. Sebestyén Irén: Fák és fás helyek régi nevei az urali nyelvekben.

Gáldi László: Francia-orosz nyelvi kapcsolatok a XVIII. században.

1949. LII.k. 2.szám.

Zsirai Miklós: Az összehasonlító nyelvtudomány emlékünnepe. /Gyarmathi Sámuel 1799./

1950. LII.k. 3.szám.

Harmatta János: A déloroszországi iráni törzsek nyelvének kérdéséhez.

Sz. Kispál Magdolna: Világtájak nevei az ugor nyelvekben. /Őstörténeti vonatkozások./

MAGYAR NYELVŐR 1946. 1.füzet.

Altai Rezső: Balassa József /1864-1945/.

Gombos László: Vikár Béla /1859-1945/

Zsoldos Jenő: Tancsics Mihály nyelvművelő munkássága.

2.füzet.

Gombos László: A nyelvtudomány társadalmi tudomány.

3.füzet.

Gombos László: Purizmus és világnézet.

4.füzet.

Moór Elemér: A magyar nyelvtörténet őstörténeti vonatkozásai. /Adalékok az ősmagyar nép és nyelv kialakulásának kérdéséhez./ I. és folytatása 9 füzetten keresztül.

Gombos László: Nyelvtudomány a Szovjetunióban.

1947. 1.füzet.

Molnár Vilmos: XVI.századi betegségnevek. I. és folytatása a köv. számban.

2.füzet.

B.Ö.: Kávétermelés hazánkban.

4.füzet.

Zsirai Miklós: Nyelvrokonaink a Szovjetunióban.

Hajdu Péter: Nyelvtudományi munkásság a Szovjetunióban.

Gáldi László: A román nyelv magyar elemeinek történeti időrendjéhez.

1948. 1 füzet.

Bubrich, D.V.: Finnugor nyelvtudomány a Szovjetunióban.

Elek Oszkár: Lóránt fia és a Lórántfiak világa.

4.füzet.

Kengyel Béla: Száz éve.

Trócsányi Zoltán: Két orosz vers 1848-49-ről.

Turóczi-Trostler József: Petőfi rangrejtve.

Gáldi László: A magyar köznyelv a szabadságharc korában.

Zsoldos Jenő: 1848.napi sajtója.

1949. 1.füzet.

Hajdu Péter: Szamojéd népek és nyelvek. Folyt. 4 számon át.

2.füzet.

Trócsányi Zoltán: Magyar nyomok az orosz irodalomban Gorkijig.

4. füzet.

Beke Ödön: A Magyar Nyelvőr a Tanácsköztársaság idején.

Gerőné Fazekas Erzsébet: A magyarok eredete.

1950. 1. füzet.

Rubinyi Mózes: Gyarmathi Sámuel.

Trócsányi Zoltán: Magyar nyelvtan orosz nyelven 1855-ből.

Benkő Loránd: Árpád-kori személynevek.

2-3. füzet.

Telegdi Zsigmond: Nyelvünk új korszakának küszöbén.

Lukács József: Katonák harca a magyar nyelvért a XVIII. sz. végén.

Hegedüs Lajos: Kempelen Farkas.

Eckhardt Sándor: A legrégibb parasztlevelek nyelve és stílusa.

Benkő Loránd: Fiatal nevek és őseik.

MAGYAR-SZOVJET KÖZGAZDASÁGI SZEMLE. 1950. évf. 3-4. szám.

A. I. Mikoján: A szocializmus tábora és a kapitalizmus tábora.

I. Dugyinszkij: A Szovjetunió és a népi demokratikus országok gazdasági együttműködése.

Szántó Rezső: A takarékpénztárak szerepe a szocialista gazdaságban.

V. Mászlenyikov: A kínai nép történelmi győzelme.

Szemle:

J. Zsukov: Gyarmati felszabadító harc a második világháború után.

N. N. Báránszkij: A Szovjetunió gazdasági földrajza. /Az ipari termelőerők területi elhelyezésének megváltoztatása./

A. I. Szumcov: A szocialista számvitel néhány kérdéséről.

Tervgazdasági szemle:

Az Országos Tervhivatal jelentése az ötéves népgazdasági terv végrehajtásának első negyedéről.

A Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Központi Statisztikai Hivatal jelentése a szovjet népgazdaság fejlesztését szolgáló állami terv 1950. évi első negyedének eredményeiről.

Maradéktalanul sknázzak ki az állóalapok tartalékait.

L. Baranov: A gazdasági szerződések az állami terv teljesítésének eszközei.

Ipari szemle:

G. Prugyvenszkij: Átfogóan használjuk ki a munkatermelékenység fokozásának tartalékait.

A. Merkulov: A munkatermelékenység tartalékainak részletes elemzése.

Szelke Árpád: Halászat és halipar a Szovjetunióban.

Kereskedelmi és pénzügyi szemle:

A. Alexéjev és M. Poljácov: A Szovjetunió pénzügyi rendszerének megerősödése és a tőkés országok valutakáosza.

Népi demokráciák:

A népi demokratikus országok 1949.évi tervedményei.

Könyvszemle:

N. K. Druzsinyin: A statisztika elmélete.

F. T. Konsztántinov: Bulgária a szocializmus útján.

D. Kolpácov: A kolhozjövedelemelosztás megszervezésének kérdései.

Kérdések és válaszok:

Hogyan számolják el a munkaegységeket a kolhózokban?

Hogyan számolnak el a kolhózok a gép- és traktorállamások dolgozóival?

Világgazdasági szemle:

A. Petrusy: Agrárválság érlelődése a kapitalista országokban.

K. Lavricsenko: A mezőgazdaság hanyatlása a marshallizált nyugateurópai országokban.

G. Poljácová: A rizs piac helyzete.

P. Szuszlin: A tőkés országok vasuti sintermelése és kivitele.

V. Morszkov: Etiópia külkereskedelme.

Könyvtári szemle:

A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára. /Szovjet szerzők magyar, orosz, angol, francia és német nyelven meglévő mun.

káinak és magyar szerzők Szovjetunióról szóló írásainak címjegyzéke./

Polyóíratszemle:

A. Bicskov: Lenin-Sztálin pártja, a szocialista munkaverseny lelkesítője és szervezője.

R. Zambrowszki: A lengyel termelőszövetkezetek fejlődése és erősödése.

R. Slanszkij: Egységes mezőgazdasági szövetkezetek Csehszlovákiában.

1950. évf. 5. szám.

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének határozata a magyar népgazdaság fejlesztésének legközelebbi feladatairól.

Gerő Ernő: A magyar népgazdaság fejlesztésének legközelebbi feladatai.

A politikai gazdaságtan kérdései Sztálin műveinek harmadik kötetében.

Beér János: Helyi tanácsok Magyarországon.

A Komszomol szerepe a szocialista társadalmi és gazdasági rend építésében.

Tervgazdasági szemle:

Bronislaw Minc: A népgazdaság tervezésének módszere, feladatai és elvei.

Ipari szemle:

V. Mnacagánova és A. Szokolovszkij: A sztahánovisták személyes megtakarítási számlái.

A Lengyel építőipari munkások, mérnökök és technikusok gazdasági tanácskozása.

Világgazdasági szemle:

A. Manukján: Az amerikai gazdasági válság jelenlegi szakasza.

Folyóíratszemle:

Boleslaw Bierut: A gazdasági káderekről.

N. Sz. Hruscsov: A kolhózek további szervezeti és gazdasági megerősítésének néhány kérdéséről.

A. Káskarov: Mit mutat a világ termelési statisztikája?

Francois Billoux: A Schuman-terv a háború és nemzetárulás terve.

Kiril Lazarov: A Bolgár Népköztársaság pénzügyi és költségvetési politikája.

Könyvtári szemle:

A Magyar Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára. /Szovjet szerzők magyar, orosz és nyugati nyelven meglévő műveinek, külföldi és magyar szerzők Szovjetunióról szóló munkáinak címjegyzéke./
1950.évf. 6.szám.

A.G.Zverjev: A Szovjetunió 1950.évi költségvetése és az előző évek költségvetésének teljesítése.

A Szovjetunió munkabérrendszere.

Szemle:

A Koreai Népi Demokratikus Köztársaság gazdasága.

P.Fedoszejev: A jelenkori malthuziánusok kannibál-elmélete.

N.N.Báránszkij: A Szovjetunió gazdasági földrajza.

Yang Pei-Hain: Kína megbirkózik pénzügyi nehézségeivel.

Könyvszemle:

Tanuljunk a szovjet sztahanovistáktól!

W.Z.Foster: A kapitalizmus alkonya.

Mezőgazdasági szemle:

J.Tiscsenko: A munkaszervezés megszilárdítása és a pártszervezetek munkájának megerősítése a kolhózekben.

Polyóiratszemle:

Erdei Ferenc: A mezőgazdasági igazgatás a tanácsrendszerben.

Fajth Tibor: Az államigazgatási létszám egyes kérdései.

Gál Tivadar: A helyi gazdálkodás kérdései. /a tanácsrendszerben/.

Timár Mátyás: A megyei tanács végrehajtóbizottságának pénzügyi osztálya.

KOZGAZDASÁGI IRODALMI SZEMLE. 1950 május. XI.évf.5.füzet.

Tervgazdasági kérdések:

Msztiszlavszkij, P: A nép jólétének szakadatlan emelése - a szocializmus törvénye. /Bolsevik, 1950. 4.szám./

Dugyinszkij, I.: A Szovjetunió és a népi demokratikus országok gazdasági együttműködése. Bolsevik 1950. 6.szám./

Gazdasági leírás:

Alter, L.: A Szovjetunió gazdasági alapjai. Szikra, 1949
60. old.

Chamit, André: A kapitalizmus hanyatlásában. Socialisme. Mai
1950.

Mezőgazdasági kérdések:

Zaloman, Babickij, Brozgul, Vesznyik: A mezőgazdasági üze-
mek szervezése és tervgazdálkodása a Szovjetunióban. Athenaeum
Könyvkiadó N.V. 1950.

Pénzügyi politika:

Alexandrov, A.M.: Pénzügyek és hitel a Szovjetunióban. Kés-
irat, 284 old.

Nemzetközi gazdasági kérdések.

Kashkarev, A.: Amit az ipari világstatisztika mutat. New
Times, 1950. ápr. 5.

Bittelman, Alexandr: A gazdasági válság elmélyülésének folya-
mata, Political Affairs. /New-York/ 1950. március.

Lavallée, Léon: A gazdasági válság kibontakozása a kapi-
talista országokban. Cahiers du Communisme, 1950. március.

Nemzetközi politikai kérdések:

Thomson, Robert: Az amerikai munkásosztály két útja. Politi-
cal Affairs. /New-York/ 1950 március.

1950 június. XI.évf. 6.füzet.

Elmélet:

Kronorod, Ja: A Szovjetunió nemzeti jövedelme. Bolsevik, 1950.
8.szám.

Gazdasági leírás:

Asztafjev, G.: Kína gazdasági problémái. New Times, 1950.
Márc. 29. ápr. 5, 12, 19.

Gazdasági politika:

Krasznopolszky, V.: Munka és termelés a Német Demokratikus
Köztársaságban. New Times, 1950. május 24.

Pénzügyi politika:

Maievachi, Mihail: A Román Népköztársaság 1950.évi általános
költségvetésének felépítése és jellegzetességei. Probleme Economi-
ce, 1950. február.

Mezőgazdasági kérdések:

Hmeljev-Pányin: A kolhozok pénzügyei és számtartása. Kézirat 179 old.

Coronat, Francis: A francia mezőgazdaság helyzete és a kormány mezőgazdasági politikája. Information et Documentation. 1950 márc.18.

Szociálpolitika, közegészségügy, népesedési kérdések:

Williamson, John: Az egyesített munkásakciók és a legutóbbi sztrájkok tanulságai. Political Affairs. 1950 május.

1950. július. XI.évf. 7.füzet.

Elmélet:

Kozlov, G.A.: A pénz és pénzforgalom elmélete. Kézirat 380 old.

Tervgazdasági kérdések:

Dolansky Jaromir: A beruházások tervezésének néhány problémája. Plánováné Hospodárství. 1950 január.

Gazdasági leírás:

Kovalsky J.: Lengyelország gazdasági teljesítményei és kilátásai. New Times, 1950. május 1.

Pogoszov, Sz: Vietnam Demokratikus Köztársaság sikerei. Voproszi Ekonomiki, 1950. 3.sz.

Gazdasági politika:

Konákov, D.: A munkabér és annak formái a Szovjetunió iparában. A szocialista munka könyvtára. Népszava. 37 old.

Lavallée, Léon: A francia közgazdaság mérlege. Cahiers du Communisme, 1950 június.

Pénzügyi politika:

Palijszki, Iván: A Bolgár Nemzeti Bank új szocialista rendszabályai. Pari i kregyit. 1950.5.sz.

A bankrendszer reformja Lengyelországban. Wirtschaftsdienst, 1950.március.

Kereskedelmi politika, külkereskedelmi fizetési mérleg:

Heinemann, Margot: A hideg háború gazdasági háborút jelent. Communist Review, 1950.július.

Nemzetközi gazdasági kérdések:

Heineman, M.: Milyen közeli a válság? Labour Monthly 1950. június.

Oszipenko, N.: Az USA nyugateurópai terjeszkedésének újabb szakasza. New Times, 1950. június 7.

STATISZTIKAI SZEMLE. XXVIII. évf. 5. sz.

Az Országos Tervhivatal jelentése az első ötéves terv végrehajtásáról az 1950. január-márciusi időszakban.

A Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Központi Statisztikai Hivatal jelentése a népgazdaság ujjaépítésére és fejlesztésére vonatkozó állami terv teljesítésének 1950 első negyedévi eredményeiről.

Bulgária:

Az Állami Tervbizottság jelentése az 1950 első évnegyedi terv teljesítéséről.

Lengyelország:

Az Állami Gazdasági Tervbizottság jelentése a népgazdasági terv 1950 első évnegyedi teljesítéséről.

Csehszlovákia:

A csehszlovák ötéves terv második éve /1950/ első negyedévi tervelőirányzatának teljesítése.

Románia:

Az Állami Tervbizottság jelentése az 1950 első negyedévi terv teljesítéséről.

FORUM. 1950 V. évf. július.

Katona Jenő: A Vatikán politikája. /Széljegyzetek Avro Manhattan: A Vatikán a haladás ellen. c. könyvéhez./

N. Anyiszimov: Amerikai támadás a kultúra ellen. /Adatok az amerikai imperialista "kulturák"-ról./

MŰVELT NÉP. 1950. I. évf. július. /5. sz./

Vágvölgyi Tibor: A magyar munkásmozgalom történetének vándorkiállítása. /Beszámoló a vándorkiállítások eredményeiről./

Hahn Géza: Hogyan alakította ki a munka az embert. /Népszerű ismertetés./

KÖZNEVELÉS. 1950 május 15. sz.

Trencsényi-Waldapfel Imre: Rudas László.

Vörös István: Tankönyvirók, történészek és történelemtanár-
rok találkozója./A Történelmi Társulat 1950 ápr.27. első nyilván-
os tankönyvkonzultációja./

Könyvszemle:

Bóka László: Sztálin műveinek harmadik kötete.

1950. június 1.sz.

Dervas József: Comenius.

Lázár György: A magyar nyelvésztudomány feladatai a szociális-
ta építésben.

Iványi Emma: Egy kiváló történelemkönyv. /Beszámoló a Tör-
ténelmi Társulat május 11-i második tankönyvkonzultációjáról./

1950. július 1.sz.

Csoto Nagy János: Történelmi munkabrigádok. /Történelemtani-
tás az általános iskola VII-VIII.osztályában./

1950. július 15.sz.

I.E.: A Történelmi Társulat évadzáró ülése.

- - -

S Z O V J E T F O L Y O I R A T S Z E M L E

BOLSEVIK. 1950. 10.sz.

Vezércikk: A tömegekkel való elszakíthatatlan kapcsolat a pártvezetés erejének forrása.

G.Obicskin: A bolsevik gondolat kiváló alkotása. /I.V.Sztálin "Köviden a Pártban lévő ellentétekről" c.munkájának 45.évfordulójára./

D.Melnyikov: Fontos hozzájárulás a béke ügyéhez. / A német jóvátétel 50 %-os leszállítása./

V.Sztoletov: Micsurin és tanításának továbbfejlesztése.

M.Makarova: A Kínai Népköztársaság gazdasági sikerei.

A háborús uszítók elleni harc szócsöve. /A "Béke Hivei" c. lap szemléje./

Kritika és bibliográfia:

Az USA nyugat-Németországot az új háború támaszpontjává alakítja. M.Mitrofanov ismertetése R.Lossow: Das grosse Racket. Berlin, 1949. 164 l.c. munkájáról.

1950. 11.sz.

Vezércikk: A gabonabetakarítás és beadás a legfontosabb népgazdasági feladat.

A progresszív tudomány teremő továbbfejlesztéséért.

Sz.Fedoszejev: A szocializmus széleskörű általános támadásának kongresszusa. /A SzK/b/P XVI.kongresszusának 20 éves évfordulójára./

P.Cvetkov: Marx nagy munkája, /A Tőke új orosz kiadásának megjelenéséhez./

M.Krajev: Az állandó termelőbrigád a kolhozok munkaszervezetének alapvető formája.

I.Medvegyev: A Tito-klika a háborús uszítók szolgálatában.

Kritika és bibliográfia:

V.Novikov: Értékes irodalomtudományi mű. /D.Blagoj: Puskin teremő utja /1813-1826/ Moszkva-Leningrád, 1950. 580 l.c.mű ismertetése./

Kisebb kommentárok cím alatt a folyóirat ismerteti V.Amoszov: Mi szovjet olvasztárok és a Német Demokratikus Köztársaság megalakulása c.munkákat.

1950. 12. sz.

I.V.Sztálin: A marxizmusról a nyelvtudományban.

I.V.Sztálin: A nyelvtudomány néhány kérdéséről.

Nagy Szocialista Hazánk új fellendüléséhez.

K.Klotnyikov: A szocialista állam költségvetése.

I.Anyiszimov: A tőkés országok irói harcban a békéért.

M.Kammari-I.Kuznyecov: A marxista-leninista filozófia kérdéseinek alkotó kidolgozásáért./ A VoprosziFilozofii 1949.3.számának bírálata.

1950. 13. sz.

A szovjet nép új hozzájárulása a béke védelmének ügyéhez./A békealáírások mozgalmának megindulásáról./

A.Koszulnyikov: Klasszikus mű a bolsevizmus taktikai alapjairól. /Lenin: A szociáldemokrácia két taktikája c.művéről./

A.Alekszejev: A népi demokratikus országok pénzügyei a szocializmus építésének szolgálatában./A történeti fejlődés áttekintése./

1950. 14. sz.

I.V.Sztálin: Felelet az elvtársaknak.

Juttassuk el a tudományt és a haladó tapasztalat eredményeit a kolhozok és szovhozok termelésébe.

J.Pavlov: V.I.Lenin Műveinek XXVIII.kötete.

G.Alekszandrov: Új nagyjelentőségű hozzájárulás a leninizmus kincstárához. /I.V.Sztálin nyelvtudományi tárgyú munkáiról./

W.Pieck: Beszámoló a III.pártkongresszuson a Német Szocialista Egységpárt Központi Vezetőségének munkájáról.

Nemzetközi szemle.

PRAVDA. 1950 június.

1. Báránybőrbe bujt farkasok. Imperialista politika Azsia országaiiban.

2. A népi demokratikus országok fejlődésének fontos tényezője.

3. A SZK/b/P IX.leningrádi városi értekezlete.

4. J.Zsukov: A Marshall-terv igája alatt.

5. A.Bagratunyi: Kényszermunka az USA-ban.

Togliatti fellépése egy római népgyűlésen.

6. V. Vinogradov: A marxista-leninista elmélet alapján fejlesszük a szovjet nyelvtudományt.

7. L. Kramencov: Egy amerikai emberevő vallomásai. /Th. Rossbury: Peace or Pestilence c.könyvéről./

8. Szun-Cin-Lin: A kínai nép a békére szavaz.

9. M. Harlamov: A bolsevizmus kiváló alkotása. I. V. Sztálin: Kérdések és feleletek c. műve 25 éves.

10. T. Zsivkov: Tito fasiszta klikkje a háboru provokálója a Balkánon.

Gerő Ernő beszéde a MDP Központi Vezetőségének ülésén.

11. J. Korolkov: Amerikai rabszolgakereskedő Nyugat-Németországban.

12. J. Frank: A csehszlovák ipar fejlődése.

13. A Szovjetunió Legfelső Tanácsának ülése.

L. Bulahovszkij: A materialista nyelvtudomány útján.

Sz. Nyikiforov: Az orosz nyelv története és N. J. Marr elmélete.

V. Kudrjavcev: A nyelv osztályjellegűségének kérdéséhez.

14. A. G. Zverjev: A Szovjetunió 1950. évi állami költségvetéséről.

15. A szovjet költségvetés vitája.

Mao-Ce-Tung beszéde a Kínai Kommunista Párt Központi Vezetőségének 3. ülésén.

16. A szovjet költségvetés vitája.

V. Cservenkov beszéde a Bolgár Kommunista Párt konferenciáján.

17. A szovjet költségvetés vitája.

18. A szovjet költségvetés vitája.

A Marshall-terv kudarca és a gazdaság válság erősödése a nyugateurópai országokban. A. A. Arutjunjan felszólalása az EMSz európai gazdasági bizottságának 5. ülésén.

19. A szovjet költségvetés vitája.

20. I. V. Sztálin a marxizmusról a nyelvtudományban.

P. Csermih: A "Nyelvről szóló új tanítás" néhány tételének bírálatahoz.

21. A Szovjetunió 1950. évi állami költségvetéséről szóló törvény.

22. A. Pokrovszkij: A nagy történelmi lecke. /A második világháború tanulságai./

23. A káderek nevelése a gazdaságosság és éberség szellemében.

24. M. Marinyin: A béke, az ENSZ elleni összeesküvők.

25. B. Polevoj: A nép, mint a történelem alkotója. / A szovjet nép győzelmének emlékére./

26. Sz. Petrov: A szocializmus minden fronton felfejlődő támadásának kongresszusa. /A SzK/b/P XVI. kongresszusának 20. évfordulójára./

27. T. Lomtyev: A marxista nyelvtudomány megalkotásának harci programja.

G. Ahvlediani: A szovjet nyelvtudomány fejlődésének lenini-sztálini utjáért.

28. A kolhozépítéssel és a gépállomások munkájának megjavításával kapcsolatos néhány kérdésről. /N. Sz. Hruscsev beszéde./

29. A sztálini gondoskodás a tudomány virágzásáról.

Országunk dolgozói üdvözlik a Szovjetunió Legfelső Tanácsának bejelentését. /A béke aláírási mozgalom megindulásáról a Szovjetunióban belül./

30. Tegnap Moszkvában és Leningrádban megkezdődött az atomfegyver betiltására vonatkozó felhívás aláírásainak gyűjtése.

1950. július.

1. I. Entenbura: A béke reménye.

2. J. Kofolkov: A háborús üszítő Kongresszusa. /A berlini írókongresszusról./

3. A béke hatalmas támasza. /A békealáírásokról./

4. I. V. Sztálin: A nyelvtudomány néhány kérdéséhez.

M. Szauranbajev: Világos perspektíva.

V. Vinogradov: A marxista nyelvtudomány programja.

Sz. Tolsztov: Az alkotó marxizmus példája.

Sz. Obnorszkij: A szovjet tudomány alkotó utjáért.

M. Jakovlev: Leküzdjük munkánk hibáit.

L. Bulahovszkij: Új szakasz.

V. Sismarev: Korszakunkhoz méltó tudományért.

J. Galkina-Fedoruk: Csak előre.

G. Gereteli: A felvirágzás útja.

A. Garibjan: A lelkesítő munka.

Mescsanyinov: Levél a szerkesztőségbe.

N. Gsemodanov: Levél a szerkesztőségbe. Szovjet

5. I. I. Fagyejev: Az Orosz Szocialista Szövetséges Köztársaság 1950. évi költségvetéséről és az 1949. évi költségvetés felhasználásáról.

6. A költségvetés vitája.

J. Duolos: A jugoszláv nemzet megszabadítja magát az árulók klikkjétől.

7. A költségvetés vitája.

8. A költségvetés vitája.

9. A költségvetés vitája és a törvény szövege.

|| B. Polevoj: A bolgár nép nagy fia. /Ivan Vazovról./

10. K. Szimonov: Véres tökfek. /A Biztonsági Tanács jun. 27-i határozatáról./

11. M. Kolganov: A Szovjetunió nemzeti jövedelméről.

G. Belov - P. Vasziljev: A legrégibb orosz színház. /A jaroslávi színház 200 éves./

12. A szovjet emberek munkássága nagy hozzájárulás a béke ügyéhez. /Az aláírásgyűjtési mozgalom sikeréről./

13. J. Tarlé: A világ népei megfélemezik az agresszorokat.

15. A. Szurkov: Az élet vonala. /A békemozgalom erősödéséről./

16. P. Zsigarjov: A szovjet állam légi hatalma.

N. Orlov: A dolgozók elszegényedése Angliában.

Z. Grigorjan: A szovjet értelmiség eszmei-politikai nevelése.

M. Marinyin: A Biztonsági Tanács az agresszorok szolgálatában. Szélesedik a békefront tömegbázisa.

18. G. Rasszagyin - I. Filippov: Az amerikai agresszorok szolgálja. /Trygve Lie/

19. A. Jefimov: A gépipar fejlődésének megérett kérdései.

20. B. Leontyev: Az Antarktisz feletti uralom kérdéséhez.

21. A. Sznecskusz: A kommunizmus útján /A lett szovjet köztársaság tizéves évfordulójára./

J. Kebin: A szovjet népek családjában /Az észt szovjet köztársaság tizéves évfordulójára./

J. Kalnberzin: A szovjet rendszer hatalmas ereje /A litván

szovjet köztársaság tizéves évfordulójára./

22. A szovjet nép nagy vezérének, Sztálin elvtársnak a litván nép.

I.V.Sztálin elvtársnak a lett nép.

A nagy Sztálinnak az észt nép.

23. A Golovko: A szovjet flotta őrzi a Hazát.

24. D.Szevljagin: A béke védelméért folyó mozgalom ellenállhatatlan.

25. A. Baharev: A sztyepp megváltoztatja arculatát. /Az erdősitésről./

26. B. Ponomarev: A jobboldali szocialisták a béke leggonoszabb ellenségei.

27. A tudós helye a békeharcosok soraiban van. /J. Tarle levele a párisi és algiri egyetem tudósaihoz./

28. A szovjet népgazdaság fejlesztési tervének teljesítéséről az 1950-es év második negyedében.

29. A szovjet nép általános jólétének növekedése.

30. B. Bescsov: A vasutasok harci feladatai.

A. Iljin: Az USA Kommunista Pártja harcban a reakció és a háboru ellen.

31. Lu-Sau-Ce: A kínai agrárreformról.

VOPROSZI ISZTORII. 1950. 4.sz.

A Szovjetunió sztálini külpolitikája tanulmányozásának feladatai.

G. Kosztomarov: V.I. Lenin és a bolsevikok moszkvai szervezete.

N. Pigulevszkaja: A rabszolga formáció bomlásának kérdéséhez a Közel-Keleten.

V. Mavrogyin: Az orosz nép etnikai fejlődésének alapvető szakaszai.

G. Bondarevszkij: Malaja népeinek nemzeti-felszabadító harca a második világháború után.

Sz. Ajberg-Zagrjackova: Az "Affiche rouge". A Párisi Kommun előtörténetéhez.

G. Basarin: A jakutok társadalmi szervezete a XVII. század elején.

Kritika és bibliográfia:

K.Szeleznyov: Ausztria történeti kérdéseinek megvilágítása az osztrák kommunista párt elméleti folyóiratában. /Részletes analízise a Weg und Ziel folyóirat történeti cikkeinek./

N.Lapin: Az USA hadtörténetének amerikai megismertetői. /A legutóbbi időben megjelent amerikai hadtörténeti művek marxista-leninista kritikája./

Ismertetések:

Sz.V.Juskov: A kievi állam társadalmi-politikai berendezése és jogai. Moszkva, 1949. 542 l. /L.Cserepnyin./

I.P.Petrusevszkij: A feudális viszonyok történetének vázlatja Azerbajdzsánban és Örményországban a XVI.században és a XVII.század elején. Leningrád, 1949. 383 l. /A.Jakubovszkij./

Materiali po isztorii Tatarii. /Okmányok Tatárország történetéhez./ Kazan, 1948. 487 l. /S.muhamagyarov./

Az ukrán nép az 1812.évi honvédő háborúban. Kiev, 1948. 144 l. /V.Vjalikov./

Klara Zetkin: Leben und Lehren einer Revolutionärin. Berlin, 1949. /Sz.Drabkina./

A kötet utolsó rovatában, a Krónikában kisebb beszámolókat közöl a folyóirat az Akadémia üléseiről. Az utolsó beszámoló a Román Népköztársaság történészeinek 1950 februárjában tartott értekezletét ismerteti, amely a középkori kutatások kérdésével foglalkozott.

1950. 5.sz.

Ot évi győzelem a fasiszta Németország felett.

A.Szamszonov: A nagy sztálingrádi csata.

N.Lapin: A második világháború történetének angol-amerikai megismertetői.

A.Narocsnyickij: A koreai japán agresszió és az 1894-1895. évi japán-kinai háború okainak kérdéséhez.

A.Pjankov: Az oroszországi feudális viszonyok történetének periodizálásáról.

P.Ivanov: A "felvilágosodott abszolutizmus" kérdése Oroszországban a XVIII.sz. hatvanas éveiben.

M.Alperovics: Az USA imperialista politikája Mexikóban 1913 - 1914-ben.

A.Kraszik: A legrégibb bolgár évkönyv.

Kritika és bibliográfia:

K.Miziano: Az 1848-49.évi forradalom Itáliában és az ezzel foglalkozó történetírás főirányai.

Ismertetések:

A.P. Okladnyikov: Jakutföld története. I.k. Jakutszk, 1949. 436 l. /M.Sztyepanov./

F.A.Romanov: A munkás és szakszervezeti mozgalom az első világháború és a második orosz forradalom éveiben. Moszkva, 1949. 208 l. /A.Pegrebinszkij./

A.V.Arcihovszkij /szerk./: Adatok és kutatások Moszkva archeológiájával kapcsolatban. Moszkva-Leningrád, 1949. 310 l. /A. Mongait./

F.Fonyer: A munkásmozgalom története az USA-ban a gyarmati időktől a XIX.sz. 80-as éveikig. Moszkva, 1949. 635 l. /D.Boblikov./

Ch.Hill-E.Bell: The english revolution of 1640-1660. London, 1949. /Sz.Archangelszkij./

Ezután Szuhorov halálának 150 éves évfordulójával kapcsolatban közli a folyóirat a Szuhorovról a legújabb időkben megjelent munkák jegyzékét.

A krónika rovatban ismerteti Lenin 80 éves születési évfordulója alkalmával rendezett kiállítást, majd a gomeli pedagógiai főiskola tudományos munkásságát, végül részletes beszámoló következik a koreai történettudomány állásáról és a tudományos intézetekről./Magyar fordítását L. a Történettudományi Intézet Értesítőjének jelen számában a 134-143.l./

1950. 6.sz.

I.Vegyernikov: Az állami ellenőrző szervek létrehozása és megerősítése 1918-1919.

J.Tarle: XII.Károly 1708-1709-ben.

A.Manfred: Orosz-francia kapcsolatok a frankfurti béke után /1871-1872/.

Sz.Jakubovszkaja: A Szovjetunió története periodizációjának kérdéséhez. /A periodizációs vitában Druzsinyin cikkéhez szól hozzá./

F.Grausz: A feudálizmus fejlődésének korai stádiuma Csehoszágban. /A feudálizmus szerinte már a X.században, vagy legkésőbb

a XI.században uralkodó jellegűvé vált./

B.Stein: A vichy-i "kormánynak" nyújtott amerikai támogatás.
/W.Langer: Le jeu americain a Vichy. Páris, 1948. c.könyvével kapcsolatban tisztázza a két kormány kapcsolatait.

Ismertetett könyvek:

E.B.Gyenkina /szerk./: A Szovjetunió kialakulása. Okmánygyűjtemény 1917-1924. Moszkva-Leningrád, 1949. 469 l.

A parasztmozgalom 1861-ben a jobbágyszabadítás után. 1-2. rész. Sajtó alá rendezte J.A.Morcnovec. Moszkva-Leningrád, 1949. 367 l. /Okmánygyűjtemény./

I.V.Mesalin: A moszkvai kormányzáság parasztjainak textilipara a XVIII.században és a XIX.első felében. Moszkva-Leningrád, 1950. 257 l.

D.T.P.Kallisztov: A Fekete-tenger északi vidékének vázlatos története az ókorban. Leningrád, 1949. 283 l.

Rascoala taranilor din 1907. Documente publicate de Mihail Roller. I-III.k. /Bukarest/, 1948-49. 908; 510; 230 l.

Sz.V.Bahrusin történeti munkái. /Bibliográfia kronológikus rendben./

F.Nyecsaj: A V.I.Leninről elnevezett bjelorussz állami egyetem történeti karának tudományos működése.

V.Goldenberg: Az A.M.Gorkijról nevezett charkovi állami egyetem történelmi katedrájának tudományos működése.

M.Gegesidze: A Kaukázus etnográfiajának kérdéseivel foglalkozó ~~konferenciáról~~ ülészek Tbiliszipben.

1950. 7.sz.

I.V.Sztálin: Marxizmus a nyelvtudományban.

I.V.Sztálin: A nyelvtudomány néhány kérdéséhez. Válasz J.Krasnyinnjikova elvtársnőnek.

V.Nyikiforov: A Csang Kai Sek-kliikk és a "távolkeleti müncheni" politika 1938-1941-ben.

G.Hacsapuridze: Nemese mozgalom Gruziában a XIX.sz. 30-as éveiben. A Szovjetunió tankönyvének tervezete. /1917-től napjainkig./

N.Kolesznyickij: A feudális állam története periodizációjának kérdéséhez.

A.Haszanov: Az északi kirgizek Oroszországhoz való csatolása.

L.Kutakov: Vj amerikai történethamisítás. /Az imperialista hatalmak által publikált német külügyminisztériumi okmányok /1937-1945/ két kötetének bírálata és politikai céljainak leleplezése./

Ismertetések:

M.V.Nyecskina /szerk./: A Szovjetunió története. 2. átdolg. kiad. II.k. Goszpolitizdat, 1949. 870 l. /Ism.M.Szlatkevics./

B.G.Garufov: A tadzsik nép története. I.k. Goszpolitizdat, 1949. 475 l. /Ism. A.Jakubovszkij./

L.Longo: Un popolo alla macchia. Verona, 1947. 500 l. /Ism. K.Kirova./

K.V.Bazilevics történeti munkáinak jegyzéke.

VESZTNYIK AKADEMII NAUK SzSzSzR; 1950. 3.sz.

A kommunisták és pártonkívüliek sztálini blokkjának győzelme. /A F.évi március havi választásokkal foglalkozik./

Molotov elvtárs szövege a Szovjetunió 30. évfordulójával kapcsolatban közli a Párt Központi Bizottságának, a Legfelső Szovjetnek és az Akadémiának az üdvözlését.

Közli az 1950. február 2-i ülésen elhangzott bevezető beszédet az Akadémia 1949. évi működéséről szóló beszámolót és az aranyérmeket és díjakat nyert ~~akadémikusok~~ és más tudósok névsorát.

Az Akadémia életével kapcsolatos eseményekről szóló beszámolók mellett több előadás szövegét is közli a lap.

1950.4.sz.

A Sztálin-díjat elnyert ~~akadémikusok~~ és tudományos munkatársak jegyzéke műveik felsorolásával.

D.A.Avduzin-M.M.Tyihomirov: A legrégibb orosz felirat. /A Szmolenszk körüli ásatások alkalmával talált IX.századi korszán megmaradt cirilbetűs orosz szó értékelése./

A Vesztnyik nagy része a természettudományokkal foglalkozik. Rövid tanulmányokon kívül megemlékezik a legújabb tudományos eseményekről, előadásokról, beszámolókról, ismerteti egyes tudományos intézetek munkáját és végül közli az Akadémia kiadásában legújabban megjelent munkák jegyzékét.

1950. 5.sz.

T. Savulescu: A Román Népköztársaság Tudományos Akadémiája.

A.G. Grumm-Grzsina 10: Kiadatlan anyag N.N. Mikluho-Maklajnak a Vörös tenger medencéjében folytatott expedíciójáról.

A Történeti Intézet tudományos tevékenységéről, helyzetéről és a káderek kiképzéséről. /Ismertetését l. a Történettudományi Intézet Értesítője jelen számának 144. oldalán./

Az 1949. évi archeológiai kutatások eredményei /a történelmi és filozófiai szakosztály ülése/.

ISZTORICESZKIJE ZAPISZKI /Történeti Évkönyvek/ 1950. 31. k.
/A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Történeti Intézetének folyóirata. Szerk.: B.D. Grekov./

A Szovjetunió története:

Sz.I. Jakubovszkaja: A gazdasági nehézségek leküzdése 1924-ben a Donyec medencében.

D.V. Oznojsin: M.V. Frunze szerepe Kolcsak szétverésében.

A.P. Pogrebinszkij: A mezőgazdaság és az ellátási kérdés Oroszországban az első világháború idején.

O.A. Baganov: A cári kormány földpolitikája Kazahsztánban.

K.V. Szivkov: A cári név önkényes használata /szamozvancesztvo/ Oroszországban a XVIII. sz. utolsó negyedében.

A.L. Szapiro: A parasztiparok és a paraszti manufaktúra történetéhez a XVIII. században.

V.J. Sutoj: Mazeppa árulása.

D.L. Pohilevics: A feudális földjáradék mozgása a Litván Nagyfejedelemségben a XV-XVI. században.

A társadalmi gondolat történetéből:

A.V. Predtyecsenszkij: Az 1812-1814. évi háború visszatükröződése a kortársak tudatában.

Forrástani kérdések:

A.T. Nyikolajeva: Az orosz piac kialakulási folyamatának tükröződése a XVI-XVII. századi moszkvai állam vámkönyveiben.

1950. 32. k.

A Szovjetunió története:

T.A. Remezova: A parasztküldöttek tanácsai.

R.M.Raimov: Az agrárforradalom Baskiriában.

V.Sz.Virginszkij: Harc az első nagy orosz vasutvonal /Pétervár-Moszkva/megépítésének előkészületei körül.

V.A.Buhina: A földesuri manufaktura történetéhez. /A rjas-kovi posztó "gyár"./

A.M.Razgon: A vlagyimiri kormányzóság ipari és kereskedelmi szlobodái és falvai a XVIII.század második felében.

G.N.Bibikov: Az orosz népi felkelők harca a lengyel intervencsek ellen 1612 aug.22-24-én Moszkva mellett.

A.I.Baranovics: Az ukrainai sztyeppehatárvidék lakossága a XVI.században.

Forrástani kérdések:

N.N.Tyihomirov: Mondák Moszkva kezdeteiről.

B.Z.Dzsincsaradze: A Régi Okmányok Állami Levéltárában őrzött Voroncov levéltár áttekintése.

VESZTNYIK DREVNYEJ ISZTORII. /Okori Értesítő./ 1950. 1.sz.

Sz.T.Jeremjan: A rabszolgaságról és a rabszolgotartásról az ókori Orményországban.

D.P.Kallisztov: Gilon árulása.

L.F.Szimonovszkaja: Az ókori Kína történetének periodizálása.

A.I.Tyumenev: A bér munka kérdése.

Ur III.dinasztiájának korában a királyi gazdaságban.

J.A.Lencman: Rabszolgapiac Délosz szigetén.

A.D.Dmitrev: A nyugati gótok felkelése a Dunánál és a rabszolgák forradalma.

A.R.Korszunszkij: A honestiores és humiliores a római birodalom törvényhozásában.

S.J.Amiranasvili: Két ezüst csésze az armazii ásatásokból.

I.T.Kruglikova: Fanagoria nem-görög lakosságának kérdése. /A helyi kerámika alapján./

J.M.Sztajerman: A Fekete tenger északi partvidékén található "talányos jelekről".

E hosszabb tanulmányokon kívül a folyóirat történeti és archeológiai munkákról részletes ismertetéseket és kritikát közöl. Ezekután kisebb közlemények következnek, majd a kötetet krónika és

néhány melléklet zárja be. Ezek egy részét Sallustius munkáiból vett részletek orosz fordítása adja.

PREPODAVANYIJE ISZTORII V SKOLE. / Történettanítás az iskolában. /

/Két havonként megjelenő folyóirat. Kiadja az Orosz Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság népművelési minisztériuma. Szerk.: Sz.D.Szkazkin./

1950. 1.sz.

Sajátítsuk el állandóan a marxista-leninista elméletet.

P.K.Alafirenko: A.N.Ragyiscsev társadalmi és politikai nézetei.

N.P.Mazunyin: A nagy orosz tengeri hadvezér P.Sz.Nahimov.

/A krími háborúban elesett tengernagy életrajza. /

M.N.Nejman: A rabszolgatársadalom gazdasági alapjai.

I.J.Malkin: A lelkiismereti szabadság a Szovjetunióban./Óravázlat az anyag feldolgozására./

A.D.Epstein: "Középkori történeti szemelvények" és felhasználásuk az iskolában. /Az 1949-ben új kiadásban megjelent kötetről, amely közérthető szövegeket közöl jó magyarázatokkal./

Ismertetett könyvek:

P.M.Kareva: A Szovjetunió alkotmánya. Segédkönyv a középiskolák számára. Moszkva, 1949. 255 l.

Sz.D.Szkazkin /szerk./: Középkori olvasókönyv. Moszkva, 1949.

B.B.Kafengauz: I.Péter és kora. Moszkva, 1948. 172 l.

V.Sz.Vorbacsevszkij: A XVIII.századi orosz nemesi impérium.

/Az ezzel a korról foglalkozó szépirodalmi anyag áttekintése./

1950. 2.sz.

Lenin zászlaja alatt, Sztálin vezetésével előre - a kommunizmus felé.

J.G.Dvorkin: A nagy sztálingrádi csata. /Hadtörténeti összefoglalás./

J.R.Klokman: A XVIII.századi orosz hadtudomány. /I.Péter Rumjancev és Szuverov tevékenységének összefoglaló méltatása./

A.I.Sztrazsev: A történelemtanár tudományos módszertani munkája. /A történelemtanárok foglalkozzanak elméletileg is a didaktika kérdéseivel, tapasztalataikat írják meg cikkekben./

I.V.Djemin: Az iskolán kívüli honismereti tanulmányok. /Az 1948/49. iskolaévben végzett munkáról a brianszki körzet egyik középiskolájában./

H.Dajri: A marxista-leninista klasszikusok alkotásainak tanulmányozásáról a X. osztályos történelemórákon.

Ismertetett könyvek:

J.A.Koszminszkij: A középkor története, Moszkva, 1949./Az új kiadás jelentékenyen megváltozott: az orosz történelmet is beledolgozza, az első részben Bizánc kialakulását rögtön a nyugat-római birodalom bukása után tárgyalja. Általában gyakran hasonlítja össze a nyugateurópai és a keleteurópai fejlődést. Sok fejezetet átdolgozott, vagy egybeolvasztott. A könyv könnyebb és olvashatóbb lett a tanulók számára.

D.A.Nyikiforov: Okori történeti album. Moszkva, 1948. 96 l. + 95 tb.

A régi Oroszország művelődéstörténete. I.k. Anyagi műveltség. Moszkva, 1948. 484 l.

A.J.Oszkin: Az újkori történelemhez /1870-1918/ használható irodalom bibliográfiája a IX. osztály számára.

1950. 3.sz.

K.Oszipov: A.V.Szuworov, a nagy orosz hadvezér. /Életrajzi összefoglalás./

J.A.Lencman: Hogyan keletkezett a kereszténység. /A kereszténység előzményeinek összefoglalása./

V.Upenyik: A balkáni háborúk 1912-1913 és az imperialista hatalmak politikája. /Az ismert adatok összefoglalása./

P.Sz.Leibengrub: Összefoglaló történelemórák a középiskolák VIII-X. osztályaiban.

V.A.Orlov: A tanulók ismereteinek általánosítása és rendszerezése "Az imperializmus, mint a kapitalizmus felső és utolsó foka" téma tárgyalásánál. /Összefoglaló óra vázlata./

B.N.Puzin: Hogyan használtam fel a helyi anyagot a Szovjetunió alkotmányával foglalkozó órákon? /A tanuló saját tapasztalataira, szüleik elbeszélésére építi fel az anyagot./

Honismereti anyag az iskolai és iskolán kívüli foglalkozásban a Szovjetunió történetével és alkotmányával kapcsolatban. /Az ilyer

témájú cikkek áttekintése./

Történelmi műsoros este rendezése az iskolában "Az 1812-es Honvédő Háború" témájára. /Beszámoló a programból./

1950. 4.sz.

I.V.Sztálin: A marxizmus a nyelvtudományban.

Az iskolai történelemtanítás az ideológiai front harci területe.

L.P.Buscik: Az orosz elsőség kérdése a XIX.században és a XX.század elején a természettudományban és technikában.

B.T.Gorjanov: Bizánc és a délszlávok.

N.Sz.Micsurina: Anyag a "Kievi Oroszország kulturája" c.órához.

A.Z.Regyko: Az V-VII.osztályos történeti munkák analízise.

M.V.Kognovickaja: A Szovjetunió alkotmánya tanításának tapasztalatai Moszkva Szokolnyiki kerületének iskoláiban az 1949/50.tanévben.

A.K.Novokrescsenova: Házi feladat és a tanulók önálló működése.

N.V.Alekszejeva: A népi demokráciák a szocializmus felé vezető úton.

I.Ivasin: Egy könyv, amely bemutatja az USA szerepét a Szovjetországgal szembeni intervencióban.

A füzetet újonnan megjelent történeti könyvek listája zárja le rövid tartalmi ismertetésekkel.

SZLAVJANYE./A Szlávok./ A Szovjetunió Szláv Bizottságának folyóirata./

1950.4.sz.

A leninizmus, a békéért, demokráciáért és szocializmusért harcoló tömegek zászlaja.

A dolgozók növekvő egységének hatalmas demonstrációja az egyes államokban.

Sz.Szutockij: Lenin művei XXVII.kötete.

V.Oľcsarov: A szocialista rendszer sikerei Lengyelországban.

D.Zsirnov: A jugoszláv fasiszták, a háborús uszítók közvetlen segítői.

Választási komédia Jugoszláviában.

L.Kudrevatyih: Lenin él.

M.Jarovoj: Az új Szeccin.

P.Kravcsuk: A haladó kanadai ukránok IV.kongresszusa.

1950. 5.sz.

A.Scserbakov: A szovjet nép világtörténelmi győzelme a fasiszta Németország felett.

Sz.Bogdanov: Segítség a testvérnépnek. / A Vörös Hadsereg Prágakörüli harcai 1945 tavaszán./

N.Roszizszkij: A szovjet munkás kulturája.

D.Sosztakovics: A szovjet művészet a békéért folytatott harcban.

V.Mihajlov: A Tito-klikk, a jugoszláv népek megrögzött ellensége.

Sz.Scserbatyich: A kanadai szlávok.

Ignatyev: Egy nagy orosz hadvezér. /Szuovoróvról./

1950. 6.sz.

A második világháború tanulságai és a béke védelmezőinek feladatai.

G.Pirinszkij: Az amerikai szlávok a békéért folyó harcban.

Sz. Raftanov: Válasz egy bolgár földművesnek. /A Szovjetunióban járt Sz.Szibev azt kérdezte, nem fenyeget-e a Szovjetunióban az értelmiségi utánpótlás fölöslege? Ezeket az aggályokat osztatja el a cikk./

V.Minajev: Az imperialista reakció titkos háborúja a népi demokratikus országok ellen. /A második világháború utáni próbálkozásokat foglalja össze./

Az árulók zöld internacionáléja. /A "Nemzetközi Agrárkomité" washingtoni kongresszusáról./

V.Szmirnova: A cseh és szlovák nép történetének meghamisítása. /Elutasító bírálat Miloslav Volf professzor könyvéről, amely teljesen polgári szemlélettel mutatja be Csehszlovákia történetét./

1950. 7.sz.

I.V.Sztálin: A marxizmusról a nyelvtudományban.

I.V.Sztálin: A nyelvtudomány néhány kérdéséről.

A szovjet nép hangja a béke védelmében.

A béke védelme a világ minden népének ügye.

A szeretet és a hála jelei./A csehszlovák munkások vasúti

szerelvényt ajándékoztak Sztálinnak./

G.Dubinyin: A tudomány és termelés embereinek barátsága.

N.Nyikitovics: A háborús uszítópropagandaszolgálatának belgrádi fiokja.

A lengyel-szovjet barátság ragyogó demonstrációja. /A lengyel parasztküldöttség látogatásáról./

Lidia Korabelnyikova nyomán /A népi demokratikus országok dolgozói csatlakoznak az anyagmegtakarításért indított mozgalmához./

A béke megbonthatatlan határa. /A lengyel-német határról./

A Tito-Rankovics bűnös fasiszta banda önkénye ellen.

A politikai halottak a fehér lóról álmodnak. /A disszidensek uralmuk visszaállításáról ábrándoznak./

A.Alekszandrov: A béke és a szabadság harcosai. /Egy újságíró jegyzetei./ /Amerikai benyomásairól./

Sz.Lesznjevskij: Egy lengyel faluban.

A.Fedotov-L.Szabinyin-M.Lapsova: A baráti Csehszlovákiában.

M.Zsekov-Sz.Parhomcsuk: A haladó ukránok magasan tartják a békeharc zászlaját. /A newyorki ukrán lapról./

B.Maruskin: Az árulók leleplezett feje. /Jouvenel Titoról írt könyvéről./

Krónika.

SZOVJETSZKAJA KNYIGA. /A szovjet könyv./ 1950.5.sz.

I.I.Jermasev: A békéért, demokráciáért és a szocializmusért.

J.A.Voltin;Szuovorov, A győzelem tudománya c.munkája.

Ismertetések:

A.P.Okladnyikov: Jakutföld története. I.k. Jakutszk 440 l. /A.N.Berstan./

I.Sarikov: A kolhozrendszer győzelme forradalmi ugrás a szovjet társadalom fejlődésében. Moszkva, 1949. 128 l. /P.N.Gapocska./

1950. 6.sz.

I.V.Sztálin: A marxizmusról a nyelvtudományban.

Sz.Andrejenko-B.A.Rubin: A micsurini biológia diadala. /I.V.Micsurin halálának 15.évfordulójára./

Ismertetett könyvek:

A Szovjetunió története. II. Oroszország a XIX.században.

Szerk.: M. V. Nyecskina. II. kiad. 1949. 872 l.

A gyarmati rendszer válsága. A keletázsiai népek nemzeti felszabadító harca. Moszkva-Leningrád, 1949 292 l.

Leontyev, A.: A dollár imperializmus Nyugat-Európában. Moszkva, 1949 420 l.

J. Kucsinszki: Munkaválságok története Németországban. Moszkva, 1949. 532 l. /1800-tól vizsgálja a munkásosztály fejlődésének kérdését./

1950. 7. sz.

I. V. Sztálin: A nyelvtudomány néhány kérdéséről. Felelet J. Krasenyinnnyikova elvtársnőnek.

Sz. I. Vavilov-A. A. Zvorikin: A Nagy Szovjet Enciklopédia II. kiadása.

"A béke hívei" c. folyóirat.

Ismertetett könyvek:

L. Canava: Össznépi partizánháború Bjelorussziában a fasiszta hódítók ellen. I. rész. Minszk, 1949. 354 l.

B. B. Piotrovskij: A Kaukázus ősrégészete. Az őskortól az i. e. I. évezredig. Leningrád, 1949. 132 l. + 12 tb.

SZOVJETSZKOJE GOSZUDARSZTVO I PRAVO. /A szovjet állam és jog./
1950. 4. sz.

M. P. Kareva: Lenin és Sztálin a Szovjet Szocialista Állam nagy megteremtői, vezetői és teoretikusai.

K. A. Baginyan-M. I. Lazarev: Történeti jelentőségű nemzetközi szerződés. /A szovjet-kinai szerződés./

1950. 5. sz.

B. Sz. Manykovszkij: Leninnek a szocialista államról szóló tanítása és ennek világtörténeti jelentősége.

I. V. Pavlov: A mezőgazdaság kollektivizálásának lenini-sztálini elmélete.

J. A. Korovin: A nemzetközi törvénytörvény az angol-amerikai imperialisták szolgálatában.

1950. 6. sz.

F. I. Kozsevnyikov: Lenin és Sztálin a bolsevik pártosságról a tudományban.

G.I.Fegykin: A SzK/b/P vezető szerepéről a szovjet szocialista jog fejlődésében.

N.G.Alekszandrov: A marxizmus-leninizmus az állam és jog történeti típusainak lényegéről.

V.I.Szerebrovskij: Az örökség elfogadása./ A szovjet örökösödési jog problémáiról./

Sz.Boriszov: Sikertelen támadás a nagyhatalmak egységének elve ellen a Biztonsági Tanácsban. /A Nemzetközi Bíróságnak az ENSZ-be való felvétel ügyét illető második döntéséről./

M.L.Sifman: A marshallizált országok bírósága. /A bíróságok mindenütt rehabilitálják a fasisztákat és elítélik a néphez hű hazafiakat./

A.Jotkovszkij: "Az állam és a jog elmélete" c.könyv megvitatása. /Beszámol a Moszkvában március 25-28.közt tartott tanácskozásról./

I.Mihejev: A Szovjet Tudományos Akadémia gazdasági és jogi osztályából. A gazdasági és jogi téren folytatott tudományos tevékenység koordinálására irányuló tárgyalások tanulságaihoz.

SZOVJETSZKAJA ARCHEOLOGIA. /Szovjet régészet./ 1950. XII.k.

A gazdag archeológia anyagból csak a magyar olvasókat közelebbről érdeklő cikkeket emeljük ki.

M.P.Grjaznov: A minuszinszki kőszobrok új anyaggal kapcsolatban.

A.A.Iesszen: A "nagy kubáni kurgánok" korának kérdéséhez.

A többi tanulmány a Szovjetunió különböző területéről származó többnyire neolit leletekkel foglalkozik.

LITYERATURNAJA GAZETA. /Irodalmi ujság./ 1950. 45.sz.

A mi szovjet életünk. /Beszámolók a Szovjetunió különböző vidékeinek életéről.

O.Polenc: Az imperialistaagresszió "joga". /Az újabb nemzetközi jogi irodalomról az imperialista államokban./

P.Pavlenko: Berlin ezekben a napokban. /Újabb beszámoló a pünkösti ifjúsági találkozóról./

G.Marion: Amerika, amelyet én ismerek. /A haladó amerikai újságíró beszámolója az amerikai belső helyzetről./

Milliók aláírása /rövid beszámolók/ a békemozgalom újabb sikereiről az aláírásgyűjtés terén.

1950. 46.sz.

A sztahanovi "győzelem tudománya". /A sztahanovista mozgalomról./

A. Varsavszkij: A képmutatás az UNESCO-ban. /Az UNESCO 5. közgyűléséről./

F. Pavlenko: A lübecki győzelem. /A berlini ifjúsági találkozóra érkezett nyugatnémet fiatalok hazatérésének körülményeiről./

G. Fis: Ők választottak. /A szovjet tudományos eredmények felhasználása a népi demokratikus országok gazdasági fejlődésében./

B. Grekov: Egy finn "professzor" tudományellenes kitalálásai. /V. Kiparszkij a Huvustadsbladet c. újságban "A vikingek a Dnyepr mentén" c. cikkében fel akarja ujítani a normann elméletet, közben teljesen ignorálja a szovjet kutatás idevágó eredményeit./

1950. 47.sz.

Hakasszia öntözőinek győzelmei. /Beszámoló egy szibériai kísérleti állomásról, ahol az öntözés új módszereit kísérletezték ki.

1950. 48.sz.

K. Szimonov: A nagy egység. /A Szovjetunió Legfelső Tanácsának ülészakaról./

A. Szaksze: Boldog népek családjában. /Litvánia 10 éve a Szovjetunió tagállama./

A. Szadridin: A tadzsikok ragyogó sorsa. /Tadzsikisztan felendüléséről./

A mi szovjet életünk. /Beszámolók a Szovjetunióban folyó építőmunkáról./

N. Gribacsov: Szólnak a dobok Belgrádban. /Titó katonai erőfeszítéseiről./

Ahol a terror uralkodik. /Képes beszámoló a tőkés országokban lefolyó munkástüntetésekről./

1950. 49.sz.

M. Ibragimov: A béke költségvetése. /A Szovjetunió költségvetéséről./

A mi szovjet életünk. /Beszámoló./

A sztahanovi tudomány professzora. /Magyarországon is már az egyetemen tartanak előadásokat a sztahanovisták./

M. Junovics: M. Gorkij harcban az imperialista agresszió ellen. /Publicisztikai működését ismerteti./

G. Korotkevics: Magyarország szeretett mőtője. /Hidas Antal orosz nyelven megjelent Petőfi-életrajzáról./

1950. 50.sz.

A békeharc zászlaja. /A békemozgalomról./

A Szovjetunió a béke támasza és oszlopa! /A békemozgalom megindulásáról a Szovjetunióban./

I. V. Sztálin: A marxizmusról a nyelvtudományban.

I. Ehrenburg: Öt ország. 1. Belgium. /Utinaoló./

1950. 51.sz.

A. Fjodorova-K. Ciplenkov: Egy nagy élet krónikája. /Kalinyinról műveinek új kiadása alkalmából./

I. Ehrenburg: Öt ország. 2. Svájc. /Utinaoló./

Milliók szavaznak a békére. /Hírek a békemozgalomról./

1950. 52.sz.

A pavlovi örökség alkotó továbbfejlesztéséért.

"Égető kérdés". /A koedukáció vitájának folytatása./

I. Ehrenburg: Öt ország. 3. Franciaország. /Utinaoló./

Milliók szavaznak a békéért. /Beszámoló a békemozgalomról./

V. Druzsinyin: A svéd miniszterelnök "visszautasításával" kapcsolatban. /Erlander svéd miniszterelnök visszautasította a Literaturnaja Gazeta cikkét a svéd semlegességről./

1950. 53.sz.

M. Kotov: Egyszerű emberek levelei. /A békemozgalomról./

I. Ehrenburg: Öt ország. 3. Franciaország. /Folytatás./

Sz. Gudzenko: A háborús uszítók kongresszusa Berlinben. /Június 26-29. kulturális kérdésekről tartott tanácskozások./

V. M. Ivanov: Mi folyik le Taivanon?

N. Gribacsov: Az amerikai kaland.

1950. 54.sz.

A győztesek országa a békére szavaz. /Beszámoló a békealá-

íráások gyűjtéséről./

N.Vovk-V.Kornjilov: Korea ezekben a napokban.

I.V.Sztálin: A nyelvtudomány néhány kérdéséről.

I.Ehrenburg: Öt ország. 4. Németország. /Utinapló./

G.Fis: A Wall-Street hatlábu követe. /A kolorádóbogár németországi terjesztéséről./

A.Csakovszkij: Taft szenátor és Truman elnök.

1950. 55.sz.

K.Szimonov: Véres tökfek. /A Biztonsági Tanács június 27-i határozatáról./

N.Djerzsavin: Vazov és a bolgár irodalom.

T.Zarev: Az örök barátság énekese. /Vazovról./

L.Osanyin: Trygve Lie "nagysága" és bukása.

N.Szmetanyin: A katonai hídfő álmának csődje. /A koreai események hátteréről./

A Loreley-i szikla melletti bűntény. /Képes beszámoló az imperialisták által itt tervezett robbantásokról, amelyekkel a Rajna felső folyását elárasztanák./

1950. 56.sz.

A szovjet írók nemes kötelessége. /A békealáírások gyűjtéséről./

N.Gribacsov: MacArthur - a "sápadt arcú mikádó".

I.Volk-V.Kornjilov-A.Vasziljev: Harcol a nép. /Beszámolók a koreai hadszíntérről./

I.Ehrenburg: Öt ország. 5. Csehszlovákia. /Utinapló./

1950. 57.sz.

A neveléstudomány nem tűr pangást. /A Neveléstudományi Akadémia munkájának hiányairól./

I.Montague: A "passzív pacifizmustól" a békéért folytatott aktív harchoz.

R.Kim: Az illegalitásból előkerült irodalom. /A demokratikus Korea íróiról./

1950. 58.sz.

A haladó írók főfeladata. /A békemozgalom propagálása./

A.Szofronov: Acheson a háborús máglyánál.

Tíz év a világ napos felén. /Beszámoló az észt, lett és litván szovjet köztársaságok életéről./

R.Karmen: A Madrid-Washington tengely.

1950. 59.sz.

Szivügyünk. /A termelés emelése./

Szovjet életünk. /Beszámolók az egyes szovjet köztársaságok fejlődéséről./

I.Narszkij-I.Gejvis: Harc a burzsoá ideológia ellen Lengyelországban. /Beszámoló a lengyel kulturéletről./

F.Sabsina: Li-Szin-Man - a Wall-Street olómkatonája.

1950. 60.sz.

C.Morgan: Ismerjétek meg a béke harcosainak megvetett nevét Franciaországban!

N.Gudcov: A szovjet tudósok a béke mellett állnak.

Sz.Drapkina: Egy kiváló orosz tudós. /V.N.Tatyiscsev halálának 200 éves évfordulójára./

1950. 61.sz.

Amerika mikrobiológusainak. A szovjet tudósok levele.

F.Baktai: Budapestről Phöngjangba. /A kor házvonatról./

P.Neruda: A chilei nép szenvedéseinek hőskölteménye.

1950. 62.sz.

I.Montague: A béke barátainak ocsmány üldözése Londonban.

P.Pavlenko: Berlin élete.

TEMPS NOUVEAUX. 1950.18.sz.

Május 1.

A.Szperanszkij: Be kell tiltani a barbár atomfegyvert.

B.Csirkov: Aláírások milliói.

A béke hívei arcvonala. - Tények és tettek.

I.Kovalszkij: Lengyelország gazdasági teljesítményei és kilátásai.

V.Krasznapolszkij: Brandley tábornok "stratégiai területe".
/Nyugat-Németország./

A nemzetközi élet. /Jegyzetek./ A felszabadított Hainan, - Cripps költségvetése, - Géppuskák és banánok. - Sforza gróf kalandor-játéka. - A dán terület árverésén.

E.Dolmatovszkij: A háboru vége./Egy író naplója./

V.I.: MacArthur papagályai. /Az amerikai imperialisták japán

kiszolgálóinak rágalomhadjárata./

M.Merzsanov: Utazás Szovjet-Örményországban.

A szerkesztőség postája: Békét akarunk gyermekeinknek.
Nemzetközi krónika.

1950. 19.sz.

Öt év után.

L.Szegyin: A szovjet nép nagy győzelme.

A béke hívei arcvonalan.

K.Fegyin: A háboru konyhája.

Nemzetközi élet. /Jegyzetek./

N.Rosszijszkij: A békestaféta /A békeharc Finnországban./

P.Barannyikov: A diósgyőri vasmunkásoknál. /Magyarországi levél./

I.Szotnyikov: Sikos uton. /Svájc./

Egy szovjet katona levele.

Nemzetközi krónika.

1950. 20.sz.

A Szakszervezeti Világszövetség Végrehajtó Bizottsága ülés-
szakának előestéjén.

A béke hiveinek arcvonalaról.

I.Jermasov: A béke elleni összeesküvők gyűlése Londonban.

/Az USA, Nagybritannia és Franciaország külügyminisztereinek ér-
tekezlete./

Válasz egy angol levelezőnek.

N.Smelev: Az athéni fasiszták kegyetlenségei.

Nemzetközi élet. /Jegyzetek./

N.Gladkov: Pakisztánban. /Uti benyomások./

Mit mondanak dán vendégeink. /Beszélgetés a Moszkvában járt
dán delegáció tagjaival./

M.Narkov-V.Vlagyimirova: A japán imperialisták háborus bün-
tettei.

Nemzetközi krónika.

1950. 21.sz.

A német jóvátétel. /Rámutat az óriási különbségre a Szovjet-
unió és az imperialista államok magatartásában Németországgal szem-
ben./

A béke harcosainak frontjáról.

Krasznapolszkij: A Munka és Termelés a Német Demokratikus Köztársaságban.

Karlamov: Rabszolgakereskedők. /A németországi és franciaországi táborokban lévő, a háboruban elhurcolt szovjet alattvalókat nem engedik vissza hazájukba, hanem különböző országokba rabszolgamunkára adják el őket./

Szergejevna: Truman elnök politikája, ahogyan ő azt maga feltárja.

A nemzetközi életről szóló szemlében cikk jelent meg:

Az arab-szovjet viszonyról, az olaszok szomáliai fasiszta megmozdulásáról, az amerikai üzletemberekről, akik elrabolják az európai városok műemlékeit, a törökországi választásokról.

Gladkov: Pakisztánban. /Uti benyomások./

Szoltnyikov: Az olasz miniszterelnök ködösít.

Kudacsov: Az angol diplomaták újabb hamisítása. /A Documents on British Foreign Policy 1919-39. 6kmánykiadvány feltűnő és vakmerő hamisításai./

Levelek, amelyekről a Fehér Ház nem beszél: /A Fehér Házba tömegével érkeznek a levelek, amelyek elítélik a háborus készülődést és követelik az amerikai kormány politikájának megváltoztatását./

Nemzetközi krónika.

1950. 22.sz.

Washington új manőverei.

Küzdelem a békéért.

A béke hiveinek arcvonalán.

A.Manukian: Az amerikai gazdasági válság jelenlegi szakasza.

S.Szlobodszkoj: A neofasizmus Olaszországban.

Nemzetközi élet. /Jegyzetek./

M.Iljin: A föld és az emberek. /Egy író jegyzetei./

G.Rudol: Clay tábornok leleplezi magát.

V.Berezskov: Az indiai reakció külpolitikája.

1950. 23.sz.

Erősítsük a békeharcot!

N.Osszipenko: Az USA nyugateurópai terjeszkedésének újabb szakasza.

N.Leonyidov: A szovjet traktor huszadik évfordulója.

Mégegyszer a dolgozók életszínvonaláról.

A népi demokrácia országaiban.

Nemzetközi élet. /Jegyzetek./

M.Iljin: A föld és az új emberek. /Egy író jegyzetei./

M.Sz.: A háborus uszítók "titkos szobája".

M.S.: Egy angol kapitány, aki változtatja a foglalkozását.

Nemzetközi krónika.

1950. 24.sz.

A lengyel-német szerződések.

K.Kuznyecova: A Szakszervezeti Világszövetség új feladatai.

M.Paromov: A népi demokráciák költségvetései.

H.Mabille: A francia munkásosztály gazdasági helyzete.

A.Fedorovszkij: A lengyel főpapok méltatlan magatartása.

/Varsói levél./

A nemzetközi élet /jegyzetek/:

V.Kuzmenko: A német fiatalok a háború ellen. /Berlini levél./

A.Vjatkín: Mexiko-egzotikum nélkül. /Uti jegyzetek./

A.Takovszkij: A stockholmi felhívás működésben.

L.S.: Régi elcsépeelt dolog. /A "szovjet tengeralattjárók" elcsépeelt meséje./

Nemzetközi krónika.

1950. 25.sz.

A nép nevében, a nép javáért. /A Szovjetunió Legfelső Tanácsa ülészakának munkájáról számol be.

N. Szergejeva: A "hideg háború" politikájának válsága.

F.Isszajev: A jelenkori történelem nagy leckéje. /1941 június 22: a Szovjetuniónak a német fasiszta rablók által való megtámadása évfordulója alkalmából írott cikk./

J.Tarle: Június 22. /A Nagy Honvédő Háború tanulságairól./

A béke híveinek arconalán: a stockholmi felhívás és a természettudósok. Tények és tettek.

A nemzetközi élet /jegyzetek/: N.Nuzsgyin: Tartózkodás Kínában. /Uti benyomások./

Bécsből jobban látják.... /a Szabad Nép cikke alapján leplezi le az angol lapok bécsi tudósítóinak a népi demokráciákra vonatkoz

hazugságait./

V. Berezskov: Véget kell vetni egy bűnös baktériumháború előkészületeinek.

Nemzetközi krónika.

Melléklet:

A Szakszervezeti Világszövetség Végrehajtó Bizottsága ülés-
szakának felhívása és határozatai és a Szakszervezetek Nemzetköz-
zi Uniója konferenciájának határozata.

1950. 26. sz.

Az ENSZ európai gazdasági bizottságának ülészaka.

A. Trojekurov: Hogyan élnek az angol dolgozók.

H. Fast: Miért vagyunk börtönben. /Newyorki levél./

V. Berezskov: A gyarmati rablás dicsőítői. /A cikk leleplezi
az indiai National Herald munkatársának, Sanjayának az indiai an-
gol imperializmust feldicsőítő hazugságait.

A béke hívei arcvonalán:

A szovjet nép akarata. - Khorava, a Szovjetunió népművésze a
georgiai nép békeharcáról. - Tények és tettek

Nemzetközi élet /Jegyzetek./:

A. Kulesov: Egy nap Monte-Carloban. /Jegyzetek./

D. Zaszlavszkij: Egy angol kém bevallja vereségét.

A belgák tartós békét követelnek.

Nemzetközi krónika.

A folyóirat mellékletként közli Sztálin elvtársnak a Pravda
1950. június 20-i számában a nyelvészet kérdéseiről írott cikkét.
/"A marxizmusról a nyelvtudományban"./

1950. 27. sz.

Az amerikai agresszió Ázsiában.

Ellenségeskedések Koreában.

A Szovjetunió, a béke bástyája.

A béke hívei arcvonalán:

El a kezekkel Koreától! - a munkáspárti vezetők, a háborus
usztók bűntársai. - Tények és tettek.

J. Zvjagin: A "totális diplomácia" a Közel-Keleten.

O. Oresztov: A háború két éve Malájföldön.

A nemzetközi élet /jegyzetek./:

E.Gilelsz: A prágai zenei ünnepek.

F.Perov: Az amerikai "diplomácia" bűnös tevékenysége. /New-yorki levél./

Nemzetközi krónika.

1950. 28.sz.

Az amerikai agresszorok és az Egyesült Nemzetek Szervezete.

V.Zajcsikov: Korea.

A béke hívei arcvonala:

C.Morgan: Aláírásgyűjtés a stockholmi felhívásra. - Tények és tettek.

M.Ryömä: A finn jobboldali szocialista vezetők, a háborus uszítók büntérsai.

A nemzetközi élet /jegyzetek./:

Atomgengszterek. - Liakat Ali Khan /Pakisztán miniszterelnöke/ szervilizmusa. - Tanner, a finn nép ellensége. - A washingtoni korrupció stb.

O.Csecsotkina: A déli háromszög. /Kínai benyomások./

Nemzetközi krónika.

Melléklet:

A Szovjetunió és az amerikai intervenció Koreában. /Dokumentumok./

1950. 29.sz.

M.Donszkoj: A koreai események és a nemzetközi munkásosztály.

A béke hívei arcvonala:

Egy igazságos határozat. /Az ausztráliai tengerészek szakszervezetének helyes határozatával szemben, -hogy nem szállítanak hadianyagot Koreába - Monk, az ausztráliai Szakszervezeti Tanács munkásáruelő elnöke állást foglalt./

V.Csermenszkij: A dolgozók elnyomódása a kapitalista országokban.

A.Piradov: Tito fasiszta rendszerének bűnei. /A jugoszláv politikai emigránsok sajtójának tükrében./

Nemzetközi élet /jegyzetek/:

M.Zajkin /a szovjet vasuti munkások szakszervezete központi bizottságának tagja/: Az angol vasutasoknál.

J.Krasznapolszkij: A berlini színház. /Egy levelező feljegyzés ei./

L.Szegyin: Washington hamis bankjegyei. /A Biztonsági Tanács néhány - az amerikaiakat kiszolgáló - tagja hozzájárult ahhoz a törvénytelen határozathoz, hogy az ENSz lobogója alatt küzdjenek az amerikai agresszorok csapatai Koreában, maguk azonban nem mernek - félve a tömegektől - csapatokat küldeni Koreába./

I.Szinyelnikov: Egyindiai újságíró beszél a Szovjetunióról.
Nemzetközi krónika.

1950. 30.sz.

Kinek hajt hasznát az agresszió Koreában?

A balti szovjet köztársaságok 10. évfordulója.

A béke hívei arcvonala:

L.Szegyin: Amerikai és amerikai-ellenes tevékenység.

G.Asztafjev: A Kínai Népi Köztársaság építése.

V.Jordanszkij: Lengyelország új hatéves terve.

Nemzetközi élet. /jegyzetek./:

V.Nyemcsinov: Bukarest-Galac. /Egy levelező jegyzetei./

M.Makal: Egy török tanító feljegyzései.

L.Ejdlin: A kínai írásreform.

Egy levél, amelyet a "Manchester Guardian" nem hozott nyilvánosságra.

Nemzetközi krónika.

- - - -

P O L Y O I R A T S Z E M L E

A N É P I D E M O K R A C I Á K O R S Z Á G A I B O L .

IN DEFENCE OF PEACE. /A béke védelmében./ 1950. június.

Az aláírók száma mutatja békeküzdelmünket.

Utmutató a stockholmi békefelhívás aláírásgyűjtőinek.

Nemzetközi népszavazás az atombomba ellen.

Thomas Mann megmagyarázza, miért írta alá a stockholmi békefelhívást.

Katolikusok a béketáborban.

Cambridge és a hidrogénbomba. /A cambridge-i tudósok és tanárok a hidrogénbomba gyártása ellen./

Kiemelkedő személyiségek a béke mellett.

Az atombomba betiltásáért. /Pierre Benoit, Sosztakovics, Boleszlav Piut, L.Vető, Liszenko stb./

Azok közül, akik aláírták... /nevek felsorolása./

M.-G. Vaillant-Couturier: Védjük meg a gyermekeket.

St. Heyman: Németország új tanulóifjúsága.

Az amerikai nevelés veszélyben.

Borzalmas játékok. /Új amerikai tömeggyártmányú játékszer: bombavető játékreplőgép./

Anglia ifjúsága a háborús gérezetben.

Kanadai iskolák: előkészület a háborúra.

Spanyolország gyermekeinek tragédiája.

Háborús uszítások nap mint nap.

B. Lavreniev: Üdvözljük a tavaszt.

P. Popivoda: Belgrád a háborús uszító szolgálatában.

M. Montesi: Keressük a békét.

Az egész világ Joliot Curie elbocsájtása ellen.

A békefront az egész világon.

Olvasók levelei.

1950. július.

A stockholmi felhívás jobban, mint valaha az egyesülésre való felhívás az atombomba ellen.

A világbéke bizottság londoni gyűlése.

A Szovjetunió Legfelső Tanácsa megáévvá teszi a stockholmi

Nemzetközi beszámoló az atombomba ellen:

Franciaország püspökei és érsekei elítélik az atombomba használatát.

A római bizottság.

A német ifjuság a békéért szavazott.

A.Bouchama: Az algiri békebizottság elnökének nyilatkozata.

Paul Robeson beszél hozzátok. /C.Morgan interviw-ja./

J.Laffitte: Hatalmas békemozgalom születik Ausztriában.

M.Debonne: A berlini béketüntetés.

Háborus uszítás nap-nap után.

A békefront a világ körül.

A chicagói századfordulós békekonferencia.

PEOPLE'S CHINA. /A népi Kina./ 1950. március 1.

Chien Chun-jui: Hadd remegjenek az imperialisták!

Emi Siao: Öthét Kinában a szovjet delegációval.

Wen Chao: Kina ügye Hirohito ellen.

A kínai-szovjet szerződés és egyezmények teljes szövege.

1950. március 16.

Teng Ying-chao: A kínai nőksegítenek felépíteni az új Kinát.

Fung Yu Ian: Felfedeztem a marxizmus-leninizmust.

Chow Hsueh-sheng: Port Arthur és Dairen története.

1950. április 1.

Weng Tu-chien: Kina nemzetiségi politikája.

Feng Wen-ping: Az új Demokratikus Ifjúsági Liga első éve.

Hsu Tsai-tang: Észak-Kina regenerálódik.

Chou En-lai megjegyzései Acheson beszédére.

1950. április 16.

Ju Ting-yi: Nevelés és kultúra az új Kinában.

Hu Sheng: A Wall Street "barátsága" Kinával szemben.

Lao Duane: Az amerikai "segítség", a Kínai-Amerikai Együttműködési Szervezet /fasiszta terrorszervezet/ útja.

Kínai-szovjet gazdasági egyezmények.

1950. május 1.

Liu-Ning-l: Kina munkásai egy új nemzetet építenek.

Chang Wei-chen: A munkások helyreállítják Mandzsúria iparát.

Wang Ke-ho: A "bandarendszer" vége a szállításban.
Május elseje a Népi-Kínában.

1950. május 16.

Chen Yun: A pénzügyi és élelmiszerhelyzet.
Coching Chu: Tudomány az új Kínában.
Liu Shao-chi Május elsejei beszéde.

1950. június 1.

Kuo Mo-jo: Az emberiség békét kíván.
Ke Chia-iung: Északkelet-Kína gazdasági győzelmei.
Kang Ke-ching: Gyermekvédelem az új Kínában.
Közlemény a kínai-angol tárgyalásokról.

1950. június 16.

mm. Sun Yat-sen: Kína a világ békéjére szavaz.
Yang Pei-hsin: Hogy győzte le Kína az inflációt.
Tsai Chu-sheng: A kínai film-ipar.

1950. július 1.

Mao Tse-tung: Beszámoló a Pártvezetőség teljes ülésén.
Liu Shao-chi: A Párt politikája és a tömegszervezetek.
A felfegyverzett nép szembeszáll a fegyveres ellenforradalommal.

1950. július 16.

Liu Shao-chi: A földreform törvény
Chang Yen: A kínai mezőgazdasági forradalom.
Hau Chih: Nieh Erh a nép zeneszerzője.
Mezőgazdasági és szakszervezeti törvények.

1950. augusztus 1.

Mao Tse-tung: Partizán támaszpontok létesítése.
Chiu Kang: A Népi Felszabadító Hadsereg hadifogoly politikája.
Kim Seng Young: A koreai hadihelyzet.
Huyang Tsai-wei: Az értelmiség és a földreform.

PRZEGLAD HISTORICZNY./Történeti szemle. Kiadja a Varsói Történeti Társulat./ 1948. XXXVIII.k.

M. Handelsman: 1848. Nemzetközi problémák áttekintése.

H. Batowski: 1848 a szláv országokban.

S. Kieniewicz: Az agrárkérdés Galiciában 1848-ban.

M. Zywczyński: A kongresszusi Lengyelország kormánya és a katolikus papság 1848 előtt.

W. Jakóbczyk: Cieszkowski és a Lengyel Liga. /1848-1850/.

W. Knapowska: V. Krasinski emlékezete.

K. Lewicki: A lwowi akadémiai légio 1848-ban.

H. Barycz: Br. Trentowski álma egy krakkói egyetemi tanszékről.

A. Lewak: Mickiewicz körében 1848-ban.

J. Baumgart: A lengyel történeti bibliográfia.

A kötetet különböző nyelveken írt munkákról szóló ismertetések, kritikák egészítik ki. A kötet végén rövid ismertetés található a varsói történeti szeminárium működéséről, 1947/48. évi történeti tananyagáról, a kötelező olvasmányok, proszemináriumok stb. feltüntetésével. A kötetben közölt tanulmányok tartalmi kivonatát a folyóirat francia nyelven hozza.

1948. XXXVIII. Pótfüzet.

A pótfüzet különféle nyelveken írt, kronológikusan csoportosított könyvek ismertetését, kritikáját adja, majd Ewa Maleczynska: A lengyel társadalom a XV. század első felében és a nyugati problémák c. könyvével kapcsolatos vitát közli. A kötetet szovjet és más folyóiratszemle s végül tudományos krónika zárja le. A krónikában beszélőket találunk a nemzetközi történész értekezletekről és az 1948. évi wroclawi lengyel történész kongresszusról.

ROCZNIKI HISTORYCZNE. /Történeti évkönyvek. Poznań/ 1947. XVI. k.

Zdz. Kaczmarczyk: Földrajzi elemek Lengyelország történeti fejlődésében.

K. Tymieniecki: A lengyel állam intézményei a középkorban.

G. Labuda: Ibrahim ibn Jakub. A Lengyelországról szóló legrégebbi utalás új kiadásban.

L. Pociecha: "Öreg" Zsigmond lengyel király /1506-1548/ kora.

K. Jazdzewski: A szlávok őstörténete a történész és a nyelvész szempontjából.

J. Widajewicz: A németek túsza volt-e Vitéz Boleslaw fiatal korában?

A kötetet nagyszámu történeti munka ismertetése, kritikája és nekrológok zárják be.

ROCZNIKI DZIEJOW SPOLECZNYCH I GOSPODARCZYCH: /Társadalmi és gazdaságtörténeti szemle./ 1947. IX.k.

W.kula: A Radziwill hercegek posztóipara Nieświez-ben.

T.Golebiewski: Konary és Ozdoba földesurainak földreformja.

J.Rutkowski: A felosztások előtti Lengyelország tisztázatlan és vitatható gazdaságtörténeti kérdései.

M.Malowist: Svédország gazdaságtörténete a legújabb tanulmányok alapján.

M.Tyrowicz: A hitelintézet százéves évfordulója és levéltárának sorsa a háború alatt.

A kötetet gazdaságtörténeti kategóriák szerint csoportosított művek ismertetései, kritikái és krónika zárja le.

KWARTALNIK HISTORYCZNY: /Negyedévi történeti szemle. A Lengyel Történeti Társulat folyóirata./ 1949. LVII.1-4.sz.

K.Piowski: A polgári történetírás krízise és a történelmi materializmus.

St.Śreniowski: Történeti iskolák Lengyelországban.

K.Popiolek: A lengyel történetírás feladatai Felső-Szilézia legújabbkori történetével kapcsolatban.

St.Kieniewicz: Lengyel tudományos munkák a Népek Tavaszának 100 éves évfordulójáról.

N.Tyrowicz: A külföldi történetírás témái 1848-49 százéves évfordulóján.

H.Batowski: A Népek Tavaszának visszhangja a szláv országok történetirodalmában.

L.Piotrowicz: Claudius császár az újabb források és kutatások világában.

J.Sieradzki: Egy pap jelentése az 1846.évről.

A kötetet gazdag kritikai és ismertetési rovat egészíti ki. Az Intézetünkben készült és a Magyar Történelmi Társulat kiadásában megjelent Országgyűlési Tudósításokat Jan Reichman ismerteti. Ezután "Bibliográfiai jegyzetek" címen további rövid ismertetések következnek, majd hat kisebb vitairat kap helyet. A kötetet nek-

rológok /J.Rutkowski, Wl.Semkowicz stb./, majd tudományos krónika és a lengyel Történeti Társulat közleményei zárják le. A kötethez francia kivonatokat és a szerzők betűrendes névsorát csatolták.

DZIEJE NAJNOWSZE! /Legújabbkori történet./ 1947. 3-4.sz.

St.Kieniewicz: Nép- vagy államtörténet?

EWajnenkiel: A lodzi munkások harca a kizsákmányolás ellen. /Silberstein meggyilkolásának ügye./ /Az 1905-07-es forradalom történetéhez./

H.Bachulska: J.és K.Plawinscy saját levelezésük tükrében.

Ezek után a nagyobb tanulmányok után kisebb, többnyire adatokat szolgáltató közlemények következnek, majd a második világháborúval foglalkozó kisebb beszámolók és értekezések kerülnek sorra. A kötetet az 1944-46 folyamán az 1864-1945 évekre vonatkozó önálló munkák és folyóiratcikkek bibliográfiája zárja.

ŻYCIE SŁOWIAŃSKIE. /A szlávok élete. A Lengyelországi Szláv Bizottság folyóirata./

1950. 1-2.sz.

B.Zambrowski: Lenin halálának 26.évfordulójára.

Mickiewicz Ádám tiszteletére. /Bierut és Tyihonov beszédeit közli./

R.Jurys: Vaszilij Kolarovról.

J.Bardach: A Felszabadító Hadsereg 32 éve.

St.Trojanowski: A csehszlovákiai februári fordulat második évfordulója.

S.Skarzynski: I.P.Pavlov.

B.Kapkowski: Lengyelország hatéves gazdasági terve.

N.Bellu: A román dolgozó tömegek ünnepe.

T.Zador: A magyarországi demokratikus rend fejlődése. /Rövid visszatekintés az elmúlt öt év fejlődésére./

Az Albán Népköztársaság megszületésének 4.évfordulója.

1950. 3-sz.

St.Zawadzka: A nemzetközi nőnap.

M.Minkowski: A nemzetek békéjének és biztonságának harcosa. /Molotov 60.születésnapjára./

J. Sieradzki: J. Marchlewski a nagy forradalmár /1866-1925/.

E. Kozusznik: A lengyel-csehszlovák szerződés harmadik évfordulója.

J. Rawicz: A Német Demokratikus Köztársaság létrejötte fordulópont Európa történetében.

J. Révai: Petőfi Sándor.

A. Brosz: Elin-Pelin.

1950. 4.sz.

B. Bierut: Az örök barátság rendszere.

Éljen és erősödjék a Szovjetunió és Lengyelország közti testvéri barátság.

St. Trojanowski: A békevédelmi mozgalom növekszik és erősödik.

Magyarország felszabadításának évfordulójára.

W. Barcikowski beszéde. - J. Sztachurski beszéde.

I. Patrycha: A szocialista gazdaság sikerei a Szovjetunióban.

J. Grubecki: A titoizmus a szabadság és a haladás elárulása - a szlávok elárulása.

Ezenkívül a folyóirat közöl néhány könyvismertetést, politikai-gazdasági-kulturális krónikát, külföldi folyóiratszemlét és beszámolót a lengyel szláv bizottság munkájáról.

1950. 5.sz.

E. Ochab: A lengyel nép a munkásosztállyal az élén május elsején a békeharca irányuló törhetetlen akaratát nyilvánítja.

xxx: A győzelem évfordulójára.

S. Bogdanow: Segítség a testvéri nép számára. /A Szovjetunió felszabadító harca./

H. Dobrowolski: Meghalt a kommünért. /Jar. Dabrowski-ról/

A. Listowski: A termelészövetkezetekről.

W. Jakubowski: Mihail Solohovról.

A. Brosz: M. Eminescu.

Könyvismertetések, folyóiratszemle és krónika.

ZBIOR DOKUMENTOW. /Okmánygyűjtemény. / 1950. 3.sz.

A lengyel kormány jegyzékei az angolokhoz, franciákhoz és amerikaiakhoz a lengyel javak visszaszolgáltatása tárgyában.

Szovjet és kínai jegyzékek a mérges gázokat használó japán háborús bűnösök ügyében.

A lengyel delegátusok beszédei az ENSz negyedik ülészakán.

1950. 4.sz.

Az Indonéz Köztársaság megalakulására vonatkozó okmányok és az Indonéz Köztársaság elismerése a Szovjetunió és Lengyelország által.

A Vietnam demokratikus köztársaság elismerésére vonatkozó okmányok.

TVORBA. ⁺/Országos./ 1950. 24.sz.

Gottwald ifjúsága új győzelmek felé halad.

V.Knap: Klement Gottwald két éve köztársasági elnök.

Z.Fierlinger: A felforgatók perének tanulsága.

J.Pull: A szlovák ipar fejlődése.

J.Kotátko: Az Egységes Földműves Szövetkezetek legfontosabb feladata: a föld közös megművelése.

T.Svatopluk: Gottwaldov új arculata.

1950. 25.sz.

Németország harca a békéért és a demokratikus egységért.

I.V.Sztálin: A marxizmus a nyelvtudományban.

St.Fisera: Új falu épül Szlovákiában.

G.Czaban: Az új büntetőtörvények. /Az új csehszlovák büntetőtörvénykönyv szocialista szempontjainak elemzése./

1950. 26.sz.

A tudományok öröke. /I.V.Sztálin nyelvészeti tanulmányának értelmezése./

I.V.Sztálin: A nemzetiségi kérdés és a leninizmus. /Sztálin műveinek XI.kötetéből./

K.Winter: A sztálini korszak gyümölcsei./A Szovjetunió Legfelső Tanácsának üléséhez./

Zd.Sell: A harc folytatódik. /Kl.Gottwald vitkovici beszédének 20.évfordulójára./

* A Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának kulturális és politikai hetilapja.

1950. 27. sz.

I. V. Sztálin: A nemzetiségi kérdés és a leninizmus II.

Helmut: A koreai nép útja a szabadság felé.

J. Ryška: A szocialista iskola felépítése felé.

B. Dvorák: Az új kereskedelmi egyezmény Kínával.

F. Eisler: Az elnyomorodás és züllés mérlege. /A Marshall-államok gazdasági helyzete./

Sztálin tanítása a kapitalizmus általános válságáról I.

A. Hradecký: A második világháború történetéhez. I.

J. Böhm: Régészeti sikereink. /Az utóbbi esztendők régészeti eredményeinek áttekintése./

1950. 28. sz.

I. V. Sztálin: A nyelvtudomány néhány kérdéséről.

D. B.: A Párt erősítése.

G. Bares: Sztálin mutatja az utat. /A nyelvi vita értékelése./

J. Hronek: A Wall Street és Korea.

F. Kout: A filia a békenarokban.

J. Goldmann: Iparunk gyorsított felépítése és átalakítása.

K. Kotal: A tanítószág feladatai.

St. Neumann: A Cseh Ifjúsági Szövetség fejlődése.

P. Rozahnal: A demokratikus Németország békegazdálkodása.

A. Hradecký: A második világháború történetéhez. II.

J. Böhm: Régészeink sikerei II.

1950. 29. sz.

K. Winter: A koreai véres kaland.

I. Dudinskij: A Szovjetunió és a népi demokráciák gazdasági együttműködése.

B. Havránec: Sztálin cikke és a cseh nyelvészet.

F. J. Kolár: M. Horáková hazaáruló csoportjának gazdasági "programm"-ja.

A. Hradecký: A második világháború történetéhez. III.

SBORNIK PRO HOSPODARSKÉ A SOCIALNI DEJINY. /Gazdaság- és társadalomtörténet/ gyűjtemény.

1946. 1-2. sz.

V. Husa: A cseh történelem korszakai I. /A cseh történelem periodizációjának marxista kísérlete./

J. Koran: A cseh bányászat történetének periodizációja.

A. Lass: A Prachen-vidék népességének alakulása 1650-1910 közt.

M. Husová: Manufaktura és gyár. /A cseh ipari fejlődés viszonyinak figyelembevételével írt tanulmány a manufaktura és a gyár fogalmának alakulásáról./

J. Veselý: A Skoda acél.

J. Pacht: A rabszolgarendszer megszűnésének kérdéséhez.

1946. 3-4. sz.

P. Rejmann: A német fasizmus hagyományairól.

V. Husa: A cseh történelem korszakai II.

Fr. Graus: Posztókereskedelem a huszitizmus előtti korban.

F. Zeman: A cseh kőfaragás.

A. Zeman: Pilsen a XVIII. század első felében.

J. S. Hájek: A szocialista mozgalom fejlődéséhez a kapitalista világ utolsó időszakában. /~~XX~~ mű ismertetése./

A. Izjumov: A szovjet történeti irodalom a háború alatt és a háború után. /Áttekintés./

F. Gabriel: Szilézia és Kladsko.

M. Scholz-H. Wendt: Quellen zur Silezischen Handelsgeschichte bis 1526. /Codex dipl. Silesiae./ Wrocław 1940. XX, 232 l. Ism.: G. Skalský.

O. Riha: Prága történelméből. /Több mű ismertetése./

1947. 1-2. sz.

C. Hill: Az angol forradalom.

J. Koran: A cseh vasipar fejlődése a kapitalizmus kezdeteiben.

G. Skalský: Az árak és bérek vizsgálatának kérdéséhez.

J. Böhm: A szlávok eredetének és keletkezésének kérdése.

P. George: Franciaország gazdasági és szociális történetének vizsgálatához.

J. Böhm: Legrégibb városaink. Prága, 1946. 73 l. Ism.: R. Turek.

J. Koran: A régi cseh vasipar. Prága, 1946. 254 l. Ism.: P. Krivsky.

O. Riha: Csehszlovákia gazdasági és szociális politikai fejlődése 1790-1945 között. Prága, 1946. 120 l. Ism.: V. Soják.

SLAVIA. / A prágai Szláv Intézet szlavisztikai folyóirata./

1947.-48. 3-5. sz.

Wollmann-Havránek: A szláv filológia mai feladatai.

Badalics: Orosz írók a horvát felvilágosodásban.

J. Páta: Új adalékok a XIX. századi szláv együttműködéshez.

J. Belic: Karel Havlíček Borovský és a szlávok. Prága, 1947.

Ism.: M. Hájek.

SLOVANSKÝ PREHLED./Szláv szemle. A Csehszlovákiai Szláv Bizottság folyóirata./

1948. 5-6.sz.

Gottwald és Rimitrov miniszterelnök 1948 április 23-i beszédei.

R. Bárta: A Sokol és a szlávtság.

M. Krejčmar: A Károly-egyetem jelentősége a luzsikai szerbek életében.

E. Golán: A szlovákok és a szláv dél 1848-ban. /Stúr kapcsolatai a délszlávokkal, a szlávák és délszláv viszony a prágai kongresszuson./

R. Matuszewski: A háború utáni lengyel irodalom.

N. Nemov: A szovjet sajtó és a szovjet kultúrforradalom.

1948. 7-8.sz.

P. Maxa: Benes Edvard és a szlávtság.

A. Gregor: A szláv külkereskedelem.

Jf.: Bulgária fejlődése 1948-ban.

A szláv delegátusok beszédei a wroclavi kongresszuson.

A háború után megjelent lengyel történeti folyóiratok szemléje.

1948. 9-10.sz.

C. Cisar: Az októberi forradalom és a mi függetlenségünk.

J. Moural: A szovjet és a csehszlovák alkotmány.

A. Azizian: A marxizmus-leninizmus győztes gondolatai.

M. Michailov: Fontos határhő a szovjet-csehszlovák barátság történetében.

A. Stylko: A Komszomol 30. évfordulója.

I. I. Udalcov: A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Szláv Intézetének tevékenysége.

Pavlik-Bilý: A Csehszlovák Kommunista Párt harca a szabadságért. Prága, 1948. 251 l. Ism.: J. Dolezal.

Szláv bibliográfia.

SLOVENSKE POHLADY. /Szlovák szemle./ 1950. 3.sz.

A.Melichěrcik: Sztálin műveinek első kötete szlovák nyelven.

E.Fischer: 1848 Praha-Vieden-Budapest. /1848 Prágában, Bécsben és Budapesten./ Bratislava, 1949. 122 l. Ism.: J.Tibensky.

1950. 4.sz.

G.F.Alexandrov: Lenin és a tudomány.

1950. 5.sz.

N.Tyihonov: Majakovszkij.

STUDII. /Revista de stiinta-filozofie, arte./ Tanulmányok. Tudományos, filozófiai és művészeti folyóirat.

1950. 1.sz.

C.Daicovici: A dáciai kereszténység körül. /A II-III.századból nem maradtak fenn keresztény lakosság jelenlétét bizonyító maradványok, csak a római IV-VII.századból ismerünk ilyeneket. Ezek nem az átvonuló barbárok, hanem a dáko-román népesség maradványai és pedig kizárólag a volt római tartomány területén./

M.Roller: Új feladatok Románia történelmének tanulmányozásában. /Egy új marxista-leninista szintézis megalkotásának kérdéséről./

B.Bâhovski: A jelenkori polgári filozófia aggkori gyengesége. Az angol-amerikai szemantikus idealizmusról. /A rothadó polgári társadalom gyengülő filozófiájának reménytelen kísérletei a kapitalizmus megmentésére./

St.Stoian: A gazdasági tényező és a nevelés. /A nevelés szerepe a tervgazdálkodás feltételeinek megteremtésében./

H.Brauner: A hely és idő fogalma a román népdalban. /A népdal tükrözi a társadalmi strukturát, melyben keletkezett. Ez lehetővé teszi hozzávetőleges datálását és bizonyos mértékben történelmi forrásként való felhasználhatóságát./

L.Lazarescu: Iasi megye 1400 és 1504 közt oklevelesen megállapított régi lakott helyeinek számáról. /Történelmi statisztikai tanulmány./

E.Condurachi: Augustus és Cotison kapcsolatairól. /Augustus és Cotison dák király viszonya az egykorú források alapján./

Kiadatlan okmányok és dokumentumok:

Szuworov tábornok martinesi csatájáról a törökök ellen.
/1789 szept.22./ egykoru metszet hasonmása.- P.Kiszeljov orosz
tábornok levele Ghica Mihály vornichoz 1831-ből hasonmásban.-
Szuworov tábornok sajátkezű aláírásával ellátott rendeletének
/1771/ hasonmása.- Az 1907-i román parasztlázadás kiterjedése
Teleorman megyében.

I.Fogsaneanu: A tudományos szabadság korlátozása az Egye-
sült Államokban, Angliában és Franciaországban. /Sajtóközlemé-
nyek alapján./

M.Onescu: Az államtitok megőrzéséről./A szovjet büntetőjog
tükrében./

1948. 2.sz.

A Román Népköztársaság alkotmánytervezete.

N.Balcescu egy kiadatlan levele. /Páris, 1948. február 24.
Rövid, értékes levél a februári forradalomról. "A csodálatos forra-
dalom... meg fogja változtatni a világ arculatát"./

"A filozófia története". A könyv prospektusa. /Tervezet./
/A Voproszi Filozofii 1947. évf.-ből leközli a G.F.Alekszandrov-
vitát követő filozofiatörténetnek a szovjet filozófusok által el-
készített tervezetét./

M.Roller: 28 év c. Dobrogeanu Gherea halála óta. /Két kor-
szakra osztja a marxizmus egyik legelső romániai terjesztőjének.
munkásságát: az első korszak /a XIX.század két utolsó évtizede /
a haladást szolgálta, a második /a XX.század két első évtizede/
már nem. A tanulmány előkészíti D-Gh. művének helyes értékelését./

E.Condurachi: Új kutatások a görög régészetben. /Az 1930-as
és 40-es évek tudományos termésének értékelése./

M.Mitin: A polgári demokrácia válsága.

M.Onescu: A volt román munkástörvényhozás reakciós jellege.
Jelenlegi kilátások.

C.Ionescu-Gulian: Materializmus és idealizmus a módszer kérdé-
sében.

B.Lazarescu: A monarchia- és dinasztiaellenes irodalomból.I.
/A román irodalomban.Polyt.köv./

Tr.Ionascu: A házassági törvényhozás a román magánjogi kodex
megújításának keretében. /Irodalommal./

Al.Grecu: Román kiadványok az orosz kapcsolatokról. G.G.Bezviconi: Grosz utazók Moldvában és Havaselvén. Bukarest, 1947. 462 l. / 1420-1904. Az ismertető kiegészítésével./

Al.Grecu: Az orosz történet cseh nyelven. J.Macurek: Dejiny vychodnich Slovanu. III. Prága, 1947. /Értékelő bírálat./

1948. 3. sz.

A Román Munkáspárt Központi Bizottságának határozatából az 1948 június 11.-i forradalmi cselekménnyel kapcsolatban /ipari üzemek, bányák, közlekedési intézmények, bankok és biztosító intézetek államosításáról./

Gh.Gheorghiu-Dej: Az államosítások jelentősége.

A szocializmus országának tudománya. /A Sztálin-díjak kiosztása alkalmából./

I.V.Sztálin: A nacionalizmusról. /Idézet I.V.Sztálin egy jelentéséből. 1930./

I.V.Sztálin: A szovjet hazafiságról. /Idézet I.V.Sztálin egy beszédéből. 1944 nov.6./

Tr.Savulescu: Az Akadémia jelentősége a Román Népköztársaságban. /Előadás a Román Akadémián, 1948 május 29-én./

B.M.Kedrov: A bírálat és önbírálat jelentősége a tudomány fejlődésében. A tagadás szerepének kérdéséről a dialektikában és a metafizikában. /Ford. a Vesztnyik Akad.Nauk SzSzSzR. 1948.2.sz.-ból./

I.Banu: A dialektikus materializmusról és a tudományos kutatásról.

I.Rahmuth: A "fetisizmus" az árutermelésben.

P.Constantinescu-Iasi: Három román festő az 1848.-i forradalomban. Negulici, Rosenthal és Iscovescu.

N.Balcescu: Leveli A.G.Golescuhoz. /Konstantinápoly, 1849. ápr.5., 13, Pancsova, május 12. Facsimilevel./

Etudes Slaves et Roumaines. /Budapest/ I,1948. 1.sz.Ism.: Al.Grecu.

I.G.: Egy újszerű muzeum. "Jelenetek a nép harcából a szabadságért." /1848 centenáriuma alkalmából rendezett állandó kiállítás ismertetése./

P.Olteanu: Rumunská kultura a Slovenstvo. /A román kultura és a szlávság. / Bratislava, 1947. 92 l. Ism.: Al.Grecu.

1948. 4. sz.

Az értelmiségiek világkongresszusának kiáltványa.

A Román Népköztársaság kulturembereinek csatlakozása az értelmiségiek világkongresszusának kiáltványához.

A Román Népköztársaság Akadémiájának szervezeti és működési szabályzata. /Román és orosz nyelven./

I.Banu: Andrej Alexandrovics Zsdanov tudományos művéről.

S.Ştirbu: A nagyváradi Petőfi Balcescu történelmi muzeumból./Az 1889-ben alapított és a népek szolgálatára átszervezett korszerű muzeum leírása./

A.L. Grecu: Mihály vajda és Oroszország. Egy kiadatlan levél. /Fedor cár levele M.vajdához, 1596 jun., a bécsi állami levéltárból. Facsimilevel és román fordítással./

A dialektikus materializmus és a történelmi materializmus tanfolyamának programja az 1948-1949. tanulmányi évre. /Vázlat./

B.Lazareanu: A monarchia- és dinasztiaellenes irodalomból.
II. /Folytatás./

A.I.Visinszkij: Jog és nemzetközi szervezet. Ism.: G. Sofronie.

A.I.Visinszkij: Új problémák az államelméletben és a szocialista jogban. Ism.: M.Onescu.

STUDII. REVISTA DE ŞTIINŢA ŞI FILOSOFIE. / Tanulmányok. Tudományos és filozófiai folyóirat/

1949.1.sz.

A Román Munkáspárt Központi Bizottsága teljes ülésének határozata a tudományos, irodalmi és művészeti tevékenység fejlesztéséről.

Gh.Gheorghiu-Dej, a Román Munkáspárt főtitkára és a minisztertanács első alelnökének előadása a Román Népköztársaság 1949. évi állami tervéről.

Régészeti kutatások a Román Népköztársaságban 1948-ban. /Részletes beszámoló az 1948-ban végzett nagyarányú kutatásokról/

I.Nestor: A Román Népköztársaság Kárpátokon túli részein végrehajtott régészeti kutatásokról és ásatásokról.

C.Daicovici: Régészeti kutatások a Román Népköztársaságban.

V.D.Mocialov: I.V.Sztálin műveinek első kötetről. / A Szovjetunió Akadémiája Történeti Intézetének ülésén elhangzott be-

számoló fordítása./

A kozmopolitizmus burzsoá ideológiája ellen. /A Voproszi Filozofii 1948.2.sz.-ból./

St.Stoian: A közoktatás felfogásáról 1848-ban. /A román fejlődéselemlésekben./

D.Lazareanu: A monarchia- és dinasztiaellenes irodalomból.III. /Folytatás./

Szláv-román dokumentumok. /A Román-Szláv Múzeum eredeti okmányai 1587,1631,1635,1660./

I.Focșaneanu-A.Hilf: A nyugati tudományos tevékenység margójára.

Justitia noua / Az új igazságszolgáltatás./ 1948.7.sz. Ism.: M.Onescu.

1949.2.sz.

Rendelet a tudományos,irodalmi és művészeti tevékenység fejlesztéséről.

A Román Népköztársaság értelmiségi kongresszusa kezdeményező bizottságának felhívása a béke és a kultúra érdekében.

A Román Munkáspárt Központi Bizottsága 1949 március 3-5.-i teljes ülésének határozata a Párt feladatairól, a munkásosztály és dolgozó parasztság szövetségének megerősödése és a mezőgazdaság szocialista átalakulása érdekében.

L.Gatovski: A szovjet szocialista gazdaság alapvető vonásai. / A Nagy Szovjet Enciklopédia 1948.-i Kiadásából./

T.Savin: A Román Népköztársaság állami tervéről.

B.Lazareanu: A monarchia- és dinasztiaellenes irodalomból.IV. /Folytatás./

A szovjet pedagógia elméletéből és gyakorlatából./Az Ucsityelszkaja Gazjeta 1949.7,9,10.sz.-ban megjelent cikkek fordítása./

Dokumentumok a Román-Cross Múzeumból. /Okmányok 1764,1765, 1772,1777-1782 és 1809-ből./

D.B.Levin: A modern nemzetközi jog fogalma és rendszere.Ism.: G.Sofronie.

1949.3.sz.

Felvilágosítás. /A szerkesztőség bejelenti,hogy a lap ezentúl csak történelmi és filozófiai kérdésekkel fog foglalkozni./

A Béke Barátai Világkongresszusának felhívása a világ összes népeihez.

M.Gorkij: Kivel tartotok ti, "a kultura mesterei"? /Válasz az amerikai levelezőknek./ /1932./

Tr.Savulescu: Kemény elhatározásunk, hogy megvédjük a békét.

M.Sadoveanu: A Szovjetunió a béke reménysége és biztonsága.

L.Rautu: A páris-prágai kongresszus a béke megszilárdulásának anyagi tényezője.

M.Roller: A tudományt, a haladás hatalmas erejét a béke szolgálatába kell állítani.

P.Constantinescu-Iasi: Jelentés a Román Népköztársaság Akadémiája Történelmi és Filozófiai Intézetének működéséről 1949 január-márciusában.

B.K.Jacunszkij: Lenin a gazdaságtörténész.

P.Apostol: Balcescu gondolkodásának dialektikus elemeiről.

L.Casanova: A kommunizmus, a gondolkodás és a művészet.
/Jelentés a Francia Kommunista Párt XI. kongresszusán./

Al.Grecu: A román-orosz kapcsolatok kezdeteiről. / A XIII. sz.-ig./

E.Weigl: Bevezetés a pedagógia történetének tanfolyamához.

D.Berciu: A rabszolgaságról a géto-dákoknál.

B.Lazareanu: Monarchia- és dinasztiaellenes irodalmunkból.
V. /Folytatás./

Okmányok a határőrök egy akciójáról a Duna vonalán 1866-ban./ A határőrök lázadásáról./

N.D.Gyerzsavin: A szlávok az őskorban. /A román fordítást
ism.: C.Daicovici./

D.Prodan: Supplex Libellus Valachorum. Cluj, 1948. Ism.:
V.Cherestescu.

A.Ribard: Az emberiség csodálatos története. Bukarest,
1949. Ism.: V.A.Varga.

O.L.Vajnsztejn: Oroszország és a harmincéves háború. Moszkva,
1947. Ism.: R.Cisean.

H.Claude: Nouvel avant guerre? L'époque de la concentration
puissance financiere aux États-Unis. Ism.: P.Dan.

A "Studii" 1949. évi 4. és 1950. évi 1. számának ismertetését
l. az Értesítő 1950. évi 4-6. számában.

STUDII ȘI CERCETARI DE ISTORIE MEDIE. /Középkori történelmi tanulmányok és kutatások. Kiadja a Román Népköztársaság Akadémiájának Történelmi és Filozófiai Intézete. Megjelenik félévenként. / 1950.1.sz. /Julius-december./

Előszó.

A Román Népköztársaság becsületes és békevágó embereihez. /A román értelmiségiek csatlakozása a stockholmi békefelhíváshoz./

Sajátítsuk el a marxista-leninista tanítást és a szovjet tudomány eredményeit a Román Népköztársaság történettudományának felvirágoztatása érdekében.

N.Crețu: A Román Népköztársaság egyetemi történelmi tanterve tervezetének vitája a Román Munkáspárt Központi Bizottsága Propaganda és Agitációs Osztályán. /Átvétel a Lupta de clasa 1950.3.sz. 661./

A középkori történészek országos konferenciája.

T.L. Savulescu: Megnyitó beszéd.

P.Constantinescu-Iași: A konferencia problémái.

A bukaresti Történeti és Filozófiai Intézet munkaközösségének jelentése az oklevelek gyűjtéséről és kiadásáról.

A iași oklevél-munkaközösség jelentése tevékenységéről.

A kolozsvári Történeti és Filozófiai Intézet oklevél-munkaközösségének jelentése tevékenységéről.

M.Roller: Új megvalósítás felé a történettudomány terén: egy oklevél-corpus elkészítése. /A középkori történészek országos konferenciájának konkluziói./

B.D.Grekov: Orosz-Galicia és Lengyelország társadalmi szervezete a XIII-XIV.században. /A parasztság Oroszországban a legrégebbi időktől a XVII.századig. Moszkva, 1946.c.könyv. egy fejezete./

I.Ionașcu: A branești-i szabadparasztek földjének elrablása Diamandi Carpenișanu bojár által 1821 körül.

Al.Doboși: A kolozsvári ötvös legények mozgalmából a XVI.század második felében. /Kiadott anyag alapján./

O.Iliescu: Régi román pénzek. Havaselve némely numizmatikai kérdései a XIV.században.

Történelmi források felhasználása a középiskolákban. /N.P. Bracianszkij-S.D.Szkazkin műve nyomán./

E.Virtosu: Havaselvei és moldvai főméltóságok a XVII.-XVIII. századi pecsétek alapján. /Számos facsimilevel./

G.S. Ardeleanu: A román fejedelemségek történetére vonatkozó adatok Nagy Péter orosz cár levelezésében. /A forrásanyag román fordításával. /

A.Grecu: Bulgária a Dunától északra a IX.-X. században.

L.Lazarescu Ionescu: Egy oklevél margójára 1608-ból.
/Egy asszony jobbágnak adja el magát az éhség és a "gonoszsgok" miatt./

Stolnicul Constantin Cantacuzino: Havaselve története....
Ismeretlen kézirat nyomán kiadta és magyarázta N.Cartoian és D.Simonescu. Craiova, é.n. ism.: M.V.

A.M. Ionescu: Egy mozzanat a török elleni harcokból egy kiadatlan firmán alapján /1559 okt.31./.

A.S.Orlov: Ének Igor csapatáról. 2.bőv.kiad. Moszkva-Leningrad, 1946. 212. l. ism.: D.B.

A.S.Orlov: Vlagyimir Monomah. Moszkva-Leningrad, 1946. 192. l. ism.: D.B.

ANALELE ROMANO-SOVIETICE. Seria istorie-filosofie / Román-szovjet évkönyvek. Történelmi-filozófiai sorozat. A Román-Szovjet Intézet kiadványa./

1949.1.sz./Október-december./

M.A.Leonov: Lenin és Sztálin a marxista dialektikus módszer konkrét jellegéről.

...Szizackevics: Csernisevszkij és Dobroljubov történelmi felfogásáról.

A.V.Jefimov: Az ideológiai-politikai nevelés kérdései az ujkori történelem tanításában a középiskolában.

N.P. Jegorov: Az ideológiai-politikai nevelés kérdése az alsófoku iskolában. /A Nacionalnaja Skola 1948.10.sz.-ból./

N.A. Maskin: Az antik Róma története. Moszkva, 1947. 666. l. Ism.: A.Herescu.

E.M.Staermann: Afrikai felkelések a III.században. Ism.: L.R.Rosenbaum.

A.Diaconov: Efézusi János és a szir krónika értesítései a VI-VII. századi szlávokról. c. cikket ism.: M.Guboglu.

D.F.Porsnyev: A népi felkelések a Fronde előtti Franciaországban /1623-1648/. Moszkva-Leningrád, 1948. 742. l. Ism.: C. Șerban.

A.M.Barabanov: Muhammed Tahir al-Karahi. Moszkva-Leningrád, 1946. 311 + 21 l. Ism.: M.G.

A.F.Miller: Tanulmányok Törökország jelenkori történetéről. Moszkva-Leningrád, 1948. 280 l. Ism.: M.Guboglu.

A.Sztaniszlavszkaja: Anglia és Oroszország a második török háború korában /1787-1791./. Voproszi Isztorii 1948. 11. sz. ism.: M.A.

A.Hirsfeld: Az Egyesült Államok szerepéről a szovjetellenes intervenció megszervezésében Szibériában és a Távol-Keleten. Voproszi Isztorii 1948. 8. sz. ism.: N.Petrescu.

A.A.Huber: A Fülöpszigeti Köztársaság és az amerikai imperializmus. Moszkva, 1948. 507 l. Ismertetés.

A.A.Novoszelszkij: A moszkvai állam harca a tatárok ellen a XVII. első felében. Moszkva-Leningrád, 1948. 447. l. Ismertetés.

1950. 2. sz. /január-március./

G.M.Gac: I.V.Sztálin: A dialektikus és a történelmi materializmusról c.művéről.

M.Leonov: I.V.Sztálin a dialektikáról, mint a forradalmi cselekvés módszeréről.

P.Constantinescu-Iasi: N.J.Csernisevszkij.

B.F.Porsnyev: A marxista-leninista tanítás jelenlegi szakasza a tömegek szerepéről a polgári forradalomban.

A.I.Rozsanszkij: V.I.Lenin a nyelvről.

A.Zaleszkij: Kolhozparasztok levelei Sztálin elvtársához, mint történelmi források. /Voproszi Isztorii 1949. 5. sz./ Ism.: N.B.

A.Monheit: Az amerikai régészet az imperializmus szolgálatában /Voproszi Isztorii 1949. 5. sz./ Ism.: E.Engel.

A. Spitman: Az orosz forradalmi mozgalmak /1885-1903/ hatása a bulgáriai forradalmi mozgalmakra. /Voproszi Isztorii 1949. 1. sz./ Ism.: V.D.

V.Volgin: Szocialista és kommunista eszmék a francia titkos társaságokban 1835-1837. /Voproszi Isztorii 1949. 3. sz./ Ism.: Al. Grecu.

E.Tarlé: Angol hamisítások a krími háború kezdeteiről. /Voproszi Isztorii 1949. 3. sz./ Ism.: O.U.

A.S.Amalrik: Történelmi oktatási térkép a középiskolában.
/Prepodavanyije Isztorii v Skolje 1949.4.sz./ Ism.:P.Oprescu.

A számot a szovjet folyóiratirodalom bibliográfiája zárja be.

BULETIN ȘTIINȚIFIC. C. ȘTIINȚE ISTORICE, FILOSOFICE ȘI ECONOMICO-JURIDICE, ȘTIINȚA LIMBII, LITERATURA ȘI ARTA. /Tudományos Közlöny.C.Történettudomány, filozófia, gazdaság- és jogtudomány, nyelvtudomány, irodalom és művészet. A Román Népköztársaság Akadémiájának kiadványa./

1948.I.k.1.sz. /november-december/

A Román Népköztársaság Akadémiája és kiadványai. /Minden cikket orosz és francianyelvű kivonat követ./

C.Moisil: A dák pénzek kérdése.

Gh.Ștefan: Új feliratos emlékek a tomisi gladiátorokról.

P.Constantinescu-Iași: Az amszterdami háboruellenes kongresszus visszhangja Romániában. /1932-1933/

M.Roller: Egy dokumentum, mely leszögezi a romániai Kommunista Párt álláspontját a bécsi diktátummal szemben és a legionárius diktatura bevezetésével szemben 1940.szeptemberében. /A RKP Központi Bizottságának határozatáról, 1940.szept. 10./

Perpessicius: 29 év Vlahuța Sándor halála óta.

G.Galinescu: Jegyzetek két népies íróról. / N.D.Popescu, N.Burlanescu-Alin./

1949.I.k.2.sz. /január-március./

A Román Munkáspárt Központi Bizottsága teljes ülésének határozata a tudományos, irodalmi és művészeti tevékenység fejlesztéséről. /A román hivatalos lap 'Monitorul Oficial' 1949.jan.29.sz.-ból./

M.Roller: A Szovjetunió Tudományos Akadémiája 1949. januári ülésszakának munkálatairól.

C.Balmuş: Kritikai jegyzetek a Spartacus vezette rab-szolgalázadás forrásaihoz.

E.Condurachi: Politikai és társadalmi mozgalmak Istrosban az i.e. 400.év körül.

A.Radulescu: Utasítások a régi román iratlan jog anyar-

gának összegyűjtésére.

1949.I.k.3-4.sz. /április-december./

C.Moisil: Egy lap a régi román heraldika történetéből./XIV-XVI.sz./

E.Condurachi: Egy új bizánci pénzlelet. /Dobrudzsában, Macin helységben, XII-XIII.sz./

P.Constantinescu-Iasi: Az "Előítéletek elleni Liga" nevű szervezetről. /A Román Kommunista Párt szervezte meg 1935-ben./

M.Roller: A Román Népköztársaság egyetemi történeti tanfolyamának programja. /Tervezet./ Bevezetés. /Indokolás és tematika./

A.Radulescu: A havaselvei és a moldvai írott román jogforrások közlése 1865-ig.

B.Lazareanu: Eminescu életének drámájáról.

COMUNICARI ȘI CONFERINȚE. Anul Academic 1948-1949.II. /Institutul de Studii Romano-Sovietice. Sectia Istorie-Filologie./ /Közlemények értekezések. 1948-49.akadémiai év II. Román-Szovjet Tanulmányi Intézet. Történeti-filológiai szakosztály.

S.Sanielevici: Egy forradalmár II. Katalin idejéből: Radiscsev.

M.Roller: Haladó mozgalom és gondolkodás I.Miklós reakciójának korában Oroszországban.

T. Constantinescu-Iasi: Az 1861.évi reform Oroszországban.

Al.Sencovici: A munkásmozgalom megjelenés Oroszországban. /1850-1900./

VIATA ROMANEASCA / Román élet./ 1949. 9.sz. /A Román Népköztársaság Írószövetségének lapja./

"V.R.": Goethe. /A nagy német költő marxista-leninista értékelése./

R.M.Rubin: Az orosz forradalmárok harca a kozmopolitizmus ellen. /Radiscsev, Herzen, Belinszkij, Csernisevszkij és Dobroljubov küzdelme az álhazafiasság ellen és a népi patriotizmus mellett./

T.Gane: A.M.Radiscsev. /Összefoglaló tanulmány Radiscsev harcáról a XVIII.századi orosz feudalizmus ellen./

1949.10.sz.

Eminescu igazi arca. /A burzsoá kritika által meghamisított
Eminescu igazi arca./

I.Kisinevszkij: Nevelőmunka az értelmiségiek közt. /Átvétel
a "Tartós Békéért, Népi Demokráciáért" -ből./

V.Colbanovschi: A család megerősödése a szocialista társas-
dalomban. /Átvétel a Bolsevik 1949.15.sz.-ből./

M.Gheorghiu: A Nagy Októberi Forradalom, a Szovjetunió, Lenin
és Sztálin a román költészetben. /A felszabadulás előtt és után./

S.Iosifescu: A szovjet könyv terjesztésének öt éve. /A szov-
jet könyv hatalmas előretöréséről a Román Népköztársaságban./

I.Vitner: A román társadalom képe a XIX.század végén D.Th.
Nesuluța költészetének tükrében. /Részlet a költő életrajzá-
ból./

J.Popper: A szociális forradalom Cosbuc költészetében. /Rész-
let a szerző "Cosbuc, a nép költője" c. sajtó alatt álló művéből.

G.Rezvin: Columbus. Oroszból ford.: I.Block és M. Áxinte.
București, 1949. Ism.: P.Luva. /Amerika felfedezőjének marxista-
leninista szellemű életrajza./

1949.11.sz.

E.Jebeleanu: Eminescu életének tragikuma - a társadalmi vi-
szonyok eredménye.

P.Martinescu: Hogyan adták ki Eminescu Költeményeit az el-
mult 60 év folyamán. /Eminescu viszonya kiadóhoz. A legtöbb
kiadvány meghamisította az igazi Eminescut./

D.Sepilov: Az amerikai imperializmus szükségszerűen sikerté-
len kísérletei a kapitalizmus ideológiai megmentésére.

J.Popper: A szociális forradalom Cosbuc költészetében. /Foly-
tatás az előző számból./

ISZTORICESZKI PREGLED. /Történeti Szemle./ 1946-47.évf.

G.Dimitrov: A bulgár történettudomány feladatai.

D. Angelov: A feudalizmus Bizáncban.

A.Burmov: A függő lakosság Bulgáriában a XIII-XIX.században.

Hr.Gandev: A török birodalom hanyatlásának okai a XVII-XIX.
században.

J.Jojcov: A balkán-háború.

Zs.Natan: A nemzetiségi szervezet a szlávoknál.

A kötetet kisebb közlemények, forrásismertetések, könyv-kritikák és szemle zárja le.

1948.évf.

D.Angelov: Bizánci hatások a középkori Bulgáriában.

VI.Georgiev: Mikor jöttek a görögök Görögországba?

J.Jojcov: Osztályok és pártok Bulgáriában 1923-ig.

J.Jojcov: Bulgária beavatkozása az első világháborúba.

Hr.Kabakcsiev: Bulgária az első imperialista háborúban /1915-1918./.

D.Koszev: A bulgár nép helyzete az áprilisi felkelés előtt.

D.Koszev: A bulgár megújulás idealista és materialista tárgyalása.

J.Mitev: A bulgár nemzet kialakulása .

Zs.Natan: Bulgária szociális és gazdasági fejlődése, mint a Felszabadítás következménye /1877-1878/.

A felsorolt tanulmányokon kívül még sok érdekes részletkérdéssel foglalkozó cikket találunk az évfolyamban. Ezek mellett a nagyobb tanulmányok mellett kisebb közleményeket és terjedelmes ismertetési és kritikai rovatot találunk. A kötetet egyes tudomány-szakok feladatairól, a szovjet történettudományról szóló kisebb szemle zárja be.

EINHEIT. /Egység./ 1950.V.évf.május 5. sz.

Az "Einheit" c. folyóirat szerepe az újtipusu pártért való harcban.

F.Dahlem: Új szakasz a népek békeharcában.

Cservenkov: Néhány alapvető tanítás Pártunk számára.

H.Sindermann: A Demokratikus Németország Nemzeti Frontja bizottságainak munkája.

A.Drogemüller: A munkásosztály egysége - a legégetőbb kérdés.

F.Oelssner: A szakszervezetekben való leninista munkáról.

H.Scheler: A gottai egyesülési pártkongresszus 1875-ben.

H.Axen: Varsói benyomások.

R.O.Gropp: Kofler - egy ideológiai kártevő.

1950. V.évf.junius 6.sz.

Táviratok a miniszterelnökhöz és a Szocialista Egységpárt vezetőjéhez.

Jó kezdet a III. Párt napjának előkészítéséhez.

W.Ulbricht: A német munkásmozgalom alapvető hibája az első világháború előtt.

E.Hoffmann: V.I.Lenin: A békéért való harorról.

A.Ackermann: Harc a nacionalizmus ellen.

K. Hager: Az amerikai imperializmus háborús politikája és háborús propagandája.

S.Kahn: A nyugatnémet gazdaság monopolista jellege.

H.Matern: A Tájékoztató Iroda határozatai, iránymutató a cselekvésre.

H.Siebert: A szovjet pedagógia jelentősége a mi iskolánkban való munkánál.

A.Fagyeejev: Hol áll az irodalmi kritika.

1950.V.évf.július 7.sz.

A békeharc pártnapja.

Fr.Oelssner: Sztálin műveinek második kötete német nyelven.

O.Winzer: Az USA mint nyugateurópai nagyhatalom.

B.Haid: A Német Szociáldemokrata Párt hamburgi pártnapja.

K.Vieweg: Az osztályviszonyok változása a falun és a mi szövetségi politikánk.

P.Verner: A Párt szervezeti szabályzata - fegyver az újtipusú pártért folyó harcban.

J.Kronroc: A pénz szerepe a szocialista társadalom ökonomiájában.

W.Eyermann: Értékes adalék a lenini stratégia és taktika elsajátításához.

R.O.Gropp: Adalék a német munkásmozgalom történetéhez.

DIE ARBEIT. /A munka. A Szabad Német Szakszervezeti Szövetség elméleti folyóirata. Berlin./

1950.III.

F.Warnke: Szakszervezetek és harc a békéért, egységért, a Nemzeti Front útján.

A.Starck: Az FDGB szervezeti problémái. /Demokratikus centralizmus kérdése./

P.Peschke. Több nőt az üzemekbe. /A kétéves terv teljesítése során megszűnt a munkanélküliség és munkaerőhiány lépett fel.

K.Helbig: Káderkérdés és a szakszervezeti választások.

A. Heimbürger: Kritika és önkritika a szakszervezetekben.

E. Zöllner: Demokratikus éberség.

H. Werleih: 1950.évi né gazdasági tervről. /1950.a kétéves terv második éve. Ebben az évben az eredetihez képest felemelt tervszámokkal dolgoznak./

Fr. Rubiner: A Sztahánov-mozgalom fejlődése. /A Szovjetunióban keletkezett Sztahánov-mozgalom fejlődéséről./

R. Firchner: A szovjet kollektív szerződés.

H. Slawski: A Nemzeti Front és a nyugatnémet szakszervezetek.

Fr. Stargardt: "Alapelvek" és valóráváltásuk. /Kritikai megjegyzések a nyugatnémet szakszervezeti politikához./

G. Schaffer: A londoni "szakszervezeti internacionále" jellegéhez.

W. Maschke: A kulturális tömegmunka szervezeti problémái.

K... Wiederhold: A tőke metamorfozisai és körforgása.

M. W. Brejew: Az anyagi termelés önköltségeinek tervezése a Szovjetunióban. /III. folytatás./

A. Lemnitz: Szocialista piacgazdaság.

Kritika és vitarovat.

NATIONALE FRONT DES DEMOKRATISCHEN DEUTSCHLAND. /Információs szolgálat./
1950.8.sz.

Egy történelmi határozat./A német népi egység- és békebizottságok a Nemzeti Front bizottságaivá alakulnak át ./

W. Ulbricht: A Nemzeti Front megszervezéséről.

Nemzeti Front a mindennapi harcban.

A Nemzeti Front utat tör.

A nyugatnémet sajtó a keleti kereskedelemért.

Tródködő ellenállás Nyugatnémetországban az újrafelfegyverzéssel szemben.

J. Orlopp: A német egység gazdasági szükségessége.

Berlin harcban az egységért.

A trágázási rendelet jobb életmódot biztosít.

Két nyilatkozat az Odera-Neisse határvonalról.

Függelék:

A Német Demokratikus Köztársaság elnökének székfoglaló be-

széde. Berlin, 1949. okt.11-én.

A Német Demokratikus Köztársaság miniszterelnökének nyilatkozata az ideiglenes népi és tartományi kamarák együttes ülésén. Berlin, 1949.okt.12-én.

A történelmi Sztálin-távirat. 1949.okt.13.

1950.9.sz.

A Nemzeti Front programja.

A Nemzeti Tanács alkotmányozó gyűlése 1950 február 3. Berlin: Ernst Niekisch professzor megnyitóbeszéde.

L.Bolz: A Nemzeti Front egységünk kovácsa.

Vita. Hozzászólások. Záróbeszéd.

A Nemzeti Tanács tagjainak névsora.

Határozat a Demokratikus Német Nemzeti Front Nemzeti Tanácsának felállításáról.

Függelék:

A népi egység- és békebizottságok átalakulása a Nemzeti Front bizottságaivá.

A demokratikus Németország népi bizottságai és a községpolitikai feladatok.

Minőségi munkát a közigazgatásban is.

A népi kamara - igazi népképviselő.

A Német Demokratikus Köztársaság ideiglenes népi kamarájának ülései.

Melléklet: Az 1950.évi népgazdasági törv.

1950.10.sz.

W.Koenen: A nemzeti tanács megalakításához.

Jelentés a második ülésről:

Otto Nuschke megnyitója.

E.Niekisch professzor megnyitója.

Vita, hozzászólások.

A Nemzeti Front programja.

Függelék:

A Nemzeti Tanács felhívása.

Tiltakozás a Watenstedt-Salzgitter-i üzemek jogellenes lerombolása miatt.

A Nemzeti Front növekszik és erősödik Nyugat-Németországban is.

Melléklet:

A Német Demokratikus Köztársaság építésében az ifjuság rész-
teléről szóló törvény.

A Német Demokratikus Köztársaság kormányának rendelete a né-
p haladó, demokratikus kultúrájának fejlesztéséről és az
telmiség munka- és életfeltételeinek további megjavításáról.

- - - - -

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E E G Y É B O R S Z Á G O K B Ó L

CAHIERS DU COMMUNISME /A kommunizmus füzetei./ 1950.XXVII.évf.6.sz.

J.Duclos: Meg kell nyerni az aláírások csatáját.

E.Fajon: Harc az atombomba eltiltásáért.

A Központi Bizottság határozata.

Tiltakozás Joliot Curie visszahívása ellen.

Lenin és Sztálin a két rendszer békés együttélésének lehetőségéről.

A Szovjetunió az atombomba eltiltásáért.

M.Thorez:50.születése napja.

G.Cogniot: Kettőzzük meg éberségünket a Tito-klikk elleni harcban.

Fr.Billoux: Bizonyos nacionalista partikularizmus Elzászban és Lotharingiában.

A.Malleret-Joinville: A fejedelmek hadseregétől a nép hadseregéig.

J.Dumont: A gyermekekért.

V.Joannes: A bresti lecke.

Krónika:

A francia gazdaság mérlege. A francia-német acél- és szénkombinát. A tőke és munka szövetségének reakciós mithoszáról. "A béke harcosai" /Partisans de la Paix/ c.folyóirat. A "Tartós békéért, népi demokráciáért" c.folyóirat.

A "Cahiers" élete.

1950. XXVIII.évf. 7.sz.

J.Duclos: Az Egyesült Államok atom-stratégiája és világuralmi céljai.

L.Casanova: A béke, ez a legmagasabb hazafias követelés.

Fr.Billoux: A háborús Schumann-terv és az igazi francia-német békeszövetség feltételei.

J.Baby: A munkásosztály produktivitása és elszegényedése.

G.Ducoloné: A francia ifjúság egyesülése a békéért folyó harcban.

R.Pannequin: A békéért való harcban meg kell védeni a dolgozók minden követelését.

P.Doize: Harc a stockholmi békefelhívásért.

Krónika:

A francia pénzügyek. A Szovjetunió költségvetése. M.Thorez
ivel. A panamistákról. A visszautasítástól a belenyugvásig. /A
francia hadseregről./

Dokumentumok:

A Központi Bizottság határozatai. /1950 jun.22-23./ A CGT
és a Szabad Szakszervezetek Szövetségének felhívása.

DEMOCRATIE NOUVELLE. /Uj demokrácia./ 1950. IV.évf. 6.sz. Kináról
szóló szám.

J.Berlioz: Nagy forradalmi győzelem.

J.Baby: Kína földje és népe.

J.Bruhat: Ósi Kína.

G.Cogniot: Sztálini győzelem.

D.Desanti: Mao-Ce-Tung, az ember, aki Kínát a népnek adta.

Mao-Ce-Tung: Három probléma.

R.Creussol: A gazdasági építés harca.

P.Courtade: A megvert amerikai imperializmus.

Emlékek egy kínai utazásról.

J.Sadoul: Kínai-szovjet barátság.

J.Duclos: A béke egyik győzelme.

1950. IV.évf. 7.sz.

J.Duclos: Franciaország az atlanti koalícióban.

P.Courtade: A szovjetellenes koalíció erkölcsé.

J.Berlioz: Schumann szétszórja az Acheson-tervet.

J.Baby: Vallásbéke Lengyelországban.

G.Ayache: A csillagos lobogó lobog Marokkó felett.

D.Desanti: Ki választotta a szabadságot?

H.Élaude: A dollár diktaturája az Egyesült Államokban.

P.Gonod: A földművesszövetkezetek Bulgáriában.

G.Soria: Választások rab-Törökországban.

G.Fournial: A bevehetetlen albán bástya.

Nemzetközi krónika.

Folyóiratszemle.

LA NOUVELLE CRITIQUE. /Az új kritika./ 1950. 17.sz.

Két levél a bombáról.

R.Garaudy: A nemzeti prostitúció politikája. /Joliot Curie elmozdítása./

J.Dessau: Kálság az USA-ban.

G.Cogniot: A Szocialista Párt és az oktatás problémája.

J.Desanti: Descartes és a kispolgárok.

Moszkvai levél.

1950. 18.sz.

Levél Howard Fasthoz.

J.Kanapa: Új "kommunizmus" a kommunisták nélkül?

P.Courtade: James Burnham, az amerikai imperializmus új Rosenbergje.

L.Lavallée: A gazdasági krizistól a háborús készülődésig.

A.Barjonet: A francia nép a nyomor és a háború ellen.

G.Mounin: A mai tiszt.

R.Triblet: Az író és a közönség.

P.Cohen: Engelstől Bochanig.

Levél Moszkvából: R.Lhernitte: Kritika és önkritika a szocialista társadalomban.

Vita a modern nevelésről.

Innen-onnan.

LA PENSÉE. /A gondolat./ 1950.május-június.30.sz.

Az atomfegyver betiltásáért.

Frederic Joliot-Curie:

F.Joliot-Curie visszahívása ellen. A Pensée tiltakozása.

Auguste Chevalier professzor levele.

Szkoblestin: Egy kutató és harcos.

M.Prenant: Beszéd Joliot-Curie félszázados jubileumán.

Henri Mougín posthumus műve:

A.L.: A fogság emlékei.

P.Fougeyróllas: Mougín, tudományos szociológus és forradalmár.

H.Mougín: Vita a franciaországi középosztályról.

G.Vassaille: Descartes, a modern tudomány uttörője.II.

P.Albouy: Görögország és a demokrácia.II.

Irodalmi krónika:

I. J. Larnac: A marxista irodalmi kritika és a szocialista realizmus.

II. R.-L. Rey: A Szovjetunió ismerete.

III. P.-B. Marquet: Egy detektívregényről szóló mű megjelenése almából.

Könyvszemle:

Lenin és a vallás.

o. július-augusztus. 31.sz.

F. Engels: "A természet dialektikájának" jegyzetei és töredékei.

H. Denis: A marxista gazdaságelmélet egy új bemutatása.

P. Delanoue: A béke iskolája I. - A nemzetközi tanügyi szakszerzeteti mozgalom küzdelme a háború előkészítése ellen az iskolákban.

A. Lentin: A lélek mérnökei.

A. Voguet: A Kommunista Párt kongresszusa.

L. Casanova: Maurice Thorez példája.

IASCITA. /Ujjászületés./ 1950. 5.sz.

P. Togliatti: Igazság és hazugság az atomfegyverek körül.

A nemzetközi helyzet:

G. Pajetta: Az olasz külpolitika és Triest problémája.

G. de Rosa: A nyugat meghódítására alapult acéltröszt.

R. Laconi: Kongresszus Szardínia ujjászületéséért.

R. Grieco: De Martino Segni ellen./A ker.dem.párt belső ellen - tei a földreform körül./

D. Rinaldi: Az asszonyok az olasz dolgozók frontjában.

A. Donini: Az állam és egyház közti egyezmény Lengyelországban.

Z. Nejedly: Mi is ez az Európa? /Nemzetközi helyzetkép. Az amerikai agresszorok és az európai demokratikus népek harca./

L. Lombardo Radice: Ellentmondó vonások W. Goethe művében.

E. Vittoria: A "Via della Conciliazione" avagy a San Pietro vége. városépítészeti tanulmány./

R. Paesani: Van-e válság a kis-és középiparban?

F. Rodano: Vita a munkanélküliség problémájáról.

A. Colombi: A munkásmozgalom kérdéseinek elméleti felfegyverzéseért.

P. Alatri: A reakciós kormányzás történelmi gyökerei és előzményei Olaszországban.

1950. 6. sz.

G. di Vittorio: Az olasz ipar és a Munkaterv. /Az olasz szakszervezetek által kidolgozott átfogó terv Olaszország gazdasági helyzetének megjavítására, az amerikai imperializmus függéséből való kiszabadulásra, a munkanélküliség csökkentésére, a termelés és az életszínvonal emelésére./

A. Tesenti: A termelési költségek a Confindustria /Gyáriparosok Szövetsége/ szerint.

Nemzetközi helyzet.

P. Secchia: A republikánus párt kongresszusa.

M. Alicata: A Dél /Dél-Olaszország/ segítségére szánt alap. /A baloldali képviselők nyilatkozata a fenti címet viselő kormányjavaslattal szemben, amely kisebb, részleges reformokkal akarja megoldani Dél problémáját./

M. Franceschelli: Parlamenti összeférhetetlenség.

V. Crisafulli: Az atlanti paktum, mint az agresszió egyezménye.

G. Pajetta: Az atlanti országok hadi kiadásai.

B. Manzocchi: Az acéltröszt az imperializmus ellentétei közepe.

A. Donini: Mi rejlik az atomtitok mögött?

I. V. Sztálin: A nyelvtudomány kérdéseiről.

N. de Simone: Nemzeti háború és osztályharc Vietnámban.

P. Robotti: A termelés ösztönzése Olaszországban és progresszív bérezés a Szovjetunióban.

1950. 7. sz.

P. Togliatti: Olaszország és a háború.

A nemzetközi helyzet.

R. Grieco: A marxizmus a háborúról és békéről.

M. Ferrara: A panamisták pártja.

R. Zangrandi: A kereszténydemokraták /democristiani/ legmélyebb válságának 20 napja.

G. Ingrasci: Egy bandita vége. /Giuliano fasiszta bandavezér haláláról./

L. Vivani: Az olasz csecsemők megmentéséért és jólétéért.

R. Mielei: A koreai agresszió előzményei és felelőssége.

G.Manacorda: Az olasz munkásmozgalom a munkás és szocialista kongresszusok tükrében. /A történelmi tanulmány 1950 február 2. számban megjelent rész folytatása./

A.Colombi: A "Baloldaliság" újraolvasásakor. A kommunista stratégia és taktika.

SOCIETÁ. 1950. január-március. 1.sz. /Negyedéves folyóirat./

R.Bianchi-Bandinelli: németország önkritikája.

L.Lombardo-Radice: Az empirizmus ellentmondásai.

F.Della Peruta: Adalékok a Dél kérdésének /t.i.Dél-Casország/ történetéhez. Diomede Pantaleoni 5 kiadatlan levele.

Jegyzetek és viták:

C.Luporini: "Az alsóbbrendű népi világ" történetéhez. /Vitaírat egy ilyen című könyvről./

G.Corsini: Egy író helyzete. /Vitaírák Giuseppe Raimondi: Giuseppe Olaszországban c.könyvéről./

R.Zanigheri: Az amerikai történetírás új irányzata.

F.Rodano: Egy "példahét". /A jezsuiták által rendezett XXIII. Szociális Hétről./

Könyvismertetések:

Lenin: Az 1905-ös forradalom. /F.Ferri./

Sztálin Összes Művei I. /S.D'Angelo./

Gramsci: Megjegyzések Macchiavelliről, a Politikáról és a Modern államról. /E.Jacomelli./

F.De Sanctis: Válogatott kritikai művek. /D.Puccini./

C.Cattaneo: Epistolario I. /E.Ragionieri./

G.Pintor: Európa vére. /G.Manacorda./

1950. április-május-június. 2.sz.

R.Battaglia: Az Ellenállás nemzeti értelmezése.

C.Luporini: Voltaire és a "Lettres Philosophiques".

E.Ragionieri: A Marx-Engels-levelezés története és sorsa.

N.Sapegno: Jovine, az elbeszélő.

Jegyzetek és viták:

V.Gerratana: "A lét filozófiájának" különös igényei. /Vita a katolikus filozófia marxistaellenes cikkeivel./

E.De Martino-C.Luporini: Még egyszer "Az alsóbbrendű népi világ történeté"-ről.

P.Alatri: Carlo Morandi.

Könyvismertetések:

N.Gallo: A háboru utáni olasz elbeszélő irodalom.

G.Viazzi: Charlie Chaplin a szovjet kritikában.

G.Thomson: Studies in ancient Greek society. The prehistoric Aegean. /Ambrogio Donini./

F.De Bartolomeis: John Locke. /M.Casagrande./

P.Labérenne: A világ eredete. /F.Casamassima./

J.Benda: Az emberi szellem változatlan vonásairól. /P.Dallamano./

C.Dami: A tervgazdálkodás tapasztalatai. /Agostino Degli Espinosa./

WEG UND ZIEL. /Ut és cél./ Bécs, 1950. június.

Vezércikk: A béke erőpróbája.

P.Figurnov: A kapitalizmus általános válságának kiélőzése a háboruutáni korszakban.

Fr.West: A Tito-fasiszták szerepe.

Fr.Strobl: Az "Arbeiter Zeitung" történetéhez. /Az osztrák szocdem.párt áruló, megalkuvó multjának leleplezése. 2. befejező közlemény./

K. Sacher: A kommunizmus útján haladó szovjet mezőgazdaság problémái.

Gazdaság:

Az államosított bankok - a monopoltőke szervei.

Tudomány és művészet:

L.Katz: Néhány adalék a kereszténység eredetéhez.

Kortükör:

Könyv és folyó iratszemle.

1950. július-augusztus.

Vezércikk: Politikai szemle.

J.Koplenig: Munkásegység a békéért.

Fr.West: A gyarmati rendszer válsága.

H.Mitteräcker: A Tito-klika Karintiában.

Th.Prager: Államosítás és "tervgazdálkodás" a kapitalizmusban.

Fr. Marek: Természet és dialektika.

Gazdaság: V

W. Stein: Munkanélküliség Ausztriában.

Munkásmozgalom:

P. Togliatti: Egy renegát arcképe.

M. Rapp: A neuenkircheni általános sztrájk. /Feljegyzések az 1936-i munkásmegmozdulásról./

Pártkérdések:

A sportegyesületekben folyó munkásról.

A politikai irodalom terjesztéséről.

Világpolitika:

Triest és az osztrák államszerződés.

Tudomány és művészet:

Atomenergia a Szovjetunióban és Amerikában.

Kortükör.

Könyv és folyóiratismertetés.

Postaláda:

Bérleenyomás és túlmunkaórák. /Az osztrák munkások súlyos gazdasági helyzetéről./

DIE ARBEIT. /A munka./ Bécs. /Szociálpolitikai, gazdasági folyóirat./ 1950. április.

G. Fiala: Feladataink a békéért folyó harcban.

O. Horn: A hazai munkást védő törvény kérdéséről. /Főleg a nyugati megszállási zónákban idegenek veszik el az osztrák munkások szűk munkalehetőségeit. Az idegenek a vállalkozók számára olcsó munkaerőt jelentenek./

K. Horkel: Termelékenység és bérek. /Ausztriában a termelékenység emelésével esnek a reálbérek./

L. Berg: 1950. évi költségvetés.

H. Taubl: Az osztrák szakszervezeti szövetség alsó-ausztriai konferenciája után.

A szakszervezetek napi kérdései:

A grafikai és papírszakma munkásai. - A vasutasok. - A kaprun-i izemi tanácsválasztások, stb.

Gazdaság és statisztika:

E. Friedrich: "Szegény" kapitalisták Ausztriában. /A szoc. dem.

vélemény szerint az osztrák kapitalisták "szegénysége" miatt nem lehetséges béremelés, ugyanekkor a tőkés lapok dicsekszenek a vállalkozók sikeres üzleteivel.

H. Volter: "Gazdaságkutatás" a vállalkozó szolgálatában.

Br. Furch: Árcsökkenés és árfolyamemelés a Szovjetunióban.

Fiatalok irnak:

F. Walter-Brichacek: Munka- és foglalkozás nélküli fiatalok.

Nemzetközi szemle:

T. F. McWhinnie: Az amerikai state-department internacionáléja.

/A sárga szakszervezetekről./

H. Pauls: A vegyi-ipari munkások nemzetközi szövetségének alakuló konferenciája. /Beszámoló a márciusban tartott budapesti megbeszélésekről./

LABOUR MONTHLY. 1950. június.

A hónap eseményei.

R. P. D.: Az emberiség elárulása. /A londoni külügyminiszteri találkozásról. Két tábor Londonban. Acheson és Lie. Hitler "Új rendjének" ujjaélesztése. Adolf Hoffmann Führer. A londoni konferencia eredménye. Mozgósítás a békéért./

J. Platts-Mills: Egy háborús uszító arcképe. /Acheson./

I. Montagu: A béke és Priestley ur.

J. Klugmann: Fasiszta nyitány I. /A fasizmusról, mint a háborús készülődés egy részéről./

M. Heinemann: Milyen közel van a gazdasági válság?

F. Knee: A munka lázadása - 40 évvel ezelőtt. /40 év előtti cikk./

Levelek Lenintől. /Lenin két levele 1920 februárjából, az akkori szovjet külpolitikáról./

Könyvszemle.

1950. július.

R. P. D.: A hónap eseményei: "Hideg háború" polémia.

J. Aldridge: Agnes Smedleyről.

Terrorbombázás Kinában. /Agnes Smedley utolsó cikke./

J. Gollan: Dorkingi szocializmus. /Az angol munkáspárti vezetőik dorkingi kongresszusáról./

Elmarasztaló bizonyíték. /A magyar szociáldemokrata párt áru-

lásának okleveles bizonyítékai. Négyoklevél közlése angol fordításban. Peyer levelének facsimiléje két oldalon közölve./

E. A. Pritt: Elnyomás Indiában.

Lazio Rudas. /Rudas László méltatása, kiemeli, hogy a Labour Monthly régi és egyik legértékesebb munkatársa is volt./

J. Klugmar: Fasiszta nyitány II. /A franciaországi, olaszországi és angolai fasizálódási folyamatokról./

Könyvszemle.

THE MODERN QUARTERLY. /Marxista folyóirat./ 1950. 3.sz.

J. Lewis: Marxizmus és erkölcs.

A. Fuchs: Az idealista filozófia fejlődése Machtól Heidegger-ig.

T. J. N. C'Sheas: Az európai gazdaság jövője.

D. Chittick: A firenzei festészet és társadalmi háttér.

R. Kein: Utazás az amerikai parnasszuson. /Atvéve a Soviet Literature-ből./

Szemle:

A. S. Walker: W. R. Williams: A mezőgazdaság elvei c. könyve ismertetése.

Indiológusok csoportja ismerteti S. A. Dange: India fejlődése az őskommunizmustól a rabszolgaságig c. bombayon megjelent könyvét.

/Ez az első marxista tanulmány a régi indiai irodalomról. A könyv az ősi indiai irodalomnak történelmi interpretációja./

POLITICAL AFFAIRS. 1950. 5.sz.

Az Egyesült Államok Kommunista Pártja Nemzeti Bizottságának felhívása 1950 május 1-én: Szabadítsuk ki E. Deannist.

Az Egyesült Államok Kommunista Pártja Nemzeti Bizottságának nyilatkozata 1950 május 10-én a legfelsőbb bíróság hideg-háborús rendeleteiről. /1950 május 8-i legfelsőbb bírósági rendeletekről, melyek feláldozták a munkás jogait, a beszéd és sajtószabadságot./

Huover felhívása egy új tengely alakítására.

E. Foster: A Népfront és a népi demokrácia.

V. M. Molotov: Felhívás a választókhöz. /Molotov 1950 március 10-i Szakszervezetek Házában tartott beszéde./

G. Morris: A vatikán összeesküvése az amerikai szakszervezeti mozgalomban.

V.J.Jerome: A néger a hollywoodi filmekben.

A marxizmus kincsházából:

V.I.Lenin: Pártszervezet és pártirodalom. /Lenin összes műveiből. 111. orosz kiad. VIII.k. 386-390 l./

1950. 6.sz.

"76" hagyománya nyomdokán, a harc előrehaladása a békéért és a szabadságért.

E.Dennis: "A legnagyobb magabiztossággal vonuljunk tovább, előre". /Bebörtönzése előtt mondott búcsúüzenet május 2-án, New-Yorkban./

Gus Hall: Békeküzdelmünket új erővel folytassuk.

J.Williamson: A zsidó nép közötti egységfront politikáért - élcsitsük a harcot a burzsoá nacionalizmus ellen.

L.Diskin: A new-yorki felsőiskolás tanulók bátor akciója.

Ph.Schatz: Az egységfront győzelmének néhány tanulsága a Ford választásokon.

H.Minc: A népi demokráciák néhány problémája a proletariátus diktatúrája lenini-sztálini tanításának fényénél.

MASSES AND MAINSTREAM.

1950. június.

S.Sillen: A mi időnk. /Joliot Curie elbocsájtásáról; arról, hogy az amerikai progresszív íróknak nem szabad hallgatniuk; a kommunistaellenes propagandairól: A.Millerről; stb. /

I.Ehrenburg: Nyílt levél nyugat íróihoz. /Felhívás személy szerint: Ernest Hemingwayhez, Roger Martin du Gardhoz, J.B.Priestleyhez, E. skine Caldwellhez, André Chamsonhoz, John Steinbeckhez, Alberto Moraviahoz./

W.E.B.du Bois: Carter G.Woodson arcképe. /Az amerikai néger történetíró és folyóiratszerkesztő /The Journal of Negro History/ méltatása./

H.Aptheker: A hideg-háborús bíróság.

M.Thorez: Kultúra és béke. /A Francia Kommunista Párt XII. kongresszusán /áprilisban/ elhangzott Thorez-beszédből./

V.Gardner-M.Miller: Éhség a San Joaquin völgyben. /Kalifornia./

A.Maltz: A börtön előestéjén. /A losangelesi gyűlésre készült felhívás; a gyűlést a Művészetek, Tudományok és Mesterségek Nemzeti Tanácsa rendezte./

Levelek külföldről.

1950. július.

S.Sillen: A mi időnk. /Haladó írók és filmszakemberek bebörtönzéséről, a folyóirat múltjáról és hagyományairól és a Truman szolgálatában álló, lepénzelt amerikai sajtóról./

J.H.Lawson: Lapzárta az írók számára. /Az író 48 órával bebörtönzése előtt írott sorai Truman fasiszta módszereiről és az amerika-ellenes bizottságról.

H.Fast: Megtartottuk hitünket. /A börtönbüntetés előzményeiről és az elítéltekről./

A McGee család: Üzenetek a Mississipitől. /A halálraítélt néger Willie McGee feleségének beszámolója a Polgári Jogok Kongresszusának estéjén, gyermekeinek aggodó levele és az ő levele a börtönből./

E.Dennis: Az amerika-ellenesek. /Az amerika-ellenes bizottság beidézte az USA **Kommunista Pártjának** főtitkárát, 1947 áprilisában, majd 1950-ben bebörtönözték; az itt közölt rész levelének kivonata, amelyben megmagyarázta, miért nem jelent meg a bizottság előtt./

C.Marzani: Gondolatok a korlát mögül. /A bebörtönzött filmrendező feljegyzései./

L.Josephson: Amerikai politikai foglyok.

G.Marshall: Salem, 1950. /A cím az 1692-es boszorkánypörre való utalás, beszámoló az amerika-ellenes bizottság tevékenységeiről./

Sh.Graham: Válasz Ehrenburgnak.

D.Trumbo /a szintén bebörtönzött költő/: Költemények az elváláskor.

J. Andresawski: Egy új világ számára írok. /Fordítás lengyelből./

Könyvszemle.

REVUE HISTORIQUE. /Történeti szemle./ 1950 LXXIV.évf.április-június. 203.sz.

M.R.Reinhard: Történelem és demografia.

F.Lot: Nemzeti érzés születése és fejlődése. /Egy Liegeről írt műhöz fűzött fejtegetések./

L.Febvre: A Földközi-tenger és a mediterrán világ II.Fülep korában. /Braudel könyvének ismertetése./

A.Jobert: nagy Frigyes és Kengyelország.

E.Gaspardone: A Távol-Kelet története. /A Távol-Keletről írt művek ismertetése./

E.Perray: A középkori Anglia. /Az 1946-49-ben megjelent művek áttekintése./

Könyvismertetések.

bibliográfiai jegyzetek.

Szemle.

Krónika.

ANNALES. /Évkönyvek./ 1950. v.évf. január-március 1.sz.

M.Bloch: Történeti kritika. /Beszéd./

H.Brunschwig: A német nacionalizmusról.

G.Friedmann: Az "emberi tényező" problémái az amerikai iparban.

L.Febvre: A majdnem-től a pontosságig. /Acalék természettudományos ismeretek fejlődéséhez. Egy XVII.századi ilyen irányú munka ismertetése./

V.M.Godinho: Az atlanti világ létrejötte és gazdasági dinamizmusa. /1420-1670/. /A felfedezések gazdasági vonatkozásairól./

M.-A.réra: Franciaország-Skócia: /Skócia jelenlegi viszonyairól és a franciák ezzel kapcsolatos teendőiről./

Ph.de Vries: Angol-holland ellenségeskedés a XVII.században.

G.Lefebvre: Verviersben: Kapitalizmus és szövőipar. /Lebrun: Szövőipar Verviersben a XVIII.században és a XIX.század elején c. munkájának ismertetése./

D.Pinkney: Páris, a gyapot központja az első császárság idején.

S.Tassier: Az amerikai közvélemény 1914-ben.

B.Berthet: Az apátságok és a föld kihasználása. /Saint Claude és a jurai erdők./

Nyelvészeti geográfia.

Buarque de Hollanda: A méz civilizációja. /Brazília pusztaságainak, a sertáonak lakóiról./

É.Juillard: Anniviérs völgye 1949-ben.

L.Febvre: Történelem és földrajz.

Maas: Közép- és Kelet-Európa a X.században.

P.Chaunu: Kolumbusz Kristóf.

M.Lombard: Caffa és a mongol ut vége.

Megnier: Bretagne és Dánia. /Agrárreform./

W.Hartke: A németországi agrárreform néhány szempontja.

M.Lévy: Nyugat-Amerikában.

A.G.Manry: Limagneban 1865-1905 között. /Egy paraszti számadási könyve./

H.Isnard: Észak-Afrika rendeltetéséről.

Braudel: A XX.század problémája.

L.Febvre: La Tour festőről.

" Művészettörténet.

" A monumentális épület terve.

" Tudósok és metafizikusok a XVII.században.

ANNALES HISTORIQUES DE LA REVOLUTION FRANCAISE. /A francia forradalom történeti évkönyvei./ 1950. január-március.

J.Godechot: A direktórium Londonból nézve.

J.Beyssi: A toulousei Jakobinus Párt a direktórium alatt.

M.Lecoq: Nézeteltérés Rémalardban, 1757-ben, a plébános és az iskolamester között.

A.Rufer: A Valais-i alkotmányról.

Vermale: Drouet-ről.

1950. április-május.

A.Soboul: A párisi szekció iratai.

J.Beyssi: A toulousei Jakobinus Párt a direktórium alatt.

G.Lefebvre: A nemzetgyűlés hivatalai 1789-ben.

J.Dautry: A párisi demokraták az V.év fructidor 18-i államcsíny előtt és után.

J.Godechot: Carnot fructidor 18-án.

O.Festj: Egy szövetkezet terve Páris élelmezésére a II.évben.

REVUE D'HISTOIRE ECONOMIQUE ET SOCIALE. /Gazdaság- és társadalomtörténeti szemle./ 1950. 1.sz.

G.Zeller: Az ipar Franciaországban Colbert előtt.

J.Halpérin: Gazdasági átalakulások a XII. és XIII.században.

O.Festy: A mezőgazdaság a francia forradalom alatt.

J.-L.Puech: Proudhon néhány új magyarázója.

J.Maetron: Jean Grave.

MITTEILUNGEN DES INSTITUTS FÜR ÖSTERREICHISCHE GESCHICHTSFORSCHUNG.1950. LVIII.k. /Ünnepi szám Leo Santifaller 60.születése napjára./

Diplomatika: és kéziratok:

B.Stengel: nagy Károly hamisított alapítólevele a Rajnamelletti neustadt Spessart-kolostor számára.

H.Schmidinger: VIII.Benédék palliumadományozása Ragusa számára.

H.Fichtenau: Az itáliai "Óriásbibliák" problémájához.

Fr.Hausmann: A korai Stauf-kancellária formulációs könyve.

H.Appelt: A georgenbergi okirat diplomatikai kritikája.

W.Holtzmann: VIII.Gergely dekretáléi.

A.Lhotsky: III.Frigyes könyvtára.

H.W.Duda: A kopenhágai királyi archívum ozmán államiratai.

Egyetemes történelem és forrástanulmányok:

K.Lechner: A történeti földrajz értelme és feladatai.

B.Panzram: Egyházi jogtörténet és tudományos jogösszehasonlítás.

H.E.Feine: A magánegyház eredete, lényege és jelentősége.

L.Mikolietzky: A középkor forrásai.

D.Oschinsky: Források a középkori angol földesuri birtok igazgatási és gazdaságtörténetéhez.

E.Zöllner: Avar nevek Bajorországban és Ausztriában.

M.Hilz: A mainzi fejedelmi gyűlés 983.február-márciusban.

M.Lischoff: Gizella császárnő kronológiája.

P.Vassov: Harc a házassági jogért a XII.században.

H.Planitz: A városi patriciátus jogtörténetéhez.

Fr.Haer: A birodalom-gondolat kontinuitásához.

Fr.Baethgen: Megjegyzések Pierre Dubois első irásához.

H.Sparber: A brixeni püspökkatalógus.

K.Pivec: Forrásanalízis Dietrich Niem-hez.

O.Vasella: A klérusképzés problémája a XVI.században.

E.mc Cabe: Anglia külpolitikája 1619-ben.

H.Benedikt: Bonneval és Jenő herceg.

O.Forst-Battaglia: Lengyelország az utolsó interregnum előestéjén.

H.Novotny: P.A.Suvalov.

Osztrák történelem:

O.Mitis: Vilmos ostmarki gróf eredete.

O.Brunner: A bécsi polgárság Jans Enikel fejedelemtövében.

O.Stolz: Az osztrák tartományi fejedelmek államszerződésai a XIII. és XIV.században.

R.Geyer: Bécs középkori városjogai.

W.Sturminger: A bécsi tejháború 1578.

H.Hantsch: St.Saphorin három nagy jelentése a bécsi udvar belső viszonyairól VI.Károly idejében.

E.Patzelt: Parasztvédelem Ausztriában 1848 előtt.

F.Maass: Kaunitz állásfoglalása a rendi fogadalom levetése korhatárának államfőmegállapításával kapcsolatban 1770/71.

A.Vigevani: Ausztria és Friaul.

H.Kramer: A trienti Dante-émlékü az olasz irredentizmus ke-
reteiben.

A.Loehr: Az osztrák kulturjavak megőrzése.

Művészettörténet:

K.M.Swoboda: Művészet és vallás.

W.Sas-Zaloziecky: A művészettörténet jelenlegi problémái és a történettudomány válsága.

Fr.Ranke: A "Waise" a német koronában. /Waise a koronában le-
vő híres drágakő neve./

D.Frey: A feldkirchi plébániatemplom kórusa.

LE MOYEN AGE. /A középkor./ 1950. LVI.k. 1-2.sz.

R.Lejeune: A történelemtől a legendáig. /A Girart viennei gróf-
ról szóló chanson de geste-kről és történeti alapjukról.

J.Boussard: Az élet Anjou-ban a XI. és XII.században.

Ch.Higounet: Ciszterciek és erődítmények.

G.Peyronnet: Politikai kapcsolatok Franciaország és Itália közt főleg a XIV.században és a XV.század első felében./Befejező közlemény./

M.Martens: A Mediciek és a burgundi hercegek kapcsolatai a XV.században.

Könyvszemle.

ZEITSCHRIFT FÜR SCHWEIZERISCHE GESCHICHTE /Svájci történeti szemle./ 1950. XXX.évf.1.sz.

J.Freymond: Tanulmány az I.Internationale alapításáról.

R.Till: Svájci órakészítők kolóniája Bécsben.

St.Kot: Basel és Lengyelország. /XV.-XVII.század./

H.Amman: Várostörténetek. /A városokról szóló munkák áttekintése./

Könyvismertetések.

1950. XXX.évf. 2.sz.

P.Clavadetscher: A Karoling-kori churrätiai birodalmi javak urbáriuma.

F.Dorving: Tanulmányok a Román-Svájc középkori birtokviszonyaihoz.

P.Kläui: A térkép, mint a történeti kutatás segédeszköze.

W.Holzmann: Egy régebbi pápai oklevél a Szent-Bernáton levő menedékhely számára.

H.Wanner: A "Gestriifte Schwitzer Baur" röpiratban levő "Gericht" szó magyarázata.

E.Giddey: J.de la Torre "Helvécia leírása" c.műve.

P.S.Müller: Georg Jenatsch és Augustin Stöcklin.

Könyvszemle.

JAHREBUCH DES BERNISCHEN HISTORISCHEN MUZEUMS IN BERN. /A berni történeti muzeum évkönyve./ 1948. XXVIII.évf.

Több beszámolót közöl svájci ásatásokról és az itteni leletekről.

Adalékokat közöl a folyóirat a lópatkó történetéhez.

Ismerteti a berni Történeti Múzeum pálmalevélre írt indiai és indokinai kézíratait.

Az egyik cikk Henri Moser-Charlottenfels keleti gyűjteményét

ismerteti. /Turkesztáni, afganisztáni fegyverek./

Majd részletesen beszámol a muzeum gyűjteményeiről, a történeti, őstörténeti és néprajzi osztály szaporulatairól.

THE ENGLISH HISTORICAL REVIEW. /Angol történeti szemle./ 1950.

LXV.k. 254.sz.

Galbraith: Az adójegyzék dátuma az Exon-Domesday-ban.

Armstrong: A vasuti osztalék kérdése és a harmadik Gladstone-minisztérium bukása.

Taylor: Előjáték Fashoda-hoz: a Felső-Nílus kérdése.

Southern: Jegyzet "Glanville" szövegéhez.

Clay: Két Dervorguilla. /Dervorguilla, John Balliol neje nem azonos egy, több oklevélben szereplő Derverguilla nevű földbirtokosnővel.

Neale: Sir Nicholas Throckmorton tanácsai Erzsébet királynőhöz. Könyvszemle.

1950. LXV.k. 255.sz.

Hoyt: A régi birtok természete és eredete.

Carsten: A Nagy Választófejedelem és a Hohenzollern-despotizmus alapítása.

Wainwright: Cledemutha. /Egy várhelyről./

Cheney: A Matthew Paris-nál megőrzött "alkotmányról".

Dodd: Egy "választási" bérlet 1585-ben. /A földesur kötelezi a bérlőt és utódait, hogy választáskor reá vagy jelöltjeire szavazzanak.

Aspinall: Az londoni utcák statisztikai adatai 1600-1800 között.

Könyvszemle.

Rövid jegyzetek.

THE JOURNAL OF ECONOMIC HISTORY. /Gazdaságtörténeti lap./

1950. X.k. 1.sz.

F.Machlup-E.Penrose: A szabadság-vita a XIX.században.

Th.S.Berry: Üzleti állapotok hatása a korai bírósági döntéseken a kereskedelem korlátozására vonatkozóan.

W.C.Mallalieu: J.Chamberlain és a munkások kártérítése.

Könyvszemle.

Kutatási hírek.

Bibliográfia.

THE JOURNAL OF MODERN HISTORY. 1950. XXII.k. 1.sz.

J.H.Hexter: Az arisztokrácia nevelése a Renaissance idején.

H.Kohn: Napoleon és a nacionalizmus kora.

Jegyzetek:

O.Sherwin: Thomas Firmin: A WPA puritán előfutára.

O.C.Lease: Az 1716-os hétéves törvény.

Szemlecikkek:

L.L.Honor: Amerikai közbenjárás a zsidók érdekében.

P.R.Sweet: Diplomácia és ellenforradalom Ausztriában.

Könyvszemle.

Bibliográfia.

1950. XXII.k. 2.sz.

M.Prestwich: Diplomácia és kereskedelem a protektorátus alatt.

Kn.Biggerstaff: 1867-68 titkos levelezése: vezető kínai állam férfiak nézetei Kinának további megnyitásáról a nyugati befolyás előtt.

Jegyzetek:

J.J.Mathews: Napoleon hivatalos katonai jelentései.

W.B.Walsh: Politikai pártok az orosz dumákban.

Szemlecikkek:

H.W. Ehrmann: Újabb írások a francia munkásmozgalomról.

Könyvszemle.

Bibliográfia és jegyzetek.

BULLETIN OF THE INSTITUTE OF HISTORICAL RESEARCH. /A történetkutató intézet közleményei./ 1950. XXIII.k. 67.sz.

E.B.Fryde: Adatok III.Edward hitelműveleteinek /1327-1348/ tanulmányozásához. /Befejező közlemény./

J.S.Roskell: Középkori szöszlőca parlament alsóházában.

G.Connell-Smith: Angol kereskedőknek az új világgal való kereskedelme a kora XVI.században.

J.C.Lancaster: Mikrofotográfia történészek számára.

Válogatott oklevelek:

A parlamenti iratok bemutatása a külügyminisztérium által./Shella Lambert./

Jegyzetek és hírek.

Könyvszemle.

Doktori értekezések összefoglalása.
Történelmi kéziratok szerzeményezése.

CONGRESO MEXICANO DE HISTORIA. /A mexikói történeti kongresszus./
1949.december. /Spanyol nyelven./

Közli a kongresszuson résztvevők nevét és a megtartott előadások címét.

F O R R Á S O K

A F E L S Z A B A D U L Á S U T Á N I É V E K T Ö R T E -
N E T É H E Z.

Az Országos Széchényi Könyvtár kiadásában megjelent magyar Nemzeti Bibliográfia 1946. évi kötetéből.

A magyar állam költségvetése. 1946-47 évre. Sommázat. Részletezés 1-13.füzet. Bp. 1946. Állami Nyomda 14 füzet.

A magyar nép a békeértekezlet előtt. Cikkgyűjtemény. Bp. 1946. Szikra, 28 l.

Antos István: A pénzügyi kibontakozás utja. Társadalmi Szemle, 1946. 176-183.l.

Bakács Tibor: A főváros természetes szaporodásának alakulása az 1945-46-os években. Orvosok Lapja-Népegészségügy, 1284-86.l.

Bakács Tibor: Helyzetkép Budapest nemibeteg állapotáról. Bp. 1946. Szerző, Athenaeum, 10 l. /Klny. A népegészségügyből./

Bakács Tibor: Néhány adat Budapest jelenlegi közegészségügyi helyzetéről. Városi Szemle, 1946. 51-58.l.

Beér János: Széljegyzetek a háborús főbűnösök peréhez. Társadalmi Szemle, 1946. 431-438.l.

Beliczay Imre: Városi háztartás. A szfv./Budapest/ háztartása. A hiv. adatok alapján összeáll. és magyarázatokkal ellátta. Bp. 1946. Szfv. házi ny. 124 l.

A belpolitikai helyzet. Bp. 1946. Szikra, 4 sztl. l. A MKP párt. nap-anyaggyűjtemény jun. 2. hét.

Budapest. Egy év története. A budapesti napilapok fővárosi rovatvezetőinek közreműködésével kiadja Bp. székesfőv. Irod. és Művészeti Int. Bp. 1946. szfv. házi ny. 253 l.

Budapest közállapotai az 1945-46. tél küszöbén. Összeáll. Szfv. Statiszt. Hiv. Bp. 1946. "Budapest" Irod. Int. Szfv. házi ny. 101 l.

Budapest pusztulása. /A képanyagot összeállította, a kísérő szöveget és adattárát írta Löbl Dezső./ Bp. 1946. Officina, 9 sztl. lev.

Budapest-Székesfőváros közegészségügye. 1946 január-február. Kiad.: Szfv. Tiszti Főorvosi Hivatala, Bp. 1946. Szfv. házi ny. 1-2. füzet.

Budapest székesfőváros közegészségügye. 1946 március. Kiad.:
Sp. Szfv.Tisztifőorvosi Hivatala. Bp. 1946 Szfv.házi ny. 12 l.

Budapest székesfőváros közegészségügye. 1946 április-május.
Kiad.: Szfv. Tisztifőorvosi Hivatala. Bp. 1946. Szfv.házi ny. 2 f.

Budapest székesfőváros polgármesteri jelentése. A szfv.köz-
igazg. 1946. évi május havi állapotáról. Bp. 1946. Szfv.házi ny.
17 l.

Budapest székesfőváros közegészségügye 1946.év első felében
január 1-junius 30-ig. Kiad.: Szfv.Tisztifőorvosi Hiv. Bp. 1946.
Szfv.házi ny. 16 l.

m Budapest székesfőváros közegészségügye. 1946. július-1946.
augusztus. Kiad.: Szfv.Tisztifőorvosi Hiv. Bp. 1946. Szfv.házi ny.
2 f.

Budapest székesfőváros közegészségügye. 1946. szept.hó. Kiad.:
Szfv. Tisztifőorvosi Hiv. Bp. 1946. Szfv.házi ny. 12 l. + 3 tb.

Budapest székesfőváros közegészségügye. 1946. okt. Kiad.:Bp.
Szfv. Tisztifőorvosi Hiv. Bp. 1946. Szfv.házi ny. 23 l.

Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottsága által az
1946. évben tartott közgyűlések jegyzőkönyvei. Január 25-március 6.
bp. 1946. Szfv.házi ny. 120 l.

Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottsága által az
1946.évben tartott közgyűlések jegyzőkönyvei. Május 15-22., Bp.1946.
Szfv.házi ny. 127-154.l.

G.Dimitrov beszéde a bolgár néphez 1945 nov.15-én. Bp. 1946.
Szikra, 16 l.

Donáth Ferenc: A demokratikus földreform. Társadalmi Szemle,
1946. 22-30.l.

Donáth Ferenc: Merre tart a magyar falu? Mezőgazdaságunk tőkés
fejlődésének kérdése. Társadalmi Szemle, 1946. 413-420.l.

Friss István: A demokrácia gazdasági stabilizációja. Megjegyzé-
sek a MKP javaslataihoz az ország gazdasági és pénzügyi helyzetének
rendezésére. Társadalmi Szemle, 1946. 256-265.l.

Friss István: A magyar demokrácia gazdasági stabilizációja. Bp.
1946. Szikra, 20 l. Szem.füzetek.

Friss István: A stabilizáció első hónapjai után. Társadalmi Sze-
le, 1946. 817-829.l.

Gerő Ernő: A stabilizáció mérlege. Bp. 1946. Szikra, 13 l.

Gerő Ernő: Magyarország gazdasági ujjaépítésének feltételei. Bp. 1946. Szikra, 19 l. /MKP pol.akad. 9.sz./

Gerő Ernő: Magyarország gazdasági ujjaépítésének feltételei. Társadalmi Szemle, 1946. 247-255.l.

Harc a gazdasági szabotázs ellen. Cikkgyűjtemény, Bp. 1946. Szikra, 28 l.

Havas Imre: A hatósági orvos havi jelentése. Orvosok Lapja - Népegészségügy. 1946. 628-631.l.

Haviár Győző: A Szabadság-híd ujjaépítése. Magyar Technika, 1946. 131-135.l.

Kerpel-Frónius Ödön: Adatok az 1945.évi csecsemőhalandóság kérdéséhez. Orvosok Lapja-Népegészségügy, 1946. 597-599.l.

Kerpely Kálmán: Vasipar helyzetünk számokban. Magyar Technika, 1946. 153-156.l.

Kimutatás az állami alkalmazottak és állami nyugellátásban részesülők létszámáról az 1946-47.évi állami költségvetés alapján. Bp. 1946. Állami ny. 4o l.

Kiszely Gyula: A Szabadság-híd ujjaépítése. Tér és Forma, 1946. 112.l.

Korda István: A Kossuth-híd építési naplója. Bp. 1946. Technika, 52-56.l.

Mádai Lajos: A nemzetgyűlési képviselők statisztikája. M.Stat. Szemle, 1946. 72-78.l.

Magyar Statisztikai Zsebkönyv. XIII.évf. 1946. szerk. és kiad.: Magyar Közp.St.Hiv.szerk.: Mike Gyula, Bp. 1946. Pátria ny. 219 l. + 1 tk.

Magyar szakszervezetek első szabad közgyűlése. Bp. 1946. Athenaeum, 84 l.

Megvédjük a földet! Cikkgyűjtemény. Bp. 1946. Szikra, 15 l.

Mód Aladár: A magyar ipar jövője. Társadalmi Szemle, 1946. 439-449.l.

Mód Aladár: Az ujjaépítés gazdaságpolitikája. Társadalmi Szemle, 1946. 13-21.l.

Némethy László: Az 1945.évi jogszabályok mutatója. Szerk.: Bacsó Ferenc-Mikós Ferenc-Szabóky Jenő közreműködésével... Bp.1946. TEBE. Révai, 135 l. /TEBE könyvtár./

Nemzetgyűlés irományai: 4-20.sz. Bp. 1946. Athenaeum, 17.fz.
21-30.sz.Bp. 1946. Athenaeum, 10.fz.
31-38.sz.Bp. 1946. Athenaeum, 8 fz.
39-47.,49-64.sz. Bp.1946.Ath. 25 fz.
65-71.sz. Bp. 1946. Ath. 7 fz.
72-79.sz. Bp. 1946. Áth. 8 fz.
80-81.sz. Bp. 1946. Ath. 2 fz.
82-101. sz. Bp. 1946. Ath.20.fz.

Nemzetgyűlés naplója. A nemzetgyűlés 25.ülése. Bp. 1946.Ath.
758 l.
26-38.ülés. 1946. május 2-május 24.Bp.
1946. Ath. 10 fz.
39.ülés. 1946. május 25. Bp. 1946. Ath.
278-314.l.
40-54. ülés. 1946. július 23-augusztus
23. Bp. 1946. Ath. 317-972, 1-252.hasáb.
51-62.ülés. 1946.augusztus 27-től szeptem-
ber 18-án. Bp. 1946. Ath. 253-743.hasáb.
63-70.ülés. 1946. szeptember 26-október
25-én. Bp. 1946. Ath. 737-998, 1-234.hasáb.
71-81.ülés. 1946. november 28-december
13. 237-796. hasáb.

Nógrády Sándor: A szénbányák államosítása. Társadalmi Szemle,
1946. 102-105.l.

Országos Törvénytár 1946.évi 8-11. törv.cikk. Bp. 1946. Ath.
4-6.fz.

Országos Törvénytár. Kiadatott 1946. évi május hó 13-án. 1946.
évi 9.t.c. a telepítésről és a földreform befejezésének előmozdítá-
sáról. /Az 5.szám új kiadása./ Pécs, 1946. Szabadság, 16 l.

Papp Tibor: A budapesti déli összekötő vasuti Dunahíd ujjáépí-
tése. Ált.mérnök, 1946. 17-23.l.

Szabó Imre: nürnbergi per jelentősége. Társadalmi Szemle, 1946.
723-728.l.

Szalay Zoltán: Magyarország 1945.évi és 1946.első félévi gyár-
ipari statisztikájának előzetes eredményei. Stat.Szemle, 1946. 47-
57.l.

Szálasi-per. A vád, a vallomások és az ítélet. Szerk.: Ábrahám -

Széchy Károly: Budapest hidjainak ujjaépítése. T. Technika, 1946. 7-19. l.

Széchy Károly: A budapesti Kossuth-híd építése. Tér és Forma, 1946. 12-14. l.

Szita János: Ipari termelésünk alakulása. Társadalmi Szemle, 1946. 848. l.

A vasut ujjaépítése. Tanulmányok a magyar államvasutak másfél-éves helyreállítási munkáiról. Szerk.: Gál György. Bp. 1946. Szikra, 146 l.

Zboray Bertalan: Budapest gyógyszerteráinak állapota az ostrom után. Orvosok Lapja-Népegészségügy, 1946 694-697. l.

FORRÁSOK A KLERIKÁLIS REAKCIÓ MŰKÖDÉSÉRŐL A FELSZABADULÁS UTÁNI ÉVEKBEN.

Csanádi róm.kat.egyházmegye:

A püspök 1-3.körlevele. Szeged, 1946. /Ablaka ny./ 1-3.fz.

A püspök 4.sz.körlevele. Szeged, 1946. Ablaka ny. 17-20. l.

Egri róm.kat.főegyházmegye:

Az 1941-45.évi egyházmegyei körlevelek tartalomjegyzéke. Eger, 1946. Szent J.ny. 16 l.

Az érsek 1-2.sz.körlevele. Eger, 1946. Egyházmegyei ny. 1-2.fz.

Az érsek 3-4.sz.körlevele. Eger, 1946. Egyházmegyei ny. 2 fz.

Az érsek 8.sz. körlevele. Eger, 1946. Egyházmegyei Sz.János ny. 35-42. l.

Az érsek 9.sz.körlevele. Eger, 1946. Egyházmegyei ny. 43-48. l.

Esztergomi róm.kat.főegyházmegye:

A hercegprimás 1-6.sz.körlevele. Esztergom, 1946. Laisky ny. 1-6.fz.

A hercegprimás 7.sz.körlevele. Esztergom, 1946. Laisky ny. 26-32. l.

A hercegprimás ill.a magyar püspöki kar 9-10.sz.körlevele. Esztergom, 1946. Laisky ny. 38-48. l.

A hercegprimás 13.sz.körlevele. Esztergom, 1946. Laisky ny. 67-72. l.

Földéhes-e az egyház? Bp.1946. Actio Catholica, Korda ny.23 l.

Gáspár Gusztáv: Magántügy-e a vallás? Bp. 1946. Korda ny.5 l.

Actio Catholica Orsz.Eln.füzetei 124.

Győri róm.kat.egyházmegye:

A káptalani helynök 2-4.sz.körlevele. Győr, 1946. Győregyházmegyei Alap ny. 3 fz.

A püspök 5.sz.körlevele. Győr, 1946. Egyházmegyei Alap ny. 8 l.

A püspök 7.sz.körlevele. Győr, 1946. Egyházmegyei Alap ny. 41-48.l.

Kalocsai róm.kat.főegyházmegye:

Az érsek 1-3.sz.körlevele. Kalocsa, 1946. Árpád ny. 3 fz.

Az érsek 4.sz. körlevele. Kalocsa, 1946. Árpád ny.17-20.l.

Az érsek 6.sz.körlevele. Kalocsa. 1946. Árpád ny.27-32.l.

Az érsek 7.sz.körlevele. Kalocsa, 1946. Árpád ny. 33-44.l.

Kassai róm.kat.egyházmegye:

Circulares ordinariatus Cassoviensis. 1-3.sz.Helyce, 1946. Barátság ny.Sátoraljaújhely, 1-2.fz.

Magyar püspöki kar körlevele a róm.kat.hivekhez:

Esztergom, 1946. Buzárovits ny.7 l.

/Mindszenty József/ a bibóros hercegprimás ur ő excellenciájának Vácon 1946 április 28-án mondott szentbeszéde. Vác, 1946. Kapisztrán ny. 4 sztl.l.

Mindszenty József hercegprimás 1946 május 4-én kelt körlevele a magyar püspöki kar nevében a hivekhez a kat.iskolákról és a kötelező hitoktatásról. Esztergom, 1946. Laisky ny. 6 l.

Mindszenty József: Igazság és szeretet. Beszédeiből. 1945.-46. Bp. 1946. Kat.Főisk. Baráti Köre, Steph.ny.146 l.

Papp Kálmán győri püspök egyházmegyéje papjainak. Körlevél a püspöki szék elfoglalása alkalmából. Győr, 1946. Győregyházmegyei Alap ny. 4 sztl.l.

Pécsi róm.kat.egyházmegye:

A püspök 1-4.sz.körlevele. Pécs, 1946. Taizs ny. 1-4.fz.

A püspök 5-6.sz. körlevele. Pécs, 1946. Taizs ny. 3 fz.

A püspök 7.sz.körlevele. Pécs, 1946. Taizs ny. 31-34.l.

A püspök 8-9.sz.körlevele. Pécs, 1946. Taizs ny. 35-42.l.

A püspök 10.sz.körlevele. Pécs, 1946. Taizs ny. 44-50.l.

XII.Pius pápa a demokráciáról. Demokrácia könyvtára. Szerk.: Barankovics István, Vác, 1946. Kapisztrán ny.

Székesfehérvári róm.kat.egyházmegye:

A püspök 1-3.sz.körlevele. Székesfehérvár, 1946. Vörösmarty ny. 1-3.fz.

A püspök 4.sz.körlevele. Székesfehérvár, 1946. Debreczeni ny. 11-12.1.

A püspök 9-10.sz.körlevele. Székesfehérvár, 1946. Vörösmarty ny. 29-36.1.

A püspök 13.sz.körlevele. Székesfehérvár, 1946. Vörösmarty ny. 47-50.1.

Szombathelyi róm.kat.egyházmegye:

A püspök 5.sz.körlevele. Szombathely, 1946. Martineum ny. 23-26.1.

A püspök 6.sz.körlevele. Szombathely, 1946. Martineum ny. 27-36.1.

A püspök, egyben apostoli kormányzó 7.sz körlevele. Szombathely, 1946. Martineum ny. 37-42.1.

A püspök 8.sz.körlevele. Szombathely, 1946. 43-53.1.

A püspök 9.sz.körlevele. Szombathely, 1946. Martineum ny. 55-59.1.

Váci róm.kat.egyházmegye:

A püspök 1-4.sz.körlevele. Vác, 1946. Kapisztrán ny. 1-4.fz.

A püspök 5.sz.körlevele. Vác, 1946. Kapisztrán ny. 29-30.1.

A püspök 6.sz.körlevele. Vác, 1946. Kapisztrán ny. 31-32.1. 1 mell.

A püspök 8-9.sz.körlevele. Vác, 1946. Kapisztrán ny. 39-42.1.

A püspök 10.sz.körlevele. Vác, 1946. Kapisztrán ny. 43-54.1.

A püspök 11.sz.körlevele. Vác, 1946. Kapisztrán ny. 55-56.1.

Veszprémi róm.kat.egyházmegye:

Litterae circulares administratoris apostolici.1. Veszprém, 1946. Egyházmegyei ny. 6 l.

Az apostoli kormányzó 2.sz.körlevele. Veszprém, 1946. Egyházmegyei ny. 12 l.

Az apostoli kormányzó 3.sz.körlevele. Veszprém, 1946. Egyházmegyei ny. 13-18.1.

Az apostoli kormányzó 4.sz.körlevele. Veszprém. 1946. Egyházmegyei ny. 19-26.1.

Az apostoli kormányzó 5.sz.körlevelé. Veszprém 1946. Egyházmegyei ny. 29-32.1.

Az apostoli kormányzó 6.sz.körlevele. Veszprém, 1946. Egyházmegyei ny. 32-36.1.

Az apostoli kormányzó ill. püspök 7-8.sz.körlevele. Veszprém,
1946. Egyházmegyei ny. 37-44.l.

A püspök 9.sz.körlevele. Veszprém. 1946. Egyházmegyei ny.
45-46.l.

- - -

T a r t a l o m j e g y z é k.

J.Z.Polevoj: Az orosz ipari proletariátus kialakulásának kérdései V.I.Lenin műveiben.....	1
N.Inozemcev: Az USA pénzoligarchiája és a német monopoliumok közötti kapcsolatok kérdése. /1924-1929./.....	29
M.Kalinyin: A szovjet-finn háború és az angol munkáspártiak áruló politikája.....	50
K.Bazilevics: Kísérlet a Szovjetunió története feudális korszaká- nak periodizálására.....	83
I.Csasztuhin: A történettudomány állása és a tudományos intézmé- nyek helyzete a koreai népi demokratikus köztársaságban.....	134
A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Történeti Intézetének munká- járól.....	144
Intézetünkbe újonnan beérkezett szovjet történettudományi munkák.....	145
Folyóíratszemle	152
Források a felszabadulás utáni évek történetéhez.....	292

A

TH/ 1544
1415

TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZET ÉRTESÍTŐJE

Refergyer J.: Szocialista munkaverseny Ukrajnában az első sztálini Ötéves Terv idején.

Nyikiforov V.: A Csang Kai-sek klikk és a "távolkeleti müncheni" politika 1938-1941-ben.

Roller Mihail: A román forradalmi mozgalom fellendülése az első világháború után.

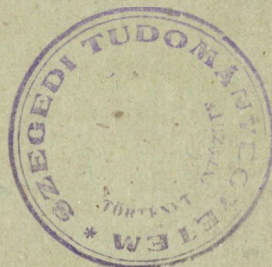
Alpatov M.: Új szakasz az ókorból a középkorba való átmenet problémájának kidolgozásában.

Lándor Béla: Marx jegyzetei a magyar történelemről.

Intézetünkbe újonnan beérkezett szovjet történettudományi munkák.

Intézetünkbe érkezett könyvek a népi demokratikus országokból.

Folyóíratszemle.

I. ÉVF. 10-12. SZ.

1950. OKT.-DEC.

KÉZIRAT GYANÁNT

A magyar történettudomány művelői már régóta érzik a tudományos kutatás alapját képező magyar történeti bibliográfia hiányát. Érezte ezt a hiányt a burzsoá történetírás is, közel négy évtizeddel ezelőtt fel is vette egy nagyszabású bibliográfiai munka elkészítésének tervét, de megvalósítani a polgári történetírás anarchikus viszonyai közt és a kellő anyagi támogatás hiányában egyáltalán nem volt képes. Csak a felszabadulás teremtette meg egy ilyen magyar nyelvű mű elkészítésének feltételeit. A Történettudományi Intézet felismerte, hogy a marxista-leninista történetírás támogatásában milyen nagy jelentősége van egy teljes részletességű, nem csupán a feldolgozásokat, hanem a lehetőség szerint a teljes nyomtatott forrásanyagot felölelő nagy bibliográfiai mű tervszerű megalkotásának, ezért felkarolta a régebben elhanyagolt és szinte feledésbe ment ügyet.

Egy átlagosan 10-12 emberből álló munkaközösség hosszas, fáradságos és tervszerű munkája eredményeként az Intézet az év végére megjelenteti az 1825-1867 közti korszak 4 kötetre tervezett történeti bibliográfiájának I. és III. kötetét. Az I. kötet /Általános Rész/ tartalmazza a marxista-leninista klasszikusok magyar vonatkozású bibliográfiáját, az összefoglaló történeti munkákat a helytörténeti, statisztikai és demográfiai anyagot. A III. kötet magában foglalja a korszak politikai történetére, azonkívül a jog, az oktatás, a tudomány, a művészet, a sajtó és az egyházak történetére vonatkozó anyagot. A két kötet terjedelme mintegy 32 negyedréti oldal és kb. 30.000 címszót foglal magában. A hátralévő II. kötet /Gazdaság/ és a IV. kötet /Nemzetiségek/ 1951. folyamán hagyja el a sajtót, kb. hasonló terjedelemben. A négy kötet használhatóságát egy részletes név- és tárgymutató kötet fogja emelni.

Ez a bibliográfiai mű első hazánkban, mely szakrendszerében következetesen igyekszik alkalmazni a marxizmus-leninizmus tanításait. Az anyag széleskörű feltárása és módszeres csoportosítása által bizonyos mértékben tudományos eredményeket is mutat fel.

C I K K E K , T A B L A M Á N Y O K

J. Re, ergyer: Szocialista munkaverseny Ukrajnában az első sztálini ötéves terv idején.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom által megteremtett szovjet társadalmi rend korlátlan lehetőségeket nyitott a tömegek alkotóereje számára s egy új hősiességet hívott életre, amely eddig ismeretlen volt a történelem folyamán, - a munka hősiességét.

A tömegek munkahősiessége jelentőségének kérdését Lenin érintette először 1919-ben a munkások kezdeményezésére szervezett kommunista szombatokkal kapcsolatban. Lenin akkor azt írta, hogy a szocializmus felépítéséhez és megerősítéséhez nemcsak a kizsákmányolók elleni harc frontjain van szükség az önzetlen heroizmusra, hanem a gazdasági építés területén is. "Ez a második feladat nehezebb az elsőnél, mert semmiesetre sem oldható meg egyetlen hősiesség fellángolásával, hanem a tömegek közt végzett hétköznapi munkához szükséges legtürelemesebb, legállhatatosabb, legnagyobb hősiességet követeli meg." ¹

Leninnek ezeket a megállapításait a szocialista építés gyakorlatára teljes mértékig igazolta. A Szovjetunió szocialista építésének története a tömegek állandóan növekvő teremtő lelkesedésének és munkahősiességének története. Nem lehet megírni a szovjet társadalom történetét anélkül, hogy ne mutatnánk be az egész népre kiterjedő munkaheroizmust, hogy ne beszéljünk a munka számos hősről, akiket dicsőség övez és tisztelet vesz körül.

A Szovjetunióban a tömegek munkahősiességének legfontosabb forrása az a körülmény, hogy a nem szabad munkát az egész szovjet társadalom számára leváltotta a szabad és teremtő munka. Minden egyes szovjet polgár munkája hazánk gazdagságát növeli s a szovjet nép anyagi és kulturális jólétének emelkedéséhez, a Szovjetunió gazdasági és politikai hatalmának megerősödéséhez vezet. A Nagy Ok-

Lenin-Sztalin: A munkáról. Gyűjtemény Lenin és Sztalin műveiből. Budapest, 1950. 179. 1.

tóberi Szocialista Forradalom nemcsak, hogy letépte a kapitalizmus bilincseit és megadta a dolgozóknak a politikai szabadságot, de anyagi jólétet is adott a népnek. "A mi proletárforradalmunk, - mondotta Sztálin elvtárs a sztahanovisták első összszűvetségi értekezletén mondott beszédében, - az egyetlen olyan forradalom a világon, amely nemcsak politikai eredményeket tud felmutatni a nép számára, hanem anyagi eredményeket is." ²

A szovjet társadalomnak olyan hatalmas mozgató erői, mint a nép erkölcsi és politikai egysége, a szovjet patriotizmus, a Szovjetunió összes nemzeteinek testvéri együttműködése, lettek a munka hősiességének forrásai. Népünk erkölcsi és politikai egységének gazdasági alapja a szocialista termelési mód, a termelőeszközök szocialista tulajdona és az embernek ember által történő kizsákmányolásának hiánya. Az erkölcsi és politikai egységnek politikai alapja pedig a szovjet államberendezés, a szocialista demokrácia, a munkások, parasztok és az értelmiség érdekeinek elválaszthatatlan közössége és baráti együttműködésük a kommunizmus építésében a Bolsevik Párt vezetése alatt.

A Párt és a kormány a tömegek munkahősiességét a kommunizmus építési tervének megvalósítására irányítja, mozgósítja és megszervezi a tömegeket, hogy az országunk előtt álló hatalmas feladatokat megvalósítsa az életben.

Éppen ezért a Szovjetunió a hazája a tömegek munkaheroizmusának. Hasonló dolog nincs és nem is lehet a kapitalista társadalomban, ahol a termelés fejlődésének fő ösztönzője a magánérdek, s a nyereségre való törekvés a dolgozó tömegek szörnyű kizsákmányolásának útján.

A munkához való kommunista viszony megnyilvánulása tömeges formájának első csirája, a tömegek munkaheroizmusának első megjelenési formája 1919-1920-ban a kommunista szombatok voltak. Ezek

² I. Sztálin: A leninizmus kérdései. Bp. 1950. 591.1.

igen fontos szerepet játszottak a háttország megerősítésében és a Vörös Hadsereg harci képességének emelésében a polgárháború és az idegen intervenció korszakában. V.I. Lenin a szombatokat igen fontosnak tartotta, de már ugyanakkor látta a tömegek termelési aktivitása új formáinak további fejlődését és kialakulását. "Nem kezeskedhetünk arról, hogy éppen a 'kommunista szombatok' fognak különösen fontos szerepet játszani. Nem ez a lényeg. A lényeg az, hogy az ujnak minden néven nevezendő hajtását támogatnunk kell s majd az élet fogja kiválasztani azok közül a legéletrevalóbbakat."³ Az élet teljes mértékig igazolta Lenin jóslatának helyességét.

A népgazdaság helyreállításának korában, a polgárháború győzelmes befejezése után a tömegek teremtő aktivitásának egy olyan állandóan ható formája alakult ki, mint a termelési értekezletek. Ezek Leningrád munkásainak kezdeményezésére jöttek létre és széles körben elterjedtek a Szovjetunió összes üzemeiben. A termelési értekezletek a munkásoknak a munkához való szocialista viszony szemléiben történő nevelésének iskoláivá lettek.

Sztálin elvtárs igen nagy jelentőséget tulajdonított a termelési értekezleteknek az ország iparosításának korszakában, de rámutatott arra, hogy munkájukat át kell állítani az újjáépítési korszaknak megfelelően. 1926-ban Sztálin elvtárs a leningrádi párt-szervezet aktíváján a következőket mondotta: "A termelési értekezletek programját tágabbá és tartalmasabbá kell tenni. A termelési értekezletek napirendjére kell tűzni az ipari építés alapvető kérdéseit. Csak így lehet fokozni a munkáosztály milliós tömegeinek aktivitását és csak ezen az úton tehetjük őket az ipar építésének tudatos részvevőivé."⁴

A termelési értekezletek igen fontos szerepet játszottak a dolgozók teremtő aktivitása oly kitűnő formáinak kibontakozásánál és kifejlődésénél, amilyen a szocialista munkaverseny. A szocia-

³ Lenin-Sztálin: A munkáról. 181. l.

⁴ Lenin-Sztálin: A munkáról. 225. l.

lista munkaverseny gondolatát, Lenin 1918-ban vetette fel "Hogyan szervezzük meg a versenyt?" c. munkájában.

"A szocializmus nemcsak nem fojtja el a versenyt, hanem ellenkezőleg, először teremti meg annak lehetőségét, hogy a versenyt valóban s z é l e s, valóban t ö m e g -méretekben alkalmazzák, hogy valóban a dolgozók többségét vonják be az olyan munkába, ahol megmutathatják, hogy mit tudnak, ahol kifejleszthetik képességeiket, ahol megnyilvánulhatnak azok a tehetségek, amelyek a népben, a frissen buzgó forrásban megvannak s amelyeket a kapitalizmus ezer és ezer, millió és millió esetben eltiport, elnyomott és elfojtott. A mi feladatunk most, amikor szocialista kormány van hatalmon az, hogy megszervezzük a versenyt." ⁵

V.I. Lenin hangsúlyozta, hogy a szocialista munkaverseny az emberek közötti munkaviszony új elvekre való helyezésének legfontosabb eszköze és ennek kell a szocialista építés alapvető módszerének lennie. Lenin utmutatását követve a Párt IX. kongresszusa határozatot hozott a munkaversenyek megszervezésének szükségességéről. E határozatban ez áll: "A kapitalista társadalomban a verseny konkurrencia jellegű volt és az embernek ember által történő kizsákmányolásához vezetett. Abban a társadalomban, ahol a termelési eszközök nacionalizálva vannak, a munkaverseny nem bontja meg a szolidaritást és csakis a munkatermékek mennyiségét növeli. Az üzemek, a kerületek, a műhelyek és az egyes munkások közötti munkaversenyt a szakszervezeteknek és gazdasági szervezeteknek gondosan meg kell szervezniük és figyelmesen kell tanulmányozniuk. A munkaverseny fejlesztése egyik leghatalmasabb eszköze a prémiumos rendszernek kell lennie." ⁶

Sztálin elvtárs a szocialista munkaversenyre vonatkozó tanítást továbbfejlesztette. A szocialista munkaverseny a bolsevik párt vezetése alatt az első sztálini ötéves terv első napjától kezdve széles területen kifejlődött.

⁵ Lenin-Sztálin: A munkáról. 98-99. l.

⁶ A SzK/b/P a kongresszusok, konferenciák és KB plénumok határozatainak és döntéseinek tükrében. I.r. 1898-1925, 331. l. O giz. Goszpolitizdat. 1941.

A XVI. pártkonferencia által elfogadott első ötéves terv hazánk szocialista átalakításának, hatalmas ipari-kolhozállammá való átalakításának gigantikus programja volt. Hogy átállithassuk az országot az elmaradt technikáról az új, modern technika alapjára, meg kellett teremteni a nehézipart, amely lehetővé tette a népgazdaság összes ágainak helyreállítását a szocializmus alapján.

Az első ötéves terv folyamán a népgazdaságra befektetett 64.6 milliárd rubel összes tőkebefektetésből az iparba /a villamosítást beleértve/ 19.5 milliárd rubelt fektettek be, amelyből 78 % a nehéziparra és ennek alapjára, a gépiparra esett; a közlekedés 10 milliárd rubelt, míg a mezőgazdaság 23.2 milliárd rubelt kapott. ⁷

Az ötéves terv grandiózus feladatai nem érték megglepetésszerűen Pártunkat. Ezt a tervet előkészítette Pártunk egész előző politikája, valamint az iparosítás és kollektivizálás fejlődésének menete. Hatalmas szerepet játszott ebben az a munkalendület, amely magával ragadta a szovjet munkásokat és parasztokat, s amely a szocialista munkaversenyben jutott kifejezésre.

Az első ötéves terv feladatainak megoldása szoros összefüggésben állott a városi és falusi kapitalista elemek teljes kiszorításával, az volt a feltétele annak, hogy a szocialista gazdasági formák frontját kiterjesszék, megteremtsék az osztályok felszámolásának gazdasági alapját a Szovjetunióban, felépítsék a szocialista társadalmat.

Ebből a célból a kis egyéni parasztgazdaságokat a nagy kollektív gazdaságok útjára kellett terelni, hogy így biztosíthassuk a szocializmus gazdasági alapját a faluban és lehetetlenné tegyük a kapitalizmus visszaállítását a Szovjetunióban.

Mindennek együttléve meg kellett teremtenie hazánk védelmi képessége összes gazdasági és technikai előfeltételeinek maximális kifejlesztését.

A szocialista építés grandiózus programjának megvalósítása az országban a kiélesedő osztályharc körülményei között ment végbe.

⁷ A SzK/b/E a kongresszusok, konferenciák és KB plénumok határozatainak és döntéseinek tükrében. II.r. 192-1939. 325.1.

El kellett nyomni a kalákok ellenállását, elkeseredett harcot kellett vívni a trockistákkal, bucharinistákkal, a burzsoá nacionalistákkal és a nemzetközi imperializmus összes többi ügynökségével, a város és a falu pusztulásra ítélt kapitalista elemeivel. Hazánknak hatalmas belső és külső nehézségekkel kellett megküzdenie. 1929-1930-tól kezdve erősödött a Szovjetunió elleni háboru fenyegetése: a nemzetközi imperializmus arra számított, hogy a háboruban találja meg az összes kapitalista országokra kiterjedő mély gazdasági válságból való kiutat.

Sztálin elvtárs a SzK/b/P XVI. kongresszusán rámutatott, hogy "valahányszor a kapitalista ellenmondások éleződni kezdenek, a burzsoázia tekintetét a Szovjetunió felé fordítja: nem lehet-e vajjon a kapitalizmus egyik vagy másik ellenmondását vagy összes ellenmondásait egyúttvéve a Szovjetunió terhére, a szovjetek országának terhére megoldani, amely a forradalom fellegvára s csupán meglétével forradalmasítja a munkásosztályt és a gyarmatokat, akadályozza az új háboru kitörését, akadályozza a világ ujrafelosztását, megakadályozza, hogy hatalmas belső piacán uralkodjanak, amire oly nagy szüksége volna a kapitalistáknak, különösen most a gazdasági válság idején. Ez az oka a Szovjetunió ellen irányuló kalandos támadások és az intervenció tendenciájának, amelynek egyre erősödni kell a kifejlődőben lévő gazdasági válsággal." ⁸

Kormányunk a kapitalista országokkal szemben békepolitikát folytatott, de ugyanakkor élénken figyelte a nemzetközi események fejlődését és növelte a szovjet állam védelmképességét.

Országunk biztosan és szilárdan haladt a szocializmus építése útján.

A bolsevikok pártja megszervezte és ráirányította a tömegeket mindazoknak az akadályoknak legyőzésére, amelyek az első sztálini ötéves terv megvalósítását akadályozták. Az ellenség ellenállása s a burzsoázia és sajtója rosszindulatu jóslásai ellenére, melyekkel az ötéves tervet "fantáziának és utópiának" minősít-

⁸ I.V. Sztálin, Művei 12. köt. 255.1. /oroszul/.

tette, az első sztálini ötéves tervnek a bolsevikok pártja által a szovjet nép elé kitűzött feladatait négy év alatt oldották meg. A szovjet nép e történeti győzelmének eredményeit összegezve Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy azt előszörban a munkások és kolhozparasztek milliós tömegének aktivitása, önfeláldozása, lelkesedése és kezdeményezése biztosította, akik a mérnöki és technikai erőkkel együtt hatalmas energiával fejlesztették ki a szocialista munkaversenyt és a rohammunkát.

Az első ötéves terv határidőelőtti teljesítésének egyik leg-hatalmasabb harci eszköze a Lenin-Sztálin Pártja vezetése alatt kifejlődő szocialista munkaverseny volt. Éppen az első sztálini ötéves terv idejétől kezdve hatolt be a szocialista munkaverseny a szovjet nép mindennapi életébe és lett a szocialista társadalom különleges törvényszerűségeinek egyik legszembetűnőbb megnyilatkozása. Nem lehet a szovjet társadalmat szocialista munkaverseny nélkül elképzelni éppugy, mint ahogy nem lehet elképzelni a szocialista gazdaságot szervezés nélkül sem.

A szocialista munkaverseny fejlődésében fontos történeti fordulópontot jelent "A Szovjetunió összes munkásainhoz és dolgozó parasztjaihoz" című kiáltvány a szocialista munkaversenyről, amelyet Sztálin elvtárs javaslatára a XVI. Országos Szövetségi pártkonferencia fogadott el, továbbá a SzK(b)/P KB-ának 1929 május 9-éi határozata a gyárak és üzemek szocialista munkaversenyéről.

A XVI. pártkonferenciának a munkásokhoz és dolgozó parasztokhoz intézett felhívása a következőket mondja: "A szocialista építés nehézségeinek felszámolására, a városi és falusi kapitalista elemek ellen irányuló további támadás erősítésére, az ötéves terv teljesítésére szervezzétek meg a munkaversenyt az építés minden területén, szervezzétek meg az üzemek, gyárak, bányák, vasutak, szovhoszok, kolhozok, szovjet hivatalok, iskolák és kórházak munkaversenyét. Szervezzétek munkaversenyt az önköltség csökkentésére, a munka termelékenységének emelésére, a munkafegyelem megszilárdítására, a vetési területek megnövelésére, a termés gyarapítására... a dolgozó tömegeket szolgáló kulturális és jóléti intézmények mun-

kájának megjavítására." ⁹

A felhívás hangsúlyozta, hogy a szocialista munkaversenynek olyan állandó módszerre kell válnia, amely bevonja a dolgozókat a szocialista építésbe, amely kifejleszti és megszervezi a tömegek kezdeményező készségét s az alulról jövő önkritikát az ötéves terv teljesítése céljából. A Párt Központi Bizottságának május 9-i határozata megmutatta a szocialista munkaverseny konkrét feladatait: az ipari-pénzügyi tervek teljesítése és telteljesítése; az önköltség-csökkentési és munkatermelékenységi normák teljesítése és telteljesítése; a termelés minőségének megjavítása; harc a sétálók és a selejt ellen; a raktárköltések csökkentése; ~~szükségszerű~~ termelési fegyelem elérése; a technikai tökéletesítés és a termelési racionalizálás aktív végrehajtása a munkásfelhasználók széleskörű bevonásával.

A munkaverseny kifejlesztésével kapcsolatban igen nagy jelentősége volt Sztálin elvtárs "Munkaverseny és a tömegek munkalendülete" c. cikkének, amelyet J. Mikulina "A tömegek munkaversenye" c. munkájához előszóként írt, a amelyet a Pravda 1929 május 22-én közölt. Sztálin elvtárs ebben a cikkében hangsúlyozza, hogy a munkaverseny a szocializmus építésének kommunista módszere, a dolgozók milliós tömegei aktivitásának maximális bevonása útján és hogy a munkaverseny az az emelő, amelynek segítségével a munkásosztály hivatva van az ország egész gazdasági és kulturális életét szocialista alapra állítani. Sztálin elvtárs kigunyolta azokat a bürokrátákat, akik nevetve azt állították, hogy a verseny afféle soronlevő bolsevik divat és mint ilyennek, el kell csendesülnie a "szezon" befejeztével." ¹⁰

Sztálin elvtárs Leninnek a szocialista munkaversenyre vonatkozó tanítását megindokolva és továbbfejlesztve megmutatta azt a gyökeres elvi különbséget, amely a szocialista munkaversenyt megkülönbözteti a burzsoá konkurenciától. "A szocialista versenyt olykor összecserélik a konkurenciával. Ez nagy hiba. A szocialista verseny és a konkurencia két teljesen különböző elvet képvisel. A konkurencia elve: az egyiknek v e r e s é g és h a -

⁹ A SzK/b/P a konresszusok...határozataiban és döntéseiben.II.r. 1925-1939, 357. l.

¹⁰ Lenin-Sztálin: A munkáról. 230.l.

l á l, a másiknak győzelem és uralkodás. A szocialista verseny elve: elvtársi s e g i t s é g az elmaradottaknak; az ellenzárók részéről, hogy ezután általános emelkedést érjünk el. A konkurrencia azt mondja: bunkózd le az elmaradottakat, hogy meg erősítsd saját uralmadat. A szocialista verseny azt mondja: egyesek rosszul dolgoznak, mások jól, megint mások mégjobban, - é r d u t ó l a l e g j o b b a k a t é s é r j e k a l á l t a l á n o s e m e l k e d é s t." ¹¹

A bolsevik párt elgondolása az volt, hogy a szakszervezeteknek igen tevékeny részt kell venniük a szocialista munkaverseny kifejlesztésében. A szovjet szakszervezeti tanács vezetőségébe beburakodott ellenséges elemek a munkaverseny ellen léptek fel és mindenképpen gátolták a tömegek aktivitását. A szakszervezetek IX. kongresszusán N.N. Svernik így szólt: "Hasonlítsák össze, elvtársak, a munkásosztálynak a szocializmus építésében kifejtett hatalmas akaratát és energiáját az ilyen opportunistá szólammokkal, mint 'a munkaverseny nem visz a jó életre' és azonnal megértik, hogy mily mélyre süllyedt a jobboldali opportunistá vezetés." ¹²

Igy tehát a szocialista munkaverseny kifejlesztésének legfontosabb feltétele a szakszervezetek ellenséges jobboldali opportunistá vezetésének felszámolása, a vezetőségnek a rosszakaratuaktól, a szovjet nép ellenségeitől való megtisztítása. Ezt a bolsevik párt Sztálin elvtárs vezetése alatt hajtotta végre.

Az első sztálini ötéves terv idején kifejlődött a tömeges szocialista munkaverseny és rohammunka, a tömegek munkahősiessége hatalmas erővé vált a szocialista építés bolsevik tempójáért folytatott harcban.

Teljesedtek Lenin prófétai szavai, amelyek szerint a szocializmus nem teszi tönkre a versenyt, hanem először teremti meg a lehetőséget, hogy azt valóban széles körben és tömegméretekben kifejleszthessék.

¹¹ Lenin-Sztálin: A munkáról. 231. l.

¹² A Szovjetunió szakszervezeteinek IX. összehívott kongresszusa. Gyorsírással feljegyzés. Moszkva, Profizdat. 1933. 66. l.

Hogyan kezdett a szocialista munkaverseny Ukrajnában kibontakozni? 1929 áprilisában az Ukrán Szakszervezeti Tanács második plénuma külön felhívta Ukrajna összes munkásait és munkásnőit, mérnöki-műszaki dolgozóit és alkalmazottait, hogy szervezzék meg a szocialista munkaversenyt:

"Jelenleg egész népgazdaságunk hatalmas fordulat előtt áll. Befejeztük a helyreállító korszakot és rátértünk népgazdaságunk szocialista átalakítására. Ezzel kapcsolatban a lehető legteljesebb mértékig ki kell használnunk a kapott piacot az ország termelőerő gyors kifejelesztésére és védelmi készségének megerősítésére...

Munkás, munkásnő, mérnök és technikus a termelésben, agrónomus, mezőgazdasági üzemszervező, orvos, tanító a falvakban, alkalmazottak a közigazgatásban, a szovjet és szövetkezeti apparátusban - valamennyiüknek egyesülniük kell egy baráti erőfeszítésben a munka termelékenységének emelésével kapcsolatban mutatkozó hiányok kiküszöbölésére és munkánk megjavítására, a munka elhanyagolása és a fegyelmezetlenség ellen, a magas önköltség ellen, a szovjet és szövetkezeti szervezet olcsóbbá tétele érdekében, a sétálás és a selejt ellen, a technika emelése céljából... a munkásifjuság szocialista munkaversenyét megszervező lenini Komszomol kezdeményezését át kell vennie az egész munkásosztálynak és azt az egész munkásosztály szocialista munkaversenyévé kell alakítani."13

Az Ukrán Szakszervezeti Szövetség felhívását megvitatták az Ukrán Köztársaság valamennyi üzemében.

A Párt és a szakszervezeti szervek nagy tömegmunkát végeztek a munkahelyeken a felhívás lényegének megmagyarázása céljából. Az Ukrán Szakszervezeti Szövetség Tájékoztatójából kitűnik, hogy csupán a Donyec medence 10 bányájában a bányabizottságok 111 értekezletet és gyűlést hívtak össze, amelyeken 13.992 ember vett részt és 772-en szólaltak fel. Két vasgyárban /a "Sztálin- és Kirov-gyárakban/ az üzemi pártszervezetek 296 csoportértekezletet hívtak

13 Ukrainszkij CAO, f. Vszeukrainszkij szovjet profszojuzov /VUSZPSz/ 1929 d. 1-294, 1. 29-31.

össze, amelyeken 19.694 ember vett részt. Az artyomovi kerületi szakszervezeti bizottság adatai szerint 45 vállalatban a pártszervek és az üzemi bizottságok 688 gyűlést rendeztek 51.920 résztvevővel. ¹⁴

A szocialista munkaverseny és a rohammunka érdekében Ukrajnában elsőnek Dnyepropetrovszk munkásai indították meg a hadjáratot, amely város akkor az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság egész vasipari termelésének 30 %-át adta. A verseny kezdeményezése a Petrovszkij-üzem hidműhelyétől indult ki, amelyet már az 1920-1921. évben, az éhezés és pusztulás nehéz éveiben tanúsított munkahőstettéért, a kisokasszi híd helyreállításáért a Vörös Zászló renddel tüntettek ki. Ennek az üzemnek a munkásai a helyreállítás korszakában a Szovjetunió egész területén, Ukrajnától egészen Turkesztánig, hidak egész hálózatát készítették el a folyókon és vasútvonalakon. A helyreállítás korszakában szocialista munkaverseny keretében hidakat gyártottak a Dnyeprosztroj, a sztálini ötéves terv első nagy alkotása számára.

A Petrovszkij-gyár hidműhelye után az önköltségnek 2 %-kal való csökkentése és a munka termelékenységének 17 %-al való emelése érdekében munkaversenyre léptek egymással a Dnyepropetrovszki Lenin-gyár, a Dzerzsinszkij-gyár, a Karl Liebknecht- és a Pravda-gyár, stb.

A szocialista munkaverseny eredményei a következők voltak: a Petrovszkij-gyár, amely korábban rendszeresen nem teljesítette a termelési tervet, a munkaversenynek már első hónapjaiban 106.9 %-ra teljesítette azt, miközben a munka termelékenysége 97.8 %-ról 104.6 %-ra emelkedett.

A Dzerzsinszkij-gyár, amely a verseny előtt a termelési tervet csak 98 %-ra teljesítette, a versenyt 108.6 %-al kezdte, míg a munka termelékenysége 97 %-ról 111 %-ra emelkedett. ¹⁵

Jellemző a következő példa: a "Szpartak" lapátgyár üzemi bizottsága kezdeményezésére versenyre hívta a "Komintern" gyár lapátműhelyét. A "Komintern" gyárban azonban nem ment a dolog. A

¹⁴ Ukrainszkij CAOR, f. Vseukrainszkij szovjet profszojuzov /VUSzPSz/ 1929 d. 1-296, 1. 7.

¹⁵ A "Proletár" c. munkásújság, az Ukrán Szakszervezeti Tanács lapja. 1929. április 26-i szám.

"Spartak" gyárban egy váltás alatt 468 köteg lapátot gyártottak, míg a "Komintern" gyárban csak 236 köteget. Akkor a "Spartak" gyárbeliek felajánlották, hogy kicserélik brigádjaikat a "Komintern" gyárbeliekkel. A "Komintern" gyárbeliek elsajátították a "Spartak"-gyári munkamódszereket és szintén 468 köteg lapátot kezdtek gyártani. ¹⁶

A szocialista munkaverseny az első napoktól kezdve hatalmas eszköz lett a terv teljesítésénél és fontos tényezővé vált az egyes brigádok, műhelyek és vállalatok közötti kölcsönös szocialista segítségnek.

Dnyepropetrovszk és környéke üzemeinek és gyárainak példáját követték egész Ukrajna gyarai és üzemei, bányái és tárnái, valamint vasutai.

A Krászin kábelgyár /Kiev/ munkásai versenyre hívták ki a "Fizik-himik" munkásait s arra kötelezték magukat, hogy az előirányzatot május 1-ig elvégzik, megszüntetik a sétálást, a minimumra csökkentik a gépek állási idejét, csökkentik a selejtet, 10 %-al csökkentik a termékek önköltségi árát és 17 %-al emelik a munka termelékenységét. A versenyszerződés megkötését követő napon az ellenőrző bódékban és a műhelyekben versenytáblákat függesztettek ki a szocialista kötelezettségeiket teljesítő élenjáró munkások nevének feltüntetésével. ¹⁷

Gorlovka bányászai egyéni szocialista versenyre hívták ki egymást. Az egyéni verseny azonban csakhamar nem elégítette ki a munkásokat. Az egyik csoport kezdte kihívni a másikat, amit azután a váltások kihívásai követtek. 1929 májusában beléptek a munkaversenybe a Donyec-medence összes bányászai, szocialista szerződéseket írva alá. A szerződésben ez állt: "Mi, a Donyec-medence bányászai és technikusai tudjuk, hogy a bányászok az építés felelős szakaszán dolgoznak. Tudjuk, hogy a donyec-medencei bányászok sikeres munkájától függ az iparosítás tempója és az öt-éves terv teljesítése, tudjuk, hogy munkánk minőségéért felelő-

¹⁶ A "Proletár" o. munkásujság, az Ukrán Szakszervezeti Tanács lapja. 1929 április 27.

¹⁷ U.o. május 10.

sek vagyunk a Szovjetunió munkásosztályának. Versenyrelépve köteleztük magunkat, hogy bányáinkban és tárnáinkban emeljük a munka termelékenységét, leszállítjuk a donyeci szén önköltségi árát, kiirguk a hanyagságot sorainkban. Ma mi, az artyomi, luganszki és sahtinszki kerületek mérnökei és technikusai megerősítjük ezt a kötelezettségünket az egész ország szíre előtt, aláírva ezt a szocialista szerződést 200.000 bányász nevében." ¹⁸

A szerződés 21 pontból állt, amelyek konkrét szocialista kötelezettségeket tartalmaztak:

1./ 1928-1929-ben az egész Donyec-medence területén a szénbányászati tervet 3 %-al túlteljesítették.

2./ Az év végéig terjedő negyedévben ¹⁹ emelik a munka termelékenységét olymódon, hogy biztosítják az 1928-1929. év programjának teljesítését és az ötéves terv által az 1929-1930. évre minimumként megjelölt munkatermelékenységi növekedést.

3./ A fejtőgépek termelékenységét 30 %-al emelik a f. év első háromnegyedének tényleges eredményéhez viszonyítva.

4./ A negyedik negyedévben leszállítják a szén önköltségét olymódon, hogy biztosítják az 1928-1929. évi program teljesítését és biztosítják az 1929-1930. évi csökkentést az ötéves terv ellenőrző számainak megfelelően.

5./ Megjavítják a szén minőségét, csökkentik a szén porlódását s az antracit bányákban legalább 35 %-al növelik a gázszén termelését a folyó év negyedik negyedétől kezdve.

6./ Teljesen kiküszöbölik a jelentéktelen ügyek miatt való távolmaradást és a termelésben mutatkozó hanyagságot.

7./ A munkaidő célszerű kihasználása, a munkaerő racionális felhasználása s a minősítés és a munkatermelékenység közötti helyes viszony megállapítása útján feltétlenül elérlik, hogy a Donyec-medence bányáiban a személyzeti keretek ne lépják túl az ipari-pénzügyi terv által megállapított kereteket.

8./ Minimumra szorítják a technikai zavarokat a termelés-

¹⁸ Ukr. GAOR, f. VUSzPSz, d. 1-294. 1929.

¹⁹ A gazdasági év akkor október 1-el kezdődött.

ben, időben és gyorsan elvégzik a tárnák felszerelésének kijavítását s az észlelt technikai hibákról azonnal értesítik a felügyelő személyzetet.

9./ Teljesen tudatában lévén annak, hogy az ötéves terv teljesítése csak az új Donyec-medence sikeres és időben történő felépítése útján lehetséges, kötelezik magukat, hogy megfeszítik minden erejüket az új beruházási terv teljesítése és olcsóbbá tétele céljából.

A szerződés többi pontjai intézkedéseket tartalmaztak a vállalt kötelezettségek teljesítésének biztosítására.

Ezenkívül elhatározták, hogy megszervezik a bányászók között a rendszeres termelési tapasztalatoserét, nemcsak a sajtón keresztül, hanem küldöttségeknek a bányákba való küldése útján is. ²⁰

Az összes vállalt kötelezettségek azokból a konkrét feladatokból következtek, amelyeket a Központi Bizottság 1929 május 9-i határozata tűzött ki.

Ez a szocialista szerződés lehetővé tette a munka-szervezet megjavítását a bányáiparban, amely már régen elmaradt a nehézipar többi ágaitól. A szocialista munkaverseny kedvező eredményei lassan érezhetővé váltak. Így pld. a sztalinoi körzet Naklonnaja bányájában, ahol azelőtt rendszeresen nem teljesítették a tervet s ahol gyakori volt a sétálás, a bányászoknak munkaversenybe való lépése után ezt felszámolták, a tervet 195 %-ra teljesítették, s a szén önköltségi árát tonnánként nem 12 rubelre szállították le, mint ahogyan azt a szerződés előírta, hanem 10 rubel 75 kopejkára.

A "Junij kommunar" bányában a munkaverseny egy hónap alatt a következő eredményeket adta: ²¹

T e l j e s i t é s			
Részleg	Napi terv	Elporlás csökkentése	Önköltség csökkentése.
34/120	98.6	115.5	114.9
35/120	99.1	112.1	101.9
3/120	120	118.0	101.5

²⁰ Ukr. CAOR, f. VUSzPSz, d. 1-294. 1929.

²¹ A "Proletár" c. munkásújság 1929 június 6-i száma.

A "Vetka" bánya 8-as számú tárnájának vágárjai 14-15 vagon szenet termeltek a norma szerint megállapított 3 vagon helyett. 126 rohambrigád és 2368 rohammunkás szocialista munkaversenyének tömeges ellenőrzése megmutatta, hogy Krivojrog bányászai erősen megnövelték termelési sikereiket.

Ukrajna bányászszövetségének 7. plénuma 1929 őszén kiemelte a bányáiparban a szocialista munkaverseny alapján bekövetkezett fordulatot és hangsúlyozta ennek a mozgalomnak tömegjellegét. Hátérzetében rámutatott arra, hogy a versenyben Ukrajna bányavállalatainak majdnem 93 %-a vett részt és a figyelem központjában a munka termelékenységének emelésének, az önköltség leszállításának, a munkafegyelmegszilárdításának és a munkaszervezet megjavításának kérdései állottak. ²²

Az első öt éves terv folyamán a közlekedési probléma döntő területe a vasuti közlekedés volt, amely a fő terhet viselte a teher és személyszállítással kapcsolatban megnövekedett követelmények kielégítése terén. Az első öt éves terv a közlekedésügy fejlesztésének széles programját vette tervbe, amely a közlekedésügy teljes átszervezésén és új vasuti építkezéseken alapult. A szocialista munkaverseny tömegjellegűvé vált a vasutakon is. 1929 május 12-én 200.000 ukrainai vasutas nevében aláírtak egy szerződést, amely többek között a következőket mondta: "Lenin végakarátát követve a Donyec-i, Jekatyerinoszlávi, a Déli és Délnyugati vasutak munkásai és alkalmazottai szocialista munkaversenyt hirdetnek egymásközött május 1-től kezdve a termelési év végéig és kölcsönösen kötelezik magukat, hogy megszilárdítják a tudatos szocialista munkafegyelmet, felszámolják a sétálást, növelik a munka termelékenységét, s minden erejükkel azon lesznek, hogy a jelenlegi termelési évben felszámolják az első félévi munkában mutatkozó hiányokat és nemcsak hogy teljesítik, hanem túlteljesítik és megnövelik azokat a feladatokat, amelyeket a közlekedésügyi népbiztosság ad és amit az évi munkaterv előír." ²³

²² Ukr. CAOR, f. VUSzPSz, d. 1-294, l. 23-24. 1929.

²³ A "Proletár" c. munkásujság 1929 május 14. szám.

A szocialista munkaverseny eredményei igen gyorsan megmutatkoztak a vasuti szállításban. Míg az első félévben a tehervagonok kereskedelmi gyorsasága 13.7 km volt, addig 1929 júniusában már 15.4 km-re növekedett. A boblinszki részleg munkásai a verseny előtt napi 10 rugót gyártottak, májusban, júniusban és a következő hónapokban azonban ez a szám már napi 15-re növekedett. Az áprilisi 5 %-os selejt májusban és júniusban 1 %-ra csökkent. ²⁴

Különösen sikeres volt a verseny a mariupoli vasutasok között. Egy tehervagon átlagos állási ideje a verseny előtt 10-11 óra volt, míg májusban az átkészítés már csak 9 órát tett ki. Egy tolató mozdonynak egy óra alatt 24 vagonot kellett elrendeznie; a versenyben a munkások elértek, hogy egy mozdony 27 vagonnal végezte el a szükséges műveleteket. Egy mozdony javítására a közlekedésügyi népbiztosság normái 15-16 órát állapítottak meg. A mariupoli fűtőház munkásai a szocialista versenyben a mozdonyokat 12 óra alatt javították meg, miközben a munka minőségét is emelték. A tehervagon javításának ideje 12 óra volt, ami a verseny következtében 9 órára csökkent. ²⁵

Ezek a tények elég világosan beszélnek a szocialista verseny jelentőségéről a munka szervezésének megjavításában, a termelési terv teljesítése és túlterjesztése terén.

A bolsevikok pártja az embereket megszervezte a szocialista versenyért folytatott harcra és így az napról-napra növekedett. A harkovi üzemekben a pártvezetékek hatalmas politikai tömegmunkájának, a pártvezetőség és az üzemi bizottságok tagjainak az egyes műhelyekbe való kirendelése útján, valamint az üzemi sajtó mozgósító ereje következtében a "Sarló és kalapács" gyárban 1450 embert felölelő 37 rohambrigádot szerveztek; a "Vörös Fonalgyárban" a 28 rohambrigád tagjainak száma 232 volt; a mozdonygyárban 25 brigád és 58 rohamcsoport versenyzett 1450 munkással a soraiiban.

1929 júniusától kezdve a kohászati iparban a köztársasági

²⁴ Ukr. CAOR, f. VJSzPS, f. 1-294, l. 2. 1929.

²⁵ "Ukrajna Szakszervezeti Híradója", az Ukrán Szakszervezeti Tanács lapja. 1929 július 14. szám. 46-47. l.

és szövetséges ipar 34 vállalata versenyzett. Ezek munkásainak száma 171.000 volt. ²⁶ 1929 végén pedig a szocialista munkaverseny a Szovjetunió egész területén 903.100 munkás részvételével folyt.

Az ipar egyes ágai a munkaversenybe a következőképpen kapcsolódtak be: ²⁷

A versenyzők százalékszámai:

A kohóipar munkásai	36
A kémiai ipar "	47
A kőszénipar "	37
A textilipar "	26
A bőripar "	33

A szocialista munkaverseny fejlődésének természetes következménye a munkafegyelem megszilárdulása és az önköltség leszállítása volt. A szocialista munkaverseny kiterjesztésének segítségével meggyorsult az építés tempója, a munka termelékenyebbé vált, és a népi kezdeményezés is kiterjedt. 1928-29-ben a leningrádi munkások kezdeményezésére iparosítási napot rendeztek és szeptember másodikán felhívták az összes dolgozókat, hogy ezen a pihenőnapon is dolgozzanak és így kiegészítő pénzösszegeket adjanak a Szovjetunió szocialista átalakítása számára. Ez a gondolat meleg támogatásra talált az egész Szovjetunióban. Ukrajnában szeptember 2-án munkások milliói mutatták meg hősiess munkájukkal a gyárakban és üzemekben, a szén- és fémhányakban teljes szolidaritásukat a bolsevik párt vonalával a megingathatatlan akaratukat, amely a szocializmus győzelmét a Szovjetunióban gyorsított ütemben akarta elérni. A Harkovi Tinyakov-gyár 2.000 munkása és munkásnője ezen a napon a Szovjetunió iparosítási alapjába 11.000 rubelt fizetett be, míg a "Kanátká" /Harkov/ gyár munkásai ugyanebbe az alapba 16.357 rubelt fizettek be. Luganszkban az összes munkások munkába álltak ezen a napon. Dnyepropetrovskban még azok is dolgozni mentek, akik szabadságon voltak. Az artyomovi munká-

²⁶ "Ukrajna Szakszervezeti Híradója", az Ukrán Szakszervezeti Tanács lapja. 1929 júliusi 14. szám. 27. l.

²⁷ "A szakszervezeti mozgalom kérdései" c. folyóirat, a Szovjetunió Szakszervezeti Tanácsának lapja. 1934. 86. l.

sok 500.000 rubelt fizettek be az iparosítási alapba. Artyomov vidékén a munkásoknak "Munkánk hozzájárulás az iparosítási alaphoz" harci jelszavához a parasztok is csatlakoztak. Sok faluból érkeztek a városba szekerek, amelyeken a parasztok elhozták gabonafeleslegüket. Ennek mennyisége több mint 2.000 mázsa gabona volt. ²⁸

Szeptember 2-án tanuskodott a szovjet patriotizmus növekedéséről és a munkások készségéről arra, hogy hősi munkájukkal eltávolítsanak minden nehézséget a szocialista építés útjából.

A szocialista verseny hatalmas lendülete a munka termelékenységének növeléséhez vezetett. Lenin tudvalevően ezt írta: "A munka termelékenysége a legfontosabb végeredményben, ez a legfontosabb az új társadalmi rend győzelme szempontjából." ²⁹

1929 második felében Harkov vállalataiban a munka termelékenysége az első félévhez hasonlítva a következőképpen alakult: A Harkovi mozdonyépítő üzemben 18.6 %, a Harkovi elektromechanikus - üzemben 6.2 %, a többi üzemekben általában középértékben 20 % a növekedés. A munkatermelékenység Odessza vállalataiban ugyanazon idő alatt középértékben 25 %-al, a kievi Kraszín-kábelgyárban és a "Fizik-himák" gyárban, valamint a többi üzemekben 12 %-al növekedett. ³⁰

Dnyepropetrovszk kohászati üzei a munka termelékenységének megnövekedése következtében 1929 őszén a terven felül egy vonatrakomány vas- és acélszállítmányt adtak a fegyvergyártó vállalatok számára. Ezzel a munkahőstettel kapcsolatban a fémmunkások összükran bizottságának elnöksége 1929 október 28-án külön határozatot hozott, amelyben többek között ez áll:

"Dnyepropetrovszk és vidékének vörös vonatszallítmánya, amelyet terven felül állítottak elő, a legjobb szocialista példája annak a munkaelkesedésnek, amelyet a proletariátus diktatúrája a bolsevikok pártjának vezetése alatt hozott létre az országban. Az Ukrán Bizottság Elnöksége megbizzza a fémmunkások kerületi bizottságait és a dnyepropetrovszki delegációkat, hogy közöljék az összes fémmunkásokkal azt, hogy a vonatrakomány megszervezésével

²⁸ A "Proletár" sz. munkaszerzőség 1929. szeptember 3. szám.

²⁹ V.I. Lenin, Összes műve /oroszul/. XIV. kötet 342. 1.

³⁰ Ukr. CAOR, f. VJSzPSz d. 1-296, 1.10. 1929.

kapcsolatos dísző kezdeményezésüket és munkalelkesedésüket közölni fogják az egész Szovjetunió fém munkásaival." ³¹

"Alig kétséges - írta Sztálin elvtárs "A nagy fordulat éve" c. cikkében, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 12. évfordulója alkalmával - hogy múltévi építőmunkánk egyik legfontosabb, ha ugyan nem legfontosabb ténye az, hogy sikerült a f o r d u l a t o t elérnünk a munka termelékenységének területén. Ez a fordulat abban fejeződött ki, hogy a munkásosztály milliós tömegei a l k o t ó k e z d e m é n y e z é s t és hatalmas munkalendülletet fejlesztettek ki a szocialista építés frontján. Ez az elmúlt év első és legnagyobb v i v m á n y a." ³²

Az ötéves terv által elindított nagyszerű termelési lelkesedés az első évi terv jelentős teljesítését eredményezte. Ez tette lehetővé, hogy az ötéves terv teljesítésének idejét 5-ről 4 évre szállítsuk le. Az "Ötéves terv négy év alatt!" jelszó, amely a rohammunkásmozgalomban keletkezett, különös erővel hangzott el a rohammunkások első összszeűvetségi kongresszusán 1929 decemberében. A kongresszus résztvevői felhívták a Szovjetunió összes munkásait, hogy teljesítsék az ötéves tervet négy év alatt. Ezt írták: "...lépjetek be a rohambrigádokba, a rohambrigádokról térjetekek át rohamvállalatokra, mintavállalatokra...váltostassátok át a munkaversenyt munkátok módszerévé, a kommunizmus építésének kommunista módszerévé, amely az ötéves terv teljesítésének legfontosabb eszköze." ³³

ASzK/b/P KB-a a szocialista munkaverseny s a rohammunkásmozgalom további fejlesztését szervezve 1930 január 24-én felhívással fordult az összes munkásokhoz és dolgozókhoz az ötéves terv határidőelőtti teljesítése érdekében. A SzK/b/P KB-a helyben hagyta a Szovjetunió Szakszervezeti Tanácsának és a Komszomol KB-nak határozatait az új lenini rohambrigádok lenini toborzásáról és kötelezte az összes párt- és komszomol szervezetet, hogy területükön biztosítsák az összes kommunisták és komszomolifjak részvételét a

³¹ Ukr. GAOR, f. VUSzPSz d. 1-296, l. 47. 1929.

³² I.V. Sztálin, A leninizmus kérdése. Bp. 1950. 321. l.

³³ A "Proletár" c. munkásujtség 1929 december 11.

rohambrigádokban.³⁴

A SzK/b/P KB-nak ezt a felhívását megvitatták a gyárak, üzemek, bányák és tárnák összes pártszervezeteiben és komszomolszervezeteiben, valamint az összes szakszervezeti szervezetekben.

A Párt és a szakszervezeti szervek hatalmas munkát fejtettek ki a lenini rohambrigádok megteremtése érdekében. Így például a csisztjávovi 23 és 1/5 számú bányákban a pártbizottságok megszervezték a rohammunkások és a tárnadalmi szervezetek mindennapos jelentésbeadását és nagy segítséget nyújtottak az üzemi bizottságoknak a rohammunkásmozgalom megszervezésében. Szatlinóban a bányapártbizottságok és pártsejtek minden eszközzel támogatták a szakszervezeti szerveket a rohammunkásmozgalom megszilárdítása terén.³⁵ A Vorosilov-gyárban a párt és szakszervezeti szervek elérték, hogy a lenini napokon a Martin-műhely, a hengerde, valamint a gőz- és elektromos energiát szolgáltató műhelyek rohammunkás-műhelyeknek nyilvánították magukat. A Dnyekov gyárban 1150 munkásból további 128 rohambrigádot szerveztak.³⁶

A Szakszervezeti Tanácsnak a lenini rohammunkások toborzására vonatkozó határozatát legjobban a szatlinoi kerületi szakszervezeti tanács teljesítette. A rohambrigádokba több mint 15.000 fém munkást vontak be, ami a feladatot 144 %-ra való teljesítést jelentette.³⁷

1930 április 20-án a lenini rohammunkások száma Ukrajna összes üzemében 222.000 ember volt, akik közül 17.8 % kommunista, 19 % komszomol- és 63.2 % pártönkivüli volt. 7.000 rohambrigád működött, a rohamműhelyek száma 250, a rohamvállalatok száma pedig 22 volt.³⁸

A Szovjetunió Szakszervezeti Tanácsa azt a feladatot tűzte ki, hogy az egész Szovjetunió területén a lenini rohambrigádokba

³⁴ A "Proletár" a. munkájának 1930 január 26.

³⁵ Ukr. CAOR, f. VHSzPBS d. 1-700. l. 82. 1930.

³⁶ U.o. l. 68.

³⁷ U.o. l. 2. 1930.

³⁸ U.o. l. 104. 1930.

500.000 munkást von be, amelyből csupán Ukrajnában több mint 250.000-et vontak be az ukrajnai párt és szakaszervezeti szervek hatalmas tömegmunkájának következtében.

A szocialista munkaverseny és a rohammunkás mozgalom kifejlődése az erősödő osztályharc körülményei között történt. A szovjet üzemekbe beférkőzött népellenségek leleplezése teljes egészében a rohammunkások vállára nehezedett. Ezek az ellenséges elemek a logósokra, szimulánsokra és munkakerülőkre támaszkodtak, akik a rohammunkás mozgalmat és a lenini rohammunkásokat hátbatámadták. Kiderül ez például a "Centralnaja" bánya rohammunkásainak a bányabizottsághoz intézett leveléből: "Ellenségesen fogadtak bennünket a logósok, a szimulánsok és a rátálók" írták a munkások. -Egyre csak arra törekedtek, hogy aláássák tekintélyünket a munkástömegek előtt. Az élenjáró munkások azonban megadták nekik a kellő választ." ³⁹ Harkovban a sztálini öt éves terv egyik óriásüzemének, a harkovi traktorgyárnak építésénél voltak olyan elmaradt emberek, akik az osztályellenségek befolyása alatt megkísérelték meghontani a szocialista munkafegyelmet. Amikor a harkovi traktorgyár rohammunkásai világrekordot állítottak fel a betonléczésben, Giszov kom-szomol rohammunkást orvul leszurták. De még ezzel a terrorcselekedettel sem sikerült az osztályellenségnek zavart keltenie a rohammunkások között. Ezek a traktorgyári építésveszetőség pártszervezetének vezetése alatt folytatták az építkezés tempojának növelését a határidőre való teljesítés céljából. ⁴⁰

Az új szocialista munkaformák az ellenséges, a szovjet rendszertől idegen elemek elleni harcban születtek meg és fejlődtek ki. Ezek az ellenséges elemek "a nép gyarával, a nép tulajdonába átment gyárral szemben változatlanul úgy akarnának viselkedni, mint régen, amikor egyetlen gondjuk az volt, 'mennél nagyobb foltot kicsikarni és azután tovább állni.'" ⁴¹

A szocialista munkaverseny résztvevői és a rohammunkások harcoltak a rutin, az elavult munkaformák ellen és új formákért, új munka-

³⁹ Ukr. CAOR f. VUSzPBs d. 1-700 1.85-86. 1930

⁴⁰ A "Proletár" c. munkásujság. 1931 szeptember 30. szám.

⁴¹ Lenin-Sztálin: A munkáról. 102-103. l.

módszerekért küzdöttek. Ez a régi és az új, a haldokló és a születő közötti harc volt. "De az, ami születik, - mondotta Sztálin elvtárs a SzK/b/P IV.kongresszusán, - nem születik egyszerre, hanem visít, kiabál, vélelmez. A létező való jogát. A régi és az új, az elhaló és a keletkező közötti harc - ez fejlődésünk alapja." ⁴² A szocialista munkaverseny elősegítette az emberek tudatában a kapitalizmus maradványainak felszámolását, hozzájárult a kommunista öntudat és a kommunista munkafegyelem kifejléséhez.

Az 1930.évi rohammunkák mozgalom meggyorsította az ötéves terv második éve termelési feladatainak teljesítését. Látható ez a következő példákban. A sztálini körzet rucsenkovói 2-es számú tárnája az 1929-1930. év második negyedének programját 112 %-ra teljesítette, miközben a szén önköltségi árát 8.36 rubel helyett tonnánként 8.07 rubelre csökkentette. Ugyanennek a kerületnek 39. számú bányájában /Markovszkaja/ a munkások a februári és márciusi tervet 130 %-ra, a keleti Rasszkoszában pedig 184 %-ra teljesítették. A 12.-es számú bányában /keleti főjárat/ a lenini rohambrigádok munkájának termelékenysége 128 %-al emelkedett. ⁴³

A harkovi mozdonygyár acélöntő műhelyében Kobelev lenini rohambrigádja februárban és márciusban egy tonnával növelte az öntött vas mennyiségét az előző negyedévhez képest. A Dnyepropetrov-szki "Komintern" gyárban Vorobjovnak 23 emberből álló brigádja a munka termelékenységét 13 %-al emelte. Az odesszai bőrgyárban a lenini rohambrigádok munkatermelékenysége 35 %-al emelkedett.

Az Ukrán Köztársaság gazdasági főtanácsa a lenini rohammunkásokhoz intézett levelében megelégedését fejezte ki a lenini rohambrigádok termelő munkája hatásfokának növelése miatt.

A SzK/b/P KB-a. 1930. április 28-i határozatában a lenini rohammunkások toborzásának eredményével kapcsolatban kiemelte a mozgalom kétségtelen sikereit és a brigádok lenini toborzásának és szervezésének konkrét feladatokra való megszervezését javasolta. A határozat többek között ezeket mondotta: "A szakszervezeti, gazdasági és komszomol szervezetek tömegmunkát kell kifejteniük a műhely, az aggregátum és a munkaadó tervfeladatainak teljesítése érde-

⁴² Lenin-Sztálin: Párt és pártépítés. Gyűjtemény Lenin és Sztálin műveiből. Bp.1950. 591.1.

⁴³ Ukr.CAOR f.VUSzPSz. d.1-700. l. 11. 85-86. 1930.

kében, hogy minden egyes rohambrigád, az ipari-pénzügyi terv feladataiból kiindulva, teljesen konkrét /a teljesítés idejét is megjelölő/ kötelezettséget vegyen magára a termelés mennyiségének növelésével és minőségének megjavításával, illetőleg az önköltség csökkentésével, a munkatermelékenység növelésével stb. kapcsolatban. A rohambrigádok termelési terveinek is a magukra vállalt kötelezettségének teljesítésével kapcsolatban napi, tiznapos és havi /a termelés jellegétől függően/ elszámolást kell vezetni az eredményekről és ellenőrizni kell azokat." 44

Es a határozat rendkívül fontos volt a tömegek kezdeményezésének továbbfejlesztésére, amely 1930-ban a szocialista munka új módszereit tüntette fel a hosta felszínre. Az ötéves terv vörös gárdasztagai, a munkások fluktuációja elleni védekezés az ötéves terv végéig szóló szerződések segítségével, a komplex brigádok, a társadalmi segítség, ipari-pénzügyi ellenterv, mint a szocialista verseny módszerei az ötéves terv második évében a munka szocialista formájának minőségi elmélyüléséről tanuszkodnak.

A verseny első új formáinak egyike 1936-ban a munkásoknak a vállalatokkal kötött és az ötéves terv végéig szóló munkaszerződése volt, amely kielégítette a vállalatok állandó munkaerőszükségletét. Ez a munka megszakítás nélküli folytatását biztosította. Az ipar fejlődése, a munkanélküliség felszámolása és a parasztok letelepítése a születésben lévő kolhozfalvakban ebben az időben bizonyos munkaerő nehézségeket okozott. Ezért tehát a munkások önkéntes lekötése a gyárakhoz, üzemekhez és bányákhoz a legjobb eszköz volt a munkaerő fluktuációja ellen. Az állandó munkáskeretek jobban biztosították az új technika elterjesztését. Ukrajnában elsőnek a "Kommunár" /Zaporosszje/ gyár munkásai kötötték le magukat önkéntesen. E gyár igen fontos feladatokat oldott meg a mezőgazdaság szocialista átalakításával kapcsolatban. Erre vonatkozólag Kujbisev elvtárs levelet intézett az üzem munkásaihoz. Az egyes műhelyek munkásai önkéntes lekötéssel válaszoltak; a Komszomol bizottság kezdeményezésére a "batalion pjatyiletri" Komszomol-brigád kötelezte magát, hogy az ötéves terv végéig nem hagyja el munkahelyeit. 45

44 V.I.Lenin-I.V.Stálin, A szocialista munkaversenyről. Partizdat 1937. 194. l.

45 Ukr. CAOR f. VSzNH UsszSzSz, 1948 sz. 3. 179. 1930.

A szocialista munkaverseny a példa hatalmas erejére épült. A "Kommunár" gyár példáját követték a harkovi "Sarló és kalapács" gyár munkásai is. Ukrajna 10 bányaaigazgatósága egy hónap alatt 25.000 munkás önkéntes lekötését tartotta nyilván. Hét hatalmas kohászati üzemben az ötéves terv végéig 32.479 munkás kötötte le magát.⁴⁶ 1930 december 1-én az önként lekötött munkások száma Ukrajnában már 282.081 volt.⁴⁷

A verseny egyéni versenyekkel és rohambrigádok megalakulásával kezdődött. Ezekben a termelési brigádok alapján szervezett brigádokban a szocialista együttműködés, azaz elsősorban az elvtársi kölcsönös segítségnyújtás, az összeszokás, és a brigád tagjainak tudatos szocialista munkaviszonya, a szerszámokhoz és munkagépekhez való jó gazdai viszony fejlettebb volt, mint a közönséges termelő brigádban. A rohambrigád a szocialista önfegyelem első iskolája lett. A rohambrigádokban, ahol az első követelmény a munkafegyelem megszilárdítása volt, erős harcot folytattak az elmaradt elemek, a lógósok és sétálók ellen, valamint az elkülönülési és individualista tendenciák ellen.

A rohambrigádokban a munkások nemcsak saját munkafelelősségük tudatára ébredtek, hanem ezt érezték brigádtársaikkal szemben is. Így egy ugrás, fordulat következett be a munkások tudatában.

"A szocialista munkaverseny hatalmas folyamatában, a rohambrigádokban, - mondotta Kujbisev elvtárs a rohambrigádok első öszszövetségi kongresszusán, - mint a tükrörben, visszatükröződik ez a munkás pszichológiájában végbement történelmi fordulat abban az értelemben, hogy ő az ország gazdájává válik.... A szocialista munkaversenynek ebben a nagy folyamatában és a rohambrigádokban a munkáosztály világosan tudatára ébredt annak, hogy a szocializmus építésének munkája nem csupán kezeinek munkája."⁴⁸

A rohambrigádok a szocialista versenynek számos új formáját

⁴⁶ Ukr. CAOR f. VSzNH USzSzsSzR, d. 1-697, l. 10-11. 1930.

⁴⁷ U.o. 1.29.

⁴⁸ "A Szovjetunió ipara az első ötéves terv idején". Moszkva. Partizdat. 1934. 130. l.

valósították meg, köztük a komplexbrigádok, amely különféle brigádok és műhelyek rohammunkásait kötötte össze. A komplexbrigádok kezdeményezői a rosztovi mezőgazdasági gépgyár munkásai voltak.

Ukrajnában a komplexbrigádokat 1930 ősen kezdték megszervezni a bányákban és tárnyákban. Ezek szennel hatalmas termelési eredményeket mutattak fel. A Scseglovka bánya komplexbrigádja például 167 %-ra teljesítette feladatát, ugyanakkor, amikor a többi brigádok nem tudtak 100-118 %-nál többet teljesíteni. A szolotoj-noszi bányaigazgatóság javító komplexbrigádjai a tervet minden mutatószám tekintetében 138 %-ra teljesítették. ⁴⁹

Nagy szerepet játszottak a komplexbrigádok a harkovi vállalatokban. A harkovi városi pártbizottság 1930 november 20.-i határozata rámutatott arra, hogy a komplexbrigád a szocialista munkaverseny egyik formája, amely a munkásokat a termelés megjavítására serkenti, kiküszöböli az üzemi és műhelyi tervezés hibáit, harcot folytat a selejt ellen, a termelési folyamatok helyes kihasználásáért. ⁵⁰

A különböző műhelyek és vállalatok rohambrigádjai között lévő kapcsolatok további fejlődésének eredményeképpen létrejött a szocialista munkaverseny következő formája, a társadalmi segítség, amely az élenjáró gyárak, üzemek, bányák és műhelyek részéről aktív segítséget jelentett az elmaradókna. A társadalmi segítség 1930 ősen keletkezett az Artyom bányában, amely szerződésileg a szomszéd bányával, az "Októberi Forradalom" bányával, a terv teljesítésében legjobban elmaradt bányával versenyzett. Az Artyom bánya munkásai meghívták az "Októberi Forradalom" bánya munkásait egy értekezletre, amelyet a szocialista munkaverseny eredményei megvitatásának szenteltek. Ezen az ülésen elhatározták, hogy az elmaradt bányát megsegítik és ezért egy rohambrigádot küldenek oda. Az Artyom bánya segítő-brigádja az "Októberi Forradalom" bánya legnagyobb szakaszát vette kezelésbe és megmutatta hogyan kell dolgozni. Ennek a segítségnek következtében az elmaradt bánya is előre tör és rohambánya lett. ⁵¹

⁴⁹ Ukr. GAOR f. VUSzPSz d. 1-697. 1.5. 1930.

⁵⁰ Harkovszkij Oblpartarhiv, f. Gorkoma Partijii no.69, szvjazka o. op. 25 l. 118. 1931.

⁵¹ "Az Artyom-féle társadalmi segítség." "Krratocsij" kiad. 1930. 18-20.

A Szovjet Szakszervezeti Tanács általánosította az Artyom bánya értékes tapasztalatát és azt ajánlotta, hogy a versenynek ezt a módját alkalmazzák az ipar összes ágaiban. Ez a javaslat eleinte nem talált általános visszhangra. A kohászati iparágban a Sztálin-gyár megsegítette és kirántotta elmaradt helyzetéből a Vorosilov-gyárat. A Dzerzsinszkij-gyár megsegítette az elmaradt Makájev-gyárat; az Iljics-gyár segítséget nyújtott a Frunze-gyárnak és elősegítette, hogy rohamgyárrá váljék; a Kramator-gyár a Jenakiev-gyárat segítette meg.⁵² A társadalmi segítség mozgalma tömegjellegűvé vált az üzemek és gyárak között. Az élenjáró brigádok és műhelyek segítséget nyújtottak az elmaradtaknak.

A SzK/b/P KB-nak 1931 január 10.-i határozatával kapcsolatban, amely a közlekedésügy elmaradásának felszámolásáról szól, a harkovi városi pártbizottság az üzemek pártszervezeteit mozgósította, hogy nyújtsanak segítséget a közlekedésügynek az ipari-pénzügyi tervek teljesítésében. A harkovi üzemek /HPZ, HEMZ, "Sarló és kalapács", "Remontmasini"/ bolsevik szervezetei a 65 legjobb rohammunkásból segítő-brigádokat szerveztek az Osznova-Ljubotyin vasuti csomópontok megsegítésére. A társadalmi segítő-brigádok rohammunkájuk tapasztalatait átadták a közlekedési alkalmazottaknak és segítettek a mozdonypark helyrehozásában. Az ujonnan alakított rohambrigádok közül sok a hősiesség munkáit mutatta be a közlekedési vállalatokban. Így például az "Osznova" fűtőház komaszomol-brigádja telteljesítette feladatait és sok hónapon keresztül védte az "Osznova" fűtőház vándorzászlaját. A harkovi területen lévő Ljubotyini fűtőházban a mozdonyon végzett példás munkájáért egy gépész a Közlekedésügyi Népbiztosság oklevéllel tüntetett ki.⁵³

Igy tehát a társadalmi segítség annak a kölcsönös szocialista segítségnyújtásnak egyik leghatásosabb formája volt, amely a szocialista munkaversenyt jellemzi, s amely a munkásosztály szocialista öntudatának további emelését jelenti.

⁵² Ukr. GAOR f. VUŠzPSz d. 1-697. l. 22, 1930.

⁵³ Harkovszkij Obłpartarhiv, f. Gorkoma partyii no.4, op. 20, 1.70, 1931.

A szocialista munkaverseny kifejlesztésével országunk munkásozatalya közvetlenül résztvett a termelés tervezésében. A szocialista munkaversenynek már első szakaszában is a rohambrigádok és rohammunkások munkája az üzemi tervezés lényeges átalakításához vezetett. Előzőleg a termelési feladatokat csak a műhelyfőnökökkel ismertették. A rohammunkásmozgalom kifejlődése a tervnek a brigádokban, a műhelyben és az üzemben való aktív megvitatására vezetett. A dolgozók aktivitásának következtében kifejlődött az ellentervezési mozgalom, amely teljesen törvényszerű, a szocialista munkaverseny fejlődéséből folyó jelenség volt. Az ellenterv lényege abban áll, hogy a munkások saját rohammunkájuk tapasztalataira támaszkodva saját, az üzemigazgatás által megállapított tervükhöz képest nagyobb tervet ajánlanak. A szocialista versenynek ez az új módszere, amelyet először a leningrádi K.Marx-gyár munkásai ajánlottak, gyorsan elterjedt az egész Szovjetunióban.

Vizsgáljuk most meg, hogy a szocialista munkaversenynek ez a formája hogyan nyilvánult meg Ukrajnában?

Az "Ugol" kombinát jelentésében, amelyet az Ukrán SzSzK Szakszervezeti Tanácsának 1931 elején a bányák gazdasági szakemberei nyújtottak be, olvashatjuk, hogy az 1931. évi ipari-pénzügyi terv programjának megbeszélése eredményeképpen 34 bányai igazgatóságban ellentervet nyújtottak be a munkások, amely a gazdasági szervek tervét 10.5 %-al emelte. A munkástömegek jól ^{meg}gondolva, teljesítésüknek reális lehetőségeit tekintetbe véve készítették el az ellenterveket. A konkrét számok és előirányzatok előkészítésére az ellentervvel kapcsolatban a vállalatok vezetőségei, a pártszervezetek és a szakszervezeti szervek tervbrigádokat és ideiglenes ellenőrző bizottságokat állítottak fel. Az ellenőrző bizottságokba az ésszerűsítő és feltaláló sejtek tagjai kerültek. A tervbrigádok önkénteseket vontak be munkájukba. Az ellenőrző bizottságok eredményei csoport- és váltástermelési értekezleteken vitatták meg, utána az ellenterv megvitatására került a sor, ezután az egész bánya részvételével megtartott értekezleten fogadták el azokat. A termelési-pénzügyi terv kidolgozását a munkások részéről az ésszerűsítő javaslatok tömege követte. Így pld. a Rovenyka bánya 704, Lisziosanszk pedig 396, a Pervomajszkaja 412, a Kagyjevka pedig 236 ésszerűsítő javaslatot

adott stb. 224 új rohambrigád alakult és 3477 ember kötötte le magát az üzemekhez. Amikor a munkások az ellenterveket benyújtották, egyidejűleg szigorú kötelezettségeket vállaltak magukra, amelyek garantálták teljesítésüket. ⁵⁴

A "Sztal" kombinát beszámolóiból kiderül, hogy milyen hatalmas előkészítő munkát végeztek a pártszervezetek és a kohászati üzemek gazdasági szervei az 1931. évi ipari-pénzügyi tervek megvitatásánál. Az előkészítő munkát megelőzte a gyári és üzemi bizottságok pléniumainak összehívása, technikai értekezletek, kérdés-felelet esték rendezése, rohammunkások összejövetelei. Az ellenterv-kampányt a tömegek nagy aktivitása jellemezte. Ennek következtében 330 új rohambrigád, 51 komplexbrigád és 20 segítőbrigád alakult meg, és az ötvenes terv végéig 10.071 ember kötötte le magát az üzemekhez. A "Sztal" kombinát 11 üzemében a munkások 15.233 ésszerűsítő javaslatot terjesztettek be, amelyek nagy részét elfogadták. ⁵⁵

Ugyanilyen hatalmas munkát végzett a "Zugressztrój" építési bizottsága. A rohammunkások értekezlete a Baromezertagu munkás kollektíva nevében megállapította: "Tekintetbe véve a Donyec-médena hatalmas elektromos energiaszükségletét, ipari-pénzügyi ellentervet terjesztünk be, amely szerint az első turbinát nem 1931. dec. 1-re, hanem már október 1-re üzembehelyezzük és a 150.000 kw-os további három turbinát ugyancsak 1931 decemberében helyezzük üzembe." ⁵⁶

A "Dnyeprosztrój" 1930-ban a rekordok tuhatjait és százait mutatta fel. Míg 1930 szeptemberében csak 57.000 m³ betont készítették, addig 1930 szeptemberében a terv szerint előírt 64.000 m³ helyett a munkások egy 84.000 m³-re szóló ellentervet javasoltak és végeredményben 88.000 m³-t raktak le. 1930 októberében a munkások 110.000 m³ betonra vonatkozó ellentervet javasoltak és teljesítették is. ⁵⁷

⁵⁴

Ukr. CAOR f. VSzNH USzSzSzR d.1437. 1. 280-282. 1931.

⁵⁵

U.o. 1. 412, 1931.

⁵⁶

Ukr. CAOR f. VUKa Profsojuzja Sztroityelej, d.no. 171.

1. 55. 1930.

⁵⁷

U.o. d. 173. 1. 329.

A betonozásnak ezt a tempóját sem az amerikai, sem az európai kapitalista technika nem ismerte. A Wilson villamostelep építésénél az USA-ban a maximális havi betonozás 55.000 m³ volt csupán. A Dnyeprosztroj építőinek világrekordjai ékesszólóan tanuskodnak a szocialista munkaszervezet fölényéről a kapitalista felett.

A "Dnyeprosztroj" üzembehelyezésénél 1932 október 10-én a Szovjetunió kormánya Lenin-renddel és a munka Vörös Zászló rendjével tüntette ki a legjobb rohammunkásokat és a "Dnyeprosztroj" egész komszomol szervezetét. A "Dnyeprosztroj" kollektívája a munka hőseinek százait és ezreit nevelte fel.

Az ellentervezés a munkásokat bevonta a népgazdaság aktív tervezésébe, a munkatermelékenység emelésének további forrásainak felkutatásába, az önköltség leszállításába és a munkaszervezet megjavításának ügyébe.

Az ellentervezésből a szocialista versenynek még egy új formája, a váltásonkénti ellentervezés következett, ami 1931-ben és 1932-ben hatalmas munkásmozgalommá fejlődött. A váltásonkénti ellentervezés kezdeményezői a Mariupoli Iljics-gyár komszomol munkásai voltak, akik a szocialista versenynek ezt az új formáját először 1930 október-decemberi rohamnegyedében alkalmazták.

A szocialista verseny kifejlesztésében rendkívüli nagy szerepet játszott a bolsevik sajtó. Közismert például a dnyeprosztroji munkások ujságjának, a "Proletár Dnyeprobudu"-nak a szerepe. És a harcos ujság nagy szervező és mozgósító szerepet játszott az építkezésnél, közleményeket bocsájtott ki, amelyek megvilágították a rohambrigádok és a rohammunkások munkáját, írt a Dnyeprosztrojnál folyó önfeláldozó munkáról, az építés páthoszáról, terjesztette a legjobb rohambrigádok termelési tapasztalatait és hasábjain bolsevik kritikával illette a gazdasági vezetőség és az építési bizottság munkájának hiányosságait és bírálta az elmaradókat.

A "Pravda" c. központi ujság megemlékezett a "Tyemp" című másik ukrán ujságról is, amely a harkovi traktorgyár építkezésének ujságja volt: "Abban a tekintetben, hogy minden erőnket, erőfeszítésünket és teljes energiánkat a vállalat fő és döntő feladatára központossítsuk, a "Tyemp" kétségtelenül mintaujságoknak számít." ⁵⁸

A mariupoli kohóüzem tjságja, az "Iljicsoveo" a váltásonkénti ellentervezés tapasztalatait általánosította. A mariupoli Iljics-gyár munkásai a sajtó útján a Szovjetunió munkásoztályához fordultak és azt ajánlották, hogy a váltásonkénti ellentervezést vezessék be országunk valamennyi vállalatában.⁵⁹

A szakszervezeti tanács 1931. évi teljesülése megvitatta az Iljics-gyár kezdeményezését és kötelezte az összes szakszervezeti szerveket, hogy terjesszék széles körben a mariupoli üzem tapasztalatát. Ezekután a váltásonkénti ellentervezés gyorsan elterjedt az ipar összes ágaiban, a bányászatban, a kohászatban, a gépépítésben és a könnyűipar gyáraiban és üzemeiben.

A váltásonkénti ellentervezés szervezeti formája az volt, hogy az ellentervet váltásonként dolgozták ki és tekintetbe vették a felszerelés és a szerszámok állapotát, a munkaerőhelyzetét, stb. A terv teljesítésének kérdéseit egy adott munkaszakaszon folyó munka szemszögéből, egy aggregáttal, munkapaddal kapcsolatban vetették fel és oldották meg napokra és váltásokra.

A szocialista verseny e formája hatásfokának illusztrálásár a elegendő néhány példát felhozni.

Zadorozsnij brigádja /Grisinói bányaaigazgatóság/ a váltásonkénti ellentervezés bevezetésével 65 tonna szenet bányászott naponként a terv szerint előírt 40 tonna helyett. Kologyazsnij brigádjában /Kagytsevkai "Iljics" bánya/ a munka termelékenysége a váltásonkénti ellentervezés bevezetésével 6.45 tonnára nőtt a terv szerinti váltásokra előírt 4.76 tonna helyett vájáronként. A fomi-ni bányaaigazgatóság 6 brigádja 1931 októberében 800 tonna szenet bányászott, azaz a feladatot 108.6 %-át. A mariupoli vasuti csomópont 6 mozdonybrigádja áruszállítás közben túlteljesítette a futási tervet, amikor rátért a váltásonkénti ellentervezésre s közben 21 % fűtőanyagot és 10 % keményanyagot takarított meg.⁶⁰ A Frunze-gyárban Konsztantyinovkában a váltásonkénti ellentervezés következtében az 5.számú Martin-kemenet a feladatot 125 %-ra teljesítette.

A váltásonkénti ellentervezés az ipari-pénzügyi terv teljes-

⁵⁹ Ukr. GAOR f. VCSZPSz, d. 1-112, l. 502. 1931.

⁶⁰ U.o. d. 1-1112. l. 108-210. 1931.

sítéséért folytatott harcban nemcsak a mennyiségi, hanem a minőségi mutatók esetében is konkrét és operatív munkamódszerhez vezetett. Ezért azután az Ukrán Kommunista Párt KB-ja 1931 dec.10-i határozatában azt ajánlotta az összes gazdasági vezetőknek, hogy vessenek be a váltásonkénti ellentervezést az ipar minden ágában, mivel az igen jó előfeltétele a sikeres termelési munkának. ⁶¹

A szocialista munkaversenynek 1931-ben és 1932-ben nem kevésbé fontos formája volt az önálló gazdasági elszámolással rendelkező brigád. Ez annak a harcnak következményeképpen jött létre, amely az egész gazdasági igazgatásnak az önálló gazdasági elszámolásra való átállításaért s a termelés összes ágaiban a munkafelölősség érzésének növeléséért folyt. Az önálló gazdasági elszámolás a belső ipari akkumuláció igen fontos forrása. A párt a szocialista építés legelején felvetette már az önálló gazdasági elszámolás gondolatát.

A SzK/b/P KB-nak és a Szovjetunió Népbiztomi Tanácsának 1931 március 21-i határozata különös gondot fordított a gazdasági szervezetek érdekelttségének emelésére a belső erőforrások mozgósításában és az iparonbelüli akkumuláció növelésében.

Sztálin elvtárs 1931 júniusában a gazdasági vezetők értekezletén hangsúlyozta, hogy az önálló gazdasági elszámolás bevezetése, amely a halmozás eszköze, igen fontos. "Nem ~~csak a könnyűiparon, csak a költségvetési akkumuláción, csak a mezőgazdaságból eredő bevételeken...~~ El kell tehát érni azt, hogy a nehézipar - és mindenekelőtt annak gépipari része - szintén akkumuláljon.... De mit kell tenni, hogy ezt elérjük? Meg kell szüntetni a gondtalan gazdálkodást, mozgósítani kell az ipar belső erőforrásait, összes üzeminkben be kell vezetni és meg kell erősíteni az önálló gazdasági elszámolás elvét, rendszeresen csökkenteni kell az önköltséget, kivétel nélkül az ipar összes ágaiban erősíteni kell az iparonbelüli akkumulációt." ⁶²

A szovjet nép vezérének ez a megállapítása mélyen behatolt a tö-

⁶¹ Lásd "A szakszervezetek harca az ötéves tervnek négy év alatt való elvégzéséért". Ukrrabocsij kiad. 1932, 37.1.

⁶² I.V.Sztálin, A leninizmus kérdései. Bp. 1950. 416.1.

megak tudatába. Az önálló gazdasági elszámolás nemcsak adminisztratív és hivatalos jellegű intézkedések következtében honosodott meg, hanem széleskörű társadalmi mozgalommá vált. A legalsóbbrendű termelőláncosokban, a rohambrigádokban, a szocialista munkaverseny összeolvadt az önálló gazdasági elszámolásért való tömegmozgalommal. Ennek következtében megszületett az önálló gazdasági elszámolással rendelkező brigád, a szocialista munkaszervezet új, tökéletesebb formája.

A leningrádi Nyevszkij gépgyár volt az önálló gazdasági elszámolással rendelkező brigádok kezdeményezője. Ez a jelentős kezdeményezés rövidesen meleg visszhangra talált a Szovjetunió minden üzemében. Az önálló gazdasági elszámolási brigádokban egyesült a munkának előzőleg kidolgozott valamennyi szocialista formája, mint az ellentervezés, a minőségi brigád stb.

A rendszeres brigádonbelüli és individuális ellenőrzés a munkával kapcsolatban hatalmas csapást mért az ál-rohammunka mozgalomra. Az üzemekkel kötött szerződés alapján a gazdasági elszámolással rendelkező brigád bizonyos berendezést kapott. A brigád minden egyes tagja felelős volt a rábízott munkapadért, agregátumért, munkahelyért, és így felszámolták a személytelen felelőtlenséget.

Az önálló gazdasági elszámolással rendelkező brigád a gyakorlatban megvalósította Sztálin elvtársnak azt a hat történeti feltételét, amelyet 1931 júniusában a gazdasági vezetők értekezletén említett.

A gazdasági elszámolási brigádokban jobban és ésszerűbben lehetett kihasználni a munkaerőt, a munkaidőt, ami jelentősen növelte a munka termelékenységét. Minthogy abban az időben az iparban munkaerőhiány volt, ez rendkívüli fontossággal bírt. Az önálló gazdasági elszámolási brigád küzdött a belső tartalékok felhasználásért és termelő tevékenységét átitatta az önálló gazdasági elszámolás alapelveivel, takarékoskodott a segédanyagokkal, a nyersanyaggal, a fűtőanyaggal, az elektromos energiával stb.

Ez a mozgalom nagymértékben fellendült a Szakszervezeti Tanács és a Szovjetunió Gazdasági Főtanácsának 1931 szept. 11-i rendelete után, amely igen pontosan körülírta az önálló gazdasági elszámolási brigádok lényegét és természetét. A Szakszervezeti Tanács és a Gaz-

gazdasági Főtanács azt javasolta a gazdasági vezetőknek és a szakszervezeti szerveknek, hogy mindenképpen támogassák és vezessék a gazdasági elszámolású brigádok mozgalmát.⁶³ 1932 április elején a Szovjetunió egész területén már 155.000 önálló gazdasági elszámolású brigád működött egy és félmillió munkással. Ukrajnában 25.000 ilyen brigád működött 300.000 munkással.⁶⁴

Az önálló gazdasági elszámolású brigádok nagyszerű munkapéldát mutattak és túlteljesítették az ellenterveket. Így a 33-43 számú bánya 8. keleti tárnája a tervfeladatot 111 %-ra teljesítette. A gorkiji bányagazgatóságához tartozó 5-ös számú bányában az önálló gazdasági elszámolású brigádok 118 %-ra dolgoztak, 1500 rubel havi megtakarítással. A 25-ös számú bányában, /Csisztyakovo/ az önálló gazdasági elszámolású komzomol-brigád a tervet 114 %-ra teljesítette, miközben az önköltséget 39 %-al csökkentette.⁶⁵ A Dzerzsinszkij kohászati gyárban a Beszemer-műhely, ahol 12 önálló gazdasági elszámolású brigád dolgozott, a feladatot 107 %-ra teljesítette. A Djebalcev gépgyárban a mintázók önálló gazdasági elszámolású brigádja a munka termelékenysége emelésének rekordját valósította meg. A terv által előírt 22.6 %-helyett 67 %-ra növelték, miközben a selejtet 0.4 %-ra csökkentették.⁶⁶

A délnyugati vasútvonalon Iljaszenko és Beresko önálló gazdasági elszámolású brigádjai 6 óra 55 perc alatt fejenként 29 talpfát cseréltek ki. A következő nap Beresko brigádja szerezte meg az elsőséget, amennyiben 7 óra 20 perc alatt 32 talpfát cseréltek fejenként. Szabdzsza önálló gazdasági elszámolású brigádja /znamenкаи fűtőház/ a mozdonyok oliszolását 176 óra alatt végezte 350 óra helyett, amit a terv előírt.⁶⁷

A harkovi Sevosenko-gyár annak következtében, hogy az összes munkások résztvettek a szocialista munkaversenyben és be-

⁶³ Ukr. CAOR f. VUSzPSz d. 1-2218, 1.40, 1931.

⁶⁴ M. Svernyik, A Szovjetunió szakszervezetei az öt éves terv hajnalán. Profizdat. 1932. 28.1.

⁶⁵ Ukr. CAOR f. VUSzPSz, d. 1-2218. 1. 31. 1931.

⁶⁶ U.o. 1.44.

⁶⁷ U.o. d. 1-2218. 1.17. 1931.

vezették a brigádok önálló gazdasági elszámolási rendszerét, az ötéves tervet 1931-ben teljesítette. Harkov Október-kerületi pártbizottságának 1932 május 22.-i határozatában a kérdéssel kapcsolatban a következőket találjuk:

"A kerületi pártbizottság kiemeli, hogy az ötéves terv harmadik, döntő évében a Sevcsenko-gyár munkásait oly versenyfűz fogta el, hogy az ötéves tervet határidő előtt /1931-ben/ teljesítették. 1932 első négy hónapjában a gyár tervét 123 %-ra teljesítette. Annak következtében, hogy a tömegeket a minőségi eredmények elérésére mozgósították, az önköltséget 44 %-al szállították le, csökkentették a selejtet, fémeket takarítottak meg és felhasználták a hulladékot.

A Sevcsenko-gyár tapasztalatának közlése céljából azt javasoljuk az üzemi kulturális propaganda vezetőségének és a filmhíradó gyár igazgatójának, hogy vegyék filmre az üzem munkájának egyes momentumait és a filmet népszerűsítés céljából mutassák be a "Szvet sahtyora", a "Kanadka" gyárakban és az "Osznova" fűtőházban." ⁶⁸

Ukrajna legjobb önálló gazdasági elszámolású brigádjainak egyike az odesszai gyár női brigádja volt. Ez a brigád lett a győztes a gazdasági elszámolású brigádok ukrainai versenyén és ezért az Ukrán Köztársaság Gazdasági Főtanácsa kitüntette. Ugyanosan kitüntetést nyert ez a brigád a női gazdasági elszámolású brigádok üzemvettségi versenyén az üzemben folytatott önfeláldozó, hősi munkájáért is. ⁶⁹

Igy tehát az első sztálini ötéves terv éveiben a Szovjetunióban különös erővel mutatkozott meg a hősiesség új válfaja, a munka heroizmusa, amely a szocialista munkaversenyben és a rohammozgalomban talált konkrét kifejezésre. A szocialista munkaverseny a szocialista társadalom fejlődésének hatalmas mozgatóereje és egyik döntő megnyilvánulása annak, hogy a szocialista rendszer a kapitalista társadalmi rendszer felett fölényben van. "A munkaversenyben az a legjelentősebb, - mondotta Sztálin elvtárs az SzK/b/P 16. kongresszusán, - hogy az embereknek a munkáról való nézeteiben gyökeres fordulatot idéz elő, mert a munkát szegélynivaló és súlyos teher-

⁶⁸ Harkovszkij Oblpartarhiv, 3. Oktyabrszkovo RPK no.8. szvjazka 62. op. 120. 1.106. 1932.

⁶⁹ Ukr. CAOR f. VUSzPSz, d. 1-212, 1.9. 1932.

ből, aminek azelőtt tekintették, a becsület dolgává, díszesség dolgává, érdem és hűség dolgává változtatja. Ehhez hasonló valami a kapitalista országokban nincs és nem is lehet. Ott náluk, a kapitalistáknál a legkívánatosabb dolog, amely részolgal a társadalom elismerésére, az, ha valakinek járadéka van, kamatokból él, mentes a munkától, melyet megvetésre méltó foglalkozásnak tekintenek. Nálunk, a Szovjetunióban a legkívánatosabb dolog, amely részolgal a társadalom elismerésére, az, hogy az emberek a munka hősei lehetnek, a roham-munka hőseivé, akiket a dolgozók milliói a tisztelet glóriájával öveznek." ⁷⁰

A szocialista munkaverseny már az első öt éves terv idején széleskörben elterjedt a falun, a gépállomásokon, a szovhozokban és kolhozokban. A dolgozók tömegeinek aktivitása, önfeláldozása és termelési lelkesedése, továbbá munkahősiessége folytán az első sztálini öt éves tervet négy év és három hónap alatt teljesítették. Beigazolódtak és továbbra is beigazolódnak Sztálin elvtárs bölcs szavai: "Termelési tervünk realitása - a dolgozók milliói, akik új életet alkotnak. Programunk realitása - az eleven emberek, mi mindannyian, a mi munkaakaratom, készségünk, hogy újmódon dolgozzunk, eltökéltségünk, hogy ezt a tervet teljesítsük." ⁷¹

Az építés kommunista módszere, a munkaverseny, a második öt éves terv idején még magasabbra emelkedett. A sztahanov-mozgalom, amely a Szovjetunióban 1934-ban fejlődött ki, csodálatos hősiességet mutatott a munkában, a második és harmadik sztálini öt éves terv idején, a Szovjetunió Nagy Honvédő Háborúja alatt és most a negyedik sztálini öt éves terv korszakában. A sztahanovisták között igen sok Sztálin-díjast találunk.

A negyedik sztálini öt éves terv idején a szocialista munka-versenynek és a sztahanov mozgalomnak új formái keletkeztek. Mozgalmak fejlődtek ki a belső tartalékok mozgósítására, a vállalatok rentábilis munkájának biztosítására, a tervenfelüli akkumuláció érdekében, a forgalmi eszközök forgásának meggyorsítására, a fém, a fűtőanyag és az elektromos anyag megtakarítása érdekében.

⁷⁰ Lenin-Sztálin: A munkáról. 268.l.

⁷¹ Sztálin, A leninizmus kérdései. Bp. 1949. 419.l.

A munka hőseinek újabb nevei váltak ismertté a szovjet nép előtt. Alekszandr Osutkih, Natalia Jarigina, Ligyija Korabelnyikova, Vaszilij Fedoszejenko és mások. Azok az emberek ezek, akik a versenyt magasabb fokra emelték és meggyorsították az utat a kommunizmushoz.

De nem maradnak el a munkások hősi munkájától a kolhozparasztok sem, akik önfeláldozó harcot folytatnak a negyedik sztálini ötéves terv megvalósításáért, a SzK/b/P Központi Bizottsága plénümának 1947. évi februári határozata megvalósításáért, amely a mezőgazdaságnak a háború utáni korzakban való fejlesztésére szolgáló intézkedésekről szól. Harcolnak a nagy sztálini természetetalakító terv megvalósításáért.

A szovjet nép munkahősiessége, amely Lenin-Sztálin Pártjának vezetése alatt fejlődik, meggyorsítja utunkat előre a kommunizmus felé.[†]

[†] Megjelent a Voproszi Isztorii 1950. 8.számában.

A Csang Kai-sek klikk és a "távolkeleti müncheni" politika 1938-1941-ben.

A nagy népi forradalom Kinában egyszersmindenkorra véget vetett a Csang Kai-sek féle reakciós feudális-komprádor klikk és gazdái, az amerikai imperialisták uralmának. Nevetséges és visszataszító a levitézlett Kuomintang-főkolompóscok arra való igénye, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezetében "a kínai nép képviselőinek" szerepét játsszák, a Taivan szigeten magukat befészkelt hatalombitorló kísérletei, hogy magukat "Kína kormányának" adják ki.

A Kuomintang már régóta nem képviseli többé Kína érdekeit. A Kuomintang története 1927 után egy nemzetellenes, áruló külpolitika története, amely a Kinában uralkodó burzsoá-földesuri blokk reakciós belpolitikájának törvényszerű következménye volt. Igaz, hogy amikor 1937 júliusában az egész kínai nép nemzeti felszabadító harcba indult a Kinába betört japán imperializmus ellen, a Kuomintangnak a tömegek nyomására be kellett szüntetnie a kínai kommunisták által vezetett demokratikus erők elleni nyílt háborút, sőt a látszat kedvéért a kínai kommunista párttal még egységes japánellenes frontot is létre kellett hoznia. De akkor is, a háború első szakaszában, 1937-1938-ban, Csang Kai-sek klikkje titokban továbbra is arra törekedett, hogy békét kössön Japánnal és a polgárháborút saját népe ellen szélesítse ki. 1938 végétől és 1939 elejétől kezdve ez a rejtett tendencia nyilvánvalóvá lesz. 1938-tól 1945-ig, addig a pillanatig, amikor a Szovjetunió szétzúzta a japán imperializmust, Csang Kai-sek klikkje az országon belül a szinte leplezetlen reakció és terror politikáját folytatta, teljes passzivitást mutatott a Japán elleni harcban és kapitulációs békét készített elő. Az a tény, hogy Csang Kai-sek klikkje elárulta Kína nemzeti érdekeit, különösen világosan mutatkozott meg az 1939-1941-es években, amikor Japán imperialista vetélytársai - az USA, Anglia és Franciaország - különösen erőteljesen folytatták a japán imperializmussal való meg egyezés politikáját, amely a "távolkeleti München" elnevezés alatt jutott be a történelembe.

A Távolkeleten éppugy, mint Európában, a támadó ténylegesen nem

talált ellenállásra az USA, Anglia és Franciaország részéről, annak ellenére, hogy a hatalmak és Japán közt komoly imperialista ellentétek állottak fenn. Az amerikai, angol, francia tőkések természetesen aggasztotta Japánuk az ő szempontjukból, "szandiki-vüli" megerősödése, és támadása a külföldi hatalmak kínai érdeke ellen, de még jobban rémitette őket a munkásmozgalom megerősödése Európában és a nemzeti felszabadító harc Kínában. Abban reménykedtek, hogy végső fokon sikerül a Szovjetunió ellen fordítani a japán agressziót, és ugyanakkor a japán szuronyok segítségével megsemmisíteni Kína demokratikus erőit. Amikor az USA, Anglia és Franciaország bejelentette "benemavatkozását" a japán-kínai "viszályba", valójában felkistatták a japánok kínai agresszióját.

Amikor Sztálin elvtárs a SzK/b/P XVIII. Kongresszusán tartott beszédében az u.n. "benemavatkozási" politikát elleneste, azt mondotta: "A 'benemavatkozás' politikáját formálisan a következőképpen lehetne jellemezni: 'hadd védekezzen minden ország az agresszorral szemben, ahogy akar és ahogy tud, miránk ez nem tartozik, mi az agresszorokkal is, ellenszereikkel is kereskedni fogunk.'" A valóságban azonban a "benemavatkozás" politikája az agresszióknak való kedvezést jelenti, a háború szabadjára engedését - következésképpen világháborúvá való átváltozását. A "benemavatkozás" politikáját ez a törekvés, ez a kívánság hatja át; nem zavarni az agresszorokat abban, hogy elvégezzék sőtét munkájukat; nem zavarni, mondjuk Japánt abban, hogy háborúba bonyolódjék Kínával, de még jobb, ha a Szovjetunióval; nem zavarni, mondjuk Németországot abban, hogy elmerüljön az európai ügyek hinárjában, hogy háborúba keveredjék a Szovjetunióval; hadd süppedjenek a háború összes résztvevői mélyen a háború mocsarában; titokban még biztatgatni is őket, hadd gyengítsék és erőtlensítsék egymást, azután pedig, amikor már eléggé legyengültek, kilépni friss erőkkel a színre, természetesen "a béke érdekében" és diktálni a legyengült háborús feleknek a saját feltételeiket.

Igy olcsó is, kellemes is!

Vegyük például Japánt. Jellemző, hogy mielőtt Japán betört Észak-Kínába, valamennyi befolyásos francia és angol ujság dörgedelmesen azt kiáltotta, hogy Kína gyöngé, hogy ellenállásra képte-

sz, hogy Japán a maga haderejével két- három hónap alatt le tudja igázni Kínát. Azután az európai - amerikai politikusok várakozni és figyelni kezdtek. Azután pedig, amikor Japán elkezdte a hadműveleteket, átengedték neki Sanghajt, a külföldi tőke szívét. Kínában, átengedték Kantont, a dél-kínai kizárólagos angol befolyás főfészekét, átengedték Hainant, eltűnték Hongkong bekerítését. Mindez, nemde, nagyon hasonlít az agresszor serkentésére: keveredj csak mélyebben a háboruba, aztán majd meglátjuk." ¹

A japán agressziót különösen az USA imperialisták ösztökölték, akik Japánt kőolajjal, gyapottal, színes filmekkel és egyéb, a háború számára szükséges anyagokkal látták el. A hasznos ásványokban gazdag Japán nélkül a támogatás nélkül nem harcolhatott volna. Ami Kínát illeti, az USA vezető körök csekély pénzügyi adományokra és együttérzésük kifejezésére szorítkoztak, ami arra volt szánva, hogy Kínát Japánnal szemben valamilyen ellenállásra készítsék. Ez volt a japán-kínai háború uszításának, a japán agresszió leleplezett ösztökölésének politikája, azzal a céllal, hogy a későbbiekben a Szovjetunió ellen irányítsák.

Csak a Szovjetunió nyújtott Kínának tényleges és önzetlen segítséget a támadó elleni igazságos háborújában. A Szovjetunió volt az egyetlen hatalom, amely a háború kezdetén megnevezett egyezményt kötött Kínával s nagy erkölcsi és anyagi támogatást nyújtott neki.

1939-ben kötötték meg a Kína számára rendkívül kedvező szovjet - kínai kereskedelmi szerződést. Ugyanakkor a Szovjet Hadsereg fegyveres harcot folytatott a japán hódítók ellen, akik 1938-1939-ben odáig megegyeztek, hogy a Szovjetunió és szövetségeseinek - a Mongol Népi Köztársaságnak határait megtámadják. A Szovjet Hadsereg felszámolta a japán militaristák kalandjait a Hazan-körzetében és a Halhin-Gol folyó mentén.

1939-1940-ben a Távolkeleten Anglia és Franciaország, 1941-ben pedig az USA "müncheni" politikája elérte tetőpontját. Ez a második világháború közeledésével, később pedig kezdetével állt kapcsolatban. Japán imperialista vetélytársai, akiket az európai háború teljesen elterelített, arra törekedtek, hogy a kínai háborúhoz minél előbb véget vessenek, hogy Kína rovására akárcsak ideiglenesen is megegyezésre jussanak Japánnal és a Szovjetunió ellen irányuló japán agressziókból nagy

háboru tűzvészét kerekítsék ki. Az imperialisták erőteljesen nyomást kezdtek gyakorolni a csungking-i Kuomintang kormányra, hogy siettesse a kapitulációját a japán imperializmus előtt. Nyílt osztzkodásról volt szó a távolkeleti agresszorral, hasonló a müncheni egyezményhez Európában 1938-ban.

A kínai reakciós uralkodó osztályok, amelyeket a demokratikus erők növekedése megijesztett, aktívan résztvettek a " müncheni " béke előkészítésében Távol-Keleten. A kínai nép mind erősebben tömörült kommunista pártja köré, mert benne látta az egyetlen vezető erőt, amely képes arra, hogy győzelemre vezesse a japán imperializmus felett. A japán hadsereg hátában Kínában már 1937-1938-ban terjedelmes felszabadított körzetek jöttek létre, amelyeket a kínai nép elhódított a japán betolakodóktól. A felszabadított körzetekben a demokratikus hatóságok vetették meg lábukat, élükön a kommunistákkal.

A japánellenes háboru legfőbb erejévé azok a fegyveres erők lettek, amelyek a Kínai Kommunista Párt vezetése alatt tevékenykedtek. A kommunista párt tekintélye és befolyása napról-napra nőtt. Jan-Jan város a Senszi-Hanszu-Minsza /Senjannin/ tartományok határkörzetében, amely 1937 és 1947 közt a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának székhelye volt, valamennyi felszabadított körzet központja lett.

Amikor 1937-ben a Kuomintang elhatározta, hogy résztvesz a Japán elleni háboruban és egységes frontot alkot a Kommunista Párttal, arra számított, hogy ez egyrészt növeli tekintélyét, másrészt lehetőséget ad arra, hogy a kínai demokrácia erői összeütközzenek a japán imperializmussal, kölcsönösen gyengítve mind Japánt, mind a kínai demokratikus tábor, amelyet a kommunisták vezettek. Amikor mégis meggyőződtek arról, hogy 1937-1938-ban a kommunista párt befolyása még gyorsabban kezdett nőni, mint a háboru előtt, Kína uralkodó osztályai sietve visszatértek a nyílt reakció politikájához.

1938 decemberében az uralkodó burzsoá-földbirtokos tömb egy része, élén Csang Kai-sek helyettesével a Kuomintang pártban, Vang Csing-vejjel, nyíltan áttért a japán imperializmus oldalára. Vang Csing-vej és párthívei Csungking-ból a japánok által megszállva tartott Nankingba menekültek. A másik rész, élén Csang Kai-sekkel,

amely persze még nem mert nyíltan átállni Japán oldalára, ugyanakkor a menőverezésről és igazi céljainak leplezéséről határozottan áttért a nyílt reakcióra, és a Japán előtti fegyverletétel okozatos előkészítésére.

1938 december 16-án Boja körzetben /Hebej tartomány központi része/, Csiang In-u Kuomintang tábornok seregei megtámadták a demokratikus 8 hadsereg egyes részeit.² Ez volt az új kínai polgárháború első felliobbanása. A polgárháború nagyszámu "incidensből" állt és a nemzeti felszabadító háború egész korszakán át elhúzódott. Még decemberben a Csungking-ban kiadott Kuomintang pártsajtóban olyan cikkek jelentek meg, amelyek erőteljesen céloztak arra, hogy Csang Kai-szek klikkjé elvben egyáltalán nem ellenszi a Japánnal való kapituláció és béke megkötését.

1939-ben a " münchenisták " támadása folytatódott az egész világon. Csehszlovákia elfoglalása után Hitler - Anglia és Franciaország biztatására - felhagyott a ceremóniákkal és annak tette-
tésével, mintha az európai problémák pékés elintézésének hiva lenne... Akkor már világos volt, hogy mindennap egy még soha nem látott háborús katasztrófa felé viszi közelebb az emberiséget.... Anglia és Franciaország az Egyesült Államok vezető köreinek támogatásával, még 1939 tavaszán és nyarán, tehát abban a sorsdöntő időszakban is, amikor a háború már küszöbönállónak mutatkozott, tovább folytatták korábbi politikájukat. Ezt a politikát, amely arra irányult, a hitleri Németországot kihívó módon a Szovjetunióra szítsák, nemcsak a Szovjetunióval való együttműködés készség farizeus szólamaiival takarták, hanem bizonyos átlátszó diplomáciai manőverekkel is, amelyek arra lettek volna hivatottak, hogy a közvélemény szeme előtt elküldösítsék az általuk követett politikai irányvonal igazi jellegét.³

1939 január 4-én Japánban megváltozott a kormány: Kono helyébe Hiranuma báró, a japán fasizmus legelvetemültebb kalandor köreinek képviselője jött. A japán imperialisták úgy vélték, hogy az új nemzetközi helyzetben van értelme annak, hogy a hitleri Németországgal szövetségben megtámadják Angliát, Franciaországot és mindenekelőtt a Szovjetuniót. Japán tulértékelte a hitleri Németor-

² L. Li Si-han: Julius 7-től augusztus 15-ig. 21-22. l. Harbin. 1948.
(Kínai nyelven/.

³ Történelemhamisítók. Bp. 1948. 52-53 l.

szág erősít, és alábecsülte a Szovjetunió erősít.

Hogy a Hiranuma kormány a nagyhatalmak elleni "nagy háború" számára szabaddá tegye kezét, elhatározta, hogy megerősíti kínai lakójának, Vang Csing-vejnek helyzetét, és 1939 áprilisában "előzetes egyezményt" kötött vele. Vang kötelezte magát, hogy Japánt a "kommunisták és Csang Kai-szek elleni" harcban havi 3 millió dollárnyi bérért megsegíti. ⁴ Csak ezután, magában Kínában a tömegszervezetek és külföldön a kínai emigránsok követelésére, adta ki a Kuomintang kormány nagy kedvetlenséggel június 8-án - majdnem félévvel Vang Csing-vej nyílt árulása után - ellene a letartóztatási parancsot. ⁵

A japán kormány azonban Csungking ellen is ismét kivetette horgát. 1939 január 17-én Hiranuma egyik beszédében azt mondotta: "Ha a Kuomintang kormányban vannak széles látókörű emberek, akik a birodalommal együttműködve kívánják lerakni az új, újjászülető Kína alapjait, úgy mi üdvözlölni fogjuk ezt és együttesen építjük fel az új rendet Kelet-Ázsiában." ⁶

A tokiói beszédek Csungkingban mindig visszhang követtek. Február 8-án bizonyos "kínai tisztviselők" közölték a Reuter iroda tudósítójával, hogy a kínai-japán problémát a nagyhatalmak fogják megoldani, amelyek nyomást gyakorolnak majd Japánra és Kínára, miközben "megőrzik a kínai terület egységét, de Kína tiszteletben fogja tartani Japán szerződésbeli jogait Kínában." "Az egyetlen eldöntetlen pontként megmarad a kommunisták elleni hadjáratok kérdése, minthogy ezideig ennek a bonyolult kérdésnek eldöntésére nem sikerül megfelelő módszereket találni." ⁷

A kínai kommunista sajtó rámutatott arra, hogy maga Csang Kai-szek nyilatkoztatta ki a világnak "tisztviselői" útján, hogy ő a kínai-japán "probléma szabályozása" mellett van. Lényegében a kü-

⁴ "A reakciós Kuomintang klikk kapitulációs tevékenységének és Japánnak a Kuomintanggal folytatott játékainak áttekintése a felszabadító háború kezdete óta." "Szeptember 18-ától július 7-ig" c. gyűjtemény. Janguan. 1946. /Kínai nyelven/.

⁵ U.o. 73.1.

⁶ U.o. 70.1.

⁷ U.o.

különbség Csang Kai-sek és Vang Csing-vej álláspontja közt mindössze abban állt, hogy Vang Csing-vej és párthívei egyenes tárgyalásokat kívántak Japánnal, a Csang Kai-sek klikk pedig olyan békeszerződéseket, amelyekben kötelezően résztvesznek egyéb imperialista hatalmak, egy "Csendesóceáni konferencia" összehívását az 1938-ban Münchenben lezajlott konferencia mintájára és képére. A Csang Kai-sek klikk félt attól, hogy párharcot kell folytatnia Japánnal, és azt gondolta, hogy egy ilyen konferencián Anglia, az USA és egyéb hatalmak saját érdekükben nem engedik meg, hogy Japán teljesen elnyelje Kínát, és ezért Csang Kai-seknek is meg kell adniuk valamit.

"Az u.n. Csendesóceáni konferencia, - írta Mao Ce-tung 1939 márciusában, - nem egyéb, mint a távolkeleti München: Kína számára Csehszlovákia sorsát készíti elő." ⁸

A "Daobao" című ujság, amely a sanghaji nemzetközi területen jelent meg, február 16-án a csungkingi "kinai tisztviselők" közleményével kapcsolatban azt írta: "Az ilyesfajta beszédek szerzői Vang Csing-vej malmára hajtják a vizet... Vang Csing-vej forradalmi szelleme költözött be ezeknek az ugynevezett "tisztviselőknek" a testébe. Vang Csing-vej banditái most még nagyobb örömmel kiáltják oda egymásnak: "Vang ur ajánlatait a kormány gyakorlatilag már elfogadta. Az egyedüli különbség az, hogy Vang ur elfogadja az egyenes és közvetlen tárgyalásokat, a csungkingi tisztviselők viszont a nemzetközi konferencián folytatandó tárgyalások mellett vannak." ⁹

A fordulat a nyílt reakció és a leplezett polgárháború felé a Csang Kai-sek klikk politikájában, amely 1938 végén kezdődött, 1939-ben tetőzött azzal, hogy áttértek az együttműködésre Japán hódítóikkal a kommunisták ellen. Éppen ebben állt "a haza megmentésének közvetett vonalá"-nak nevezett elmélet lényege, azé a vonalé, amelyet "a kommunisták elleni harc" párthíve, Csiang In-ucsomintang tábornok hirdetett, aki Hebej tartomány polgári közigazgatásának teljhatalmu megbízottja volt. Amikor Csaj En-bo Kuomintang tábornok átállt az ellenség oldalára, Csiang In-u ezt jelen - Mao Ce-tung: Válogatott művek. 426.l. Harbin. 1948. /kínai nyelven/ "A reakciós Kuomintang klikk....." 70.l.

tette Csang Kai-seknek: "Csaj En-bo az embererő megtartása és 'a haza megmentésének közvetett vonala' eszme gyakorlati megvalósításának érdekében már érintkezésbe lépett a japán rablókkal. A japánok teljhatalmu megbízottá nevezték ki a banditák kiirtására Közép-Hebejben. Külsőleg átállt az ellenség oldalára, valójában továbbra is megvalósítja ezt az eszmét az ellenséggel való szerbeszállás és az állam felépítésének érdekében. Alkalmas pillanatban feltétlenül visszatér hozzánk seregeivel együtt és komoly csapást mér a japán rablókra." Ugyanezt ismételte meg Csiang In-u He In-coin hadügyminiszterhez intézett táviratában: "Csaj En-bo...." a haza megmentésének közvetett vonala" gyakorlati megvalósításának érdekében már felvette az érintkezést a japán rablókkal és a japánok kinevezték teljhatalmu megbízottá a banditák kiirtására a Kelet-hebeji körzetben." 10

A Kuomintang számára "a haza megmentésének közvetett vonala" azonossá vált a japán imperialisták oldalára való átállással. Csiang In-u Vang Csing-vejt is az ilyen "közvetett vonal" egyik hívének tartotta. Ő maga mégis jobbnak vélte, hogy ne álljon át nyiltan a japánokhoz. Csiang In-u egészen jól együttműködött velük, bár forma szerint megmaradt a japánellenes táborban.

1939 áprilisában Csiang In-u seregei átkelve a Huto folyón ismét megtámadták a 8. hadsereget Közép-Hebejben. Ugyanakkor Csiang In-u titkos rendeletet adott ki seregei számára "A lázadó japánellenes seregekkel szemben folytatandó politikáról." /Természetesen a 8. hadseregről volt szó./ Júniusban Csiang In-u ismét megtámadta a 8. hadsereget Jansen körzetében. Jellemző Csang Kai-sekhez intézett távirata: "Tekintettel a hatalmas nehézségekre, amelyeket a 8. hadsereg emberei számára a japán "terület-megtisztítási" politika teremtett, számunkra katonai és politikai tekintetben alkalmas pillanatot kínálkozik." 11

Csiang In-u "a haza megmentésének közvetett vonala" politika tipikus végrehajtója volt, azé a politikáé, amelyet az egész Csang Kai-sek klikk magáévá tett. Harcot nem a japánok ellen, hanem a demokratikus kínai hadseregek ellen, együttműködést a japán seregek -

10

A reakciós Kuomintang klikk....." 74.1.

11

Li Si-han: Id.mű 28.1.

rel a 8. és az új 4. hadsereg ellen - ezt ajánlotta Csang Kai-sek tábornokainak.

1939 májusában egy egész harci alakulat állt át nyíltan Japán oldalára - 50.000 ember, He Szing-cian tábornokkal az élén, akinek csapatai Dél-Csiangszuban operáltak, a japánok háta mögött. Ez volt az első láncszem a Kuomintang katonaság tömeges árulásainak sorozatában, amelyek 1943 nyarán érték el tetőpontjukat.¹² Ilyen volt "a haza megmentésének közvetett vonala" a valóságban.

1939 júniusában a Kuomintang Központi Ellenőrző Bizottsága titkos határozatot hozott "idegen pártok tevékenységének korlátozására irányuló rendszabályokra" vonatkozóan.¹³ Természetesen elsősorban a Kommunista Pártról volt szó. Ez a határozat adta meg a jelt a reakció tombolásához. A Kommunista Pártot gyakorlatilag a Kuomintang által ellenőrzött valamennyi körzetben betiltották, kivéve a nagy központokat, mint pl. Csungking-ot, ahol a látszat kedvéért meghagyták a kommunista párt képviselőit. A Kuomintanghoz tartozó körzetekben a Kommunista Párt valamennyi nyomdáját bezárták és betiltották valamennyi újságját, kivéve a "Szinhuazsibao"-t.

Június 12-én Pincian körzeti városban a Kuomintang csapatok megölték a Kommunista Párt helybeli képviselőjének munkatársait, Tu Cseng-kunt, Lo Ci-minget és másokat. A véres gaztett vétkesei büntetlenek maradtak. A pinciani tragédia csak egy volt a hasonló kilengések tucatjai közül. "A felszabadító háború kezdete óta titokban a Kommunista Párt tagjainak és más hazafiaknak tucatjait és százait ölték meg", - mondotta Mao Ce-tung 1939 augusztus elején a pinciani áldozatok emlékének szentelt gyászünnepélyen.¹⁴

1939 októberében új titkos körrendeletet adtak ki, "a kommunista párt kérdésének rendezésére vonatkozó rendszabályokról". Időről-időre ugyanabban a szellemben mind újabb és újabb körrendeletek jelentek meg további "rendszabályokra" vonatkozólag.

A Vang Csing-vej klikk nyílt árulása és a Csang Kai-sek klikk leplezett árulása után az osztályerők viszonya Kínában a következő-

¹² Li Si-han: Id. mű 27. l.

¹³ U. o. 26. l.

¹⁴ Mao Ce-tung: Válogatott művei. 432. l.

képpen alakult:

1. A kínai nagyburzsoázia és a földesurak japánbarát része nyíltan áttért Japán szolgálatába a saját népe ellen folyó háborúban.

2. A nagyburzsoázia és a földesurak amerikabarát és angolbarát része beszüntette az aktív harcot a japán imperializmus ellen, minthogy alapjában véve a saját népe elleni háborúval foglalkozott. Minthogy Kína uralkodó osztályainak ez a része /Mao Ce-tung meghatározása szerint a "keményfejűek"/ még nem határozták el magukat a Japánnal való kapitulációs béke haladéktalan megkötésére, lassanként kezdték ezt a békét előkészíteni.

3. A proletariátus, magával vezetve a parasztságot és a kispolgárságot, továbbra is harcolt a japán hódítók ellen. A nemzeti felszabadító háború főképp a felszabadított körzetek frontján fejlődött ki. 1939-ben a 8. és az új 4. hadsereg a partizán csapatokkal együtt a negyven japán hadosztály közül tizenhetet kötött le a tulajdonképpeni Kínában, azaz a japán erők kétötödét kötötte le.¹⁵

4. A nemzeti, azaz Kína viszonyai között alapjában véve középburzsoázia épugy félt az imperializmus, feudalizmus, bürokratikus tőke erőitől, mint a forradalmi demokrácia növekedésétől, és ezért ingadozó, középutas álláspontot foglalt el. A Kínai Kommunista Pártnak okos politikájával sikerült nemcsak semlegesítenie ezt az osztályerőt, hanem a nemzeti burzsoáziát be is vonta az aktív részvételbe, a Japán-ellenes háborúba, a demokratikus hatalom kiépítésébe a felszabadított körzetekben és - bizonyos határok között - a "keményfejűek" elleni harcban. A Kommunista Párt azonban sohasem tévesztette szem elől azt, hogy a középburzsoázia és a burzsoává lett földesurak nem tudnak felemelkedni az agrárforradalomban való részvételig.

5. Sajátos álláspontot foglalt el a helybeli militaristák többsége. Szinte valamennyien a nagybirtokosok, vagy nagyburzsoázia osztályához tartoztak, gyűlölték a népet és félték tőle. De ugyanakkor léteztek bizonyos ellentétek köztük és a japán imperializmus között, köztük és a bürokratikus tőke uralkodó klikkje között. Ezek a vidé-

¹⁵ Mao Ce-tung: Válogatott művei. 471. l.

ki militaristák afra törekedtek, hogy csökkentseék függőségüket a központi kormánytól, ezért időnként nem voltak ellene annak, hogy Csang Kai-sek és a demokratikus tábor között lavirozzanak. A Kommunista Párt okos politikájával sok vidéki militarista csoportosulás semlegesítését elérte. Az egyik ilyen vidéki militarista Jünnan tartomány kormányzója, Lung Jün tábornok, székhelyét, Kunmingot különböző burzsoá-liberális pártok és csoportok tevékenységének központjává tette meg. Másik ilyen központ volt Gujlin Hvanszi tartományban.

Az osztályoknak ez a viszonya alapján a nemzeti felszabadító harc befejeztéig megmaradt. A proletariátus állásai évről-évre megerősödtek, viszont a Kuomintang felső körök reakciós, kapituláns irányzata ennek megfelelően szintén erősödött. Ilyen körülmények között a Kommunista Párt politikája abban állt, hogy ne engedje a provokációknak és a reakció minden csapására csapással felelve használja ki az ellentéteket a burzsoá-földesuri táboron belül, mindenáron akadályozza meg a polgárháború további kiszélesedését Kínában, rendeljen alá mindent az alapvető feladatnak - a nemzeti felszabadító háború győzelmének a japán imperializmus felett.¹⁶

Anglia, Franciaország és az USA imperialisták tovább folytatták politikájukat, az engedékenységet, az agresszióval szemben.

A japán Hiranuma kormány, kihasználva a feszült európai helyzetet, Berlinnel szoros együttműködésben 1939 tavaszán nyíltan kihívó politikába kezdett. Májusban a japán seregek hadműveleteket indítottak a Mongol Népköztársaság határain a Halhin-Gol folyó mellett. Ez az elvetemült támadás, hasonlóan az 1938-ban a Haszan tó körzetében végbevitt támadáshoz, a Szovjetunió ellen irányult.

1945-ben Sztálin elvtárs, amikor a szovjet nép nevében benyújtotta a külön számlát a japán imperializmusnak, azt mondta: "1938-ban Japán újra rátámadt országunkra a Haszan tó térségében Vladivosztok környékén, azzal a céllal, hogy Vladivosztokot bekerítse, a következő évben pedig Japán már más helyen ismételte meg a támadást, a Mongol Népköztársaság térségében Halhin-Gol környékén, azzal a céllal, hogy a szovjet területre hatoljon, átvágja Szibériai Fővasútvonalunkat és el-

¹⁶ Lásd Mao Ce-tung: Válogatott művei. 475-482.1.

vágja Oroszországtól a Távol-Keletet". ¹⁷

A japán háborús főbűnösök tokiói perének anyaga 1946-1948-ban teljességgel megerősítette azt, hogy a Halhin-Gol térségében lefolytatott támadással Japán messzemenő célokat követett. A japán hadügyminisztérium volt osztályvezetőjének, Muto tábornoknak vallomásaiból kiderült, hogy a japán stratégiai terv 1939-re tervbevette a mongol Népköztársaság határai ellen irányuló támadással egyidőben, a japán hadsereg főerőinek összpontosítását Kelet-Mandzsuriában, a támadást közvetlenül a Szovjetunió határai ellen és elsősorban Vorosilov, Vladivoszto, Iman városok, azután pedig Habarovszk, Blagovescsenszk, Kujbisevka városok elfoglalását. ¹⁸

Amikor a Halhin-Gol térségében megkezdődtek a katonai cselekmények, a Szovjetunió szövetséges kötelezettségeihez híven segítséget nyújtott a Mongol Népköztársaságnak. Négy hónapon át /1939 május-szeptember/ a szovjet-mongol seregek a puszta sztyeppeken, az utánpótlásuktól távol elkeseredett harcokat folytattak a japán hódítók serege ellen. A japán seregek ezen a szakaszon előnyösebb helyzetben voltak: az ő rendelkezésükre állt a Taoán- és Halun - Arsan közti vasutvonal. A harcok méretét abból ítélhetjük meg, hogy a szovjet-mongol seregek lelőtték az ellenfél 660 repülőgépet és maguk 143 repülőgépet veszítettek. Az augusztus 21-28-a közti döntő ütközet a japán seregek teljes vereségével végződött. ¹⁹ A Halhin-Gol melletti harcokban " megnyilvánult azoknak a kölcsönös segélynyújtási egyezményeknek jelentősége, amelyek alatt a Szovjetunió aláírása áll. " ²⁰

Japán agresszióját Haszen és Halhin-Gol térségében ily módon felszámolták a szovjet seregek a japánok nagy szégyenére.

Egészen más volt a helyzet az Anglia és Franciaország ellen

¹⁷ Sztálin: A Szovjetunió Nagy Honvédó Háborujáról. Bp. 1949. 198. l.

¹⁸ Lásd Pravda. 1948. febr. 19, 20. és nov. 13. számokat.

¹⁹ Lásd Avarin: Harc a Csendes-Óceánért. Bp. 1950. 259. l.

²⁰ Molotov: A Szovjetunió külpolitikájáról. Beszéd a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának ülésén 1939 okt. 31-én. Ogiz. Goszpolitizdat. 1939. 19. l.

intézett japán agresszió tekintetén 1939-ben Japán még kerülte az egyenes támadást az USA ellen/. A japán seregek elfoglalták a kisebb szigeteket Honkong, az angol imperializmus távolkeleti fellegvára körül és utána 1939 februárjában elfoglalták a Hainanhoz tartozó Hainan szigetét. Ez a sziget első bázisul szolgálhatott az angol Hongkong, a francia Indokina és az európai hatalmak egyéb birtokai ellen irányuló támadás esetére. A francia és angol kormány irásos tiltakozásokra szorítkozott. Hainan sziget elfoglalása volt a japán imperializmus déli irányú agressziójának első fontos ténye.

Márciusban a japánok elfoglalták a kínai Spratley - szigete - ket, a délkinai tenger középpontjában, a francia Indokina, az angol Singapore, Holland-India és az amerikai Fülöp-szigetek közt.

Anglia és Franciaország nem szállt szembe a japán agresszióval. Sőt: áprilisban a kínai angol nagykövet, Kirk tárgyalásokat folytatott Csungkingban a Kuomintang kormánnyal, és ezeken, mint az ujságok állították, minden erejével arról igyekezett meggyőzni Csang Kai-sek klikkjét, hogy sietessen a békekötést Japánnal.

Június 14-én a japánok megkezdték az angol-francia engedményes terület blokádját Tiencingben. Ezt a következő események előzték meg. Áprilisban Tiencingben kínai nazisták megölték egy bizonyos Csant, a bábkormány tisztviselőjét. Az engedményes terület angol hatóságai négy kínait tartóztattak le a gyilkosság gyanúja miatt, de miután meggyőződtek arról, hogy bűnösségük nincs bizonyítva, nem határozták el magukat arra, hogy a letartóztatottakat kiadják a japán hatóságoknak. Ez volt az engedményes terület blokádjának, az angolok sértetetésének és ócsárlásának ürügye. Japánban és a japán seregek által megzárva tartott kínai városokban angolelleses tüntetéseket rendeztek, amelyeken például júliusban emberek százai vettek részt. A tüntetők jelszavai ezek voltak: "Le Angliával, az emberiség ellenségével!", "Üsd, verd John Bullt, amíg ki nem adja a lelkét!".

Az angol kormány, amelyet olyan "árdenndum" münchenista vezetett, mint Chamberlain, ismét engedett a japán agresszorok kívánságainak.

Július 23-án Tokióban angol-japán egyezményt kötöttek, amelyet

a Japánban lévő angol nagykövet, Graigie és Arita japán külügyminiszter írt alá. Az angol kormány lényegében elismerte a kínai japán hódításokat és kijelentette, hogy "a japán hadseregnek Kinában különösen szüksége van biztonságának biztosítására és az általános béke fenntartására az általa megszállva tartott körzetekben. Anglia kötelezte magát, hogy nem fogja segíteni Kinát Japán elleni háborújában és figyelmeztette Kinában lévő alattvalóit, hogy ők is "tartózkodjanak hasonló cselekményektől." ²²

A sajtóban olyan feltételezések merültek fel, hogy az angol-japán egyezménynek kulisszák mögötti része is volt: Anglia magára vállalta azt a kötelezettséget, hogy Japán és Kína között segít létrehozni a békét, azaz rákényszeríti Kinát a Japán előtti fegyverletételre. ²³

Az agresszornak tett vengélsküli engedmények nem segítettek Angliának és Franciaországnak. 1939 augusztusában a japán seregeket nemcsak a tiencingi engedményes terület körül összpontosították, hanem a sanghaji nemzetközi terület körül is, valamint Hongkong és Koulun határánál. Japán nyilvánvalóan arra készülődött, hogy rávesse magát vetélytársaira Kinában. Ha számításba vesszük, hogy ugyanakkor még folytak az elkeseredett harcok a Mongol Népköztársaság határain a japán és szovjet-mongol seregek között, világossá válik, milyen messzire ment el katonai kalandjaiban a Hiranuma kormány.

A Graigie-Arita egyezmény Chamberlain és Daladier müncheni politikájának tetőpontja volt a második világháború előestéjén.

A Graigie-Arita egyezményre válaszképpen július 26-án az USA bejelentette, hogy 1940 január elsejétől semmisnek tekinti a Japánnal kötött kereskedelmi egyezményt. Míg 1935-1937-ben az USA nem tanúsított nagy diplomáciai aktivitást a Távol-Keleten, mert arra törekedett, hogy Angliát állítsa az előtérbe és neki engedje át a japán agresszorral való tárgyalást, addig 1939-ben a szerepek megváltoztak. Anglia az európai eseményekkel kapcsolatban a Távol-Keleten a háttérbe vonult és az USA-nak akarva-nemakarva előre kellett nyomnia. Az amerikai és az angol imperializmus politikája között ter-

²² A Graigie-Arita egyezmény szövegét lásd "The Times" c.ujságban 1939. jul. 25.szám.

²³ Lásd "A reakciós Kuomintang klikk...." 75.1.

nézetesen nem volt elvi különbség. Az USA még a kereskedelmi egyezmény felbontása után is a legszélesebb körű kereskedelmi kapcsolatokat tartotta fenn Japánnal.

Mao Ce-tung 1940 február elsején a Jenvani gyűlésen mondott beszédében rámutatott arra, hogy akkoriban az amerikai monopoliumoknak érdekükben állott, "hogy Japán még egy ideig harcoljon Kína ellen." Mao Ce-tung leleplezte az amerikai imperialisták alattomos terveit, amelyek abból állottak, hogy megvárják mind Japán, mind Kína maximális elerőtlenedését, utána pedig beavatkozzanak be és kényszerítsék Japánt arra, hogy ossza meg szék-mányát az USA-val. Mao Ce-tung még azt is megemlíti előre, hogy mikor kell végbemennie ennek a beavatkozásnak: 1940 végén, vagy 1941 elején.²⁴ A későbbi események megmutatták, mennyire pontos volt a nemzetközi helyzetnek ez az elemzése, amelyet Mao Ce-tung adott: pontosan 1941 elején kísérelte meg az USA, mint tudjuk, hogy a japán imperializmussal nyíltan riegyezzek Kína rovására.

1939 augusztusában Európában megváltozott a helyzet. A Szovjetunió arra törekedett, hogy megzavarja az imperialista hatalmak egységes szovjetellenes frontjának kialakulását, és miután meggyőződött arról, hogy az angol és francia kormány nem kívánja a meg-egyeztet a Szovjetunióval, megnehtámadási egyezményt kötött a hitleri Németországgal, hogy ne maradjon teljes elszigeteltségben. A szovjet-német szerződés megkötése derült égből jövő villámcsapás-ként érte a szemurájokat annál inkább, minthogy éppen ezekben a napokban szúrták szét Mongoliában a szovjet-mongol seregek az annyi-ra diosért japán sereget. A Hiranuma kormánynak, amely hivatalosan tiltakozott Németországnál a szovjet-német egyezmény miatt, le kellett mondania.

"A szovjet-német megnehtámadási egyezmény megkötése megsemmisítő csapás volt Japán számára, segítséget nyújtott Kínának, megerősítette Kínában a japán hóditók elleni harc folytatását kívánó párhivek állásait és csapást mért a kapituláció párhiveire".²⁵ mondotta Mao Ce-tung.

A Szovjetunió továbbra is segítette a kínai népet. Még a sang-

²⁴ Lásd Mao Ce-tung: Válogatott művei. 470.l.

²⁵ U.o. 461.l.

háji nagyburzsoázia lapja, a "Senbao" is, amely a nemzetközi területen jelent meg, azt írta 1939 november 12-én, hogy a Szovjetunió jobban segíti Kínát, mint az összes többi államok.²⁶ Az új japán kormány, amelynek élén Abe állt, a "régikonzszernek" embere, amelyek óvatosabb politikaíveit voltak, óvakodott attól, hogy túlságosan gyorsan keveredjék háborúba a többi nagyhatalmakkal. De és a kormány is, amikor szándékainak leplezése céljából bejelentette "benemavatkozását" az európai háborúba, gondoskodott arról, hogy ne szalassza el a kedvező alkalmat. A második világháború kezdetére Anglia és Franciaország távolkeleti pozíciói méginkább megrendültek, Japán előtt a déli irányú agresszió új lehetőségei nyíltak meg.

Szeptemberben Anglia és Franciaország visszarendelték hadseregüket Észak-Kínából. A japán kormány sietett, hogy minél előbb végezzen a "kinai incidenssel", és ezért 1939 december 30-án egyezményt kötött Wang Csing-vejjel a Japán és Kína közötti béke feltételeiről. Az egyezmény értelmében "a japán-kinai szolidaritás övezeteit" hozták létre Észak-Kínában, Belső-Mongoliában, a Jang-ce alsó folyásának völgyében és a délkinai tengerpart melletti szigeteken; gyakorlatilag ezek a területek Japán kezébe kerültek. Kína kötelezte magát arra, hogy elismeri Mandzsú-Guot, japán tanácsadók fogad el, beengedi a japán seregeket Észak-Kína és Mongolia számos stratégiai pontjára, mintegy ideiglenesen, "a kommunisták elleni harc" érdekében, lényegében viszont örökre; a Japán által elfoglalt egyéb területeken a japán seregek megmaradnak "a teljes béke és rend" helyreállításáig. Kína kötelezte magát arra, hogy Japánnak jogot ad a természeti kincsek felkutatására és kiaknázására, különösen Észak-Kínában és Belső-Mongoliában, valamint Japánnak és Mandzsú-Guonak kereskedelmi kedvezményeket nyújt, és ennek fejében gazdasági "segítséget" kap Japántól. Észak-Kínában az egyezmény értelmében helyi hatalom alakult ki a "helyi" ügyek intézésére alakult politikai tanács formájában. Belső-Mongoliát "autonommá" nyilvánították; Amoj kikötő és Hainan sziget külön közigazgatást kapott.²⁷

²⁶ Li Si-han: Id.mű. 32-33.l.

²⁷ Wang Ching-wei's Peace Terms. "Amerasia" 1940. 12.sz. február. 542-548.l.

Ezek a "békefeltételek" nem annyira Vang Csing-vej, mint a Csang Kai-sek klikk számára terveződtek. A japán hódítók abban reménykedtek, hogy most sikerül megegyezniük a Kuomintanggal, hogy aztán velük együtt fojtsák meg Kína demokratikus erőit, és miután végeztek az elhuzodó háborúval Kínában, szabaddá tegyék kezüket. Megvoltak győződve, hogy ez lehetővé teszi számukra a nemzetközi helyzet teljes kihasználását a maguk érdekében, ahogy az az európai háború megindulásával kapcsolatban kialakult. A japán hódítók "politikai támadása", akik azt a célt állították maguk elé, hogy a csungkingi kormánykapitulációs békére csábítsák, 1939 őszétől különösen erősödött. Vang Csing-vej japán gazdáinak parancsára 1939 aug. 9-én Kantonban rádióbeszédet mondott, amelyben kijelentette, hogy "ha a csungkingi seregek parancsnoksága bejelenti beleegezését a békébe, és ellenséges beállítottságát a kommunis-tákkal szemben", Japánnak nem lesz oka a Csungking elleni harorra.

Augusztus 31-én, közvetlenül Abe hatalomrajutása után, Vang Csing-vej azt írta: "A kommunisták elleni harc elkerülhetetlen a béke és az állam felépítése érdekében. Remélem, hogy valamennyi honfitársam Kínában és külföldön elfogadja ezt az alapvető tétel-met". 28

Szeptember 5-én, közvetlenül az európai háború kitörése után Vang Csing-vej "Csunhuassibao" c. ujságjában "Az európai háború és Kína perspektívái" címmel cikket írt, amelyben kifejezte gyűlöletét a Kommunista Párttal szemben és azt bizonyította, hogy "Kínának nem maradt más kivezető útja, mint békét kötni Japánnal." 29

Szeptember 19-én Vang Csing-vej egy távirattal közvetlenül Csungkinghoz fordult. Hogy hatni tudjon Csang Kai-sekre, Vang Csing-vej biztosította őt, hogy most, amikor "a kommunizmus mérge mindenütt elterjed", és amikor a helyzet az egész világon bizonytalan, szükség van "Kína és Japán tartós közeledésére, hogy ne engedjék meg egész Kelet-Ázsia elmerülését a háború mocsarában." Azt bizonyította, hogy Japán, miután békét kötött Csungkinggal, "döntő erővé válhatik a nemzetközi küzdőtéren", és akkor állítólag Kína is lélekzetvétel-hez jut. 30

28 "A reakciós Kuomintang klikk...." 75.1.

29 U.o. 76.1.

30 U.o. 76.1.

Csang Kai-sek szintén kedvezőnek tartotta a pillanatot a Japánnal való békére, de továbbra is ragaszkodott, a csendesóceáni konferencia összehívásához. Szeptember 27-én a Kuomintang külügy-miniszter Vang Csung-hoj egy amerikai tudósítóval folytatott beszélgetésében kijelentette, hogy Kína örömmel fogadja el a békefeltételeket, ha azok tisztességesek lesznek, és számít az USA és egy "békeszerető" hatalmak közvetítésére. ³¹

A Kuomintang, amely nem számított többé az európai háború által teljesen lefoglalt Angliára és Franciaországra, külügyminisztere útján egyenesen felkérte az USA-t a közvetítésre. Hongkongba elküldték Csiang Cünt és Vaj Dao-minget, hogy Japán részről kikémleljék a talajt. ³² A béketárgyalások nyilván azért nem kezdődtek meg már akkor, mert az USA még nem válaszolt a Kuomintang kérésére a közvetítés ügyében. Az USA 1939-ben még továbbra is azt a politikát követte, amelynek értelmét szerencsésen adja vissza a kínai közmondás: "Egymásra uszítani két tigrist, hogy felhasználjuk a bőrtüket

Mint rendszeren, a Kuomintangon belül a kapitulánsok aktivitásának megerősödésével együtt járt a reakciós irányzat megerősödése a csungkingi kormány belpolitikájában. November 11-én Hönan tartományban, Cüesán körzetben a Kuomintang csapatok megtámadták az új 4. hadsereg helyőrségét, tönkretették a tábori kórházat, megölték és megsebesítettek több mint 200 embert. /"Cüesani incidens"/ ³³

A reakciósok arra gondoltak, hogy csapást mérnek Senszi-Hanszu-ninsza /Senhannin/ Határkörzetére, az egyetlen demokratikus kínai körzetre, amely nem a japánok háta mögött terült el. Itt volt a kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának tartózkodási helye.

Már Csang Kai-sek még 1937 szeptemberében megígérte, hogy hivatalosan elismeri a demokratikus határkörzet létezését, amely akkor 23 kerületből állt, sőt még néhány új területet is hozzácsatolt, ez a hivatalos elismerés nem jött létre. ³⁴

³¹ "mediation by US suggested in China". Az United Press hírszolgálat közlése Csungkingből szept. 27-én. "The New York Times" 1939. szept. 28.sz.

³² Lásd "A reakciós Kuomintang klikk....." 77.1.

³³ Lásd Li Si-han: Id.mű. 33.1.

³⁴ Lásd Lin Mo-csi: A Senszi-Hanszu-ninsza Határkörzetről "Kommuniztyicsesszkijsz Intyernacional" 1939.10.sz. 82.1.

- 22 -

A Határkörzettel szomszédos kerületekben a Kuomintang hatóságok nyilvánvaló támogatásával reakciós bandákat szerveztek meg, amelyek valójában rabló rajtaütéseket vittek végbe a senhannini körzet területe ellen. A környező területek Kuomintang hatóságai letartóztatták a Határkörzet munkásait.

1939 decemberében Senszi kormányzójának, Hu Cung-nannak és Hanszu kormányzójának, Csu Sao-liangnak a seregei Csang Kai-sek titkos parancsára váratlanul megtámadták a Határkörzetet. A 8. hadsereg távol volt, még a japán háttérországban. A Határkörzet védtelen volt, és a Kuomintang csapatok harc nélkül elfoglaltak 5 kerületet. /Sunhua, Muszün, Csienning, Minszan, Csienjüan/.

A kínai nép felszabadító háborújának egyik legfőbb bázisa veszélyeztetve volt. Mao Ce-tung és társainak élete veszélyben forgott. Ha Kuomintang csapatok kezébe kerültek volna, a pinciáni tragédia még nagyobb méreteket ismétlődött volna meg.

A Kommunista Párt Központi Bizottságának el kellett vonnia a frontról a 8. hadsereg egyes csapatait He Lung parancsnoksága alatt és sürgősen átvinni a Határkörzetbe. A Kuomintang csapatai nem tudták magukat elhatárolni arra, hogy összemérjék erőiket a 8. hadsereg hős harcosaival és ezért beszüntették a támadást. Az elfoglalt területeket azonban mégsem adták vissza a Határkörzetnek.

1939 decemberétől kezdve a nemzeti felszabadító harc befejeztéig a Határkörzet mindössze 18 kerületből állt; lakossága két millióról másfél millióra csökkent. A Kuomintang csapatok Hu Cung-nan parancsnoksága alatt blokádnak alá helyezték a Határkörzetet. 1940 folyamán a körzet körül hármassal erősödő jött létre, - mintegy tízezer különálló egység. 1940 végére a blokádnak elvonta Csang Kai-sek egész fegyveres erejének egynegyedét, még hozzá³⁵ legjobbat. A japánok elleni harc helyett a legjobban begyakorlott és felfegyverzett seregek megpróbálkoztak azzal, hogy a blokáddal fojtsák meg a Határkörzetet.

Mao Ce-tung a későbbiekben emlegette, hogy 1939 és 1940 voltak a legnehezebb évek a Kínai Kommunista Párt számára. De

³⁵ Lásd Forman G.: Az új Kinában. Moszkva. 1948. 68. l.

a Párt minden nehézség közt becsülettel állta meg a helyét. A kommunisták hívására a Határkörzet lakossága saját munkájával látta el magát minden az élethez és a japán hódítók elleni harc folytatásához szükséges dologgal.

Vang Cseng, a 8. hadsereg tábornoka, a blokád első évére visszaemlékezve azt mondta 1944-ben: "Nagy erővel dolgoztunk, keveset ettünk, annyiszor foltoztuk meg egyenruháinkat, hogy alig lehetett megismerni. De embereim lelkesedése felülmúlta minden váratkozásomat. Learattuk a termést, amely elegendő volt arra, hogy minden szükségletünket kielégítse az élelmezés terén. Sőt mi több: annyi gyapotot gyűjtöttünk és annyi gyapjút szedtünk le a birkáinkról, hogy tisztességesen fel tudtuk öltöztetni brigádunk valamennyi harcosát." ³⁶

Ezekben a nehéz években a Kínai Kommunista Párt nagy figyelmet szentelt káderei ideológiai megerősödésének is. Mao Ce-tung már a Központi Bizottság VI. ülésén tartott beszédében, amikor arról beszélt, hogy a nemzeti felszabadító háború új korszakába lép, ezt a feladatot állította a Párt elé: "A marxizmus-leninizmus el-sajátítása a győzelem alapvető feltétele."

Mao Ce-tung 1940 elején megjelent elméleti munkája "Az új demokráciáról" magába foglalta a Kommunista Párt és a kínai nép harcának világos perspektíváját az elkövetkezendő évekre.

A Kommunista Párt folytatta a harcot az új, demokratikus hatalom megteremtéséért, a munkások, a parasztok, kispolgárság és a nemzeti burzsoázia részvételével, de továbbra sem zárkózott el a Kuomintanggal való kiegyezés lehetőségétől.

1940 tavaszán a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának tagja Csin Pang-szian /Bo Gu/ tárgyalásokat folytatott a Kuomintang képviselőjével, He Ing-cinnel. Bizottságot alapítottak a Nemzeti Politikai Tanács - a Kínai Kommunista Párt, a Kuomintang és a kispártok képviselőinek - 11 tagjából, és ez kidolgozta az egyezmény tervezetét. Csang Kai-seknek azt ajánlották, hogy hivatalosan ismerje el a Határkörzet demokratikus kormányát, szüntesse meg a hírhedt "rendszabályokat idegen pártok tevékenységének korlátozása ügyében", állítsa helyre a 8. és az új 4. hadsereg

³⁶ Lásd Forman G.: Az új Kínában. Moszkva. 1948. 48. l.

ellátását, váltsa be a Határkörzet koradaya által a blokád ideje alatt kibocsátott pénzt. Csang Kai-sak egy szót sem válasszolt erre a tervre. ³⁷

1940 nyarán a Határkörzetet őrső csapatok és a Kuomintang seregek közt valami a rövid fegyverszünetre hasonló jött létre. Egyezményt sikerült létrehozni a Határkörzet és a 18. kerület közötti új határra és arra vonatkozólag, hogy a Kuomintang kormány lássa el a 8. és az új 4. hadsereget. ³⁸ De a Kuomintang ezt az egyezményt sem tartotta be.

1940 tavaszán és nyarán a nemzetközi helyzetben új változások mentek végbe. A hitleri hadigépezet csapásai alatt a reakció vezetői által elárult Franciaország letette a fegyvert. A német csapatok a La Manche mellett állttak, Mussolini Itáliája Hitler oldalán belépett a háborúba.

A Szovjetunió, amely a béke bástyájaként állt a háborús tűvész közepette Európában, határozott intézkedéseket fogantatosított védelmének megerősítésére, mert egy percig sem kételkedett abban, hogy Hitler előbb vagy utóbb megtámadja a Szovjetuniót. A Szovjet Hadsereg védelme alá vette Nyugat-Ukrajna és Nyugat-Bjeloruszszia testvéri népeit. A Szovjetunió kölcsönös segélynyújtási egyezményt írt alá Észtországgal, Lettországgal és Litvániával, amely lehetővé tette szovjet helyőrségek elhelyezését és katonai bázisok kialakítását ezeknek az államoknak a területén. "Igy jött létre a 'keleti' arcvonala magva" ³⁹ a hitleri agresszió ellen. A Szovjetunió, leverve a reakciós Finnországot, megerősítette Leningrád védelmét.

A háború kiszélesedése Európában, nemzetközi viszonylatban egy olyan fontos tényezőnek, mint Franciaországnak a kiesése, mindez visszatükröződött a távolkeleti helyzetben. Az angol monopolisták ilyen körülmények között vésszen voltak kínai érdekeltségük még nagyobb részét feláldozni, csak hogy Japánnal ideiglenes megegyezésre jussanak.

Március 28-án a tokiói angol nagykövetség - Craigie - nyilat-

³⁷ Lásd "Democracy Versus One-Party Rule in Kuomintang China".

Amerasia 1943 3. sz. ápr. 25. 101. l.

³⁸ White és Jacoby: Villámcsapás Kínából. Moszkva. 1948. 95. l. /orosz nyelven/.

³⁹ Történelemhamisítók. 84. l.

kozatot tett közzé, amely felülmulta az angol politikusok kapituláns nyilatkozatainak minden eddigi példáját. Azt mondta: "Japán és Nagybritannia két tengeri hatalom, két kontinens szélén, és az ezeken a kontinenseken lezajló események a legnagyobb mértékben érintik érdekeiket. A módszerek egyes esetekben különbözők lehetnek ugyan, de mindkét fél végső fokon ugyanarra a célra törekszik, és pedig a tartós békére és intézményeinek elhatárolására idegen, felforgató befolyásoktól." ⁴⁰

Julius 18-án Anglia Japánnal való megegyezése értelmében három hónapra lezárta a Kunmingot, Jünnan kínai tartomány központját Lasio birmái várossal összekötő országutat /Lasiótól Kunmingig 1146 km az út, azaz hat egész nap autón./.

Amikor a francia fegyverletétel után júniusban Japán arra kényszerítette az indokinaiai francia hatóságokat, hogy zárják le az átmenő forgalmat Kína felé, a Kunmingot a Francia-Indokinával összekötő vasuton, a Birma-Kína út váltotta fel jelentőségében Kína számára ezt a vasutat. A Birma-Kína közti út egyjárnymu országút volt, amelyet évente, vagy elárasztott a víz, vagy betemettek a földcsuszamlások. "Ez az út, amelyet hatalmas hegygerincekbe vágtak bele, fantasztikus hágadékok mélységébe ereszkedik alá, és hatalmas magasságokba emelkedik fel, sok millió kuli kollektív munkájának eredménye, a szó szoros értelmében pusztá kezükkel építették fel." ⁴¹

A burzsoá sajtó eltalozta ennek az utnak a jelentőségét Kína számára, "Kína ütőerének" nevezte, az egyetlen megmaradt "ablaknak a világ felé." Sokkal józanabban ítélte meg ezt a neves szinológus, az amerikai imperializmus politikájának megvalósítója Kínában, Owen Lattimore, aki rámutatott arra, hogy egymásután Kína ütőerének tartották: a lunhaji vasutat, a Kanton-Hankou közti vasutvonalat, a Hajfin-Kunming közti vasutvonalat, a Birma-Kína közti utat. Azonban még azután is, hogy mindezeket az "ütőereket"

⁴⁰ "The Times" 1940 márc. 29. sz.

⁴¹ Eldridge F.: Gyűlölet Birmában. Moszkva. 1948. 20. 1. /orosz nyelven/.

elvágták, Kína tovább élt. ⁴²

A birmai út jelentőségét Kína számára mind az angol és amerikai imperialisták, mind a Kuomintang felnagyították. Az előbbieknek előnyös volt az a benyomást kelteni, hogy segítségüknek Kína számára döntő jelentősége van. Csang Kai-szek és a Kuomintang számára előnyös volt, hogy a kínai népet meggyőzze ugyanerről: hogy döntő jelentősége a külső segítségnek van, nem pedig Kína belső erői megóvásának, amit a kommunisták követelnek. Ilyen okokból kifolyólag az angol-amerikai és Kuomintang propaganda hosszú ideig úgy zengett a birmai útról, mint Kína megmentésének szinte már csak egyetlen eszközéről. Valójában átlagos szállítóképessége nem multa felül a havi kilencszáz tonnát, ami Kína számára cseppet jelentett a tengerben. ⁴³ Így tehát ennek az útnak a lezárása nem lehetett döntő befolyással a nemzeti felszabadító háború menetére. Kína számára mégis komoly csapást jelentett.

Az angol kormány, amelynek élén ekkor már a nyakas Churchill állt, a birmai út 3 hónapra való elzárásával arra törekedett, hogy a Kuomintang kormányt rávegye a mivel előbbi fegyverletételre.

1940 elején Japán már meggyőződött arról, hogy a közeljövőben nem sikerül meggyőeznie Csang Kai-szekkel, ezért hozzálátott ahhoz, hogy az általa megszállt területen egy kínai bábkormányt hozzon létre. Februárban a japánok tárgyalásokra készítették a "hatalom" két fő várományosát Kinában: Vang Csing-vej és Vang Kemint. Március 30-án Nankingban megalakították a "kormányt" "ortodox Kuomintang-pártiakból", Vang Csing-vejjel az élén. ⁴⁴ A japán szuronyokon kívül ennek a "kormánynak" támasza a japán tőkés-

⁴² Lásd O.L. /Owen Lattimore/: Whose "Lifelines"? "Pacific affairs" 1940. dec. 441. 1. New-York.

⁴³ H. Abend: My Years in China. London, 1944. 292. 1.

⁴⁴ A "Diplomatycseszkij szlovar-ban" /Diplomáciai szótár/ durva ténybeli tévedés van, Vang Csing-vej kormányának megalakulását 1939 augusztusára teszi. Lásd "Diplomatycseszkij szlovar" I.k. Moszkva 1948. 331. oldal. "Vang Csing-vej" címszó.

vel kapcsolatban álló komprádor burzsoázia volt, azonkívül a nagybirtokosok egy része. Vang Csing-vej rezsimjét ezen túl a kínai uralkodó osztályoknak a népi forradalomtól való félelme is fenn-tartotta.

A japán imperialistákat azonban nem hagyta el az a remény, hogy Csang Kai-sekkel is előbb vagy utóbb sikerül megegyezniük. A nankingi "kormány" élén álló Vang Csing-vejt formálisan csak úgy tekintették, mint aki a kormány fejének "kötelezettségeit el-látja". A kormányelnök helye kezdettől végig betöltetlen volt; Csang Kai-sek számára őrizték.⁴⁵ A japán imperialistáknak volt okuk azt gondolni, hogy most, a birmai ut lezárása után, Csang Kai-sek engedékenyebbnek bizonyul.

Julius 22-én új japán kormány alakult, amelynek élére Konoe herceg került, aki 1937-1938-ban már egyszer kormányelnök volt. Amint az első Konoe kormány lépcsőfokot jelentett a fasiszta típusú Hiranuma-kormány felé, amely arra készült, hogy belevesse magát a Szovjetunió, Anglia és Franciaország elleni háborúba, éppúgy a második Konoe kormány 1940-1941-ben megtisztította az utat Tod-zio katonai diktatúrát jelentő kormány előtt, amely előkészítette a Szovjetunió elleni támadást és megkezdte a háborút az USA és Anglia ellen. Konoe második kormányában mint külügyminiszter a japán agresszió egyik fő ihletője, Macuoka vett részt, akinek először sikerült elérnie a miniszteri tárcát. Arra igyekezett, hogy minél előbb megoldja a "kínai incidenst" és azért beszüntette a Vang Csing-vejjel folytatott tárgyalásokat a nankingi "kormány" elismeréséről, és, mint kijelentette, elhatározta, hogy "megkísérli utolsó alkalommal megkezdeni a közvetlen tárgyalásokat Csang Kai-sekkel." Macuoka vagy a churchilli Anglia vagy a hitleri Németország közvetítésére számított.⁴⁶

A birmai ut lezárása és az új békereménységek, amelyeket Japán igyekezett Csangkingban felkelteni, a Kuomintang reakciós elemei számára új ösztönzést jelentettek a polgárháború kirobbantására.

1940-ben Sanszi tartomány nyugati része a polgárháború új

⁴⁵ "A reakciós Kuomintang klikk...." 80. l.

⁴⁶ U.o. 81-82. l.

fellángolásának színtere lett. A helybeli csapatok egy része - Jan Szi-san Új hadserege, amely a felszabadító háború éveiben toborzott ujonckból állt, - a 8. hadsereg igen erős befolyása alá került. A sanszi-i csapatoknak, amelyek a 8. hadsereg szomszédságában tevékenykedtek, megvolt a lehetőségük, hogy saját szemükkal lássák és megtanulják, hogyan kell harcolni a japán hódítók ellen, hogyan kell az ellenük való harcba belevinni az egész népet. "A 8. hadsereg a nép tanítója" ⁴⁷ - mondták a sanszi-i tisztek. Jan Szi-san Új hadserege a 8. hadsereg példájára megkísérelte, hogy saját állomáshelyének körzetében a megszállók elleni harc érdekében megvalósítsa a népi tömegek mozgósításának politikáját. Az Új hadsereg "bűnbeesése" rémülettel töltötte el Jan Szi-sant és a többi Kuomintang reakcióst. Megszervezték Jan régi seregeinek, az u.n. Régi hadseregnek áruló támadását az Új hadsereg ellen, valamint a 8. hadsereg bázisa ellen észak-nyugati Sansziban. A hosszadalmas harcok azal végződtek, hogy Jan Szi-san Új hadserege gyakorlatilag egyesült a 8. hadsereggel. ⁴⁸

Julius végén kiújultak a harcok Hebej tartományban. A 8. hadsereg csapatai ellen irányuló újabb támadás megszervezője Si Ju-szan Kuomintang tábornok volt - egy tipikus kóbor katona, északkinai condottiere, akit "Szürke tábornok"-nak neveztek és régóta ismertek Kínában mint megfizethető japán ügynököt, Julius végén Si Ju-szan a japán légierő támogatásával megkísérelte a támadást a 8. hadsereg egységei ellen Pujang-Bosan körzetében /Hebej tartományban/. Seregei azonban megtagadták a harcot saját véreik ellen. Si Ju-szant egyik alárendeltje meggyilkolta, egységei pedig, Jan Szi-san Új hadseregéhez hasonlóan csatlakoztak a 8. hadsereghez.

A Csang Kai-sek klikk, amely lángralobbantotta az országban a japán imperialisták számára kedvező polgárháborút és fedezte a nyílt árulókat, még nem határozta el magát arra, hogy haladéktalanul, teljesen és nyíltan kapituláljon Japán előtt. A birmai út lezárásának híre a kínai népben a felháborodásnak

⁴⁷ Bertram D.: Észak-Kína frontjain. Moszkva, 1940. 195.1.

/orosz nyelven/.

⁴⁸ Lásd Forman G.: Id.mű. 192.1.

olyan hullámát idézte elő, hogy Csang Kai-seknek külön beszédben kellett magát elhatárolnia Churchill politikájától, képmutató módon tiltakozott a "távolkeleti Münchenre" irányuló angol tervek ellen.

Köszben a Japán és imperialista vetélytársai közötti ellentétek kiéleződése japán-angol megegyezési terveivel együtt kihuzta a talajt Macuoka lába alól. A hitleri Németország ideiglenes sikere Európában, Franciaország és Hollandia bukása délfelé készítette a japán militaristákat, a "gazdátlanul" maradt gazdag francia és holland gyarmatok irányába. Julius 22-én a japán kormány elhatározta, hogy déli irányban fejleszti ki agresszióját.⁴⁹ Szeptember 23-án a japán csapatok bevonultak Indó-Kína északi részébe. Szeptember 27-én Japán aláírta a hármasszövetséget Németországgal és Itáliával való katonai szövetkezésre: a fasiszta hatalmak nyíltan érdekszférákra osztoztak fel a világot.⁵⁰

A japánok előnyomulása dél felé az angol és amerikai csapatok irányában komolyan nyugtalanította az angol-amerikai imperialistákat. Válaszul a harmasszövetség aláírására az USA némiképp növelte a Kuomintangnak juttatott pénzáradományainak méreteit. 1940-ben a Kínának adott amerikai kölcsönök 45 millió dollárt tettek ki.⁵¹

Október 18-án Anglia ismét megnyitotta a birmai utat. A nemzetközi "münchenisták" második kísérlete, hogy Kínát fegyverletételre kényszerítsék, eredménytelenül végződött. Macuoka, aki oszálódott Anglia "közvetítésében", most Németország "közvetítéséhez" folyamodott. Október 24-én Németország, Itália és Vichy csungkingi követői azt ajánlották a Kuomintang kormánynak, hogy kössön kapitulációs békét Japánnal. Macuoka, a maga részéről, gondoskodott arról, hogy kinyilvánítsa Japán készségét a Kuomintanggal való megegyezésre.

Október 28-án a japán csapatok harc nélkül feladták Kínát,

⁴⁹ Lásd "A japán háborús főbűnösök tokiói tárgyalásán." Pravda. 1946. nov. 13. sz.

⁵⁰ Lásd Dokumente der Deutschen Politik. Bd. VIII. T. 1. Berlin. 1933-1944. 323-325. l.

⁵¹ China Handbook 1937-1945. New York. 1943. 150. l.

a Hvanszi tartomány déli részén lévő fontos várost. November közepén a japánok szintén önkéntesen átadták a Kuomintangnak Cincso kikötőt, Indo-Kína határai közelében. Így Japán a front egyes másodrendű jelentőségű részein visszavonulva megmutatta az USA, Anglia és a csungkingi kormány felé "készségét az engedményekre". A japánok azt a hírt terjesztették, hogy Icsangból, Cücsiangból sőt még Kantonból és Unánból is készülnek kivonulni. Október végén Gu Ming-juj Vang Csing-vej párti Hongkongból levelet küldött Csang Kai-seknek, és igyekezett őt meggyőzni arról, hogy egyezsék ki a japánokkal és Vang Csing-vejjel. November elején ugyanilyen ajánlatokat tett az újságírókkal folytatott beszélgetésében egy másik neves Vang Csing-vej párti: Csang Gung-bo. November 27-én Vang Csing-vej távirati úton ismét rábeszélte Csang Kai-seket: "Szilárdan hiszem, hogy Ön, kegyelmes uram, határozottan bejelenti ragaszkodását a japán-kinai béke ügyéhez. Ezzel a kormány megszerzi az egész kínai nép támogatását /értsd: a Vang Csing-vej féle árulók támogatását.-V.N./ a béke megvalósításához és az ország rendjének helyreállításához." ⁵²

A Csang Kai-sek klikk kész volt arra, hogy bekapja a horgot. Mint Csang Kai-sek tanácsadója, az ausztráliai Donald /aki 1941-ben hagyta el Kínát/ tanúsítja, Csang Kai-sek és környezete hajlamos volt arra, hogy ezuttal meg lehet kötni a békét. ⁵³ Nem csekély szerepet játszottak a Kuomintangban lévő nagyszámu és befolyásos hitleri ügynökök biztatásai. A Kuomintang vezetésében a németbarát csoporthoz tartozott például He Ing-cin hadügyminiszter, Csang Kai-sek jobbkeze; nyílt hitlerbarát volt a neves Kuomintang ideológus Csiu Cia-hua is.

Kísérletek történtek arra, hogy közvetlen kapcsolatot hozzanak létre Japánnal. A Transocean hírszolgálat 1940 november 18-i közlése szerint a volt kínai követ Japánban, Szüj Si-ing Hongkongban találkozott japán megbízottakkal és előzetes tárgyalásokat folytatott velük. Ugyanakkor a Kuomintang arra készült, hogy a polgárháború tűzét egész Kínában lángralobbantsa. Éppen ebben az időben folyt teljes gőzzel az előkészület az Új 4. hadsereg elleni áruló támadásra, amelyet a Kuomintang csapatok 1941

⁵² "A reakciós Kuomintang klikk..." 83.l.

⁵³ Lásd Jefimov G.: Kína újkori és legújabbkori történetének vázolata. 378.l.

januárjában valószínűleg meg.

Miért nem határozta el magát a Csang Kai-sek klikk, amely annyiszor állott a japán imperializmus előtti fegyverletétel küszöbén, végső fokozatokban az években a nyílt kapitulációra? A választ erre azon osztályok helyzetének ellentmondásosságában kell keresni, amelyeknek érdekeit a Csang Kai-sek klikk fejezte ki: s ezek a kínai félféudális nagybirtokosok, és az amerikai és angol tőkével összeköttetésben álló nagyburzsoázia voltak. A kínai demokrácia növekedésétől való félelmük vitte őket a kapituláció útjára, ez váltotta ki azt a törekvést, hogy megegyezzenek a japán hódítókkal és közösen harcoljanak velük saját népük ellen. De mégis voltak bizonyos ellentétek a kínai uralkodó osztályok és a japán imperializmus között. Nemesak a kínai nemzeti burzsoázia, hanem / a japán tőkével összeköttetésben nem álló / komprádor nagyburzsoázia jelentékeny része is és a földesurak egyrésze látta azt, hogy a perspektíva, amely szerint egész Kína Japán monopolgyarmattá válik, azal fenyeget, hogy ezeket az osztályokat és hatalmakat megfosztja azoknak a jövedelmeknek nem kis részétől, amelyektől Kína félgymarmati helyzete adott neki. A japán tőkésekben a kínai nép megrablásának ügyében vetélytársaikat látták. Abban az időben, amikor a kínai nép a nemzeti felszabadító háborúban a Kommunista Párt vezetésével hazája teljes függetlenségére törekedett, a Csang Kai-sek klikk a félgymarmati rendszer megőrzéséért küzdött, arra számítva, hogy számára ez előnyösebb, mint egész Kína japán monopolgyarmattá való átalakítása. A Csang Kai-sek klikk nem határozta el magát arra, hogy feltétlenül alárendelje magát a japán imperializmusnak, nem lemondott arról, hogy kihívja maga ellen a kínai népet egy Japánnal való szegyenletes béke megkötésével, számításba vette az amerikai imperializmus álláspontját, amelynek akkor 1940-ben még érdekében állt a japán-kínai háború folytatása, és ezért csupán lassan és fenntartásokkal hajlott a fegyverletételre. Kína nemzetközi helyzetének megváltozása egyidőre fékezte a kapitulációs tendenciák fejlődését a Kuomintangon belül.

A Konoé kormány nem hajtott többé várni, amíg Csang Kai-sek klikkje elhatározza magát a nyílt fegyverletételre, ezért inkább

Vang Csing-vejre alaposta számításait. 1940 november 30-án Japán hivatalosan elismerte a kínai bábkormányt Vang Csing vejjel az élén, amelyet a japánok állítottak fel Nankingban. Macuoka mindenestre megmagyarázta, hogy ez nem jelent teljes lemondást a Csang Kai-sekkel való megegyezésről. "A nankingi kormány létrehozása, - jelentette ki a tudósítók előtt december 9-én, - még nem zárja el a béke útját Csungking számára, de az alapvető kérdéseket a nankingi kormány saját belátása szerint fogja megoldani."⁵⁴

Bár az európai imperialista hatalmak kísérleteinek, hogy Kínát fegyverletételre kényszerítsék, nem volt közvetlen következménye, mégis siettettk a "müncheni tendenciák" fejlődését a Kuomintang politikájában és olajat öntöttek a polgárháboru tűzése Kínában, amely a Kuomintang csapatoknak az Új 4. hadsereg elleni aljas, hitesegő támadásában érte el tetőpontját.

1940 vége felé Kína gazdasági nehézségei megnöttek. A Kuomintang által ellenőrzött központok számára az iparcikkek főszállítójává azok a vállalatok lettek, amelyek a japán imperializmus által megszállva tartott területen voltak. 1940-ben távolról sem teljes adat szerint mintegy 400 millió dollár értékű áru jutott át a fronton Kínába.⁵⁵ "A kereskedők, merész emberek, biciklikon, sanghái készítményű nemez-kalapokban, japán termoszokkal a hátukon jártak be keresztül-kasul a hegyi ösvényeket, egymással versengve, hogy minél mélyebben hatolhassanak be a japánok által megszállva tartott területre, hogy ott eszközöljék bevásárlásaikat. Egyesek egészen Uhuig jutottak el, Nanking közelében, utjukon mindkét hadseregnek és különböző bandita alakulatoknak fizetve adót..."⁵⁶

Abban a csempész-szervezetben, amely a Kuomintang körzeteket benzinnel látta el, 500 ezer embert "foglalkoztattak". A gazdasági bomlás Kuomintang-Kínában erősödött. A kínai kozmopolita tőkések, akik mélységesen távolálítottak hazájuk érdekeitől, pénzüket angol és amerikai bankokban helyezték el. Az USA-ba. 1941 elejére 170 millió amerikai dollárt vittek át - olyan összeg ez, amely kétszeresen felülmúlja az USA által a háboru első éve alatt/1937-1940/ Kínának nyújtott összes kölcsön méreteit. A kínai dolgozók éheztek. Csungkingban három egymástkövető jó termés ellenére a rizz

⁵⁴ "A reakciós Kuomintang klikk....." 83.1.

⁵⁵ Freyn H.: Free China's New Deal. New York. 1943. 73.1.

⁵⁶ Hogg G.I I see a New China. Boston. 1945. 100-101.1.

dra 1940 nyarán 1939-1940 teléhez képest kétszeresére nőtt, 1940 október-novemberben pedig a nyári időszakhoz viszonyítva hatszorosára. Decemberben Csungking utcáin hosszú sorokban állottak az emberek rizzért.

A Kuomintang "gondolkodói" megfessített erővel dolgoztak a kínai "népjólét" helyreállításának "problémáján". Nem fukarkodtak az éhenhaló embereknek adott bölcs tanácsokkal. Volt néhány igen "mély" közgazdasági iskola. Egy a "strucc-iskola" egyszerűen a vázkozást ajánlotta, amíg a keresket és kínálat "normális megfelelő viszonyba" jutnak. Az aktívabb "vitamin-iskola", amelyhez különösen Kung Sziang-szi tartozott, azt ajánlotta a népnek, hogy rizz helyett egyéb növényi táplálékot egyék: búzát, kukoricát. A Kung Sziang-szihoz hasonló, a nép bajában leginkább bűnös uraknak ezek a beszédgyakorlatok úgy hangzottak, mint a nép szenvedéseinek otromba kigunyolása. A reakciók és kapitulánsok a gazdasági nehézségekre számítottak, ezért fokozták agitációjukat a Japánnal kötendő sürgyenletes béke érdekében. A kapituláció felé vezető úton a 8. és az Uj 4. hadsereg volt az akadály. Ezért ezek ellen szóttek összeesküvést.

Október 19-én az Uj 4. hadsereg parancsnoksága megkapta He Ing-cin hadügyminiszter parancsát, hogy keljen át a Jang Ce északi partjára. Az utirányt úgy állították össze, hogy az Uj 4. hadsereget egyenesen a japánok karjaiba kergessék. A parancsnokság az utirány megváltoztatását követelte Csungkingtól. Azonkívül az északi partra való átkeléstfaltartóztatta az, hogy nem kapták meg a hadseregnek új helyre való átvezényléséhez szükséges pénzt. Novemberben Gu Csiu-tung tábornok, a "Harmadik katonai övezet" parancsnoka, fanatikus Kuomintang-párti, Csang Kai-sek egyik leghívebb vérebe, osapataival körülvette az Uj 4. Hadsereget. Gu Csiu-tungnak külön erre az "operációra" 27 friss hadosztályt küldtek Csungkingból. Novemberben és decemberben Csungking tele volt az Uj 4. hadsereg ellen készülő háborúról szóló hírekkel. Asiaticus amerikai tudósító 1940 november 30-án ezt közölte: "Csungking láthatóan katonai cselekményekre készül, hogy erővel távolítsa el az Uj 4. hadsereget állásaiból a japánellenes fronton a Jang Ce alsó folyásának övezetében." ⁵⁷

⁵⁷ Asiaticus: The Fascist Axis vs the United Front in China. "Amerrasia" 1941. 12.sz. febr. 545.l.

December végén az Új 4. hadsereg parancsnoksága végre megkapta a pénzt az átvezényelésre. Csang Kai-sek a Kommunista Párt osungkingi vezetőjével, Csu En-lajjal folytatott beszélgetésében beleegyezett az Új 4. hadsereg törzskara utirányának megváltoztatásába. Szívélinességében odáig ment el, hogy Csu En-lajt meghívta magához karácsonyi vacsorára,⁵⁸ pedig ebben az időpontban a Kuomintang csapatok már támadásba mentek át az Új 4. hadsereg ellen.

Az Új 4. hadsereg nagyobb része szerencsésen átkelt az északi partra. A déli parton csak a törzskar maradt, mintegy 10 ezer ember, ezek közül kb. 6 ezer még csak fel sem volt fegyverezve, / a parancsnokok és katonák családjai, hivatalnokok, sebesültek, trén/. 1941 január 4-én ezt a csapatot Maolin város közelében egy hegyszorosban /Anhoj tartomány déli részében/ Sanguan Jún Sziang tábornok 80.000 főnyi Kuomintang serege hirtelen megtámadta. A tábornok osztályrészéül jutott az a "szerencse", hogy ő legyen a hőhír, Csang Kai-sek, He Ing-csi és Gu Csiu-tung parancsainak közvetlen végrehajtója. A Kuomintang csapatok, amelyek rendszerint állhatatosan vonakodtak a japánokkal való összeütközésektől, itt merészen megtámadták a kisszámu, szinte fegyvertelen "ellenséget", amely nem várta ezt a hátbatámadást.

Az Új 4. hadsereg emberei nyolc napon át ellenálltak az ellenség veszett nyomásának, és hősként haltak meg. Mintegy kilencezer katona és parancsnok halt - vagy sebesült meg. Az Új 4. hadsereg lelkét, a Kínai Kommunista Párt fontos vezetőjét, Sziang Inget, aki megsebesült a harcban, az elállatiasodott reakciók szét tépték. Az Új 4. hadsereg parancsnokát, Je Pinget börtönbevetették és ott tartották a Japánnal folytatott háború befejeztéig. Theodore White újságíró azt írja erről az "incidensről": "már néhány évvel később, egy pártonkívüli professzor, aki ennek a csoportnak /az Új 4. hadsereg törzskarának.-V.N./ az állományában tartózkodott és vele együtt került fogságba, borzasztó dolgokat mesélt nekem fogságbeli életükről. Az ő szavai szerint a kommunista csapatban sok nő volt -politikai biztosok, ápolónővérek és a törzs munkatársnői. A kormánycsapatok katonái min-

⁵⁸ Lásd: White és Jacoby: Id.mű. 96.1.

den fogságba került nőn erőszakot követtek el, sokat közülük vér-
bajjal fertőztek meg és ezek öngyilkosok lettek. A foglyokat mint-
egy másfél évig egy táborban tartották a csata színhelyéhez közel,
azután pedig elhajtották őket gyalog Hétaszás kilométernyire egy
másik koncentrációs táborba. Eközben a férfiakat és nőket arra
kényszerítették, hogy hátukon hordják a kormányosapatok ingóságait;
az elgyengülteket megverték; egyeseket agyonlőttek, másokat élve
a földbe temettek. Arra az időre, amikor a professzort, aki ne-
kem mindezt elmondotta, kiszabadították a táborból, néhány ezer
fogolyból mindössze háromszáz ember maradt életben. 'Az Uj 4. had-
sereggel való incidens' a kormány és a kommunisták kölcsönös vi-
szonyára a szenvedélyes gyűlölet bélyegét ütötte rá". ⁵⁹

A japán csapatok nem késtek segítséget nyújtani a Kuomintang-
nak ebben a mérszárlásban. Január 17-én a Domej Guszin híriggnyök-
ség azzal dicsekedett, hogy január 14-től a japán és bábkormány-
csapatok szintén megtámadták az Uj 4. hadsereget Szüanhseng, Cing-
tang és számos más helység környékén. Megvalósult a Kuomintang és a
japán reakciócsok "megható" egyesülése a kínai demokrácia elleni
hároban. Január 17-én a Kuomintang kormány katonai bizottsága
parancsot adott ki az Uj 4. hadsereg "feloszlataásáról", mert "lá-
szadónak" minősítette.

Január 18-án a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága nyi-
latkozatot közölt a Dél-Anhaj tartománybeli eseményekkel kapcsó-
latban. A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága követelte:
1. Szigorúan büntessék meg az Uj 4. hadsereg elleni áruló támadás
bűnöseit; 2. szabadítsák ki az Uj 4. hadsereg fogságba került ka-
tonáit és tisztjeit; 3. nyujtsanak segítséget a meggyilkoltak és
sebesültek családjainak; 4. szüntessék be a "kommunisták kiirtása-
ra" irányuló hadműveleteket; 5. szüntessék meg a Határkörzet blo-
kádját; 6. szüntessék be a Kommunista Párt tagjainak és más haza-
fiaknak meggyilkolását és letartóztatását egész Kínában; 7. fé-
kezzék meg He Ing-Cint és egyéb japánbarátokat; 8. harcoljanak min-
den összeesküvés ellen, amely aláássza a nemzeti felszabadító hábo-
rut; 9. végsőkéig álljanak ellent a japán hódítóknak. ⁶⁰

⁵⁹ White és Jacoby: Id.mű. 97.1.

⁶⁰ Lásd "A kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága legfontosabb
dokumentumai a felszabadító háboru kezdetétől /1937-1942/. 1946
aug.213.1. /kínai nyelven/.

Január 20-án a Kínai Kommunista Párt janani forradalmi katonatanácsa Csen Ji tábornokat nevezte ki az Uj 4. hadsereg parancsnokává. Az ő vezetése alatt újból felállították és megerősítették az Uj 4. hadsereget, amely a vezetés irányvonalait már nem a Kuomintang kormánytól kapta, hanem csupán Jananból. A Kuomintang reakcióssok áruló tevékenysége oda vezetett, hogy az ország gyakorlatilag két Kínára, egy reakciós és egy demokratikus Kínára hasadt szét, külön területekkel, fővárosokkal és fegyveres erővel.

A Kuomintang tovább szította a polgárháborút. Március 6-án a Nemzeti Politikai Tanács ülésén Csang Kai-sek provokatív beszédet mondott, amelyben a kínai kommunistákat a japán hódítókhoz hasonlította, a felszabadított területek demokratikus hatóságait pedig a bábkormányhoz. Ebben az időben Csang Kai-sek egész sereg ilyen provokatív, nyíltan uszító beszédet mondott: január 27-én, március 6-án, március 24-én. A kínai kommunisták elleni támadásokat összekapcsolta aljas kirohanásokkal a Szovjetunió ellen. A háború ideje alatt Csang Kai-sek még sohasem merészkedett ennyire nyíltan kihívó nyelven beszélni. Sőt ellenkezőleg, régebben ő szakakban lelkenedett az "egységről" és "a demokráciáért folyó harorról". Hogyha 1941-ben már ez a ravasz képmutató is kezdte levetni álarcát, nyilvánvaló, hogy 1941 elején a Kuomintang vezetőség a Kommunista Párt ellen egész Kínában folyó nyílt háború kérdését a gyakorlatban megoldottnak tekintette.

A Kuomintang seregek betörései a senhannini körzet határain is erősödtek. Április 7-én egy He Ing-cin hadügyminiszter által összehívott külön tanácskozáson, amelyen Vej Li-huang, Csiu Sao-liang, Ciang Ding-ven és Hu Cung-nan tábornokok vettek részt, elhatározták, hogy létrehozzák az ugynevezett "Kommunistaelleses észak-nyugati katonai tanácsot" Hu Cung-nan elnöklése alatt. Hu Cung-nan dél felől, Ma Hung-kuj és Ma Gu-cing csapatai pedig észak felől indították meg a támadást a Határkörzet ellen.⁶¹

A Nemzeti Politikai Tanács márciusi ülésének összehívása előtt a kommunista képviselők kijelentették, hogy nem hajlandók résztvenni a tanács munkáiban, ha a Kommunista Párt követelése-

⁶¹ "Amerasia" 1941 3.sz. május. 118.1.

sejt nem elégítik ki: szüntessék meg a támadásokat a demokratikus seregek ellen, szüntessék meg a politikai elnyomást, ismerjék el a demokratikus körzeteket, stb. A kommunisták kiválása a Tanácsból lényegében formális szakítást jelentett a Kommunista Párt és a Kuomintang között, bár Csingkingban még megmaradtak a kínai Kommunista Párt képviselői és megjelent a "Ssinhuassibao" című kommunista ujság. A Kommunista Párt megértette, hogy további részvétele a Nemzeti Politikai Tanácsban csak a Kuomintang vétkei politikájának elkerüléséhez vezetne.

A polgárháború kiszélesedése Kínában a nemzeti burzsoázia álláspontján is visszatükröződött. A nemzeti burzsoáziát megijesztette mind a reakció megerősödése, mind a demokratikus erők növekedése, és ezért lázasan igyekezett valamiféle középút, "harmadik" utat keresni. Ez visszatükröződött a kis pártok tevékenységének felélénkülésében. 1941 márciusában, miután a Kuomintang csapatok megtámadták az Új 4. hadsereget, miután a Nemzeti Politikai Tanács már a kommunisták nélkül gyűlt egybe, a Kuomintang képviselők megnövekedett létszámával /az 1940 decemberében nyilvánosságra hozott lista alapján/, a kis pártok tagjai elhatározták, hogy létrehozzák illegális egységüket. 1941 március 25-én kikiáltották a kínai demokratikus pártok szövetségét, vagy Demokratikus Ligát. A Liga programjában a háború folytatása a teljes győzelemig, az államapparátus demokratizálása, a nemzeti kapitalizmus fejlődésének szabadsága szerepeltek.⁶² 1944-ig a Demokratikus Liga kevésbé vett részt Kína politikai életében. A Liga gyengeségében megmutatkozott a kínai nemzeti burzsoázia árulossága, akaratnélkülisége, ingadozása.

A polgárháború már azal fenygetett, hogy egész Kínára kiterjed. A helyzetet még továbbá tette a nemzetközi " münchenisták" új nyomása Kínára, a legújabb és legveszélyesebb kísérlet a "távolkeleti München" megszervezésére. Ezuttal az amerikai imperializmus került előtérbe.

1941 tavaszán Európában mind erősebben bontakozott ki a háború. 1941 áprilisában a Szovjetunió, amelynek nyugati határait a fa-

⁶² Lásd "Democracy versus One-Party Rule in Kuomintang China."

"Amerasia" 1943 3.sz. ápr. 1. 39-101.1.

sista Németország támadásának veszélye fenyegette, egyezményt kötött Japánnal a béke megerősítése érdekében keleti határain. 1941 április 13-án Moszkvában aláírták a szovjet-japán semlegességi egyezményt. A japán kormány felajánlotta a Szovjetunióknak egy meg nem támadási szerződés megkötését, a Németország és a Szovjetunió között 1939-ben kötött szerződéshez hasonlóan. A szovjet kormány azonban inkább nem az 1939-es szovjet-német szerződéshez hasonló meg nem támadási egyezmény megkötését választotta, hanem egy semlegességi egyezményt, az 1926-os szovjet-német egyezmény mintájára, amely az aláíró országokra jelentékenyen kisebb kötelezettségeket rótt.

A Kuomintang reakciók az 1941-es szovjet-japán egyezményt felhasználták szovjetellenes rágalomhadjáratuk ürügyéül. Vang Csung-hoj, aki, mint mindig, magának Csang Kai-seknek a nézeteit fejezte ki, az elsők közt támadta meg dühösen a Szovjetunió külpolitikáját a szovjet-japán egyezménnyel kapcsolatban. A "Dagunbao" április 15-én a szovjet-japán egyezményt "sértőnek" nevezte "Kína és a Szovjetunió hagyományos barátságának szempontjából",⁶³ Mindezen szovjetellenes rágalomnak fő "oka" az a saját elgondolásuk volt, hogy a Szovjetunió Japánnal való szerződésének megkötése után megszünteti a Kinának adott segélyt.

A kínai nép azonban nem engedte magát megosolni. Hitt a Szovjetunióknak, amely a gyakorlatban nem egyszer bizonyította be Kínának barátságát változhatatlanságát. Mao Ce-tung még 1939 szeptemberében azt írta: "Még ha a Szovjetunió meg nem támadási egyezményt is köt Japánnal, akkor sem engedi meg, hogy ez az egyezmény korlátozza tevékenységét a Kinának való segítségnyújtásban."⁶⁴ Már április 20-án ugyanannak a "Dagunbao"-nak visszavonulót kellett fujnia és elismernie, hogy a szovjet-japán egyezmény nem áll kapcsolatban Kínával.⁶⁵ A japán imperialista rablók persze, akik hozzászórtak ahhoz, hogy minden nemzetközi egyezményt csupán papiros darabnak tekintsenek, nem törekedtek arra, hogy becsületesen betartsák a Szovjetunióval kötött semlegességi egyezményt. Macuoka japán külügyminiszter, aki ezt az egyezményt aláírta, cinikusan

⁶³ Jaffe P.: The Soviet-Japanese Neutrality Pact. "Amerasia" 1941. 3.sz. 172.1.

⁶⁴ Mao Ce-tung: Válogatott művei. 462.1.

⁶⁵ Lásd Jaffe P.: Id. mű. "Amerasia" 1941. 3.sz. május 112.1

mondta még berlini látogatása idején, német kollégáit megnyugtatóan: "semmilyen japán miniszterelnök vagy külügyminiszter sem készítheti Japánt arra, hogy semleges maradjon, ha Németország és a Szovjetunió között konfliktus támad. Ebben az esetben Japánnak természetesen meg kell adnia Oroszországot Németország oldalán. Itt semmilyen semlegeségi egyezmény sem segít." ⁶⁶ Ennek ellenére a semlegeségi egyezmény objektíven bizonyos mértékig megkötötte a japán agresszort és így a háború elszigetelésének fontos eszköze volt.

Ennek az egyezménynek egyenes ellentéte volt az az egyezmény, amelyet a ^{szöveg} szoros értelmében ugyanezekben a hónapokban igyekezett megkötni az Amerikai Egyesült Államok kormánya a japán kormánnyal. A japán-amerikai egyezményt nem szánták a béke eszközének, hanem eszköznek a kínai nép rabeszkizásorba döntésére és a Szovjetunió elleni háború kirobbantására. A Szovjetuniótól eltérően, amely a béke megapadlásának érdekében kötött egyezményt Japánnal, és a kínai nép érdekeinek semmilyen megsértését sem engedte meg, az USA kormánya imperialista egyezményt kötött a japán agresszorral Kína rovására.

Az USA mindinkább belekanyarodott az európai ügyekbe. Amerika erőteljesen látta el Angliát fegyverrel a hitleri Németország és szövetségese, Itália elleni harcba. 1941 március 11-én az USA kongresszusa elfogadta a lend-lease törvényt, amely szerint fegyvereket adhatnak kölcsönbe vagy bérbe. Az imperialista ellentétek az USA és Németország között megnövekedtek. Amilyen mértékben az USA mind mélyebben keveredett bele az európai ügyekbe, olyan mértékben nőttek az amerikai kormánykörökben a tendenciák, hogy kiegyezést keressenek Japánnal a Távol-Keleten, hogy ezzel legalább erről az oldalról szabadabbá tegyék a kezüket. Megkezdődött az USA politikájának megváltozása, amelyet Mao Ce-tung másfél évvel korábban megmondott, az áttérés a japán agresszió lezáró szitásától és a japán-kínai háború elhúzásától a japán imperializmussal való minél előbbi és nyílt meggyezésre a kínai nép rovására, a "müncheni béke" haladéktalan megszervezésére a Távol-Keleten.

⁶⁶ "A japán háború főbűntest tókiói perén." Pravda 1948. febr. 20. sz.

A "távolkeleti München" amerikai politikája, amelyet az Egyesült Államok a kínai-japán agresszió kezdetétől folytattak, így 1941 első felében érte el csúcspontját. Vandenberg szenátor még 1940 június 9-én rádióbeszédet mondott, és ebben az USA és Japán közvetlen meg egyezése mellett foglalt állást, biztosítva azt, hogy egy ilyen meg egyezés stabilizálja az amerikai imperializmus pozícióját a Távol-Keleten.⁶⁷ 1940 július 6-án Roosevelt sajtóügyi titkára, Early Washingtonban kijelentette, hogy az ázsiai ügyeket maguknak az ázsiai országoknak kell elintézniük: "Azt gondoljuk például, hogy Francia-Indokína kérdését maguk az ázsiai országok fogják elintézni."⁶⁸

Az USA ilyen kijelentésekkel ösztökölte a japán agresszort, és közben továbbra is bőségesen táplálta a japán imperializmus hadigépezetét. 1941 márciusában az USA 1.553.000 barrel /egy barrel = 136 kg./ kőolajterméket szállított Japánba, még ugyanazon év februárjában 1.279.000 barrelt, januárjában pedig 1.491.000 barrelt szállított. 1941 május elején Holland-India, az USA és Anglia kőolajtársaságai megújították nagymennyiségű kőolajszállítására vonatkozó egyezményüket Japánnal.

1940 decemberében az USA és Japán képviselői közt megkezdődtek a félhivatalos tárgyalások, amelyek hamarosan hivatalossá alakultak át. A két imperialista ragadozó sietett meg egyezni a kínai nép rovására.

A japán-amerikai tárgyalások eredményeképpen az USA kormánya kidolgozta a Japánnal való meg egyezés tervezetét, amelyet az USA államtitkára, Hull 1941 június 21-én nyújtott át a washingtoni japán nagykövetnek, Nomura tengernagynak. Ebben a tervezetben az USA kifejtette készségét, hogy nagy engedményekre hajlandó, és megígérte, hogy a japán imperialisták és Kína között a "közvetítő" szerepében lép fel: másszóval, az USA kormánykörei megígérték, hogy fábrikálják a Csang Kai-sek klikket a Japán előtti fegyverletételre. Az USA imperialisták vállalták magukra azt a piszkos munkát, amellyel 1940-ben Anglia nem tudott megbirkózni: hogy erővel hajtsák be Kínát a rabszolgai "müncheni béke" zárkájába. Ami Churchill-

⁶⁷ "Amerasia" 1940. 5.sz. július. 244.l.

⁶⁸ U.o. 1940.6.sz. aug. 293.l.

nek nem sikerült, azt Hull próbálta megtenni.⁶⁹

Az USA imperialistái már minden szószátyárkodást elvetettek arról, hogy nem ismerik el Mandzsuriának a japánok által történt elfoglalását és Japánra értésére adták, hogy nem kívánják Mandzsúria visszaadását Kínának: a tervezetben "Mandzsú-Guo" ügyében oszupán "baráti" tárgyalásokról volt szó. /1. melléklet, III.része 9.pont./ Az USA-nak még az ellen sem volt kifogása, hogy a tulajdonképpeni Kína területén legyenek japán seregek, beleegyezett abba, hogy megvizsgálja a japán-kínai közös védelem kérdését az árthatmas kommunista tevékenységgel szemben, beleértve a japán seregek Kína területén való elhelyezését." /U.o.2.pont./

Az USA persze ezeknek a hatalmas engedményeknek fejében azt várta Japántól, hogy a Csendes Óceánon megőrzi "status quo-t", gazdasági téren és külpolitikájában együttműködik az USA-val /Japánnak pl. az USA-val össze kellett egyeztetnie a Kína számára kidolgozott Békefeltételeket./ Japánnak azonkívül meg kellett ígérnie az USA-nak, hogy megőrzi semlegességét abban az esetben, ha az USA háborúba keveredik Németországgal és Olaszországgal. A nyílt japán-amerikai megegyezést úgy képzeltek el, mint egy Kína rovására menő egyezményt, amely a továbbiakban, az amerikai monopolisták reményeinek megfelelően, hozzájárulhatott Japán támadásához a Szovjetunió ellen.

A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága 1941 május 25-én kelt felhívásában tiltakozott a "távolkeleti München" ellen, rámutatott arra, hogy az USA és Japán megegyezése a kínai nép ellen irányult. A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága aggodalommal jegyezte meg, hogy Hull "távolkeleti Münchene" a Kuomintang jelentős köreiben visszhangra talál: Erősödött a hangulat a Japánnal való béke mellett, a Kuomintang reakciók között, a Kuomintang sajtóban mind nyíltabban hallatszottak olyan hangok, amelyek a Japán előtti fegyverletételre, a kínai nép elleni nyílt háborúra buzdítottak. A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága felhívta a

néptömegeket, hogy harcoljanak a "távolkeleti" München új veszélye ellen. 70

⁷⁰ Lásd: A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának felhívása a néphez 1941 május 25-én. "A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának legfontosabb okmányai a felszabadító háború kezdetétől." 239.1.

A " müncheni béke" a Távol-Keleten, amelyet az amerikai imperializmus 1941 tavaszán készített elő, egyike a legnagyobb szűgyenfoltoknak, amelyekből amúgy is sok van az Egyesült Államok külpolitikájának évkönyveiben. Az amerikai szerzők mindig igyekeznek kikerülni, elhallgatni ennek a korszaknak amerikai politikáját a Távol-Keleten. Egyes szovjet kutatók önkéntelenül engedve a csalásnak, nem leplezik le elegendően az USA kínai politikáját 1941 tavaszán, amikor ennek a politikának imperialista jellege a legnyilvánvalóabban mutatkozik meg.

V.Avarin könyvében: "Harc a Csendes Óceánért" lekicsinyli azt a veszélyt, amelyet abban az időben a japán-amerikai egyezmény jelentett. A szerző erről a megegyezési kísérletről futólag, mellékesen emlékezik meg, hangsúlyozva, hogy akkoriban az USA-ban általában Japán számára kedvezőtlen szelek fújtak, hogy az USA egész idő alatt háborúval fenyegette Japánt, hogy "a tárgyalások nyilvánvalóan reménytelenek" voltak stb. Amikor V.Avarin feljegyzi a japán-amerikai ellentét kifejlődéséről tanuskodó tényeket, alábecsüli az ellenkező tény: az amerikai imperializmus törekvését a Japánnal való megegyezésre. Láttuk, hogy a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága ezzel szemben Hull "távolkeleti Münchenét" teljesen reális és igen komoly fenyegetésnek tekintette. Kína számára a veszély nagy volt. Nehéz megítélni azt, hogy vajjon a japán-amerikai tárgyalások "nyilvánvalóan reménytelenek" voltak-e, mint-hogy a nemzetközi helyzet gyökeres megváltozása, amelyet a Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújának megindulása idézett elő, akkor következett be, amikor ezek a tárgyalások javában folytak. G.Jefimov könyvében "Kína újkori és legújabbkori történelmének vázlatát" egyáltalában szó sincs az USA kísérletéről, hogy megszervezze a " müncheni békét" a Távol-Keleten 1941 tavaszán. A szerző, aki lelkiismeretesen számításba vett olyan tényeket, hogy az USA embargót ve-

Az amerikai imperializmus politikájának megváltozása, az áttérés arra a kísérletre, hogy erővel fegyverletételre késztessék Kínát, különösen veszélyes volt, nemcsak azért, mert az európai háború körülményei között az USA súlya a Távol-Kéleten jelentősen megnőtt, hanem azért is, mert Csang Kai-sek klikkje mindig elsősorban az USA felé tájékozódott. Az a veszély, hogy a Csang Kai-sek klikk véglegesen és nyíltan elárulja a nemzeti felszabadító harc ügyét, olyannyira megnőtt, mint soha azelőtt.

A japán imperialisták újból szintén erőteljesen csábították Csang Kai-seket a béke perspektívájával. Macouka 1941 január 30-án, a tudósítók kérdéseire felelve, azt mondta: "Kormányunk még egyszer egészen becsületesen ki akarja jelenteni, hogy bár hivatalosan elismerte Vang Csing-vej kormányát központi kormánynak, mégsem mondott még le arról a reményről, hogy Csang Kai-sek meggondolja magát és egyesül Vang kormányával." Április 11-én Konoe azt mondta a tudósítóknak: "Az, hogy mi aktívan támogatjuk Vang Csing-vej kormányát, egyáltalán nem jelenti azt, hogy feltétlenül harcolnunk kell Csang Kai-sek kormánya ellen. Én személy szerint azt gondolom, hogy elérjük Csang és Vang kormányainak egyesülését és együttes fejlődésüket az általános béke irányában." Vang Csing-vej a maga részéről kijelentette: "Ha Csang ur hajlandó átköltözni Nankingba, akkor én Kína jövője és az általános béke nevében azonnal távozzom a tengerentúlra, átadva a hatalmat az arra hivatottabbnak." 71

Az USA nyomására, a japánok és Vang Csing-vej ígéreteinek és felhívásainak hatására a Kuomintang mindinkább hajlott a kapituláns béke megkötésére. Az áruló csapás után, amelyet Csang Kai-sek az Új 4. hadsereg hátába mért, a reakció különösen megerősödött Kínában, ez pedig elősegítette az árulás megérlelődését. Február-

tett ki számos anyagfajtának Japánba való kivitelére, meg sem említi az ellenkező tényeket, pl. a kőolaj-egyezmény megújítását Japánnal. Az, hogy a Kína újkori és legújabbkori történetével foglalkozó egyetlen szovjet könyvben az olyan elsőrendű fontosságú tényeket, mint Hull "távolkeleti Münchene" elhallgatják, különösen bosszantó.

71 "A reakciós Kuomintang klikk...." 85, 86, 87.1.

ban és márciusban álltak át a Kuomintang tábornokok első nagyobb csoportjai a japánok oldalára, élükön Li Csang-cianggal /a Ciang-szu-Sandu körzet "partizán" osztagainak helyettes parancsnokával/ és Jang Csün-huával /a baoanei brigád - védelmi csapatok - parancsnokával Ciangszu tartományában/. Li Csang-cianggal a japánok oldalára állt harmincezer félrevezetett katonája. Vang Csing-vej sietve kinevezte Li Csang-ciangot a bábcsapatok "kommunistaellenes büntető hadserege első hadtestének" parancsnokává.⁷² A következő évek során a Kuomintang csapatok átállása az ellenség oldalára tömeges jelenséggé vált.

A csungkingi kormány magásem ellenezte a Japánnal folytatandó tárgyalások újrafelvételét. Amikor a japán seregek május közepén megújították részleges támadásukat a Kuomintang frontján, a csungkingi katonai bizottság kiáltványt bocsátott ki, amely kijelentette: "Ilyen módon lehetetlen megoldani a kínai incidentst." Mászszóval a csungkingi kormány a háboru közepette tudomására juttatta az ellenfélnek, hogy a Kuomintang-pártiak szempontjából Japán csak békés tárgyalások útján "érhet el" valamit is. A japánok rögtön felfogták a célzást. A Domej Guszin hírszolgálati iroda rögtön kijelentette: "A katonai cselekmények első szakasza lezáródott. Mindkét fél békére törekszik."⁷³

Ha az USA-nak még csak ideiglenesen sem sikerült Kínát eladnia a japán imperializmusnak, ha a Kuomintangnak nem sikerült véglegesen kapitulálnia Japán előtt és a népet az északkeleti polgárháboru zűrzavarába belevetnie, ezt mindenekelőtt az élesen megváltozott nemzetközi helyzet akadályozta meg.

1941 június 21-én az USA kormánya átadta a japán nagykövetnek az előttünk már ismeretes egyezmény-tervezetet. A következő napon pedig, június 22-én indult meg a hitleri Németország rablótámadása a Szovjetunió ellen és ezzel megkezdődött a Szovjetunió Nagy Honvédő Háborúja. A helyzet hirtelenül megváltozott a Távol-Keleten is. A japán imperializmus elhatározta, hogy kihasználja a Szovjetunió elfoglaltságát az európai háboruban és ráteszi kezét imperialista vetélytársainak birtokaira a Távol-Keleten. Addig, amíg a hitleri Németország nem támadta meg a

⁷²Lásd "A reakciós Kuomintang klikk..." 86. l.; "Amerasia" 1941. 3. sz. május. 120. l.

⁷³"A reakciós Kuomintang klikk..." 88. l.

Szovjetuniót, az utóbbi erői nagymértékben lekötötték a japán agresszor aktivitását. ⁷⁴

Már egy hónappal Hitler támadása után Japán elfoglalta Dél-Indokinát. Az ellentétek Japán és angolszovjet vetélytársai között gyorsan nőttek. A Japánnal folytatott tárgyalásokban az USA 1941 novemberében már jóval határozottabb követelésekkel lépett fel, mint a júniusi egyezmény-tervezetben. ⁷⁵ Az imperialista ellentétek növekedése a Csendes-Oceánon végső fokon kirobbanásra vezetett: 1941. december 7-én Japán váratlanul megtámadta az USA-t és Angliát, megkezdve a háborút a Csendes Oceánon. Ez a támadás, a "távolkeleti münchen" politikájának csődjét jelentette. Ugyan-
as történt, ami Európában is 1939-ben: az agresszor a legkisebb ellenállás vonalán haladt és ideiglenesen félretéve a Szovjetunió megtámadását, amire a "münchenisták" minden erejükkel készítették, ehelyett az első csapást ugyanazokra a hatalmakra mérte, amelyek a "müncheni politika" kezdeményezői és végrehajtói voltak.

Az események a Távol-Keleten éppúgy, mint Európában teljességgel igazolták Sztálin elvtársnak a SzK/b/P XVIII. kongresszusán tartott beszédében mondottakat, hogy "az a nagy és veszélyes politikai játék, amit a benemavatkozási politika hívei elkezdtek, rájuk nézve komoly kudarcra végződhetik". ⁷⁶

A "távolkeleti München" politikájának kudarca ugyanakkor a kínai uralkodó osztályok ^{politikáján} kudarcát is jelentette, mert ezek szívesen fogadták a "távolkeleti München" vonalát és aktívan résztvettek a "müncheni" béke előkészítésében a Távol-Keleten, annak előkészítésében, hogy Kína a japán imperializmus előtt letegye a fegyvert. ⁺

⁷⁴ Lásd: Avarin: Id.mű. 285, 297. s más ll.; G.Jefimov: Id.mű.376.l.

⁷⁵ Lásd: Papers Relating to the Foreign Relations of the US Japan. II.k. 768-770.l.

⁷⁶ I.Sztálin: A leninizmus kérdései. 675.l.

⁺ Megjelent a Voproszi Isztorii 1950. 7. számában.

Mihail Koller: A román forradalmi mozgalom fellendülése az első világháború után. /1917-1923/.¹

1917 és 1923 között hazánkban az események a Nagy Októberi Szocialista Forradalom közvetlen hatása alatt fejlődtek.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme – mondja Sztálin elvtárs – "gyökeres fordulatot jelent az emberiség történetében, gyökeres fordulatot a világkapitalizmus történelmi sorában, gyökeres fordulatot a világproletariátus szabadságharcgalmában, gyökeres fordulatot az egész világ kiszármányolt tömegeinek harci módszereiben, szervezeti formáiban, mindennapi életében és hagyományaiban, kulturájában és ideológiájában.

Ex az alapja annak, hogy az Októberi Forradalom nemzetközi jellegű, világméretű forradalom".²

Az Októberi Forradalom megnyitotta a proletárforradalmak korszakát. Példájával megmutatta a következő utat más országok proletariátusának is.³ Az Októberi Forradalom megnyitotta a gyarmati forradalmak korszakát és teljes egészében kérdésessé tette magát a világkapitalizmus létezését. Az Októberi Forradalom forradalmat jelentett a munkássztyály gondolkodásában és ideológiájában. A leninizmus győzelmet jelentette a szociáldemokrácia felett az egész világ munkásmozgalmában.

- - -

¹ A Román Munkáspárt Központi Bizottságának marxista-leninista esti egyetemén 1950 ápr. 24-én tartott történelmi előadás kivonata.

² Sztálin: A leninizmus kérdései. Bp. 1950. 217-218. l.

³ A "Nádejdea" /Remény/ c. lap, a Szocialista Párt és a galaci szakszervezetek orgánuma 1920. évi 38. számában e problémáról a következőket írta: "Oroszország példája nyomán a proletárdiktatura eszméje mint szükséges államforma a kapitalizmusból a kommunizmus felé vezető átmeneti korszakban, gyökeret vert a tömegek lelkében, átosapott a régi pártok és mindezek feje fölött, akiknek lelkében már nem lobog a kora ifjúság lelkesedése."

Az első világháború kockára tette államok sorsát, népek sorsát, s magát a munkásmozgalom sorsát. A háború próbakő volt a szociáldemokrata pártok számára is, amelyek - a megalkuvóknak és a nacionalistáknak tett engedmények szellemében nevelkedve - meghajtották zászlójukat a maguk nemzeti, imperialista polgárságuk előtt.

A Lenin és Sztálin vezetése alatt álló Bolsevik Párt volt az egyetlen, amely következetes harcot folytatott az imperialista háborúk ellen, megvalósítván azt a bolsevik jelszót, hogy az imperialista háborút polgárháborúvá kell átalakítani.

A szociálszocializmus ellen harcolt a németországi Szocialista Párt /Liebknecht, Luxemburg/, a bulgáriai teszniecék, stb. De ezen erők közül egyik sem képviselte a Bolsevik Párt következetesen forradalmi álláspontját.

Azokon a nemzetközi értekezleteken, melyek az első világháború alatt zajlottak le, a Bolsevik Párt, noha nem tudott ezeknek az értekezleteknek következetesen forradalmi jelleget adni, mégis sikerrel befolyásolta a szocialista pártok tisztességes elemeit és meggyőzte őket a háború imperialista jellegéről /Zimmerwald, 1915 szeptember/, továbbá feltárta azt is, hogy a nemzetközi szocialista iradalom képtelen háború idején megvédeni és alkalmazni a nemzetköziség elveit /Kienthal, 1916 április/; így a szociálszocialisták elleni harc folyamán a Bolsevik Párt előkészítette azokat a forradalmi erőket, amelyek a nemzetközi munkásmozgalmat természetes medrébe terelték.

Ezek a forradalmi erők új pártokat hoztak létre az 1917-től 1923-ig tartó forradalmi lendület sodrában.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatására 1917-23 között egész sor forradalmi harc és forradalom tört ki a kapitalista országokban, a gyarmatokban és más függőségben lévő területeken, így Finnországban, a Balti-államokban, Németországban /1918 novemberében/, Ausztriában, Magyarországon, stb.

A "győztes" antant országaiiban nagy forradalmi harcok bontakoztak ki. A legfontosabb iparágakban hatalmas sztrájkok dúltak. Franciaországban a forradalmi mozgalom elterjedt azon katonák és tengerészek között, akiket Clemenceau az oroszországi forradalom

ellen küldött. Forradalmi tömegmozgalmak rázták meg Itáliát, ahol általános sztrájkokat rendeztek a szovjetellenes intervenciók megakadályozására.

A forradalmi lendület áttért a Távol-Keletre is: több mint 10 millió munkás és paraszt vett részt a Japánban a rizsellátás miatt kitört lázadásokban.

A nemzeti és szociális felszabadulás vágya tükröződött azokban a harcokban, melyek Kínában, Indiában, Indonéziában, Koreában, Törökországban, az arab államokban és másutt folytak.

Ezen harcok által a munkásság kiderőszakolta a kapitalista kormányoktól egész sor gazdasági és politikai követelés teljesítését és hozzájárult ahhoz, hogy meggyengüljenek azok az imperialista kíséreltetek, melyek a fiatal Szovjet Köztársaságnak katonai beavatkozás és blokád révén való megdöntésére irányultak.

A munkásság forradalmi lendületétől megriadva, valamint a szektól a szocialista pártokban egyre inkább megnyilatkozó törekvésektől, hogy a pártok kommunista pártokká alakuljanak át, a szociáldemokrata vezetők siettek újjászervezni a II. Internacionálét /az 1919 februárjában tartott berni értekezleten/.

Főcéljuk a bolsevizmus elleni harc volt, a diadalmas Októberi Szocialista Forradalom elleni küzdelem. "Ha nem vesszük figyelembe a katonai ellenintézkedéseket, mondta MacDonald, a II. Internacionálé jelenti az egyetlen védelmi eszközt a bolsevikok ellen."

Az egész világ forradalmi proletariátusa, amely hőiesen harcolt az "El a kezekkel Oroszországtól" jelző érdekében, eltávolodván áruló szociáldemokrata vezetőitől, az 1919 márciusában tartott moszkvai kongresszuson új nemzetközi harci szervezetet hozott létre, a Kommunista Internacionálét, amely Lenin és Sztálin Pártjának példája nyomán programjára tűzte a proletárdiktatura eszméjét, a kommunizmus győzelméért folytatott harc gondolatát.

- - -

A kapitalista erők a szociáldemokrácia segítségével harcoltak a munkásosztály ellen. De azok az imperialista szerződések, amelyeket kötöttek, valamint az egész versaillesi rendszer még jobban kiélezte a kapitalista országok és az elnyomott népek, a polgár-

ság és a proletariátus kösti ellentéteket. A szociáldemokrácia erőfeszítései ellenére a kapitalista országok munkástömegeinek forradalmi lendülete egyre növekedett.

Magyarországon a Tanácsköztársaság hatalma 4 hónapon keresztül szállt szembe a belső ellenforradalmi erőkkel és a külső beavatkozással. Bajorországban szintén tanácsköztársaság alakult, amelynek sikerült megmaradnia 1919 május 1-ig. Németországban a monarchista puccs megtört a munkásosztály harcos ellenállásán. Bulgáriában szintén nagy forradalmi küzdelmek zajlottak le.

Franciaországban, Angliában, Olaszországban és Amerikában a munkásosztály folytatta a harcot gazdasági követeléseikért és a Szovjetunió védelme érdekében.

Németországban, Ausztriában és Csehszlovákiában a proletariátus az antant harmadik szovjetellenes hadjárata folyamán megakadályozta a fegyverszállítást a párok Lengyelországa felé. Az angliai munkásosztály a kormányt a Szovjetországra elleni beavatkozás megszüntetésére kényszerítette.

Folytatódott a nemzeti forradalmi harc a gyarmati és félgyarmati országokban is.

Ezen küzdelem során a Kommunista Internacionálé helyes politikája segítette a becsületes elemeket, a munkásosztály legjobb fiait, hogy álljanak a Kommunista Internacionálé oldalára, s ezzel járuljanak hozzá nagy kommunista tömegpártok létrehozásához.

Az új típusú tömegpártok létrehozásában különösen fontos szerepet játszott Leninnek 1920 április-május havában megjelent műve: "Baloldaliság, a kommunizmus gyermekbetegsége".

Ilyen körülmények között ült össze 1920 július-augusztus havában a Kommunista Internacionálé II. Kongresszusa, mely 21 pontba foglalta a Kommunista Internacionáléba való felvétel feltételeit./E feltételek között szerepel: propaganda és agitáció a proletárdiktatura érdekében, az opportunizmussal való szakítás, a demokratikus centralizmus elvének elismerése, a Szovjetköztársaság támogatása az imperialista beavatkozás ellen, stb./; ugyanez a Kongresszus kiemelte a proletariátus és a paraszttömegek szövetségének szükségességét, a proletariátus vezetése alatt, a harcot az baloldali irányzatok ellen, melyek nem méltányolták a parlamenti

harc jelentőségét a kapitalista országokban, és a forradalmi harc szükségét a reformista szervezeteken belül. Ezenkívül a Kongresszus megalkotta a Kommunista Internacionálé alapokmányát, s megállapította a gyarmati és félgyarmati országokban jelentkező nemzeti forradalmi mozgalmakkal szemben követendő politikai vonalat, mely a proletárforradalom integráns részét alkotja.

1921 második felében és 1922 első felében a nemzetközi helyzetben komoly változások következtek be. A Szovjet Köztársaság szétzúzta az ellenforradalmat és az intervenciók törekvéseit; ezzel biztosította a békét, melyet most már a nemzetgazdaság helyreállítására használhatott fel.

A nyugati országokban a proletariátus számos vereséget szenvedett. A szociáldemokraták az imperializmus megmentése érdekében minden tapasztalatukat latba vetették. A kapitalista országok fiatal kommunista pártjai még gyengék voltak; abban az időben a munkásosztály többségét még nem nyerték meg a maguk számára. Ez a forradalmi harc fejlődésének időlegesen meglassulásához vezetett.

A kapitalizmus folytatta a harcot azon eredmények ellen, melyeket a munkásosztály a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmét követő évben harcolt ki magának.

A munkásosztály előtt most az a feladat állt, hogy fokozza erőresztéseit és egységes frontot hozzon létre a kapitalizmus offenzívájával szemben. Ilyen körülmények között a munkásosztály nemzetközi vezérkara az összes új típusú proletárpártoknak azt a feladatot tűzte ki, hogy kezdjék meg a harcot a tömegek megnyeréséért. A Kommunista Internacionálé III./1921 június-július/ és IV. Kongresszusa /1922 november/ elhatározta az üzemi sejtek alakulásán keresztül történő pártszervezést, kidolgozta gyakorlati módon az egységfront taktikáját alulról kiindulva és igyekezett ezt az egységfrontot felülről is létrehozni. /Az 1922 áprilisában tartott berni értekezleten/. Az egységfrontért folytatott harc éppen akkor erősödött meg, amikor Olaszországban győzött a fasiszmus és amikor Ausztriában, Magyarországon, a balkáni országokban stb. megerősödött a reakció.

Ebben a helyzetben mutatott rá Lenin arra, hogy a munkásosztálynak össze kell szednie erejét azon stratégiai feladatok meg -

valósítása érdekében, amelyek a kommunista pártok előtt állnak; egyben azt a tanácsot adta a kommunista pártoknak, hogy igyekezzenek valóban elsajátítani a forradalmi munka bolsevik módon való szervezését, szerkezetét, módszerét és tartalmát. Lenin rámutatott arra, hogy ha az orosz forradalom tapasztalatait helyesen használják fel, a munkásosztály felszabadulásának kilátásai "nemcsak jók, de nagyszerűek lesznek".⁴

1923-ban világossá vált, hogy a kapitalista országok proletariátusa vereséget szenvedett a polgárság elleni harcban. A németországi forradalmi krízis /1923/ az utolsó láncszem volt az 1917-23 közötti forradalmi harcok korában. Ezután megkezdődött a kapitalizmus viszonylagos stabilizációjának korszaka. Az áruló szociáldemokraták segítették a polgárságot abban, hogy megállítsa Európában a munkásosztály forradalmi hullámát. A kommunista pártok fiatalok voltak és nem szabadultak még meg a szociáldemokrácia egész sor anarchista maradványától. Ez a körülmény fékezte a tömegek harcát a kapitalizmus ellen és megkönnyítette a szociáldemokratáknak, hogy árulást kövessenek el a munkásosztály rovására.

Noha a kapitalista rendszernek sikerült legyőznie a válságot, a kapitalista uralom alapja erősen tönkre volt téve.

Ezen harcok során a kapitalista államok munkásosztálya sok tapasztalatot szerzett; megnövekedett ideológiai és szervezési téren. A kommunista pártok fejlődése és szerepük azokban a harcokban, amelyeket folytattak és folytatnak ma is a kapitalista országokban, jól bizonyítják ezt a tényt. Az 1917-23. közötti harcok segítségével, amelyeket a kommunista pártok folytattak, a munkásosztály számos országban megdöntötte a monarchiát, kiterjesztette a választójogot, kiharcolta a 8 órás munkaidőt, bevezette a kollektív szerződést, stb.

A munkásosztálynak a dolgozó parasztsággal való összefogásától félve s a tömegek nyomására, a polgári kormányzatok számos országban földreformot hajtottak végre.

Az 1917-23 közötti forradalmi harcok legnagyobb vívmánya azon-

⁴ Lenin: Válogatott művek. II.köt. Bp. 1949. 987.1.

van az volt, hogy a földgolyó egyhatoda elszakadt az imperialista táborból, hogy a földgolyó egyhatodrézén a munkásosztály kiarcolta magának a politikai hatalmat, és hogy a Lenin és Sztálin pártja vezette Szovjet Köztársaság munkássága és parasztsága a nemzetközi proletariátus támogatásával legyőzte az imperialista beavatkozást és a belső ellenforradalmat.

De bármily kétségbeesett erőfeszítéseket tettek is a kapitalisták, nem sikerült a tőkés rendszert az egész világon visszaállítani.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom óta a világ két táborra oszlott:

- a./ A kapitalista táborra, amely olyan általános válságba került, amelyből már nincs kiút, és
- b./ a szocializmus és a béke táborára, a Szovjet Köztársaságra, amely egy új kort nyitott meg, a kommunizmus korát.

- - -

A mi országunk sem maradt ki azokból a forradalmi mozgalmakból, amelyeket az első világháború utáni években az egész világ átélt.

A versaillesi, saint-germaini és trianoni imperialista békezerzödések következtében az első világháború után Románia helyzete területi, gazdasági, társadalmi, politikai, nemzeti stb. szempontból erősen megváltozott. 1916-ban Románia területe 137.908 km² volt, viszont 1918-ban 285.049 km²-re nőtt. Romániának 1916-ban 7.904.404 lakosa volt, de 1918-ban már 17.343.549 lakossal bírt.

Gazdasági szempontból szintén nagy változások történtek Romániában. 1916-ban a gabonaneműek termesztésére szánt terület 1.665.160 ha volt, 1918-ban 11.751.586 ha-ra emelkedett. Az 1916-s állapothoz viszonyítva Románia ipara az első világháború után 35 %-al növekedett. Erdélyben akkor az ország iparának 52 %-a volt, a gépipar 60 %-a, a tőkeberuházások 50 %-a.

Az ország gazdasági helyzete mégis hatalmas válságba jutott. Romániában ugyanis jelentős gazdasági aránytalanságot tapasztalunk. Az ország kereskedelmi mérlege nagy deficitet mutatott. 1919-ben pl. 3 milliárd 700 millió lei értékben hoztunk be árut és csak 1.404 millió lei értékű árut vittünk külföldre. Az országban hatal-

mas infláció dühöngött. Egyszerre többféle pénz volt forgalomban: lei, német papírpénz, korona és rubel. Noha az infláció a fizetések látszólagos növekedésére vezetett /1916-hoz képest 301-szeres növekedésre/, az élelmiszerárak 800, 1200 és 1400-szoros növekedést mutattak.

A pénzügyi helyzet zilált volt. Míg az állam havi kiadásai 1919-1920-ban 300 millió leire rugtak, a havi jövedelem alig érte el a 60 millió leit. Emellett meg kell említenünk, hogy a háború utáni korszakban kiélesedett a harc a régi romániai tőke és az új tartományok tőkéje között. Ez a harc a gazdasági és következőképp politikai elsőbbségért folyt. Ezeket a harcokat többnyire a liberális /Brătianu-féle/ párt és az erdélyi /Maniu-féle/ nemzeti párt gazdasági és pénzügyi csoportjai közt folytak.

Az első világháború után éles formában merült fel Romániában a nemzetiségek kérdése. A burzsoá-földesuri rezsim hivatalos adatai szerint az ország 17 milliónyi lakosságából 1 millió 300 ezer esett a magyar lakosságra, ezenkívül volt 400 ezer orosz, 544 ezer ukrán, 680 ezer német, stb. A nemzeti elnyomás sovinszta politikája a burzsoá-földesuri kormányzati módszerek szerves részét alkotta.

A burzsoá-földesuri rendszer szintén hatalmas politikai válságon ment át. Ez a válság többek közt a burzsoá-földesuri politikai pártok széttöredezésében nyilatkozott meg és új politikai csoportosulások, vagy politikai pártok megjelenésében /ilyenek voltak az erdélyi Román Nemzeti Párt, a Nemzeti Demokrata Párt, a Néppárt, a Parasztpárt, stb./; ugyancsak a válságra mutattak a sűrű kormányváltások. 1917 második felétől 1923 elejéig Romániában 58 kormányváltás volt: 10 esetben változott a miniszterelnök és 48 kormányátalakítás történt. A kormányok élén sokszor tábornokok álltak /Coanda, Văitoianu, Averescu stb./.

Ugyanezen idő alatt változtak azok az idegen monopolista csoportosulások is, amelyek az ország gazdasági életét uralták és a burzsoá-földesuri kormányok politikáját diktálták. Ismeretes, hogy a német tőke és a francia-angol tőke közötti harcban 1916-ban Romániában az utóbbi győzedelmeskedett. A /Brătianu-féle/ burzsoá-földesuri kormány Romániát az antant oldalán sodorta be az impe-

rialista háborúba. A következő évek során azonban a burzsoá-földesuri rezsim a német imperialista csoport gyámködése alá került /búftói béke/, majd később ismét az angol-francia-amerikai tőke hatáskörébe tért vissza /II.mozgósítás/.

Bármilyen is volt az ország élén álló burzsoá-földesuri kormány 1917-23 közt, bárkik is voltak a Romániát leigázó finánsz-tőke birtokosai, a romániai polgárság és földesuri osztály arra törekedett,

- a./ hogy kivezesse a burzsoá-földesuri rezsimet a gazdasági és politikai válságból;
- b./ hogy elfojtsa a romániai munkástömegek forradalmi harcát;
- c./ hogy a nemzetközi ellenforradalom szolgálatába álljon az Októberi Forradalom és a Szovjet Köztársaságok ellen.

Kezdetben a romániai burzsoá-földesuri rezsim a német imperializmus mellett haladt, lerohanta Besszarábiát és támogatta az oroszországi belső ellenforradalmat, valamint Vilmos császár csapatait Ukrajna megszállásában és Petrográd megtámadásában. Később az amerikai, angol és francia imperializmus szolgálatában állt, amely megszervezte a szovjetellenes beavatkozást. Szovjet-Besszarábia megszállása éppen a burzsoá-földesuri rezsim politikájának megnyilatkozása volt, a nemzetközi ellenforradalom szolgálatában. Ez a politika állandóan megnyilatkozott a következő években is, amikor a burzsoá-földesuri rezsim azzal bizta meg a román hadsereget, francia tábornokok vezetése alatt, hogy támadja meg és fojtsa el - Fluera és Jumanca szociáldemokraták segítségével - a magyar forradalmat, amikor a nyugati imperialista kormányok ösztönzésére a burzsoá-földesuri rezsim tevékenyen támogatta a szovjetellenes intervenciót és maga is nyílt részvételre készült. De Lenin, aki Szovjetországának a békéért folytatott harcát vezette, leleplezte a háborús uszítókat és 1920 februárjában rámutatott arra, hogy "a kapitalista francia kormány Lengyelországot /és valószínűleg Romániát is/ támadásra ösztönzi ellenünk".⁵

A romániai kommunista csoportok, melyeket az Októberi Forradalom, valamint Lenin tanítása irányított, országunkban harcot folytattak a szovjetellenes intervenció ellen. Egy keltezés nélkül meg-

⁵ Lenin: Válasz a New-York Evening Journal c. amerikai lap tudósítójának kérdéseire /Megjelent a Scanteia c. román lap 1950. ápr. 23-1 1717.számában/.

jelent illegális manifesztum, melyet a kommunista párt megalkotásáért küzdő romániai kommunisták csoportok adtak ki és amely "Románia munkásaihoz és parasztjaihoz" volt intézve, a következőkben leplezi le a burzsoá-földesuri kormányzat külpolitikáját: ".... A román burzsoák és földesurak reakciós szellemről és a munkásosztály, valamint a parasztság figyelembe nem vevéséről tettek tanúságot külpolitikai téren is. Kezeik még csöpgögnék azoknak a magyar munkásoknak és parasztoknak vérértől, akiket lemészároltak, hogy megfojtsák a Magyar Tanácsköztársaságot. A román földesurakra és burzsoákra alapítja ma reménységét az imperialista világ, mely harcba kíván bocsátkozni az oroszországi és ukrainai Szovjet Köztársaságokkal. Csak a Lengyelország sorsától való félelem tartotta vissza a Tachekat, Averescukat és Brătianukat attól, hogy nyílt háborúba bocsátkozzanak a szovjetekkel. Mindent megtettek azonban azon cél érdekében, hogy segítséget nyújtsanak a fehér Lengyelországnak, Vrangel tábornoknak, Petljura banditának és a Szovjet Köztársaság összes ellenségeinek. A burzsoá Románia - noha kijelentette, hogy semleges marad - az ország területét lényegében véve a Szovjet elleni hadműveletek bázisává tette."

Romániában bandák alakultak. Romániában kémszervezetet létesítettek; Románián haladtak keresztül Predovnak Lengyelországból a Krim-félszigetre haladó csapatai, Románián át haladtak a Lengyelországnak külföldre haladó hadianyagszállító vonatok..."

De - amint Gh.Gheorghiu-Dej elvtárs megjegyzi - "az a tény, hogy a proletariátus kivívta magának a politikai hatalmat a föld egyharmad részén, a hazánkbeli munkásosztálynak eddig ismeretlen forradalmi bátorságot és lendületet adott. A forradalmi hullám megnövekedésének, mint az oroszországi Nagy Szocialista Forradalom egyenes következményének első jelei, már akkor kezdtek megnyilvánulni a munkásosztály és a parasztság soraiban, amikor a felfegyverzett és frontra küldött parasztság a fronton a forradalmi megmozdulásban résztvevő orosz hadsereg mellett állt." ⁶

⁶ Gh.Gheorghiu-Dej: A Román Munkáspárt feladatai a munkásosztály és a dolgozó parasztság szövetségének megerősödéséért és a földművelés szocialista átalakításáért folytatott harcban. A Román Munkáspárt kiadása. 1948. 1. sz.

Az orosz forradalom kitörése 1917 február havában, a Bolsevik Párt harca a munkásság, parasztság és katonaság zömének megnyeréséért és különösen a Nagy Októberi Szocialista Forradalom közvetlen hatást gyakoroltak hazánkra. Az orosz hadsereg jelenléte Moldvában és tevékeny részvétele a forradalmi mozgalmakban arra az állításra jogosít fel, hogy az orosz forradalom egy kis része országunk területén zajlott le, hozzájárulván dolgozó tömegeink öntudatának emeléséhez, melyek éppen ennek hatására indultak harcba. Valóban 1917 május 1-én a legtöbb román városban és különösen Iasi-ban nagy tüntetések zajlottak le, amelyeken az orosz hadsereg katonái és a román dolgozók egyaránt résztvettek.

Ezek az erők megnyitották a iasi-i paraszod-földesuri kormányzat börtöneinek kapuit és kiszabadították a politikai foglyokat. Ugyanosan Moldvában, Roman városában zajlott le azoknak az orosz katonai egységeknek a kongresszusa, melyek ezen a frontszakaszon tartózkodtak. Ezen a kongresszuson román munkások is voltak jelen. A kongresszus vezetőségét a bolsevikok kerítették hatalmukba, akik az orosz katonaságot a szocialista forradalom vonalán vezették tovább. A román katonák, akik az orosz bajtársakkal válllvetve harcoltak, ennek a forradalmi harcnak közvetlen hatása alá kerültek. Igen jellemző a következő népdal, melyet 1917-18-ban szerzett Gădăl Gheorghe, a VII. vadász-eszred őrmestere; ez a népdal sok-sok éven át a Román Akadémia kéziratgyűjteményében hevert /I.5.105 sz.kézirat 207-208.1./;⁷

⁷ A népdalt Gh. Călinescu akadémikus fedezte fel. Egykor szájról-szájra terjedt a román hadsereg katonái közt: "Baraboly zöld levele, - Ha megfognék egy csokojt /népnyuzó földesurat/, - Hét bört lenyuznék róla; - Másik baraboly-levél, - Vinné el ördög az urakat, - Mert ők idézték elő a háborút, - Minket küldenek harcba, - Ők pedig futnak visszafelé. - A képviselőházban csak vitatkoztak, - A parasztokra nem is gondoltak, - Van-e földjük vagy nincsen, - Folyton háborúról kiáltoztak. - Verné meg az uristen, - Ahány csokoj csak van e földön, - Mert valamennyien siránkozva jának, - De közben folyton arra gondolnak, - Hogy fogják birtokaikat bérbeadni. - Apró babnak levele, - Most már nekünk is van szavunk, - Hadd vegyük el a csokojtól a földet, - Ha pedig nem adja, - Megfogjuk a kabátját és az oroszokat fogjuk utánozni."

Az orosz munkások példája nyomán, a román munkáosztály is az első világháború után nagy harcokat folytatott.

A munkáosztály különböző politikai és gazdasági követelésekért szállt síkra. Mindezen harcok során állandóan megnyilatkozott a dolgozó nép szeretete az orosz forradalom, a Szovjet Köztársaság iránt. Sok esetben a román katonák átálltak a Vörös Hadsereg oldalára, Odesszában román forradalmi egységekbe tömörülve. Gyűléseken, tüntetéseken, röpiratokon és a sajtón keresztül a munkáosztály védelmezte az orosz forradalmat. A "Trăiască socialismul"/"Éljen a szocializmus"/ című ujság első, törvényesen megjelent számában, 1918 november 14-én felhangzanak a következő jelszavak: El a kezekkel Szovjetországától; Azonnali békét Szovjetországgal; Harcoljunk minden beavatkozás ellen Oroszország belügyeibe; Szűnjenek meg az ellenforradalmi mesterkedések Románia földjén; Szovjetország az összes elnyomott népek védelmezője, stb.stb. Íme néhány jelszó országunk háború utáni munkás-sajtójából, amely az áruló szociáldemokraták álláspontjától eltérőleg, kifejezi a munkáosztálynak és a Kommunista Pártnak a munkások és parasztok első államával szemben kezdettől fogva tanúsított magatartását.

A forradalmi harc egyre jelentősebb munkástömegeket sodor magával. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatása alatt a tömegek arra bírják a munkásmozgalom akkori vezetőségét, hogy egész sor harcos forradalmi jelszót adjon ki /1918 decemberében közzétett elvi nyilatkozatában/. Száz és százezer munkás lép be a szakszervezetekbe. A munkásmozgalom politikai befolyása nőttön-nő; ez a haladás megnyilvánul a parlamenti választások alkalmával is. A polgári-földesuri rezsim megpróbálja megtörni a munkásság harcának forradalmi lendületét: 1918 december 13-án munkásgyilkosságok történnek, ezer meg ezer munkást vetnek börtönbe /ezen letartóztatások következtében hal meg börtönben Frimu is./, a munkások ellen pereket indítanak, stb. Mindez azonban nem éri el célját. A munkáosztály forradalmi harca tovább nőtt 1919-20-ban is. Az 1920 októberében kitört általános sztrájk amely egyike volt hazánkban a munkáosztály legnagyobb megmozdulásainak 1917 és 1923 közt, száz és százezer munkás részvételével

zajlott le.

Ezen forradalmi harcok keretében kovácsolódott össze hazánk marxista-leninista pártja, a romániai Kommunista Párt.

A Kommunista Párt megalapítása érdekében a romániai munkásmozgalmon belül éles harcot kellett folytatni a szociáldemokraták jobbszárnya és az u.n. "centristák" ellen.

A háboru előtti szocialista párt, noha a béke mellett és a háboru ellen foglalt állást, nem szervezte meg a harcot és nem mozgósította a munkásosztályt azon célból, hogy az imperialista háborút polgárháborúvá alakítsa át. Csak az orosz forradalom és különösen a nagy Októberi Szocialista Forradalom hatása alatt kezdtek a román munkásszervezetek újjáalakulni.

A munkásság újjászervezésében erősen érezhető a Bolsevik Párt hatása. Ez a hatás nyilvánult meg abban is, hogy a munkásság már nem kívánta újjászervezni a régi szocialista pártot, hanem új típusú, kommunista pártba kívánt tömörülni.

Az 1916-18-i háborút követő első években a romániai munkásosztálynak nem volt következetesen forradalmi pártja, amelynek központi vezetősége az egész országot kezében tartotta volna. Egyideig volt egy szocialista párt a régi Romániában, egy másik szocialista párt Erdélyben, egy harmadik a Bánságban, és végül egy negyedik szocialista párt Bukovinában. Besszarábiában a munkásosztálynak, amely három forradalomban vett részt, megvolt a maga kommunista pártja.

Az óromániai, erdélyi, bánsági és bukovinai szocialista pártokon belül több irányzat jelentkezett: a jobboldali szociáldemokrata irány /Flueras és Jumanca Erdélyben, akik Maniu hívei mellett vettek részt a Vezető Tanácsban, Grigorióvici Bukovinában stb./, továbbá a középső irányzat Ilie Moscovici vezetése alatt, amely a forradalmi harcok nyomása alatt kinyilvánította, hogy elfogadja a kommunista elveket, de a gyakorlatban a munkásság forradalmi lendületét fékezni igyekezett és nyíltan vagy titokban összeeskedett a polgárság és a földesurak képviselőivel /Averescuval/, s ezzel elárulta a munkásosztály harcát. Végül voltak kommunista csoportok, amelyek 1918-19-ben és egyideig még 1920-ban is részben illegálisan működtek.

Ezen áramlatok közt egyre inkább kiélesedett a harc. Egyrészt a szociáldemokraták és a középpártiak arra törekedtek, hogy fékezzék a munkáosztály harcát és megakadályozzák a szocialista pártnak kommunista párttá való átalakulását. Másrészt a kommunisták azon igyekeztek, hogy megszabaduljanak a szociáldemokrácia ideológiai hagyományaitól, megszervezzék és vezessék a tömegek harcos forradalmi lendületét és egy olyan forradalmi marxista-leninista pártot teremtsenek, amely képes vezetni a munkáosztály harcát. A szociáldemokraták, amióta a polgárság és a földbirtokos réteg szolgálatába állottak, ezeknek támogatását élvezték a kommunisták elleni harcukban. Szintén éltek azzal a fegyverrel, hogy a kommunista forradalmi munkásságot tömegesen le tartóztatták és megpróbálták pártjukat sovinszta és reformista alapra helyezni.

Kihasználva az 1918 december 13-a utáni tömeges munkáslertartóztatásokat és a kommunista csoportok gyöngeségét, a szociáldemokraták, élükön Flueraessel, Humancaval, megpróbálták a pártot olyan vonalra átállítani, hogy támogatást nyújthasson a burzsoáföldesuri kormány imperialista követeléseivel az imperialista békeszerződéseket megalkotó nemzetközi tanácskozásokon.

A szociáldemokraták, azon célból, hogy támogassák a Brătianu által vezetett román békedelegációt, közzétettek egy "deklarációt",⁸ amelyben azt kérték, hogy vegyék figyelembe "az egyesülésre vonatkozó, már elhatározott egyezményeket", amelyek természetesen azonosak voltak a burzsoáföldesuri kormányzat követeléseivel. Egyszeremind a szociáldemokraták megpróbálták azt is /az 1919 májusában tartott értekezleten/, hogy pártjuknak reformista programot adjanak, amelyben többek közt ezt olvassuk:

"A szocialista párt követelni fogja tehát - várván a szocialista rend eljövételét - hogy ez a rend kirajzolódjék már a polgári társadalomban, e társadalom kádereinek és intézményeinek mélyreható megújulása révén."⁹ Az óromániai, erdélyi és bukovinai szociáldemokraták csak ezen az ideológiai alapon voltak hajlandók or-

⁸ A "Socialismul" 1919 február 17-i /március 2-i/ számában.

⁹ U.o. május 27-i számában.

százas pártba tömörülni. Flueraş és Jumanca, akik Maniuval együtt Erdélyben a magyarországi forradalom ellen tevékenykedtek, "megszállták" Bukarestet, hogy támogassák a szociáldemokrata elemeket. Flueraş még azt is megpróbálta, hogy megtörje a letartóztatott forradalmi munkások egységét: meglátogatta őket börtönükben és kérte, hogy támogassák a burzsuár-földesuri politikát.

A szociáldemokratáknak ez az állásfoglalása azonban csak hamar lelepleződött a munkásság sorai előtt. Egyre inkább erősödött a harc a reformizmus ellen s egyszerűen mind egy új, marxista-leninista forradalmi párt alapítása érdekében.

III. Internacionálé megalapítása, a Kommunista Internacionálé /1919 március/ közvetlen hatása, a Kommunista Internacionálé II. kongresszusának előkészítése /1920 július-augusztus/, amely a nemzetközi proletariátust arra hívta fel és abban segítette, hogy csatlakozzék a Kommunista Internacionáléhoz, - mindez azzal a következménnyel járt hazánkban, hogy még jobban kiélestedett a harc a Kommunista Párt megalakítása érdekében. Kikristályosodott azoknak az álláspontja, akik a forradalmi harc és a Kommunista Internacionálé csatlakozása mellett voltak, valamint azoké is, akik elárulták a munkásosztályt és felemelték szavukat a III. Internacionáléhoz való csatlakozás ellen.

Ilyen körülmények között jelent meg 1920 július elsején, a Szocialista Párt bukaresti tagozatának szerkesztésében, a "Lupta de clasă" /Osztályharc/ c. folyóirat 1. száma., amelynek bevezető sorai így hangzanak:

"A II. Internacionálé halott: meghalt és eltemették. A III. Internacionálé - amelynek alapjait nagyjából már a világháború idején a svájci Zimmerwaldban és Kienthalban megvetették, de amelynek megalapítására csak 1919 márciusában került sor Moszkvában a proletárforradalom fővárosában - szemünk láttára él és egyre nő kiterjedésben, erőben és tekintélyben".

A Kommunista Internacionáléhoz való csatlakozás volt az a pont, amely körül a munkásszervezetekben folyó összes tanácskozásokról forogtak.

A munkásság harcainak hatása alatt a romániai szocialista pártok kénytelenek voltak elfogadni a kommunista csoportoknak ama

óhaját, hogy pozitív választ adjanak a Kommunista Internacionálé meghívására, és delegációt küldjenek az Internacionálé Kongresszusára. Következésképp az 1920 júliusában tartott II. Kongresszusra hazánkból is indult delegáció.

1920 október 2-án megjelent 7. számában, az általános sztrájk előestéjén, a "Lupta de Clasă" vezércikkében a következőket olvasuk:

"... A proletariátus élenjáró pártjának, a Kommunista Pártnak meg kell tehát alakulnia és működnie kell. Már valóban alakulóban is van. Tömegeink egyre mélyebb forradalmi hangulata és vezetőinek egyre határozottabb proletárforradalmi elismerése, az országon kívüli példákkal és hatásokkal együtt, a Szocialista Pártot egyre inkább újjászerveződésre, tisztulásra és cselekvésre ösztönzi. A hatalmas Kommunista Internacionáléhoz való csatlakozás szüksége arra kötelezi, hogy szenvedélyes érdeklődéssel figyelje mindazt, ami a III. Internacionálé kebelében történik, amely mellett már az országban lévő összes tagozatok állást foglaltak."

A csatlakozás érdekében folytatott harcban a szocialista pártok tagzatai ama kívánságuknak adtak kifejezést, hogy Kommunista Pártot kell alakítani.

De a szocialista pártok élén Bukovinában az áruló Grigorevici állt, Erdélyben pedig Maniu szövetségesei: Flueraş, Jumanca stb., és Oromániában olyan "centristák", mint Moscovici és mások. Ilyen körülmények között zajlott le a romániai proletariátus egyik legnagyobb harci ténye az első világháború után: az 1920 október 20-1 általános sztrájk. A Szocialista Párt élén állók nem akartak általános sztrájkot. Ilie Moscovici a Szocialista Párt főtitkára kevéssel az általános sztrájk után kijelentette, hogy "ha el is fogadtuk az emlékiratban kifejezett összes követeléseket, ez még nem jelenti azt, hogy általános sztrájkot akartunk hiszen ezt szerencsétlenségnek tartottuk, amint soha nem is kívántunk sztrájkot, mivel a sztrájkok megakadályozzák a tömegek intellektuális képzéséhez szükséges alapok összegyűjtését, és a Párt elsősorban arra törekszik, hogy a munkásokat oktatásban részesítse." ¹⁰

Egy másik szociáldemokrata, a ploiesti Stroiescu kijelenti ¹⁰ Az "Izbânda" /Diadal/ 1920 november 27-1 számából.

a "Napta Socialista" /Szocialista Híradó/ 1921 októberi számában:

"A szakszervezeti és szocialista mozgalom vezetői helyesen állították, hogy nem ők robbantották ki a sztrájkot, hanem a tömegek ösztönözték őket erre a sztrájkra. A tömegek még szembe is szálltak velük. Emlékszem, hogy lehetetlen volt ellenkezni. Még ki se nyitotta az ember a száját valamely gyűlésen s máris kifütyülték ezzel a kiáltással: általános sztrájkot akarunk."

Nem a szocialista vezetők, hanem a munkások állapították meg a követeléseket: a szervezkedési jog tiszteletben tartását, a munkásküldöttek és tanácsok elismerését minden vállalatnál, az egyesülési, ~~gyűlési~~ és sajtószabadság biztosítását a munkásság számára; a munkásosztály ellen felállított hadbíróságok megszüntetését, a munkásosztály részéről áldozatokkal kiharcolt jogok tiszteletbentartását, stb.

Az Októberi Forradalom hatása alatt álló munkásosztály nyomására és mintegy a kommunista csoportok tevékenységének eredményeképpen ezek a követelések bekerültek a Szocialista Párt vezetőségi tanácsának határozatába. De az általános sztrájk proklamálása pillanatában a Szocialista Pártok központi választmánya a munkásokhoz a következő kiáltványt intézte: "A sztrájk ideje alatt mindenki otthon marad, semmiféle tüntetésre nem kerül sor..."

Ezáltal a szocialista vezetők, akiknek a munkásságot harcban kellett ^{vinni} vinniök, az osztályellenesség szemeláttára a proletariátus löszerkészletét "a patakba hajították", vagyis elárulták a munkásosztály harcát.

Az általános sztrájk száz és százezer munkást sodort magával, az ország iparának minden területén. Noha az általános sztrájk nem tartott mindenütt egyforma ideig, /egyes helyeken csak egy, másutt három, öt, sőt tíz napig/, még a polgári sajtó is elismerte, hogy a gazdasági élet megbénult, a közlekedés megállt és hogy a burzsoá-földesuri kormány, amely az általános sztrájk előestéjén kijelentette, hogy a munkásság harca nem képes megakadályozni az élet rendes menetét, vereséget szenvedett.

Mégis a szociáldemokraták árulása és egy országos Kommunista Párt hiánya azzal a következménnyel járt, hogy végeredményben a proletariátus szenvedett vereséget. 1920 októberében a munkásosztály

harcba indult, de anélkül, hogy élosapata vezette volna, a marxista-leninista párt. A szervezés és harci vezetés nélkül maradt munkáspárt mellett nem állt természetes szövetségese, a dolgozó parasztság sem. Ezt a helyzetet használta ki a burzsoá-földesuri rendszer, amelynek sikerült a munkáosztályra lesujtania és a sztrájkmozgalmat letörnie.

Az első és legfontosabb tanulságot, amelyet a munkáosztály az 1920-ban lezajlott általános sztrájkból vont le, abban az illegális manifesztumban fejtette ki, amely 1920 decemberében jelent meg nyomtatásban és amelyet "a szocialista párt kommunista csoportjainak Központi Választmánya" írt alá. Ebben a manifesztumban a következőket olvassuk: "Az elkövetett hibákból tanulságokat kell levonnunk a jövő szempontjából.... A szocialista pártot hatalmas, politikai jellegű kommunista párttá kell átalakítani.... Országunk öntudatos munkásságának az egész világ forradalmi munkássága mellett van a helye a Szakszervezetek Vörös Internacionáléjában és a Kommunista Internacionálében, amely egyetlen kommunista pártba tömörült. Éljen a Romániai Kommunista Párt! Éljen a proletariátus diktatúrája!"

Az első világháborút követő években a munkásság állandóan követelte az összes szocialista pártok országos kongresszusának összehívását egyetlen munkáspárt megalakítása érdekében. Mivel azonban a tagozatok javarésze kommunista párt alakítását kívánta, a szociáldemokrata és középpárti vezetők elszabotálták a kongresszus összehívását, mely megvetette volna a kommunista párt alapját. Kihasználván az általános sztrájkot követő ellenintézkedéseket, a szociáldemokrata vezetők ismét elhalasztották a kongresszus megtartását. 1921 január 30-án általános értekezletet hívtak össze, amelyen még egyszer felmerült a kongresszus időpontjának kitűzése. Erre a szociáldemokrata vezetők megpróbálták, de sikertelenül, hogy a szakszervezeteket az amszterdami Internacionáléhoz való csatlakozásra bírják, s a kommunistákat a vezetésből kirekesszék.

Ilyen körülmények között tartották Iasiban, 1921 március havában az összes romániai kommunista szervezetek összpontosítása végett egybehívott értekezletet. Ez az értekezlet csodálatát nyil-

vánította a besszarábiai kommunisták forradalmi kitartása, fegyelme és áldozatkészsége iránt és őket példaképpül állította az egész romániai munkásság elé.

Ismeretes, hogy Besszarábia megszállása óta a burzsoá-főldesuri kormányzat Besszarábiában véres terrort fejtett ki. A forradalmi szervezeteket, valamint Besszarábia dolgozó népének szabadságáért folytatott forradalmi harcot, mely újra meg újra lázadásokba robbant ki, véresen elnyomták. E terror ellenére a besszarábiai Kommunista Párt tovább folytatta dolgozó tömege forradalmi harcának vezetését, segítvén tapasztalataival a romániai munkásságot forradalmi harcában általában és különösen a Kommunista Párt összekovácsolásában.

A iasi-i értekezlet a kommunistáknak azt a feladatot tűzte ki, hogy a szocialista pártok kebelén belül alakítsák meg a III. Internacionáléhoz csatlakozó törvényes balszárnyat. Az értekezlet központi problémája az országos kommunista párt megalakítása volt.

Figyelembe véve azonban, hogy ebben az időben a romániai szocialista párt kongresszusát sikerült összehívni, a iasi-i értekezlet elhalasztotta a határozathozavalt és az összes kommunista szervezeteknek azt a fő megbeszélést, hogy a kongresszus előkészítése keretében harcoljanak a szocialista pártnak kommunista párttá való átalakulásáért és a III. Internacionáléhoz való csatlakozásáért. A kongresszust 1921 május 8/21-ére hívták össze. Az egész országban heves harc folyt a kongresszusi küldöttek kiválasztásával kapcsolatban. A szociáldemokraták kategorikusan elleneztek a Kommunista Párt megalakítását és Kommunista Internacionáléhoz való csatlakozást. A Román Kommunista Párt megalakításának és a munkásosztály forradalmi harcának álnok ellenségei a centristák voltak. Ezek forma szerint a Kommunista Internacionáléhoz való csatlakozás mellett nyilatkoztak, azonban bizonyos fenntartásokkal. A centristák kijelentették, hogy fenntartással élnek a Kommunista Internacionálé ama követelésével szemben, hogy a harcot illegálisan kell megszervezni ott, ahol a harcra nincsenek legális lehetőségek. A centristák elleneztek azt a pontot is, amelynek értelmében a Kommunista Internacionálé politikai vonala kötelező az összes csatlakozott kommunista pártokra. Ezenkívül ellenez-

ték a párt nevének megváltoztatását, stb. Lényegében véve a centristák által kinyilvánított fenntartások ezeknek a vezetőknek állás-pontját fejezték ki, akik a tömegek nyomására kénytelenek voltak hozzájárulni a csatlakozáshoz, de akik alapjában véve a kommunista párt megalakulását éppen úgy akadályozták, amint akadályokat gördítettek a proletariátus forradalmi harcának megszervezése elé.

A kongresszus 1921 május 8-án nyílt meg. Igen nehezen sikerült egy 6 napra szóló engedélyezést kiharcolni. A kongresszus a "Socialismul" című lap helyiségeiben kezdődött, majd a párt termében /Strada Sf. Ionica/ folytatódott. A viták igen hevesek voltak, de a kongresszus 5. napján /május 13/26-án/ a delegátusok túlnyomó többsége eleget tett a munkáosztály akaratának és megszavazta a III. Internacionáléhoz való csatlakozást, megalapítván ezzel a Romániai Kommunista Pártot.

A burzsoá-földesuri kormány a III. Internacionáléhoz való csatlakozás megszavazását az állam biztonsága elleni összeesküvés bűntettének minősítette. A párt helyiségét esendőrök vették körül, majd több magasrangú rendőrtiszt élén a burzsoá-földesuri rendőrség vezetője behatolt a terembe, felolvasta azoknak a névsorát, akik megszavazták a csatlakozást, ezeket elválasztotta a többiektől és börtönbe küldte. Ezt követte a Dealul Spierei-i ismert per inszenírozása, amelynek során a munkásmozgalmat több mint 300 harcos résztvevőjét helyezték vád alá.

"A Romániai Kommunista Párt" - mondja Gh. Gheorghiu-Dej - "amelyet 1921-ben a volt szocialista pártba tömörült munkások óriási többségének akaratára hozott létre, a proletariátus legöntudatosabb részét foglalta magában, mely el volt szánva arra, hogy véget vet a reformizmusnak." 11

A Román Kommunista Párt 1945. évi országos értekezletén előterjesztett alapokmányról szóló jelentésében Anna Pauker elvtársnő a következőket mondta: "A szocialista párt 1921 május 1-1 Kongresszusán a többség megszavazta a szocialista pártnak kommunista párttá való átalakulását. Ezen szavazás által a kongresszus többsége azt a feladatot rőtta a kommunista pártra, hogy átvegye mindazt, ami jó volt a szocialista párt tevékenységében és küzdelmeiben, és hogy folytas-

11 Gh. Gheorghiu-Dej: Id.mű. 13.1.

sa a harcot a nép életérdekeiért következetesen, elvi kompromisszumok nélkül, vagyis hogy elszántan és áldozatosan harcoljon minden azon nehézségek és akadályok ellenére, amelyek tagjainak útjában felbukkanhatnak." ¹²

Igy született meg a megalkuvás elleni elkeseredett harc során a Román Kommunista Párt, amely alapjául a Kommunista Internacionálé marxista-leninista felfogását választotta. Ebben áll az 1921 májusi pártkongresszus történelmi jelentősége.

Azok a szociáldemokraták és centristák, akik a szocialista pártnak kommunista párttá való alakulása ellen nyilatkoztak, megtörték a proletár frontot és szocialista egyesülésben szervezkedtek.

Noha a küldöttek javarésztét letartóztatták, a kommunista vezetőségnek sikerült tovább harcolnia a kongresszuson vállalt feladatok teljesítése érdekében.

Az első világháború után a szakszervezeti mozgalom szintén tartományként oszlott meg /Órománia, Erdély, stb./. 1921-ben összehívták a brassói szakszervezeti értekezletet, amelyen részt vettek az óromániai szakszervezetek és az erdélyi szakszervezetek egy része. Amint kitűnik az egységes és országos szakszervezeti kongresszus jelentéséből, melyet /1921 áprilisában/ a romániai szakszervezetek első kongresszusán terjesztettek elő, "mind ezek a szindikátusok a kommunisták és az akkori centristák vezetése alatt álltak."

A brassói szakszervezeti kongresszus megválasztotta vezetőségi tanácsát és elhatározta, hogy keresi az ország többi, a kongresszuson részt nem vevő szakszervezeteivel való összefogás lehetőségeit.

Ezen az alapon hívtak össze 1922 júniusában egy közös kongresszust Nagyszebenben, ahol a reformisták mesterkedései ellenére, akiknek még sikerült egy jórészt jobboldali és centrista elemekből álló tanácsot megválasztaniuk, kimondották a szakszervezeti mozgalom egyesítését.

A nagyszebeni kongresszus után a szakszervezeti mozgalom bal-szárnya heves harcba bocsátkozott és el is ért bizonyos sikereket.

¹² A "Scanteia" 1945 okt.28-i 364.sz. nyomán.

Egyre inkább lelepleződött a tulnyomóan reformistákból álló tanács igazi jellege. Az uniók különböző kongresszusain babldali többséggel bíró bizottságokat választottak.

A balszárny befolyásának megnövekedése idején hívták össze azt a szakszervezeti kongresszust, amely 1923-ban Kolozsvárt ült össze.

Ugyanebben az időben az ifjúkommunisták csoportjai élénk tevékenységet fejtettek ki. A kommunista párt megszervezéséért folyó harc során felmerültek az ifjúság megszervezésének problémái is. 1919 augusztus 19-én tartották a románok a szocialista ifjúság értekezletét, ahol megnyilvánult a munkásmozgalom különböző politikai áramlatainak hatása. Az ifjúkommunisták tevékenységüket a kommunista csoportok vezetése alatt fejtették ki és arra törekedtek, hogy az ifjúságot marxista-leninista alapon szervezzék meg. Később a román fiatalság a Kommunista Ifjúsági Internacionáléhoz fordult és kérte felvételét.

Az 1921 májusában kezdett tevékenység folytatásaképpen 1922 október 3-4-re összehívták Ploestibe a Romániai Kommunista Párt értekezletét, amely a párt II. Kongresszusává alakult át. A benyújtott jelentések az általános politikai helyzettel foglalkoztak, a szakszervezetek kérdésével, a nők problémájával, az agrárkérdéssel, a nemzetiségekkel, a sajtóval, a szervezeti alapokmánnyal és a vezetőségi szervek megválasztásával. A kongresszusnak az ország helyzetére vonatkozó határozata megállapította, hogy a polgárság támadást indított a munkásosztály vívmányainak megszüntetése végett. Ez a határozat leleplezte a burzsoá-földesuri kormányokat, amelyek idegen tőkének adták el az ország nemzeti függetlenségét és kiemelte a centristákkal egyesült szociáldemokrata polgárság szolgálékúségét; egyszersmind ismét megállapította a kommunista párt szerepét, mely abban áll, hogy felvilágosítsa, megszervezze és vezesse a munkástömegeket harcukban azért, hogy teljességgel megszabaduljanak mindennemű kizsákmányolástól és hogy a kapitalista társadalom kommunista társadalommá alakuljon át.

A kongresszus megállapítja, hogy az összes öntudatos párttagok és munkások kötelessége belépni a szakszervezetekbe és harcol-

ni azért, hogy a szakszervezeteket a munkásszertály harcos szerveivé alakítsák, kiküszöbölve tevékenységükből mindennemű korporatív és opportunistá szellemet. Az agrárpolitika terén továbbra is fenntartották a föld teljes és kártérítés nélküli kisajátításának, valamint a nagybirtokosok gazdasági felszerelésének és igásállatainak a dolgozó parasztság javára való kisajátítása elvét /bár ezt a jelszót teljes egészében és teljes pontossággal csak a Párt V.Kongresszusa fogalmazta meg./. A nemzeti kérdésre vonatkozó határozat kiemeli, hogy a nemzetiségek felszabadítása nem hajtható végre másképp, mint a proletárok győzelme és az oligarchia megtörése révén. A nőkre vonatkozó határozat megállapítja /a határozat előadója Anna Pauker elvtársnő volt/, hogy a nők körében széleskörű mozgalmat kell indítani. A sajtóra vonatkozó határozat kimondja, az írott propaganda fokozását a Központi Választmány mellett felállítandó sajátos szervek révén és a "Socialismul" c. központi lapnak a Központi Választmány közvetlen ellenőrzése alá való helyezése által; egyszersmind kötelezi a Központi Bizottság tagjait arra, hogy állandóan dolgozzanak a központi újságban, növeljék a vidéki levelezők számát és végül, ami különösen fontos, a II.Kongresszus megalkotja a Romániai Kommunista Párt Alapokmányát. A III.Internacionálé téziseinek és határozatainak alapján.

Ez a II.Kongresszuson megalkotott alapokmány kimondja, hogy a Romániai Kommunista Párt a Kommunista Internacionálé egyik tagozata. A III.Internacionálé tézisei és határozatai kötelezőek a kommunista párt összes tagjai, választmányai, bizottságai és csoportjai számára. Az alapokmány meghatározza a kongresszus, a Központi Választmány, az Ellenőrző Bizottság és a párt Vezetőségi Tanácsának szerepét, megállapítja a vidéki választmányok és tagozatok szervezetét, és rámutat arra, hogy "a kommunista pártba való felvételét kérheti bárki, aki betöltötte 18. évét, továbbá elismeri a Kommunista Internacionálét és a Romániai Kommunista Párt téziseinek alapokmányait és végül két tag ajánlásával bír. A tagozati választmány a felvételi kérelmet visszautasíthatja.

A tagság, az alapokmányban és más határozatokban megszabott tagdíj és egyéb díjak pontos fizetését írja elő, a pártfegyelem

betartását és elvben a párt sajtóorgánumára való előfizetést.

A tagok kötelességei: harcolni a párt határozatainak megfelelően a kommunista eszmék terjesztéséért, résztvenni a gyűléseken, tüntetéseken, pártösszejöveteleken, stb. Megőrizni a proletár becsületet, az odaadó osztályöntudat példáját adni és végrehajtani a párttól kapott megbízásokat." /16.szakasz./

A megszavazott határozatok tartalmának eme rövid összefoglalásából is kitűnik a Kommunista Párt II.Kongresszusának /értekezletének/ jelentősége.

- - -

A burzsoá-földesuri kormányzat, noha sikerült megtörnie a tömegek forradalmi harcát, a munkásmozgalmak hatása alatt mégis arra kényszerült, hogy kiküszöbölje a cenzuson alapuló választási rendszert és kiterjessze a választójogot; továbbá kénytelen volt megadni bizonyos demokratikus szabadságjogokat és törvénybe iktatni a földreformot. A földreformot 1917 március 22-én jelentette be a porosz Ferdinánd, vagyis néhány héttel a februári orosz forradalom után. A burzsoá-földesuri kormánynak azonban sikerült elhalasztania ennek a földreformnak kihirdetését 1918-ig a régi Romániában, 1919-ig Bukovinában és megszavaztatni ezeket a törvényeket 1921 júliusában a régi Románia számára és 1922 novemberében Erdéllyel kapcsolatban. A reform alkalmazása még jóval később kezdődött meg.

Az a tény, hogy a burzsoá-földesuri kormányzatnak a forradalmi lendület ellanyhulásának éveiben törvénybe foglaltatnia a földreformot és csak a forradalmi lendület megtorpanása után, a kapitalizmus 1923-ban kezdődő relativ stabilizációjának idején kezdenie meg a földreform alkalmazását, azzal a következménnyel járt, hogy a földreform nem a dolgozó parasztság érdekében valósult meg és így a földkérdés továbbra is napirenden maradt.

"A megalkuvó szociáldemokrata párt - mondja Gh.Gheorghiu-Dej elvtárs, - nem az 1917-20 közti munkásmozgalom növekvő forradalmi hullámának vonalán haladt, amely egyesülést jelentett a parasztságnak a földért folytatott harcával; éppen ellenkezőleg, megakadályozta a munkásosztály és a parasztság szövetségét a proletariátus vezetése alatt és szembeszállt azzal a törekvéssel, hogy

ezt a feladatot a földért folytatott harcok sodrában valósítsák meg.

Az a tény, hogy még nem volt marxista-leninista ideológiával felfegyverzett kommunista párt, lehetővé tette, hogy a polgárság és a birtokos osztály manőverei, valamint a munkásmozgalomnak jobboldali szociáldemokrata vezetői részéről történő elárulása a munkásosztály növekvő harcainak a parasztság harcaitól és mozgalmaitól való elszigetelésére vezessenek, noha a parasztság harcai ugyanekkor párhuzamosan bontakoztak ki.

A polgárságnak és a földbirtokos osztálynak így sikerült rendre megtörnie az 1917-20 közötti proletárforradalmi mozgalmat, valamint a parasztságnak a földért folytatott mozgalmait és így saját életét negyedszázaddal meghosszabbította." ¹³

, Csupán negyedszázados nehéz megpróbáltatások és heves harcok után sikerült végre a dolgozó népnek, hogy a dicsőséges Szovjet Hadsereg és a Romániai Kommunista Párt győzelmei után megszerezze magának a politikai hatalmat és meginduljon mai munkája és harca felé, a Román Népköztársaság szocialista társadalmának felépítése érdekében. †

¹³ Gh. Gheorghiu-Dej: Id.mű. 11.1.

† megjelent a Lupta de clasă 1950.5. számában.

OKK 01706

M. Alpatov: Új szakasz az ókorból a középkorba való átmenet problémájának kidolgozásában.

I.V.Sztálin megállapításai a rabszolgaforradalomról új szakaszt jelentenek a társadalomról szóló marxista-leninista tudomány fejlődésében: a tudomány történetében első ízben nyert kimerítő megoldást az antik rabszolgatartó formációnak^a nyugateurópai feudalizmusba való forradalmi átmenetének kérdése; az antik formációnak a feudalizmus által történt felváltása úgy áll előttünk, mint a széles néptömegek mozgalmának, mint a történelemben az első forradalmi osztály harcának eredménye.

I.V.Sztálin két nyilatkozata teljesen felöleli ezt a kérdést. Az első, amely az élnépekkel-hozzoparasztok első összességi kongresszusán tartott beszédében hangzott el, így szól: "A rabszolgák forradalmát felszámolta a rabszolgatartókat és megszüntette a dolgozók kizsákmányolásának rabszolgasági formáját. De helyükbe a hűbéri földesurakat és a dolgozók kizsákmányolásának hűbéri formáját állította. A kizsákmányolók egyik csoportját a kizsákmányolók másik csoportja váltotta fel."¹ Sztálin második nyilatkozata a Párt XVII.Kongresszusán tartott beszámolójában hangzott el: "... a nem-rómaiak, vagyis az összes 'barbárok' egyesültek a közös ellenség ellen és megdöntötték Rómát".²

E megjegyzéseiben I.V.Sztálin rámutat a rabszolgaforradalom és a barbár hódítás szoros kapcsolatára a rabszolgatartó formációból a feudális formációba való átmenet folyamán. A legfőbb, legdöntőbb mozzanat e ugyanakkor lényegesen új a marxista tudományban kétségtelenül az a megállapítás, hogy ez a kétoldalu folyamat társadalmi és politikai tartalmára nézve nem egyéb, mint a rabszolgák forradalma.

Álljunk most meg néhány elméleti kérdésnél, amelyek segítségünkre lesznek I.V.Sztálin a megállapításai módszertani jelentőségének meghatározásában.

A rabszolgaforradalom problémájának vizsgálatakor I.V.Sztálin megállapításaiban két lényeges tételt kell megkülönböztetnünk;

¹ I.V.Sztálin: A leninizmus kérdései. Bp. 1950. 491.l.

² U.o. 514.l.

először is: képes-e a rabszolgaosztály arra, hogy megdöntse a rabszolgatartó államot, felszámolja a rabszolgatartókat és a ki-
zsákmányolás rabszolgatartó formáját, másodszor: képes-e arra, hogy a megdöntött rabszolgatartó állam helyett új, haladóbb ál-
lamot, a régi formáció helyett pedig új, haladóbb formációt hoz-
zon létre?

Hogyan feleltek erre a kérdésre Marx és Engels? A marxiz-
mus megalapítóinak számos megállapításuk van az antik rabszol-
gák harcáról, az ókor átmenetéről a középkorba. E kérdéssel kap-
csolatos nézeteik legrészletesebben Engels egyik közismert ké-
sei munkájában "A család, magántulajdon és állam eredete" o.
könyvben vannak kifejtve. Engels, mint ismeretes, a rabszolga-
tartó formáció pusztulásának és a feudalizmus születésének leg-
fontosabb okát a rabszolgák segítségével történő termelés vál-
ságában látta. A hódító háborúk megszűntével és a rabszolgák be-
özönlésének csökkenésével megkezdődött az általános gazdasági vál-
ság, mert a rabszolgatartó gazdálkodás fenntartásának legfonte-
sabb feltétele a munkaerő állandó és tömeges beözönlése volt.
"Az ókori rabszolgaság túlélte önmagát. Sem a vidéken a nagymé-
retű földművelésben, sem a városi manufaktúrában nem hozott több-
bé olyan jövedelmet, amely megérte volna a fáradtságot."³ "A római
főurak rabszolgamunkára alapított latifundiumai hanyatlásnak in-
dultak s ez azt jelentette, hogy a nagy arányokban való gazdál-
kodásnak az akkori körülmények közt egyetlen lehetséges formája
kezdett időszerűtlen lenni, "a kistermelés vált ismét egyedül
jövedelmezővé"⁴ s ez többé már nem nyugodott a nem kifizetődőnek
bizonyult rabszolgamunkán. "Egyik villát a másik után darabolták
fel kis parcellákra és adták ki bérbe örökbérlőknek.... Leggyak-
rabban... colonusoknak adták ki ezeket a parcellákat, akik bi-
zonyos összeget fizettek évente, röghöz kötöttek és parcelláستól
eladhatók voltak.... Ők a középkori jobbágyok előfutárai."⁵

De ez az átmenet a colonatusba, mint ismeretes, magának a
rabszolgatartó formációnak keretei közt nem biztosított kiutat

³ Marx-Engels: Válogatott művek. Bp. 1949. II.köt. 296.l.

⁴ U.o. 295.l.

⁵ U.o. 295-296.l.

a gazdasági válságból. Ha a kereskedelem korlátozott jellegű volt még a rabszolgotartó gazdaság virágzásának korszakában is, úgy most a földbirtokok, városok és egyes vidékek közti gazdasági kapcsolat egyre jobban megszakad. E mélyreható válság körülményei közt mértéktelenül megnövekedett a termelő osztályok kizsákmányolása, maga a római állam pedig "óriási bonyolult gépezetté vált, melynek egyetlen rendeltetése az alattvalók kiszípolozása. A mindenféle adó, közmunka és szolgáltatás mind mélyebb nyomorba taszította a népet; a nyomás elviselhetetlenné fokozódott a helytartók, adószedők és katonák zsarolásai folytán. Idejutott a római állam a maga világuralmával: létjogosultságának alapja a belső rend fenntartása és a barbárok külső támadása elleni védelem volt. Rendje azonban rosszabb volt a legrosszabb rendetlenségnél is és a barbárokat, akik ellen a polgárokat állítólag védelmezte, az utóbbiak úgy várták, mint megmentőiket."⁶

A provinciákban uralkodó helyzetet megítélhetjük Gallia példája alapján. "Már a köztársaság utolsó korszaka óta a meghódított provincia kíméletlen kizsákmányolása volt a római uralom alapja; a császárság nem szüntette meg, ellenkezőleg intézményesítette ezt a kizsákmányolást.... Általános elszegényedés, a forgalom, a kézművesipar, a művészet hanyatlása, a népesség ritkulása, városok pusztulása, a földművelés alacsonyabb fokra süllyedése, - ilyen volt a római világuralom végeredménye."⁷ Engels itt Salvianus marseille-i püspököt idézi, aki rámutat arra, hogy a földbirtokosok és római hivatalnokok nyomása Galliában oly nagy volt, hogy számos "római a barbárok által már megszállt területre menekül és az ott letelepedett római polgárok semmitől sem félnek jobban, mint attól, hogy ismét római uralom alá kerülnek."⁸ A néptömegek számára Róma "a leggyűlöltebb ellenség és elnyomó lett" és "az ujdonsült rómaiság nem pótolta ezt."⁹

E válság kiértékelését Engels a következőkben adja: "A római

⁶ Marx-Engels: Válogatott művek. Bp. 1949. II.köt. 294-295.l.

⁷ U.o. 295.l.

⁸ U.o. 297.l.

⁹ U.o. 294.l.

világ reménytelen zsákutcaiba jutott: a rabszolgaság gazdaságilag lehetetlenné vált, a szabad emberek munkáját erkölcsileg megvetették. Az első már nem lehetett, a második még nem lehetett a társadalmi termelés alapformája. Már csak a teljes forradalom segíthetett." ¹⁰

Mindaz ahhoz a kétségtelen következtetéshez vezet bennünket, hogy a marxizmus alapítói számára az antik világból a középkorba való átmenet forradalom volt, forradalmi átmenet egyik társadalmi-gazdasági formációból a másikba. A barbár hódítást a rabszolgatartó termelési mód mélyreható válsága készítette elő, ennek a válságnak viszonyai közt zajlott le és olyan tényező volt, amely siettetette az antik formáció összezuzását és a feudalizmus kialakulását. Leleplezve E. Dühringet, aki a hódításban önálló jelentőséggel bír, kizárólagosan külső jelenséget látott, Engels a barbár hódításnak éppen szociális tartalmát hangsúlyozta, forradalmi szerepét a feudális viszonyok kialakításában a rabszolgatartó viszonyok helyén. "A germánok erőszakos hódítását és - a meghódított területeken, - olyan birodalmak alapítását, amelyben a falu és nem a város uralkodott /mint az ókorban/, - éppen ez utóbbi okból - a rabszolgaság az enyhébb jobbágyi, illetőleg egyéb függőségi viszonyná való átváltozása kísérte." ¹¹

Ugyanezt a gondolatot a római birodalom barbár meghódításának belső, forradalmi tartalmáról F. Engels a "Természet dialektikájá"-ban is hangsúlyozza: "Ott, ahol a rabszolgaság a termelés uralkodó formája, a munka rabszolgatévénységgé válik, vagyis olyanná, amely megalázó a szabad ember számára. Ennek következtében elzáródik a hasonló termelési módból kivezető út, ugyanakkor, amikor másfelől annak eltávolítása válik szükségessé, mert a rabszolgaság a termelés fejlődésének útjában áll. Minden, a rabszolgaságon nyugvó termelés, és minden rája alapított társadalom elpusztul ettől az ellentmondástól. Ennek megoldása az esetek legnagyobb részében a pusztuló társadalomnak más, erősebb társadalmak által történő erőszakos leigázása útján következik be /Börögországot Makedónia, később

¹⁰ Marx-Engels: Válogatott művek. Bp. 1949. II. köt. 296. l.

¹¹ Engels: Anti-Dühring. Bp. 1948. 330. o.

Róma hódította meg/. Addig, amig ez utóbbiak szintén a rabszolga-munkán nyugszanak, csupán a központok helyeződnek át, s az egész folyamat megismétlődik a legfelsőbb fokon, amig végül /Rómát/ olyan nép hódította meg, amely a rabszolgaság helyett a termelés új módját vezette be." ¹²

Marx és Engels tehát minden oldalról kidolgozták a barbár hódítás szerepének és jellegének kérdését az ókorból a középkorba való átmenet folyamatában. Egyrészt megdöntötték a Fustel de Coulange-féle burzsoá reakciók romantikus elméleteit, akik regszakitatlan történelmi folyamatot konstruáltak, amelyben a középkori Európa a római birodalom egyenes folytatásaként szerepelt, s akik nem adtak helyet a forradalmaknak, hanem a nagybirtok, a kizsákmánypolás és a néptömegek jogfosztott helyzetének örök és megdönthetetlen uralmát hirdették. Másfelől a marxizmus alapítójának tétele az antik világból a középkorba való forradalmi átmenetről szétzúzta a Waitz, Sohm, Brunner, stb. típusu német történettudósok nacionalista elméleteit, akik a római birodalom bukásában a germán "nemzeti szellem" győzelmét látták a bomlásnak indult római világ felett. F.Engels a római birodalom bukásának német, sovinszta értelmezése ellen harcolva ezt írta:

"Mi volt hát az a titokzatos csodaszer, amellyel a német törzsek a haldokló Európába új életerőt öntöttek? Vajjon a német néptörzs veleszületett varázssereje, mint sovinszta történelemírásunk regéli? Szó sincs róla. A németek, különösen akkor, rendkívül tehetséges és a legéletteljesebb fejlődésben levő árja törzs voltak. De nem különleges nemzeti tulajdonságaik fiatalították meg Európát, hanem egyszerűen barbárságuk, nemzetségi szervezetük," ¹³ Éppen ezeknek a megállapításoknak fényében tekintni szovjet tudományunk a római birodalom barbár meghódításának kérdését.

I.V. Sztálin tanításaiból azonban az következik, hogy létezik a rabszolga-tartásból a feudalizmusba való átmenet problémájának még egy, még hozzá legfontosabb oldala, mégpedig maguknak a római birodalomban élő elnyomott tömegeknek szerepével kapcsolatos kérdés, az antik világ legfontosabb elnyomott osztályának, a rab-

¹² Marx-Engels: Művei. XIV. köt. 450. l. /orosz nyelven/.

¹³ Marx-Engels: Válogatott művek. Bp. 1949. II. köt. 301-302. l.

szolgáknak szerepével kapcsolatos kérdés, - abban a forradalomban, amely a rabszolgartató formációt elválasztja a feudális formációtól. Ismert tény, hogy a néptömegek szerepének, mint a történelem haladó fejlődésében a döntő erőnek a kérdése a marxizmus egyik alaptétele.

A proletariátus és a parasztság szerepének kérdése egyik legdöntőbb helyet foglalta el mind Marx és Engels tudományos elméletében, mind pedig forradalmi gyakorlatukban. /Az 1848-as forradalom és a Párisi Kommün/. Ezt a kérdést, az imperializmus korszakára alkalmazva, - mint ismeretes, - V.I.Lenin és I.V.Sztálin munkáikban, továbbfejlesztették mint a burzsoá és szocialista forradalomról szóló marxista-leninista tanítás lényeges részét.

Ami a rabszolgáknak, mint az ókor forradalmi osztályának szerepét illeti a rabszolgartató termelési mód összeomlásában, ezt a problémát a marxizmus alapítói nem dolgozták ki, s ezt az ókortudománynak akkori állása maga magyarázza. A rabszolgák harcával kapcsolatos történelmi tények Marx és Engels idejében túlságosan gyérek és hiányosak voltak. Ez tette lehetővé a burzsoá történetírásnak, amely a néptömegeknek a történelemben játszott szerepének lekicsinylésére törekedett, hogy létrehozza az ismert legendát a rabszolgák alkalmatlanságáról, hogy forradalmat hajtsanak végre és megdöntsék a rabszolgartatók uralmát. Ez a legenda különösen erősen tartotta magát, hosszú időre hatalmába kerítette nem csupán a burzsoá tudósok gondolkodását is. Az elnyomottak ókori osztályharca helyes képének megalkotásához, különösen pedig a rabszolgák szerepe kérdésének megoldásához, amelyet az antik formáció pusztulásában játszottak, a marxista tudomány akkor nem rendelkezett megfelelő tényanyaggal. Ezt a történeti anyagot csakis úgy lehetett megszerezni, hogy marxista szempontból új, általános /felülvizsgálatnak és kritikai kiértékelésnek vetették alá/ az ókor és különösen a kései római birodalom és a korai középkor egész dokumentumszerű hagyatékát. Ezt a feladatot Marx és Engels idejében még nem oldották meg. Mint ismeretes, a marxizmus megalapítói hatalmas kritikai munkát végeztek az abban az időben az ókori történettel kapcsolatos anyag felülvizsgálása terén, de természetesen Marx és Engels nem vállalhattak magukra olyan külön fel-

adatot, amelynek megoldásához abban az időben még nem volt összegyűjtve kellő mennyiségű történelmi tényanyag.

A rabszolgaforradalom problémájának feldolgozása csak a mi időnkben vált lehetővé. A szovjet történettudomány, amely marxista ókori történész-káderekkel rendelkezik, hatalmas kritikai munkát végzett, felülvizsgálva az ókor hagyatékát, különösen azt a dokumentumanyagot, amely a kései római birodalom és a korai középkor idejéből maradt fenn. Azok a történelmi adatok, amelyekről Herodianus, Eumenius, Salvianus, Mamertinus, Libanius, Milánói Ambrosius, Eunapius, Amianus Marcellinus, Eutropius, Prosperus, Zosimus és más elbeszélő, feliratos és jogi jellegű különböző források szolgáltatnak, továbbá numizmatika, a különféle "jóslatok", amelyek nagy mennyiségben maradtak hátra ebből a viharos korból, - mindazoknak a történelmi dokumentumoknak egész széles köre, amelyet a burzsoá tudomány elhallgatott és kiforgatott, s amelyeket helyesen csak a szovjet tudósok értékelték ki, lehetővé tették a marxista-leninista történetírás számára, hogy, hacsak nagy vonásokban is, megrajzolja az elnyomott tömegek forradalmi harcának képét a római birodalom pusztulásának korszakában. Először tárult eléink a véres osztályharc, amely a "világ"-birodalom egész területén dühöngött, a végső elkeseredés tetőpontjára hágott és egész történelmi korszakot ölelt fel. Új színben tárult eléink a bagaudok /Gallia, Hispania/, donatisták és agonisztikusok /Észak-Afrika/, szká-márok /Pannonia, Illiria/, és sok más nagyszámu és nagyerejű népi megmozdulásnak jellege és lendülete, amelyek kiterjedtek Dácia-ra, Moesiára, Thráciára, az egész Balkán-félszigetre, Kisázsia-ra, Szíriára és valamennyi többi területre, ameddig a római rabszolgatartó hatalma terjedt. Nem fér kétség ahhoz, hogy a szovjet történettudósok előtt még nagy feladat áll, mielőtt megtudják mutatni egész történelmi, konkrét voltában a római, rabszolgatartó birodalmat szétzúzó osztályharcot: mindazonáltal azok a forrásanyagok, amelyekkel rendelkezünk, már lehetővé teszik, hogy alapvető módszertani következtetést vonjunk le a rabszolgatartó formáció feudális formációba való átmenetének jellegéről.

Ezt a módszertani következtetést fogalmazta meg I.V. Sztálin kristálytiszta tételében a rabszolgaforradalomról s ez a marxizmus

kínosestárát értékes adalékkal gazdagítja; kiegészíti és továbbfejleszti Marxnak és Engelsnek a rabszolgatartó Formációból a feudalizmusba való átmenetről vallott nézeteit egy rendkívül fontos megállapítással: "A rabszolgák forradalma felszámolta a rabszolgatartókat és megszüntette a dolgozók kizsákmányolásának rabszolgasági formáját." Ez a megállapítás teljes mértékben arra a felfogásra támaszkodik, ahogy Marx, Engels, Lenin és Sztálin műveiben az elnyomott tömegeknek a történelemben játszott szerepét értelmezik s annak a felfogásnak folytatása és továbbfejlesztése. A marxista-leninista tudománynak ezt a nézetét, amely idáig a burzsoá és a szocialista forradalomra alkalmazva fejlődött ki, I.V. Sztálin kiterjesztette arra a forradalomra is, amely a rabszolgatartó formációnak a feudalizmusba való átmenete korszakában játszódott le. E megállapítás törvényszerűségét tanúsítja a történelem egész menete, amely azt tanítja, hogy minden forradalomnak, amely véget vet a régi kizsákmányoló termelési módnak és új termelési módot teremt, mozgatóereje a néptömegek, és mindenekelőtt a pusztuló formációnak az az elnyomott osztálya, amelynek termelő munkája a formáció létalapját képezte és amelynek osztályharca végső fokon eldöntötte a termelési mód sorsát.

Ilyen osztály volt a rabszolgák osztálya, amelynek munkáján nyugodott a rabszolgatartó rend és amelynek harcától függött a rend történelmi sorsa. Ilyen osztály volt a feudalizmusban a parasztság. Ezért nem véletlen, hogy amikor I.V. Sztálin az ókorból a feudalizmusba való átmenetet úgy határozta meg, mint a rabszolgák forradalmát, a későbbi burzsoá forradalom fő mozgatóerejét a következőkben jellemzi: "A jobbágyok forradalma felszámolta a jobbágytartókat és megszüntette a kizsákmányolás jobbágyi formáját." ¹⁴ A kapitalizmusban, mint ismeretes, ilyen osztály a proletariátus. Ennek következtében a kiöregedett elnyomó formációknak éppen ezek az elnyomott osztályai, s nem más társadalmi csoportok képezik a forradalom fő ütőerejét az egyik formációból a másikba való átmenetnél, mert csupán ezek az osztályok vannak mindvégig érdekelve abban, hogy a termelés régi módja megsemmisüljön.

¹⁴ I.V. Sztálin: A leninizmus kérdései. Bp. 1950. 491. l.

A történelem egész merete bebizonyította, hogy a rabszolgák forradalma győzhetett volna bizonyos történelmi feltételek között, mégpedig abban a történelmi pillanatban, amikor az önmagát túlélő rabszolga tartó termelési mód termelési viszonyai már nem képezhették a társadalmi termelés további fejlődésének formáját, amikor a régi formáció mélyén kialakultak az új osztályok - a születőfélben levő termelési mód hordozói, - végül, amikor a régi formáció mélyén kialakultak azok a szociális erők, amelyek képesek voltak arra, hogy a fő forradalmi osztállyal egységes frontot alkotva lépjenek fel, szövetségesévé legyenek a régi formáció uralkodó osztályának megdöntéséért folytatott harcban.

A rabszolgák, mint különálló, elszigetelt erő, nem tudtak győzni. Amíg Róma rabszolga tartó rendje szilárdan állt, az egyedül fellépő rabszolgák csak megrázhatták a római birodalmat. Különösen élénken mutatja ezt Spartacus felkelése. Mindaz, amit Appianusnál, Sallustiusnál, Plutarchosnál és más antik szerzőknél olvasunk a római parasztság szimpatizáló hangulatáról és a hadseregben megnyilvánuló együttérzésről, sőt a parasztság részvételéről Spartacus mozgalmában, csupán az ingadozás egyes eseteiről beszél a szabad dolgozó lakosság körében és korántsem tanuskozik arról, hogy a római parasztság és a katonaság tömeges és határozott támogatásban részesítette volna a rabszolgák felkelését. Ez nem történt meg, annak ellenére, hogy a parasztság körében a köztársaság vége felé nem kis számban voltak ninostelenek és a római hadseregbe Marius reformja után sok demokratikus elem került. Spartacus felkelésének történelmi tragédiája éppen az volt, hogy hatalmas lendülete ellenére egészben véve a rabszolgák elszigetelt felkelése maradt; az uralkodó osztálynak végeredményben sikerült megtartania hatalmát a parasztság felett és biztosítani magának a hadsereget. A rabszolgák akkor erős szövetségesek nélkül léptek fel, ez pedig lehetetlenné tette győzelmüket.

Más helyzet alakult ki a birodalom vége felé: ez a rabszolga tartó rendszer általános válsága volt, amely az elnyomott tömegek forradalmi harcának fő sajátosságait is meghatározta. A birodalom ezen állomásának fő jellemvonása ellentétben a rabszolgák ama felkelés-hullámával, amely a köztársaság korában zajlott le,

abból állt, hogy most nemcsak a rabszolgák léptek fel, hanem a rabszolgaságellenes erők hatalmas tömbje is. Mint a rabszolgák szövetségesei szerepeltek mindenekelőtt a colonusok nagy tömegei; a colonatus volt az a társadalmi-gazdasági intézmény, amely közelhozta egymáshoz a rabszolgák és a parasztság helyzetét a termelés folyamatában, s ezzel szilárd alapot létesített harci és politikai szövetségük számára. A birodalom utolsó évszázadainak leghatalmasabb forradalmi tömegmegmozdulása - a bagaudok és az agonisztikusok mozgalma - rabszolgák és colonusok harca volt, akik egységes frontban léptek fel. Különösen Gallia, amelynek lakossága annak idején, minden meglevő adat szerint ellenségesen viseltetett Spartacus felkelésével szemben, most a bagaudok mozgalmának fészke lett. Ennek a mozgalomnak különös jelentősége van, mert olyan provinciában folyt le, amely bizonyos mértékig védőfal szerepét játszotta a római birodalom és a Rajnántuli barbár világ között, amely állandóan betöréssel fenyegetett.

A bagaudok példája alapján különösen világosan látható a korszak forradalmi hullámának másik jellemvonása - a rabszolgák és colonusok mozgalmának összeolvadása a katonák mozgalmával. A római hadsereg, amely most jelentős mértékben ugyanazokból a rabszolgákból és colonusokból állt, nem szolgálhatott többé a császári hatalom megbízható támaszául, Galliában hemzsegték a katonaszökevények, akik állandó társalékuul szolgáltak a bagaudok csapatainak kiegészítésére; a katonák gyakran a felkelő csapatok magvát képezték; a bagaudok legnagyobb felkelésének vezetői - Maternus /a II.sz.végén/, Aelianus és Amandus /a III.sz.-ban/ - a római hadsereg katonái voltak. A katonai elemek részvétele következtében a bagaudoknak sikerült római mintára hadsőt szervezniök; csapataik fegyverzet tekintetében gyakran nem maradtak el a római légiók mögött. Nem voltak ritkák az olyan esetek, amikor a császári csapatok átmentek a bagaudok oldalára, vagy megtagadták a harcot; Diocletianus pl. a harc megtagadása miatt kénytelen volt csaknem egészében halálra ítélni az ismert thébai légiót, a római hadsereg egyik legjobb légióját. Bevezették a gyakorlatba a hadsereg tisztogatását, amelyet a katonák tömeges

kivégzése kísért.

A rabszolgák, colonusok és katonák harcának összeolvadása a bagaudok mozgalmának rendkívül szíves jellegét, nagy erőt és lendületet kölcsönzött. Ha Spartacus felkelése bizonyos értelemben egyfelvonásos esemény volt, úgy a bagaudok mozgalma a galliai római uralomra több egymást követő hatalmas csapást mért, amelyeket már nem tudott kiheverni. Ez a II.sz. végén megindult és levert mozgalom a III.században még nagyobb erővel támadt fel; majd, miután a IV.sz. első felében bizonyos mértékben elául hagyott, a század végén ismét fellángolt és meg sem szűnt a római uralom megdőléseig Galliában. Ez háboru volt a rabszolgatartó rend ellen, amely igen nagymértékben folyt; a bagaudok Gallia nagy területein, és részben Hispaniában is kisajátították a rabszolgatartók földbirtokait, erőik elegendőknak bizonyultak városok ostromlására és bevételére /köztük oly nagyokéra is, mint Augustodunum/, a bőr-tőnőkből kiengedték az elítélteket és felszámolták a római hatalmat a felszabadított területen. Itt fontos hangsúlyozni, hogy a felkelők harcukban a legtöbb esetben nem tettek különbséget a római főurak és a gall arisztokrácia közt, amely a Rómától való elszakadásért harcolt. A mozgalom végcélja a rabszolgatartók társadalmi és politikai rendjének felszámolása volt; nem véletlen, hogy megszületett a legenda, mely szerint a bagaudok vezére, Maternus megkísérelte, hogy betörjön Romába, megfossa a hatalomtól Commodus császárt és magához ragadja a hatalmat: a bagaudok más vezetői, Aelianus és Amandus császárrá kiáltották ki magukat, megszervezték hatalmukat, saját pénzt bocsátottak ki. Teljes határozottsággal el kell vetni azt a verziót, mely szerint ez a mozgalom a "rablók" mozgalma volt, ahogyan ezt gyakran maguk a források írják, és amint ezt a burzsoá történetírás kiemeli. A bagaudok mozgalma - a rabszolgák forradalma utolsó, győzelmes állomásának lényeges része.

De ennek a rabszolgarendellenes tömbnek volt még egy szövetségese - a barbárok. A barbárok nem tekinthetők kizárólagosan külső erőnek. Általánosan ismert tény, hogy jelentős részük már régóta magának a birodalomnak belsejében élt, mint rabszolga és colonus, zsoldos katonaság, szövetségesek, stb. Ezeknek az elemeknek

a birodalmon kívüli származásuk ellenére is köztük volt a római társadalomhoz és államhoz. A római birodalom, mint "világhatalom" mindig keveréke volt valamennyi akkori népnek; a birodalomban élő barbárok a római társadalmi-politikai szervezet részét képezték, de amint a történelem megmutatta, ezek romboló erőt képeztek, amely belülről hatott a rabszolgatartó hatalom ellen. A barbárok nagyobb része pedig úgy lépett a birodalom területére, mint hódító.

I.V.Sztálin úgy emeli ki a barbár hódítást, mint a rabszolgatartó formációból a feudalizmusba való átmenet folyamatának másik oldalát. Itt nem fér kétség ahhoz, hogy maga ez a hódítás csakis a rabszolgaforradalommal való összekapcsolódásban vált lehetségessé. Ez magából az események folyásából következik. Tudjuk, hogy a barbárok Róma ellen öt évszázadon keresztül viseltek háborút, de ez a háború sikertelen volt mindaddig, ameddig a római birodalomnak volt kellő belső ereje, hogy visszaverje a külső nyomást. És csakis annak következtében, hogy a rabszolgatartó birodalomnak ezeket a belső erőit, a barbárok támadásával szembeni ellenálló képességét alapjaiban rendítette meg a rabszolgák forradalma, vezetett a barbárok a III. sz.-ban megújuló támadása a Róma feletti győzelemre; betörték a római területre, és támadásaikat a rabszolgák forradalmának csapásaival egyesítve végre megtudták dönteni Rómát. A barbár hódítás lényegében nem volt egyéb, mint a rabszolgák forradalmának másik oldala, annak utitársa.

Figyelemreméltó, hogy a rabszolgaforradalom utolsó és döntő hullámának és a barbárok utolsó, birodalom elleni támadásának kezdete időbelileg egybeesik. Engels különös figyelmet szentelt e folyamat egyik oldalának: amikor azt a kérdést boncolta, hogy miért éppen a III.század volt a barbárok általános támadásának kezdete Róma határai ellen, Engels ezt írta: "A belső római élet körülményei közt nem lehet ilyen magyarázatot találni; ellenkezőleg, a birodalom még minden oldalon sikeresen áll ellen és a szélsőséges anarchia egyes korszakai közötti időkben még mindig felmutat - és éppen ebben az időben, - hatalmas császárokat. Következésképpen, a germánok támadásait a ná-

luk maguknál végbement változások idézték elő".¹⁵ E változások közt a legfontosabbnak, amely lehetővé tette, hogy a barbárok általános és döntő támadásba menjenek át a római határok ellen, Engels a barbár törzsek anyagi kulturájának emelkedését tekinti.

Itt mindenekelőtt szükséges megemlíteni, hogy Engelsnek köszönhetjük a III.századi barbároknál a termelőerők megnövekedésének első, valóban tudományos feldolgozását. Ez a megnövekedés szolgáltatott komoly okot ahhoz, hogy támadásba menjenek át a birodalom ellen. A modern marxista tudomány szempontjából azonban ez a dolognak csupán egyik oldala volt. I.V.Sztálin tanításaira támaszkodva szovjet tudományunknak tovább kell fejlesztenie Engels tételét a római birodalom elleni barbár támadás okairól s azt ki kell egészítenie, rámutatva arra, hogy a barbárok támadásba lendülésének második és legfőbb oka a rabszolgaforradalom utolsó és döntő fordulójának kezdete volt. A III.századot a rabszolgatartó-termelési rend általános politikai válságának kezdete jellemzi, ama "szélső anarchia" kezdete, amelyről Engels beszél. E politikai válság legfontosabb kifejezője a rabszolgák forradalma volt, amely a III.században kezdődött, különösen a bagaudok mozgalmának erősödése. Éppen ettől az időtől kezdve váltak egyre rövidebb lélekzetűekké a birodalom stabilizációjának ama korszakai, amikor képes volt arra, hogy visszaverje a barbárok támadásait. Róma a rabszolgák forradalmának csapásai alatt haladt pusztulása felé és ezen az általános hanyatláson az egyes császárok sikerei már semmit sem változtathattak. Ezért nem véletlen, hogy a rabszolgaforradalom új fordulójának kezdete egyútszersmind a birodalom elleni új barbár támadásnak is kezdete volt.

Ezek az összeolvadó belső és külső csapások a rabszolgatartó társadalom ellen társadalmi- politikai tartalmukra nézve nem tekinthetők egyébnek, mint a rabszolgák forradalmának, mert a forradalom legfontosabb feladata a rabszolgatartó rendszer megsemmisítése, a rabszolgatartók és hatalmuk felszámolása. A rabszolgák harca, mint olyan osztályé, amely mindvégig érdekelve van a rabszolgatartó birodalom megdöntésében, képezte a legfontosabb láncszemet abban a közös harcban. A rabszolgák szövetségesei, a

¹⁵ Marx-Engels: Művei. XVI.köt. 1.rész. 371-372.l. /orosz nyelven/

colonusok legnagyobb része nem volt egyéb, mint tegnapi rabszolgák; ezenkívül harcuk a földesurak elnyomása ellen a rabszolgaság eltörlésére és a rabszolgatartó állam, mint a rabszolgatartó rendszer támasza megdöntésére irányult. Ugyanazok a fenyegető hódítók, a barbárok, a rabszolgatartó rendszer körülményei közt mindenekelőtt potenciális holnapi rabszolgák voltak; ebből a szempontból a barbárok harca a birodalom szétzuzásáért arra irányult, hogy megszüntesse a rabságbaejtésük közvetlen fenyegető veszélyét, azt a veszélyt, hogy a római állam kizsákmányolt és jogfosztott alattvalóivá váljanak; végül nem szabad megfeledkezni arról, hogy mind a rabszolgák, mind pedig a colonusok legnagyobb része ugyanazokból a barbárokból állott. Éppen az a körülmény, hogy a rabszolgák a rabszolgatartó állam elleni harcukban most már nem egymagukban léptek fel, hanem támadásaik egybekovácsolódtak a colonusok és barbárok támadásaival, ez adta a rabszolgák harcának azt a pusztító erőt, amellyel nem rendelkeztett egyetlen rabszolga felkelés sem régebbi történelemben. Ez alkalommal a rabszolgák forradalma párosulva a colonusok felkeléseivel és a barbárok háborújával képesnek bizonyult arra, hogy megdöntse a római rabszolgatartó államot, felszámolja a rabszolgatartókat és véget vessen a rabszolgatartó kizsákmányolásnak.

Arra a kérdésre tehát, hogy képes-e a rabszolgaosztály, hogy felszámolja a rabszolgatartó formációt I.V.Sztálin igenlő választ ad, rámutatva arra, hogy a római birodalom bukásának konkrét történelmi körülményei közt a rabszolgaforradalom győzelme tényré vált. Ez az új, amit I.V.Sztálin tanításai adtak hozzá e kérdés Marx és Engels által adott magyarázatához.

Ami a második kérdést illeti - alkalmas-e a rabszolgaosztály arra, hogy a régi formáció helyett, új, haladóbb formációt alkosson és uralkodó osztállyá váljon, erre I.V.Sztálin tagadó választ ad. Továbbfejlesztve Marx-Engels-Lenin tételét I.V.Sztálin hangsúlyozza, hogy a megdöntött rabszolgatartók és rabszolgatartó kizsákmányolás helyébe a rabszolgaforradalom "a hűbéri földesurakat és a dolgozók kizsákmányolásának hűbéri formáját állította. A kizsákmányolók egyik csoportját a kizsákmányolók másik csoportja váltotta fel".

A helyzet az, hogy a rabszolgák, éppen úgy, mint a parasztság a legnagyobb faltörő kos szerepét játszották a régi formációk széttuzásában, s ugyanakkor, ahogy a történelem megmutatta, nem tudtak fellépni, mint vezetők ezekben a forradalmakban, amelyeket véghezvittek, nem voltak képesek arra, hogy megszerez-
zék a hatalmat és felhasználják a forradalom legfőbb eredményeit. Csupán a hatalom útját kövezik ki az újabb kizsákmányoló száma-
ra. Marx és Engels nem egyszer rámutattak arra, hogy a rabszol-
gák képtelenek a hatalom megszerzése útján felszabadítani magu-
kat. Engels különösen a "Bruno Bauer és a korai kereszténység"
c. munkájában mutat rá arra, hogy a római társadalom elnyomott
osztálya "Jogfosztott és akaratnélküli rabszolgák voltak, akik
nem voltak arra képesek, hogy önmagukat felszabadítsák, ahogy
 ezt Spartacus veresége megmutatta." ¹⁶ Az egész ókori történe-
lem, az első rabszolgatartó államok alakulásától kezdve a Nilus,
Tigris és Eufrátesz völgyeiben, egészen a római birodalom utol-
só századaig, rabszolgák ösztönös és sikertelen harcainak lán-
colata. Ezen az alapon, amint Engels erre rámutat, a rabszolgák
tudatán elhatalmasodott a harcuk reménytelenségéről való meg-
győződés és ez végső eredményképpen talajul szolgált a kereszt-
ténység keletkezéséhez.

A rabszolgák felkelésének spontán voltára rámutatott v.I.
Lenin is, az "Államról" c. munkájában: "A rabszolgák, mint tud-
juk, felkeléseket, lázadásokat rendeztek, polgárháborukat idéz-
tek elő, de sohasem tudtak öntudatos többséget képezni, mely a
pártok harcát vezeti, nem tudták világosan megérteni, hogy mi-
lyen cél felé törekszenek, sőt, még a történelem legforradal-
mibb pillanataiban is sakkfigurák voltak az uralkodó osztályok
kezésében." ¹⁷

Ugyanebből a megállapításból indul ki I.V. Sztálin, ami-
kor a rabszolgák forradalmának eredményeit értékelte ki. A
történelem tapasztalata megmutatta, hogy a rabszolgaforrada-
lom eredményeképpen, mint ahogyan a jobbágyok forradalmának
eredményeképpen is, a hatalom átment az új kizsákmányolók ke-

¹⁶ Marx-Engels: Művei. XV. köt. 607. l. /orosz nyelven/.

¹⁷ Lenin: Művei. XXIV. köt. 375. l. /orosz nyelven/.

Amik kihasználva azt, hogy az elnyomott tömegek döntően véget vetettek a régi rendszernek, magukévá tették a hatalmat és felhasználták azt mind a megdöntött rend, mind pedig a nép ellen. Nyugaton, a polgári forradalmak idején, mint ismeretes, a burzsoázia a néptömegek segítségével ragadta magához a hatalmat. Marx ezzel kapcsolatban azt írta: "A burzsoázia - végső esetben olyan osztály, amelyből hiányzik a hősiesség. Még a legragyogóbb vívniyaikat is, mint Angliában a XVII. sz. -ban és Franciaországban a XVIII. sz.-ban nem maga harcolta ki önmaga számára, hanem ezt a plebejus néptömegek, a munkások és parasztok vívták ki nekik."¹⁸ Itt a forradalom folyása olyan volt, hogy a tömegek harcukban mindig messzebbre mentek, mintsem ezt a burzsoázia kívánta volna, amely a hatalom megragadása után hozzáfogott annak a forradalomnak felszámolásához, amely őt hatalomra juttatta és azon néptömegek leveréséhez, amelyeknek erőfeszítései révén hozzájutott a hatalomhoz.

A rabszolgák forradalma, amely megdöntött egy kizsákmányoló rendszert és egy másik, új kizsákmányoló rendszerbe való átmenetet segített elő, csupán az új, kialakuló legfelsőbb arisztokrácia hatalomrajuttatásához vezethetett, amely a születőfélben levő feudális kizsákmányolás képviselője volt. Ez az osztály a tehetős osztályok legkülönbözőbb rétegeiből rekrutálódhatott, amelyek ilyen, vagy olyan okoknál fogva érdekelve voltak a rabszolgasági rendszer megdöntésében, de csaknem valamennyi történelmi forrás, amely a forradalom kortársaitól és a középkor első évszázadaiból fennmaradt, mindenekelőtt arra a tényre mutat rá, hogy az a társadalmi erő, amely a római császárok hatalmát magához ragadta, a barbár arisztokrácia volt.

Amint ismeretes, a római birodalom létének utolsó korszakában a szűnet nélkül folyó polgárháborút az arisztokrácia különböző csoportjainak a hatalomért vívott harca kísérte. Ebben a harcban a barbár arisztokrácia különleges helyzetben volt. A többi, egymással ellenséges viszonyban levő csoportok a rabszolgasági különböző frakciói voltak. A birodalom története nem egy olyan esetet ismer, amikor az egyik rabszolgasági frakciót a másik váltotta fel

¹⁸ Marx-Engels: Művei. XV. köt. 83. l. /orosz nyelven/.

a hatalmon, s ez a császárok gyakori váltakozásában jutott kifejezésre, de ez a harc mindig a rabszolgatartók belső harca maradt; a törzsi-közösségi viszonyokból kinőtt barbár arisztokrácia az új, születőfélben levő feudális kizsákmányolás hordozója volt, amely egyre jobban kifejlődött a rabszolgatartó rendszer bomlásának körülményei közt. Ezért győzelmének annak objektív eredményeivel együtt feltétlenül gyökeresen különböznie kellett más, a hatalmat igénylő társadalmi csoport győzelmétől.

Ugyanakkor ennek az új osztálynak volt meg a legtöbb előnye ahhoz, hogy a hatalmat magához ragadja: mindenekelőtt a katonai arisztokráciából állt, amely a barbár hódító csapatok élén állt. Hadereje kétszer bevette Rómát /Alarich betörése 410-ben és a vandálok betörése 455-ben/; később a mozgékony barbár törzsek arisztokráciája magához ragadta a római provinciákat /Galliát, Hispaniát, Észak-Afrikát/. A barbár arisztokrácia másik része közel volt a központi hatalomhoz. A birodalom létezésének utolsó évszázadaiban a gazdag osztályok közt sok volt a barbár származású arisztokrata; ezek behatoltak az államgépezetbe, s a római hadsereg tisztikarának jelentős részét képezték, keszükben voltak a barbár csapatok, amelyek római szolgálatban állottak. Mivel az utolsó római császárok az állandó katonai lázadások közepette nem bízhattak a légiók hűségében, barbár szoldoscsapatokkal vették magukat körül, s ténylegesen ezek rendelkeztek a fővárossal. És a barbár vezérek számára megteremtette a legkedvesebb körülményeket, hogy magában Rómában államcsínyt szervezzenek. És éppen ezért ezt az államcsínyt nem más szervezte meg, mint a várost és az utolsó római császárt védő barbár csapatok parancsnoka, Odoaker /476/.

Melyek voltak a birodalom bukásának eredményei? Kétségtelen, hogy a rabszolgák és a colonusok jelentős szociális eredményeket értek el. Engels rámutatott arra, hogy a római birodalom bukásával "eltűnt az antik rabszolgaság, eltűntek az elszegényedett szabadok, akik megvetették a munkát, mint rabszolgafoglalkozást. A római colonus és az új féljobbágyparaszt között ott állt a szabad frank paraszt."¹⁹ Engelsnek ezt a meg-

¹⁹ Marx-Engels: Válogatott művek. Bp. 1949. II. köt. 301. l.

állapítását fejlesztette tovább I.V. Sztálin klasszikus fogalmazásban: "A rabszolgák forradalma felszámolta a rabszolgátartókat és megszüntette a dolgozók kizsákmányolásának rabszolgasági formáját". De a forradalom politikai és legfontosabb társadalmi-gazdasági eredményeit nem a rabszolgák és a colonusok használták ki, nem is szövetségeseik - a barbár tömegek. Amint Engels rámutatott, "a rabszolga fel tudja magát szabadítani, ha a magántulajdon minden intézménye közül egyedül a rabszolgaságot szünteti meg."²⁰ A forradalom legfőbb eredményeit az új kizsákmányolók használták fel, akik az új uralkodó osztállyá váltak és akik a rabszolgátartó birodalom romjain megszervezték államaikat.

Tudjuk, hogy az egyetlen haladó forma, amelynek létrehozása a rabszolgátartó formáció pusztulása után lehetséges volt, a feudalizmus volt. Ugysszintén tudjuk, hogy Nyugat-Európában a feudalizmus úgy alakult ki, mint két forrás történelmi szintézise: egyfelől magának a rabszolgátartó formációnak mélyén megért feudális elemek, másrészt olyan feudális elemek, amelyek a barbárok öközösségi rendszerének bomlása eredményeképpen keletkeztek. Itt el kell ismerni, hogy az új termelési mód kialakulásának folyamatában döntő erőt mindenekelőtt a barbár tömegek képviseltek, élükön a feudalizálódó arisztokráciával. Éppen a barbár arisztokrácia volt a római birodalom pusztulásának körülményei közt az egyetlen osztály, amely képes volt arra, hogy magához ragadja a hatalmat és, magába olvasztva a régi római arisztokrácia maradványait, képes volt megszervezni az uralmat. Engels rámutat, hogy "...valami pótlékot kellett a római állam helyébe állítani és ez csak egy másik állam lehetett. A nemzeti szerveknek így állami szervekké kellett átalakulniuk, mégpedig a körülmények nyomására igen gyorsan. A hódító nép közvetlen képviselője azonban a hadvezér volt. A meghódított területek befelé és kifelé való biztosítása hatalmának erősítését tette szükségessé. Elérkezett a pillanat a hadvezéri hatalomnak királyi hatalommá való átalakítására - és az átalakulás megtörtént."²¹

Ez már nem a rabszolgátartók állama volt, hanem a jövődöbéli feudálisok fiatal osztályának állama. Ennek az új politikai rend-

²⁰Marx-Engels: Művei. V. köt. 468. l. /orosz nyelven/.

²¹Marx-Engels: válogatott művek. II. köt. Bp. 1949. 298. l.

szeknek legfőbb alapja az új gazdasági rend volt. Az azt képeső barbár és római elemek szerves összeolvadásához szükség volt egy bizonyos időszakra, amely társadalmi-gazdasági tartalmára nézve sajátos prefeudális ²²-korszak volt; a középkor első évszázadai gazdasági rendje számára idegen volt "akár a rabszolgákkal ültetett római nagybirték-gazdálkodás, akár a robotmunkára alapozott újabb nagyméretű földművelés". ²² Az új állam szociális alapjául a kizsákmányolás új viszonyai szolgáltak, amelyek a dolgozók rabszolgasági kizsákmányolását váltották fel; az új körülmények között "A hatalmas földesurak és szolgáló parasztok közötti viszony, mely a római elődök számára az antik világ kivezető út nélküli formáját jelentette, az új nemzedék számára most egy új fejlődés kiindulópontja volt." ²³ Így alakult ki az új kizsákmányoló formáció - a feudalizmus.

Ezzel van kapcsolatban még egy lényeges mozzanat, amelyre I.V. Sztálin mutat rá, kiemelve a rabszolgák forradalmát, mint társadalmi ugrást, amely egy másik formációhoz vezetett, - ez ennek a forradalomnak kikerülhetetlen korlátozottsága. Amikor Engels a római birodalomból a középkorba való forradalmi átmenetről beszélt, abban látta feladatát, hogy mindenekelőtt kiemelve a régi, antik társadalom katasztrófájának mélységét, kiemelve azt az újat, amit a barbárok hoztak magukkal az elpusztult római civilizációval összehasonlítva. Ez vörös fonalként húzódik végig "A család, magántulajdon és az állam eredete" c. munkájában s ugyanazzal a gondolattal találkozunk "A német parasztháború" c. munkájában is, ahol Engels azt írja, hogy a középkor az ókori civilizációt mindenestül száműzte... hogy mindent előlről kezdjen. Az egyetlen, amit a letűnt régi világból átvett, az a kereszténység volt, továbbá még egy sor félig lerombolt, civilizációjából kivetkőzött város". ²⁴ Amikor I.V. Sztálin rámutat arra, hogy a rabszolgaforradalom "felszámolta a rabszolgatartókat és megszüntette a dolgozók rabszolgasági kizsákmányolását; nem hagyja figyelmen kívül a kérdés másik oldalát sem - hogy "helyükbe a hűbéri földesurakat és a dolgozók kizsákmányolásának hűbéri formáját állította. A kizsákmányolók egyik ose-

²² Marx-Engels: válogatott művek. Bp. 1949. 361. l.

²³ U.o. 361. l.

²⁴ Engels: A német parasztháború. Bp. 1949. 24-25. l.

pórtját a kizsákmányolók másik osepertje váltotta fel." I.V. Sztálin ugyancsak kiemeli a jobbágyok forradalmának korlátozott voltát. Nekünk, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom kortársainak az elmúlt forradalmak lendülete és mélysége kevésbé tűnik jelentősnek, mint amilyeneknek korábban tűnhetett és erejük nem fedi el előttünk azok gyengeségeit és korlátozott voltukat. Ezért I.V. Sztálin az elmúlt forradalmak jelentőségét a következő szavakkal vezeti be:

"A népek története sok forradalmat ismer. Ezek a forradalmak abban különböznek az Októberi Forradalomtól, hogy valamennyi egyoldalú forradalom volt. A dolgozók kizsákmányolásának egyik formáját felváltotta a kizsákmányolás másik formája, de maga a kizsákmányolás megmaradt. A régi kizsákmányolók és elnyomók helyébe új kizsákmányolók és elnyomók jöttek, de maguk a kizsákmányolók és elnyomók megmaradtak. Csakis az Októberi Forradalom tűzte ki céljául minden kizsákmányolás megszüntetését, minden néven nevezendő kizsákmányoló és elnyomó felszámolását."²⁵ Nézetünk szerint így kell megfogalmazni a rabszolgák forradalmának és a barbár hódításnak problémáját I.V. Sztálin utmutatásainak fényében.

Ezek az utak és irányok, amelyeket e probléma további feldolgozásában történelemtudományunknak követnie kell.

²⁵ I.V. Sztálin: A leninizmus kérdései. Bp. 1950. 491. l.

Megjelent a Voproszi Isztorii 1949. júliusi számában.

Lándor Béla: Marx jegyzetei a magyar történelemről.[†]

IV. Magyarország az Anjouk alatt.

Abban az általános fejezetben, melyben Marx Európa északi és keleti felének 1300 és 1350 közötti állapotáról jegyezte fel magának azokat az adatokat, amelyeket fontosnak tartott, külön alfejezet szól Magyarországról: "Magyarország, Anjou Károly Róbert alatt." A magyar történet a XIV. században újra általános ~~össze~~európai jelentőségre tesz szert, aminek alapja újra a megerősödött királyi hatalom. Ez a megerősödés azonban távolról se azoknak az okoknak következménye, amelyek a "tőke-rákfene" politikai megjelenésére vezettek. Azt időben is megelőzte. A magyar királyi hatalom ismételt megerősödését valami más oknak kellett előidéznie. Ugyanugy, mint a XI. században, a nagy királyi személyes földesuri /várbirtoki/ területekre támaszkodó hatalom idejében, az Anjouk alatt is kellett lenni valami speciális belső oknak, ami ezt a hirtelen hatalomgyarapodást lehetővé tette és ami Marx érdeklődését felkeltette. Anjou Károly Róbert előtt és részben Károly uralkodásának első ideje alatt is az ország még a legszélsőbb feudális anarchia képét mutatja. Láttuk, mint jegyezte fel magának Marx ez anarchiára vezető ut legfontosabb mozzanatait, a szüntelen trónharcokat, a trónkövetelők mögötti főúri csoportokat, "korrump és elkényeztetett" nagyszámu alsó nemesség kialakulását s a felfegyverzett földbirtokosok hierarchikus szervezetének fokozódó nyomását a közvetlen termelőkre, a jobbágyság szigorú formájának kialakulását. Ez az anarchia a XIV. század elejére már odáig vezetett, hogy minthogy Marx feljegyzi: "Károly Róbert rögtön első zászlósurának, gróf Trencsényi Máténak ellenállásába ütközött, aki őt nem ismeri el: az ország hozzá tartozó részét függetlenül kormányozta egész haláláig.... A harcban Máté ellen, ki az osztrák birtokokat is fenyegette, Szép Frigyes osztrák herceg szövetségre lép Károly Róberttel: ennek ellenében Károly Róbert Frigyest nagy kun erővel támogatja Bajor Lajos elleni harcában: egész az osztrák szövetséggel szemben Cseh János

[†] A tanulmány első részét ld. A Történettudományi Intézet Értesítője. 1950. 1-3.sz.

király Máté segítségével vezet rablóhadjáratot Magyarország ellen" És egy bizonyos idő elteltével Magyarországon mégis megint meglehetősen központosított királyi hatalom van, illetve /ami a XIV.században azzal egyet jelentett/, európai vonatkozásban is számottevő katonai-politikai erő koncentrálódik a magyar királyi udvar körül. Ugyanakkor azonban semmi jele annak, hogy Magyarországon a városok a földesurak, e "tetves rablólovagok" ellen bármilyen formában is a politikai önállóságnak valamilyen jelét mutatták volna. Marx számára világos volt, hogy Anjou Károly megfészkélése Magyarországon /a pápa segítségével/ egyáltalán nem jelentette a kezdődő olasz városi civilizáció átültetését Magyarországra. Hiszen ehhez hiányoztak az előfeltételek.

Károly Róbert uralkodásának kezdetéről megemlékezve, mintegy összefoglalólag s az egész uralkodás jellegét kiemelve jegyzi fel: "Károly Róbert az olasz civilizációt csak szeszélyei szerint használja fel." Sokkal szervezettebb volt a kapcsolat a német feudális urak intézményeivel. Marx feljegyzése szerint Károly "németeket hív be az országba, hogy a földművelést megjavítsa, ugyanakkor azonban bevezeti a lovagtornát és heraldika ostoba német szokását."

A lovagtorna és heraldika ostoba német szokása, aminek bámultával a magyar egyetemi történetírás mind a mai napig nem tud betelni, csak arra volt jó, hogy a feudális hierarchia intézményesebb és állandóbb formákat kapjon. Károly Róbert uralkodása tehát egyáltalán nem jelentette azoknak az új kormányzási elveknek bevezetését Magyarországra, melyeknek első politikai és ideológiai megnyilvánulási formáit nyugaton Marx oly gondos aprólékos-sággal jegyzi fel kronológiai kijegyzéseiben. Károly Róbert uralkodásával egyidejűleg uralkodik Lengyelországban Nagy Kázmér /Anjou Lajos nagybátyja, Károly Róbert sógora/, aki a már teljesen részekre hullott Lengyelországot megint egyesíti, mégpedig olyan módon, hogy az arisztokrácia "a nagy feudálisok" jogait, részben a XIV.századbeli német feudális törvények átvételével, intézményesen biztosítja, ily módon a "nagy feudálisokat" a királyi udvar kö-

rül tömöríti. Marx feljegyzése szerint "ezzel a lengyel állam helyreállítása oligarchikus-arisztokratikus formában ment végbe." Marxból még ezekben a saját használatára készített feljegyzések lejegyzítésében is kitör a szenvedélyes, a német néppel összeforrt nagy forradalmár, amikor a német oligarchia került szóba. Megható látni, hogy ez a nagy tudós, akinek a történelem objektív törvényszerűségeinek feltárását köszönhetjük, milyen szenvedélyes temperamentummal jegyzi fel magának a Károly Róbert telepítési akciójáról szóló adat után: "A parasztokat a Svábföldön és Bajorországban a rablólovagok és egyébek annyira elnyomták, hogy kénytelenek voltak Magyarországra menekülni." Hogy az ostoba német szokások buzgó másolása Magyarországon is csak az "oligarchikus-arisztokratikus forma" megszilárdulását szolgálhatta, az Marx számára egész nyilvánvaló volt, külön feljegyezni érdemesnek se tartotta. De Károly Róbert lényegesen nagyobb katonai erőt koncentrált kezében, mint Kázmér és Magyarország ez időben nagyobb szerepet játszott az európai politikában, mint Lengyelország, nagyobb erőt fejtett ki, mint amennyit az "oligarchikus-arisztokratikus forma" megenged. Marx feljegyzi magának Károly Róbert előnyös szövetségeit Ausztriai Szép Frigyes-sel, majd Cseh Jánossal, harcait Velence ellen Dalmáciáért, beavatkozását a nápolyi udvar trónörökösödési ügyeibe, feljegyzi, hogy nápolyi trónörökösnek elfogadott fiát, Andrást, személyesen viszi Nápolyba és "ez az utazás az összes guelfek számára nagy ünnep Itáliában."

Marx számára kétségkívül felmerült a kérdés: mi volt ennek a megújult királyi hatalomnak alapja?

Károly Róbert ugyan egymásután irtotta ki a régi "nagy feudálisokat" és az "oligarchikus-arisztokratikus forma" magyarországi megteremtésében egy egészen új, általa megteremtett oligarchiára támaszkodott. Ezt az új oligarchiát azonban nem tarthatta már féken a királyi uradalmak minden más földesuri hatalmat agyonnyomó erejével, hiszen a XIV. században már semmiféle európai királyi hatalom nem támaszkodhatott akkora letelepítésre váró szolgatömegre és olyan mennyiségű földre, mint István és utódai idejében. Ha tehát a királyi hatalom időleges központosítását rész-

ben meg is magyarázza az, hogy a trónharok során a kívülről, a pápa által az országra erőszakolt Károly Róbertnek a nemzetközi helyzet ügyes kihasználásával /"Osztrák Albert máshol volt elfoglalva"/ sikerült gyökeret verni és az egész régi oligarchia kiirtásával új oligarchiát teremteni, nem kapunk választ arra a kérdésre, hogyan tudta a királyi hatalom uralmát az új oligarchia fölött évtizedeken át biztosítani s hogyan tudott a biztosított hatalom birtokában, Magyarországra támaszkodva, messze kiterjedő dinasztikus hatalmi politikát folytatni. Hiszen az új oligarchia jogai Károly Róberttel egyáltalán nem csökkentek. Ellenkezőleg. Anjou Károly, a felfegyverzett föld-birtokosok hierarchiáját német minta nyomán megrögzítvén, nemcsak a hierarchia legfelsőbbjeinek volt kénytelen kedvében járni. Mint ahogy Marx feljegyzi, már koronázási esküjében nagy engedményeket adott a nemességnek.. "amelynek eddig birtokolt privilégiumait törvényesnek ismerte el." Ezek a privilégiumok azonban az addigi királyi szolgáknak helyzetét nemcsak a szigorú jobbágyságra vetett parasztokkal, hanem fölfelé is, a királyi hatalommal szemben is erősítették. Károly Róbert belső reformjai és politikája tehát a magyar királyság hirtelen feltörő katonai és politikai erejét nem magyarázza meg. A választ Marx máshol találja meg.

"Károly Róbert idejében - jegyzi fel magának - Magyarországon addig kevésbé kiaknázott arany- és ezüstbányái hozzáférhetőkké válnak. Ezek a "fémek" Károly Róbert kincstárába annál gazdagabban folynak, mert a mágnásokkal olyan törvényt ismerttetett el, amely szerint minden aranyra vagy ezüstre 1/3-a, melyet bárhol találnak az ország területén, a királyt illeti: Magyarország lett az az ország, amely nemesfémekben a leggazdagabb, ettől az időtől kezdve a bányákban az oda átköltöző szászok és bajorok dolgoznak. Ez az arany tette lehetővé Károly Róbert számára, hogy döntőbíró legyen a szomszéd szláv népek, pl. a cseh és a lengyel király között..."

S ez az arany, a királyi kincstárnak e dus állapota tette lehetővé azt is, hogy Károly Róbert fia Anjou Lajos, akit Marx "Magyar Lajos" "Ungar Ludwig" néven emleget, messze kiterjedő

dinasztikus hatalmi politikát folytasson. A hatalmi politika alapja az a magyarországi arany, mely zsoldos-hadak fogadását mindig lehetségessé tette. S ezek a király rendelkezésére álló zsoldos hadak viszont egy időre megakadályozták minden belső trónharcot is, minden ellenséges mágnáscsoportosulást.

A Károly Róbert megteremtette új arisztokrácia Lajos alatt is hűségesen tömörült a király köré s a német feudalizmus törvényei szerint a parasztság rovására véglegesen kialakuló alsó nemesség, törvényesített privilégiumai birtokában, szintén lojális és minden vállalkozásában ~~megakadályozta~~ a királyt. De a megnövekedett magyar királyi hatalom körül tömörülő magyar nemesség nemzeti politikát üzött volna? Marx a nápolyi viszonyok adatainak lerögztetésénél feljegyezvén, hogy Durazzói Károly elrabolja és feleségül veszi Mária hercegnőt, akinek, nagyapja Róbert Károly király végrendelete értelmében, "vagy Magyarországi Nagy Lajoshoz, vagy a francia trónörököshöz kellett volna nőül mennie", lerögziti, hogy erre a "magyar udvari párt" rendkívüli haragra gerjed. A magyarországi udvar körül tömörülő főnemesi érdekszövetség sikeres európai akciót "nemzeti"-nek, a nemzeti történet nagy kicsúcsosodásának csak az a történetírás tarthatja, amely királyi udvar nélkül el sem tud képzelni nemzetet. Marx "Magyar Lajos" nápolyi hadjáratával kapcsolatban feljegyzi magának, hogy Johanna, Lajos özvegye, Endrének, gyilkos felesége, "német zsoldosokat fogad fel, annak a Wernernek vezetése alatt, akit a pápa "veszett fenevadnak" nevez. Német zsoldosok ugyancsak német zsoldosok ellen harcolnak, akiket a két Wohlfahrt ur vezet. Ez a két ur Magyar Lajos németei fölött parancsnokol. Johannának azonkívül vannak provencai lovagjai is, a nápolyiak mindkét oldalon verekednek."

1348 júniusának dátuma mellé Marx azt jegyzi fel: "Lajos Magyarországra tér vissza, az egész nápolyi királyságba mindenütt német és magyar helytartókat ültet." 1349 mellé pedig ezt: "Megjelenik Magyar Lajos követe, Erdélyi István, /"Stephan von Siebenbürgen"/ hadakkal és nagy csomó pénzzel; ezt látván, Werner hozzá megy át; barbár káború; egész városok /nagy lélekszámu és virágzó városok/ tűnnek el a föld színéről,.... a kapzsiságtól

elállatiasodott német zsoldosvezérek hűségesei." A "magyar udvari párt", Erdélyi István és más főurak, rangra, javadalmazásukra éhes magyar zsoldoskapitányok, a Toldi Miklósek és társaik természetesen érdekelve voltak abban a harcban, amelyet "Magyar Lajos" Nápolyi Johanna /kit Marx a "hölgyike" - Madamchen - néven emleget/ ellen folytatott. De a magyar nemzet történetével mindez nem függött össze sokkal szorosabban, mint ahogy Wernernek, a veszett fenevadnak nápolyi viselt dolgai kapcsolódtak a német nemzet történetéhez. Mindezek a hadjáratok és Anjou Lajos nagyarányú vállalkozásai, nagy európai pozíciója csak annyiban hatottak ki Magyarország történetére, amennyiben kétségtelenül erősítették a magyar arisztokrácia egységét. Ezért jegyzi fel Marx, hogy Lajos öccsének, a szorongatott helyzetben lévő Endrának segítségére Nápolyba érkezik anyja, Erzsébet, aki "sok pénzt és magyar főurakat hozott magával", hogy fia megkoronázását kiküzdje. "A koronázásnak a magyar pártot kellett volna erősítenie." /Erre történt a gyilkosság./ Ha Nápolyban volt magyar párt, mely a magyar udvar felé orientálódott, ha magyar főurak a nápolyi királyság váraiban parancsnokolhattak, akkor ez mindenképp jobban megmagyarázza, hogy miért szüneteltek Magyarországon néhány évtizedig a trónharcok és miért keresték boldogulásukat az összes főurak, a "Nagy Király" udvarában. De "Magyar Lajos" meghalt, az arany és ezüstbányák kezdenek elapadni és a Fuggerek kezére kerülnek és Magyarország politikai története újra Nápolyi Olasz Károlynak és Luxemburgi Cseh Zsigmondnak a pártjaik harcának története a magyar trónért. Az 1386-os évszám mellé Marx feljegyzése: "A királyság nádora, Gara Miklós ellen hatalmas párt alakult, mert Gara a királynő kegyéből kispapból első mágnássá lett..." A régi történet folytatódik tovább. Marx feljegyzi, mint öleti meg Gara Miklós hosszú belső harc után Olasz Károlyt, hogy szilárdul meg Zsigmond a trónon, aki "felesége, Mária által felbőszítve mindenekelőtt ellenségének vezérét, Horváti Jánost költeti lófarcokhoz, hurcoltatja meg Pécs utcáin, s akit aztán kerékbe töret és felnégyeltet." Magyar Lajos lányának férjét, Zsigmondot már nem nevezik Magyar Zsigmondnak. X

Zsigmondnál Marx követi magyarországi ügyeit is, de még részletesebben jegyzi ki harcait bátyjával, Vencellel, a cseh király-

lyal és a német császárral, unokatestvéreivel Josttal és Prokoppal, viszonyait az osztrák rendekhez, a német választófejedelmekhez e "választó-kutyákhoz"/Kurhundo/. Zsigmonddal általában részletesen foglalkozók. Az ő uralkodása idejére esik a husziták fellépése, az egyházszakadás, a luxemburg-ház tagjainak egymás elleni szüntelen harca, ami a német, cseh, magyar történetre egyaránt rányomja bélyegét, Közép-Európa feudális rendjének legkülönbözőbb irányú válság-megnyilvánulásai.

Marx Zsigmondot állandóan "Lumpacius"-nak nevezi, feljegyzí bonyolult harcának minden adatát a német, a cseh, a magyar királyságért, de szüntelen jelzi, hogy a nagy feudális címeknek már milyen kevés tartalma van. Magyar vonatkozásban kijegyzi, hogy eleinte komplikált volt a helyzete Magyarországon, a főúri pártok harcai között. "1396: Vencel /császári bátyja/ Zsigmondot császári helytartóvá nevezi ki, egyenesen abban az időben, mikor a legjobban belebonyolódott a magyar ügyekbe." A bonyolult magyar ügyek valamennyire tisztázódnak. 1401-ben, mikor "Czillei gróf szövetezik Garával, hogy szabadon engedik Zsigmondot, aki nála volt őrizetben... Gara újra nádor lesz, Czillei a lányát adja Zsigmondhoz nőül." A vezető főúri klikk érdekkapcsolatba kerül Zsigmonddal és erre egy időre az országban béke van. A soron lévő trónkövetelőt, Nápolyi Lászlót, a magyar főúrak nem támogatják. Zsigmond "ez a nyomorult parazita, ingyenélő, kéregető, züllött lump, iszákos, bohóc, gyáva és szemfényvesztő. Husz Jánost kiadja a konstanzi pispöknek" s a huszita háboruban Garák hűségesen követik Lumpaciust. Már 1401 decemberében Csehországban Zsigmond testvére és unokatestvére ellen harcolva, "vadul garázdálkodik magyarjaival", a későbbi években, Nápolyi László végleges elintézése után, a Zsigmond személyes vezetése alatt álló főúri ligának megszilárdulása után: savar nélkül támaszkodik a magyar feudalizmus erőire. 1420 november 2-án mellé Marx ezt jegyzi ki: "visegrád megadta magát, Lumpacius Zsigmond magyarjai és Ziska egymást mulják felül kegyetlenségben." Lumpacius mögött ezekben az évtizedekben ott vannak "magyarjai", de Lumpacius, Anjou Lajos veje, összes címei ellenére

soha el nem éri apósának tényleges hatalmát.

V. Hunyadi János.

Marx feljegyzései során Németország, Vencel és Zsigmond alatti állapotánál időzve az 1391-es év mellé azt veti oda: "Először jelennek meg Magyarországon a török-ozmánok, ezután háborújuk Magyarországgal hosszú évszázadokig tart." A török-ozmánok katonai-feudális organizációjának kialakulását Marx nagy figyelemmel követi és beható részletességgel kíséri ennek az organizációnak feltartóztatathatatlán előretolását Európa délkeletére. Feljegyzéseinek egész sora mutatja, milyen végzetes jelentőségűnek tartotta a törökök előnyomulását egész Délkelet-Európa kulturális fejlődése szempontjából és mennyire tragikusnak azt a feudális anarchiát, amely sok európai államban megakadályozta komoly haderő szervezését. Amikor Szulejman szultán bécsi kudarcát rögzíti le, feljegyzése így szól: "Bécs védelme a XVI. századi német hadtörténet legfényesebb lapja..." Másfelől a leghatározottabb formában fejezi ki a megvetését azokkal szemben, akik a törökellenes haderőket áruló módon gyengítik.

Már Zsigmond törökellenes 1396-os nikápolyi csatája alkalmával - hol Zsigmond teljes tehetetlenségét és katonai tehetségtelenségét is megjegyzi - szükségesnek tartja, hogy lerögzítse: "Laczkovics István magyar lázadó és moldvai vajda embereikkel együtt átmentek a török oldalára."

A másik, kihatásaiban katasztrófális motívumot, az ország haderejének belső dezorganizálását is alaposan megfigyeli, "1439 végén az országgyűlésen, /melyen a feudális rendekhez szintén oda tartozó városok egyáltalán nem voltak képviselve/, a mágnások új alkotmányt vivnak ki, /mely a kormány egységét és a külső ellenesség elleni hadi siker lehetőségét megsemmisítette./ Ez volt a hírhedt Albert-király féle törvény, /24 törvénycikk, ebből 6 a hadügyre, a bandériumok, illetve zsoldosok és népfelkelések rendszerére vonatkozott/. A birodalmi felkelés, /mely /a főurak segédereje lett/, csak abban az esetben volt összehívandó, ha a király és a főpapok zsoldosai már további ellenállást kifejezni nem tudtak".

Ez volt a helyzet, amikor a törökök már Boszniában és boszniáért harcoltak. Osztrák Albert, Zsigmond veje, ilyen körülmények között "csak nagy ügyel-bajjal tud összeszedni 24.000 embert". Ez a sereg szégyenletesen viseli magát Szemendria alatt: "Farkas! Farkas! kiáltással megszabadtak a török sereg elől; a török lovasság tömegével fogta el és adta el őket rabszolgáknak."

Az Albert halála utáni belső helyzet egyes adatait eleinte valamivel részletesebben jegyei fel: mint hagyta hátra Albert "őreg, csunya feleségét", Erzsébetet, mint veszik rá a magyar urak Ulászló lengyel királyt, hogy vegye feleségül a "vén ringyót", mint határozza el Ulászló, "hogy hozzáfog e kellemetlen feladat végrehajtásához", mint szülte meg Erzsébet utószülött fiát. "Az öreg nő Czillei gróffal és más főarakkal együtt a németek segítségével próbálta megakadályozni /Ulászló/ uralkodását. Ennek következtében megkezdődik a polgárháború". Aztán később csak annyit jegyez fel abba a fejezetbe, amely az ozmán-törökök balkáni hadjáratairól szól: "1440-ben és 1441-ben Magyarországon folytatódik a polgárháború III. Ulászló és a vén ringyó hívei között, hol az egyik, hol a másik párt győz."

A feudális politikai anarchia és az abból folyó katonai tehetetlenség egy évszázaddal később a magyar állam tényleges bukásához, a nagy magyar nemzeti tragédiához, a jelenkori magyar elmaradottságnak egyik főokához vezetett el. Hogy ennek nem feltétlenül kellett így lennie, azt Marx Hunyadi János történelmi szereplésével illusztrálja. Hunyadi János, aki ezt az évszázadot a töröktől megnyerte, Marx feljegyzéseiben, mint egészen pozitív történelmi alak szerepel. Az 1433-as év mellé ezt írja: "magyarországon Zsigmond veje, Ausztriai Albert kormányoz. Mikor a törökök egész Szerbiát elroglalják, kinevezi szörényi bánnak Hunyadi Jánost, Zsigmond törvénytelen fiát /aki az egyetlen tisztességes valaki, akit ez az alak létrehozott./" Majd 1441-től - miután előbb Murad szultán betörését Szerbiából Magyarországra, Erdély keleti felébe feljegyzsi: "Ulászló kinevezi Hunyadi Erdély vajdájává és temesvári gróffá. Hunyadi kezében a főhatalom a királyság déli városai fölött, székhelyül Kolgrádot választja. Elkecsereedett harc után a törökök kénytelenek voltak visszavonulni Szendrő várába. Hunyadi

erre Erdélybe indul, ahol a törökök Szeben felé vonulnak, a csapatban vereséget szenved, de aztán Szent-Imrénél a törököket kegyetlenül megveri, ennek folytán a keleti hegyes vidékek és Moldva vajdái ismét elfordulnak Muradtól; Ulászlónak esküsznek hűséget..."

Hunyadi János gyors emelkedése a feudális hierarchiában asszál járt együtt, hogy a török elleni háború a tehetetlen királyi hatalom helyett új centrumot kapott. Marx ezt a tényt feljegyzéseinek egész tónusából láthatóan rendkívüli magára értékeli. Minden alkalommal leszögezi, hogy Hunyadi származásának, hirtelen szerzett nagy birtok-komplexumainak, báni, grófi, vajdai állásainak előnyeit a török elleni hadjáratra fordítja. Az 1443-as nagy hadjáratnál Marx feljegyzi, hogy Hunyadi János alatt lengyelek, németek, románok, szerbek is harcoltak, vagyis mindazon népek fiai, melyeknek egész fejlődési lehetőségét veszélyeztette a jól szervezett és félelmetes török haderő; "a hadsereg magvát azonban /tesszi hozzá Marx/ zsoldosok alkották, akiket Hunyadi a szerb, /Brankovics/ Györgytől kapott segílyen, s azon a pénzen toborzott, amit maga szerzett össze".

Hunyadi katonai szervezőképességéről s hadvezéri tulajdonságairól is kijegyzéseinek tanúsága szerint igen jó véleménye van. Az 1443-as hadjáratot részletesen követi attól a pillanattól kezdve, hogy "1443 július 20-án Hunyadi hadba indul Budáról." A nyári ütközetek eredményeinek feljegyzése után "Hunyadi megveri a Szerbiában parancsnokló pasát... beveszi Nist és Szófia felé vonul...", a hadjárat további legfontosabb mozzanatait így jegyzi ki:

"1443 november 3-án három török pasát ver meg; Smófiát beveszi... Murad parancsot ad, hogy a Balkán hegység ösvényeit szállják meg és az ösvényeket zárják el; tábornoka, Mahmed Cselebi megtámadja Hunyadit, de vereséget szenved. Hunyadi nem törődve jéggel, hóval, szibériai hideggel, nem tágit, míg csak 1444-ben ujév táján el nem foglalja a fő hágókat és a Kornovicski ösvénynél szét nem szórja a török hadsereget, jóllehet ez a háború csak öt hónapig tartott, döntő fontossága miatt hosszú háborúnak nevezik, Timur ideje óta nem szállta meg a törököket ilyen félelem... Murad janicsárjainak és spahijainak nagy része elpusztult ebben a hadjáratban..."

Hunyadi ragyogó katonai sikere európai ügy volt. Murad szultán súlyos veresége nem csak Magyarország számára jelentette a török veszély időleges elmúlását, de egész Délkelet-Európa számára is. Hunyadi győzelmeinek hatása alatt megerősödött a balkáni török-ellenes front. Marx megjegyzi magának, hogy Kristos Tamás, az új boszniai király elszakadt Muradtól, megkezdődik az albánok hosszú és szíves harca a török ellen Iszkander-bég vezetésével. A győzelem politikai kihasználásához azonban erős politikai hatalomra lett volna szükség. Erről persze Magyarországon szó sem volt. Marx nyomom követi a motivumokat, amiket az előbbi évekkel kapcsolatban megjegyzéseiben lerögzített: a politikai anarchiát, ami a csecsemő király körül tombolt, akinek névleges uralmát az összes pártok elismerték, "nyitva csupán az a kérdés maradt, hogy III. Ulászló fog-e kormányozni élethossziglan, vagy pedig III. Frigyes német császár, szintén gonosz állat, /mauvaise bête/. Czillei gróf-e, vagy a ringó Erzsébet?" És mikor Erzsébet Marx feljegyzése szerint "felfordul", a belső háború a hatalomért azért tovább tart, azzal az ürüggyel, hogy ki legyen a csecsemő király gyámja. És tovább követi a másik motivumot is: a haderő számbeli gyöngeségét. A hadjárat részleteinek kifejtésénél lerögzíti, hogy 1443 júliusában a "nem különösen nagy számú magyar haderő" jutott el a Dunáig /a sereg zömét, mint emlékeztünk, Hunyadi zsoldosai alkották/.

Ehhez a két motivumhoz most egy teljesen új járul, ami később a 16. században szintén végzetes szerepet fog még játszani: a külföldi hatalmak intrikái. Hunyadi nagy győzelme megmutatta, hogy a török katonai ereje nem annyira félelmetes, hogy a távolabb fekvő államoknak komolyan kellene a janicsároktól félniük. Ezzel a felismeréssel párhuzamosan azonnal elkezdődik a diplomáciai játék, hogy a törökkel nyílt, vagy titkos szövetségben a török haderőt a konkurrens állam ellen uszítsák. Ebben természetesen azok az államok járnak elől, amelyekben már ekkor a legtöbb a kapitalista elem: az itáliai városállamok. Expositurájuk, a pápaság, a keresztény egység, a kereszties hadjárat, a pogány-kiűzés jelszavait és nagy befolyását teljesen az olasz városok érdekeinek meg-

felelősen forgatja.

"Murad békét akart kötni, igen előnyöset Magyarország számára. De a nyomorult IV. Eugén pápa, hogy a figyelmet a bázeli zsinatról és az egyházi visszaélésekről elterelje, háborus uszítónak Magyarországra küldi egy szánalmas kardinálisát, Cezarini Juliust, aki a huszita háborúk idején szegyenletes futásával szomorú hírhedtségre tett szert; Cezarini a görög és római egyház egyesítését prédikálja, (valamint/új keresztes hadjáratot/szárazon és vizen/ a görög császárság helyreállítását, stb. Ugyanebben az időben a velenceiek és a génuaiak követeket küldenek Magyarországra, hogy azok a flottáról meséljenek, mely a Hellespontust foglalná el és lehetetlenné tenné, hogy a törökök csapatokat szállítsanak Ázsiából. Ékesen beszélő követek jönnek Franciaországból, Spanyolországból, Angliából, Aragoniából, Burgundi Fülöptől, Milánó és Flórenc hercegétől. Mindezek statiszták voltak a pápai tréfa szolgálatában; Hunyadi hosszú hadjáratát minden gyümölcsétől megfosztották."

Magyarországnak tartós békére lett volna szüksége, annál is inkább, mert hiszen a nemesség amúgy sem akart résztvenni, - mint Marx az 1444 áprilisi országgyűlési határozatokkal kapcsolatban jegyzi - semmiféle hadfelkelésben "s a magyar főpapok se óhajtják bandériumaikat keresztes hadjáratra küldeni". Mégis, amikor 1444 júliusában megkötik tíz évre a békét, "Magyarország, Albánia, Szerbia stb. részére a lehető legelőnyösebb feltételek mellett" azonnal megkezdődik a pápai intrika abban az irányban, hogy azt rögtön megszegjék, Julián biboros szerint "a hitetlenekkel szemben nem kell betartanunk szavunkat". Minthogy itt elvi fontosságú kérdésről van szó, Marx hónapról-hónapra behatóan követi az eseményeket. Pontosan követi, hogyan környékezik meg Ulászló királyt a különböző pápai ügynökök, így "IV. Eugén közeli rokona, Kondolmeri kardinális, aki mint pápai főtengernagy veres siphában páváskodott s a pápa és a velenceiek nevében hivatásának megfelelően kétségbeesetten dicsérte a flottát", és bizonyos sajnálattal jegyzi meg, hogy "ez az összeküvés Hunyadit is a hatalmába kerítette", s a békét megszegik, új hadjáratot indítanak, melyet Marx részleteiben követ, míg el nem jutnak odáig, hogy:

"A veressipkás kardinális nem akadályozta meg a török sereg átkelését a Boszporuszon, ezért a magyarok Várnánál ütköztek össze a törökkel, ahol azok kétszerte erősebbek voltak. A vörössipás Kondolmeri bíboros megjegyzendő, hogy egy időben pápai főadmirális és velencei alkancellár - a veszély pillanatában eltűnt, a génuaiak és /a lengyel krónika szerint a velenceiek hasonlóképpen/ átszállították Murad hadait Ázsiából Európába, a 40.000-nyi muzulmán had minden emberéért egy-egy aranyat zsebelve be", Marx feljegyzései - éppen mert szerzőjük saját maga számára készítette őket, - ritkán tartalmaznak kommentárokat, inkább csak a kijegyzések módja, egy-egy odavetett jelző, egy alánuzás, ennek, vagy annak a ténynek a kiemelése az általános összefüggésből árulja el, hogy Marx milyen tendenciát akart kibogozni a nagy történelmi anyagból. Itt azonban a várnai csata diplomáciai és katonai történeténél kivételt tesz és zárójelben a következő nyíltan kommentáló megjegyzést kapcsolja be: "Egész világos, hogy e mögött a pápai tréfa mögött szintén a velencés urak állottak, akiknek szemében a magyarok, a szerb király és albániai Iszkander bég szilárd hatalma nagy szálka volt." Majd a várnai csata katasztrofális lefolyásának feljegyzése után s annak feljegyzése után, hogy Murad a győzelmet, minthogy a tél bekövetkezett, nem tudta kihasználni, ugyancsak zárójelben ezt a megjegyzést teszi: "Lengyelország és a görög császárság számára a várnai csata - velencei és pápai intrika következménye - végzetes volt."/

A várnai csata Marx felfedte diplomáciai-politikai háttere a magyar történelem későbbi végzetes fordulatainak megértéséhez is megadja a kulcsot. Ezek azonban már a 16. század kérdései. 1445-ben s 1446-ban Hunyadi országkapitánnyá, majd kormányzóvá választása után Magyarország egyelőre még nem volt külföldi hatalmak s a törökök kölcsönös diplomáciai s politikai intrikájának közvetlen áldozata. Ellenkezőleg. Hunyadi, mint kormányzó igyekszik a Murad szultánnak még ellenálló balkáni támpontokat, Albániát és a görög állam-maradványokat erősíteni, Frigyessel békét teremteni, hadsereget szervezni s a török ellen a nagy offenzívát előkészíteni.

Marx rendkívüli érdeklődéssel s részletezően követi ezt a te-

vékenységet. Feljegyzí, hogy a kormányzó-választó országgyűlés "Rákos mezején, Pest mellett folyt le /tekintve, hogy a küldöttek száma több volt, mint valaha/", hogy a nádor s Erdély vajdája Hunyadi alá voltak rendelve, s hogy Hunyadinak, aki "az országban belül majdnem királyi hatalmat" szerzett magának, mennyit kellett III. Frigyessel viaskodnia, kinek hadüzenete miatt nem tudta a törökellenes moldvai győzelmes hadjáratát befejezni. Feljegyzí, hogy 1441-ben békét köt Frigyessel s a nagy török-ellenes offenzíva előkészítésére országgyűlést hív össze, amely azonban "a nemesség általános felkelését nem mondja ki", s hogy a főurak közül csak kevesen követték Hunyadi, a főurak majdnem mind otthon maradtak"...

A nagy vereség következménye az 1449-es béke, amelynek eredményeképpen Murád most már teljes erejével fordulhatott a görögök ellen s 1453-ban el is esik Konstantinápoly, melynek bevételéért folyó harcot Marx minden mozzanatában követi. Hunyadi nagy terve megghiúsult; Magyarország kormányzójának megválasztva nem tudta Magyarországot a törökellenes nagy balkáni hadjárat centrumává tenni, nem tudta Iszkander bég albánjait és Konstantinápoly görögeit felszabadítani. Bármilyen jelentős és nagystílű egyéniség is volt, a magyar főuri anarchiával, a hadszervezet belső szervezeti gyöngeségével, a magyarországinál nagyobb külső hatalmak intrikáival megküzdeni nem tudott. Ideje se volt erre. 1456-ról Marx feljegyzí, hogy az Hunyadi életének utolsó éve s hozzáteszi: "Hunyadi az egész török hadsereg fölött győzelmeinek legfényesebbikét vívja ki"... Ezzel azonban a helyzeten lényegileg javítani nem tudott. Konstantinápoly megvétele után Szerbia végleg török vazallus lesz s 1459-ben "egyszerű provinciává süllyesztik le". A török birodalom közvetlen Magyarország határán veti meg a lábát.

VI. Mohács

Korvin Mátyás királysága, sokféle elágazó nyugati diplomáciája, bonyolult középeurópai akciói Marxot már nem érdeklik olyan közelről, mint Hunyadi János harcai és a nagy hadvezér sorozatos erőfeszítései arra, hogy megindithassa a török elleni egymás utáni hadjáratait. Hunyadi Jánosnál Marxot nyilvánvalóan nagyon foglalkoztatta az a kérdés: sikerül-e a kormányzó hadvezérnek egy-

séges államot teremteni a török elleni harc jegyében, sikerül-e egy kiemelkedő egyéniségnek a központi hadiszervezet megalakításával többé-kevésbé csoportosított politikai szervezetet is létesíteni?

Hunyadi Mátyás királysága újra bizonyos-foku, viszonylagos szünetet jelent az oligarchikus csoportok küzdelmében. Hunyadi János halála után Utószülött László uralkodása alatt a feudális arisztokrácia egymással szemben álló csoportjainak harca ugyan megint forrpontra jut, de ez az elkeseredett harc kompromisszummal végződik s a kompromisszum eredményeként Hunyadi Mátyás a trónra kerül. Marx részleteiben is követi azt a harcot, amelyet a Garai-Czillei-Brankovics klikk folytatott az Ujlakiak-Szilágyi Mihály s a Hunyadi-fiak ellen. Feljegyzí, hogy "Hunyadi fiai elfogják Czillei levelét apához, a szerb despotához, melyből megtudják, hogy Ulrikh /Czillei/ meg akarja őket öletni", feljegyzí, mint hívják a Hunyadi-fiak személyes megbeszélésre Czilleit s mint öletik meg 1456 decemberében? "vele pusztul ki a Czilleiek szennyes fajtája". Mindezt feljegyzí; mint fontos tényeket azon helyzet vázolására, mely Hunyadi János halála után bekövetkezett, mint elemek a központi hatalom széthullásának. De amint Czillei Ulrik, majd Hunyadi László legyilkoltatása s Utószülött László hirtelen halála után létrejön a Garai-Ujlaki-Brankovics-Szilágyi-Hunyadi koalíció s a koalíció jelöltjeként a még félig gyermek Hunyadi Mátyás trónra lép s a trónon minden összeesküvés s ellene irányuló ellenséges arisztokra csoportosulás ellenére harminkét évig megmarad - s harminkét év iránt Marx már kevés érdeklődést mutat. Feljegyzí, hogy "1453-tól 1490-ig Korvin Mátyás kormányozza Magyarországot Királyként", majdnem az időben tehát, amikor Podjebrád György Csehországot. "Ilyen módon László halálával Auszt-ria kapcsolata Csehországgal és Magyarországgal megszűnik."

A törökellenes délkelet-európai állam lehetőségei tehát egy időre megszűntek. A Habsburgok egyidőre kikapcsolódnak a magyar s a cseh történelemből, annak ellenére, hogy Habsburgi Frigyes, a német császárt, a Hunyadi Mátyás központosított hatalmával elégedetlen arisztokrata összeesküvések magyar ellenkirálynak jelölik.

De ebben a harcban nem Frigyes győz, akit Marx, akárcsak Zsigmondot, folyton "Lumpácius"-nak, sőt "síralmas Lumpácius"-nak nevez, hanem Korvin Mátyás. Mátyásnak sokkal nagyobb sikerei voltak az oligarchia ellenállásának letörésében, központi politikai és katonai hatalom létesítésében, mint atyjának, a kormányzó hadvezérnek. Ámde egyáltalán nem követte Hunyadi János külpolitikai vonalát. Soha a török ellen komoly hadjáratot nem vezetett, az olasz városállamok és a franciák példájára Mátyás is úgy vélte, hogy a török ellen elég okos diplomáciát folytatni s ezért Marx Korvin Mátyást, ha egyénileg mégolyan tehetséges uralkodó volt is, nem tekint nagy történeti szereplőnek. Korvin Mátyás birodalmának belső kérdéseiről egy sornyi feljegyzés se szól s Mátyásnak a cseh koronáért s Ausztriáért való harcait pedig a német történet epizódjaiként a "síralmas Lumpácius" sikertelen és ostoba akcióinak illusztrálására rögzíti meg.

Igy ebben az összefüggésben szerepel az, hogy Frigyes a cseh koronáért való harcban "nyíltan Korvint támogatja, titokban a lengyel Ulászlót", majd kijegyzi Frigyes nyílt ellenségeskedését Mátyással, Korvin diplomáciai törekvéseit, hogy a cseh hűbért a német országgyűléstől megkapja; feljegyzi, mint veszi be ostrom után Bécsot stb... Mindezt azonban egész röviden, mint említettük, a német történelem részeként. ✕

A magyar történelem^{mel} bővebben csak akkor kezd ismét foglalkozni, amikor a Korvin Mátyás halála utáni idők kerülnek sorra. Korvin Mátyásnak sikerült a régi, de bevált recept szerint új oligarchia teremtetésével fékentartani az elégedetlenkedő s lázongó régi oligarchiát, sikerült a különböző kategóriájú félszabad s szabad elemek erősítésével, azoknak egységes köznemesség felé való fejlesztésével ellensúlyozni a központi királyi hatalom erősödését s andán fegyelo^{u1} oligarchiát; s szabad s félszabad elemeket sikerült a nekik juttatott kedvezmények ellenében /szerep az országos politikában, vármegyei tömörülés elősegítése, jobbágysági földközösség kezdődő szétrobbantása, a jobbágyság új módj, kicsinybeni kizsákmányolásának erősítése stb./ megadóztatni; még a jobbágyság felé is játszhatta az igazságot, hiszen a költözködés szabadságának megszigorítására irányuló törekvéseknek ellenállt. E politikának kö-

vetkeztében Korvin Mátyás újra megteremtette a királyi kincstárt s királyi kincstárával létrehozta ugyanazt, amit az Anjouk aranybányáikkal; a zsoldos-haderőt. De a zsoldos haderő katonai akciói s e katonai akciók következtében nagy öntudattal jelentkező politikai akciók /1475- jegyzi fel Marx; "prágai konferencia, ahol Korvin delegátusai igen fölényesen lépnek fel Lumpácius Friedrich ellen"/ rossz vonalon, nem a történelmi haladás irányában mozogtak és ezért, Marx nagy szempontjaiból nézve, epizódoknak kellett maradniuk, amik az európai történetet lényegében nem befolyásolták. Annál is inkább, mert hiszen a belső erőforrások átmeneti volta és bizonytalansága, az előző kijegyzések után Marx számára egészen világos volt. Marx tisztában volt azzal, hogy a magyar kincstár pénzügyi politikájának alapjai valami nagyon szilárdak nem lehetnek. 1490-nél, Korvin utolsó événél kijegyzi, hogy: "Mátyás 70.000 aranyért le akart mondani Alsó-Ausztriáról" s hogy ebben az ügyben követeket küldött Linzbe.

Mindezt azonban a német történelem adatai közt jegyzi ki. A magyar történet akkor kezd újra érdekelni, mikor Mátyással sirba száll politikájának minden átmeneti sikere. A nemesi adózás megszűnik, a kincstár egyszerre elapad, a fekete sereg szétzúlik, az oligarchia gyorsan újra felülkerekedik. "1490 július 14-én - jegyzi fel - VI. László /csah király, aki hosszú éveken át háborút vivott Korvin Mátyással.../ Magyarország királyává választják, mert a magyar oligarchiának szájaíze szerint való volt. Másik jelölt volt Korvin János, Mátyás törvénytelen fia... /és Miksa. Korvin haderejét a nagyváradi püspök fekete légiókkal szétveri.../ A főurak Ulászló kezét kapitulációkkal kötik meg, melyeknek értelmében a királynak az ő beleegyezésük nélkül nincs joga száz jobbágyteleknél nagyobb birtokot adományozni."

A magyar oligarchia megint felülkerekedik. Ezt a gondolatot Marx a következőkben is minduntalan kiemeli. Mesteri kézzel fedi fel az összes motívumokat, amelyek, a Hunyadi-koncepció bukása után, Magyarországot az "oligarchia szájaíze" szerint berendezett királyságot valósággal szétborlasztották és a nem is tulerős törökök olcsó zsákmányává tették. "Ulászló alatt Magyarországon a

mágnások uralkodtak, Csehországban a páncs és lovagok... Az Ulászló alatti magyarországi mánás-uralom adatait részletesen is feljegyezi: mint játszott Ulászlónál sokkal nagyobb szerepet a kormányzatban Zápolya István, aztán Zápolya János s velük egy sorban Báthory István, mint gazdagították a különben rendkívüli gyéren befolyó királyi jövedelmekből a főurak s főpapok saját családjaikat, mint töltötte ki az egész politikai történetet az állandó marakodás a főurak és főpapok között. S azután az Ulászló halála utáni magyarországi állapotokat így foglalja össze: "1516 március 13-án Ulászló meghalt, követte őt ifjabb fia II. Lajos, aki alatt a magyar népet megfélemlítették és elnyomták; a nemsek pedig ingyenélőkkel váltak, akik a főurak adományaiból, azok udvartartásában éltek s akiket a főurak etettek és használtak ki /saját céljaikra/; a kormány kizárólag a főpapok és a hatalmas orszagbárók kezében volt, akiket a kormányzótanácsba beválasztottak, az ifjú király nevelését Ansbachi brandenburg Györgyre bízták. Ez a tekerő Lumpácus "királyi hatalom" alatt a "dus és vidám életet értette... A vidám örgróf mellé adott magyar mentor, bornárisza, gyáva volt és ostoba, Zápolya János minden hatalmat a kezébe vett, a legutolsó királyi várakat is zálogba adták poton áron azoknak a mánásoknak, akik az országot kormányozták..."

Ebben a "Kifejtésben" összesűrítve namosak mindazok az elemek fellelhetők, melyek a feudális magyar államszervezet régebbi korszakaiban is megvoltak, de a jegyzet azt is kiemeli, hogy az állami szervezetet szünetlen mállasztó elemek fejlődése is új fázisba jutott. A királyi hatalom megirt névleges, a kormány azonban nem egy hadszervező és hadvezér, hanem az oligarchia kezén van, az utolsó várakat is elkótyavetyálik; az egykori királyi szolgák fejlődése nagyuri familiárisokká és szerviensekké, közvetlenül a nagyuraknak szolgáló, nagyuri családoktól függő "családi szolgákká", befejeződik; a nép megfélemlített és elnyomott, úgyhogy a fejlődés itt is új fázisba jutott, azt más összefüggésben is feljegyezi Marx: "A parasztháborút, mely Magyarországon is /egy időben a svábföldi "Szegény-Konrád" s a frank-vidéki Bundschuh felkeléssel/ fellángolt, még nagyobb kegyetlenséggel nyomták el, mint Németor-

számban és 1514 október 17-én Budán a következő törvényt hozták:
/következik a parasztok röghözkötöttségét és abszolút fegyverviselési tilalmát kimondó törvény szóról-szóra lejegyzett szövege/.

A hadiszervezet színvonalának esését egy-két vonással, a legfontosabb tények kiragadásával szintén megrögzíti. Részletesen s igen behatóan követi a török politikát, Szulejmán ügyes manővereit, hogy akkor, amikor a perzsiai s keleti hadjáratait vivja, nyugalmat biztosítsen magának a Dunánál s aztán, elintézvén keleti ügyeit, mint indítja meg a harcot Belgrádért 1521-ben. A különböző nyugateurópai udvarok politikai és diplomáciai szemvetéseibe állandóan belekalkulálták a török ráuszítását a konkurrens hatalom közép-, vagy délkeleteurópai országaira. A török hatalom azonban nem adta magát oda vak eszköznek, hanem, éppen ellenkezőleg, a szultán diplomáciája kezdi felhasználni a "keresztény" államok közötti részeket és szakadásokat s igen ügyesen manőverez. Hiszen a feudális oligarchia állandóan marakodó országai között semmi komoly hadi koalíciótól nem kellett tartania. "Belgrád nem kapta meg a megígért segítséget, se Magyarországtól, se Csehországtól, se Lengyelországtól, se I. Ferdinándtól." Majd a belgrádi harcokat, e harcok következményeit így foglalja össze: "... 1521 augusztus 20-án.... Belgrád helyőrsége, miután 20 rohamot visszavert s miután Hédervári Ferenc és Török Bálint Belgrád várát a törököknek pénzért kiadták, kapitulált. A kapituláció ellenére valamennyiüket legyilkolták. Szulejmán nem használta ki a győzelmet, hanem Rodosz ellen vonult.... A magyar nemesség, mely ilyen módon halasztékot kapott, 1521-1522-ben arra használta fel, hogy kivonja magát a hadiszolgálat alól; a magyar országgyűlés viszont, ostoba határozatot hozott oly értelemben, hogy a kézművesekre s az ipari tevékenységre elviselhetetlen adókat rótt, hogy ezzel a pénzzel béreljen zsoldosokat az ország védelmére. Ilyen módon az oligarchia egyengette a törökök útját Németország felé...."

Szulejmán rodoszi, majd krími és egyiptomi hadjáratai újabb két év lélekzetvételi időt adtak a magyar oligarchiának és nemességnek. Az 1523-24. éveket azonban épolyon kevésbé használják ki a védelem megszervezésére, mint a megelőző esztendőket. Már ez

jegyzi fel: "Ebben az időben Magyarországon egyáltalán nem fizet-
tek be a kincstárba semmit. Amikor a nádor, Báthory István, az
előkelőségeket és papságot a határozatba ment összeg előteremté-
sére buzdította, végtelen viszályok kezdődnek."

Igy jött el Mohács.

Itt Marx még részletezőbbé lesz. Hunyadi Jánosnál érdekelte a nagy erőfeszítés és a bátor s leleményes offenzív sztratégia példája. Itt a tipikus feudális széthullottság s a felfegyverzett földesurak hierarchikus államszervezetének teljes hadi tehetetlensége. E tehetetlenségnek egyik legbeszédesebb európai példája az, amit Marx a magyar történelemben szemügyre vesz. Részletesen feljegyzi, hogy teremtett Szulejman 1525-ben az összes vitás-kérdésekben Raguzával, a lengyel királlyal, a moldvai fejedelemmel, a krimi kánnal békét, hogy szigeteli el Magyarországot és ily módon, hogy "készíti elő magának a szabad kezet Magyarország ellen". Részletezi a teljes magyar nemesi tehetetlenséget, az 1525 májusi Rákos mezején összegyűlt "nemesi gyűlés" határozatait, mely szerint: "A nemességnek nem kell háborúba mennie", leírja azt a bonyolult rendszert, melynek értelmében a főurak s a nemesek a megyéken keresztül bandériumokat állítanak ki s aztán hozzáteszi: "Mindez hókusz-pókusz volt." Magát a magyar belső helyzetet 1526 április 23-án, mikor Szulejman hadaival megindult, így foglalja össze: "... a főurak örökösen egymás ellen vihangtak, a Fuggerek ellen dühöngtek, akik II. Lajosnak... akárcsak V. Károlynak, nem nagy összegeket folyó sitottak, aminek fejében a bányák /előnyös/ bérletét kapták Magyarországon és a mellékországokban. Ahogy V. Károlytól az amerikai Spanyolország és Tirol bérletét megkapták..." Szulejman a Drávánál nem talál ellenállásra "minthogy április 24-től júniusig a főurak II. Lajossal és a feleségével civódtak. A nádor, kinek Eszéket kellett volna védelmeznie, azzal védekezett, hogy emberei nem hallgattak rá. Mindenesetre kényszerítette az üres királyi kincstárt, hogy kiadja neki nádori fizetését, az egri érsek régi, már elfeledett követeléseket emel..."

A mohácsi csata külső körülményeire vonatkozólag feljegyzi, hogy a 25.000 főnyi seregben folyton arról beszéltek, hogy meg kell várni Zápolya erdélyi hadait, de a "nádor, akit Zápolyai összes

ellenségei támogattak, ragaszkodott hozzá, hogy a törökök rögtön megtámadják". A csatát magát, melynek során a "magyar sereg megsemmisül" szintén részleteiben kifejti. Feljegyzi, hogy a "vereség minden okozója", a nádor és a horvát bán is, megmenekülnek, a király ott pusztul. A törökök "kannibáli módon garázdálkodnak."

Ez a kannibalizmus, melyre a magyarok már az előző török harcok idején hasonlóval válaszoltak s ami azzal fenyegetett, hogy mint Marx előbb feljegyezte, Magyarország "a török kulturális színvonalára süllyed", nem volt az egyetlen új momentum, ami Mohács után jelentkezett. A katonai akció egyelőre elakad. Marx feljegyzi, hogy Szulejman városokat égetett fel, elsősorban Pécs-et, aztán elvonul. Célja egyelőre nyilván csak az, hogy a déli váröv, Belgrád, Szabács, stb. zavartalan birtokát biztosítja. De a politikai történet a király halálával s a királyi sereg megsemmisülésével, Zápolya haderejének megmaradásával, új fordulatot vesz és Marx rendkívüli határozottan és élesen mutat rá ez új fordulat új motivumaira.

A Habsburg-ház törökvéseit, hogy Magyarországon a lábát megvesse, minden részletében feljegyzi. Lerögzíti Habsburg Miksa sikertelen hadjáratát a magyar trónért Mátyás halála után, majd a különböző házassági szerződéseket az osztrák és magyar udvar között. Ezzel kapcsolatban 1526-nál ezt jegyzi fel: "Mikor Anna /Ausztriai Ferdinánd felesége/ fivére, II. Lajos, elesik a mohácsi csatában, Ferdinánd öröklí Csehországot és Magyarországot és velük együtt a török háborút."

A Habsburg-ház öröklí Magyarországgal a török háborút, a Magyarországot védő török háború azonban gyorsan átváltozik a törökre támaszkodó Magyarország elleni háborúvá. Marx egyfelől éles vonásokkal jegyzi fel, hogy Ferdinánd Mansfeld gróf parancsnoksága alatt álló "szász és braunschweigi hadakkal" nyomul be Magyarországra s miután Zápolyát megveri, a "nemeselek tulnyomó többsége" megerősíti királlyá választását, mert azt remélte, hogy folytatni fogja a "török háborút". Másfelől feljegyzi Zápolya és a török udvar kapcsolatának minden részletét s leszögezi, hogy miután "1528 februárjában Laszki /Zápolya ügynöke/ szövetséget

köt Szulejmán és Zápolya János között /akit a törökök János királynak neveznek/, Ferdinánd követei, akik 24 magyar város kiadását követelik, sértő választ kapnak... Marx részletesen követi, mint készítik elő a törökök a Zápolyával, /ázzal a "gyáva, minden haditehetség híján levő fickóval"/ kötött szövetség birtokában az 1529-es Bécs ellen irányuló hadjáratot. A teljesen új helyzetet, a feudális oligarchia belső pártharcának új fokozódásával előálló új helyzetet ez a markáns mondat foglalja össze: "1529 szeptember 14-én, miután a törökök megszállják Budát, egy negyedrangú csapatvezér janicsárok segítségével beülteti Zápolyát a magyar király várába. Szulejmán egyenesen Bécsnek indul." A bécsi kudarc, majd a Zápolya segítségével folytatott hadjáratok adatainak feljegyzésénél, ugyanúgy az 1532-es fegyverszünet, az 1533-as, majd 1538-as békeszerződések és az 1540-es és 1541-es események legrögzítésénél, Marx félre nem érthető módon emeli ki a két ellentétes tendenciát, amelyek együttvéve a modern Magyarország kifejlődését évszázadokra hátravetették s a nemzetti-alakulásra hosszú időre súlyos csapást mértek.

Egyfelől a török Zápolyára s a Zápolya-pártra támaszkodik Magyarországon, amelyet, ha valamennyire is funkcionáló központi hatalom lett volna, elfoglalni schase tudott volna. Marx feljegyzi, hogy 1529-ben "Ferdinánd szívósa ostromolta Budát és végül is fegyverszünetet köt Zápolyával, a török vazallussal". Részletesebben feljegyzi, mint környékezik még Ferdinánd és bátyja, V. Károly, ez a "spanyol Habsburg-kutya" Zápolyát 1538-ban, hogy az, Zápolya királyi címének elismerése árán, ismerje el Ferdinándot utódának, de amikor Zápolyának gyermeke születik s maga Zápolya meghal, felesége, Izabella, s a családtagok és a bizalmasok "eltitkolják a királyhalálát, míg egybe nem gyűl néhány főúr, akik Zápolya gyermekét Magyarország választott királyává kiáltják ki."

A nagy nemzeti árulásnak ekkor már hagyományai . . . vannak. A két király közti versengés új arisztokrata családokat lendített a magasba, új nagybirtokokat alapozott meg, a régiakat igen jelentékenyen kikerítette. Ha a Ferdinánd-Zápolya szerződés megvalósul, ha az ország egyesül, Mohácsból még mindig nem lett volna

a nagy százötven évre szóló nemzeti katasztrófa, a halálos csapás a magyar nemzet nemzetté-fejlődésének tragikus folyamatában. Ha ninosen két versengő ellenkirály, az oligarchia árfolyama hamar alább száll. "Egybeesült" tehát gyorsan néhány főúr s a csecsemő Zápolya körül tovább folyt a régi játék. A török azonban nemcsak a vele szembenálló hatalmak közti ellentétet tudta kihasználni, de ekkor már igen tapasztalt kézzel játszott az oligarchikus magyar politika hangszerének hurjain is. A szultán 1540 novemberében új hadjáratot indít Ferdinánd ellen, előbb azonban 1540 októberben "Zápolya fia megkapja a török oklevelet Magyarország királyságáról!" Aztán Marx részletesen kijegyzi magának az 1540-es és 1541-es eseményeket, mint foglalják el a janicsárok Szulejman számára Budát, mint kényszeríti a szultán Izabellát, hogy aláírjon egy szerződést, melynek értelmében a töröknek átengedi Magyarországot, Erdély, a temesi vidék, stb. kivételével. S végül "a terület kormányzását, melyet a töröknek adtak át, török módra szervezték meg..."

Másfelől: Ferdinánd a "török háborút" nem Magyarország érdekeinek megfelelően viszi. A török elleni nagy küzdelemben, az állandó hadsereg, kincstár, centrális politikai vezetés szünetlenül mutatkozó problémáinak súlya alatt a délkeleteurópai birodalom kezd határozott állami körvonalakat nyerni. Már a 16. század első felében Ferdinánd alatt, sokkal határozottabban, mint azelőtt, a Luxemburgok, Korvin, Podjebrád vagy a Jagellók idejében. Marx a török-ozmán történet adatainak feljegyzésénél lerögzíti I. Szelim uralkodásának idejét /1515-1520/ s aztán ezzel kapcsolatban zárójelben hozzáfűzi: "I. Szelim idejétől fogva a 16. századig Magyarország és Ausztria története összefonódik." A török veszély, az állandó hadsereg létesítésének szükségessége, összekapcsolta a két országot. Sokkal tartósabban és szilárdabban, mint azelőtt bármikor. S ha a magyar főurak egyrésze, látva, hogy nem ők használják ki a törököt, hanem a török őket, most már Ferdinánd védőszárnyai alá menekül is, Ferdinánd nem gondolhat komolytörök-ellenes offenzív hadjáratra. A Habsburgok új állami alakulásának főmotivuma természetesen az évszázados török háború s ez a török háború Magyarországon játszódik le. De azért, illetve éppen azért az új állami alakulás súlypontja nem lehetett Magyarország. Ferdi-

nánd, Marx kijegyzése szerint, már 1532-ben a szultánnal szemben "odaadó alázatának kifejezése mellett", "azégyenletes megalázkodás árán is" ~~Békeért könyörög~~. Persze, Magyarország rovására, hogy a cseh és osztrák területeket óvja. És ez később állandó irányvonal lesz. 1533-ban megelégszik azzal, hogy a békeszerződésben Szulejmán megígéri, hogy főhadával nem fog támadni, azaz a békeszerződés "nem tűzi ki feladatául, hogy a török pusztításoknak véget vessen", a határterületen, azaz Magyarországon.

Ezzel Magyarország sorsa elvégeztetett. Ferdinánd, hozzá hű magyar főuraival együtt, folyton békéért könyörög s ha 1545-ben "a francia követ közbenjárására nem is kapja meg az ötéves fegyverszünetet", később, 1562-ben békét ér el Szulejmántól 8 évre s a békében - ez Szulejmán egyik főkövetelése - "elismeri az erdélyi vazallus fejedelemségét". Szulejmán is kezdi belátni, hogy tovább terjeszkedni nem tud és főtörökvése Magyarországnak, birodalma északi bástyájának megtartása, a magyar oligarchia pártharcainak kihasználása. A továbbiakban ezek a motívumok megszilárdulnak s fejlődnek. II. Szulejmán is folytatta harcát Ferdinánd utóda ellen. "1566-ban Szulejmán hadat üzent Maximiliánnak. Zápolya János, Zsigmond és a krimi tatár kán, Devlet-Girej, parancsot kapott arra, hogy Tokajt és Szatmárt foglalják vissza." Ebben azonban már semmi elvileg új nem volt. Marx e kijegyzéssel mintegy a helyzet-stabilizálást jelzi. A magyar feudális oligarchia nagy áru-lása akkor már megásta sirját az önálló Magyarországnak s gáncsot vetett a magyarság nemzeti fejlődésének.⁺

⁺ Megjelent az Új Hang 1941 évi /4. évfolyam/ 4. számában /43-51. l./ és 5. számában /34-39. l./

INTÉZETÜNKBE UJONNAN BEÉRKEZETT
SZOVJET TÖRTÉNETTUDOMÁNYI MUNKÁK

Alpatov M.A.: Polityieseszkije igyei francuzszkoj burzsuažnoj isztoriagrafii XIX.veka. /A XIX.századi francia burzsoá történetírás politikai eszméi./ Moszkva-Leningrád 1949, 403 p. A germán-román probléma szempontjából vizsgálja a francia történészek munkáját; gazdag anyagot használ fel.

Andrejev A.I. /szerk./: Pjotr Velikij. /Nagy Péter./ Moszkva-Leningrád 1947, 433 p. Tanulmányok gyűjteménye, amelyek részben Péter uralkodásának és korának egyes gazdasági és politikai problémáit tárják fel, részben a Nagy Péter korával foglalkozó szovjet és újabb külföldi irodalmat értékeli ki.

Antyipov A.I.: Csehoszlovakiik na novom putyi. /Csehszlovákia új uton./ Moszkva 1948, 29 p. A Csehszlovákiában 1948 februárjában elért győzelem perspektíváinak rövid összefoglalása, nagyközönség előtt tartott előadás.

Bogojavlenszkij Sz.K.: Prikaznije szugyji XVII.veka. /A XVII.századi prikaz-ülnökök./ Moszkva-Leningrád 1946, 316rp. Rövid előszó után először a XVII.századi állami közigazgatási egységek, a prikazok névsorában, majd a személyek névsorában hozza az egyes ülnökök adatait.

Bolsaja Szovjetszkaja Enciklopedija. /Nagy Szovjet Enciklopédia./ I.k. A-aktualizm. /Moszkva 1950/, 640 p. A legújabb eredmények felhasználásával, a legkiválóbb tudósok közreműködésével összeállított második kiadás.

Borisz Limitrijevic Grekov. Moszkva-Leningrád 1947, 29 p. V.I. Picseta által írt rövid jellemzés és főbb életrajzi adatai után munkáinak bibliográfiáját közli megjelenésük időrendjében 1946-ig.

Feldmarsal Rumjancev. /Rumjancev tábornagy/ /Moszkva/ 1947, 407 p. Naplók, emlékiratok és levelek kiadása, hasznos tárgymutatókkal.

Gafurov B.G.: Isztorija tadzsikszkovo naroda. I.Sz drevnyejsin vremenon do Velikoj Oktyabrszkoj szocialiszticeseszkoi revoljucii 1917. /A tadzsik nép története. I.Az őskortól a Nagy Októberi szocialista forradalomig./ /Moszkva/ 1949, 475 p. Összefoglaló történet, alapvető szempontja a tadzsik és az orosz nép baráti kapcsolatainak kiépülése.

Genkina E.B.: Obrazovanyije SzSzsZR. Szbornyik dokumentov 1917-1924. /A Szovjetunió kialakulása. Okmánygyűjtemény./ Moszkva-Leningrád 1949, 471 p. Elsősorban a főiskolai oktatás segédkönyvének szánt gyűjtemény, rövid bevezetővel.

Grekov S.D.-Jakubovszkij A.J.: Zolotaja orda i jejo pagyenyije. /Az Aranyhorda és bukása./ Moszkva-Leningrád. 1950, 473 p.+ 53 t.+ 2 térk. Nagy forrásanyag felhasználásával írja meg az Aranyhorda történetét a XIII.-XIV.században és külön foglalkozik az Aranyhorda és Oroszország kapcsolataival.

Isztorija narodov Uzbekisztana. 2.Ot obrazovanyija goszudarsztva Sejbanyidov do Velikoj Oktyabrszkoj szocialiszticeseszkoi Revoljucii. /Üzbekisztán népeinek története. 2. A Sejbanidák államának kialakulásától a Nagy Októberi Szocialista Forradalomig./ Taskent 1947, 424 p.+ 1 térk. Egyetemi hallgatók és tudományos kutatók számára készült munka Sz.V.Bahrusin szerkesztése alatt, a 2.kötet a XVI.századtól dolgozza fel az anyagot, igen részletes bibliográfiát is ad.

Jakovlev A.I.: Tamozsennije knyigi moszkovszkovo goszudarsztva XVII.veka. /A XVII.századi moszkvai állam vámkönyvei./ I.Moszkva-Leningrád 1950, 887 p. Az 1633-1636 időszakra vonatkozó usztyugvelikiji, szolvicssegodszki és totymai vámkönyvek anyagát teszi közzé igen részletes mutatókkal.

Jerusalinszkij A.Sz.: Vnyesnyaja polityika i gyiplomatyija germanszkovo imperializma v konce XIX.veka. /A német imperializmus külpolitikája és diplomáciája a XIX.század végén./ Moszkva-Leningrád 1948, 767 p. Nagy levéltári és kiadott forrásanyag alapján

írja meg a német imperializmus gyarmati politikáját, főképp az 1895-1899 években.

Jevgenyij Viktorovics Tarle. Moszkva-Leningrád 1949, 65 p. A. Molok által írt rövid jellemzés és főbb életrajzi adatai után munkáinak bibliográfiáját közli megjelenésük időrendjében 1948-ig.

Konsztantyinov F.T.: Bolgarija na puty k szocializmu./Bulgária a szocializmus útján./ /Moszkva/ 1949, 208 p. 1945-től tárgyalja Bulgária fejlődését.

Nyecsikina M.V.: Szledsztennoje gyelo o A.Sz.Gribojedove. /Gribojedov vizsgálati jegyzőkönyve./ Moszkva-Leningrád 1945, 95 p. A dekabrista felkelés után Gribojedov ügyében elrendelt vizsgálat jegyzőkönyvét értékeli a történeti forráskutatás szempontjai szerint.

Obscsaja programma Narodnovo Politiceseszkovo Konszultatativnovo Szovjeta Kitaja. /A Kínai Népi Politikai Tanács általános programja./ /Moszkva/ 1950, 22 p. Az 1949 szept. 29.-én elfogadott program orosz nyelven.

Piotrovskij B.B.: Arheologija Zakavkazja sz drevnyejsih vremjon do I.tiszjacseletyija do n.e. /A Kaukázuson.túli terület ősrégésze a legrégibb időktől az i.e. I.évezredig./ Leningrád 1949, 131 p.+12 db Egyetemi előadásainak összefoglalása rövid bibliográfiával.

Szbornyik sztatvej po isztorii Azerbajdzsana. I. /Tanulmánygyűjtemény Azerbajdzsán történetéhez./ Baku 1949, 312 p. Az egyes tanulmányok a kezdetektől a XVII.századig foglalkoznak Azerbajdzsán történetének fontosabb problémáival.

Szmirnov A.P.: Arheologiceszkije pamjatnyiki na tyerritorii Marijszkoj ASzSZSR i ih meszto v matyerialnoj kulture Povolzsja. /Régészeti emlékek a Mari Autonóm Szocialista Szovjet Köztársaság területén és helyük a Volgavidék anyagi kulturájában./ Kozmogyejanszsk

1949, 135 p. A kezdetektől a XVIII. századig tekintí át összefoglalólag a Volga partján lévő terület régészeti anyagát, gazdag bibliográfiát is hoz.

Szrednyije veka. Szbornyik. II. /Középkor. Gyűjteményes kötet./ Moszkva-Leningrád 1946, 415 p. Az 1942-ben elhunyt D.M.Petrusevszkij életével és tudományos munkásságával foglalkozik, másik része az egyetemes középkori történelem egyes részletkérdéseivel. Az utolsó cikk közli Petrusevszkij műveinek bibliográfiáját megjelenésük időrendjében.

Uszpenszkij F.I.: Isztorija vizantijszkoj imperii. /A bizánci birodalom története / III. Moszkva-Leningrád 1948, 860 p. + 16 t. + 6 térk. Az 1927-ben elhunyt tudós főművének eddigi nyomtatásban meg nem jelent kötete, amely a XI. századtól a bukásig mutatja be Bizánc történetét. B.T.Gorjanov bevezetése rámutat Uszpenszkij munkájának korlátaira.

Vasziljeva V.J.: Nacionalno-oszvobogyityelnajamborba v sztrana jugovosztoosnoj Asii. /A nemzeti felszabadító harc Délkelet-Ázsia országaiban./ Moszkva 1949, 31 p. A vietnami, indonéziai, burmai, fülöpszigeti és malajai felszabadító harcok és az amerikai imperializmus szerepének összefoglalása.

Valk Sz.M.: Szovjetszkaja archeografija. /Szovjet archeográfia./ Moszkva-Leningrád 1948, 240 p. A szovjet oklevélkiadás alapos összefoglalása, tárgyalja az oklevélkiadás szervezetét és a kérdés elméleti irodalmát, utána pedig áttekinti a nagy szovjet oklevél-kiadványokat tárgyuk időrendjében.

VKP/b/-rukovogyascsaja i napravljajuscsaja szila szovjetszkovo obszesztva. /A SzK/b/P - a szovjet társadalom vezető és irányító ereje./ /Moszkva/ 1950, 38 p. A Bolsevik Párt szerepének közérthető, rövid összefoglalása.

Zlatkin I.J.: Mongolszkaja Narodnaja Reszpublika - sztrana novoj gyemokratyii. Ocserk isztorii. /A Mongol Népköztársaság - az új

demokrácia országa. Történeti vázlat./ Moszkva-Leningrád 1950, 290 p. + 2 térk. Rövid történeti bevezetés után az 1911-12-es nemzeti felszabadító mozgalom eseményeitől kíséri nyomon a Mongol Népköztársaság megalakulását és fejlődését a szocializmus útján.

Zutisz J.: Ocserki po isztoriografii Latvii. I. Pribaltyjsko-nyemeckaja isztoriografija. /Lettország történetírásának vázlata. I. A balti-német történetírás./ Riga 1949, 259 p. A livlandi kereszteseektől az első világháború utánig ismerteti a balti-német történetírás történetét, feltárja általános tendenciáit, amelyek igen erős kritikát tesznek szükségessé az egyes munkákkal szemben.

- - -

INTÉZETÜNKBE ÉRKEZETT KÖNYVEK A NÉPI DEMOKRATIKUS ORSZÁGOKBOL.

Bukowski Andrzej: Regionalizm Kaszubski. Ruch naukowy, literacki i kulturalny. /Kasub regionalizmus. Tudományos, irodalmi és kulturális mozgalom./ Poznań 1950, VIII + 399 p. + 1 tk. A Lengyelország északkeleti részén élő kasubok történetének és a rájuk vonatkozó kutatásoknak összefoglalása.

Deresiewicz Janusz: Okupacja niemiecka na ziemiach polskich włączonych do Rzeszy /1939-1945/. /A német megszállás a birodalomba bekebelezett lengyel területeken./ Poznań 1950, XXXVII. + 600 p. Nagy levéltári és kiadott anyag alapján dolgozza fel a német megszállás gazdasági következményeit.

Handelsmann Marcell: Adam Czartoryski. I. Warszawa 1948, XI. + 334 p. Az elérhető teljes anyag alapján dolgozza fel Czartoryski életrajzát 1846-ig, néhány forrást is közöl, továbbá francia nyelvű összefoglalást.

Konopczynski Władysław: Reforma elekcyj - czy naprawa Rzeczypospolitej. Wybór i urzędów 1630-32. / A választójog reformja - vagy a lengyel állam átalakítása. Szemelvények a forrásokból./ Kraków 1949, 232-338 p. Forráskiadás rövid bevezetéssel.

Konopczynski Władysław: Chronologia sejmów polskich. 1493-1793. /A lengyel országgyűlések kronológiája./ Kraków 1948, 127-169 p. Időrendben közli az egyes országgyűlések adatait és a kiadott törvények és egyéb iratok jegyzékét.

Pociecha Władysław: Królowa Bona. /1494-1557/. Czasy i ludzie odrodzenia. /Bona királyné. A renaissance kora és emberei./ I-II. Poznań 1949, VII. + 324; 600 p. 1528-ig tárgyalja igen alapos forrásanyag alapján Bona lengyel királyné és a lengyel renaissance egyik szakaszának történetét.

Sawicki Jakub: Concilia Poloniae. Źródła i studia krytyczne. V. Synody archidiecezji gnieźnieńskiej i ich statuty. /Források és forrás-

tanulmányok. A gnesznói érsekség zsinatjai és határozataik./ Warszawa 1950, IX+281 p. Időrendben tárgyalja az egyes zsinatok történetét a fennmaradt adatok alapján, közli a legfontosabb szövegeket és francia nyelvű összefoglalót is ad.

Siegel Stanislaw: Ceny w Warszawie w latach 1816-1914. /Az árak Varsóban 1816-1914./ Poznań 1949, XIII+ 319 p. Általános kiértékelő bevezetés után részletes táblázatokat közöl az árak alakulásáról, a bevezetést a francia összefoglalóban is közli.

Pervij csehoszlovackij hozajisztvennij plan. /Az első csehszlovák gazdasági terv./ Praga 1947, 109 p. A csehszlovák kétéves terv feladatainak összefoglalása és a tervről szóló törvény szövege, orosz nyelven.

Bartoš F.M.: Čechy v době Husově. 1378-1415. /Csehország Husz korában./ Praha 1947, 521 p. Egy többkötetes nagy cseh történelem önálló részlete, nagy anyag alapján főképp politikai történetet ad.

Graus František: Chudina městská v době předhusitské. /A városi szegénység a huszita korszak előtt./ Praha 1949/, 237 p. Nagy levéltári és irodalmi anyag alapján ismerteti a városi szegény nép helyzetét és mozgalmait. Orosz és francia nyelvű összefoglalóval.

Dubnický Jaroslav: Ranobarokový univerzitný kostol v Trnave. /A korai barokk egyetemi templom Nagyszombatban./ Bratislava 1948, 153 p.+ 48 t. A XVII.század végén épült templom művészettörténeti monográfiája francia kivonattal.

Klimeš Vladimír: Česka vesnice v roce 1848. /A cseh tavasz 1848-ban./ Praha 1949/, 457 p. Az 1848-as év eseményeit a jobbágyszabadság szempontjából tekinti át, rövid bibliográfiát is ad.

Lamoš Teodor: Sídelný zemepis Kremnice. /Körmöcbánya településföldrajza./ Bratislava 1948, 214 p.+ 16 t., Körmöcbánya telepü-

lésének kialakulása és a városi népeség története, francia összefoglalóval.

Cservenkov Vilko: Organizacionnaja i masszovo-polityiceszkaja rabota Bolgarszkoj Kommunistyiceszkoj Partyii. /A Bolgár Kommunista Párt szervezeti és tömegek közti politikai munkája./ Szofia 1950, 109 p. A III. Pártkonferencián /1950 június 8-10/ tartott beszámolójának orosz fordítása, a bolgár népi demokrácia eddigi fejlődését és perspektíváit rögzíti.

Ognjanova Milica: Balkanskata vojna. /A balkáni hadjárat./ Szofia 1949, 63 p.+ 1 térk. Nagyközönség számára készült rövid összefoglalás.

Stojanov Zaharii: Zapiski po balgarskita vǎstanija. /Szofia 1949, / 770 p. Az 1875-76. évi felkelések egyik résztvevőjének emlékiratai, új kiadásban, rövid bevezetéssel.

Constantinescu-Iasi R.: Raporturi culturale Româno-Bulgare. /Román-bolgár kulturális kapcsolatok./ Bucuresti 1946, 31 p. Az egész fejlődést összefoglaló népszerű tanulmány.

Georgescu-Buzău G.: Descompunerea feudalismului si începuturile capitalismului în Tara Românească si Moldova. /A feudalizmus felhomlái kapitalizmus kezdetei Romániában és Moldvában./ Bucuresti é.n. 46 p. A XVII-XIX. század eleje közti fejlődés rövid összefoglalása.

Popescu-Doreanu: Nicolae Bălcescu si revolutia dela 1848. /N. Bălcescu és az 1848-as forradalom./ /Bucuresti/1948, 159 p. Az 1848-as forradalom és Bălcescu szerepének összefoglalása.

Roller Mihail: Ana Ipătescu. Bucuresti 1946, 15 p. A román forradalmárnő hőstette az 1848-as forradalomban.

Roller Mihail: Anul revolutionar 1848. /1848, a forradalom éve./ H.n. 1948, 114 p. Az 1848-as forradalom Európa különböző országaiban /Franciaország, Németország, Olaszország, Magyarország/, a román-

lakta országrészekben, valamint Marx és Engels álláspontja 1848-al kapcsolatban.

Roller Mihail, /szerk./: Anul revoluționar 1848. /1848, a forradalom éve. /București/ 1950, 467 p. I. Moldova. A románlakta országrészekben játszódó 48-as eseményekre vonatkozó forrásgyűjtemény. Az első kötet a moldvai eseményekkel foglalkozik.

Roller Mihail: Documente din mișcarea muncitorească. 1872-1916. /Az 1872-1916 közötti munkásmozgalmakra vonatkozó adatok./ 2. bőv. kiad. /București/ 1947, 667 p. Gazdag forrásgyűjtemény, amely időrendben mutatja be a munkásmozgalom történetét 1872 és 1916 között.

Roller Mihail: Figuri din revoluția franceză 1789-1794. /Az 1789-1794-es francia forradalom alakjai./ /București/ 1947, 149 p. Összefoglaló tanulmányok a francia forradalom egyes vezéralakjairól.

Roller Mihail: Invățământul Public în Statul Sovietic Socialist. /AKözoktatás a szocialista szovjet államban./ /București/ 1948, 30 p. 1947 dec. 19.-én tartott előadása és szept. 4.-én tartott rádióelőadása.

Roller Mihail: Nicolai Zupin Petrovici. /București/ 1946, 51 p. A román munkásmozgalom egyik úttörőjének összefoglaló életrajza. /1850-78/.

Roller Mihail: Pe drumul revoluției noastre culturale. /Kulturforradalmunk útján./ /București/ 1949, 52 p. A népi demokratikus Románia közoktatásügyéről.

Roller Mihail: Probleme de istorie. /Történeti problémák./ 2. kiad. /București/ 1949, 98 p. A vezető román történész tanulmányai a román történelem egyes korszakainak problémáiról és a modern történetírás feladatairól.

b Roller Mihail: Răscoală țărănilor din 1907. /1907. évi parasztfelkelés./ /București/ 1948, 908 p. A nagy román parasztfelkeléssel foglalkozó rendkívül gazdag forrásgyűjtemény, amelynek adatai az egyes falvakban lejátszódó eseményekre vonatkoznak.

Roller Mihail: Răscoală țărănilor din 1888. /Az 1888.évi parasztfelkelés./ /București/ 1950, 562 p. Részletes adatok az 1888.évi parasztfelkeléssel kapcsolatban.

- - -

TARSAI S Z E M L E. 1950. 9. sz.

I. Sztálin: Válasz az elvtársaknak.

G. Alexandrov: A leninizmus kincsestárának újabb nagy jelentőségű gazdagítása. /I. Sztálinnak a nyelvtudomány kérdéseivel foglalkozó munkáiról./

Orbán László: A béke védelme - a népek legfőbb ügye.

Köböl József: A Politikai Bizottság határozata a szakszervezeti munkáról.

Kürti András: El a kezekkel Koreától.

Tolnai Gábor: Felsőoktatásunk a szocializmus építésében.

Kérdések és válaszok:

Háy László: A két rendszer békés versengése.

Szemle:

A Német Szocialista Egységpárt III. Kongresszusa. /Komját Irán/.

A Tito-klikk fokozódó tevékenysége az imperialista agresszió szolgálatában. /Révész József/.

Könyvismertetések:

N. K. Krupszkaja: Válogatott pedagógiai tanulmányok. /Lázár György/.

A gyarmati népek harca az imperialisták ellen. /Józsa Péter/

Irodalmi tájékoztató.

1950. 10. sz.

A Tanácsok jelentősége. /B. O./

Gerő Ernő: Tankönyv a szocializmus építésének tudományáról. /I. V. Sztálin Műveinek XI. kötete magyar nyelven./

Réti László: A magyar szociáldemokrácia a második világháborúban.

Biró Zoltán: A kommunizmus és a béke gigászi művei.

Losonczy Géza: Színházaink a szocialista fejlődés útján.

Mihály András: Bartók Béla halálának ötödik évfordulójára.

Szemle:

A Szovjetunióban járt parasztküldöttség tanulmányutjának eredményei. /Erdei Ferenc/

Az I. Magyar Matematikai Kongresszus. /Rényi Alfréd/.

A háborús előkészületek és a kapitalista országok dolgozóinak helyzete. /Lendvai Pál/.

Könyvismertetések:

Dobroljubov: Orosz realizmus. /Heller Ágnes/.

Irodalmi tájékoztató.

ANYAG- ÉS ADATSZOLGÁLTATÁS, 1950. 8. sz.

Nemzetközi kérdések:

V. Maszlenyikov: A koreai nép szabadságáért.

Az egységes, békeszerető és demokratikus Németországért! - /A SED. III. Kongresszusának kiáltványa a német néphez./

Az USA Kommunista Pártjának harca a reakció és a háborús uszítás ellen.

A. Bulgakov: A Vatikán fekete háborúja Csehszlovákia ellen.

A Szovjetunió és a népi demokrácia országai.

A. Leontyev: A Sztálini Alkotmány nemzetközli jelentősége.

I. Mărgareanu: Hogyan fejlődik a mezőgazdaság a Román Népköztársaság állami terve keretében?

V. Pasuhin: A német ifjuság - a péketábor egységes csapata.

V. Kopecký: Kulturánk fellendülésének mérhetetlen lehetőségei.
/Részlet a csehszlovák tájékoztatásügyi miniszter 1950-es költségvetési beszédéből./

A marxizmus-leninizmus kérdései.

Sz. Nyikiforov: A szovjet nyelvtudomány új utjai.

V. Csernyigovszkij: I. P. Pavlov tudományos hagyatékának alkotó továbbfejlesztéséért.

A. Zawadzki: A nemzeti tanácsok, népi demokratikus államunk egységes szerveinek lényege és szerepe. /A lengyelországi tanácsokról./

Pártépítés:

M. P. Taraszov: A szovjet szakszervezetek erejének forrása - Lenin-Sztálin pártjának vezetése.

Minden módon javítsuk az iparban folyó szocialista munkaverseny irányítását.

A tömegekkel való szoros kapcsolat - a Párt erejének forrása.

Az új párttagok politikai nevelése.

Agitáció és propaganda.

A propagandistaképzés - a pártszervezetek fontos feladata.

Nemes János: A Koreai Hét tapasztalatai az agitáció változatos eszközeinek felhasználásában.

Munkásmozgalmi naptár.

1950. 9. sz.

Nemzetközi kérdések:

A béke nevében. / Cikk a Pravda szept. 6-iki számából./

Vinokurov P.: Az igazság Koreáról / D.N. Pritt angol brosurájának méltatása./

Potkopajev J.: A Vietnami Demokratikus Köztársaság hadihelyzete.

Mjelnyikov D.: A háborús gyűjtőgatók " strassburgi programja". / Az "európai tanács" háborús uszítóinak működéséről./

A Szovjetunió és a népi demokrácia országai:

Gszervenkov V.: A termelőszövetkezetek - parasztságunk helyes útja. / A bolgár termelőszövetkezetek országos értekezletén tartott beszámolójából./

- Az alkotó munka diadala. / A kujbisevi és sztálingrádi vizierőművek./

- A szovjetek.- az államigazgatás iskolái.

Zverjev A.: Az új államkölcön. / A Szovjetunió pénzügymiszttere a népgazdaság ujjaépítését és fejlesztését szolgáló ötödik államkölcönről./

Kuznyecov A.: Az új, demokratikus Kína építése.

A marxizmus-leninizmus kérdései.

Pavlov J.: Lenin műveinek 28. kötete.

Gleserman G.: A szovjet állam szerepe a kommunizmus építésében.

Nyefjegyev N.: A szovjet hazafiság - a szovjet társadalom fejlődésének hatalmas mozgató ereje.

Iljin M.: A föld és az emberek.

Párt- pártmunka.

Zsilin P. - Nyikitin L.: Az agitátorral való foglalkozásról.

- Az agitátorok megtisztelő harci feladata.

- A munkatermelékenység növekedésének utjai.

- Népmozgalom az anyaggal való takarékoságért.

Gondos Ernő: A tanácsválasztások győzelmeért .

Lengyel Klára: Hogyan irányítsák pártszervezeteink a köznevelést?

Balyó Mária: Az önálló tanulás néhány szervezeti és módszertani kérdéséről.

Munkásmozgalmi naptár.

SZABAD NÉP. 1950. augusztus.

1. A kínai néphadsereg ünnepe.

Egész Belgiumban hatalmas méreteket öltött a tömegharc Lipót elűzéséért.

Ásatásokat kezdtek Sopron területén.

2. A Szovjetunió képviselője átvette a Biztonsági Tanács elnökségét.

A katolikus papok országos értekezlete.

Komját Irén: A potsdami határozat ma is harci program.

3. Az Országos Tervhivatal jelentése az 1950. évi népgazdasági terv teljesítéséről a második negyedévben.

A koreai néphadsereg harcának multhavi mérlege.

Sztálin elvtárs levelei a nyelvtudomány kérdéseire.

M.M.: Királypárti és szociáldemokrata egység a belga nép ellen.

Heim Stefan amerikai író regényének orosz fordítása.

/ A második világháborúhoz. /

4. Több mint 115 millió szovjet ember aláírta a stockholmi békefelhívást.

Malik elvtárs: Az USA a koreai konfliktus elmélyítését és kiélezését akarja.

Hetvenötezer főnyi nyugatnémet hadsereg felállítását határozták el közös értekezleten az imperialista hatalmak megbízottai és német fasiszta tiszttek.

Tarján Róbert: A dolgozók táplálkozása - tegnap és ma.

5. A koreai néphadsereg által zsákmányolt okmányok között megtalálták az Észak-Korea elleni orvátámadás tervét.

A Győri Vagongyár ítélkezett a jobboldali szocdem bérszaló-klikk ellen. /Adatok a jobboldali szociáldemokraták működéséhez a második világháború alatt./

Az orvostudomány és a klerikális reakció.

6. Az új normák.

Malik elvtárs beszédei a Biztonsági Tanácsban.

A szovjet küldöttség előterjesztése az agresszió meghatározásáról.

A felszabadító hadsereg csapatai átkelték a Nakton-folyón.

Az indiai parlamentben élesen támadták az imperialisták koreai intervencióját.

Nemzeti ellenállással kell harcolni Nyugat-Németország militarizálása ellen. Ulbricht elvtárs beszéde.

A jobboldali szociáldemokraták és a klerikális reakció együtt szolgálják az imperialistákat.

Kornai János: Lenin-Sztálin: A munkáról.

Törvényerejű rendelet a helyi tanácsok választásáról.

/d.i./: Termelőszövetkezeti mozgalmunk fejlesztéséért.

Érdekes iratokat találtak a Fővárosi Levéltárban a munkásmozgalom történetéről. /A magyar munkásság magatartásáról a párisi kommün idején./

8. Az agresszor megbélyegzése.

Az angol-amerikai háborús gyujtogatók a nemzetközi joggal ellentétes, provokációs javaslatot akarnak ráerőszakolni a Biztonsági Tanácsra.

9. Eza: A román parasztság a szabad élet útján.

Amerikai parancsra féktelen fegyverkezéssel hajszába kezdtek a nyugateurópai lakáj-kormányok.

10. Amerikai repülőgépek gyujtóbombákat dobtak a Német Demokratikus Köztársaság területére.

Wallace kilépett az Amerikai Haladó Párt országos bizottságából.

Eddig több mint 273 millió békealáírás.

Malik elvtárs: Az USA nem meri a viszályban szereplő mindkét fél jelenlétében megvitatni a koreai kérdést.

Darvas József miniszter: "A néphez hű, hazafias papokat a nép állama megvédi Péteri József fasiszta püspökkel szemben."

11. Szovjet jogászok és történelemtudósok az agresszió és az agresszor fogalmáról.

Növekszik a parasztság ellenállása Titoék fosztogatásaival szemben.

"Szentszéki bíróság" elé állított Péteri püspök négy demokratikus papot.

12. Kornai János: Az osztrák jobboldali szociáldemokraták néPELLenes kormányzata.

A szövetkezeti parasztság kérésére módosították a termelőszövetkezetek és termelőszövetkezeti csoportok működési szabályzatát.

13. Malik elvtárs a Biztonsági Tanácsban leleplezte Austin hazugságait és ismét megbélyegezte az amerikaiak koreai agreszióját.

Orbán Lászlóné: Ifjak Tito börtönében.

Boros István: Az emberfajok legendája és a fajteóriák csődje.

15. Kvon O Guk: A harcoló Korea felszabadulásának ötödik évfordulóját ünnepli.

Az USA hatalmas tengerészeti egységek bevetésével kísérel meg változást előidézni a koreai fronton. /Kudrjavcev cikkéből a Krasznij Flot-ban./

Churchill szovjetellenes atomháborúra uszit.

50 évvel ezelőtt folyt le Szólin elvtárs vezetésével a tifliszi vasutasok sztrájkja.

16. Lelkes ünnepi üléseken megalkultak a járási, városi és a budapesti kerületi tanácsok.

17. A szovjet parancsnok és MacArthur első szavai a koreai néphez 1945-ben.

Révész József: A jugoszláv gazdasági élet "új irányzata".

18. A Párt és a kormány képviselői, Budapest munkásságának küldöttei ünnepélyesen fogadták a parasztküldöttséget.

A nyugatnémetországi amerikai megszálló hatóságok szabadságra helyezték Hitler volt miniszterét és sajtófenökét.

/-z-f/: Az angol "munkáspárti" kormány - az USA háborús terveinek elsőszámu kiszolgálója.

Zöld Sándor elvtárs, belügyminiszter ünnepi előadása Népköztársaságunk alkotmányáról.

19. A Béke Mivel Allandó Bizottsága elnökségének kiáltványa az emberiséghez.

A Szovjetunió minisztertanácsának rendelete új öntöztési rendszer alkalmazásáról.

20. Alkotmányunk ünnepe.

/b.c./: Az amerikai támadás és a harc a békéért.

A gyilkos merénylet Julien Lahaut elvtárs ellen.

Szabadon becsájtják Grazianit, az olasz fasiszta hadsereg egykori főparancsnokát.

Ut esztendővel eszelőtt kezdődött a vietnámi nép felszabadító harca.

Sorozatos lázadásokban robban ki az elnyomott jugoszláv dolgozó parasztság elégedetlensége.

Hévai József elvtárs ünnepi beszédével megnyílt az I. Magyar Képzőművészeti Kiállítás.

22. A Szovjetunió minisztertanácsának határozata a kujbisevi vizierőmű építéséről.

Gerő Ernő elvtárs felszólalása a Szovjetunióból hazatért parasztküldöttek értekezletén.

Iuca vasile: A Román Népköztársaság a szocializmus építésének útján.

24. Gus Hall: A háborús gyujtogatók fasiszta Amerikát akarnak.

25. A Kínai Népköztársaság vádat emel az ENSZ-nél az USA kormánya ellen, a felfüggetlenség megsértése miatt.

ma kezdődik a Demokratikus Németország nemzeti Frontjának országos kongresszusa.

26. Új szövetségi tagok tizezreiért.

336 millióra növekedett a stockholmi békefelhívás aláíróinak száma.

Sorozatos angol provokációk a Kínai Népköztársaság területe ellen.

30 éves a Kazah Szocialista Szovjet Köztársaság.

Az USA megerősíti távolkeleti hajóhadát.

27. Andics Erzsébet: A prágai béketanácskozás.

"A Szovjetunió oldalán vívott békeharc biztosítja a boldogabb jövőt a német nép számára."

/A Demokratikus Németország nemzeti Frontjának kongresszusa./

A szlavákiai felkelés 6. évfordulója.

T.1.: A gyarmati népek példaképe: Szovjet-Azsia.

Resszovszkij A.: Korunk leggyőszhetetlen mozgalma. /A Sztá-
hánov mozgalomról./

Galan J.: A Vatikán "belügyi osztálya".

29. Ujabb leleplezés a nyugatnémetországi háborús előkészüle-
tekről.

Véget ért a Demokratikus Németország nemzeti frontjának
országos kongresszusa.

Szavotázások eredményekben robban ki a jugoszláv nép gyűlése
a fasisztámtito-klíkkal szemben.

A TASZÉ Iroda a kőbányai szovjet hősi emlékmű építéséről.

30. Amerikai repülőgépek provokációs támadást intéztek a Kínai
Népköztársaság területe ellen.

Az Új-Kína hírgyűjtemény jelentése amerikai haderők jelenlé-
téről Taivan szigetén.

A görög jobboldali Szociáldemokrata Párt belépett a monarcho-
fasiszta kormányba.

A Kínai Népköztársaságban eddig több mint 84 millióan irták
alá a stockholmi békefelhívást.

T.1.: Kétféle természetátalakítás.

nyikulin J.: Emlékezés Henri Barbusse-re.

31. Állami gazdaságaink soronlévő feladatai.

A Népköztársaság kormánya és a katolikus püspöki kar megállá-
podása.

Malik elvtárs javaslatára a Biztonsági Tanács napirendre tűzte
az USA Taivan szigetére történt fegyveres behatolásának kérdését.

Az amerikai képviselőház fasiszta törvényt fogadott el a Kommu-
nista Párt tagjainak összeírásáról.

1950. szeptember.

1. Ujabb hatalmas vízierőmű építését rendelte a Szovjetunió minisz-
tertanácsa Sztálingrád kerületében a Volga-folyór.

Amerikai repülőgépek behatoltak a Kínai Népköztársaság terüle-
tére és több embert megöltek.

Több mint 13 millió aláírással pécéztelte meg eddig a Koreai nép

az amerikai agresszió elleni tiltakozását.

Az angol, amerikai és francia imperialisták felelőssége a második világháború kirobbantásáért.

Réti László: 1930 szeptember elseje.

2. vietnam hősi harcának öt esztendeje.

3. Már csaknem 400 millió ember írta alá a stockholmi békefelhívást.

Poster William Z.: A kormány terve a kommunisták jegyzékbeviteléről.

A japán kapituláció ötödik évfordulója.

Robeson Paul: A néger nép és a Szovjetunió.

Sztugyitszkij A. N.: Az élő anyag.

5. két hónap alatt angol repülőgépek ötvenszer sértették meg a kínai határt.

Truman ismét kijelentette, hogy az USA a világ uralkodó állama akar lenni.

Leleplezték Hámán Kató emlékoszlopát.

6. Cservenkov elvtárs ötven éves.

7. A Szovjetunió tiltakozó jegyzéke az USA kormányához.

8. Erősítsük tovább termelőszövetkezeti csoportjainkat!

Az amerikai többség a Biztonsági Tanácsban elvetette a koreai viszály békés rendezésére irányuló szovjet javaslatot.

9. Az első tanácsválasztás.

Geraszimov Ljuba: Bulgária felszabadulásának 6. évfordulója.

10. A népek függetlenségének hóhéra.

f.p.: Taiwan /a sziget történetét is röviden ismerteti/.

Szlascosev A.: A szovjet páncélosok ünnepe.

Elek Tiber: Mit jelent a materialista világnézet?

12. Titoék letartóztatták a horvát kormány több tagját.

13. Ezerszázkilométeres csatorna épül az Amu-Darja és a Kaspi-tenger között.

Folytatják gyilkos terrorjukat a görög monarchofasiszták.

Kína képviselője nem lehet jelen a Biztonsági Tanácsban a Kína elleni amerikai agresszió megvitatásánál.

Szerebrennyikov A.: Miért beszélnek a világ népei különböző nyelveken?

14. Olt Károly: Az öt éves tervkölcson első szorolása.

A Szovjetunió megakadályozta, hogy az USA "vizsgálóbizottság" ügyén hirszerző ügynököket küldjön Kinába.

Az USA szenátusa elfogadta a kommunisták internálásáról szóló fasizta törvényt.

Truman háborus uszító beszéde.

Befejeződtek a Kreml restaurálásának munkái.

15. A német Demokratikus Köztársaság területén teljesen végrehajtották a potsdami szerződés legfőbb határozatait.

16. Benedito J.: A sztálini természetátalakítási terv új fejezetet nyit a földművelés történetében.

Nyugat-Németország területén újabb elárasztási előkészületeket tesznek az imperialisták.

Arroyo Vicente: A Wall Street merénylete a spanyol demokraták ellen.

17. Az ENSz közgyűlése elé.

A minisztertanács határozata a földalatti gyorsvasút építéséről.

A minisztertanács határozata az új normák megváltoztatásának tilalmáról.

A növekedés nehézségei.

Mahmud Makal: Egy anatóliai tanító feljegyzései.

19. Csu En Laj elvtárs távirata Nygyve Lie-hez.

Amerikai partraszállás Inosca körzetében.

Összeütközések jugoszláv partizánok és a titoista UDB között.

Berlinguer Mario: Az olasz nép ellenzi a De Gasperi kormány háborus politikáját.

20. Az angol-amerikai megszállók és bonni babjaik kémkedést és kártevést szerveznek a Német Demokratikus Köztársaság ellen.

"Budapesti Dötvös Lóránd Tudományegyetem".

21. Harmincéves a Rudé Právo. /A Csehszlovák Kommunista Párt hivatalos lapjának jubileumáról./

22. Hatalmas öntözőrendszer és erőműveket építenek Ukrajna déli területein és a Krimban.

A Szovjetunió nagyjelentőségű javaslata: az öt nagyhatalom kössön egymással egyezményt a béke megszilárdítására.

Ehrenburg Ilja: Figyelmeztetés. /Adatok a második világ-háborúhoz is./

23. Vádirat a Husértékesítő NV vezetőinek a közellátás ellen elkövetett bűnügyében.

24. Ötvenkéttagu kolhozparaszt-küldöttség érkezik a Szovjetunióból.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa határozata értelmében a szakszervezetek veszik át a társadalombiztosítást.

Révai József: Harc a béke megvédéséért.

Szabó Ferenc: Bartók Béla.

26. Csu En Laj: A Kína ellen intézett újabb provokatív amerikai légitámadás bizonyítja, hogy az USA kormánya a koreai háború kiszélesítését és a támadás Kínára való kiterjesztését akarja.

A Tájékoztató Iroda megalakulásának harmadik évfordulója.

27. A világ dolgozóinak erélyes követelésére szabadlábba helyezték az Amerikai Kommunista Párt tíz vezetőjét.

A Német Demokratikus Köztársaság ötéves terve.

28. A Magyar Népköztársaság kormányának felhívása a Békekölessön jegyzésére.

Az ENSZ amerikai többsége több provokációs kérdést erőszakolt a közgyűlés napirendjére.

Szöul hős védői utolsó csepp vérükig harcolnak.

29. Amerikai torpedóromboló provokációs támadása egy kínai kereskedelmi hajó ellen.

A Tito-klákk megengedte, hogy az amerikaiak és angolok fegyveres csapatokat tehessenek partra Jugoszláviában.

30. A Német Demokratikus Köztársaság a Kölessönös Gazdasági Segítség Tanácsának tagja lett.

MÉPSZAVA. 1950. augusztus.

1. A SzOT III. teljes ülése.

2. Szenes Imre: Az üzemi irodalmi körök feladatai. /Egy pályázat tanulmányai./

3. Magyar költők köszöntik Korea hős népét.

Új termelési győzelmeink kiindulópontja.

Nervás Ferenc: A tanácsok jelentősége népi demokráciánk fejlődésében.

4. Spaak fohászkodása. /A jobboldali szociáldemokrácia árulása./

A gazda örömeivel.... /Az 1950. évi népgazdasági terv II. negyedévi jelentése./

Pécsi Ferenc: A PB határozata alapján erősítsük a szakszervezetek kapcsolatát a dolgozókkal.

5. A katolikus papok országos értekezlete után.

Példaképeink. /Békeívek aláírása a Szovjetunióban./

Szverdlov J. M. Válogatott cikkek és beszédek. Ism. Pöldes Mihály.

6. Szántó Rezső: Sztálin műveinek XI. kötete.

Beér János: A járási, városi és kerületi tanácsok - szocialista államigazgatás új szervei.

Szovjet karikaturisták harc... érdekében.

Erdey-Grúz Tibor: A természettudományok a szocializmus építésében.

Ádám László: Harc az új technikaért.

8. A Pravda a Biztonsági Tanácsban benyújtott szovjet javaslatról.

9. A kultúrátthonok legyenek a tömegnevelés központjai.

Lenin és Sztálin: A munkáról. Ism. Pöldes Mihály.

Dolgozó parasztságunk boldogulásának útja.

10. Közös a harcunk. /A koreai háború./

Amerikai tervezetések és a koreai valóság az imperialista sajtó tükrében.

11. A toll titoista géngszterei.

Szovjet jog- és történelemtudósok hozzászólásai az agrárszocializáció problémájához.

12. A minisztertanács rendelete a termelőszövetkezetek alapszabályának módosításáról.

13. Vigyük tovább a békeműszak forradalmi lendületét. /A koreai hét./

Az építőipari sztahanovisták első országos értekezlete.

Az ifjú Sztálin harcba vezeti a tbiliszi proletárokat. /A tbiliszi vasutas sztrájk 50 éves évfordulója.

A termelőszövetkezetek tagsága saját példájával tanít.

/g.i./: Mire tanít a "Rákosi-per".

Gillemot László: A műszaki felső oktatás kérdései.
Szakszervezeti világkrónika.

15. A helyi tanácsok: alkotmányunk vívmánya.

A béke legelvetemültebb ellenségei. / A Trud cikke az
áraló jobboldali szakszervezeti vezetőkéről. /

16. Lakatos Béla: Következtes harcot a szakszervezeti
termelési munkájának megjavításáért.

17. Az agresszorok esatlósai a szakszervezetekben. / Rassza-
gyin és Filippov cikke a Pravdában. /

18. Népköztársaságunk alkotmánya. / Zöld Sándor elvtárs
előadása. /

19. Radó Balázs: Az I. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
megnyitása elő.

20. Alkotmányunk ünnepe.

Szűcs Sándor: A normák telteljesítéséért.

Az Alkotmány mindennapi életünkben.

Vincze József: A szakszervezetek a dolgozók szociá-
lis védelméért.

Gyertyán Ervin: Deklaráciovett "internacionálé".

22. A nép kultúrája.

23. Mujic Mihai / a Román Crsz. Szakszerv. Tanács végrehaj-
tóbizottsági tagja /: Románia felszabadításának hatodik évfordu-
lója.

/H.M./: Mit mutatnak a normarendezés utáni első bér-
fizetések.

24. Fasiszta hódások és jobboldali szociáldemokraták.
/Angol munkáspárti küldöttség Titónál. /

A volgai békemű.

Földes Mihály: Amíg Nyugatnémetországban minden moz-
dulatlan, - a Német Demokratikus Köztársaságban új világ épül.

25. Ófelség: "szakszervezete" és a fegyvergyárosok "áldá-
sos versenye." /Az Angol Szakszervezeti Tanács jelentése. /

A normarendezés fellendítette az újítómozgalmat.

Márk János: Az új normák megdöntése valamennyiünk
közös érdeke.

26. A brigádok szakszervezeti kongresszus. /B. Iszakov
elvtársnak a Trudban írt cikkéből. /

27. Gy.E.: A TUC - a engedelmessé igásló. / Az Angol Szak-

szervezeti Pótandás./

29. A szlovákiai felkelés évfordulója.

30. A Szabad Német szakszervezetek III.kongresszusa.

A görög jobboldali Szociáldemokrata Párt belépett a fasiszta kormányba.

"Illuzió nélküli" gyilkosok. /Amerikaiak koreai bombázásai./

Tizenöt évvel ezelőtt halt meg Barbusse, a nagy forradalmi író.

31. Merénylet a béke ellen. /Amerikai orvótámadás kínai területek ellen./

Gavril Alekszandr: A Sztacchanov-mozgalom 15.évfordulója. A.A.Zadánov,

Hevesi Gyula: A sztacchanovi kaszdeményezés.

Sztacchanov-mozgalom a népi demokráciákban.

Szovjet sztacchanovisták magyar követői.

1950. szeptember.

1. Révész Gy.István: Egy forradalmi szeptember elseje Budapesten. /1930.szept. 1-i tüntetés./

2. Ötéves a Vietnami Demokratikus Köztársaság.

Az állam és a katolikus egyház megállapodása.

3. Rosztovszkij Szergej, a Szakszervezeti Világszövetség titkára/: A Szakszervezeti Világszövetség harcol a békéért.

Történelmi emlékeztető. Japán kapitulációja 1945-ben./

6. Viko Cservenkov elvtárs ötven éves.

7. Rácz Pál: Állami gazdaságaink eredményeiről és feladatairól.

8. A légi gyilkosok újabb merénylete. /Szovjet repülő megtámadása./

10. Kuznyecov V.: A jelenkor legéletképesebb, legyőzhetetlen mozgalma./A Pravda cikke a békemozgalomról./

12. A brightoni szavazás. /A jobboldali szociáldemokraták veresége az angol szakszervezeti kongresszuson./

13. Amerikai fenevadak Koreában. /Szegyin elvtárs cikkéből./

15. "A megbeszélések tárgya Nyugat-Európa". /Az imperialista külügyminiszterek newyorki értekezlete./

A szülői munkaközösség - a tanácsok kinyújtott karja.

16. A kardcsörtetők tévedése. /Fegyverkezési láz az amerikai csatlósok körében./

Az erdészeti dolgozók megtárgyalják feladataikat.

17. Az Erdészeti Dolgozók I.Országos Tanácskozása.

Panfjorov F.: A sztálini tervek megvalósulnak /Pravda/.

Gyertyán Ervin: Az amerikai nagytőkések szakszervezeti gegnszterei.

19. Győzelem az új normák frontján.

20. A békemű építése valamennyi dolgozó szívügye.

21. Truman külügyminiszterei és Hitler tábornoka.

22. Három idézet tetemre hívja a gyilkosokat. /Az amerikaiak koreai kegyetlenkedései./

Tanácsaink - a béke védelmének fegyverei.

23. A béke útja.

24. 52 tagu kolhozparaszt-delegáció érkezik a Szovjetunióból.

A szakszervezetek veszik át a társadalombiztosítást.

Készüljünk a magyar békakongresszusra.

Vásárhelyi Boldizsár, műegyetemi ny.r.tanár/: A gyorsvasút építésének jelentősége Nagy-Budapest közlekedésében.

Á.L.: Nagy áramelkedések Nyugaton a koreai agresszió következtében.

A lengyel szakszervezetek a békéért.

Bartók Béla. /Szabó Ferenc cikkéből./

26. Vincze József: Szocialista társadalombiztosítás alapjai.

Solohov M.: A hőhérok nem menekülhetnek el a népek igazságszolgáltatása elől. /Pravda-cikk./

28. Li Szin Man bizalmas levelezése leleplezi az amerikaiak koreai agressziójának előkészületeit.

A marylandi Békaharcos Bizottság felhívása a leszerelés és az atomfegyver eltávolítása érdekében.

29. Népszavazás a béke mellett. /A békekölcsön jegyzése./

30. A galamb és az oroszlán. /Az angol kormány a békakongresszus ellen./

TARTÓS BÉKÉÉRT NÉPI DEMOKRÁCIÁÉRT. 1952.

Augusztus 6. /31.sz./

Szócseikk: Nagy demokratikus átalakulás Kínában.

Sztálin I. V.: Válasz az elvtársaknak. Szanghajev elvtársnak.

A. Holopov elvtársnak.

Gratwohl O.: A demokratikus Németország Nemzeti Frontja feladatai.

Sehu Mehmet: A fasiszta Tito-klika aknamunkája az Albán Népköztársaság ellen.

Gomez E.: Uruguay Kommunista Pártjának XV. kongresszusa.

Marek Jan: A belgiumi események.

Augusztus 13. /32.sz./

Vezércikk: A Szovjetunió a béke és a népek biztonságának szilárd támasza.

Foster W. Z.: Népfront és a népi demokrácia.

Koplenig J.: Az osztrák nép harca a békéért és függetlenségért.

Az amerikai beavatkozás valódi céljai Koreában. /A burzsoá sajtó hasábjairól./

Hodzsa E.: Az Albán Népköztársaság eredményei.

Zambrowski R.: A kulákság a fasiszta Tito-klika támasza a falun.

Germanetto G.: A "szent év" és a Vatikán politikája.

Augusztus 20. /33.sz./

Vezércikk: A háborús uszítók politikája és a tőkés országok dolgozóinak helyzete.

Pauker A.: Románia felszabadításának 6. évfordulója.

Pollitt H.: A békéért és a munkásosztály egységéért.

Duclos J.: A Francia Kommunista Párt harca a béke védelmében.

Roca B.: Kuba népe a háború ellen a demokratikus szabadságért.

Ryerson St. B.: A kanadai dolgozók harcolnak a Wall Street koreai háborúja ellen.

Reimann M.: A Német Kommunista Párt eszmei-politikai megerősítésének feladatai.

Marek Jan: Politikai jegyzetek. Argentina diktátora takarodot fuj.

Augusztus 27. /34.sz./

Kössük meg az amerikai fasiszta gyilkosok kezét.

Kim Ir Szen: Végleg kipusztítjuk az amerikai beavatkozókat Koreából.

A reakció véres terrorja nem töri meg a munkásosztály harci akaratát. /Julien Lahaut elvtárs meggyilkolása./

Gagniot G.: A közöppontizmus az agresszív imperializmus fegyvere.

Gelubovina R.: Jugoszlávia népeinek felszabadító harca Tito fasiszta klikkje ellen.

Marek Jan: Politikai jegyzetek. 1.A mai Amerika "nagy emberei" tolvajok, sikkasztók. 2.Az amerikai-angol megszállók önkénye. 3.Az Egyesült Államok külügyminisztériumának erkölcsi.

Szeptember 3. /35.sz./

Vezércikk: Délkelet-Ázsia népei harcolnak a szabadságért és a nemzeti függetlenségért.

Amado J.: Legfőbb kötelességünk. /A béke megvédése./

Guss Hall: Az amerikai imperializmus fegyveres agressziója Kóréában.

Lunet A.: Franciaország dolgozói sikraszállnak napi követeléseikért.

Ulbricht W.: A Német Demokratikus Köztársaság öt éves terve.

Pessi S.: Genoa dolgozói küzdenek a békéért, a munkáért és a szabadságért.

Szeptember 10. /36.sz./

Vezércikk: A Szovjetunió békepolitikájának ragyogó bizonyítéka.

A fasiszta terror nem töri meg a népek harcos békeakaratát.

Diaz G.: Chile népe szembeszáll a Wall-Street háborús politikájával.

Zupka F.: A csehszlovák szakszervezet harcban az öt éves terv második évi feladatainak végrehajtásáért.

Mahon J.: London dolgozói a béke védelmében.

Dordin P.: Önmagukat leplezik le a háborus gyújtogatók

belgrádi ügynökei.

Marek Jan: Politikai jegyzetek. 1. Dühöng a reakció az Egyesült Államokban. 2. Forrestal utódai

Szeptember 17. /47.sz./

Vezércikk: A kommunista és munkáspártok kádereinek marxista-leninista megelése.

Popivoda P.: Jugoszlávia forradalmi, valóban Kommunista Pártjának ujjászületéséért.

Poptomov V.: A népi hatalom hat esztendeje Bulgáriában.

Dennis E.: Levelek egy amerikai börtönből.

Lalmand E.: A belga dolgozók küzdelme az imperialista reakció ellen.

Marek Jan: Politikai jegyzetek. 1. MacArthur, a háborus uszító. 2. Hogyan fogadják a "vendégeket" a titista Jugoszláviában.

Szeptember 24. /38.sz./

Vezércikk: A Béke Híveinek mozgalma új szakaszába lépett.

Mester Erzsébet: A koreai nép támogatása a béke ügyét szolgálja.

A kommunizmus hatalmas alkotásai /sajtószemle/.

Gheorghescu Th.: Fontos közigazgatási-gazdasági reform a Román Népköztársaságban.

Kowalewski J.: Nyugat-Németország felfegyverzése.

Ibarruri D.: A fasiszta terror nem törli meg a békeharcosok akaratát.

Pellegrini G.: Hogyan élnek a dolgozók Jugoszláviában? /Jugoszláviából elmenekült olasz munkások benyomásai./

A reakció és a háború ellen! Az Olasz Kommunista Párt Vezetőségének nyilatkozata. A Francia Kommunista Párt Politikai Bizottságának nyilatkozata.

Tudeh: A nemzeti felszabadító mozgalom meggyújtja Iránban az amerikai-angol imperialisták terveit.

Cogniot G.: Az egységfront és a dolgozók nemzetközi szolidaritása jegyében.

Marek Jan: Politikai jegyzetek. 1. John Foster Dulles bankár, rabszolgatartó és háborus gyujtoga ó. 2. Adenauer "Hitelt nyújt" Tito klikkjének.

Október 1. /39.sz./

Vezércikk: A Kínai Népköztársaság első évfordulója.

Mityin M.: A bolsevizmus hatalmas eszmei fegyvere.

Prins István: Újabb lépés Magyarország szocialista gazdaságának útján.

Itt az ideje, hogy a japán nép egységesen felvegye a harcot az ellenséggel. /A "Zeenminseibao" - a Kínai Kommunista Párt Központi Vezetőségének lapja - 1950.szept.3-iki vezércikke./

A Kínai Népköztársaságban.

Október 8. /40.sz./

Vezércikk: A szocialista munkaverseny fellendülése a népi demokratikus országokban.

Longo L.: Nem sikerül igazolniuk háborús politikájukat! /Az olasz kormánypolitika nem tud választ adni az Olasz Kommunista Párt nyilatkozatára s ezzel megmutatta, hogy semmit sem tud felhozni a kormány politikájának igazolására./

Grotewohl O.: A Német Demokratikus Köztársaság kikiáltásának első évfordulója.

Kuo Mo-Zao: A küzdő Korea.

Thorez M.: Kiszélesítjük és győzelemre visszük a békeharcot!

Gede T.: A Tito-klika kárkereskedelme az amerikai és angol monopoliumok eszközre Jugoszlávia leigázására.

Október 15. /41.sz./

Vezércikk: A Béke Kiválasztás második világhongresszusa elé.

Cogniot G.: A francia nép meghiusítja a gyilkosok és háborus gyújtogatók összeesküvését.

Olt Károly: A Magyar Népköztársaság tervkölosöne.

Grozev G.: A Népi Ifjúság Dinitrovi Szövetsége: a Bolgár Kommunista Párt hűséges segítőtársa és harcos tartaléksapata.

Iglesias G.A.: Portorico népének harca a békéért és a nemzeti felszabadulásért.

Tien-Kuo: Az új Kína szerveztsége.

Lager E.: A Tito-klika szociálszocialista ügynökeinek leleplezése.

Bilen D.: A török nép harcol az amerikai rabszolgaság ellen.

Marek Jan: Politika egyeteme. 1.Akik be akarják "zárni" a kommunizmust. /Az USA monopoliáit/. 2.Provokátorok külföldtsége.

/A titoista sajtó nagy hűhót esapott a "spanyol antifasiszták" küldöttségének Jugoszláviába érkezése alkalmából./

Október 22. /42.sz./

Vezércikk: A koreai nép hősi harca szabadságáért és függetlenségéért.

Szurkov A.: A Béke Hiveinek második összs szövetségi konferenciája.

Togliatti P.: A békéért, szabadságért és a nép jólétéért.

Polli H.: Az angol Labour-párt margatei konferenciája.

Sorin Toma: A Román Népköztársaság a kulturferradalom útján.

Fritz H.: A Tito-klikk ügynökei - az osztrák munkásosztály ellenségei.

Marek Jan: Politikai jegyzetek. A Tito-klikk nyomorra, éhségre és kihalásra ítélte Jugoszlávia népeit.

Október 29. /43.sz./

Vezércikk: A hatalom helyi szerveinek megszilárdulása a népi demokratikus országokban.

Zöld Sándor: A helyi tanácsok megválasztása Magyarországon.

Ruffe E.: A francia parasztok sikraszállnak a háborus politika ellen.

Rays J.: A szocialista törvényesség fejlődése a népi demokratikus Csehszlovákiában.

Mije A.: A spanyol nép békeharca.

Damjanov J.: Jugoszlávia munkásosztálya a Tito-klikk fasiszta rendszerének harapófogójában.

Matern H.: Az amerikai imperializmus leleplezett ügynökei.

Alcira de la Pena: Békemozgalom Argentínában.

SZÁZADOK. 1949. 1-4.szám.

Tanulmányok:

Grekov B.D.: Sztálin és a történettudomány.

Andios Erzsébet: Az 1919-es magyar proletárforradalom előtörténetéhez.

Lederer Emma: Az Egyház szerepe az Árpádkori Magyarországon.

Pach Zsigmond Pál: Szempontok az eredeti tőkefelhalmozás vizsgálatához Magyarországon. II.

Kató István: Első kövársasági mozgalmunk a magyar történelemben. /Martinovics mozgalmaról./

Ember Győző: Oláh István kivégzése Orosházán 1848-ban.

Varga Zoltán: Az államforma és a kormányforma kérdése a debreceni trónfosztás után.

Girsfeld A.: Az Egyesült Államok szerepe a szibériai és távolkeleti szovjetellenes intervenció megszervezésében.

Zsigmond László: A második világháború előzményeihez.

Közlemények:

Iskás Lajos: Alalakok a nyugati imperialista hatalmak és a magyar ellenforradalmárok együttműködéséhez 1919-ben.

Senda Kálmán: Martinovics nyílt levele Ferenc császár és királyhoz. /179. ./

Darvas István: Szecsej hadai Magyarországon 1793-ben.

Végh Joachim: 1893. évi pécskörnyéki bányászmozgalom.

Szemle:

Engels: A család, a magántulajdon és az állam eredete. /Ism. Molnár Erik./

Andics Ernő: Az egyházi reakció 1848-ban. /Ism. Szekfi Gyula./

Mód Aladár: Párt harcok és a kormány politikája 1848-49-ben. /Ism. Ember Győző/

Ember Győző: Magyar parasztmozgalmak 1848-ban. /Ism. Spira György./

Kosuth Lajos: Országgyűlési Tanácsítások. I-III. /Ism. Sándor Pál./

Grekov: A parasztság története Oroszországban a legrégibb időktől a XVII. századig. /Ism. Perényi József./

Tretyjakov: A kelet-szláv törzsek. /Ism. Niederhauser Emil./

Nyifontov: Oroszország 1848-ban. /Ism. Kovács Endre./

Turok: Locarno. /Ism. Gál Éva./

Uspenszkij: A orosz birodalom története. III. /Ism. Halpovics László./

A huszitizmus előzményeihez. /Áttekintés a cseh történeti birodalom átalakulásáról a huszitizmussal kapcsolatban./ /Ism. Kovács Endre./

Manhattan A.: A Vatikán a haladás ellen. /Isa. Márkus István./

Krónika.

IRODALOMTÖRTÉNET. 1950. 3. sz.

Bruckner János: A materialista Bessenyői György.

Vita:

Vita a magyar humanizmusról /Gerézdi-Sallay/.

Népballadánk társadalmi alapja /Péter László/.

Adatok és adalékok:

Keresztury Dezső: A hallgató Arany.

Zöldhelyi Zsuzsanna: Petőfi versei a "Gyelo" c. orosz demokratikus folyóiratban.

Nagy Miklós: Harc az 1874-es Petőfi-kiadás körül.

Bikácsi László: Petőfi emléke a Horthy-korszak parlamentjében.

Magyar írók hagyatéka:

Fekete János kiadatlan antiklerikális verseiből. /Geréb L./

A magyar jakobinusok kátéja. Benda Kálmán/

Vajda János nyílt levele Kamény Zsigmondhoz. /Komlós Aladár/

ETHNOGRAPHIA. 1950. 1-2. sz.

Tokarjev Sz. A.: Az ethnogenetika problémája.

Katona Imre: A jobbágyok és cselédek büntetésének emléke a tiszai epikus hagyományokban.

Bakós József: Adatok a bodrogi agrárproletár-mozgalom folklóréjához.

Komáromy József: A babonás rontás egy esete a jászszági kulákoknál. /1902-ből./

Némethy Endre: Viseltettörténeti adatok a XVIII. sz. közepéről.

Vehovszky Erzsébet ismertetése Tolstov Sz. P.: "Az ősi khazarizmi civilizáció nyomában" c. könyvéről.

FOLIA ETHNOGRAPHICA. 1950. 1. sz.

Takáts Zoltán: Ein chinesisches Bronzegeräß und sino-hunnische Zikaden im Franz Hopp-Museum.

MAGYAR NYELVŐR. 1950. 4. sz.

Sztálin I.V.: Marxizmus és nyelvtudomány.

Sztálin I.V.: A nyelvtudomány néhány kérdéséhez.

Dénes Szilárd: Egy elkésett megemlékezés. /Szarvas Gáborról./

Benkő Lóránd: Hogyan beszéltek a régi magyarok.

Beke Ödön: Nyilhuzás.

Péter László ismertetése: Tagányi Károly: A földközösség története Magyarországon.

Beke Ödön: Az Erdélyi munkásmozgalom egy ismeretlen szava.

Tízéves a Kariálai Pion Szovjet Köztársaság.

Harmincéves a Csuvasszovjet és Tatár Autonóm Szovjet Köztársaság.

MAGYAR-SZOVJET KÖZGAZDASÁGI SZEMLE. 1951. 7. sz.

Réti László: A szocializmus építésének kérdései Rákosi elvtárs válogatott munkáiban.

A Szovjetunió munkabérmérséklete.

Szemle:

Baranszki N.N.: A Szovjetunió gazdasági földrajza /III./

Fogarasi István: Kapitalista mérleg - szocialista mérleg.

Danilovics N.: Latin-Amerika munkáscsapatjának harca a függetlenségért és a demokráciáért.

Hogyan jön létre a Szovjetunió nemzeti jövedelme és hogyan történik az elosztása?

Az Országos Tervhivatal jelentése az 1950. évi népgazdasági terv teljesítéséről a második negyedévben.

A Szovjetunió minisztertanácsa mellett működő Központi Statisztikai Hivatal jelentése a szovjet népgazdaság fejlesztését szolgáló állami terv 1950. évi második negyedének eredményeiről.

Könyvszemle:

Sztálin I.V.: Kulácsi.

Gerő Ernő: Harca a szocialista népgazdaságért.

A kapitalizmus gazdasági válsága a második világháború után.

Glaser M.: A marxizmus-leninizmus klasszikusainak munkamódszereiről.

Liu-Sao-Csi: A kínai agrárreform.

Sarikov I.: A parasztság áttérése a kollektív földművelésre - történelmi szükségszerűség.

Pauler A.: A román népgazdaság az ország felzabálásának 6. évfordulóján.

KÖZGAZDASÁGI IRODALMI SZEMLE. 1950. 8.sz.

1. Elmélet.

Kozjev N.: A szocialista gazdasági rendszer fölénye a kapitalista gazdasági rendszer felett. Marxista ismeretek Kis Könyvtára, Szikra, 1949. 84.1.

Poster W. Z.: A kapitalizmus alkonya. Szikra, 1950. 206.1.

3. Gazdasági leírás.

Zaichikov V.: Korea. New Times, 1950. jul.12.

5. Pénzügyi Politika.

Yang Pui-hsin: Hogyan győzte le Kína az inflációt? 1950. jun. 16.

1950. 9.sz.

3. Gazdasági leírás.

Trjckurov A.: Hogyan él az angol munkás. New Times, 1950. jun.28.

Lapitzki I.: A fülöpszigeti helyzet. New Times, 1950. aug.2.

4. Gazdasági politika.

Pucek Z.-Flek J.: A csehszlovák népgazdaság osztályszerkezete. 1950. ápr. máj.

5. Pénzügyi politika.

Valler L. B.: A takarékpénztárak a Szocialista Szovjet Köztársaságok Szövetségében. Kézirat 238 pld.

6. Mezőgazdasági kérdések.

Chang-Yen: Kína mezőgazdasági forradalma. New Times, 1950. jul.16.

8. Nemzetközi gazdasági kérdések.

Chermensky V.: A dolgozó nép elszegényedése a kapitalista országokban. 1. Egyesült Államok. New Times, 1950. jul.19.

STATISZTIKAI SZEMLE. 1950. 6-7.sz.

Lenin V. I.: A modern földművelés tőke szerepe.

Petrov A. I.: A Szovjetunió nemzeti jövedelme.

A magyar burzsoá statisztika hamisításáról.

Tolnai György: Egyetemi oktatásunk 1949/50-ban.

Népesedés a kapitalizmusban és azocializmusban.
Az amerikai munkanélküliségi statisztika.
Nemzetközi statisztika:
Malájföld.

1950. 8.sz.

Mód Aladárné: Termésünk eredménye.

Nemzetközi statisztika:

Tervjelentések: Szovjetunió, Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Románia.

1950. 9.sz.

Kovacsics József: A tanyai népesség Kecskeméten, Szegeden és Hódmezővásárhelyen.

Nemzetközi statisztika:

Német Demokratikus Köztársaság. Ötéves terv. - Franciaország.
Gazdasági helyzet.

KÖZNEVELÉS. 1950. aug. 1. /15.sz./

A történelem tananyaga.

Macher Richard: Oktatásügy és kultúra Szovjet-Esztországban. Angolul.

Augusztus 15. /16.sz./

Ágoston György: Harc a magyar szocialista neveléstudományért.

Horváth Pál: A lemorzsolódás elleni harc a tanyai iskolákban.

Szeptember 1. /17.sz./

Tolnai György: Az 1949/50. évi általános és népiskolai oktatás értékelése a statisztika tükrében.

Az angol közoktatásügy hanyatlása.

Szeptember 15. /18.sz./

Fraknói Julia: Középfokú oktatásunk az 1949/50. tanévben.

Járó Olga: Pedagógus továbbképzésünk mérlege.

Pedagógus küldöttség Bulgáriában.

A bolgár köznevelés fejlődése a felszabadulás után.

Tjan-Ik-Huan: Főiskolák Észak-Koreában.

SZOVJET KULTURA. 1950. május.

Topcsilov A.: Lenin és a tudomány.

Vácz Miklósné: A Szovjetunióban a kultúra a nép tulajdona.

Vucsetics J.: A szovjet szobrászat fejlődésének néhány kérdése.

Barisnyikov A.-Szmirnov M.: A Metro építése.

Barabás Tibor: A szovjet irodalom hazánkban.

Novikov M.Sz.: Krupszkája nézetei a munkáranevelésről.

Szovjet kulturkrónika.

1950. június.

Szűcs János: A Komszomol példája a Dolgozó Ifjuság Szövetségének kulturális nevelőmunkájában.

Volkov: Szocialista realizmus - a szovjet irodalom alapvető módszere.

Gluscsenko I.E.: A szovjet agrobiológia megalapítója. /Micsurin halálának 15. évfordulójára./

Redő Ferenc: A képzőművészet a Szovjetunióban elsőrendű kulturszükséglet.

Kaftanov Sz.: A Komszomol és a szovjet értelmiségi káderek kiképzése.

Pityina Sz.: Nagy nép nagy zeneszerzője. /Csajkovszkij születésének 110. évfordulója./

Stein A.: Az író és a film. /Nyugati film, szovjet filmek./

Szovjet kulturkrónika.

1950. július.

Kotov M.: A szovjet ember a béke őrhelyén.

Szimonov K.: A szovjet dramaturgia feladatai és a színházi kritika.

Barabás Tibor: Ifjuságunk a szovjet filmről.

Dányilevics I.: A szovjet dal mestere. /Dunajevszkij 50. születésnapja alkalmából./

Hírek a Szovjetunió kulturális életéből.

1950. szeptember.

Ehrenburg I.: Az idő sürget! /Állás a nyugati íróknak a stockholmi békefelhívásra vonatkozó felhívásairól./

Berezov P.: Szovjet költők harca a békéért.

Telegydi Zsigmond: A magyar nyelvtudomány új korszak küszöbén. / A Marr-vitával kapcsolatban./

Frolov E.: A kujbisevi és sztálingrádi vizierőművek - a világ leghatalmasabb építkezései.

Bálint Andor: A Szovjetunió mezőgazdasági tudománya a kommunizmus építésének fegyvere./A magyar parasztküldöttség beszámolója./

A Szovjetunió kulturális életéből.

1950. október.

Morgyinov A.: Az orosz nép testvéri segítsége a távoli észak népeinek.

Horváth Lajos: Szovjet tanácsstagok harca a békéért

Közsizsanovszkij G.M.: A sztálini korszak nagyszerű építményei.

Volkov A.A.: Az irodalom pártosságáról.

MÚVELT NÉP. 1950. április.

Nemes Dezső: Hazánk felszabadulása és a kulturális forradalom.

Komor Imre: A szovjet kultúra nagy iskolája. /A Magyar-Szovjet Barátság Hónapja alkalmából Magyarországon járt szovjet küldöttség előadásainak jelentősége./

Éry József: Győzelmes számok. /Küzdelem az írástudatlanság ellen./

1950. május.

H. Zádor Anna: Munkácsi Mihály. /Halálának 50. évfordulója./

Varga Edit: Kulturotthonok munkája a román falvakban.

1950. június.

Jankovich Ferenc: Népi zenekarok kérdése.

1950. augusztus.

Che-Den-Szuk: Épül a szabadságért küzdő Korea új kultúrája. /Szovjet kultúrhatás a koreai színpadi-és filmművészetben./

Bán Róbert: A klerikális reakció a falu ifjúsága ellen.

S Z O V J E T F O L Y Ó I R A T S Z E M L E
BOLSEVIK. 1950. 15. sz.

Vezérek: Korunk feltartóztathatatlan mozgalma. /A sztahnov-mozgalom. /

Vinogradov V.: A nyelvészeti vita és I.V. Sztálin munkái a nyelvtudomány kérdéseiről.

Petrusevszkij Sz.: I.P. Pavlov harcos materializmusa.

Mihejev V.: A koreai nép harcban egységéért és függetlenségéért.

Sztahurszkij M.: Javítsuk a kolhozok vezetését.

Zsilin P.- Nyikityin L.: Az agitátorokkal kapcsolatos munkáról.

Pártkronika.

Kairov I.: A Nagy Szovjet Enciklopédia második kiadása.
/ Az első kötet ismertetése. /

Elszberg J.: A nagy újságíró és kritikus művei. / Belin -
szkij válogatott művei kiadásának ismertetése. /

Kisebb könyvismertetések.

1950. 16. sz.

Hatalmas népi békemozgalom.

Petrov Sz.: V.I. Lenin munkáinak 29. kötete.

Togliatti Palmiro: A jelenlegi nemzetközi helyzet és
Olaszország nemzeti érdekei.

Dennis E.: Előre, mély hitte! a kommunista párt ügyében.

Nyikolajev V.: A béke lángoló harcosa. / H. Barbusse halálának 15 éves évfordulójára. /

Zsurkov N.- Verezsnyikov - Majszkij I. - Kalinyicsenko L.:
Az élet sejtnélküli formái és a sejtek fejlődése.

Jablokov V.: A kolhozok pártszervezeteinek megerősítéséről.

Kurojedov V.: A párt területi bizottsága és a marxizmus-leninizmus főiskolákon való tanításának kérdései.

Pártkronika.

Kritika és bibliográfia:

A béke és a demokrácia elleni összeesküvés. / A.E. Kahn
" High Treason " c. munkájának ismertetése. V. Vozin tollából. /

Szokolov Mih. "Szikrák" c. regényének ismertetése. / A. Lak-
torszkij /.

Rövid megjegyzések:

Az alkotó munka öröme. /" Nagy öröm a sztálini korban élni"
c. gyűjteményes munka ismertetése./

Az igazság az amerikaiak agressziójáról Koreában. /D.N. Pritt
" Light on Korea" c. művének ismertetése./

1950. 17. sz.

Vezércikk: A sztálini-kor nagy építkezései. / Az új vízierő-
művekről./

Burkov B.: A kommunizmus építői nevelésének programokmánya.
/ Lenin: Az ifjúsági egyesületek feladatai c. cikkének 30 éves
évfordulója./

Popov D.: A pártoktatás további fejlesztéséért.

Rubinstein M.: A kommunizmus anyagi-technikai alapjának meg-
teremtése.

Mihajlov N.: A Komszomol kulturális tömegmunkája az ifjúság
között.

Csen-Bo-Da: Sztálin és a kínai forradalom.

Kobaljov J.: A Kínai Népi Köztársaság az emelkedés útján.

Bogoljubov K.: Az élenjáró nagy kolhozok tapasztalatainak
propagandája. / Vidéki kiadóknál megjelent tárgyavágó irodalom
ismertetése és kritikája. /

Rövid ismertetések: " A Kínai Népi Köztársaság megalakulása".
Moszkva, 1950. 135 l.; John L. Spivak: Amerika megmentői. Moszkva,
1949. 82. l.

1950. 18. sz.

Vezércikk: Hatalmas ideológiai fegyver a kommunizmusért fo-
lyó küzdelemben. /A SzK/b/P története megjelenésének 12. évfordu-
lójára./

Csesznokov B.: A szocialista állam gazdasági szervező szere-
pe.

Beljakov A.: A népek békeharcának új szakasza.

Trofimov P.: Az etikai és esztetikai alapelvek egysége a
szovjet művészetben.

Gleserman G.: A marxizmus-leninizmus az alapról és a fel-
építményről.

Szeregin V.: Féktelen fasiszta reakció az USA-ban.

Kabin I.: A Schumacherék - a béke és a demokrácia leggono-

szabb ellenségei.

Melnyikov D.: A Schuman-terv a háborus uszítók terve.

Kritika és bibliográfia:

Komolov V.: Az élenjáró tapasztalatok terjedéséről./A termelési újítókkal kapcsolatos 1950 évi irodalom áttekintése./

1950. 19. sz.

Vezéreikk: Általánosítsuk tudományosan és terjesszük a pozitív tapasztalatokat.

Morozov V.: V.I. Lenin műveinek 30. kötete.

Kovaljov Sz. A kapitalizmus csökevényeinek eltávolítása az emberek tudatából.

Dugyinszkij I.: Az európai népi demokráciák sikerei az iparosítás terén.

Egy eddig közzé nem tett okmány Szun Jat-szentől. / Szun Jat-szen levele 1921 aug. 28. a szovjetorosz külügyminisztériumhoz./

F. Koznov: A pártszervezet harcban a technikai haladásért.

Griza A.: A párt politikai munkája a gépállomásokon.

Pártkronika.

Nemzetközi Szemle.

1950. 20.sz.

Vezéreikk: A kommunizmus új sikerei felé.

Burdzsalov E.: V.I. Lenin műveinek 31. kötete.

Paramonov N.: A Szovjetunió dolgozói kulturális és technikai színvonalának emelkedése.

Kovda V.: A kommunizmus nagy építményei és a természet átalakítása.

Szofronov A.: A Szovjetunió - a békeharc zászlóvivője.

Luca V.: A Tito - Rankovics banda az amerikai imperializmus ügynöksége a Balkán-félszigeten.

Bronszkij B.: A dolgozók elszegényedése az USA-ban.

Djeniszov G.: A sztálini kor emberei. / "Bennünket Sztálin nevelt" c. gyűjteményes munka ismertetése./

A szabadság támasza és a népek boldogsága. / A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a mi nemzet szabadságunk c. gyűjteményes cseh munka ismertetése./

PRAVDA 1950. Augusztus.

1. Kornyilov V.: Amerikai sztrákegerek Koreában. /Haditudósítás./

2. Sztálin I.: Válasz az elvtársaknak. / A nyelvészeti vita kaposán./

3. Foster W. Z.: Népfront és népi demokrácia.

4. Pavlenko P.: Harcban a békéért.

Gladkov F.: A haladó emberiség reménye.

Fegyin K.: A népek boldogságának nevében.

5. Malik J.A. elvtárs beszéde a Biztonsági Tanács aug. 3. ülésén.

6. Lebegyev V.: V.I. Lenin műveinek 28. kötete.

7. Tudatlanság a nemzetközi jog kérdéseiben. / Az agresszio kérdéséről./

Vavilov Sz.I.: A szovjet tudomány alkotó továbbfejlesztéséért.

8. A békéért folyó harc minden tudós szent kötelessége.

B.A. Vvegysizskij akadémikus levele Amerika és Európa fizikusaihoz.

Rasszagyin G. - Filippov I.: Az amerikai diverzió az Egyesült Nemzetek Szervezetében.

9. Titarenko Sz.: A bolsevizmus taktikai elveinek nagy ereje. / Lenin: " A szociáldemokrácia két taktikája a demokratikus forradalomban " c. művéről./

10. Emeljük fel a tudományos intézmények pártszervezeteinek szerepét. /A pártszervezetek tartsák fenn a tudomány kapcsolát az élet követelményeivel./

Ehrenburg I.: Londoni benyomások. /Legutóbbi látogatásáról./

12. Korionov V.: A tudomány és népművelés militarizálása az USA-ban.

13. Bolsevik szivügyünk. /A termelés emeléséről./

14. Kuznyecov K.: A munkásosztály harcának nagy példája. A tifliszi vasutasok sztrájkjának 50 éves jubileumára.

15. Kim Du Bon: A koreai nép harca a szabadságért. /Korea felszabadulásának 5 éves évfordulója./

16. Zaszlavszkij D.: Az amerikai imperializmus politikájának csődje Kínában. / Csen-Bo-Da professzor Csang Kai-sekről írt könyvének ismertetése./

17. A szovjet kultúra nagy vívmányai.

Maligin V.: A magyar faluban. /Beszámoló a tzsos-moz-

galom eredményeiről./

18. Az új öntözési rendszerre való áttérésről az öntözött földek teljesebb kihasználása és a mezőgazdasági munkák gépesítésének megjavítása céljából. / Közi a szovjet minisztertanács rendeletét./

19. Nyikolajev V.: Az állam és a jog kérdéseivel foglalkozó könyvek komoly hibáiról. /A. Djenyiszov professzornak az állam és a jog elméletéről írt könyvét és az általa szerkesztett "Szovjet állam- és jogtörténet" c. művét bírálja./

20. Rasszagyin G. - Filippov I.: Mac Arthur a véres gasztetek szervezője.

21. Zsukov J.: Széles fronton. / A nizzai nemzetközi ifjúsági találkozóról./

22. A belga munkásosztály hű fia. Julien Lanaut emlékének.

23. Gheorghiu-Dej G.: Románia felszabadulásának dicső évfordulója.

24. Rasszagyin G.-Filippov I.: Az amerikai gazdasági élet militarizálásának megerősödése.

25. Az élenjáró tapasztalat propagandájának komoly eszköze. / A könyvkiadás helyzetéről./

26. Juszupov U.: Az öntözéses földművelés fejlődésének új szakasza. / A szovjet minisztertanács legutóbbi rendeletéről./

27. Kairov I.: Az új tanév küszöbén.

30. Anyiszimov I.: A béke lánglelkű harcosa. Henri Barbusse halálának 15. évfordulójára.

31. Kuznyecov V.: Korunk legégetrevalóbb és legyőzhetetlen mozgalma. / 15 éves a sztahanovista mozgalom./

1950. Szeptember.

1. Az új iskolai év.

Vinogradov V.: Sztálin nyelvtudományi munkái és a szovjet iskola. / A nyelvtanítás új feladatairól./

2. Az új élet aktív építői. / A népi demokratikus országok asszonyairól./

3. A kommunizmus nagy építkezése. / A legújabb nagy vízi-erőmű-építkezésekről./

Ehrenburg I.: A béke híve. / Békemozgalomról és az em-

4. Kozmin I.: A kujbisevi vizierőmű a Volgán.
5. Loginov F.: A sztálini korszak nagyszerű alkotása. / A sztálingrádi vizierőműről. /
6. Sarov I.: A szovjet mezők öntözésének nagy terve.
7. Az öntudatos munka diádala. / A volgai vizierőművekről. /
8. A szovjet tudósok kötelessége. / Beszélgetés Sz. I. Vavilovval, a Szovjet Tudományos Akadémia elnökével a volgai vizierőművekkel kapcsolatos teendőkről. /
9. Csankov G.: A bolgar nép nagy ünnepe. / Bulgária felszabadulásának évfordulójára. /
10. Bogdanov Sz.: A Szovjet Hadsereg páncélos és gépesített csapatai. Jugoszlávia dolgozóinak harca Tito fasiszta klikkje ellen. A "Szocialista Jugoszláviáért" c. lap hasábjairól.
11. Viszokov I.: Egy kirai gyárban.
12. A Turkmén Főcsatorna.
13. Kovda V.: A puszták meghódításának terve. / A Turkmén Főcsatornáról. /
14. A Turkmén Főcsatorna a kommunizmus nagy építménye. / Beszámolók és cikkek. /
Lepelizzük le a háborús uszítókat.
15. Zsukov V.: Nép harc a békéért. / A békemozgalom eredményeiről. /
16. Bovin A.: A Kara-kum zöld övezete. / A Turkmén Főcsatornáról. /
Ehrenburg I.: Figyelmeztetés. / A német agresszió sorsa intő példa az új háborús uszítóknak. /
17. A legnagyobb vizierőmű-építkezése.
18. Cserevko B.: Új vizierőművek építése és a folyami szállítás feladatai.
Popivoda Pero: Jugoszlávia forradalmi, valóban kommunista pártjának újjászületéséért.
19. Fedoszejev P.: Az imperializmus ideológusai a béke és a haladás ellenségei.
20. A dolgozók elszegényedése a tőkés országokban.
21. A kommunizmus új gigászi építkezései.
Artobolevszkij I. - Lavrov V. - Pusztovarov I.: A Nagy Szovjet Enciklopédia új kiadása.
A koreai támadás előkészítését leleplező okmányok.

22. A kommunizmus nagy építkezései a sztálini lángész alkotásai. / Beszámolók./

A népek békéjéért és biztonságáért, az új háború fenyegetése ellen. / Visinszkij beszéde szept. 20.-án./

23. A népi demokráciáról Kínában.

24. A világ népe a kommunizmus építkezéseiről. / A most meginduló munkák világviszhangja./

Szohov N.: A hőhérok nem kerülnek el a népek ítélőszékét. / A háborús uszítókról./

Az amerikai intervenciók szörnyű gaztettei Koreában.

25. Zsimerin D.: Új gigantikus erőművek.

Naumov P.: A Nemzeti Front zászlója alatt. / A Német Demokratikus Köztársaságban közelgő választásokról./

28. A liszinman-"kormány" volt miniszterének bejelentése. / Kim-I-Szek leleplezései./

29. Alekszejev A. - Kozodojev I. - Lazutkin J.: A gazdasági válságok elméletével és történetével foglalkozó könyvek hibáiról. /Mendelsehnnak " A XIX. század gazdasági válságai és ciklusai" és Figurovnek "A válságok marxista-leninista elmélete" és " A tőkés újratermelés és a gazdasági válságok" c. munkáit objektívizmusuk miatt erősen elítéli./

30. Andrianov Sz.: A nagy sztálini építkezés Ukrajnában. / Az új erőművekről./

1950. Október.

1. A Kínai Népköztársaság évfordulója.

A bolsevizmus mindent legyőző eszmei fegyvere. / A Párttörténet megjelenésének 12. évfordulójára./

2. A választások a dolgozók küldötteinek helyi tanácsaiba.

Korotyejev V.: A kommunista nevelés nagy lenini programja. / Lenin beszéde: " Az ifjúsági szövetségek feladatai" 30 éves./

3. A világ legdemokratikusabb választási rendszere. /A tanácsok választásáról./

4. Az értelmiség a békéért folyó harcban.

Lenin V.I. műveinek 30. kötete.

Visinszkij A.J. beszéde az ENSz politikai bizottságának 1950. okt. 2. délelőtti ülésén.

5. Visinszkij A. J. beszéde. / Folytatás./

9. Építés és jólét a kolhozfaluban.
10. Nagy hozzájárulás a béke ügyéhez. / A Nagy Októberi Szocialista Forradalom közeli évfordulójáról./
Pavlenko P.: A kommunizmus napja a béke napja.
11. Njazmuhamedov B.: A népek békeakarata megörökösíthetetlen!
Karavajeva A.: A nő mint békeharcos.
12. Szélesedik a békeharc frontja.
13. Visinszkij A.J. beszéde az ENSZ közgyűlés politikai bizottságának 1950. okt. 10. ülésén.
14. Visinszkij A.J. beszéde. /Folytatás./
Gruscskij I.: Ideológiai munka az értelmiség sorai közt.
15. A népek békéjéért és biztonságáért. / A békekongresszus kiküldötteinek híkei./
Grigorjan V.: Az imperialista politika szocialista frazeológia leple alatt. / Az angol munkáspárt margate-i konferenciájáról.
16. A tartós békéért és a népek közti barátságért.
Megvédjük a béke nagy ügyét. /Beszámolók a Szovjetunióban folyó békeharcról./
Polevoj B.: Szatán városából valók vagyunk. /Beszámoló Romániából./
Kocsemaazov V.: Az ifjúság a békéért folyó harcban.
Terentyjev F.: Nemzetközi szemle.
17. A Béke Hiveinek II. Konferenciája a Szovjetunióban. /Beszámoló./
A szovjet nép hatalmas hangja. / A konferenciáról./
18. A Béke Hiveinek II. Konferenciája a Szovjetunióban. /További beszámoló./
19. A Béke Hiveinek II. Konferenciája a Szovjetunióban. /További beszámoló./
20. A Béke Hiveinek II. Konferenciája a Szovjetunióban. /További beszámoló./
A szovjet embereket eltölti az elhatározás, hogy harcolnak a békéért és megvédik a béke ügyét. / Csatlakozások a Béke-kongresszus határozataihoz./
Viktorov J.: Harold Stassen piszkos játéka. /Az amerikai kongresszusi választások előkészületeiről./
21. A Béke Hiveinek II. Konferenciája a Szovjetunióban. /To-

vábbi beszámolók./

Nőnek és erősödnek a béke erői./ Szovjet dolgozók csatlakozása a Békekongresszus határozataihoz./

22. Viszokov I.: Gyilkosságok és felforgató cselekmények szerzői. / Pekingi kiállítás az amerikai imperializmus kínai tevékenységéről./

Rasszagyin G. - Filippov I.: A háborus hisztéria jegyében. /Az USA 81. kongresszusának működéséről./

Viktorov J.: Nemzetközi szemle.

23. A szovjet népgazdaság fejlesztése tervének végrehajtásáról. 1950. 3. negyedévére.

A magyar nép a békére szavaz. / Beszámoló a választásokról./

Zsukov J.: "A mi vérünk nem eladó!" Francia katonák tiltakoznak a háborus előkészületek ellen.

24. Rasszagyin G. - Filippov I.: Két út. Az Egyesült Nemzetek Szövetsége öt éves fennállására.

25. Az új háborus fenyegetés kiküszöböléséről és a népek békéjének és biztonságának megerősítéséről. / A.J. Viszinszkij beszéde az ENSZ közgyűlés politikai bizottságának ülésén okt. 23. /

A béke legyőzi a háborút! / Szovjet emberek kiállása a Szovjet Békekongresszus határozatai mellett./

26. Tarasov M.: Választások a dolgozók küldötteinek helyi tanácsaiba. / A decemberi választásokkal kapcsolatban./

Naumov P.: Álarc nélkül. / Az imperialisták nyugatnémet - országi mesterkedéseiről./

Az új háborus fenyegetés kiküszöböléséről és a népek békéjének és biztonságának megerősítéséről. / A.J. Viszinszkij beszédének folytatása./

27. Lenin V.I. Műveinek harmincegyedik kötete.

Szitnyikov G.: Politikai pártmunka a megnagyobbított kolhozokban.

Az új háborus fenyegetés kiküszöböléséről és a népek békéjének és biztonságának megerősítéséről. / A.J. Viszinszkij beszédének folytatása./

28. Csesznokov D.: A szovjet állam nagy ereje. / Október évfordulója elé./

29. A SzK/b/P Központi Bizottságának jelszavai a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 33. évfordulójára.

Csao Su-li: A világ egyszerű embereihez. / A békemozgalomról./

Korionov V.: Nemzetközi szemle.

30. Drda J.: A békeharosok élén.

Alekszandrov M.: A Wall-Street főügynöke. / Trygve Lie újraválasztásáról az ENSZ főtitkárává./

Rasszagvin G. - Filippov I.: Győzhetetlen mozgalom. / A békemozgalom terjedése az USA-ban./

Zsukov J.: Az amerikai agresszorok parancsára. / A francia parlament elvben beleegyezett Nyugat-Németország felfegyverzésébe./

31. A népgazdaság fejlesztése állami tervének teljesítéséről az Orosz Szocialista Szövetséges Szovjet Köztársaságban 1950 harmadik negyedében.

Lenin V.I. Műveinek harminnegyedik kötete.

Mihail Vasziljevics Frunze. / Halála 25 éves évfordulójára./

Korionov V.: "A béke árulói." / Jean Catal francia publicista oroszra fordított könyvét ismerteti./

Az USA gazdasági életének átállítása a háborús vonalra.

VOPROSZI ISZTORII. 1950. 8. sz.

Sztálin I.V.: Válassz az elvtársaknak.

Új hozzájárulás a marxizmus kincsestárához. / A Marr-vita értékelése./

Barisev T.: A moszkvai bolsevikok harca a tömegekért a sztálini reakció évei alatt.

Godunov N.: A francia nép a Páris felszabadításáért vívott harcban./1944. aug./

Dovzszenok V. - Brajcsevszkij M.: A feudalizmus kialakulásának ideje a régi Ruszban.

Referder J.: Szocialista munkaverseny Ukrajnában az első sztálini ötéves terv idején.

Korszunszkij A.: A rapalloi szerződés és a német szociáldemokrácia.

Gutnova J.: Az amerikai burzsoá középkorkutatás tükre.

Ismertetések:

Kafenhaus B.B.: A Djemidovok gazdaságának története a XVIII-XIX. században. Moszkva-Leningrád 1949. 524 l. / A. Pankratova./

Jakovlev A.I. / szerk. /: A XVII. sz.-i moszkvai állam vámkönyvei. Moszkva - Leningrád, 1950. 886 l. /N. Usztyugov./

Soinbajev T.Zs.: A Szirdarja menti kazahok felkelése Dzsanhozzi Nurmuhamed batir vezetése alatt / 1856-1857 /. Alma-ata, 1949. 105 l. /A. Jakunjin./

Sevasenke F. /szerk./: Parasatmozgalom Bukovinában a XIX.sz. 40-es éveiben. Okmánygyűjtemény. Kiev, 1949. 291 l. / ukrán nyelven/ /I. Miller./

Alpatov M.A.: A XIX. sz.-i francia burzsoá történetírás politikai gondolatai. Moszkva - Leningrád, 1949. 403 l. /B. Persnyev./

Mejer Gersl D.: Elkerülhetetlen-e Amerika pusztulása? Moszkva, 1950. 215 l. / V.Zorin./

Dimitrov M. - Dinekov P. /szerk./: Tanulmánygyűjtemény Hrisztó Botev születésének 100 éves évfordulójára. Szófia, 1949. 784 l. / L. Vorobjev./

Ijeln Sz.: Az USA sztrájkmozgalmának történetéből. Moszkva, 1950. 307 l. /D. Voblikov./

Labuda G.: Az első szláv állam. Samo állama. /lengyelül/. Poznan, 1949. 357. l. / V.Koroljuk./

Bibliográfia.:

Az új lengyel történeti irodalom. / A megjelent történeti munkák felsorolása néhány soros tartalmi ismertetéssel./

Kronika:

Beszámoló a lett, észt és litván szovjet köztársaságok történeti intézeteinek közös üléséről.

Beszámoló a Belorussz Akadémia történeti intézetének 1946-1949 évi működéséről.

1950. 9.sz.

Danyiljalov A.: A müridizmus helyesebb magyarázatai Samil mozgalmában.

Kalabaskin A.: M.V. Frunze forradalmi tevékenysége az első orosz forradalom idején.

Ignatovics I.: A XIX. sz. első negyedének parasztmozgalmai.
Gonyionszkij Sz.: Hogyan foglalták el az amerikai imperialisták Panamát.

Jakovlev B.: A kapitalista alap keletkezése és fejlődési fázisai Oroszországban.

Mongajjt A. - Fjodorov G.: Nagy Novgorod történetének kérdései.

Alpatov M.: A mai reakciós történetírás az amerikai háborús gyujtogatók fegyvere.

Ismertetések:

Grekov B. D. - Jakubovszkij A. J.: Az Arany Horda és bukása. Moszkva - Leningrád, 1950. 428 53. / M. Szafargaliev/.

Az Orosz Évkönyvek teljes Gyűjteménye 25. k.

A XV. sz. végi Moszkvai évkönyv. M. - L. 1949. 463 l. / L. Cserepnjin/.

Usztyugov N.V.: Az 1737-39 évi baskir felkelés. M. - L. 1950. 153 l. / V. Sunkov/.

Koszev V.: Petko Racssev Szlavejkov. Godisnik na Szofijszkija universzitet. Isztor. - fil. fakultet. XLIII. k. Szofia, 1947. 185 l. / N. Levintov/.

Priester Eva: Kürze Geschichte Österreichs. Aufstieg und Untergang des Habsburgerreiches. Wien, 1949. 620 l. / R. Aver - buch/.

A kötetet a M. V. Franze-vel foglalkozó irodalom összeállítása és tudományos krónika zárja le.

1950. 10. sz.

Tretyjakov P.: A népek keletkezésének néhány kérdése I.V. Sztálinnak a nyelvéről és nyelvtudományról szóló munkáiban.

Szmirnov N.: Manszur sejk és török pártfogói.

Kalinyin N.: A müncheni egyezmény és az angol munkáspárt áruló szerepe.

Moszberg G. - Vasszar A.: Az Észti Sz.Sz.K. története periodizálásának alapvető kérdései.

Udalcov I.: Fr. Palacký politikai tevékenységének jellemzése.

Alekszandrov V.: Az állami parasztszféra keletkezésének kérdése.

Karasz M.: A toledói moszarabok levéltárának XII.-XIII.sz.-i

anyaga.

Kritika és bibliográfia:

Perevalov V.A.: Lomonoszov és a sarkvidék. Moszkva - Leningrád, 1949. 504. l. / V. Szvirszkaja/.

Kuzasznyin Nyikov Sz.P.: Kamcsatka földjének leírása. Moszkva - Leningrád, 1949. 841. l. /N. Lazarev/.

Bagratyion a dunai fejedelemségekben. /Cikkgyűjtemény/ Kisi-nyov, 1949. 117 l. / V. Vjalikov/.

Graus Fr.: A cseh posztókereskedelem a XIV. sz.-ban és a XV. sz. elején. Praha, 1950. /G. Szancsuk/.

Cessi R.: Storia di repubblica di Venezia I.- II. Milano - Messina, 1944-1946. / N. Szokolov/.

A kötetet a moszkvai állami egyetem diploma-munkáinak megbeszélése és N.A. Maskin nekrológja zárja le.

VESZTNYIK AKAGYEMII NAUK SzSzSzR. / A Szovjet Tudományos Akadémia értesítője./ 1950. 6. sz.

Sztálin I.V.: Marxizmus és nyelvtudomány.

Békeharc.

Beszámoló az Akadémia 1950 májusi üléséről.

Szuverov halálának 150. évfordulóján mondott beszédek.

Beszámoló N.Sz. Kinyapina " Orosz - osztrák viszony a XIX.sz. harmincas éveiben" című disszertációjáról.

1950. 7. sz.

Sztálin I.V.: A nyelvtudomány néhány kérdése. Válasz J.Kra - senyinnyikova elvtársnőnek.

Tocsijev A.V.: Sztálin a nyelvtudomány problémáiról és az akadémia feladatai.

Vinogradov V.V.: A marxista nyelvtudomány zseniális programja.

Volgin V.P.: A mai tudomány legnagyobb eseménye. / Sztálin elvtárs nyelvtudományi cikkeiről./

Alekszandrov G.F.: A marxista filozófia fényes lapja. /Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkáiról./

Djeborin A.M.: A sztálini tanítás a nyelvről.

Jegolin A.M.: A szovjet tudomány új eredményei. A nyelvtudományról.

Zsukov J.M.: Kiküszöböljük az elmaradást.

E történészek számára fontos tanulmányokon kívül gazdag természettudományi anyagot tartalmaz még a folyóirat.

1950. 8.sz.

Sztálin I.V.: Válasz az elvtársaknak. /Szansejev és Holopov elvtársakhoz nyelvtudományi kérdésekkel kapcsolatban írt levele teljes szövege/.

A szabad, alkotó tudományos kritikáért./Vezércikk, a nyelvtudományi vita legfontosabb eredményeinek összefoglalása./

Polevoj J.Z.: Az orosz munkásmozgalom kezdeti korszakának történeti sajátosságai.

Szvetajlo N.V.: A Magyar Népköztársaság Akadémiája. / Az akadémia átszervezésének, eddigi eredményeinek és céljainak ismertetése./

1950. 9. sz.

A szám tulajdonképp többségében természettudományi kérdésekkel foglalkozik. Beszámol ezenkívül az akadémia filiáléinak 1949.évi működéséről, a szövetséges köztársaságok tud. akadémiái tudományos működésének egybehangolásától stb. Több közlemény jelent meg ezenkívül Sztálin nyelvtudományi cikkeivel kapcsolatban.

VESZTNYIK DREVNYEJ ISZTORIJ. / Ókori értesítő./ 1950. 2. sz.

Sztálin I.V.: Nyelvtudomány és marxizmus.

Sztálin I.V.: A nyelvtudomány néhány kérdéséhez.

A szerkesztőségtől. / Azokkal a tanulságokkal foglalkozik, amelyeket a történészeknek le kell vonniuk Sztálin elvtárs nyelvtudományi cikkeiből./

Tarkov P.N.: A nemzetközi viszonyok az antik világban.

Artamonov M.I.: A szkiták eredete.

Tyumenjev A.I.: Chersonesosi tanulmányok IV.

Sztyepugina T.V.: A társadalmi-gazdasági viszonyok kérdése Kinában az I.E. XIV.-XII. sz.-ban.

Djakonov I.M.: A szumer "városállamok" területe és lakosságuk összetétele.

Iljin G.F.: A sudrák és rabszolgák a régi indiai törvényekben.

Közlemények:

Belov G.D.: Antik ház Chersonesosban.

Rubinstein R.I.: A herakleopoliszi király intelmei fiához.

Selov D.B.: Theodosiai pénzlelet.

Eztán ókori problémákkal foglalkozó könyvkritikák, majd archeológiai ásatásokról szóló beszámolók következnek. Mellékletként Appianus római történetéből vett részletek fordítását adja a folyóirat.

1950. 3. sz.

Sztálin: Válasz az elvtársaknak.

A kutatómunka feladatai az ókori történet területén a következő öt évben.

Stajerman J.M.: Rabszolgakollegiumok és familiák a császárság korában. Ezeken kívül több kisebb történeti vagy archeológiai problémával foglalkozó tanulmányt, könyvismertetéseket, beszámolókat stb. találunk a kötetben.

PREPODAVANYIJE ISZTORII V SKOLE. / Történettanítás az iskolában. /

1950. 5.sz.

Sztálin J.V.: A nyelvtudomány néhány kérdéséhez.

Felelet az elvtársaknak.

Ivasin I.F.: A Szovjetunio külpolitikája 1924-1935.

Davidovics A.M. - Safir M.A.: A marxizmus-leninizmus az államról.

Oszipov K.: Nyikolaj Bauman /1873 1905./ / Lenin egyik harcos társának rövid életrajza./

Barincev G.P.: A szovjet hazafiság nevelése a Szovjetunió alkotmánya óráin. /Gyakorlati utmutatások az órák lefolytatására./

Boriszova J.Sz.: A helyi anyag felhasználásának tapasztalatai a X. osztályos történelemórán. / A XX. század történetének bemutatása az események színterén./

Dajri N.G.: A vizsgák tanulságai. / Az 1949/50-es tanév végén a IX-X. osztályokban tartott történelem-vizsgákat értékeli ki: A történettanítás színvonala emelkedett, az élenjáró tanárok eredményeit általánosítani kell./

Sztálin-díjas történészek. / A.Sz. Jeruszalimszkij: "A német imperializmus külpolitikája és diplomáciája a XIX. század végén," J.Zutisz: " A Keleti-tengeri kérdés a XVIII. században", " Lettország történetírásának vázlat. I. A balti-német történetírás", és B.F. Porsnyev: " Népi felkelések Franciaországban a Fronde előtt" c. könyveit ismerteti./

Kan Sz.: Módszertani kézikönyv az ujkor történetéhez. / A.V. Jefimov - A.P. Averjanov - V.A. Orlov - G.Sz. Szanyin VIII. osz - teljes könyvét ismerteti./

SZLÁVEANYE. /Szlávok. A Szovjetunió Szláv Bizottságának folyóirata./

1950. 8. sz.

Sztálin I.V.: Válasz az elvtársaknak. / A nyelvtudomány kérdéseihez./

Csutkih A.: A jelenkor feltartóztathatatlan mozgása. / A sztahanov mozgalomról./

Jevrejszkov A.: Infláció a kapitalista államokban és a valuta megerősödése a népi demokratikus országokban.

Georgievics A.: A demokratikus tábor határozottan ellenszempül a Tito-Rankovics-klikk kísérletezéseinek.

Pilipcsuk Sz.: Az amerikai imperialisták újabb kártevése. / A kolorado bogarak terjesztéséről./

Újabb lépés a kapitalizmus visszaállításához Jugoszláviában.

Pervencev A.: A dévényi Szláv Nap.

Boid D.: A kanadai szlávok a békeharcban.

Kalugin J.: A braziliai szlávok között.

1950. 9. sz.

Rosszijszkij N.: A szovjet nép - a béke őrzője.

Nyikoláj metropolita: Az aktív békeharc - minden becsületes ember kötelessége.

Koloszov P.: Latin-Amerika haladószellemű szlávjai a béke és a demokratikus jogok harcosaiban.

Arcihovszkij A.: A kultúra fasizálódása Jugoszláviában.

Nyikitovics N.: A hóher Rankovics börtöneiben és koncentrációs táboraiiban.

SZOVJETSZKAJA NYELGE /Szovjet könyv./ 1950. 8.sz.

Sztálin I.V.: Válasz az elvtársaknak.

Koszulnyikov A.P.: Lenin műveinek 28. kötete.

Vinogradov V.V.: Sztálin nyelvtudományi művei és a szovjet nyelvtudomány fejlődési útja.

Ismertetés:

Juskov Sz.V.: A Russzkaja Pravda. Keletkezése, forrásai és

jelentősége. Moszkva, 380 l. /A.A. Ziminy/.

Maskin N.A.: Augustus principátusa. Moszkva - Leningrád, 1949. 688. l. / O.I. Szevasztyanov/.

A folyóirat a legújabbban megjelent szovjet történeti munkák jegyzékét is közli.

1950. 9. sz.

Csudakov J.A.: A sztahanovisták tapasztalatainak kincsesháza. / A sztahanovisták könyveinek ismertetése. /

Rogyienov V.M., - Figurovskij N.A.: M.V. Lomonoszov össze - gyűjtött művei.

Ismertetések:

Uj irodalom Koreáról. /Koreáról megjelent új könyvek ismertetése. / / I.J. Malin. /

Kallisztov D.P.: A Fekete-tenger északi partvidéke történetének vázlata az antik korszakban. Leningrád, 1949. 288.l. /P.N. Tarkov. /

Nucubidze S.I.: Rusztaveli és keleti renaissance. Tbiliszi, 386 l. / Sz.I. Danyelia. /

1950. 10.sz.

Basiláv N.M.: V.I. Lenin műveinek 29. kötete.

Baisev Sz.B.: Lenin és Sztálin művei kazah nyelven.

Boltin J.A.: M.V. Frunze válogatott művei.

Kritika:

A Kínai Népköztársaság megalakulása. Okmányok. Moszkva, 1950. 136 l. / J.F. Kovaljov. /

Parasztmozgalom Bukovinában a XIX. sz. 40.-es éveiben. Okmánygyűjtemény. Kiev, 1949. 300 l. / M.N. Tkacsenko. /

A XVII. sz.-i moszkvai állam vámkönyvei. I. k. Moszkva - Leningrád, 1950. 888 l. / L.V. Cserepnin. /

SZOVJETSZKOJE GOSZUDARSZTVO I PRAVO. / Szovjet állam és jog. / 1950. 7.sz.

Manykovszkij B.Sz.: A népi demokráciák, mint szocialista típusú államok fejlődésének új szakasza.

Genyeralov B.F.: A Szovjetunió és a népi demokráciák nemzetközi jogi együttműködésének alapvető vonásai.

Tavrov G.: A koreai kérdés a második világháború után.

1950.8.sz.

Vezércikk: A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa első ülészakának eredményei.

Szavcsuk P.O.: A szovjet patriotizmus és a szovjet demokrácia.

Lazarev M.I.: A Béke Világkongresszus állandó bizottsága döntéseinek nemzetközi jogi jelentősége.

Szobinov M.: A Német Demokratikus Köztársaság megalakulása fordulópont Európa történetében.

1950. 9. sz.

Djenyiszov A.I.: Igen értékes hozzájárulás a marxizmus-leninizmus kincsestárához. / Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkáiról./

Jevgenyev V.: Sztálin elvtárs "Marxizmus és nyelvtudomány" o. cikke és a szovjet jogtudomány feladatai.

1950. 10.sz.

Juskov Sz.V.: A rendi képviseleti monarchia kérdéséhez Oroszországban.

Pokrovszkij V.Sz.: A nemzetiségi kérdés az orosz forradalmi demokraták munkáiban.

SZOVJETSZKAJA ETNOGRAFIJA. /Szovjet néprajz./ 1950. 2. sz.

Sztálin I.V.: Marxizmus és nyelvtudomány.

A nyelvtudomány néhány kérdéséhez.

Potjehin I.I.: Lenin a nemzeti-felszabadító mozgalomról a gyarmatokon és a függőségben lévő országokban.

Okladnyikov A.P.: Szibéria népei kialakulása kezdeti szakaszainak tanulmányozása. / A Bajkál-vidék lakossága a neolitikban és a korai bronzkorban./

Levin M.G.: Szibéria és Távolkelet antropológiai típusai. /Észak-Szibéria népei etnogenezisének problémái./

Zsdanko T.A.: A Szovjet Tudományos Akadémia néprajzi intézetének 1949. évi munkássága.

E tanulmányokon kívül nagyszámu szoros értelemben vett etnográfiai tárgyú értekezéseket találunk.

VOPROSZI FILOSZOFII. / A filozófia kérdései./ 1950. 1.sz.

Sztálin I.V.: Marxizmus és nyelvtudomány.

Sztálin I.V.: A nyelvtudomány néhány kérdéséhez.

Válasz Krasenyinnikova elvtársnőnek.

Leontyev B.L.: A békeharc - korunk hatalmas mozgalma.

Sarikov I.Sz.: Kritika és önkritika - a szovjet társadalom fejlődésének mozgató ereje.

Dzsanduldin N.: A szocialista társadalom progresszív fejlődésének sajátosságai.

Figurnov P.K.: A kapitalizmustól a szocializmusba való átmenet a népi demokráciákban.

Trosin D.M.: A két fejlődési koncepció gyökeres ellenmondásáról.

Gumerov D.Z.: Kajum Naszirí, a tatár nép XIX.sz.-i nagy gondolkodója.

Szlejska D.B. - Narszkij I.Sz.: A nyugati és délszlávok filozófiai gondolatának történetéből.

A burzsoá ideológia kritikája.

Szejnmann M.M.: A Vatikán, a háborus uszítók fegyvere.

Popov A.J. - Szemjonov J.N.: A "Malthus-elmélet" az angol-amerikai imperializmus szolgálatában.

Konzultáció:

Glezerman G.J.: Az osztály és a nemzet.

Vitaanyag:

A filozófia története tankönyvtervezet IV. és V. fejezetének tervezete.

LITERATURNAJA GAZETA /Irodalmi ujság./

1950. aug. 1. 63. sz.

Kozlov Sz.: Omar Bradley, a háboru dobosa.

A béke ellenségei. / A népek akarata elsöpri a háborus uszítókat.

1950. aug. 3. 64. sz.

Sztálin I.V.: Válasz az elvtársaknak. / A nyelvészeti vita kaposán./

A mi Szovjet Enciklopédiánk. / Jelentőségéről./

Ganyelin R.: A mai yankee-intervenciósok elődei. / Az USA multszásadi próbálkozásairól Korea megszállására./

1950. aug. 5. 65. sz.

Nyikiforov Sz.: A szovjet nyelvtudomány új utjai. /A nyelvészeti vita kiértékelése./

Pitt J.: A békét választottam. / A Reuter-iroda volt tudósítójának vallomásai.

1950. aug. 8. 66. sz.

Pitt J.: A békét választottam. /Folytatás./

1950. aug. 10. 67. sz.

Montague I.: A békeharc új szakasza Angliában. / A béke-mozgalom eredményeiről./

Moszkovcev A.: A yankeek Japánban.

1950. aug. 12. 68. sz.

Ehrenburg I.: Válasz a válaszokra. / A nyugati írókhoz tavasszal intézett felhívására kapott válaszokkal foglalkozik./

Pitt J.: A békét választottam. /Folytatás./

1950. aug. 15. 69. sz.

Csakovszkij A. Volk I.: A nép öröme és haragja. / A koreai népről/.

1950. aug. 17. 70. sz.

Hárman a Biztonsági Tanácsból. / Sunde, Chauvel és Jebb jellemzése./

Pitt J.: A békét választottam./Folytatás/.

Pahomov N.: Csang-Tin-Fu - a dollár hű szolgája./ A Kuomintang-klika képviselőjéről a Biztonsági Tanácsban/.

1950. aug. 19. 71. sz.

Pitt J.: A békét választottam./Folytatás/.

Csakovszkij A.: A fronton és a háterszágban. / Beszámoló Koreából./

1950. aug. 22. 72. sz.

A természetfeletti uralom. / Az új öntözési módszerek bevezetéséről./

Lidice - Phönthek. / Az amerikaiak éppugy elpusztították Phönthek városát, mint a német Lidicét. A hitleristák sorsa intő példaul szolgálhat./

1950. aug. 24. 73. sz.

Az izgalmas kérdést meg kell oldani. /A koedukációs vita folytatása, a koedukáció mellett foglal állást./

A mai orosz irodalmi nyelv szótára. / V. Vinogradov prof. nyilatkozata a szótár munkálatairól. A III. és IV. kötetet Sztálin elvtárs utmutatásai alapján vizsgálják felül./

Jarosevszkij M.: Szemantikai sötétség. / A burzsoá nyelvtudósok elméleteiről./

1950. aug. 26. 74. sz.

Montague I.: Nyílt levél egy amerikai katonához. /A koreai intervencióról./

Tinn P.H.: Egy angol ujságíró koreai naplója. /Egy fogságba került angol ujságíró vallomásai a koreai háborúról./

Zonyina L.: Henri Barbusse.

Jeruszalimszkij A.: Az amerikai intervenciók " hawaii"-i módszerei. / Történeti áttekintés az amerikai imperializmus terjeszkedéséről./

1950. aug. 31. 76. sz.

Karavajeva A.: A szovjet írók barátja. A.A. Zsdanov halálának második évfordulójára.

1950. szept. 2. 77. sz.

Kaftanov Sz.: A nyelvtudomány tanításának minél előbbi átalításáért!

Krisen Csandr: Levél az első Koreában elesett katonához. /Haladó indiai író levele a koreai intervenció ellen./

Fis G.: Szeptember másodika. / A japán fegyverletétel évfordulója./

Vietnam a békéért harcol. / Cikk az ötéves Vietnami Demokratikus Köztársaságról./

1950. szept. 5. 78. sz.

Amado J.: Békeharcosok Braziliában.

1950. szept. 7. 79. sz.

Aszanov N.: Így épül a kommunizmus. /Az új volgai vízierőművekről./

Csakovszkij A.: Kezdődik az élet. / Délkoreai benyomásairól./

1950. szept. 9. 80. sz.

Bogoszlovskij N.: Uj könyv Csernisevskijről. /F.Majszkij:
"N.G. Csernisevskij a Bajkál-tó mellett" c. gyűjteményes köny-
vről, amely Csernisevskij számtüzetésének időszakával foglal-
kozik, szöveg átlésében és jegyzeteiben sok hiba van./

Bulgária a szocializmus felé halad. / Beszámolók és cikkek
Bulgária felszabadulásának hatodik évfordulója alkalmából./

1950. szept. 12. 81. sz.

Kozsevnjikov V.: Dolgozó ország. /Bulgáriai beszámoló./

Nyesztyerov I.: Hitler lélekrombolói Ausztráliában. / Az
osztrák kormány nem kívánja a fasiszta irodalom megsemmisítését./

Szamszonov V.: " Nem akarunk Truman zsoldosai lenni!" / A
békemozgalom erősödése Japánban./

1950. szept. 14. 82. sz.

Ki-Szek-Pok: Olyan világ, amilyennek Acheson ur szeretné
láttni. / Képes beszámoló az amerikaiak koreai kegyetlenkedéseiről./

Karmen R.: Az Ama-Darjának új utat mutattak. /A Turkmén
főcsatorna építkezéseiről./

1950. szept. 16. 83. sz.

Ljapin A.: A föld megújulása. /A Turkmén főcsatorna építke-
zéseiről./

Nyedosivin A.: Régi hibák megismétlése. / M. Alpatov: "Egye-
temes művészettörténet" c. könyvének II. kötetét bírálja./

Rozanov B.: Sirás a washingtoni vizek mellett. /Az ameri-
kai lapok a hadsereg felkészületlenségéről beszélnek./

1950. szept. 19. 84. sz.

Pritt D.N.: Az igazság Koreáról.

1950. szept. 21. 85. sz.

Azsajev V.: Békét Koreának!

Lindsay J.: A béke ellenségei Angliában.

1950. szept. 23. 86. sz.

A szovjet tudósok a kommunizmus építkezései érdekében. / A
szovjet tudósok hozzájárulásáról az új erőművek építéséhez./

A béke útja és a háború útja.

Kovda V.: A pusztaságok átalakítása. /Az új öntözési ter-
vekről./

Csakovszkij A.: A Wall-Street bűne. /Az amerikaiak kore-
ai kegyetlenkedéséről./

1950. szept. 26. 87. sz.

Szmirnov - Szokolovszkij: Egy bűn története. /Jugyin nevű ke-
reskedő krasznójarszki könyvtára, amelyet őszintén nagyrabecsült,
az amerikai Kongresszus kezére került./

Tarle J.: A béke diplomáciája /Viszinszkij legutóbbi beszé-
déről./

1950. szept. 28. 88. sz.

Farizeusok a szónoki emelvényen. /Bevin és Attlee beszédei-
ről./

Ilcsenko I.: Minden szovjet ember szívügye. / Az új ukraj-
nai erőművekről./

1950. szept. 30. 89. sz.

Sajátítsuk el a bolsevizmust. / A Párttörténet megjelenésé-
nek jubileumáról./

Milliók ideológiai fegyvere. / A Párttörténetről./

1950. okt. 3. 90. sz.

Az emberiség ellenségei. / A békealáírások gyűjtésének el-
lenzéséről./

Az írók megvitatják I.V. Sztálin nyelvtudományi tárgyu mun-
kát.

Szofronov A.: Ausztriai benyomások. /Beszámoló./

Montagu I.: Munkáspárti provokáció amerikai megrendelésre.
/ A munkáspárti kormány pert rendez "összeesküvők" ellen./

1950. okt. 5. 91. sz.

Szofronov A.: Ausztriai benyomások. /Folytatás./

Virta N.: Eltört, de még csikorgó tengelyekről./ Washing-
ton különböző próbálkozásairól szövetségek összehozására./

1950. okt. 7. 92. sz.

A német nép a béke őrségén. /Beszámolók a Német Demokrati-
kus Köztársaság építőmunkájáról./

1950. okt. 10. 93. sz.

Neveljünk fel új tudományos erőket. / A tudós képzés hiányosságai ellen./

Pritchard K.: A béke barátainak esküje Ausztráliában. / Az ausztráliai békemozgalom megerősödéséről./

Jerusszalimszkij A.: Könyv az amerikai fasizmusról. /Albert Kahn: "Összeesküvés az amerikai nép ellen" c. könyvéről./

1950. okt. 12. 94. sz.

Szurov A.: Truman haláltáborai Koreában. / Képes beszámoló az amerikaiak kegyetlenkedéseiről./

Fischer E.: Az ausztriai dolgozók harca.

1950. okt. 14. 95. sz.

Kozsevnyikov V.: Népünk hangja. /Az új nagy építkezések visszhangja a szovjet emberek közt./

Hammond E.: Ma Sheffieldben. /A Béke Hívei II. Világkongresszusának előkészületeiről./

1950. okt. 17. 96. sz.

A szovjet nép harcban a békéért, az új háborus uszítók ellen. / N.Sz. Tyihonov beszéde a Szovjet Békekongresszuson./

D'Arboussier G.: Afrika egyszerű emberei a háború ellen vannak. / Beszámoló az afrikai békemozgalomról./

1950. okt. 19. 97. sz.

Polevoj B.: Az irodalmár helye a békéért folyó harcban.

Zadorozsnij G.: Az USA szenátus okmányai megdöntik Dulles ajánlatait. /Hivatalos amerikai kiadványok tanuskodnak amellett, hogy a szenátus 1945-ben nem tulajdonított az ENSZ közgyűlésnek kezdeményezési jogot az agresszió elleni fellépésben/.

Majorov Sz.: A vietnami néphadsereg sikerei.

Bredel W.: Népem ünnepe. /A Német Demokratikus Köztársaságban lezajlott választásokról./

1950. okt. 21. 98. sz.

Alekszandrov G.: A béke ellenségei a népek ellenségei.

Jeliszejev A.: Egy könyv Koreáról. / A. Pervencev: "Koreában" c. könyvét ismerteti, amely 1949-ben tett látogatásának élményeit gyűjti össze./

Kolomejev P.: A dollárzsoldosok nyugatnémetországi hadserege.

Szeifronov A.: Ausztriai benyomások. /Polytatás./

1950. okt. 31. 102. sz.

A SzK/b/P Központi Bizottságának jelszavai a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 33. évfordulójára.

Litevskij O.: A yankeek a Fülöp-szigeteken. /Orosz tudósítás 1902-ből./

Iszajev M.: A bolgár öt éves terv nyomán. /Beszámoló./

A "Marshall-terv" szépítés nélkül. / Marshall legutóbbi beszédében az Atlanti Szövetséghez tartozó államok teljes hadipotenciájának kifejtését követelte./

TEMPS NOUVEAUX. 1950.31. sz.

A béke vonala és a háboru vonala.

Korotkov V.: Az amerikai intervencionisták Koreában.

A béke hívei arcvonalán: Juan Vicen "Spanyolországban is küzdenek a békéért." - Tények és tettek. / Az amerikaiak ázsiai agressziója ellen. - Aláírások a stockholmi felhívásra. - Nemzetközi vetélkedés./

Lapickij J.: Mi történik a Fülöp-szigeteken.

Ivanova Maria /a moszkvai "Jáva" dohánygyár igazgatónöje/ nyílt levele a "Vaterland" / Svájc, Luzern / o. lap olvasói - hoz.

A nemzetközi élet. / Jegyzetek/ - /Sir Maurice Petterman bölcsesége. - Amerikai invázió Angliában. - A "kaos", amely cethallá válik Kanadában./

Dmiterko Lubomir: Az alkotás szimfóniája. /Egy író jegyzetei/ -/A lengyel népi demokrácia - különösen az irodalom eredményeiről./

Mahmut Makal: Egy török tanító feljegyzései /folyt. és bef./.

1950. 32. sz.

A koreai kérdés és a Biztonsági Tanács.

A béke hívei arcvonalán: A Szovjet Békevédelmi Bizottság közleménye.

Jersova T.: A szovjet nép hozzájárulása a béke nagy ügyéhez.

Vlagyimirova V.: Az "ötödik kontinens" a Wall Street ter-
veiben.-/Ausztrália/.

Podkopajev J.: A Vietnami Demokratikus Köztársaság kato-
nai helyzete. / A külföldi sajtó tükrében./

A nemzetközi élet. /"Amerikai vagyok!" koncepciók és o-
lódások.- Hiu erőfeszítések.- Gengszter-diplomaták.- Nigéria
drámája./

Csecsotkina O.: Sangsucuunn katakombái./ Kínai benyomások./

Jordanszkij V.: A moszkvai román kiállítás.

Rubinstein M.: Az amerikai egyetemek militarizálása.

Nemzetközi krónika.

Melléklet: a Szovjetunió és az amerikai intervenció Kore-
ában. /dokumentumok II./.

1950. 33. sz.

Az imperialisták fegyverkeznek!- Fokozzuk a küzdelmet a
békéért!

A béke hívei arcvonalán: 273 millió aláírás a stockholmi
felhívás alatt.

Sapsina F.: Korea felszabadulásának ötödik évfordulója.

A dolgozók elszegényedése a kapitalista országokban /foly-
tatás/.

Egy amerikai tábornok levele.

A nemzetközi élet. /Jegyzetek/.

Djeniszov J.: Az Antarktisz. / Földrajzi feljegyzések/.

Markov M.- Vlagyimirova V.: Egy amerikai ujságíró a Távol-
keleten.

Nemzetközi krónika.

Függelék: A Szovjetunió és az amerikai intervenció Kore-
ában / dokumentumok III./.

1950. 34. sz.

Megszüntetni a bűnöket Koreában!

A béke hívei arcvonalán: A béke hívei második világkong-
resszusának összehívása.

Gorohov: A háborus uszítók trade-unionista bűntársai.

Weismann N.: Az amerikai monopoliumpok mérlegei.

Jeremolajev A.: Súlyos dokumentumok.- / Az amerikaiak kore-
i agressziójára vonatkozólag./

Cserednyicsenko N.: Az amerikai katona Koreában. / A kül - földi sajtó tükrében./

A nemzetközi élet. /Jegyzetek./

Figuères L.: Viet-Nam-on keresztül. /Utijegyzetek./

Kurtov V.: Konstanzában. / Egy levelező feljegyzései./

Zsivov M.: Egy lengyel író Olaszországban.

Nemzetközi krónika.

1950. 35. sz.

A japán imperializmus kapitulációjának ötödik évfordulója.

A béke hívei arcvonalán: N. Smelev: A Canterbury-i érsek megáldja az atombomba híveit.

Manukjan A.: A kapitalista világ a háborús gazdaság útján.

Szegyin L.: Az amerikai vandálok Koreában.

A nemzetközi élet. /Jegyzetek./

Szerov A.: Torontóban. /Utijegyzetek./

Vinokurov P.: Az igazság Koreáról.

A szerkesztőség postája: E. Konusas: A hidegháború egy orvosi könyvben.

Nemzetközi krónika.

1950. 36. sz.

A sztálini korszak nagy építkezései.

Életfontosságú kérdés. - / Kínai területek bombázása az amerikai agresszorok által./

Cserednyicsenko N.: Népi háború az agresszor ellen.

Szviridov N.: Miért ölték meg Julien Lahaut-t.

A béke hívei arcvonalán: T. Vinokurov: A népi demokráciákban.

A nemzetközi élet. /Jegyzetek./

Tumanova Z.: A fiatal Kína.

Taddei E.: Az olasz viskók gyermekei.

Lagin L.: Pyrrhusi győzelem.

Tiu Szon Vong: " A föld", Li Gi Yen koreai író regénye.

Nemzetközi krónika.

1950. 37. sz.

A béke híveinek új feladatai.

A koreai agresszió elleni harc: harc a békéért.

Jerusalimszkij A.: Egy megbélyegzett terv. /Amerikai terv Németország és Középeurópa egyesítésére./

Nyikolajenko G.: A francia statisztikák hamisításai. / A pénzügyminisztérium 1949 gazdasági életéről szóló jelentését elemzi./

Csecotkina O.: A fellobogózott nagyolvasztó. /Kínai be - nyomások./

Medvegyev N.: A Duna-Pekete-tengeri csatorna. /Romániai le - vél./

Zaszlavszkij D.: Az amerikai hadsereg - amilyen valójában. /Stefan Heym: „A kereszteslovagok” c. könyvének ismertetése./

Karjagin V.: Odvar Larsen kettős arca. /Norvég szakszerve - zeti vezető, aki a Szovjetunióból való visszaérkezése után el - lenségesen nyilatkozott./

Nemzetközi krónika.

1950. 38. sz.

Két terv.

A béke hiveinek frontjáról: Egy új élet építői küzdenek a békéért. - Az atomisták lakáj-szervezete.- Események és tettek. Előkészületek a béke hiveinek második világkongresszusára.

Szergejeva N.: Egy aljas játék. / Amerikai kongresszusi választások./

Berezskov V.: A brit szakszervezetek brightoni kongresszu - sa.

Nemzetközi élet. /Jegyzetek/.

Lavrenyev A.: A munkanélküli Amerika.

Bulgakov A.: A "Nagy Ostrava" építőiről. /A nagy csehszlo - vák ipari központ munkájáról./

Csernogorov V.: Amit a norvég sajtóról tudni kell. /A.B. Christiansen: " A norvég sajtó a napvilágnál" című könyvének ismertetése./

Parker R.: A " Brit Szövetséges" öngyilkossága./Az angol kormány beszüntette Moszkvában megjelenő orosz nyelvű folyóira - tát./

Nemzetközi krónika.

1950. 39.sz.

Egy esetleges új háború fenyegetésével szembe lehet szállni.

A béke híveinek frontjáról: A béke kezzeinkben van.- Események és tettek.

Avarin V.: A kínai nép győzelmének nemzetközi jelentősége. Nyugat

Krasznopolszkij V.: Németország újrafelfegyverzéséhez.

Nemzetközi élet. /Jegyzetek/.

Vityin M.: Buenos-Airestől Londonig. /Utijegyzetek/.

Okszkij E.: Az új Kína színpada.

Az információ hiánya és a rágalmak ellen: V. Jordanszkij: A rágalmazók csődje. / A most kezdődő hatalmas szovjet építkezések mutatják a Szovjetunió békeakarátát./

Apletin M. - Grajevskaja O.: "Sztálin országában".

/Fernand Grenier könyvének ismertetése./

Nemzetközi krónika.

A sztálini korszak hatalmas műhelyei.

A. Visinszkij beszéde az ENSZ közgyűlésén. 1950. szeptember 20.

1950. 40. sz.

Az angol-amerikai blokk tisztességtelen politikája.

A béke híveinek arcvonaláról: A béke hívei második világkongresszusának előkészületei. - Események és tettek.

Jordanszkij V.: A szovjet emberek békeharca.

Jeruszalimszkij A.: Európa történetének egy fordulópontja.

/A Német Demokratikus Köztársaság első évfordulója./

Bazsan M.: Volga, Amu-Darja, Dnyeper. / Szovjet vízierőműtervek/.

Bruszkov V.: Mi is a Tito-klika? / Válasz egy ausztráliai olvasónak/.

Nemzetközi élet. /Jegyzetek/.

Poljanov N.: Az új Németországban. / Egy újságíró jegyzetei./

Az információ hiánya és a rágalmak ellen: L.R.: Botrányos befejezés. /Svéd újságok rémhíreinek leleplezése./

Dubrovina L.: Modern kínai elbeszélések.

Nemzetközi krónika.

1950. 41. sz.

A békeharcosok első soraiban.

Ketlinszkaja V.: A béke zászlóvivője. /A szovjet nép a béke-

harc élen. A nagy erőműtervek./

Lepesinszkaja O.: Az élet nevében. / A Béke Híveinek II. Világkongresszusáról./

A béke híveinek arcvonalaról: J.G. Crowther: Anglia népe megvédi a békét.- Tények és tettek.

Jordanszkij V.: A koreai nép szabadságáért küzd. /A külföldi sajtó szemléje./

Revinszkij L.: Walter Reuther tízéves terve. /Amerikai szindikalista gazdasági-imperialista tervei./

Nemzetközi élet. /Jegyzetek./

Kurtov V.: Új élet a régi Jasiban.

Vityin M.: Buenos-Airestől Londonig. /Utijegyzetek./

A szerkesztőség futára: M. Ivanova: Válasz olvasóimnak.

Nemzetközi krónika.

Visinszkij A.J. elvtárs 1950 október 2.iki beszéde az ENSZ politikai Bizottságának teljes ülésén.

1950. 42. sz.

Az ENSZ elleni aknamunka le van leplezve. /Reakciós erők munkája az ENSZ-ben és az ezzel kapcsolatos imperialista sajtó-visszhang./

Vavilov Sz.: A béke legyőzi a háborút.

A szovjet emberek a békéért harcolnak./ A Béke Hívei II. Világkongresszusának szovjet delegátusai nyilatkoznak./

Saillant L.: A munkásosztály érdekeinek őrei. /A Szabad Szakszervezetek Világszövetségének ötödik évfordulója./

Leonidov N.: A margate-i munkáspárti konferencia mérlege.

Carter D.: Az Egyesült Államok északi szomszédja. /Kana - dai levél./

Nemzetközi élet. /Jegyzetek./

Ozerov V.: A haladó Amerika a békéért küzd. / New-York-i levél./

Beszélgetés Észak-Afrikáról. / Az ottani dolgozók nyomorúsága, békevágya és ereje./

Nemzetközi Krónika.

A. Visinszkij beszéde az ENSZ közgyűlésének politikai bizottságában 1950 október 10.-én.

1950. 43. sz.

A Béke Hiveinek II. Kongresszusa a Szovjetunióban.

A német kérdés megoldásának demokratikus programja.

Ibner V.: A béke nevében. / A Béke Hiveinek II. Kongresszusa a Szovjetunióban.

Rudenko V.: Választások a Demokratikus Német Köztársaságban.

Lapov R.: Életszínvonal és hazugsági színvonal. / Drágasági hullám az Egyesült Államokban és a reaktív statisztikák hamis adatai./

Nemzetközi élet. /Jegyzetek./

Zaszlavszkij D.: Egy északi szomszédnál. /Finnországi jegyzetek./

A nyelo állam külügyminiszterének prágai konferenciája.

1950. 44. sz.

A béke és a szocializmus országának növekvő hatalma.

A Béke Hiveinek arcvonaláról: L. Barabancsikova: Bécsi levél. - A II. Világkongresszus előkészületei.

Berkutov N.: Az Egyesült Nemzetekbeli helyzet.

Kaskarov A.: A Marshall-terv és a fegyverkezés.

Duris J.: Lelkesítő perspektívák. / A csehszlovákiai szövetkezeti gazdaságok szaporodása és nagy eredményeik./

Nemzetközi élet. /Jegyzetek./

Gladkov N.: Az Amu-Darja másik partjáról. /Afganisztáni utazás./

Maximov S.: Az amerikai imperializmus egy teremtményének életrajza. / Trygve Lie./

Nemzetközi krónika.

A Béke Hiveinek II. Kongresszusa a Szovjetunióban. Moszkva, 1950 okt. 16-18.

F O L Y O I R A T S Z E M L E

A N É P I D E M O K R Á C I Á K O R S Z Á G A I B O L .

IN DEFENCE OF PEACE. / A béke védelmére. / 1950. aug. 1. 13. sz.

Ki kell szélesíteni a békéért való mozgalmakat.

A háberus fellegak szétszakadoznak Korea felett.

Az öszkoreai béke-bizottság a Világbéke-bizottsághoz.

A Világbéke-bizottság az öszkoreai bizottsághoz.

Háborus uszítás nap-nap után.

A tények önmagukért beszélnek.

Amerikai intervenció Koreában.

Nemzetközi beszámoló az atombomba ellen.

Akik túléltek Hirosimát: felhívás az egész világhoz.

Lidice túléltejének felhívása: "küzdjünk a háboru ellen."

A Stockholmi felhívás Afrikában.

Hirosimában voltak 1945 augusztus 6-án.

Értelmetlen gyilkosság / Hirosima. /

Emberék vagy szörnyeségek?

A világ-békealapítvány.

Rudenko R.: A béke védelme joga és kötelessége a világ minden emberének.

Szun Jat-szen: Kínai aláírások a világbékéért.

Békemegnyilvánulások Franciaországban.

A béke frontja szerte a világban.

Olvasók levelei.

1950. aug. 15. 14. sz.

A stockholmi felhívás első felbecslése.

Joliot-Curie közleménye a stockholmi felhívás eredményeiről, és egyes országok békealáírásainak közlése.

Nemzetközi megnyilvánulások az atombomba ellen.

Boulrier J. abbé: Miért irtam alá?

A béke-kampány Pakisztánban.

Bezinszki A.: Ajtóról-ajtóra Moszkvában.

Fenoltea G.: Hazám arculata. Olaszország: 15 millió béke-aláírás.

Pare J.: Levél Kanadából.

Blackman P.: A brit nép a békeküzdelemben.

Háberus uszítások nap-nap után.

A világ körül a békefronton.

1950. szept. 1. 15. sz.

Még egy lépés a béke felé.

Felhívás a II. Világkongresszus összehívására.

A Biztonsági Tanácshoz és az összes kormányhoz küldött bejelentés.

Morgan C.: Előhang Londonhoz.

Nenni P.: Nyilatkozata.

Intervju I. Ehrenburggal.

Sandi J.R.: Béke a földön.

Fletcher J.: Egy amerikai megválaszolja a rágalmakat.

A chartát tisztelni kell.

Tabet A.: Közép-Kelet népei miért vannak velünk.

Stotjin H.: Levél Hollandiából. Teljes elutasításunkkal állunk ellen a teljes pusztulásnak.

Háberus uszítás nap mint nap.

A csunya háború /Korea./

Debonne M.: Életem legjobb variációja.

A béke frontja szerte a világon.

1950. szept. 15. 16. sz.

A II. Világkongresszus célkitűzései.

Pablo Neruda verse Howard Fasthoz.

A világ foruma.

Prága után a vita megkezdődik.

Dubovis W. E. B.: A prágai felhívás.

Ehrenburg I.: Minden embernek vannak jogai.

Vaillant-Couturier: Az asszonyok mandátuma.

Háberus uszítás nap-nap után.

Willman H.: Az új örvény - a béke örvénye.

Levél Amerikából.

d'Arboussier G.: Varsó a békéért.

Felhívás az egész világ zsidóságához.

Demokratikus ügyvédek Trygve Liehez.

Seghers A.: Két mese a békéről.

A béke frontja szerte a világon.

A stockholmi kampány: 350,000.000 aláírás.

1950. okt. 1. 17. sz.

Favrel J.: Visszatérés Koreából.

Boulier abbé: Felelet egy spanyol akadémikusnak.

Montesi M.: Összefogva győzhetünk.

Félnek a békétől. / Béketüntetés a kanadai képviselőház előtt./

Petit F.: A tanítványaink segítettek nekem.

A háborus örület.

A román békekongresszus.

1950. okt. 15. 18. sz.

A Békevilágkongresszus előkészítő bizottságának nyilatkozata.

Govy G.: Hatalmas erőt kell létrehoznunk a háborus propaganda ellen.

Becher R.: Korea közöttünk van.

Ita E.: Levél Gabriel D'Arboussier-hez.

A II. Kongresszus előkészületei teljes lendületben.

Háborus örület.

Debonne M.: Az ifjúság szavát meg kell hallgatni.

Desanti D.: Béke a jelszavunk.

Levelezés.

PEOPLE'S CHINA./A népi Kína./ Peking, 1950. jan. 1.sz.

Mao Tse-tung: Sztálin, a kínai nép barátja.

Tseu Yen: Egy történelmi találkozás Moszkvában. /Sztálin és Mao Ce-tung/.

Yu Huai: A nemzeti burzsoázia szerepe a kínai forradalomban.

Kuo-Mo-jo: Az egyesült irodalmi és művészeti arcvonal.

Toledano V.L.: Láttam az új Kinát.

Lin Tsun-chi: 1949 - a győzelem éve.

Lao Duane: Wan Lui, Wan Wan Sui! /Sztálin 70-ik születésnapjának ünneplése Kínában.

Lung Men: Három különböző Ázsia - egy közös harchoz./Ázsiai nők kongresszusa Pekingben./

Fu Lien: Koldusból kerületi vezető.

1950. február 1.sz.

Az U.S. imperialisták sehazem tanulnak.

Yang P'ei-hsin: Kína kézbeveszi pénzügyi problémáit.

Tien Hue-nung: A kínai mezőgazdaság gyors helyreállítása.

Fei Hsiao-tung: Az új Peking - a nép fővárosa.

Hsu Ying: Egy város átváltozása. /A felszabadult Peking./

A japán nép utja a felszabadulás felé.

Fen Kung-ming: Az új rekordmozgalom Mandzsuriában. / Munkaverseny./

Az 1950. évi terv az élelmiszer- és gyapottermelés fokozására.

1950. augusztus 16.sz.

Vezérek: Ázsia minden népei, egyesüljete! / A japán fegyverletétel évfordulójára/.

Hsiao Ping-Chien: A koreai nép szabadságharca.

Fang C.C.: Az Egyesült Államok agressziója Tai-van ellen.

Kuo Mo-jo: Kína. Kulturális szemle.

Yu Kan: A békemozgalom Kínában.

Cheng C.K.: A "kis" Korea és a U.S. papirtigris.

Chen Ho-pin: Üzenet az amerikaiakhoz.

Chen Tan: Munkás-parasztiskola. /Tizenhárom kísérleti iskola első eredményei a formális képzés nélküli dolgozók egyetemre való előkészítésében./

Lung Men: Békéért! Az agresszió ellen!

A mai Kína: Rövid hírek jul. 25- aug. 10.

1950. szept. 1.

Shuang Yun: Egy marxista katonai arcvonal. /Kína forradalmi háborújának tanulságai./

Fu Tso-yi: Az új Kína vizgazdálkodási programja.

Ke Chia-lung: Kínának elég élelme van.

Amerikai atrocitások Koreában. / Haditudósítói jelentés./

1950. szept. 16.

Hsin Jen: Földreform és Kína iparosítása.

Liu Shin-hua: Kína szénbányáinak reformja.

Az ellenséggel szembeni japán egységről.

Jack Chen: A nép háborúja Koreában.

Chen Lu-yen: "Ének a vörös zászlóról." /Szindarab egy kínai élmunkásról./

Lu Tuan-ho: Egy új kohó születése. /Kínai újítómozgalom./

Kína tiltakozik! /Kína tiltakozásai az USA provokációi ellen./

1950. okt. 1. sz.

Sun Yat-sen asszony: Az új Kína első éve.

Hsin Wen: Győzelmek a pénzügyi fronton.

Li Teh-chuan: Egészségügyi munka az új Kínában.

Ke Chia-lung: Kína iparának és kereskedelmének újjáéledése.

Lung Men: A faluvezető új típusa.

Kína új közigazgatási beosztása. /térképpel./

Mi Erh: Parasztok a békekampányban.

Kína üzenete az ENSZ-hez.

1950. október 16. sz.

A nép büszkesége. /A Háborús Hősök és a Munka Harcosainak Nemzeti Konferenciájának kiküldöttjei./

Egy ördögi amerikai terv. /Amerikai agressziós az ENSZ előtt./

Chou En-lai: A népi Kína első éve.

Soong Ching Ling: Amit a koreai nép harca Ázsiának jelent.

Cheng Lien-tuan: Miért tartja fenn Kína a kulákbirtokot.

A harc és a munka hősei.

Kuo Ching: Az első évforduló megünneplése.

1950. november 1. sz.

Soong Ching Ling: A haladás 33 éve.

Kao Kang: Egy évi teljesítmény Mandzsuriában.

Weiskopf F.C.: Egy pillantás az új Kínára.

Shen Yen-ping: A békealáírás-kampány Kínában.

Feng Hsueh-feng: Lu Hsun és az orosz irodalom.

Chao Kuo-yu: Hogyan lettem a munka hőse.

Cheng C.K.: A kínai-szovjet baráti szövetség.

Cheng Teh-fang: A Demokratikus Ifjak Világszövetségének kiküldöttjei Kínában.

PRZEGLAD HISTORYCZNY./Történeti Szemle/ XL. k. /1950/.

A szerkesztőségtől. /Az új szerkesztőbizottság bejelenti, hogy ezután a folyóiratot a lengyel népi demokrácia építésének előmozdítására a történelmi materializmus módszerének alapján szerkeszti./

Bobinska C.: Sztálin és a történettudomány problémái.

Bardach J.: A történelem korszakokra osztása és a szovjet történettudomány álláspontja ebben a kérdésben.

Serejski M.: Kisérlet J. Lelwel, a történész ideológiájának jellemzésére.

Lowmianski H.: A litván társadalom vitás problémái a középkorban.

Evert-Kappes H.: A latinellenes párt Konstantinápolyban a törökök által történt meghódítása idején.

Czaplinski W.: A reformáció és ellenreformáció hatása Szilézia nemzetiségi problémáira.

Michalski J.: A disszidensek ügye és a gazdasági problémák a közvéleményben Stanislaw August uralkodásának első éveiben.

Wierowski J.A.: A "szabad emberek" a mazoviai tartománygyűlések határozatainak tükrében.

Bobinska C.: St. Sztaszc és A. Radiscsev a társadalmi-gazdasági kérdésekről./Kisérlet egy történeti összehasonlításra./

Mencel T.: A bírósági szervezet a lengyel területeken a Kormányzósági Bizottság / 1807 / idején.

Dobrzański J.: Piotr Sciegienny plébános, az Opoiei iskola tanítója.

Szuszczura T.: Az 1861. május 16.-i ukáz a robot megváltásáról.

Pawlicowa M.: Jan Nepomucen Janowski /1803-1888/.

Arnold St.: Jan Rutkowski tudományos tevékenysége.

Kipa E.: Adalékok Jakub Jasinski életrajzához.

Kieniewitz St.: Rapperswili relictumok. / A németek által megsemmisített Rapperswili könyvtár regestái Handesman professzor kéziratok hagyatékában./

A kötetet gazdag recenziós anyag zárja le. Mérei: Mezőgazdaság és agrártársadalom c. művét Jan Reyehman ismerteti.

XLI.k. /1950/.

Stanislaw Ketrzynski 1876-1950. /Nekrológ./

Arnold St.: Megjegyzések a feudális rend kezdetéhez Lengyelországban.

Janka R.: A bányászat és a kézműipari termelés centrumai Sziléziában a történelemelőtti időkben.

Moszczenńska W.: Az elméleti alapelvek szerepe az archeológiai kutatásoknál. / Adalékok a korai középkori kutatások módszeréhez/.

Tymieniecki K.: Szláv régiségkutatások. Lugiaiak és svévek.

Ketrzynski St.: Dagome Judex.

Łowmiański H.: Lengyel-porosz kapcsolatok az első Piastek alatt.

Manteuffel T.: A ciszterciek szerepe Lengyelországban a XII. században.

Sawicki J.: A XV. sz.-i jogi irodalom és paleográfia egy kiadatlan szövege.

A lengyel állam kezdetére vonatkozó kutatások állása.

Tudományos hírek Lengyelországból és a Szovjetunióból.

A kötetet lengyel és külföldi munkák ismertetései egészítik ki.

ZYCIE SLOWIANSKIE. /A szlávok élete. Kiadja a lengyelországi Szláv Bizottság Elnöksége. 1950. 6. sz.

Piarski K.: Hitler Szovjetunió-elleni támadásának évfordulója.

Szpakovitz A.: M.I.Kalinyin emlékezetére.

Szydłowski R.: Lengyelország és a Demokratikus Német Köztársaság közti egyezmények.

Wendel A.: Népi tanácsok Lengyelországban.

Bida A.: A fasiszta Tito-klika eszköz a háborús uszítók kezében.

Szemle. / A kanadai szlávok; Kárpátukrajna; I. Micsurin; Janka Kupala./

Politikai, gazdasági és kulturális krónika.

Új könyvek ismertetése, a szláv bizottság 1949 évi működésének ismertetése és a lengyel sajtó főbb cikkeinek kivonata a Szovjetunióról és népi demokráciákról.

1950. 7-8. sz.

K.L.: A petárdami értekezlet. /5. évfordulója alkalmából./

Dedin St.: A békeharc.

Wozniacki J.: A sztahanov mozgalma.

Bialas S.: A Román Népköztársaság a szocializmus útján.

Z.U.: A Magyar Népköztársaság.

Minkovski M.: Albánia a haladás útján.

Kubka J.: Tizenhárom áruló a nép ítélőszéke előtt. / A csehszlovákiai hazaárulók pere./

Bazylewicz T.: A Titoisták a nép ellenségei.

Az iliendi felkelés évfordulója. / Megemlékezés a macedon nép 1903. aug. 2.-i felkeléséről./

Aleksandrov B.: A kanadai szlávok a békeharcban.

Rubach L.: Iván Vázov.

SPRAWY MIĘDZYNARODOWE. /Nemzetközi Kérdések. A Lengyelországi Nemzetközi Kérdések Intézetének folyóirata. Megjelenik Varsóban./

1950. 1. füzet.

Barcikowski W.: A békeharc folyik.

Lazariew M.I.: Az intervenció magyarázata és a be nem avatkozás elve I. Sztálin műveiben. /A Szovjetszkoje Goszudarsztvo i Právo c. folyóirat 1949 évf. 11. számából átvett tanulmány./

Baby J.: Franciaország marshall szállításának három éve.

Sztucki J.: A Szovjet-kinai kapcsolatok fejlődése az októberi forradalomtól napjainkig.

Zawadzki K.: Az atlanti egyezmény és az amerikai háborús segélyprogramm.

Wilder J.A.: A világgazdaság 1949-ben.

Rymer B.: A pénzügyrendszer fejlődése a Szovjetunióban.

Szenio St.: Az olasz nép harca a klerikális-fasiszta reakcióval.

"Papers and documents relating to the foreign relations of Hungary". Ism: J. Rey.

Staniewicz M.: 1939 szeptember. / A Szovjetunio politikája a II. világháborút megelőző időben s a háború kezdeti fázisában. Varsó 1949. /Ism: I. Bukacz.

1950. 2. füzet.

Skrzeszewski St.: A lengyel-szovjet szerződések ötödik évfordulója.

Rózanski H.: Új jellegű nemzetközi gazdasági kapcsolatok.
/A Szovjetunió és a népi demokráciák közti gazdasági együttműködésről./

Muszkat M.: Harc a békéért és harc a nemzeti felszabadulásért.
/A békeharc nemzetközi áttekintése./

Jawerznicki B.: Harc a fasizmussal Franciaországban.

Gronowski L.: Lengyelek részvétele a franciaországi ellenállási mozgalomban 1940-1944 között.

Winnicki J.: Az új Csehszlovákia./Rövid, tömör összefoglalás./

ZBIOR DOKUMENTÓW. / Okmánygyűjtemény/. 1950. 6. sz.

Jegyzékváltás a Szovjetunió és az USA között egy amerikai repülőgépnek a Szovjetunió területére történt berepülése tárgyában.

A Szovjetunió jegyzékei Olaszországhoz és az USA-hoz a békeszerződés jóvátételi kötelezettségeinek Olaszország által történt megsértése miatt.

Lengyelországnak a nemzetközi bankból és a nemzetközi pénzalapból való kilépését bejelentő lengyel jegyzékek.

TVORBA / Alkotás. A Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának hetilapja./

1950. 31. sz.

Rohan B.: Koreában a béke ügye győz.

A tagok és a tagjelöltek felülvizsgálatához.

Svetlý J.: A Tito-klikk háborús provokációja.

Friesová E.: A szövetkezetek közös munkája győz.

Poledňák A.: A középiskola magasabb színvonaláért.

1950. 32. sz.

Sztálin: Válasz az elvtársaknak.

Kotátko J.: A tavalyi aratások tapasztalatai.

Rohan B.: Az egységes demokratikus békeszerető Németországért.

Ovčarová A.: Lenin és Sztálin a káderek kiválogatásáról és neveléséről.

1950. 33. sz.

Hronek J.: A koreai büntény nem menti meg a kapitalizmust.

1950. 34. sz.

Bacilek K.: A szlovák nemzet felkelés 6. évfordulójára.

Alexandrov G.: Sztálin nyelvészeti munkáiról.

Macháček O.: Az állami film öt éve.

Kalina J.: A szlovák film öt éve.

Kosik K.: A német népnek is meg van a forradalmi hagyománya.

Kaminek J.: Az ellentervezés feladatai.

Holubec L.: Harc a műveltség demokratizálásáért.

1950. 35. sz.

A kritika fegyvere a sajtóban.

Sochor L.: A bolsevik Párt nagy fia /Zsdánov./

Taussigová J.: Az önkritika jelentősége a pártmunkában.

Holubec L.: Az ifju értelmiség a béke oldalán.

Legler G.: Öt év a II. világháború éve óta.

Páček Z.: Építő lelkesedéssel az új tanévbe.

Pachman L.: Nevelőmunka a szakszervezetekben.

Alexandrov G.: Sztálin nyelvészeti munkái. /Folyt./

1950. 36. sz.

Veselý J.: Mit csinál a kulák?

Pavlov T.: Dimitrov útján.

Luks J.: Fiúk, ifjúságunk erkölcsi mintaképe.

Runge B.: Elszigetelni a világ reakció csendőreit.

Sereni E.: Harc a szabad Olaszországért.

Alexandrov G.: Sztálin nyelvészeti munkái. /Folyt./

1950. 37. sz.

A föld közös megműveléséért.

D' Arboussier G.: Fekete Afrika harca a békéért.

Eisler P.: Az Egyesült Nemzetek bomlasztói ellen.

Hruška C.: Az 1920-as év tapasztalatai. /Emlékezés a csehszlovák jobboldali szociáldemokraták 1920. évi árulásáról, mely a forradalmi csehszlovák munkásmozgalom vereségéhez vezetett.

Kairov I.: Az új iskolai év elején.

1950. 38. sz.

Üdvözlét a forradalmi harcosnak. / A Rudé Právo 30 éves fenn-

állítására./

Gottwald K.: A kommunista sajtó védelme és erősítése, /Gottwald 1930-ból való beszéde./

Kaigl V.: A Rudé Právó a szocializmus felépítéséért vitt harcban.

Novotný B.: 30 éves harc a szocializmus győzelméért.

Jarosevskij M.: Szémantika, a burzsoá nyelvészet divatos iránya.

1950. 39. sz.

Legler G.: A Kínai Népköztársaság egy éve.

Togliatti P.: Olaszország mai nemzetközi helyzete.

Pavlik O.: A főiskolák és az élet összekapcsolása.

Riha O.: A müncheni diktátum partnerei. / Történelmi megemlékezés a müncheni diktátum 12. évfordulója alkalmából./

1950. 40. sz.

Procházka J. tábornok: A csehszlovák hadsereg napja.

Goldmann J.: A nehézipari tartalékok teljes kihasználásáért.

Hradský J.: Soha többé Münchent!

Kášpar V.: Hadseregünk politikai neveléséért.

1950. 41. sz.

Olbracht I.: Az iskola a történelmi fejlődés tényezője.

Runge B.: Az amerikaiak felfegyverzik Nyugatnémetországot.

Boura F.: Új jogunk pillérje.

Závodský O.: A Pártiskola új éve.

1950. 42. sz.

Kotátkó J.: Az ázsiai agrárforradalmak jelentőségéről.

Polák E.: A helyi nemzeti bizottságok felépítése.

Kreibich: Az 1920-as év a világpolitikában.

Málek I.: Találkozás a szovjet tudománnyal.

1950. 43. sz.

Kliment G.: A csehszlovák ipar államosításának ötödik évfordulója.

Frejka L.: Az államosításért folyó harcok története.

Sima J.: Az életszínvonal emelkedése - a szocializmus építésének törvénye.

Golubeov B.: Az atomenergia békés kihasználása a Szovjetunióban.

HISTORICA SLOVACA /A Szlovák Tudományos és Művészeti Akadémia Történelmi Intézetének folyóirata./

1948-1949. VI.-VII. sz.

Volgin V.P.: A " Kommunista Kiáltvány" századik évfordulója.

Nikitin Sz.: A szláv nemzetek az 1848-as forradalom idején.

Mód A.: 1848-49 politikai öröksége /Pozsonyban tartott előadás./

Dekan J.: Szlovákia szláv településeinek kérdéseire.

Varsik B.: A szlovák utca Kassán és Kassa város keletkezése.

Sátek J.: A pozsonyi evangélikus templomok elvétele 1672-ben.

Kraskovská L.: A középkori keramika datálásának kérdése.

Macúrek J.: A morva-szláv kapcsolatok kérdéseire.

Blanár V. - Lamos T.: Körmöcbánya város neve.

Ethey J.: A csejtei pincék történetéből.

Barták J.: A gazdaság- és társadalomtörténet tanulmányozásának jelentősége.

Sidorov A.L.: A szovjet történetírás kutatásai a szláv nemzetek történetére vonatkozóan.

✓
CASOPIS MATICE MORAVSKÉ/A Morva Matice történelmi folyóirata/.

1947. 1-2.sz.

Macúrek J.: A történelmi kutatás kérdései és feladatai Morvaországban.

Sebánék J.: Az okleveles anyag kiadása és nyilvántartása körüli morvaországi feladatok.

Hrdina K.: Annales Ottokariani.

1948. 3-4. sz.

Sebánék J.: Herman jegyző műveinek nyomában.

Dusková S.: A Rudikov-i oklevelek.

Radimský J.: Mezőgazdasági válság száz évvel ezelőtt.

1950. 1-2.sz.

Radimský J.: Brünni munkás-kongresszusok 1880-1887 között.

Strnad J.: Lengyel emigránsok sorsa Morvaországban 1833-34-ben.

Macúrek J.: A magyar történeti irodalom bohémikái az utolsó

tíz évben. /A cseh vonatkozású tanulmányok ismertetése./

Chylik J.: A brünni gyáripari vállalkozás fejlődésének statisztikája az 1763-1938 közötti években.

SBORNIK USTAVU SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO POVSTANIA. /a szlovák nemzeti felkelés Intézetének gyűjteménye./

1949. 1. sz.

Nosko J. tábornok: Az első csehszlovák/felkelő/ hadsereg partizán hadviselésre való áttérésének sikertelensége s ennek alapvető okai. /Hadtörténeti tanulmány./

Kropilák M.: A nyitrai partizánbrigád s ennek harci front-áttörése.

Styková B.: Krónikai feljegyzések a felkelés idejéből.

1949. 2. sz.

Dunos V.: Felkelők és nem puccsisták.

Vecera V.: A katonai felkelésben résztvett Zólyom és környéke.

Sajban J.: A pelsői felkelés.

Ertl D.: 1944. szept. 17.-e.

F.B.: Sverma üzenete a szlovák nemzeti felkeléshez.

Bokes F.: A felkelés irodalmának bibliográfiája.

1949. 3. sz.

Husák G.: A felkelés és a Szovjetunió.

Smidke K.: A felkelés katonai jelentősége.

Rosenbaum K.: A szlovák nemzeti felkelés költészete.

Miklosik J.: Adalék a gömöri felkeléshez.

Kopecký V.: A felkelő hadsereg értékelése.

1949. 4. sz.

Stahl P.: A Szlovák Kommunista Pártnak a Nemzeti Front kialakítására irányuló törekvése 1939-43 között.

Gosiorovský M.: A szlovák proletariátus a Csehszlovák Köztársaság megalakulásakor.

Melis-Cuga L.: A felkelés Nagybecse vidékén.

Dunos v.: A Szovjetunió érdeklődése a felkelés iránt.

1950. 1. sz.

Udalcov I.I.: Az 1944. évi szlovák felkelés.

Gosiorovský M.: Csehszlovák nagyományok a szlovák munkásmoz-
galomban.

Keves J.: Szkabonya hozzájárulása a felkeléshez.

A Szlovák Kommunista Párt 1940. márc. 14-iki Felhívása.

SVOJINA/ A haza./ A "Svojina"- nevezetű kelet-szlovákiai kulturegy-
let folyóirata. Megjelenik évente ötször./

1949. 1. sz.

Drabčina R.: Kelet-szlovákia a decentralizált Csehszlovák Köz-
társaságban.

Sicard E.: Csehszlovákia keleti részének jelentősége a "nagy-
család" vizsgálatánál.

Markuš M.: A mi mézeskalácsosaink.

Juscar M.: Kronpachy /Koronka/ bányaváros. /Folytatás a II.
évf.-ből./

1949. 2. sz.

Pastor J.: A Nizná Myšľa-i bronz temetkezőhely és település.

Markuš M.: A jölsvai harangozók gazdasági jelentősége.

1949. 3. sz.

Hanušín J.: Adalékok Trebišov /Terebes/ szociális patografiá-
jához.

Halaga O.R.: Ausztroszlavizmus, hungaroszlavizmus és a kelet-
szlovák nemzeti öntudatosodás.

Duracinský J.: Kassa az őskorban.

1949. 4. sz.

Pastor J.: Kelet-szlovákiai kálvinista "Agenda" 1758-ból.

Pastor J.: Kassa az őskorban.

Halaga O.R.: Ausztroszlavizmus, hungaroszlavizmus és a kelet-
szlovák nemzeti öntudatosodás. /Folyt./

1949. 5.sz.

Kukura J.: A szobránci járás lakáshigiéniai vizsgálata.

Teply J.: Óskori földművelés Kassa vidékén.

Halaga O.R.: Ausztroszlavizmus, hungaroszlavizmus és a kelet-
szlovák nemzeti öntudatosodás. /Folyt./

Skutil J.: Két diluviális paleontologikus emlék Kassáról.

- 290 -

1950. 1. sz.

Grabowski J.: A szlovák népi üvegképek kelet-szlovákiai csoportja.

Butković Št.: A kassai Műszaki Múzeum célja és feladatai.

Skutil J.: Obszidián leletek Kistoronyán.

1950. 2-3. sz.

Az állami Kelet-szlovákiai Múzeum régészeti kutatásai 1949-ben.

Hajster L.: Jolava multjából.

Halaga O.R. Szlovák hatások a Podhalén és Felső-Sáros első szláv településein.

LUPTA DE CLASA. Organ teoretic și politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român /Osztályharc. A Román Munkáspárt Központi Bizottságának elméleti és politikai lapja./

1950. 2. sz.

A Román Munkáspárt Központi Bizottsága 1950 január 23-24-én tartott teljes ülésének határozata a Párt feladatairól a munka szervezése terén.

A Szovjet Hadsereg, mint a béke megvédésének döntő ereje.

Luca V.: A Párt és a Szakszervezetek.

Savulescu Tr.: Mezőgazdaságunk termelékenységének emelése a szocializmus által és a szovjet agrártudomány eredményeinek felhasználása.

Orlov A.: A népi demokratikus országok kommunista és munkáspártjainak ideológiai és szervezeti megerősítése.

Zaharescu B.: A tervgazdálkodás mint a szocialista gazdaság fejlődésének alaptörvénye.

Cotovschi Gr.: Az esti párttanfolyam első sorozatának tapasztalatairól az 1949-1950. iskolaévben.

Justitia Nouă /Az új Igazságszolgáltatás/. Ism. P. Dan.
/Folyóiratismertetés/.

1950. 3. sz.

Toma S.: Egy fontos szakasz a népi demokratikus rend megteremtése felé hazánkban. / 1945. márc. 6.-cs első demokratikus kormány megalakítása.

Vaida V.: Új győzelmek felé a szocialista mezőgazdaság fejlesztése terén.

Petrescu D.: A lenini-sztálini tanítás a feladatok teljesítésének ellenőrzéséről.

Savulescu Tr.: Mezőgazdaságunk termelékenységének emelése a szocializmus által és a szovjet agrártudomány eredményeinek felhasználása. / Folytatás és befejezés. /

Damian E.: A Román Kommunista Párt harcából a munkásegység érdekében.

Mexincescu Pl.: A nők harca a békéért.

Cretu N.: A Román Népköztársaság egyetemi történelmi tanfolyama programtervezetének vitája a Román Munkáspárt Központi Bizottságának propaganda és agitációs osztályán.

1950. 4. sz.

Május 1. a békéért és a szocializmusért küzdők serei tömörítésének napja.

Gheorghiu-Dej Gh.: Az osztályharc mai szakasza Romániában.

Rautu L.: Lenin, az egész világ dolgozó embereinek tanítója; I.V. Sztálin, Lenin művének lángeszű folytatója.

Javitsuk meg a marxizmus-leninizmus oktatását főiskoláinkon.

Radulescu N.: Jugoszlávia az angol-amerikai imperialisták igaája alatt. "A vidéki pártaktívák tanfolyam számára" / Füzetgyűjtemény/. Ism. S. Bratescu és A. Lupu.

1950. 5. sz.

Közlemény a Román Munkáspárt Központi Bizottságának teljes üléséről / 1950 május 15-17./.

Tugui P.: I.V. Sztálin műveinek V. kötete.

Florescu Gh.: A Párt vezetése - a Dolgozó Ifjúság Szövetsége erejének forrása.

Borila Ec.: A szocialista munkaverseny, a szocializmus építésének kommunista módszere.

Roller M.: A román forradalmi mozgalom fellendülése az első világháború után /1917-1923/.

Probleme Economice. /Gazdasági kérdések/ 1950. 1-4. sz. /Folyóirat/ Ism. V. Florea és P. Dan.

STUDII. Revista de istorie si filosofie. / Tanulmányok. Történeti és filozófiai folyóirat./

1950. 2. sz.

A Román Népköztársaság minden becsületese és békeszerető emberéhez.

Pauker A.: 1945. március 6. / Az első demokratikus román kormány megalakítása. Átvétel az Izvesztija 1950 márc. 7.-iki számából./

Sajátítsuk el a marxista-leninista tanítást és a szovjet tudomány eredményeit a Román Népköztársaság történettudománya felvirágzásának biztosítására.

A Román Népköztársaság egyetemi történeti tanfolyama programtervezetének vitája a Román Munkáspárt Központi Bizottsága propaganda és agitációs osztályán. / Átvétel a Lupta de clasa 1950. 3.sz.-ából./

Koszlov I.B.: I.V. Sztálin a történeti folyamatok láncának fő láncszeméről.

Nicolau St.- Florian M. - Babes M.: Babes, Viktor tudós filozófiai gondolkodásáról. / Részlet egy nagyobb műről./

Ciangli I.I.: I.V. Sztálin a szocialista munkaversenyéről, mint a szovjet társadalom fejlődésének mozgató erejéről.

Constantinescu-Iasi P.: A romániai Nemzeti Antifasiszta Bizottság működése / 1933-1934/.

Gulian C.I.: Tita Maiorescu, mint a burzsoá földesuri reakciós ideológia képviselője.

Dan P.: A középparasztság bevonása a mezőgazdaság szocialista átalakításába./Folyt. köv./

Robotos I.: Gaál Gábor: "Valóság és irodalom" c. könyvéről.

Lazareanu B.: Monarchia- és dinasztiaellenes irodalmunkból VII. /Folytatás/.

Callimachi Sc.: Egy holland történész "Rettenetes" János vajdáról. Kiadatlan lapok egy 1602-i krónikából.

A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Történeti és Filozófiai Intézetének ülése.

A Román-Szovjet Intézet tevékenysége 1949-ben és terve 1950-re.

Crugliceva I.: Dalcoviuiu: La Transylvanie dans l' Antiquité.

Al. G.: XIX. századi emlékművek a XIX. századból az orosz hadsereg tiszteletére a Román Népköztársaságban.

Aszody I.: Sándor Petőfi, a néprajalom költője. Állami könyvkiadó Bucureşti 1949. Ism. V.A. Varga.

STUDII SI CERCETARI DE ISTORIE VECHIE. 1950. I. sz. Ism. V.V.

Oserepnayin L.V.: Feudális orosz levéltárak a XIV-XV. századból. I. rész. Moszkva 1948, 470 l. Ism. V. Costachel.

BULETIN STIINTIFIC. Seria: STIINTE ISTORICE, FILOSOFICE SI ECONOMICO-JURIDICE. / Tudományos Közlemény. Történettudomány, Filozófia, Gazdaság- és jogtudomány. A Román Népköztársaság Akadémiájának kiadványa. /

1950. 1. sz. /Január-március/.

Balmuş C.: Társadalmi mozgalmak a gétó-dákoknál a római támadás előtt.

Condurachi M.: Régi pontusi érmek és jelentőségük.

Constantinescu-Iaşi P.: A Szovjetunió barátainak egyesülete /1934-35/.

Lăzăreanu B.: A román pénz szótára összeállítása érdekében.

Prosetti Al.: Anton Pann /1794-1854/ nyelvezete "Povestea Vorbiei" / A szó meséje/ c. művében.

VIATA ROMANEASCA / Román Élet/ A Román Népköztársaság Írószövetségének lapja.

1950. 1. sz.

Popper I.: Ajándékok és versek Sztálin tiszteletére.

Popescu A.: Állami terv az irodalomban.

Niculescu G.C.: Eminescu és Creangă.

Vrancea Il.: A doinák.

Creangă I.: Válogatott művek. Bucureşti 1949. Ism. M. Petroveanu.

Harcolunk a békéért /Antológia/. Bucureşti 1949. Ism. R. Petrescu.

1950. 2. sz.

Hibáink gyors felszámolása érdekében. /A Lupta de clasă - I

(Oszályharc bírálatáról a Viata Românească felett./

Savulescu Tr.: A. Toma költő és akadémikus 75. születésnapjára. /A ferradalmár-költő művének ismertetése./

Beniuo M.: A Toma költészetének emelkedő vonala.

Petroveanu M.: Eminescu műveinek centenáris kiadásai.

1950. 3. sz.

Georgescu-Buzău Gh.I.: A materialista alapokon gondolkodó Balcescu Miklós.

1950. 4. sz.

Campus E.: Május 1. mint irodalmunk témája.

1950. 5. sz.

Egolin A.: I.V. Sztália és a szovjet irodalom.

Moraru N.: Egy vádirat az imperialista háború ellen.

Camilar E.: "Negura" c. regényének II. kötetéről.

Cosbuc Gh.: "A szabadságért". Bucuresti 1950./Az elnyomott parasztság erdélyi költőjének válogatott versei./ Ism.M. Parvulescu.

Berlin ostroma. Emlékezések, levelek és naplók.

Bucuresti 1950. Ism. M. Bucur.

1950. 6. sz.

Golant V.: Forrestalok az irodalomban.

Gafita M.: Nagy időszzerűségű irodalmi műfajok.

Mihale A.: A lényeges kérdés az "Uj rév"-ben. /Lucia Demetrius drámája a mezőgazdasági szövetkezetek kérdéséről./

Vitner I.: D. Th. Neculuta élete és műve. Bucuresti 1950. / Az első harcos román munkás költő./ Ism. M. Vlad.

IZVESZTIJA NA ARHEOLOGICESZKIJA INSZTITUT'. / Az archeologiai intézet értesítője./ XVII. k. 1950.

Gerov B.: Trákia provincia északi határai.

Decsev D.: Adalékok a nyugatpontuszi városok történetéhez.

Geraszimov T.: Ivan Alekszander rézpénzei.

A vastag kötet többi tanulmányai szűkebb archeologiai problémákkal foglalkoznak. Az ismertetési rovat több évre visszamenőleg nagyszámu archeologiai munka kritikáját tartalmazza.

EINHEIT. /Egység./ 1950. 8.sz.

A Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága a Német Szocialista Egységpárt III. kongresszusához.

A pártkongresszus. Táviratok I.F. Sztálin elvtársához.

Piesk.: Németország nemzetközi helyzete és a német külpolitika problémái.

Grotewohl: A demokratikus Németország Nemzeti Frontjának problémái.

Ulbricht: Az ötéves terv alapelvei.

Hager: Marxizmus a nyelvtudományban.

Ackermann: A Német Demokratikus Köztársaság külpolitikai megállapodásainak jelentősége.

Krausz: A Tájékoztató Iroda folyóirata: " Tartós békéért, népi demokráciáért."

A jelenlegi helyzet és a Német Szocialista Egységpárt feladatai.

Az ötéves terv a Német Demokratikus Köztársaság népgazdaságának fejlesztésére.

A Német Szocialista Egységpárt Szervezeti Szabályzata.

1959. sz.

Sztálin: Válasz az elvtársaknak./ Sztálin elvtárs levelei a nyelvtudomány kérdéseiről./

Az októberi választások előkészítése és keresztülvitele.- A Párt legközelebbi politikai feladata.

A Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottsága a SED funkcionáriusainak amerikai ügynökökkel való kapcsolatairól.

A Párt üzemi csoportjainak szerepe az ötéves tervben. /Kivonat a III. pártkongresszus vitáiból./

Dohm B.: A polgári demokrácia, mint az imperialisták diktatúrájának álarca.

Winzer O.: A berlini helyzet és a Párt feladatai.

Awarin W.: A kínai népköztársaság állami és gazdasági felépítése.

Eisler G.: Itália Kommunista Pártja vezeti a parasztokat a földért való harcban.

Hoffmann E.: A tudományos káderek marxista-leninista neveléséről.

1950. 10. sz.

Az egységes pártoktatás első tanéve - új szakasz a párt ideológiai fejlődésében.

Pieck W.: A Német Demokratikus Köztársaság alapításának történeti jelentősége.

Grotewohl O.: A német nép nemzeti küzdelme és demokratizálása.

Winzer O.: Egy új taktikai tájékozódás, ami bevált. / A Német Kommunista Párt brüsszeli konferenciájának 15. évfordulójára. /

Oelssner F.: Az új Szervezeti Szabályzat elméleti jelentősége.

Starok A.: A szakszervezetek feladatai az ötéves terv előkészítésében és keresztülvitelében.

Naumann R.: A szocializmus gazdasági alapjai.

A Szovjetunió munkásainak, tudósainak és technikusainak együttműködése.

Lindau R.: A német munkásmozgalom hősi korszaka és annak tanulságai.

Wolf H.: Lenin harca a narodnyikok ellen.

NATIONALE FRONT DES DEMOKRATISCHEN DEUTSCHLAND. / A demokratikus Németország Nemzeti Frontja. / /Információs szolgálat/.

1950. 11. sz.

Az októberi választások a demokratikus Németország Nemzeti Frontjának programja jegyében. / A Nemzeti Front országos tanácsának felhívása. /

A Nemzeti Tanács új tagjai.

Jelentés a Nemzeti Tanács III. üléséről. / Részletek a felszólalásokból. /

A Demokratikus Blokk 1950. március 29.-i határozata az 1950. okt. 15.-i választások előkészítéséről.

A Demokratikus Blokk 1950. május 16.-i határozata a demokratikus Németország Nemzeti Frontjának egységes jelölt listájáról.

Ulbricht W.: A demokratikus Németország Nemzeti Frontja közös listáinak jelentősége az októberi választásokon.

A szovjet kormány határozata a német jóvátétel csökkentéséről.
Nagyjelentőségű új sikert. /A szovjet kormány határozatáról./
Kiáltvány a német ifjúsághoz.

A német ifjúság távirata Sztálin generalisszimushoz.

A német-lengyel egyezmény.

Munkatörvény a munkások fejlesztésére és kiképzésére, a munkateljesítmény emelésére, a munkások és alkalmazottak anyagi és kulturális helyzetének megjavítására 1950. ápr. 19-én.

1950. 12. sz.

Felhívás az 1950-es népi választások közös jelöltlistájával kapcsolatban.

Szenvedélyes hitvallás az egység és a béke mellett.

Koenen W.: A választási előkészületek legközelebbi lépései.

Új feladatok a stockholmi határozatok megvalósításáért folyó harcban.

Jelszavak a békéért folyó harcban.

Koenen W.: A békebizottságok és a Demokratikus Németország Nemzeti Frontjának bizottságai.

Testvéri együttműködés Csehszlovákiával és a Magyar Népköztársasággal.

Glückauf E.: A nyugatnémetországi helyzetről.

A brémai kikötőmunkások határozatai.

A nyugatnémet kikötőmunkások és tengerészek felhívása a német néphez.

Felhívás a nyugatnémet lakossághoz. Tiltakozás a Loreley-szikla felrobbantásának előkészületei ellen.

A Watenstedt-Salzgitter-i ellenállási harcosok köszöntötték a Nemzeti Tanácsot.

Harci szövetség a német és francia munkáosztály között. A UGT és a FDGB közös felhívása a béke védelmére a Schuman-terv ellen.

A Nemzeti Tanács nyilatkozata a német-francia szakszervezeti egyezményről.

Amerikai támadás Koreában.

A Szovjetunió helyettes külügyminiszterének Gromykonak nyilatkozata a koreai fegyveres amerikai intervencióról.

A békevilágkongresszusnak hallatnia kell szavát! /A koreai békebizottság levele a Békevilágkongresszus állandó bizottságához./

A Békevilágkongresszus titkárának nyilatkozata.

POLYÓIRATSZEMLE EGYÉB ORSZÁGOKBÓL
CAHIERS DU COMMUNISME; /A kommunizmus füzetei./ 1950. 8. sz.

Michaut V.: Az amerikai agresszió Koreában és a mi harcunk a békéért.

Sztálin: Marxizmus és nyelvtudomány.

Fajon E.: "Anarchizmus vagy szocializmus" és a kommunizmus elméleti alapjai.

Le Duc-Baby: Tito Jugoszláviája az imperialista táborban.

Montauban P.: Nemzeti felkelés 1944-ben és az ellenállás szerepe a felszabadulásban.

Souguisre A.: Az üzemi ujságok.

Krónika.

Franciaország belső kereskedelme és a középosztályok.

Szovjet előszó Florimond Bonte: A becsület útja c. könyvéhez.

A "Commentaires" c. gyűjtemény.

Dokumentumok.

A nemzeti burzsoázia szerepe a kínai forradalomban.

Az amerikaiak koreai beavatkozása ellen: A Központi Bizottság határozata. /Jun.28./

1950. 9. sz.

Duclos J.: Akció-egység a kenyér és béke védelmére.

Sztálin: Három levél a nyelvtudományról.

Zsdánov A.: A második világháború előzményeiről.

Baby J.: A háborús gazdálkodás.

Joannes W.: Tömegakció Belgiumban az együttműködő király ellen.

Foster W.Z.: Népfront és népi demokrácia.

Sarikov I.: Az új és a régi közötti küzdelemről a szovjet társadalom fejlődésében.

Cogniot G.: Az "Anti-Dühring" új kiadása.

A Bárt problémái: Mathey L.: A végrehajtás ellenőrzésének megszervezése.

Krónika.

Le Duc V.: A "nyugati szocializmus" mérlege.

Dokumentum: Felhívás a Béke Hívei II. Világkongresszusának összehívására.

1950. 10. sz.

A Központi Bizottság határozatai.

Joannes V.: Az egységfront, a népi tömegek szervezett akciója.

Guyot R.: Zsdanov és a mi harcunk a békéért.

Machaut V.: A szociáldemokrácia leleplezése az egység feltétele.

Malleret-Joinville A.: Le a katonai szolgálat meghosszabbításával!

Calas R.: A győztes öntudatával menjünk a reakciós és fasiszta üzelmek elleni harcba!

Patinaud M.: A roanne-i harcosok felmentése. /Roanne munkásai szembeszegültek a hadianyagszállításokkal. Emiatt 20. letartóztatás volt. A béke hívei sikeresen harcoltak kiszabadításukért./

Legrand J.: Az auchel-i csata és a Párt vezető szerepe. /Auchelben sztrájk folyt, amelyben mind több ember előtt világossá vált a Párt vezető szerepe./

A fasiszta terror nem töri meg a népek harcos békeakarátát.

Grécy R.: A "Cahiers"élete.

A "garantált minimum" és a harc a békéért.

A Lecoœur levele M. Thorez műveiről.

Németország a történelem előtt. "Történelemhamisítók".

DEMOCRATIE NOUVELLE. /Uj demokrácia/. 1950. 8. sz.

Duclos J.: "Az USA mindenek felett.

Courtade P.: Amerikai agresszió Koreában.

Desanti D.: Kim Ir Szen és a viharos hajnal.

Berlioz J.: Bidault, Gucuille, Pleven... a válság folytatódik.

Willard M.: Az európai mítosz.

Wandel P.: Odera - Neisse: békés határ.

Cot P.: Kelet-nyugati csere.

Le Leap A.: Az igazi német-francia szövetség.

A magyarországi klerikális reakció ellen.

Lisette G.: A Schuman-terv Afrika ellen.

Ennaffa M.: Mi a tuniszi kérdés?

Jueh Fung-Csen Jung Wen: Az új Kínában.

Nemzetközi krónika.

Folyóíratszemle.

1950. 9. sz.

Duclos J.: A világ a háború küszöbén és a Szovjetunió békepo-

litikája.

Baby J.: Miért nem tud Amerika győzni.

Berlios J.: Új Németország.- A SED kongresszusa.

Ulbricht W.: A német öt éves terv.

Zavadzski A.: Népi tanácsok Lengyelországban.

Anselme D.: A belgiumi jobboldali szociáldemokrata vezetők árulása.

Leduc V.: Amerikai export: Fasizmus liberalizmus cégére alatt.

Samuel D.: Orvostudomány és kapitalizmus.

Cepicka A.: Új családtörvény Csehszlovákiában.

Noirot P.: Jugoszlávia, az amerikai agressziós terv elő-
őrsé.

Cogniot G.: Az az Amerika, amit elrejtene.

Nemzetközi krónika.

Folyóiratszemle.

1950. 10.sz.

Leduc V.: A Béke Híveinek II.Világkongresszusa

Courtade P.: A koreai ügy a Biztonsági Tanács előtt.

Berlios J.: Sem kizsarolni, sem meggyírni nem engedjük ma-
gunkat!

A szabad Románia hat éve.

Simoens A.: Gigantikus háborús előkészületek Nyugat-Német-
országban.

Cogniot G.: A német ifjúság, a béke ereje.

Dessau J.: Háborús gazdálkodás és infláció.

Denism J.: A magyar állam megegyezése az egyházzal.

Kovalcsik J.: Az új iskola Lengyelországban.

Stevens F.: "A béke ügyét választotta."

Jevgenyev G.: A kínai agrárreform.

Krónika.

Folyóiratszemle.

LA NOUVELLE CRITIQUE. /Új kritika./ 1950. nyara. Sorozatonkívüli
szám.

Joliot-Curie Fr.: Javaslat az atomveszély kiküszöbölésére.

A Nouvelle Critique. Válasz a válaszokra. /Válasz Rabinovitschnak, a Bulletin of Atomic Scientists szerkesztőjének Joliot-

Curie cikkére irt válaszára/.

Leduc V.: Nyílt levél Claude Bourdethoz és más "megfigyelőkhöz".

Casanova L.: Sztálin válasza az 1944-es szovjet-francia szerződésről./

Casanova L.: Üdvözlét Picassonak. A munkásosztály és a művészek.

Kanapa J.: A kritika és a szektásság.

A német egyetemi hallgatók leve a francia egyetemi hallgatókhoz.

Romain Rolland Maxim Gorkijhoz irt kiadatlan levelei.

WEG UND ZIEL. /Ut és cél./ 1950. 8. sz.

Korea és a béke.

Fürnberg F.: Az új Németország.

Marek F.: A szocializmus és kapitalizmus békés együttélésének kérdéséhez.

Kodicek E.: A szakszervezeti mozgalom a harcban.

Stein W.: A nemzeti jövedelem elosztása Ausztriában.

A Párt problémái: a taggyűlések.

Gazdaság: a termelészövetkezetek a népi demokráciák mezőgazdaságában.

Elmélet a gyakorlat számára: Sztálin a nyelvtudomány néhány kérdéséről. Sztálin a marxista-leninista elmélet kérdéséről.

Hírek.

Könyv- és folyóiratszemle.

1950. 10. sz.

Harc a békéért és bérekért.

Fürnberg F.: A Párt káderei.

Prager Th.: Korea gazdasági sikerei.

Spira L.: McDonald-tól Attlétáig.

Munkásmozgalom: A német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának fontos rendszabálya. /Árulók kizárása./

Gazdaság: Beszámoló a magyarországi normarendezésről.

Elmélet a gyakorlatért: Ismertetés Sztálin összegyűjtött műveinek II.kötetéről.

Tudomány és művészet: A Lukács György vitához. /Révai József cikkéből részlet./

Kortükör.

Könyv és folyóiratismertetés.

Dokumentumok: Kommunista javaslat a munkanélküliség felszámolására.

COMMUNIST REVIEW. /Kommunista Szemle./ 1950. 5.sz.

Gollan J.: A kormány tervei Anglia számára.

Hassan M.: Agrárkérdés Egyiptomban.

Klugmann J.: Mr. Acheson "totális diplomáciája".

Horváth Márton: Megjegyzés Lukács önkritikájához.

1950. 8.sz.

Stewart R.: Az 30. éves Kommunista Párt.

Astbury P.: Az atomenergia békés felhasználása.

Morris M.: Az intelligenciavizsgálat - osztályelmélet.

Hassan M.: Az egyiptomi ipar.

Garman D.: A diplomáták boszorkánykonyhája. /A II.világháború előkészítése,/

Bryan N.: Kalinin tanácsa a propagandisták számára.

1950. 9.sz.

Harry Pollitt: Feladataink.

Matthew G.: Morrison ur szocializmusa.

Mahon J.: Munkáosztály-egység.

Burns E.: Szövetkezet a béke frontján.

Hassan M.: Brit kizsákmányolás Egyiptomban.

Jegyzet az indiai helyzetről.

1950. 10.sz.

Burns E.: Két irány a munkáspárton belül. /A Labour Party évi konferenciájával kapcsolatban./

Darwin R.: A bürokrácia növekedése. /Az államapparátus elidegenülése a néptől./

Charikov I.: Harc a régi és az új között a szovjet társadalom fejlődésében. /Cikk a Bolsevik 1950. májusi számából./

Platt D.: Bűnözés és erőszak az amerikai filmekben.

Matthews G.: Jegyzetek a nemzeti függetlenségért folyó harorról. /Az amerikaiak növekvő angliai befolyásáról./

LABOUR MONTHLY. /Havi munka./ 1950. 8.sz.

A hónap jegyzetei:

Palme Dutt R.: Igazság és háború.

Quaestor: Yankee agresszió Koreában

Clegg A.: Formosa két kalóza. /USA és Anglia./

Montagu I.: A bomba-uzsitók.

Arnot P.: AE első 30 év. /Az angol kommunista párt első 30 éve./

Kahn S.: Fasizta Dél-Afrika.

Könyvvesemle:

Grammer-Peierls: Atomenergia.

Atom-támadás: Meg lehet Angliát védeni?

1950. 9.sz.

A hónap jegyzetei:

Palme Dutt R.: Ötödik hadoszlop Angliában.

Davies S.O.képviselő: Munkáspárt és háború.

Eugester: Hová tart az RNSz?

Centurion: Korea katonai tanulságai.

Hitchings G.: Akadémiai boszorkány-üldözés./A.Rothstein marxista történész elbocsátásáról a londoni School of Slavonic Studies katedrájáról és ennek visszhangjáról./

Könyvvesemle:

Pritt D.N.: A.Tothstein: A Szovjetunió története. /Penguin Books, 384.l./

1950. 10.sz.

A hónap jegyzetei:

Palme Dutt R.: Margate esélyei. /Margate: Az angol munkáspárti konferencia helye 1950-ben./

Pollitt Harry: A brightoni szakszervezeti kongresszus.

Montagu I.: Megállíthatunk-e egy harmadik világháborút?

Üdvözlét Kínának.

Clegg A.: Agresszió Ázsiában.

F.S.: Egy nagy francia regény. /Aragon: Les Communistes./

Sutton P.: Filmek és a munkásmozgalom.

Könyvvesemle.

POLITICAL AFFAIRS! /Politikai kérdések./ 1950. 8.sz.

Állítsuk meg a Wall-Street agresszióját Ázsiában.

✓Az USA Kommunista Pártja Nemzeti Bizottsága titkárságának 1950. jun.27-i nyilatkozata./

Ganett B.: Wall Street háboruja a koreai nép ellen.

Kim Ir Szen: Korea népéhez.

Kim Ir Szen: A koreai nép küzdelme egységes, független és demokratikus államért.

Pittman J.: Háború Korea ellen: a negyedik pont működésben.
/Célzás Truman Négy Pont programjára./

Bittelman A.: Engels Frigyes.

Jackson J.: A déli népmozgalmak elvi jelentősége./Az USA-ban./

Patterson W.L.: Sacco és Vanzetti emlékére

Minc H.: A népi demokráciák néhány problémája Lenin-Sztálin a proletariátus diktatúrájáról szóló tanításainak fényénél.

1950. 9.sz.

Bittelman A.: Mi vagyunk a béke élpártja. /Az Egyesült Államok Kommunista Pártjának 31. évfordulójára./

Field Fr.V.: Wall Street agresszió Koreában és a békéért való küzdelem.

Hull G.: A nemzeti csoportozatokon belül a marxista-leninista vezető szerepért.

Sztálin I.V.: A nyelvtudomány kérdései és a marxizmus.
/A Szovjetunióknak az USA-ban megjelenő Information Bulletin 1950. jul.7 számából való átvétel./

Mao-Tse Tung: Szállj szembe a pártonbelüli liberalizmussal.

Togliatti P.: Olaszország ifjúsága a munkáért, földért és békéért való küzdelemben.

Martel K.-Reiss M.: Művészet és osztály.

MASSES AND MAINSTREAM /Tömeg és irány./ 1950.8.sz.

Aphteker H.: Az igazság Koreából.

Bonosky Ph.: A pittsburghi tapasztalat. /A Pittsburghi kommunista-üldözésről./

Sillen S.: Riport Lengyelországból.

Alman D.: Makronisos - Truman emlékműve.

Lardner R.: Mi a mi bűnünk? /Haladó amerikai írók, művészek és színházi szakemberek bebörtönzéséről./

1950. 9.sz.

Sillen S.: A mi idők. Írók és munkások az Új Európában.
/Magyarok közül Karinthy Ferencel történt beszélgetéséről számol be./

Fuchik J.: Életem gyümölcse. Fuchik levelei a börtönből./

Pittman J.: Korea és a néger nép.

Révai József: Irodalom és népi demokrácia. /A Lukács-vitával kapcsolatos Révai cikk./

Könyvszemle:

Dennis E.: Eszmények, amelyeket nem lehet bebörtönözni.

Magil A.B.: Izráel válságban.

SCIENCE AND SOCIETY. /Tudomány és társadalom./ Negyedévi folyóirat. Szerk.: Stern B.J. - Bernstein S. - Burgum E.B. - MacGill V.J. - Mires M.F. - Schlauch M. - Struck D.J. New-York.

1950. 1.sz.

Robbins R.H.: Az Eliot mítosz.

Joseph J.J.: A Marshall-terv elhibázottsága.

Bernstein S.: Utopizmustól a marxizmusig.

Közlemények:

Lewis J.: Eszmék és következmények.

Könyvszemle.

1950. 2.sz.

Ramkrishna Mukherjee: Tagore és társadalmi erők Indiában.

Stern B.J.: Emberi átöröklés és környezet.

Közlemények:

Sweezy P.M.: A feudalizmusból a kapitalizmusba való átmenet.

/Megjegyzések M.Dobb: Studies in the Development of Capitalism c. könyvének egyes részleteihez./

Dobb M.: Válasz. / A fenti Sweezy közleményre./

Könyvszemle.

1950. 3.sz.

Russel Ames: Tiltakozás és guny a néger népdalokban.

Shlakman V.: Szellemi dolgozók szakszervezetei és egyesületei.

Mason S.F.: A természettudományos forradalom történeti gyökerei.

Közlemény:

Pearse J.: J. Huxley "Kelet és Nyugat átöröklése" c. 1949 New Yorkban megjelent könyvéről, és Liszenko kutatásairól.

Könyvszemle:

Palme Dutt R.: Hutchinson: A brit kapitalizmus hanyatlása és bukása.

Gilkes L.: Burgum: A regény és a világ dilemmája.

Bernhard J. Stern: Farrington: Francis Bacon.

REVUE HISTORIQUE./ Történeti szemle./ CCIV. kötet. 1950. jul - szept.

Egret: A jezsuiták köre a francia parlament előtt.

Grenier: Folklóre és archeologia.

Lemerle: A bizánci világ.

Bossuat: A nemzet eszméje és a parlament jogszolgáltatása a XV. században.

Taylor: Az orosz szövetség első évei. /1893-95./

Chaunu: Az amerikai spanyol gyarmatok. /Történeti művek az amerikai spanyol gyarmatokról./

Könyvismertetések.

Bibliográfia.

Folyóiratok és tudományos társaságok.

Krónika.

ANNALES. /Évkönyvek./ 1950. 2. sz.

Doehard: Laon, borkereskedelem középpontja a XII. században.

Chastagnol: Botrány a bor körül Rómában a III. században.

Godinho: Portugália, cukorflották és aranyflották.

Chaunu: Egy gazdasági és pénzügyi nagyhatalom: a Jézus-társaság Japánban.

REVUE D'HISTOIRE ÉCONOMIQUE ET SOCIALE./Gazdaság- és társadalomtörténeti szemle./ 1950. 2. sz.

Halpérin J.: Gazdasági átalakulások a XII. és XIII. században./II.sz./

Festy O.: A mezőgazdaság a francia forradalom alatt./II./

Rubel M.: A Tőke keletkezésének történetéhez.

Brauer W.: Thünen és Franciaország.

Delléans E.: Lőmunkák és harcosok. /A munkásság szakasz-
vesseti mozgalmairól.

Jegyzetek.

Könyvszemle.

RASSEGNA STORICA DEL RISORGIMENTO. /Az olasz megújulás történe-
ti szemléje./ 1950. 1-4. sz.

Beszámoló a Risorgimento története XXVIII. kongresszusáról.

Aspesi A.: Adalékok a Durando fivérekéről az 1848-as hadjá-
ratok idején. /Okmánypublikáció rövid bevezetéssel/

Bacine F.: Filippo Oldoini levéltár. /Levéltári közlemény./

Balestreri L.: Adatok a mazzinai újságok nyomásáról és
terjesztéséről.

Baudi di Vesme C.: Genova 1848 júliustól 1849 áprilisig a
francia konzul jelentése és egyéb okmányok tükrében.

Belletto A.C.: A Risorgimento okmányai a velencei levél-
tárban. /Levéltári közlemények/.

Bourgin G.: Walewski és Itália 1849-1850.

Beyer F.: A francia kormány által az olasz hazafiak számá-
ra küldött fegyverszállítmányok 1848-1849-ben.

Cervani G.: 1848-49 és a triezzi Risorgimento.

Cucchiari A.: Luigi Masi a lila és a kard között. /1846-1849./

Benvenuti A.: Az olasz Risorgimento az Udine tartomány
levéltári anyagában.

Biase G.: A novarai fegyverszünet vitája a subalpin parla-
mentben.

Carlo E.: Ventura atya és a köztársaság.

Fainelli V.: Marsalától Calatafimi-ig La Masa levelezése sze-
rint.

Falsone G.: Francia források az 1848-49-es szicíliai forrada-
lomról.

Ferretti G.: Filippo de Boni és svájci tartozkodása.

Fonzi F.: Az olasz katolikus mozgalom történetéhez. /1861-
1919./

Gaeta G.: Gian Rinaldo Carli cikke "Az olaszok hazájáról"
és hatása egy 1799-es újságban.

Gatta B.: Bevezető megjegyzések a "Prinato"-hoz./Gieberti politikai koncessziójáról.

Giuntella V.E.: Két köztársasági tapasztalat Rómában.1798-1849.

Iroale P.: A Garibaldi-mitosz Rómában.

Liburdi E.: Felice Orsini rendkívüli biztosi működése D'Ascoli tartományban 1849-ben. / Okmánypublikáció és tanulmány./

Lodolini A.: Az állami levéltárak és Giuseppe Mazzini "összes művei".

Lodolini A.: A Risorgimento történetének forrásai a községi levéltárak mutatóiban.

Marchetti I.: Milánó város történelmi gyűjteményeinek rendezése és gyarapodása.

Markus S.: Marcella Cerruti konzul küldetése 1849-ben /M. Cerruti a szárd királyság belgrádi konzulja 1849-ben, küldetésének célja a délszláv-magyar megbékélés elősegítése volt./

Maroni P.: A haditengerészet történeti hivatala megalapításától napjainkig. /1913-1949./

Memmo G.: A hadseregvezérkar történeti hivatal az utolsó évtizedben.

Michel E.: Olasz menekültek a Ion-szigeteken /1849/.

Montini R.U.: Luigi Porro Lambertenghi levelei Pietro Borsierihez. / Okmánypublikáció rövid bevezetéssel./

Mori R.: Pellegrino Rossi a toscanai "Consiglio Generale" képviselője. /1848/.

Pásztor L.: Pacifico Valussi politikai koncepciója./Valussi velencei újságíró kispolgári demokrata volt, politikai terve a szláv-olasz szövetség, amelybe Magyarország is beletartozott volna. Foglalkozott a magyarországi nemzetiségi kérdéssel is./

Pieri P.: Chrzanowski generális és Ramorino alla Cava hibás védekezése. /Chrzanowski lengyel emigráns katonatiszt a piemonti csapatok főparancsnoka 1849-ben./

Piscitelli E.: Francesco Crispi, Primo Levi és a "Reform".

Pouthas Ch. H.: Tocqueville egy megfigyelője Rómában a francia megszállás első hónapjaiban. /1849 július-október./

E. Re: A nemzetőrség.

Ricci A.: IX. Pius zarándokutja. /1849. okt. 8./

Riggio A.: Egy politikai terv 1849-ben Calabriában.

Rizzi B.: A trentói klérus és hivatalnokság 1848-49-ben.

Salvatorelli D.: Mazzini és az Európai Egyesült Államok.

Sandri L.: A spanyol katonai intervenció a római köztársaság ellen 1849-ben.

Spellanzon G.: Franciaország és nagybritannia Sziciliában 1848-ban és az új uralkodó megválasztása.

Saudi F.: 1848-49 Venezia Giuliában és Dalmaziában, új kutatások fényével.

Tazzoli T.U.: Giuseppe Mazzini és Don Enrico Tazzoli.

Valsecchi F.: Bonaparte Lajos és római intervenciójának politikai szándékai 1849-ben.

Vidal C.: A II. köztársaság és a Szárd királyság 1849-ben.

Zama P.: A római köztársaság Romagnában.

Könyv és folyóiratszemle.

MITTEILUNGEN DES INSTITUTS FÜR ÖSTERREICHISCHE GESCHICHTEFORSCHUNG. / Az Osztrák Történetkutató Intézet közleményei./ L VII. 1949. 3-4. füzet.

Mitis: Alapítvány a Babenbergerek emlékére a reichenai kolostor "Verbrüderungsbuch"-jában.

Brumm: A délburgundiak számára kiállított első Stauf-oklevelek valódiságának kérdéséhez.

Oettinger: Ásatások a Szt. István templomnál. 1945-48.

Grossmann: Megiser, Christalnick és az Annales Carinthiae.

Kis közlemények.

Az írás, mint kulturobjektum.

Tiroli analekták.

Hogyan keletkezett Kolosterneuburg-kolostor?

WIENER GESCHICHTSBLATTER. / Bécsi történeti lapok./ 1950. 1. sz.

Gugitz G.: A Marcus-Curtius-lyuk. /Bécs egy régi tere/.

Pilich W.: Bécsi kövezet a XVIII. században.

Jäger-Sustenau H.: Melchior Spenger bíró címere.

Kis közlemények.

Új könyvek a bécsi történelem és néprajz köréből.

Egyesületi hírek.

1950. 2. sz.

Auer E.M.: A rendi ornatustól a rendi uniformisig. / A lovagrendek öltözetéről./

Neumann A.- Mazanetz G.: Egy bécsi kanálisáthelyezés archeológiai eredményei.

Fichtenau H.: Wolfgang Lazius és a legrégibb bécsi városi jog.

Uj művek a bécsi történelemről és néprajzról.

Egyesületi hírek.

BLÄTTER FÜR HEIMATKUNDE. /Honismereti lapok./ Kiadja: Historischer Verein für Steiermark. Gráz. 1950. 3. sz.

Posch A.: A 150 év előtti gráci diákéletből.

Schütz J.: Amit a régi murecki leltári jegyzőkönyvek mesélnek.

Lamprecht O.: A "fulte" szó magyarázata.

Schmidt L.: A puskaporral töltött gyertya legendája.

Kretzenbacher L.: Egy 17. századi stájer "ördög cimborája."

Oberegger H.: M.E. Stampferin, egy stájer családjának a barokk időről.

Peitinger A.: Henneberg-Hinberg.

Könyvszemle.

Egyesületi hírek.

1950. 24. évf. 4. sz. / Grác./

Tremel F.: A kindbergi kaszakovácsok iparüzési rendje.

Lamprecht O.: A stubenbergeri birtokállomány eredete.

Fahringer F.: A pürgg-i háznevek eredete.

Krassler J.: A kőkutya legendája.

Grubinger M.: A Schöckl-terület a római időkben.

Könyvszemle.

Egyesületi élet.

ZEITSCHRIFT DES HISTORISCHEN VEREINES FÜR STEIERMARK. / A Stájer Történeti Társulat folyóirata./ 1950. Grác.

Popelka F.: A belső ausztriai Történeti Társulat és annak stájer elágazása.

Brantner W.: A stájer Történeti Társulat 100 éve.

Untersweg H.: A Társulat kiadásában megjelent művek jegyzéke.

Könyvszemle.

Jelentés az egyesület 1949-es tevékenységéről.

ZEITSCHRIFT FÜR SCHWEIZERISCHE GESCHICHTE./Svájci történeti folyóirat. 1950. 3. sz.

Értekezések. Heuberger R.: Az Alpokról való ismeretek kezdetei.

Strahm H.: A középkori város alkotmánytopográfiájához.

Chevallaz G. A.: A Vaud-i szőlők.

Vegyes.

Lieb H.: Konstanz és Constantius.

Bader K. S.: Rottweil és az Eidgenossenschaft 1796.

Reinhard E.: Újabb irodalom K.L. Hallerről.

Schönenberger K.: A Schänis-i kerület 1847-ben.

Nekrológok.

Könyvismertetések.

HISTORISCHE ZEITSCHRIFT./ Történeti Szemle.//Kiadó:L. Dehió és W. Kienast./ 170. k. 2. füz. 1950. szept.

Schieder Th.: A forradalom problémája a XIX. században.

Bornkamm H.: Az állameszme a kulturharcban. /Befejező rész./

Dehió L.: Ranke és a német imperializmus.

DEUTSCHES ARCHIV FÜR ERFORSCHUNG DES MITTELALTERS. / Német szemle a középkor kutatására. Szerk. : Fr. Baethgen és W. Holzmann, Marburg Lahnban./ 1950. 1. sz.

Baethgen Fr.: Monumenta Germaniae Historica. Jelentés az 1943-1948 évekről.

Holzmann W.: Paul Fridolin Keher /A Monumenta Germaniae Historica központi igazgatóságának 1944-ben elhalt elnöke. A cikk ismerteti életét és munkásságát./

Löwe H.: Tanulmányok az Annales Xantenseshez.

Argusow L.: Kölcsönzött nyelvi elemek Henrik Chronicon Livoniaejában.

Grundmann H.: Alexander von Roes írásairól.

Dölger Fr.: Bizánc és a német birodalom.

A középkorról 1943-48-ban Németországban megjelent művek jegyzéke.

THE ENGLISH HISTORICAL REVIEW. / Angol történeti szemle. / 1950.
LXV. 256. sz.

Douglas: A korai norman kronologia néhány problémája.

Neale: Erzsébet vallási rendeletei.

Web: Olvasnitudás a munkásosztály körében a korai Viktoria-kori Angliában.

Jegyzetek.

Barlow: Roger of Howden.

Richardson: János király és Angoulême-i Izabella.

Aspinall: A londoni újságok statisztikai adatai /1800-36./

MEDIEVALIA ET HUMANISTICA. / Amerikai folyóirat a középkor és a renaissance kutatása számára. Kiadó: S. Harrison Thomson. Coloradoi egyetem, Fasciculus VI. 1950.

Gieysztor A.: A keresztes hadjáratok kezdete. IV. Sergius enciklikája.

Wallach L.: Speyeri Onulf. Egy XI. századi humanista.

La Monte J.L. - N. Downs III. : Bethsan lordjai a jeruzsálemi és ciprusi királyságban.

Levy R.: Kutatás biográfiai adatok után a Perceval-ban.

Thomson S.H.: Walter Burley egyik mellőzött Quaestio theologica-ja.

Rogers E.F.: Sir John Hackett, VIII. Henrik követe Malinesban.

Woodfill W.L.: Hivatásos muzsikusok nevelése az Erzsébet-kori Angliában.

THE JOURNAL OF MODERN HISTORY. / Újkori történelmi szemle. / 1950.
XXII. k. 3. sz.

Pipes R.E.: Az orosz katonai koloniák, 1810-1831.

Gould S.W.: Ausztria magatartása az Anschluss irányában,

1918.okt.-1919. szept.

Ismertető cikk: Gillispie Ch. C.: Élie Halévy munkássága:
Kritikai értékelés.

Bibliográfiai cikk: Weber Sh. H.: További beszerzések a
modern görög történelmi anyaghoz az athéni Gennadeion-ban, 1937-
1949.

Könyvszemle.

Bibliográfia.

1918-1919

International

Medical

Journal

Volume 1

1918

Number 1

1918

T a r t a l o m j e g y z é k .

Refergyer J.: Szocialista munkaverseny Ukrajnában az első sztálini ötéves terv idején.	1
Nyikiforev V.: A Csang Kai-sek klikk és a "távolkeleti müncheni" politika 1938-1941-ben.	37
Roller M.: A román forradalmi mozgalom fellendülése az első világháború után	79
Alpatov M.: Új szakasz az ókórból a középkorba való átmenet problémájának kidolgozásában	104
Lándor B.: Marx jegyzetei a magyar történelemről.	124
Intézetünkbe újonnan beérkezett szovjet történettudományi munkák	148
Intézetünkbe érkezett könyvek a népi demokratikus országokból	153
Magyar folyóiratszemle	158
Szovjet folyóiratszemle	185
Folyóiratszemle a népi demokráciák országaiból	216
Folyóiratszemle egyéb országokból	238

